

ശ്രീരാമചരിതമാനസം

ബാലകാണ്ഡം

ചരിത്രാക്ഷരൻ: പി. എസ്സ്. അഗ്നീശ്വരൻ

സീതാരാമാഭ്യം നമഃ
ഗോസ്വാമി തുളസീദാസകൃതം
ശ്രീരാമചരിതമാനസം
ബാലകാണ്ഡം
പരിഭാഷകൻ
പി. എസ്. അഗ്നീശ്വരൻ

Rama Charita Manasam – Balakandam - Malayalam
Translation
by PSA Easwaran is licensed under a
[Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.5 India
License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/in/).

E-book Published By
<http://malayalamebooks.org/>
July 2012, 2020.

സമർപ്പണം

ഞാൻ ദൈവമായി വണങ്ങുന്ന
എന്റെ പൂജ്യ മാതാവിന്റെ
പാദാരവിന്ദങ്ങളിൽ

- പി. എസ്. അഗ്നീശ്വരൻ

മുഖവുര
(രണ്ടാം പതിപ്പ്)

ഉദ്യോഗത്തിൽനിന്നും വിരമിച്ചശേഷം സമയം പോക്കാൻ ഞാൻ മുഖ്യമായി ചെയ്തിരുന്നത് കമ്പ്യൂട്ടറിൽ പലവിധ ജോലികളായിരുന്നു. പ്രധാനമായി സംസ്കൃതത്തിലും മലയാളത്തിലും ടൈപ്പ് ചെയ്യാനുള്ള പ്രവണത സമ്പാദിക്കാനുള്ള ശ്രമമായിരുന്നു. കാലക്രമത്തിൽ അത് കൈവന്നശേഷം ആദ്യമായി ചെയ്യാൻ തുടങ്ങിയത് ശ്രീമദ്ഭാഗവതം ഓരോ സ്കന്ധമായി 'സംസ്കൃതം 98' ലിപിയിൽ ടൈപ്പ് ചെയ്യുകയായിരുന്നു. സംസ്കൃതത്തിൽ തന്നെ ഭാഗവതം ഇന്റർനെറ്റിൽ നിന്നും ഡൗൺലോഡ് ചെയ്യാൻ സാധിക്കുമെങ്കിലും, ഇതിനെ ഒരു ഹോബിയായിട്ടാണ് ചെയ്തു കൊണ്ടിരുന്നത്. പിന്നീട് 'ഇസ്കോൺ' കാരുടെ ഇംഗ്ലീഷ് തർജമയുള്ള ശ്രീമദ്ഭാഗവതം ഡൗൺലോഡ് ചെയ്ത് അതിൽനിന്ന് ഇംഗ്ലീഷ് തർജമയെ ഓരോ ശ്ലോകത്തിന്റേ ചുവട്ടിലും ഒട്ടിക്കാൻ തുടങ്ങി. 2-3 കൊല്ലത്തോളം ഈവിധം ചെയ്ത് മുഴുമിച്ചു. ഇതിനിടയിൽ മലയാളം ശ്രീലിപിയിൽ ടൈപ്പ് ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. ആദ്യമായി 'നാരായണീയം' മുഴുവനാക്കി. അത് സംസ്കൃതത്തിലും ടൈപ്പ് ചെയ്തു. ടി.വി., റേഡിയോ ഇവയിൽനിന്നും സംഗീതവും പ്രഭാഷണങ്ങളും കമ്പ്യൂട്ടറിൽ റെക്കോർഡ് ചെയ്തുകൊണ്ടുവരുന്നു. ടി.വി.യിൽ ആസ്ഥാ, സംസ്കാർ ചാനലുകളിൽ വന്നിരുന്ന ഹിന്ദി പ്രവചനങ്ങൾ കേൾക്കാൻ എനിക്ക് വളരെ താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നു. രമേഷ്ഭായ് ഓഡാ (ഭായ്ശ്രീ), മുരാരി ബാപു, മറ്റു പലരുടേയും ഹിന്ദിയിലുള്ള പ്രവചനങ്ങൾ - ഭാഗവതം, രാമായണം മറ്റും, മുടങ്ങാതെ കേൾക്കുമായിരുന്നു. രാമചരിതമാനസം പ്രവചനം കേട്ടു കൊണ്ടിരിയ്ക്കേ, അതിലെ ശ്ലോകങ്ങളുടെ അർത്ഥമറിയാൻവേണ്ടി അതിന്നേ തെങ്കിലും ശബ്ദകോശമുണ്ടോ എന്ന് ഭായ്ശ്രീയുടെ വെബ്സൈറ്റിൽ അന്വേഷിച്ചു. അവരുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം, ഗീതാപ്രസ്സുകാരുടെ രാമചരിതമാനസം - ഇംഗ്ലീഷു പരിഭാഷസഹിതം ഡൗൺലോഡ് ചെയ്തു. (അർത്ഥസഹിതം). അതു മുഴുവൻ വായിച്ചു തീർത്തപ്പോൾ ആ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ മഹത്വം കണ്ട് എനിക്ക് അതിനെ മലയാളത്തിൽ തർജമ ചെയ്യാൻ പ്രേരണ ലഭിച്ചു. അതും രണ്ടു മൂന്നു കൊല്ലത്തെ പരിശ്രമത്തിനുശേഷം പൂർത്തിയാക്കി. തുളസീദാസൻ സ്വയം പറയുന്നതുപോലെ, ഞാനിതെന്റെ ആത്മ തൃപ്തിയ്ക്കുവേണ്ടി മാത്രം ചെയ്തതാണ്, ഈ കാവ്യത്തിന്റെ മികച്ച മലയാളവിവർത്തനങ്ങൾ തീർച്ചയായും ഉണ്ടായിരിയ്ക്കുമെന്നറിയാമായിരുന്നു. അതിനാൽ ഇതിനെ പ്രസിദ്ധീകരിക്കാനുള്ള യാതൊരുദ്ദേശവും

മെനിയ്ക്കില്ലായിരുന്നു. ദൈവഗത്യാ എനിക്ക് sanskritdocuments.org. എന്ന സൈറ്റുമായി ബന്ധപ്പെടാനിടവന്നപ്പോൾ അവർ മുഖേന malayalam-ebooks.org സൈറ്റുമായി പരിചയപ്പെട്ടു. അവർക്ക് ഞാനെഴുതിയത് അയച്ചു കൊടുത്തപ്പോൾ, അവർക്ക് അവരുടെ സൈറ്റിൽ ഇ-ബുക്കായി പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കാമെന്നു തോന്നി. പക്ഷേ, ഇതു ചെയ്തുതീർക്കുന്നതിൽ എനിക്ക് പ്രശംസാർഹമാം വിധം ഒരു പങ്കുണ്ടെന്ന് തോന്നുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ മലയാളത്തിലും സംസ്കൃതത്തിലും ഹിന്ദിയിലും സീമിതമായ പരിജ്ഞാനമുള്ള എനിക്ക് വിവർത്തനം ചെയ്യുമ്പോൾ ഉചിതമായ പദങ്ങൾ കണ്ടെത്താൻ പല പുസ്തകങ്ങളും പരാമർശിയ്ക്കേണ്ടി വരും. അതും പ്രാകൃതമായ ഹിന്ദി ഭാഷയിൽ നിന്നും വിവർത്തനം ചെയ്യുക അത്ര എളുപ്പവുമല്ല. ആകയാൽ ഇതിനെ വായിയ്ക്കുന്ന വിദ്യാന്മാർ ഏതെങ്കിലും തെറ്റുകളുണ്ടെങ്കിൽ അതിനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ച് തിരുത്തി അറിയിയ്ക്കുവാൻ സവിനയം അപേക്ഷിയ്ക്കുന്നു.

പി.എസ്. അശീശ്വരൻ
psaeaswaran@gmail.com

PS: ആദ്യത്തെ പതിപ്പിൽ ഒട്ടേറെ അക്ഷരപ്പിഴകളും വിട്ടുവീഴ്ചകളും മറ്റും കണ്ടുകിട്ടിയിരിയ്ക്കുന്നതിനാൽ, ഈ പുതിയ പതിപ്പിൽ അതെല്ലാം ആവുന്നതും തിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

സീതാരാമാഭ്യോം നമഃ

ശ്രീരാമചരിതമാനസം

ബാലകാണ്ഡം

ധ്യാനശ്ലോകങ്ങൾ

**വർണ്ണാനാമർത്ഥസംഘാനാം രസാനാം ഛന്ദസാമപി
മംഗളാനാം ച കർത്താരൗ വന്ദേ വാണീവിനായകൗ 1.**

വർണ്ണങ്ങളാൽ പ്രകടിതമായ ശബ്ദങ്ങളുടേയും, ആ ശബ്ദങ്ങളാൽ സൂചിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ട നിരവധി വസ്തുക്കളുടേയും, കവിതാരസങ്ങളുടേയും, ഛന്ദസ്സുകളുടേയും ആവിഷ്ക്കാരികളും, മംഗളങ്ങളുടെ കർത്താക്കളുമായ സരസ്വതിയേയും വിനായകനേയും ഞാൻ വണങ്ങുന്നു.

**ഭവാനീശങ്കരൗ വന്ദേ ശ്രദ്ധാവിശ്വാസരുപിണൗ
യാഭ്യോം വിനാ ന പശ്യന്തി സിദ്ധാഃ സ്വാന്തസ്ഥമീശ്വരൗ. 2.**

സിദ്ധപുരുഷന്മാർ ഏതു ശ്രദ്ധയും വിശ്വാസവും ഇല്ലാതെ തങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ കുടിയിരിയ്ക്കുന്ന ഈശ്വരനെ കാണുവാൻ കഴിയുകയില്ലയോ, അവയുടെ മുർത്തികളായ പാർവതീദേവിയേയും ശങ്കരഭഗവാനേയും ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു.

**വന്ദേ ബോധമയം നിത്യം ഗുരും ശങ്കരരൂപിണം
യമാശ്രിതോ ഹി വക്രോപി ചന്ദ്രഃ സർവത്ര വന്ദ്യതേ 3.**

ആരുടെ നെറ്റിത്തടത്തിൽ ഇരിയ്ക്കുന്നതിനാൽ വക്രരൂപിയായ ചന്ദ്രൻ പോലും സർവത്ര വന്ദിയ്ക്കപ്പെടുന്നുവോ, ആ ജ്ഞാനമയനായ, ശങ്കരരൂപിയായ നിത്യഗുരുവിനെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നു.

**സീതാരാമഗുണഗ്രാമപുണ്യാരണ്യവിഹാരിണൗ
വന്ദേ വിശുദ്ധവിജ്ഞാനൗ കവീശ്വരകപീശ്വരൗ 4.**

സീതാരാമന്മാരെ പാവനവനത്തിൽ വിഹരിയ്ക്കുന്ന വിശുദ്ധജ്ഞാനി കളായ കവീശ്വരനായ വാൽമീകിയേയും, കപീശ്വരനായ ഹനുമാനേയും ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു.

**ഉദ്ഭവസ്ഥിതിസംഹാരകാരിണീം ക്ലേശഹാരിണീം
സർവശ്രേയസ്കരീം സീതാം നതോഽഹം രാമവല്ലഭാം 5.**

(വിശ്വത്തിന്റെ) സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരകാരിണിയും, സങ്കടഹാരിണിയും, സർവമംഗളകാരിണിയുമായ ശ്രീരാമന്റെ പ്രിയതമയായ സീതയെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

**യന്മായാവശവർത്തി വിശ്വമഖിലം ബ്രഹ്മാദിദേവാസുരാ
യത്സത്യാദമൃഷ്ണൈവ ഭാതി സകലം രജ്ജൗ യഥാഹേർദ്ദമഃ
യത്പാദപ്ലവമേകമേവ ഹി ഭവാംഭാഭാധേസ്തിതീർഷാവതാം
വന്ദേഽഹം തമശേഷകാരണപരം രാമാഖ്യമീശം ഹരിം. 6.**

ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാർ തുടങ്ങി അസൂരന്മാരടക്കം വിശ്വം മുഴുവനും ആരുടെ മായയുടെ നിയന്ത്രണത്തിലാണോ, കയറിൽ സർപ്പത്തിന്റെ ഭ്രമമെന്ന പോലെ ആരുടെ സാന്നിധ്യം കാണപ്പെടുന്ന ലോകം സത്യമാണെന്ന ഭാവം ഉണ്ടാക്കുന്നുവോ, ആരുടെ പാദങ്ങൾ ഭവസാഗരത്തെ കടക്കുവാൻ ആഗ്രഹിയ്ക്കുന്നവർക്ക് ഒരേ തോണിമാത്രമാണോ, അങ്ങനെയുള്ള സകലകാരണങ്ങൾക്കും പരനായ ശ്രീരാമനെന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ശ്രീഹരിയെ ഞാൻ ഭജിയ്ക്കുന്നു.

**നാനാപുരാണനിഗമാഗമസമ്മതം യത്
രാമായണേ നിഗദിതം ക്വചിദന്യതോഽപി
സ്വാന്തഃസുഖായ തുളസീരഘുനാഥഗാഥാ
ഭാഷാനിബദ്ധമതിമഞ്ജുളമാതനോതി 7.**

പല പുരാണങ്ങളാലും, വേദങ്ങളാലും, ആഗമങ്ങളാലും അനുഭവോദ്യമല്ലെങ്കിൽ, (വാൽമീകീ) രാമായണത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതും, മറ്റു പല പ്രമാണങ്ങളിൽനിന്നും തിരഞ്ഞെടുത്തുമായ ഈ രഘുനാഥചരിതത്തെ അതിമനോഹരമായ ഭാഷയിൽ തുളസീദാസൻ ആത്മതൃപ്തിയ്ക്കായി സൃഷ്ടിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

സോ:

**ജോ സുമിരൽ സിധി ഹോയി ഗന നായക് കരിബർ ബദൻ
കരള അനുഗ്രഹ് സോഇ ബുദ്ധി രാസി സുഭ് ഗുണ് സദൻ. 1 .**

സ്ഥരണമാത്രത്തിൽ ജയത്തെ പ്രദാനംചെയ്യുന്നവനും, മനോഹരമായ ആനയുടെ മുഖമുള്ളവനും, ജ്ഞാനത്തിന്റെ കലവറയും, ശുഭഗുണങ്ങളുടെ മന്ദിരവും, ശിവഗണങ്ങളുടെ നായകനുമായ ഗണേശൻ തന്റെ ആശിസ്സുകളെ വർഷിക്കട്ടെ.

**മുക് ഹോഇ ബാചാല് പംഗു ചഡയി ഗിരിബർ ഗഹൻ
ജാസു കൃപാ സോ ദയാല് ദ്രവള സകല് കലി മല് ദഹൻ. 2.**

ആരുടെ കൃപ ഊമയെ വാചാലനായും, നൊണ്ടിയെ മലയേറിക്കടക്കാൻ സമർത്ഥനായും ശക്തനാക്കുന്നുവോ, സകല കലിമലങ്ങളേയും ദഹിപ്പിയ്ക്കുന്ന, കരുണാമയനായ ആ പ്രഭു ദയയാൽ ദ്രവിയ്ക്കട്ടെ.

**നീല് സരോരുഹ് സ്യാമ് തരുന് അരുന് ബാരിജ് നയന്
കരള സോ മമ ഉര് ധാമ് സദാ ഛരീരസാഗര് സയന് 3.**

നീലത്താമരപ്പൂപോലുള്ള മേനിയോടും ചെന്താമരപ്പൂക്കൾപോലുള്ള കണ്ണുകളോടും കൂടിയ, ക്ഷീരസാഗരത്തിൽ സദാ ശയിയ്ക്കുന്ന പ്രഭു എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ കുടികൊള്ളട്ടെ.

**കുന്ദ ഇന്ദു സമ് ദേഹ് ഉമാ രമന് കരുനാ അയന്
ജാഹി ദീന് പര് നേഹ് കരള കൃപാ മർദന് നയന് 4.**

മുല്ലപ്പൂവിന്റേയും ചന്ദ്രന്റേയും നിറവും കാന്തിയുമുള്ളവനും, പാർവതീ രമണനും, കരുണാനിധിയും, ദീനവത്സലനുമായ കാമമർദ്ദനനായ ശിവ ഭഗവാൻ കൃപ കാണിയ്ക്കട്ടെ.

**ബന്ദഉ(ം) ഗുരു പദ് കഞ്ജ് കൃപാ സിന്ധു നരരൂപ് ഹരി
മഹാമോഹ് തമ് പുഞ്ജ് ജാസു ഭജന് കബി കര് നികര്. 5.**

ആരുടെ വാക്കുകൾ മഹാമോഹമെന്ന അജ്ഞാനമാകുന്ന കുരിശുട്ടിനെ അകറ്റുന്ന സൂര്യരശ്മികളാകുന്നുവോ, സാക്ഷാത് ഹരി തന്നെ സ്വയം

മനുഷ്യരൂപം പുണ്ടിരിയ്ക്കുന്ന, കൃപാസിന്ധുവായ എന്റെ ആ ഗുരു വിന്റെ പാദകമലങ്ങളെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നു.

ചൗ:¹

ബന്ധു^൧ ഗുരു പദ് പദുമ പരാഗാ -
സുരുചി സുബാസ് സരസ് അനുരാഗാ,
അമിത മുരിമയ് ചുരന് ചാരു -
സമന് സകല് ഭവ് രുജ് പരിവാരു. 1

സുകൃതി സംഭു തന് ബിമല് ബിഭൃതീ -
മഞ്ജുല് മംഗല് മോദ് പ്രസുതീ,
ജന് മന് മഞ്ജു മുകുല് മല് ഹരണീ -
കിയേം തിലക് ഗുന് ഗന് ബസ് കരണീ. 2

ശ്രീഗുര് പദ് നഖ് മനി ഗന് ജോതീ -
സുമിരത് ദിബ്യ ദൃഷ്ടി ഹിയ് ഹോതീ,
ദലന് മോഹ് തമ് സോ സപ്രകാസു -
ബധേ ഭാഗ് ഉര് ആവതു ജാസു. 3

ഉല്ഭവി ബിമല് ബിലോചന് ഹീ കേ -
മിടഹിം ദോഷ് ദുഖ് ഭവ രജനീ കേ,
സുത്ഥഹിം രാമ് ചരിത് മനി മാനിക് -
ഗുപുത് പ്രഗട് ജഹ് ജോ ജെഹി ഖാനിക്. 4

താമരപ്പൂവിന്റെ പരാഗംപോലുള്ള പ്രകാശമയവും, സുഗന്ധമയവും, സ്നേഹമസൂണവുമായ എന്റെ ഗുരുവിന്റെ പാദകമലയൂളിയെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. അത് സകല ഭവരോഗങ്ങളേയും സപരിവാരം ശമിപ്പിക്കുന്ന, ജീവനദാനം ചെയ്യുന്ന ഔഷധചുർണ്ണമാണ്. ശംഭുവിന്റെ ശരീരം വിഭൃതിയാൽ ഭംഗിയാകുന്നതുപോലെ അത് ഒരു ഭാഗ്യവാന്റെ ശരീരത്തെ

¹(ചൗ = ചൗപാഹി - നാലു പാദങ്ങളുള്ള ശ്ലോകം) - (ദോ = ദോഹാ, സോ = സോരോ - രണ്ടാം ശ്ലോകങ്ങൾ പോലെയാണ്. ദോഹയിൽ പ്രാസം വരികളുടെ അവസാനത്തിലും, സോരായിൽ വരിയുടെ നടുവിലുമാണ്). (ചരം = ചരന്സ്) - ^൧ എന്നത് 'അം' 'ഇ' 'ഉ' എന്നവസാനിക്കുന്ന വാക്കുകൾ - ഹൃദയ^൧, ലാഘവ^൧, ജാഘൃ^൧ - അം എന്നത് മുക്കുകൊണ്ട്, പക്ഷേ ചുണ്ടുകൾ തട്ടാതെ പറയുകയോ, അഥവാ അതിനെ ശബ്ദിയാതേയോ വായിക്കാം.

അലങ്കരിയ്ക്കുകയും, ശുഭമംഗളങ്ങളും ആനന്ദവും ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനെ നെറ്റിയിൽ തിലകമായി ചാർത്തുമ്പോൾ ഭക്തന്റെ മനസ്സെന്ന അഴകാർന്ന കണ്ണാടിയിലെ അഴുക്കിനെ അത് തുടച്ചുകുറ്റി അനേകം ഗുണങ്ങളെ ആകർഷിയ്ക്കുന്നു. ശ്രീഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളിലെ നഖങ്ങളാകുന്ന രത്തത്തിന്റെ ജ്യോതിസ്സിനെ സ്മരിച്ച മാത്രം തന്നെ ഒരുവന്റെ മനസ്സിൽ ദിവ്യദൃഷ്ടിയുണ്ടാകുന്നു. അതിന്റെ പ്രകാശം മോഹമെന്ന ഇരുട്ടിനെ അകറ്റുന്നു. ആരുടെ ഉരസ്സിൽ അത് വിളങ്ങുന്നുവോ, അവർ ആത്യന്തം അനുഗൃഹീതരാണ്. അതിന്റെ ആവിർഭാവത്തിൽ മനസ്സിന്റെ ഉജ്ജ്വലങ്ങളായ കണ്ണുകൾ തുറക്കപ്പെടുന്നു; സംസാരമെന്ന രാത്രിയിലെ ദോഷങ്ങളും ദുഃഖങ്ങളും മറയുന്നു; ശ്രീരാമചരിതങ്ങളെന്ന രത്നങ്ങളും മാണിക്യങ്ങളും - കാണപ്പെടുന്നവയും മറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നവയും - എവിടെയിരുന്നാലും, ഏതു ഖനികളിലിരുന്നാലും, അവ പ്രകടമാകുന്നു -

ദോ:

ജമാ സുഅഞ്ജൻ അഞ്ജി ദൃഗ് സാധക് സിദ്ധ് സുജാൻ

കൗതുകേ ദേഖത് സൈല് ബന് ഭൂതല് ഭൂരി നിധാന്. (1)

ഏതുപോലെയെന്നാൽ, സിദ്ധാഞ്ജനമെന്ന ദിവ്യലേപനം കണ്ണിൽ പുരട്ടിയാൽ, സാധകന്മാരും, സിദ്ധരും, ജ്ഞാനികളും മലമുകളിലും, വനങ്ങളിലും, ഭൂമിയുടെ അടിയിലും ഉള്ള അനവധി ഖനികളെ കണ്ടെത്തുന്നതുപോലെയാണ്. (1)

ചര:

ഗുരു പദ് രജ് മൃദു മഞ്ജുല അഞ്ജൻ -

നയന് അമിതാ ദൃഗ് ദോഷ് വിഭഞ്ജന്,

തെഹിം കരി ബിമല് ബിബേക് ബിലോചന് -

ബരനളം രാമ ചരിത് ഭവ മോചന് 1.

ബന്ദളം പ്രഥമ് മഹീസൂര് ചരനാ -

മോഹ് ജനിത് സംസയ് സബ് ഹരനാ,

സുജന് സമാജ് സകല ഗുന് ഖാനീ -

കരളം പ്രനാമ് സപ്രേമ് സുബാനീ. 2.

സാധു ചരിത് സുഭ് ചരിത് കപാസു -
നിരസ് ബിസദ് ഗുന്മയ് ഫല് ജാസു,
ജോ സഹി ദുഖ് പരചരിദ് ദുരാവാ -
ബന്ദനീയ് ജെഹി ജഗ് ജസ് പാവാ. 3.

മുദ് മംഗല്മയ് സന്ത് സമാജു -
ജോ ജഗ് ജംഗമ് തീരഥരാജു,
രാമ് ഭക്തി ജഹ് സുരസരി ധാരാ -
സരസതു ബ്രഹ്മ ബിചാര് പ്രചാരാ. 4.

ബിധി നിഷേധ്മയ് കലി മല് ഹരനീ -
കരമ് കഥാ രബിനന്ദനി ബരനീ,
ഹരി ഹര് കഥാ ബിരാജതി ബേനീ -
സുനത് സകല് മുദ് മംഗല് ദേനീ. 5.

ബടു ബിസ്വാസ് അചല് നിജ് ധര്മാ -
തീരഥ്രാജ് സമാജ് സുകര്മാ,
സബ്ഹി സുലഭ് സബ് ദിന് സബ് ദേസാ -
സേവത് സാദര് സമന് കലേസാ. 6.

അകഥ് അലൗകിക് തീരഥ്രാളാ -
ദേഹു സദ്യ് ഫല് പ്രഗട് പ്രഭാളാ 7.

ഗുരുവിന്റെ പാദധൂളി മുദ്രവും, ഹിതകരവുമായ അഞ്ജനലേപനമാണ്. അത് കണ്ണുകൾക്ക് ദൃഷ്ടിദോഷത്തെ അകറ്റുന്ന അമൃതം പോലെയാണ്. അങ്ങനെയൊരു വിവേകമെന്ന കണ്ണുകളെ വിശുദ്ധമാക്കി, സംസാരബന്ധങ്ങളിൽനിന്നും മോചനം തരുന്ന ശ്രീരാമചരിതത്തെ വർണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു. ആദ്യം ഞാൻ മോഹത്താലുണ്ടാകുന്ന സംശയങ്ങളെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന ഭൂദേവന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരെ വന്ദിക്കുന്നു. പിന്നെ സർവഗുണങ്ങളുടേയും ഭണ്ഡാരമായ സജ്ജനസമാജത്തെ അത്യന്തം പ്രേമത്തോടെ വിനീതമായ വാണിയിൽ സ്തുതിച്ച് നമസ്കരിക്കുന്നു. സാധുക്കളുടെ സ്വഭാവം പരുത്തിച്ചെടിയുടേതെന്ന പോലെ മഹത്താണ് - അതിന്റെ കായ ഉണങ്ങിയതും, വെളുത്തതും, നാരുള്ളതും (ഗുണമയം) ആണ്.

(സാധുക്കളുടെ പ്രവൃത്തികൾ ആസക്തിരഹിതവും, കളങ്കമില്ലാത്തതും, നന്മ നിറഞ്ഞതുമാണ്.) സജ്ജനങ്ങളെപ്പോലെ അത് (പരുത്തി) ഏറെ (കൊട്ട വേർപെടുത്തൽ, നൂൽ നൂൽക്കുക, നെയ്യുക എന്നീ) യാതനകൾ അനുഭവിച്ച് മറ്റുള്ളവരുടെ മാനം മറയ്ക്കുന്നു. അങ്ങനെ അത് ലോകത്തിൽ കീർത്തി നേടത്തക്കവിധം വന്ദനീയമാണ്. ആനന്ദമയവും മംഗളമയവുമായ സാധുക്കളുടെ സമാജം ലോകത്തിൽ ചലിയ്ക്കുന്ന തീർത്ഥരാജാവാണ് (പ്രയാഗ). അവിടെ രാമഭക്തിയെന്നത് ദേവനദി ഗംഗയുടെ ധാരയും, ബ്രഹ്മവിചാരം (ബ്രഹ്മത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ചർച്ച) (ഗംഗാ-യമുനയോടു ത്രിവേണിയിൽ ചേരുന്ന അടിയൊഴുക്കുള്ള) സരസ്വതിയും, ചെയ്യേണ്ടവയും, നിഷിദ്ധങ്ങളുമായ കർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രഭാഷണങ്ങൾ കലിമലങ്ങളെ അകറ്റുന്ന പുണ്യതീർത്ഥമായ, സൂര്യപുത്രി യമുനയുമാണ്. വിഷ്ണുവിനെപ്പറ്റിയും ശിവനെപ്പറ്റിയുമുള്ള ചരിതങ്ങൾ അവയെ കേൾക്കുന്നവർക്ക് എല്ലാ ആനന്ദവും മംഗളവും കൊടുക്കുന്ന ത്രിവേണിയെന്ന പേരിൽ വിരാജിയ്ക്കുന്നു. സ്വധർമ്മത്തിൽ അചഞ്ചലമായ വിശ്വാസം അമരമായ വടവൃക്ഷവും, ശുഭകർമ്മങ്ങൾ തീർത്ഥരാജന്റെ രാജസഭയുമാണ്. സകലർക്കും, എല്ലായിടത്തും, എന്നും, സുലഭമായി അടുക്കാനാവുന്ന ചലിയ്ക്കുന്ന പ്രയാഗ (സാധുസമാജം), താഴ്മയോടെ ആശ്രയിയ്ക്കുന്നവരുടെ ക്ലേശങ്ങളെ ശമിപ്പിയ്ക്കുന്നു. വർണ്ണനാതീതനും, അലൗകികസ്വഭാവിയുമായ തീർത്ഥരാജൻ ഉടനടി ഫലത്തെ കൊടുക്കുന്നു; അതിന്റെ പ്രഭാവം പ്രകടിതമാണ്.

ദോ:

സുനി സമുത്ഥഹി^൧ ജന് മുദിത് മന് മജ്ജഹിം അതി അനുരാഗ്,
ലഹഹിം ചാരി ഫല് അഹരത് തനു സാധു സമാജ് പ്രയാഗ്. (2)

സാധുസമാജമെന്ന ഈ ചലിയ്ക്കുന്ന പ്രയാഗയുടെ പ്രഭാവത്തെ കേട്ടവർ അതിനെ സന്തുഷ്ടമനസ്സോടെ മനസ്സിലാക്കി അതിൽ അമിതമായ ഭക്തിയോടെ മുങ്ങി, ഈ ജന്മത്തിൽത്തന്നെ നാലു പുരുഷാർത്ഥങ്ങളേയും (ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷം) നേടുന്നു. (2)

ചൗ:

മജ്ജന് ഫല് പേഖിഅ തത്കാലാ -
കാക് ഹോഹിം പിക് ബകള മരാലാ,

സുനി ആചരജ് കരെ ജനി കോഹു -
സത്സംഗതി മഹിമാ നഹിം ഗോഹു 1.

ബാല്മീക് നാരദ് ഘടജോനീ -
നിജ് നിജ് മുഖ്നി കഹീ നിജ് ഹോനീ,
ജലചർ മലചർ നഭ്ചർ നനാ -
ജേ ജഡ് ചേതന് ജീവ് ജഹാനാ. 2.

മതി കീരതി ഗതി ഭൂതി ഭലാഹു -
ജബ് ജെഹിം ജതന് ജഹാ ജെഹി പാഹു ,
സോ ജാനബ് സത്സംഗ് പ്രഭാഹു -
ലോക്ഹു ബേദ് ന ആന് ഉപാഹു 3.

ബിനു സത്സംഗ് ബിബേക് ന ഹോഹു -
രാമ്കൃപാ ബിനു സുലഭ് ന സോഹു,
സത്സംഗത് മുദ് മംഗല് മുലാ -
സൊഹു ഫല് സിധി സബ് സാധന് ഫുലാ 4

സര് സുധർഹിം സത്സംഗതി പാഹു -
പാരസ് പരസ് കൃധാത് സുഹാഹു,
ബിധി ബസ് സുജന് കുസംഗത് പരഹീം -
ഫനി മനി സമ് നിജ് ഗുന് അനുസരഹീം. 5

ബിധി ഹരി ഹര് കബി കോബിദ് ബാനീ -
കഹത് സാധു മഹിമാ സകുചാനീ,
സോ മോ സന് കഹി ജാത് ന കൈസേം -
സാക് ബനിക് മനി ഗുന് ഗന് ജൈസേം. 6.

പുണ്യതീർത്തിൽ മുങ്ങിയാൽ ഉടനടി ഫലം ലഭിക്കുന്നതാണ്. കാക്കകൾ കൂയിലുകളായും, കൊക്കുകൾ അരയന്നങ്ങളായും മാറുന്നു. ഇതു കേട്ട് ആശ്ചര്യപ്പെടാനൊന്നുമില്ല. സത്സംഗത്തിന്റെ മഹിമ രഹസ്യമൊന്നുമല്ല. വാല്മീകി, നാരദൻ, കൂടത്തിൽനിന്നും ജനിച്ച ആഗസ്ത്യൻ പോന്നവർ അവരുടെ ജനനത്തെപ്പറ്റിയും പിന്നീടുണ്ടായ മാറ്റത്തെപ്പറ്റിയും സ്വന്തം നാവുകൾ കൊണ്ടുതന്നെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജലജീവിയോ, സ്ഥല

ജീവിയോ, ആകാശജീവിയോ, ഈ ലോകത്തിലെ എന്തൊരു ചരാചര ജീവയുമാവട്ടെ, ആരെല്ലാം ഉത്താനമോ, കീർത്തിയോ, മുക്തിയോ, സമ്പത്തിയോ, ക്ഷേമമോ - എവിടേയും, ഏതു വഴിയിലും - പ്രാപിച്ചീട്ടുണ്ടോ, അത് സാധുജനങ്ങളുടെ സംഗം കൊണ്ടാണ്; ഈ ലോകത്തിലോ, വേദങ്ങളിലോ, ഇതല്ലാതെ വേറൊരു ഉപായവുമില്ല - എന്ന വസ്തുത അറിഞ്ഞുകൊള്ളുക. സത്സംഗമില്ലാതെ വിവേകം ഉണ്ടാവില്ല. ആ സത്സംഗമോ, ശ്രീരാമകൃപയില്ലാതെ എളുപ്പത്തിൽ സാധ്യവുമല്ല. സജ്ജന സംഗം ആനന്ദത്തിന്റെയും മംഗളങ്ങളുടേയും മൂലമാണ്. അത് ഫലസിദ്ധിയും സർവ്വതന്ത്രങ്ങളുടേയും കാര്യസിദ്ധിയുമാണ്. മറ്റൊരു സാധനകളും കേവലം പുഷ്പങ്ങൾ മാത്രമാണ്. പാരസമണിയുടെ സ്പർശത്താൽ ലോഹം (സ്വർണ്ണമായി) മാറുന്നതുപോലെ സത്സംഗതി ലഭിച്ച് ദുഷ്ടന്മാരും സജ്ജനങ്ങളായി മാറുന്നു. മറിച്ച് ദുർഭാഗ്യവശാൽ നല്ലവൻ ദുർജ്ജനസംഗത്തിൽ വീണാലും, സർപ്പം തന്റെ ശിരസ്സിലുള്ള മണിയെ എന്നപോലെ, അവർ തങ്ങളുടെ സദ്ഗുണങ്ങളെ അനുസരിയ്ക്കുന്നു. സാധുക്കളുടെ മഹിമയെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നതിൽ ബ്രഹ്മാവ്, വിഷ്ണു, ശിവൻ, കവികൾ, പണ്ഡിതന്മാർ തുടങ്ങിയവരുടെ വാക്കുകൾ കൂടി തടുമാറുന്നു. കായ്കരിക്കാരൻ രത്നത്തിന്റെ വിശിഷ്ടതയറിവില്ലാത്തതുപോലെ എന്തിയ്ക്കുതിനെ (സത്സംഗത്തെ) പറ്റി അധികമൊന്നും വർണ്ണിയ്ക്കാനാവില്ല.

ഭോ:

ബന്ധുഃ സന്ത് സമാന് ചിത് ഹിത് അന്ഹിത് നഹി കോതു
അഞ്ജലി ഗത് സുഭ് സുമന് ജിമി സമ് സുഗന്ധ് കർ ദോതു (3-ക)

സന്ത് സരല് ചിത് ജഗത് ഹിത് ജാനി സുഭാതു സനേഹു
ബാലബിനയ് സുനി കരി കൃപാ രാമചരന് രതി ദോതു. (3-ഖ)

ഒരു നല്ല പുഷ്പം ആതിനെ കൈപ്പത്തികളിൽ വെയ്ക്കുമ്പോൾ രണ്ടു പത്തികളേയും (ഒന്ന് അതിനെ പഠിച്ചതും മറ്റേത് വെച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നതും) ഒരേ പോലെ വാസനിപ്പിയ്ക്കുന്നതുപോലെ, എല്ലാവരോടും സമചിത്തരും, ആരോടും സ്നേഹമോ ശത്രുതയോ ഇല്ലാത്തവരുമായ സാധുക്കളെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നു. ഈവിധം മനസാ നിഷ്കളങ്കരും ജഗത്ഹിതകാരികളുമായ സാധുജനങ്ങളുടെ വിശിഷ്ടമായ ഗുണങ്ങളേയും സ്നേഹമയമായ സ്വഭാവത്തേയും മനസ്സിലാക്കി, ഞാൻ അവരോട്

വിനീതമായി അഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു: എന്റെ ഈ ബാലസദൃശമായ പ്രാർത്ഥനയെ കേട്ട് എന്നിൽ കനിവുണ്ടായി, ഹേ മഹാത്മാക്കളേ, ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളിൽ ഭക്തിയുണ്ടാവാൻ എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കൂ മാറാകണേ!

(3 ക-ഖ)

ചൗ:

ബഹുരി ബന്ധി ചലി ഗന് സതിഭാഷ്ടം -
 ജേ ബിനു കാജു ദാഹിനെഹു ബാഷ്ടം,
 പര് ഹിത് ഹാനി ലാഭ് ജിൻഹ് കേരേം -
 ഉജരേം ഹരഷ് ബിഷാദ് ബസേരേം. 1

ഹരി ഹര് ജസ് രാകേസ് രാഹു സേ -
 പര് അകാജ് ഭട് സഹസബാഹു സേ,
 ജേ പര് ദോഷ് ലഖഹിം സഹസാഖീ -
 റ് ഹിത് ഘൃത് ജിൻഹ് കേ മതി മാഖീ. 2

തേജ് കൃസാനു രോഷ് മഹിഷേസാ -
 അഘ് അവഗുന് ധന് ധനീ ധനേസാ,
 ഉദയകേത് സമ് ഹിത് സബ്ഹീ കേ -
 കുന്ദകരന് സമ് സോവത് നീകേ. 3

പര് അകാജു ലഗി തനു പരിഹരഹീം -
 ജിമി ഹിമ് ഉപല് ക്രീ ദലി ഗരഹീം,
 ബന്ദുഘ് ചലി ജസ് സേഷ് സരോഷാ -
 സഹസ് ബദന് ബരനതു പര് ദോഷാ. 4

പുനി പ്രനവ്ഘ് പൃഥുരാജ് സമാനാ -
 പര് അഘ് സുനതു സഹസ് ദസ് കാനാ,
 ബഹുരി സക് സമ് ബിനവ്ഘ് തേഹീ -
 സത്തത് സുരാനീക് ഹിത് ജേഹീ. 5

ബചന് ബജ്ജ് ജേഹി സദാ പിആരാ -
 സഹസ്തയന് പര് ദോഷ് നിഹാരാ. 6

പിന്നെ ഞാൻ കാരണം കൂടാതെ തന്നെ സ്നേഹമുള്ളവരോടുകൂടി വൈരഭാവം കാണിക്കുന്ന ദുഷ്ടസമാജത്തേയും നിഷ്കപടമായ മനസ്സോടെ വന്ദിക്കുന്നു. അവർക്ക് അന്യരുടെ നഷ്ടം തങ്ങളുടെ ലാഭവും, അവർ അന്യരുടെ ദുഃഖത്തിൽ സന്തോഷിക്കുകയും, അന്യരുടെ ഉൽക്കർഷ്ഠത്തിൽ അമർഷംകൊണ്ട് പൊട്ടിക്കരയുകയും ചെയ്യുന്നു. അവർ വിഷ്ണുവിന്റെയും ശിവന്റെയും യശസ്സനെ, രാഹു ചന്ദ്രനെ (ഗ്രഹണസമയത്ത്) എന്നപോലെ മറയ്ക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. അവർ മറ്റുള്ളവരെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതിൽ സഹസ്രബാഹുവിനെപ്പോലെ ശൂരന്മാരാണ്. ആന്യരുടെ ദോഷം കാണാൻ അവർക്ക് ആയിരംകണ്ണുള്ളപോലെയാണ്. ഒരു ഈച്ച നെയ്തിനെ ദുഷിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ, അവരുടെ കൂടില മനസ്സ് അന്യരുടെ ഹിതങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നു. പ്രൗഢതയിൽ അവർ അഗ്നിഭഗവാന്റേയും ക്രോധത്തിൽ മഹിഷവാഹനനായ യമന്റേയും അനുകരിക്കുന്നു. സ്വർണ്ണത്തിൽ ധനേശനായ കുബേരനെപ്പോലെ അവർ പാപകർമ്മങ്ങളിലും ദുഷ്കർമ്മങ്ങളിലും ധനവാന്മാരാണ്. അവരുടെ ആധിക്യം ധൂമകേതുവിനെ പോലെ അന്യരുടെ ഹിതത്തിന് ഹാനികരവും, അവരുടെ ക്ഷയം കുന്ദകർണ്ണന്റെ ഉറക്കത്തെ പോലെ ലോകത്തിന് ക്ഷേമകരവുമാണ്. ആലിപ്പഴങ്ങൾ വിളകളെ നശിപ്പിച്ച് സ്വയം അലിഞ്ഞു നശിക്കുന്നതുപോലെ അവർ അന്യരെ ദ്രോഹിക്കാൻ സ്വന്തം ജീവനെപ്പോലും കൊടുക്കുന്നു. അന്യരുടെ ദോഷങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ ആയിരം നാവുകളുള്ള ദുഷ്ടനെ, ആയിരം നാവുകളുള്ള ക്രോധിതനായ ആദിശേഷനായി ഞാൻ വണങ്ങുന്നു. തനിക്ക് തൃപ്തിയാവോളം പ്രഭുവിന്റെ മഹിമയെ കേൾക്കാനായി പത്തായിരം ചെവികൾ വരിച്ച പൃഥുമഹാരാജാവിനെപ്പോലെ, അന്യരുടെ കുറ്റങ്ങളെ പത്തായിരം ചെവികളോടെ കേൾക്കുന്ന അവനെ ഞാൻ വീണ്ടും വന്ദിക്കുന്നു. ഒരിക്കൽക്കൂടി ഞാൻ അവനെ ഇന്ദ്രനായി ഭാവിച്ച് നമസ്കരിക്കുന്നു - (സുരാന്വീകം : ദേവന്മാരുടെ സൈന്യം - ഇന്ദ്രന് ഗുണപ്രദമെന്ന പോലെ) അളവറ്റ സുര - മദ്യം ദുഷ്ടൻ ആനന്ദപ്രദവും ഹിതകാരിയുമാണ്. വജ്രായുധത്തെ ഇന്ദ്രൻ പ്രിയമായി പോറ്റുന്നു. അവൻ മറ്റുള്ളവരുടെ കുറ്റങ്ങളെ തന്റെ ആയിരം കണ്ണുകൾ കൊണ്ട് കണ്ടുപിടിത്തുന്നു. അതുപോലെ ദുഷ്ടന് വജ്രത്തെപ്പോലെ കഠിനമായ ഭാഷണം പ്രിയമാണ്.)

ദോ:

ഉദാസിന് അരി മീത് ഹിത് സുനത് ജരഹിം ഖല് രീതി,
ജാനി പാനി ജുഗ് ജോരി ജന് ബിനതീ കരള സപ്രീതി (4)

ദുഷ്ടന്മാർ അന്യരുടെ ക്ഷേമത്തെപ്പറ്റി കേൾക്കുമ്പോൾ - അവർ തങ്ങളുടെ സുഹൃത്തുക്കളോ, ശത്രുക്കളോ, നിഷ്പക്ഷരോ ആരായാലും - അസൂയ കൊണ്ട് കത്തുന്നു. അതാണ് അവരുടെ സ്വഭാവം. ഇതറിഞ്ഞ് ഈ വിനീതനായവൻ അവർക്ക് കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് സ്നേഹത്തോടെ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു. (4)

ചൗ:

മൈം അപനീ ദിസി കീൻഹ് നിഹോരാ -
തിൻഹ് നിജ് ഓർ ന ലാഉബ് ഭോരാ,
ബായസ് പലിഅഹിം അതി അനുരാഗാ-
ഹോഹിം നിരാമിഷ് കബഹും ന കാഗാ. 1

ബന്ദുൾ സന്ത് അസജ്ജന് ചരനാ -
ദുഖ്പ്രദ് ഉഭയ് ബീച് കചരു ബരനാ,
ബിചരുരത് ഏക് പ്രാന് ഹരി ലേഹിം -
മിലത് ഏക് ദുഖ് ദാരുന് ദേഹിം. 2

ഉപജ്ഹിം ഏക് സംഗ് ജഗ് മാഹീം -
ജലജ് ജോക് ജിമി ഗുന് ബിലഗാഹിം,
സുധാ സുരാ സമ് സാധു അസാധു -
ജനക് എക് ജഗ് ജലധി അഗാധു. 3

ഫല് അന്ഫല് നിജ് നിജ് കർതൂതീ -
ലഹത് സുജസ് അപലോക് ബിഭൂതീ,
സുധാ സുധാകർ സുരസരി സാധു -
ഗരല് അനല് കലിമല് സരി ബ്യാധു. 4

ഗുന് അവഗുന് ജാനത് സബ് കോഹു -
ജോ ജെഹി ഭാവ് നീക് തെഹി സോഹു. 5

ഞാൻ എന്റെ പക്ഷത്തുനിന്നും അവരോട് അഭ്യർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആവരും അവരുടെ ഭാഗം നിർവഹിക്കാൻ മടിക്കരുത്. എത്ര സ്നേഹത്തോടെ കാക്കകളെ വളർത്തിയാലും അവ നിരാമിഷഭോജികളാകുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുകയോ? ഞാൻ ഒരു സാധുവിന്റെയും ദുഷ്ടന്റെയും പാദങ്ങളെ വന്ദിക്കുന്നു. ഇരുവർക്കുമിടയിൽ സ്വഭാവവ്യത്യാസമുണ്ടെങ്കിലും, ഇരുവരും ദുഃഖത്തെ കൊടുക്കുന്നവരാണ്. വിട്ടുപോകുന്ന സമയത്ത് സാധു പ്രാണവേദനയെ കൊടുക്കുന്നു. ദുഷ്ടനോ, കണ്ടുമുട്ടുന്ന സമയം തന്നെ ദാരുണമായ ദുഃഖത്തെ കൊടുക്കുന്നു. ഇരുവരും ഈ ലോകത്തിൽ ഒന്നിച്ചു ജനിച്ചവരായാലും, താമരയും അട്ടയുമെന്നപോലെ (രണ്ടും വെള്ളത്തിൽ വളരുന്നു) ഇരുവരും സ്വഭാവഗുണങ്ങളിൽ വ്യത്യസ്തരാണ്. സജ്ജനവും ദുർജ്ജനവും അമൃതവും മദ്യവും പോലെയാണ്. രണ്ടും ഒരേ ജനകനിൽനിന്ന് - പ്രപഞ്ചമെന്ന അഗാധമായ സമുദ്രത്തിൽനിന്ന് - വന്നവയാണ് (ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും കൂടി പാൽക്കടൽ കടഞ്ഞപ്പോൾ ഉണ്ടായതാണല്ലോ രണ്ടും?). സാധുവും ദുഷ്ടനും അവരുടെ കർമ്മങ്ങളാൽ സൽകീർത്തിയെന്നും ദുഷ്കീർത്തിയെന്നും നല്ല വിള എടുക്കുന്നു. അമൃതത്തിന്റേയും, അമൃതമയനായ ചന്ദ്രന്റേയും, ദേവനദിയായ ഗംഗയുടേയും, ഒരു സാധുവിന്റേയും നല്ലഗുണങ്ങളെപ്പറ്റിയും, വിഷം, തിയ്യ്, കർമ്മനാശ എന്ന കലിമലങ്ങൾ നിറഞ്ഞ അശുദ്ധമായ നദി, വേടൻ ഇവരുടെ ദുർഗുണങ്ങളെപ്പറ്റിയും എല്ലാവർക്കും അറിയു മെങ്കിലും, ഒരുവന് ഏതിൽ രുചിയുണ്ടോ അതാണ് അവന് നല്ലതായി തോന്നുക.

ഭാ:

ഭലോ ഭലാഹുനി പൈ ലഹള ലഹള നിചാഹുനി നീചു,
സുധാ സരാഹിഅ അമരതാ^൧ ഗരല് സരാഹിഅ മീചു. (5)

നല്ലവനായ ഒരുവന് നല്ലതിലും, ദുഷ്ടന് നീചതയിലും മാത്രം താല്പര്യമുണ്ടാകുന്നു. അമൃതത്തെ അതിന്റെ അമരതഗുണത്തിനായി പുകഴ്ത്തുന്നതുപോലെ വിഷം അതിന്റെ മാർകശക്തിയ്ക്കായി ശ്ലാഘിക്കപ്പെടുന്നു. (5)

ചഃ:

ഖല് അഘ് അഗുന് സാധു ഗുന് ഗാഹാ -
ഉഭയ് അപാര് ഉദധി അവഗാഹാ,
തെഹി തേം കരു ഗുന് ദോഷ് ബഖാനേ -
സംഗ്രഹ് ത്യാഗ് ന ബിനു പഹിചാനേ.

ലൈള പോചതു സബ്ബ് ബിധി ഉപജാഘ്ര -
ഗനി ഗുന് ദോഷ് ബേദ് ബിലഗാഘ്ര,
കഹഹിം ബേദ് ഇതിഹാസ് പുരാനാ -
ബിധി പ്രപഞ്ചു ഗുണ് അവഗുണ് സാനാ. 2

ദുഖ് സുഖ് പാപ് പുന്യ ദിന് രാതീ -
സാധു അസാധു സുജാതി കുജാതീ,
ദാനവ് ദേവ് ഊച് അരു നീചു -
അമിതാ സുജീവനു മാഹുരു മീചു. 3

മായാ ബ്രഹ്മ ജീവ് ജഗദീസാ -
ലച്ഛി അലച്ഛി രക് അവനീസാ,
കാസീ മഗ് സുരസരി ക്രമനാസാ -
മരു മാരവ് മഹിദേവ് ഗവാസാ. 4

സരഗ് നരക് അനുരാഗ് ബിരാഗാ -
നിഗമാഗമ് ഗുന് ദോഷ് ബിഭാഗാ. 5

ദുഷ്ടന്മാരുടെ പാപങ്ങളുടേയും ദുർഗുണങ്ങളുടേയും, സജ്ജനങ്ങളുടെ സർഗുണങ്ങളുടേയും കഥകൾ അതിരില്ലാത്തതും ആഴമറിയാനാവാത്തതുമായ സമുദ്രങ്ങളെപ്പോലെയാണ്. അതിനാലാണ് ഞാൻ കുറച്ചു മാത്രം ഗുണങ്ങളേയും ദോഷങ്ങളേയും പറ്റി വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളത്. എന്തെന്നാൽ അവയെ മനസ്സിലാക്കാതെ സമ്പാദിക്കുവാനോ ത്യജിക്കാനോ സാധ്യമല്ല. സജ്ജനങ്ങളേയും ദുർജ്ജനങ്ങളേയും ബ്രഹ്മാവുതന്നെയാണ് സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നത്. വേദങ്ങൾ ആദ്യത്തേതിന്റെ ഗുണങ്ങളേയും രണ്ടാമതിന്റെ ദോഷങ്ങളേയും കണക്കിലെടുത്ത് രണ്ടിനേയും വേർതിരിച്ചിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടി നല്ലതിന്റേയും ദുഷിച്ചതിന്റേയും മിശ്രമാണെന്ന് വേദങ്ങളും, ഇതിഹാസങ്ങളും, പുരാണങ്ങളും ഘോഷിക്കുന്നു. അത് ദുഃഖ-സുഖം, പാപ-പുണ്യം, പകൽ-രാത്രി, സന്തോഷ-ദുഷ്ടന്മാർ, ഉയർന്നജാതി-നീചജാതി, അസുരന്മാർ-ദേവകൾ ഉയർന്നത്-താണത്, അമൃതം-വിഷം, സുഖജീവനം-മരണം, മായ-ബ്രഹ്മം (പ്രകൃതി-പുരുഷൻ) ജീവാത്മാവ്-പരമാത്മാവ് (ജഗദീശ്വരൻ), സുഭിക്ഷം-ദാരിദ്ര്യം, യാചകൻ-രാജാവ്, കാശി-മഗധം (ബീഹാറിലെ രാജ്യം - ശപിതപ്പെട്ടത്),

പുണ്യവതിയായ ദേവനദി ഗംഗ-പാപനദിയായ കർമ്മനാശ, മാർവാറിലെ മരുഭൂമി-മാളവത്തിലെ സമൃദ്ധവിളവുള്ള ഭൂമി, ഭൂദേവനായ ബ്രാഹ്മണൻ-പശുമാംസഭോജിയായ ചണ്ഡാളൻ, സ്വർഗം-നരകം, ആസക്തി-വിരക്തി എന്നീ വിപരീത-ദന്ധങ്ങളുടെ സ്വഭാവവർണ്ണനയാണ്. വേദങ്ങളും അന്യ പുണ്യഗ്രന്ഥങ്ങളും ഗുണത്തെ ദോഷത്തിൽനിന്നും വേർതിരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ദോ:

**ജഡ് ചേതന് ഗുന് ദോഷമയ് ബിസ് കീൻഹ് കർതാർ,
സന്ത് ഹംസ് ഗുന് ഗഹഹി പയ് പരിഹരി ബാരി ബികാർ. (6)**

ദൈവം വിശ്വത്തെ ഗുണവും ദോഷവും കലർന്ന് ജഡവും ചേതനവും മായ ജീവങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. സജ്ജനങ്ങളായ ഹംസങ്ങൾ ഗുണ മെന്ന പാലിനെ മാത്രം എടുത്ത് ദോഷമെന്ന വെള്ളത്തെ ത്യജിക്കുന്നു. (6)

ചൗ:

**അസ് ബിബേക് ജബ് ദേഹു ബിധാതാ -
തബ് തജി ദോഷ് ഗുന്ഹിം മനു രാതാ,
കാല് സുഭാള കരമ് ബരിആഹുതം -
ലൈള പ്രകൃതി ബസ് ചുകുഹു ലോഹു. 1**

**സോ സുധാരി ഹരിജന് ജിമി ലേഹീം -
ദലി ദുഖ് ദോഷ് ബിമല് ജസ് ദേഹീം,
ഖല്ല് കരഹിം ലേ പാഹു സുസംഗു -
മിടനു ന മലിന് സുഭാള അഭംഗു. 2**

**ലഖി സുബേഷ് ജഗ് ബംചക് ജേഹു -
ബേഷ് പ്രതാപ് പുജിഅഹിം തേഹു,
ഉധരഹിം അത് ന ഹോഹു നിബാഹു -
കാലനേമി ജിമി രാവന് രാഹു. 3**

**കിഎഹു^൧ കുബേഷു സാധു സന്മാനു -
ജിമി ജഗ് ജാമവന്ത് ഹനുമാനു,
ഹാനി കുസംഗ് സുസംഗതി ലാഹു -
ലോക്ഹു^൨ ബേദ് ബിദിത് സബ് കാഹു. 4**

ഗഗൻ ചന്ദ്രനു രജ് പവൻ പ്രസംഗം -
കീചഹിം മിലനു നീച് ജല് സംഗം,
സാധു അസാധു സദൻ സുക് സാരീം -
സുമിരഹിം രാമ് ദേഹി ഗനി ഗാരീം.

5

ധൂമ് കുസംഗതി കാരിഖ് ഹോതു -
ലിഖിത പുരാൻ മംജു മസി സോതു,
സോതു ജല് അനല് അനില് സംഘാതം -
ഹോതു ജലദ് ജഗ് ജീവൻ ദാതം.

6

ഈവിധത്തിലുള്ള വിവേകം (ഹംസത്തെപ്പോലെ) തന്ന് ദൈവം പ്രസാദി
യ്ക്കുമ്പോൾ മനസ്സ് ദോഷത്തെ ത്യജിച്ച് ഗുണത്തിൽ നിരതമാകുന്നു.
കാലത്തിന്റെ ഊക്കുകൊണ്ടും, പഴയ സ്വഭാവത്താലും, മുൻജന്മകർമ്മ
ഫലത്താലും നല്ലവർപോലും മായയുടെ പ്രഭാവത്താൽ നന്മയിൽനിന്നും
തിരിഞ്ഞു പോകുന്നു. എങ്ങനെ ഹരിഭക്തന്മാർ ദുഃഖത്തേയും ദുർബലത
യേയും നിവാരണം ചെയ്ത് ആവിധം തെറ്റുകളെ തിരുത്തി, അവർക്ക്
കളങ്കമില്ലാത്ത യശസ്സിനെ കൊണ്ടുവരുന്നുവോ, അതുപോലെ ദുഷ്ടന്മാർ
പോലും ചിലപ്പോൾ അവരുടെ സത്സംഗതി കൊണ്ട് സൽക്കാര്യങ്ങൾ
ചെയ്യുന്നു. എങ്കിലും അവരുടെ മാറ്റാനാവാത്ത ദുസ്സ്വഭാവത്തെ തുടച്ചു
നീക്കാനാവില്ല. വഞ്ചകന്മാർ പോലും അവരുടെ പുറവേഷം കാരണം
പൂജിക്കപ്പെടുന്നു. എന്തെന്നാൽ ലോകം അവരുടെ ആകർഷകമായ
കാഴ്ചയാൽ കബളിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. പക്ഷെ അവർക്ക് അവസാനംവരെ
അവരുടെ കള്ളവേഷത്തെ മറച്ചുവെക്കാനാവില്ല, ഒടുവിൽ അവർ
വെളിച്ചത്താക്കപ്പെടുന്നു - കാലനേമിയേയും, രാവണനേയും, രാഹുവി
നേയും പോലെ (കാലനേമി രാവണന്റെ ആദേശപ്രകാരം ഹനുമാനെ
കൊല്ലാൻ മൂനിയുടെ കള്ളവേഷം ധരിച്ചു. ഒടുവിൽ ഹനുമാൻ അതറി
ഞ്ഞ് അവനെ കൊന്നു. രാവണൻ മൂനിവേഷമണിഞ്ഞ് സീതയെ
അപഹരിച്ചു. രാഹു അമൃതം കിട്ടാൻവേണ്ടി ദേവവേഷത്തിൽ സൂര്യചന്ദ്ര
ന്മാരുടെ ഇടയിൽ ഇരുന്നു. പക്ഷേ സംഗതിയറിഞ്ഞ് മോഹിനിവേഷ
ത്തിൽ വിഷ്ണു അവന്റെ കഴുത്ത് വെട്ടി). സാധുക്കൾ കാഴ്ചയ്ക്ക് കുരുപന്മാ
രായാലും ആദരിക്കപ്പെടുന്നു. - ലോകപ്രസിദ്ധരായ ജാംബവാൻ (കരടി),
ഹനുമാൻ (വാനരൻ) പോലെ. ദുഷ്ടസംസർഗം ഹാനികരവും, സത്സംഗം

നല്ല ആസ്തിയുമാണ്. ഇത് ലോകത്തിലും, വേദങ്ങളുടെ കണ്ണുകളിലും സത്യവും, എല്ലാവർക്കും അറിയാവുന്നതുമാണ്. പൂഴിമണ്ണ് വായുവിന്റെ സംഗത്തിൽ ആകാശത്തിൽ ഉയരുന്നു. താഴെ വെള്ളത്തോട് ചേരുമ്പോൾ അത് ചളിമണ്ണായി മാറുന്നു. പുണ്യവാന്മാരുടെ വീടുകളിൽ വളർത്തപ്പെടുന്ന കിളിയും മൈനയും രാമനാമത്തേയും, പാപികളുടെ വീട്ടിലുള്ളവ ദുഷിച്ച വാക്കുകളേയും ഉരുവിടുന്നു. പുക നീചവസ്തുവോടു (മണ്ണ്) ചേർന്ന് കരിയായി മാറുന്നു. ആ കരി വെള്ളത്തോടു ചേർന്ന് മനോഹരമായ മഷിയായി മാറി പുരാണങ്ങളെഴുതാൻ ഉപകരിയ്ക്കു പ്പെടുന്നു. വീണ്ടും വെള്ളം, തിത്ത്, വായു ഇവയുടെ സംഗമത്താൽ ഉയർന്ന് മേഘമായി മാറി ലോകത്തിന് ജീവൻ നൽകുന്നു.

ദോ:

ഗ്രഹ് ഭേഷജ് ജല് പവന് പദ് പാഹു കുജോഗ് സുജോഗ്,
ഹോഹിം കുബസ്തു സുബസ്തു ജഗ് ലഖഹിം സുലച്ഛന് ലോഗ്. (7-ക)
സമ് പ്രകാസ് തമ് പാഖ് ദുഹ് നാമ് ഭേദ് ബിധി കീൻഹ്,
സസി സോഷക് പോഷക് സമുത്ഥി ജഗ് ജസ് അപജസ് ദീൻഹ് (7-ഖ)
ജഡ് ചേതന് ജഗ് ജീവ് ജത് സകല് രാമമയ് ജാനി,
ബന്ദഹ് സബ്കേ പദ് കമല് സദാ ജോരി ജുഗ് പാനി. (7-ഗ)
ദേവ് ദനുജ് നര് നാഗ് ഖഗ് പ്രേത് പിതര് ഗന്ധര്ബ്,
ബന്ദഹ് കിന്നര് രജനിചര് കൃപാ കരഹു അബ് സർബ്. (7-ഘ)

ഗ്രഹങ്ങൾ, ഔഷധങ്ങൾ, ജലം, വായു, വസ്ത്രം ഇവ ലോകത്തിൽ നല്ലതോ ദുഷിച്ചതോ ആയ സംഗത്താൽ നല്ലതായോ ദുഷിച്ചതായോ അനുഭവപ്പെടുന്നു. തീക്ഷ്ണമായ ഉൾദൃഷ്ടിയുള്ളവർക്കേ ഇതിനെപ്പറ്റി അറിയാനാവൂ. രണ്ടു പക്ഷത്തിലും ചന്ദ്രികയുടേയും ഇരുട്ടിന്റേയും അനുപാതം ഒരുപോലെ തന്നെയാണ്. രണ്ടു പക്ഷത്തിനും പേരുകൾ വ്യത്യസ്തമായി കർത്താവ് കൊടുത്തു എന്നു മാത്രം. ഒരുപക്ഷം ചന്ദ്രൻ പുഷ്ടിയുള്ളതും മറ്റേത് ശോഷകവുമാണെന്നറിഞ്ഞ് ലോകം അതിന് സൽപേരും ദുഷ്പേരും കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. ഈ ലോകത്തിൽ ഏതെല്ലാം ജീവൻ - ജഡമോ, ചേതനമോ, അവയെല്ലാം തന്നെ ശ്രീരാമമയ മാണെന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞ് എല്ലാറ്റിന്റേയും പാദങ്ങളിൽ കൂപ്പുകൈകളോടെ ഞാൻ സദാ വണങ്ങുന്നു. ദേവാസുര-മനുഷ്യ-നാഗ-പക്ഷി-പ്രേത-പിതൃ-

ഗന്ധർവ-കിന്നര-രാക്ഷസാദി സർവത്തേയും ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു.
ഇവരെല്ലാവരും തന്നെ കൃപയരുളട്ടെ. (7 ക-ഘ)

ചൗ:

ആകർ ചാരി ലാഖ് ചൗരാസീ -
ജാതി ജീവ് ജല് മല് നഭ് ബാസീ,
സീയ് രാമ്മയ് സബ് ജഗ് ജാനീ -
കരള് പ്രനാമ് ജോരി ജുഗ് പാനീ. 1

ജാനി കൃപാകർ കിംകർ മോഹു -
സബ് മിലി കരഹു ഛാഡി ഛല് ഛോഹു,
നിജ് ബുധി ബസ് ഭരോസ് മൊഹി നാഹീം -
താതോം ബിനയ് കരള് സബ് പാഹീം. 2

കരന് ചഹള് രഘുപതി ഗുന് ഗാഹാ -
ലഘു മതി മോരി ചരിത് അവഗാഹാ,
സുധ് ന ഏകള അംഗ് ഉപാളൗ -
മന് മതി രംക് മനോരമ് രാളൗ. 3

മതി അതി നീച് ഊച്ഛി രുചി ആഹരീ -
ചഹിഅ അമിഅ ജഗ് ജുരഇ ന ഛാഹരീ,
ഛമിഹഹി സജ്ജന് മോരി ഡിഠാഇൗ -
സുനിഹഹിം ബാല്ബചന് മന് ലാഇൗ. 4

ജൗം ബാലക് കഹ് തോതരി ബാതാ -
സുനഹിം മുദിത് മന് പിതു അരു മാതാ,
ഹ്സിഹഹിം കൂര് കുടില് കുബിചാരീ -
ജേ പര് ദുഷന് ഭുഷന്ധാരീ. 5

നിജ് കബിത്ത് കെഹി ലാഗ് ന നീകാ -
സരസ് ഹോള അഥവാ അതി ഹീകാ,
ജേ പര് ഭനിതി സുനത് ഹരഷാഹീം -
തേ ബര് പുരുഷ് ബഹുത് ജഗ് നാഹീം. 6

ജഗ് ബഹു നര് സര് സരി സമ് ഭാഇൗ -
ജേ നിജ് ബാഡി ബഡഹിം ജല് പാഇൗ,

സജ്ജന് സകൃത് സിന്ധു സമ് കോഹു -
ദേവി പൂർ ബിധു ബാഘഹ ജോഹു.

7

(1. ജരായുജ് - മനുഷ്യർ, മൃഗങ്ങൾ, 2. അണ്ഡജം - മുട്ടയിൽനിന്നു മുണ്ടാകുന്ന ജീവങ്ങൾ, 3. സ്പേദജം - വിയർപ്പിൽനിന്നുമുണ്ടാകുന്ന ജീവങ്ങൾ - പേന്, മുട്ട മുതലായവ, 4. ഉദ്ഭിജം - മണ്ണിൽനിന്നു മുണ്ടാകുന്നവ - ചെടികൾ, മരങ്ങൾ മുതലായവ, എന്നീ) നാലു പ്രധാന വിഭാഗങ്ങളിൽ, കരയിലും, വെള്ളത്തിലും, ആകാശത്തിലും അധിവസിക്കുന്ന എൺപത്തിനാലു ലക്ഷം ഇനങ്ങളിലുള്ള സർവ ചരാചരജന്തുക്കളേയും സീതാരാമമയമായി തിരിച്ചറിഞ്ഞ് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് ഞാൻ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു. എന്നെ നിങ്ങളുടെ എളിയ ദാസനെന്നറിഞ്ഞ്, ഹേ കൃപാനിധികളേ, നിങ്ങളെല്ലാവരും എന്നിൽ പ്രസന്നരായാലും. എനിക്ക് എന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയിൽ വിശ്വാസമില്ല. അതിനാൽ ഞാൻ നിങ്ങളോടെല്ലാം വിനയപൂർവ്വം അപേക്ഷിയ്ക്കുന്നു. ഞാൻ രഘുപതിയായ ശ്രീരാമന്റെ ഗുണങ്ങളെ വർണ്ണിക്കാനാശിയ്ക്കുന്നു. പക്ഷേ എന്റെ ബുദ്ധിചാതുര്യം മോശവും ശ്രീരാമന്റെ ലീലകൾ ആഴമറിയാനാവാത്തവയുമാണ്. അതിനായി കല്പനാശക്തി ഒട്ടുംതന്നെ എനിയ്ക്കില്ല. പുറമെ, എന്റെ മനസ്സും ബുദ്ധിയും ശൂന്യമാണ്. പക്ഷേ എന്റെ മനോരമം മഹത്താണ്. എന്റെ ബുദ്ധി അതിനീചവും, പക്ഷേ എന്റെ അഭിലാഷങ്ങൾ അത്യുന്നതങ്ങളുമാണ്. അമൃതത്തെ കിട്ടാൻ ആഗ്രഹിയ്ക്കുന്നുവെങ്കിലും, മോരു കിട്ടാൻപോലും എനിക്ക് വകയില്ല. സജ്ജനങ്ങൾ എന്റെ ഈ അത്യാഗ്രഹത്തെ ക്ഷമിച്ച് എന്റെ ഈ ബാലിശമായ വചനങ്ങളെ ശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്കുമാറാകണം. കുഞ്ഞ് അസ്പഷ്ടമായി സംസാരിയ്ക്കുമ്പോൾ അച്ഛനമ്മമാർ അതിനെ ആനന്ദം നിറഞ്ഞ മനസ്സോടെ കേൾക്കുന്നു. പക്ഷേ, കഠിനഹൃദയരും, അപകാരികളും, ദുർവിചാരികളും, പരദൂഷണം ചെയ്യുന്നവരും പരിഹസിയ്ക്കും. ആരാണ് തന്റെ സ്വന്തം കവിത - അത് രസമുള്ളതോ അഥവാ അത്യന്തം അരോചകമോ ആയിരുന്നാലും - ഇഷ്ടപ്പെടാത്തത്? ആന്യരുടെ കവിതകളെ കേൾക്കുന്നതിൽ ആനന്ദം കൊള്ളുന്ന സജ്ജനങ്ങൾ ഈ ലോകത്തിൽ വളരെ ചുരുക്കമാണ്. ലോകത്തിൽ സ്വന്തം ഉയർച്ചയിൽ വീർക്കുന്നവർ - വെള്ളം കൂടുമ്പോൾ നദികൾ വീർക്കുന്നതുപോലെ - വളരെ ധാരാളമുണ്ട്. പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ

കണ്ടാൽ വീർത്തുയരുന്ന സമുദ്രത്തെപ്പോലെയുള്ള ഒരു ചില അപൂർവ സജ്ജനവുമുണ്ട്.

ദോ:

ഭാഗ് ചോരായ് അഭിലാഷ് ബഡ് കരളു എക് ബിസ്വാസ്,
പൈഹഹിം സുഖ് സുനി സുജന് സബ് ഖല് കരിഹഹിം ഉപഹാസ്. (8)

എന്റെ ഭാഗ്യം താണതും മഹത്യാകാംക്ഷ ഉയർന്നതുമാണ്. എന്റെ ഒരു പ്രതീക്ഷ എല്ലാ സജ്ജനങ്ങളും ഞാൻ പറയുന്നത് കേട്ട് തൃപ്തരാകുമെന്നതാണ്. ദുഷ്ടന്മാർ പരിഹസിക്കുകയും ചെയ്യും.

ചൗ:

ഖല് പരിഹാസ് ഹോതു ഹിത് മോരാ -
കാക് കഹഹിം കല് കണ്ണ കറോരാ,
ഹംസ്ഹി ബക് ദാദുര് ചാതക്ഹീ -
ഹ്സ്ഹി മലിന് ഖല് ബിമല് ബതക്ഹീ. 1

കബിത് രസിക ന രാമ് പദ് നേഹു -
തിന്ഹ് കഹ് സുഖദ് ഹാസ് രസ് ഏഹു,
ഭാഷാ ഭനിതി ഭൗരി മതി മോരീ -
ഹ്സിബേ ജോഗ് ഹ്സേം നഹി ഖോരീ. 2

പ്രഭു പദ് പ്രീതി ന സാമുത്ഥി നീകീ -
തിന്ഹഹി കഥാ സുനി ലാഗിഹി ഹീകീ,
ഹരി ഹര് പദ് രതി കതി ന കുതര്കീ -
തിന്ഹ് കഹു മധുര് കഥാ രഘുബര് കീ. 3

രാമ് ഭഗതി ഭുഷിത് ജിത് ജാനീ -
സുനിഹഹിം സുജന് സരാഹി സുബാനീ.
കബി ന ഹോളു നഹിം ബചന് പ്രബീനു -
സകല് കലാ സബ് ബിദ്യാ ഹീനു. 4

ആഖര് അര്ഥ് അലങ്കൃതി നാനാ -
ഛന്ദ് പ്രബന്ധ് അനേക് ബിധാനാ.
ഭാവ് ഭേദ് രസ് ഭേദ് അപാരാ -
കബിത് ഭോഷ് ഗുന് ബിബിധ് പ്രകാരാ. 5

കബിത് ബിബേക് ഏക് നഹിം മോരോ -

സത്യ കഹളം ലിഖി കാഗദ് കോരോ

6

ദുഷ്ടന്മാരുടെ പരിഹാസച്ചിരി എനിക്ക് ഹിതമായിരിയ്ക്കും. കൂയിലിന്റെ ശബ്ദം കഠോരമാണെന്ന് കാക്ക പറയുന്നു. കൊക്ക് അരയന്നത്തെ പരിഹസിയ്ക്കുന്നു. തവളകൾ ചാതകപ്പക്ഷിയെ പരിഹസിയ്ക്കുന്നു. ദ്രോഹ ബുദ്ധിയുള്ള ദുഷ്ടന്മാർ പരിശുദ്ധമായ പ്രഭാഷണത്തെ പുച്ഛത്തോടെ അപഹസിയ്ക്കുന്നു. കവിതയിൽ അഭിരുചിയോ ശ്രീരാമനിക്കൽ ഭക്തിയോ ഇല്ലാത്തവർക്ക് എന്റെ ഈ രചന സുഖപ്രദമായ ഹാസ്യരസം തരുന്നതായിരിയ്ക്കും. എന്റെ രചന ലോകപ്രിയമായ ഭാഷയിൽ രചിച്ചതാണ്. എന്റെ ബുദ്ധി ദുർബലവും. അതിനാൽ ഇത് പരിഹാസത്തിന് ഉചിതമായ വിഷയമാണ്. പരിഹസിയ്ക്കുന്നവരെ ഞാൻ കുറ്റം പറയില്ല. പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ പ്രേമവും, സ്വസ്ഥമായ വിവേചനശക്തിയുമില്ലാത്തവർക്ക് ഈ കഥ കേൾക്കാൻ അരുചികരമായിരിയ്ക്കും. ഹരിയുടേയും ശിവന്റേയും പാദങ്ങളിൽ ഭക്തിയുള്ള കുതർക്കബുദ്ധിയില്ലാത്തവർക്ക് രഘുവരന്റെ ചരിതം മധുരമുള്ളതായിരിയ്ക്കും. അത് ശ്രീരാമഭക്തി യാൽ ഭൂഷിതമാണെന്ന് മനസ്സിൽ അറിഞ്ഞുകൊണ്ട് സജ്ജനങ്ങൾ അതിനെ നല്ല വാക്കുകൾകൊണ്ട് അഭിനന്ദിയ്ക്കും. ഞാനൊരു കവിയുമല്ല, എനിക്ക് വാക്ചാതുര്യവുമില്ല, എല്ലാ കലകളിലും വിദ്യകളിലും പുജ്യവുമാണ്. പരിഷ്കൃതമായ വാക്പ്രയോഗങ്ങളും, സൂക്ഷ്മതയുള്ള അർത്ഥങ്ങളും, നാനാവിധ അലങ്കാരങ്ങളും, പലവിധത്തിലുള്ള ഛന്ദസ്സുകളും, കണക്കില്ലാത്ത വികാരങ്ങളും ഭാവരസങ്ങളും, പലപ്രകാരത്തിലുള്ള ദോഷങ്ങളും ശ്രേഷ്ഠതകളുമുള്ള കവിതാരചനകളുമുണ്ട്. ഇപ്പറഞ്ഞ അംശങ്ങളിൽ ഒന്നിലും തന്നെ എനിക്ക് കണിശമായ ജ്ഞാനമില്ല എന്ന വസ്തുത ശൂന്യപത്രത്തിൽ എഴുതിത്തരാം.

ഭോ:

ഭനിതി മോരി സബ് ഗുന് രഹിത് ബിസ് ബിദിത് ഗുന് ഏക്,

സോ ബിചാരി സുനിഹഹിം സുമതി ജിൻഹ് കോ ബിമല് ബിബേക് (9)

എന്റെ രചന സർവഗുണരഹിതമാണ്. അതിന് ലോകം മുഴുവനറിയുന്ന ഒരേ ഒരു ഗുണം മാത്രമുണ്ട്. ഈ ഗുണത്തെ തിരിച്ചറിഞ്ഞ് സദ്ബുദ്ധി കളായ വിവേകികൾ ഇതിനെ നിശ്ചയമായും കേൾക്കും. (9)

ചൗ:

എഹി മഹ് രഘുപതി നാമ് ഉദാരാ -
അതി പാവന് പുരാന് ശ്രുതി സാരാ,
മംഗല് ഭവന് അമംഗല് ഹാരീ -
ഉമാ സഹിത് ജേഹി ജപത് പുരാരി. 1

ഭനിതി ബിചിത്ര് സുകബി കൃത് ജോഹു -
രാമ് നാമ് ബിനു സോഹ് ന സോഹു,
ബിധുബദനീ സബ് ഭാതി സവാരി -
സോഹ് ന ബസന് ബിനാ ബര് നാരി. 2

സബ് ഗുന് രഹിത് കുകബി കൃത് ബാനീ-
രാമ് നാമ് ജസ് അങ്കിത് ജാനീ,
സാദര് കഹഹിം സുന്ഹിം ബുധ് താഹീ -
മധുകര് സരിസ് സന്ത് ഗുന്ഗ്രാഹീ. 3

ജദപി കബിത് രസ് ഏകള നാഹീം -
രാമ് പ്രതാപ് പ്രഗട് എഹി മാഹീം.
സൊഹു ഭരോസ് മോരോ മനു ആവാ -
കെഹിം ന സുസംഗ് ബഡപ്പനു പാവ. 4

ധുമ്ള തജ്ജ് സഹജ് കരുആഹു -
അഗരു പ്രസംഗ് സുഗംധ് ബസാഹു,
ഭനിതി ഭദേസ് ബസ്തു ഭലി ബരനി-
രാമ്കഥാ ജഗ് മംഗല് കര്നീ. 5

അതിൽ അതിപാവനവും, പുരാണങ്ങളുടേയും വേദങ്ങളുടേയും സാരവുമായ രഘുപതിയുടെ ദിവ്യനാമം അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. അത് മംഗളങ്ങളുടെ വാസസ്ഥലവും അമംഗളങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കുന്നതുമാണ്. അതിനെ ത്രിപുരാരിയായ ശിവൻ ഉമയോടുകൂടി ജപിക്കുന്നു. മേധാവിയാ കവിയുടെ വിചിത്രമായ രചനയായാലും, അതിൽ ശ്രീരാമന്റെ

പേരില്ലെങ്കിൽ അത് പ്രശംസനീയമാവില്ല. സുന്ദരിയായ സ്ത്രീ സർവാല കൃതയായാലും വസ്ത്രം ധരിയ്ക്കാതെ ശോഭിയ്ക്കുന്നില്ല. മറിച്ച് ഒരു പേരു കേൾക്കാത്ത കവിയുടെ ഒരു ഗുണവുമില്ലാത്ത കവിതയെ ജ്ഞാനികൾ, അത് ശ്രീരാമന്റെ ലീലകളാൽ അലങ്കൃതമാണെന്നറിഞ്ഞ്, പഠിയ്ക്കുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്തെന്നാൽ വണ്ടിനെപ്പോലെ സാധുക്കൾക്ക് നല്ലതിനോട് പക്ഷപാതമുണ്ട്. അതിൽ യാതൊരു കവിതാരസവുമില്ലെങ്കിലും കൂടി ശ്രീരാമന്റെ പ്രതാപം അതിൽ പ്രകടമായിട്ടുണ്ട്. മാനുഷരുടെ സത്സംഗം ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത എന്റെ മനസ്സിൽ ഈ ഒരു പ്രതീക്ഷ മാത്രമേ തോന്നുന്നുള്ളൂ. അഗരുമരത്തെ കത്തിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന പുക ആ മരത്തിലെ സുഗന്ധത്തിന്റെ ഗുണംകൊണ്ട്, സ്വതവേയുള്ള നാറ്റത്തെ വെടിഞ്ഞ് സുഗന്ധം പരത്തുന്നു. എന്റെ രചന പന്തികേടുള്ളതാണെങ്കിലും, അത് ജഗത്തിന് മംഗളകാരിയായ ശ്രീരാമചരിതമെന്ന ശ്ലാഘനീയമായ വിഷയത്തെ പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു.

ചരം:

മംഗല് കരനി കലിമല് ഹരനി തുളസീ കഥാ രഘുനാഥ് കീ,
ഗതി കൂര് കബിതാ സരിത് കീ ജ്യോം സരിത് പാവന് പാഥ് കീ.
പ്രഭു സുജന് സംഗതി ഭനിതി ഭലി ഹോഇഹി സുജന് മന് ഭാവനീ,
ഭവ് അംഗ് ഭൂതി മസാന് കീ സുമിരത് സുഹാവനി പാവനീ.

ഹേ തുളസീദാസ, രഘുനാഥന്റെ കഥ മംഗളത്തെ ചെയ്യുകയും കലീ മലത്തെ തുടച്ചുകളയുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്റെ കവിതയെന്ന അരുവിയുടെ ഗതി, പുണ്യനദിയായ ഗംഗയുടെ ഒഴുകുപോലെ അതികൂടിലമാണ്. എന്റെ രചനയിൽ പ്രഭുവിന്റെ സത്കീർത്തിയുടെ സംഗമുള്ളതിനാൽ അത് ശുഭമായതായിരിയ്ക്കും; സജ്ജനങ്ങളുടെ മനസ്സിനെ കവരുകയും ചെയ്യും. ചുടലഭസ്മം കൂടി ശിവഭഗവാന്റെ മേനിയിൽ കാണാൻ മനോഹരവും, സ്ഥരണമാത്രത്തിൽ പാവനവുമാകുന്നതുമാണ്.

ഭോ:

പ്രിയ് ലാഗിഹി അതി സബ്ഹി മമ ഭനിതി രാമ് ജന് സംഗ്,
ദാരു ബിചാരു കി കരഇ കൊഇ ബന്ദിഅ മലയ് പ്രസംഗ്. (10-ക)

സ്വാമ് സുരഭി പയ് ബിസദ് അതി ഗുനദ് കരഹി സബ് പാന്
ശിരാ ഗ്രാമ്യ് സിയ് രാമ് ജന് ഗാവഹി സുനഹി സുജാന് (10-ഖ)

(ഏതുവിധത്തിലുള്ള) മരവും മലയപർവതത്തിന്റെ സംഗത്താൽ ചന്ദനമായി മാറുകയും, സ്തുത്യർഹമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നതുപോലെ, ശ്രീരാമന്റെ യശസ്സംഗം കൊണ്ട് എന്റെ കവിത എല്ലാവർക്കും അതിപ്രിയമായിത്തോന്നും. ഒരു കറുത്ത പശുവിന്റെ പാൽ വെളുത്തും അത്യന്തം ഗുണകരമായതുമാണ്. അതിനെ എല്ലാവരും കുടിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെ, സജ്ജനങ്ങൾ, അസംസ്കൃതഭാഷയിലായാലും, സീതയുടേയും രാമന്റേയും യശസ്സിനെ പാടുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ചൗ:

മനി മാനിക് മുകുതാ ഛബി ജൈസീ -
അഹി ഗിരി ഗജ് സിർ സോഹ് ന തൈസീ,
നൂപ് കിരീട് തരുനീ തന് പാഹു -
ലഹഹിം സകല് സോഭാ അധികാഹു. 1

തൈസെഹിം സുകബി കബിത് ബുയ് കഹഹിം-
ഉപ്ജഹിം അനത് അനത് ഛബി ലഹഹിം,
ഭഗതി ഹേതു ബിധി ഭവന് ബിഹാഹു-
സുമിരത് സാരദ് ആവതി ധാഹു. 2

രാമ് ചരിത് സർ ബിനു അൻഹവാഷ്ട്-
സോ ശ്രമ് ജാഹു ന കോടി ഉപാഷ്ട്,
കബി കോബിദ് അസ് ഹൃദയ് ബിചാരി-
ഗാവഹിം ഹരി ജസ് കലിമല് ഹാരി 3

കീൻഹേം പ്രാകൃത് ജന് ഗുന് ഗാനാ -
സിർ ധുനി ഗിരാ ലഗത് പചരിതാനാ,
ഹൃദയ് സിന്ധു മതി സീപ് സമാനാ -
സ്വാതി സാരദാ കഹഹിം സുജാനാ. 4

ജ്യൗം ബർസഹു ബർ ബാരി ബിചാരു -
ഹോഹിം കബിത് മുകുതാമനി ചാരു. 5

രത്നം, മാണിക്യം, മുത്ത് ഇവ ഒരു സർപ്പത്തിന്റെ തലയിലും, പർവത ശിഖരത്തിലും, ആനയുടെ മസ്തകത്തിലുമിരിയ്ക്കും കാലം അവയുടെ

സൗന്ദര്യം കണ്ണിൽപ്പെടുന്നില്ല. ഇവ ഒരു രാജാവിന്റെ കിരീടത്തിലോ, യുവതിയുടെ മേനിയിലോ അണിഞ്ഞിരുന്നാൽ ഇവയുടെ ഭംഗി അധികരിക്കുന്നു. അതേപോലെ, ഒരു നല്ല കവിയുടെ കവിതയുടെ ഒഴുക്ക് ഒരു സ്ഥലത്തുനിന്ന് ജനിച്ച് (കവിയുടെ ഹൃദയത്തിൽനിന്നും), അതിന്റെ ഭംഗി മറ്റൊരിടത്ത് (ആസ്വാദകരുടെ ഹൃദയത്തിൽ) പ്രകടമാകുന്നു. അവന്റെ ഭക്തിയാൽ ആകൃഷ്ടയായി സരസ്വതി അവന്റെ സ്മരണമാത്രത്തിൽ ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഭവനത്തിൽനിന്നും അതിവേഗം വന്നുചേരുന്നു. ഈ യാത്രയാലുണ്ടായ ക്ഷീണം അവൾ ശ്രീരാമചരിതമെന്ന സരസ്സിൽ മുങ്ങിക്കുളിച്ചാലല്ലാതെ, വേറെ എന്തുതന്നെ ശ്രമിച്ചാലും പോകില്ല. ഈവിധം മനസ്സിലാക്കി കവികളും ജ്ഞാനികളും കലിമലത്തെ ഹരിക്കുന്ന ശ്രീഹരിയുടെ യശസ്സിനെ മാത്രം പാടുന്നു. സാധാരണ കവികൾ മനുഷ്യരുടെ കീർത്തിയെ പാടുന്നതു കണ്ട് വാഗ്ദേവത തലയിലടിച്ചുകൊണ്ട് പത്മാന്തപിതൃക്കുന്നു. സജ്ജനങ്ങൾ കവിയുടെ മനസ്സിനെ സമുദ്രമായും അവന്റെ ബുദ്ധിയെ മുത്തുച്ചിപ്പിയായും, സരസ്വതീദേവിയെ സ്വാതിനക്ഷത്രമായും ഉപമിക്കുന്നു. (സ്വാതിനക്ഷത്രം ചിപ്പിയിൽ മുത്തുണ്ടാവാൻ അനുകൂലപ്പെടുന്നു.) സുന്ദരമായ കല്പനകൾ എന്ന മഴ പെയ്യുമ്പോൾ കവിതയെന്ന ഭംഗിയുള്ള മുത്തുകളുണ്ടാകുന്നു.

ദോ:

ജുഗുതി ബോധി പുനി പോഹിഅഹിം രാമചരിത് ബർ താഗ്
പഹിരഹിം സജ്ജന് ബിമല് ഉര് സോഭാ അതി അനുരാഗ് (11)

ആ മുത്തുകളെ യുക്തിയോടെ തുളച്ച് ശ്രീരാമചരിതം എന്ന സുന്ദരമായ നൂലിൽ ഒന്നിച്ച് കോർത്ത് അവയെ സജ്ജനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ നിഷ്കപടമായ ഹൃദയത്തിൽ ധരിക്കുന്നതായാൽ അത്യന്തപ്രേമഭാവം എന്ന കൃപയാണ് അതിന്റെ പരിണാമം. (11)

ചൗ:

ജേ ജന്മേ കലികാല് കരാളാ -
കർതബ് ബായസ് ബേഷ് മരാളാ,
ചലത് കുപംദ് ബേദ് മഗ് ഛാഢേ -
കപദ് കലേവര് കലിമല് ഭാഢേ.

ബംചക് ഭഗത് കഹാതു രാമ് കേ -
 കിംകർ കഞ്ചന് കോഹ് കാമ് കേ,
 തിൻഹ് മഹ് പ്രഥമ് രേഖ് ജഗ് മോരീ-
 ധീംഗ് ധരമ്ധാജ് ധംധക് ധോരീ. 2

ജനം അപ്നേ അവഗുന് ലബ് കഹളു-
 ബാഡു കഥാ പാർ നഹീം ലഹളു,
 താതേ മൈം അതി അല്ല് ബഖാനേ-
 മോരേ മഹും ജാനിഹഹിം സയാനേ. 3

സമുദ്ധി ബിബിധി ബിധി ബിനതീ മോരീ -
 കൊള ന കഥാ സുനി ദേഹുഹി ഖോരീ
 ഏതെഹു പർ കരിഹഹിം ജെ അസംകാ-
 മോഹി തേ അധിക് തെ ജഡ് മതി രങ്കാ. 4

കബി ന ഹോളു നഹിം ചതുർ കഹാവ്ളു-
 മതി അനുരുപ് രാമ് ഗുന് ഗാവ്ളു,
 കഹ് രഘുപതി കേ ചരിത് അപാരാ -
 കഹ് മതി മോരി നിരത് സംസാരാ. 5

ജെഹിം മാരുത് ഗിരി മേരു ഉഡാഹീം -
 കഹഹു തുല് കെഹി ലേഖേ മാഹീം,
 സമുദ്ധത് അമിത് രാമ് പ്രഭുതാതു -
 കരത് കഥാ മന് അതി കർരാതു. 6

ഘോരമായ കലികാലത്ത് ജനിച്ചവർ തങ്ങളുടെ കൃത്യങ്ങളിൽ കാക്കയ്ക്കു സമമായാലും ഒരു ഹംസത്തിന്റെ വേഷയണിയുന്നു. അവർ വേദങ്ങളുടെ മാർഗ്ഗത്തെ വെടിഞ്ഞ് ദുർമ്മാർഗ്ഗത്തിൽകൂടി പോകുന്നു. അവർ കപടതയുടെ മുർത്തികളും, കലിമലത്തിന്റെ കലവറകളും, ധനത്തിനും, ക്രോധത്തിനും, കാമത്തിനും അടിമകളുമാണെങ്കിലും, അവർ രാമഭക്തന്മാരെന്ന് സ്വയം അവകാശപ്പെടുന്ന വഞ്ചകന്മാരും, അധർമ്മനിഷ്ഠരും, മിഥ്യാവാദികളും, കപടതന്ത്രകാരികളിൽ ഏറ്റവും മുന്നിൽ നില്ക്കുന്നവരുമാണ് - ഇവരുടെ ഇടയിൽ ഞാൻ പ്രഥമസ്ഥാനം വഹിയ്ക്കുന്നു. എന്റെ അവഗുണ

ങ്ങളെ വർണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ അവയുടെ കഥ അത്യന്തം വിസ്തൃതമായിരിക്കും. എന്നിട്ടും അവയെ മുഴുവൻ പറയാനാവില്ല. അതിനാൽ ചിലതു മാത്രമേ ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. ജ്ഞാനികൾ ഒരു വാക്കിൽ എല്ലാം മനസ്സിലാക്കും. എന്റെ വിവിധ പ്രാർത്ഥനകളെ മനസ്സിൽ കൊണ്ട്, ഈ കഥ കേട്ട് ആരും എന്നെ കുറ്റം പറയരുത്. എന്നിട്ടും ആരെങ്കിലും പ്രതിഷേധം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അവർ എന്നെക്കൊള്ളും മൂഢന്മാരും മന്ദബുദ്ധികളുമാണ്. ഞാനൊരു കവിയുമല്ല, എനിക്ക് സമർത്ഥനാണെന്ന ഭാവവുമില്ല. എന്റെ ബുദ്ധിയനുസരിച്ച് ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ ഞാൻ പാടുന്നു. രഘുപതിയുടെ അപാരമായ ലീലകളെവിടെ, സംസാരത്തിൽ ഉഴലുന്ന എന്റെ ബുദ്ധിയെവിടെ? മേരുപർവതത്തെപ്പോലും അടിച്ചു കൊണ്ടുപോകാൻ ശക്തമായ കാറ്റിന്റെ മുന്നിൽ കേവലം പഞ്ഞി എന്തുമാത്രമാണ്, പറയൂ? ശ്രീരാമന്റെ അളവറ്റ പ്രഭാവത്തെ മനസ്സിലാക്കി, ഈ കഥയെ തുടർന്ന് കൊണ്ടുപോകാൻ എന്റെ മനസ്സിൽ ആത്മവിശ്വാസ കുറവ് തോന്നുന്നു.

ഭാ :

സാരദ് സേസ് മഹേസ് ബിധി ആഗമ് നിഗമ് പുരാന്,
നേതി നേതി കഹി ജാസു ഗുന് കരഹിം നിരന്തർ ഗാന്. (12)

സരസ്വതിയും, ആദിശേഷനും, ശിവനും, ബ്രഹ്മാവും, ആഗമങ്ങളും, വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും “നേതി, നേതി” (ഇതല്ല, ഇതല്ല) എന്ന് നിരന്തരം അവന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടുന്നു. (12)

ചര:

സബ് ജാനത് പ്രഭു പ്രഭുതാ സോഹു -
തദപി കഹേം ബിനു രഹാ ന കോഹു
തഹാ ബേദ് അസ് കാരന് രാഖാ -
ഭജന് പ്രഭാഉ ഭാതി ബഹു ഭാഷാ. 1

ഏക് അനീക് അരുപ് അനാമാ -
അജ് സച്ചിദാനന്ദ് പദ് ധാമാ,
ബ്യാപക് ബിസ്തൃപ് ഭഗ്വാനാ -
തെഹിം ധരി ദേഹ് ചരിത് കൃത് നാനാ 2

സോ കേവല് ഭഗ്തന് ഹിത് ലാഗീ -
പരമ് കൃപാല് പ്രനത് അനുരാഗീ,
ജെഹി ജന് പര് മമതാ അതി ഷോഹു -
ജെഹിം കരുനാ കരി കീൻഹ് ന കോഹു. 3

ഗഹു ബഹോര് ഗരീബ് നെവാജു -
സരല് സബല് സാഹിബ് രഘുരാജു,
ബുധ് ബര്ഹിം ഹരി ജസ് അസ് ജാനീ -
കരഹിം പുനീത് സുഫല് നിജ് ബാനീ. 4

തെഹിം ബല് മൈ രഘുപതി ഗുന് ഗാമാ -
കഹിഹു നാഹു രാമ് പദ് മാമാ,
മുനിന്ഹ് പ്രഥമ് ഹരി കീര്തി ഗാഹു -
തെഹിം മഗ് ചലത് സുഗമ് മൊഹി ഭാഹു. 5

പ്രഭുവിന്റെ മഹത്വം എന്താണെന്ന് എല്ലാവരും അറിയുമെങ്കിലും, ആരും അതിനെ വർണ്ണിക്കാതെ ഇരുന്നിട്ടില്ല. വേദങ്ങൾ അതിനെ ഈവിധം ന്യായീകരിച്ചിരിക്കുന്നു : ഏകനും, ഇച്ഛാരഹിതനും, രൂപമോ നാമമോ ഇല്ലാത്തവനും, ജനനമില്ലാത്തവനും, സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപിയും, അതി പ്രകാശമയനും, സർവ്വവ്യാപിയും, വിശ്വരൂപിയുമായ ഭഗവാൻ പല ദേഹങ്ങൾ ധരിച്ച് വിവിധകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ അവൻ തന്റെ ഭക്തന്മാരുടെ ഹിതത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. എന്തെന്നാൽ അവൻ തന്റെ സേവകന്മാരുടെ പരമകൃപാലുവും പ്രേമിയുമാണ്. അവൻ തന്റെ ഭക്തന്മാരെ അപാരമായി സ്നേഹിക്കുകയും, അവരെ തന്റെ സ്വന്തംപോലെ കരുതുകയും ചെയ്യുന്നു. തന്റെ കൃപയെ ഒരു പ്രാവശ്യം കാണിച്ചവരോട് ഒരിക്കലും അമർഷം കാണിച്ചിട്ടില്ല. നഷ്ടപ്പെട്ടതിനെ തിരിച്ചുതരുന്നവനും, ദീനന്മാരുടെ ബന്ധുവുമായ രഘുരാമൻ സരളസ്വഭാവിയും ശക്തനുമായ പ്രഭുവാണ്. ഈവിധം അറിഞ്ഞ് സാധുക്കൾ ശ്രീഹരിയുടെ യശസ്സിനെ പാടുകയും തങ്ങളുടെ വാണിയെ പാവനമാക്കി, അത്യന്തം സഫലമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിന്റെ (പ്രഭുസ്തമരണയുടേയും അവന്റെ കൃപയുടേയും ശക്തിയുടെ) ബലത്തിന്മേലാണ് ഞാൻ എന്റെ ശിരസ്സിനെ ശ്രീരാമപാദങ്ങളിൽ വണങ്ങിക്കൊണ്ട് രഘുപതിയുടെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടാൻ പോകുന്നത്. മുനിമാർ മുന്പ്

ശ്രീഹരിയുടെ കീർത്തിയെ പാടീട്ടുണ്ട്. അതേ മാർഗ്ഗത്തിൽക്കൂടി പോകുന്നത് എനിക്ക് സുഗമമായിരിയ്ക്കും.

ദോ:

അതി അപാർ ജേ സരിത് ബർ ജം നൃപ് സേതു കരാഹിം,
ചഡി പിപീലികള പരമ് ലഘു ബിനു ശ്രമ് പാർഹി ജാഹിം. (13)

രാജാക്കന്മാർ വലിയ നദികളുടെ മീതെ വളരെ വീതിയുള്ള പാലങ്ങൾ കെട്ടിച്ചാൽ വളരെ ചെറിയ ഉറുമ്പുകൂടി യാതൊരു ശ്രമവും കൂടാതെ അവയിൽക്കൂടി കടന്നു പോകുന്നു. (13)

ചൗ:

എഹി പ്രകാർ ബല് മന്ഹി ദേഖാഹു -
കരിഹള രഘുപതി കഥാ സുഹാഹു
ബ്യാസ് ആദി കബി പുംഗവ് നാനാ -
ജിൻഹ് സാദർ ഹരി സുജസ് ബഖാനാ 1

ചരന് കമല് ബന്ദുളതിൻഹ് കേരേ-
പൂർവഹു് സകല് മനോരമ് മേരേ,
കലി കേ കബിൻഹ് കരഹു് പർനാമാ -
ജിൻഹ് ബർനേ രഘുപതി ഗുന് ഗ്രാമാ 2

ജേ പ്രാക്യത് കബി പരമ് സയാനേ -
ഭാഷാ് ജിൻഹ് ഹരി ചരിത് ബഖാനേ,
ഭഷേ ജേ അഹഹിം ജേ ഹൊഹുഹഹിം ആഗേം -
പ്രനവ്ളം സബ്ഹി കപട് സബ് ത്യാഗേം. 3

ഹോഹു പ്രസന്ന് ദേഹു ബർദാനു -
സാധു സമാജ് ഭനിതി സന്മാനു.
ജോ പ്രബസ് ബുയ് നഹിം ആദർഹീം -
സോ ശ്രമ് ബാദി ബാല് കബി കരഹിം, 4

കീർത്തി ഭനിതി ഭൂതി ഭലി സോഹു -
സുർസരി സമ് സബ് കഹ് ഹിത് ഹോഹു,

രാമ് സുകീർത്തി ഭനിതി ഭദ്രസോ -

അസമഞ്ജസ് അസ് മോഹി അഭദ്രസോ.

5

തുംഹരീ കൃപാ സുലഭ് സൊള മോരേ-

സിഅനി സുഹാവനി ടാട് പടോരേ.

6

മനസ്സിനെ ഈവിധം ആശ്വസിപ്പിച്ച് രഘുപതിയുടെ ശോഭനമായ ചരിതത്തെ ഞാൻ വിവരിയ്ക്കാം. ശ്രീഹരിയുടെ പവിത്രമായ യശസ്സിനെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ള വ്യാസൻ തുടങ്ങിയ നാനാ കവിവര്യന്മാരുടെ പാദകമലങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു. അവർ എന്റെ എല്ലാ മനേരമങ്ങളേയും സഫലമാക്കട്ടെ. രഘുപതിയുടെ അനവധി ഗുണഗണങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ള കലിയുഗത്തിലെ കവികളേയും ഞാൻ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു. സംസാരിയ്ക്കുന്ന എളിയ ഭാഷയിൽ ശ്രീഹരിയുടെ ചരിതങ്ങളെ വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുള്ള പരമജ്ഞാനികളായ പ്രാകൃത കവികളേയും - മുൻകാലത്തിൽ ശോഭിച്ചീരുന്നവരേയും, ഇപ്പോൾ ജീവിച്ചിരിയ്ക്കുന്നവരേയും, ഇനി വരാൻ പോകുന്നവരേയും - എല്ലാവരേയും, ഞാൻ കാപട്യമെല്ലാം കളഞ്ഞ് വണങ്ങുന്നു. പ്രസന്നചിത്തരായി, സാധുക്കളുടെ സഭയിൽ എന്റെ കഥ സന്മാനാർഹമായി വരട്ടെ എന്ന വരത്തെ അവർ എനിക്ക് തരട്ടെ. ഏതൊരു പ്രബന്ധത്തിനെ ജ്ഞാനികൾ ആദരിയ്ക്കുന്നില്ലയോ അത് ബാലിശകവികൾ എഴുതുന്നതുപോലെ വൃഥാ ശ്രമമാണ്. കീർത്തിയും, കവിതയും, സമൃദ്ധിയും, ദേവനദിയായ ഗംഗയെ പോലെ എല്ലാവരുടെ നന്മയ്ക്കും സഹായകരമായിരിയ്ക്കണം. ശ്രീരാമന്റെ സൽകീർത്തി മനോഹരവും, പക്ഷേ എന്റെ ഭാഷണം പരുപരുത്തതുമാണ്. ഇത് അസാമ്യതയുള്ള സംഗതിയാണ്. പട്ടുനൂൽ കൊണ്ടുള്ള തെയ്യൽ അലങ്കാരം പരുത്ത തുണിയിൽകൂടി മനോഹരമായി കാണപ്പെടുന്നതുപോലെ, നിങ്ങളുടെ കൃപയാൽ ഈ അസാമ്യതയും എനിക്ക് നല്ലതായി പരിണമിയ്ക്കും.

ദോ:

സരല് കബിത് കീർത്തി ബിമല് സൊള ആദർഹിം സുജാന്,

സഹജ് ബയര് ബിസ്രാള രിപു ജോ സുനി കരഹിം ബഖാന് (14-ക)

സോ ന ഹോള ബിനു ബിമല് മതി മൊഹി മതി ബല് അതി മോര്

കരഹു കൃപാ ഹരിജസ് കഹള് പുനി പുനി കര്ള് നിഹോര (14-ഖ)

കബി കോബിദ് രഘുബർ ചരിത് മാനസ് മഞ്ജു മരാല്,
ബാല് ബിനയ് സുനി സുരുചി ലഖി മോ പര് ഹോഹു കൂപാല്. (14-ഗ)

സജ്ജനങ്ങൾ നിർമ്മലമായ ശീലഗുണത്തെ ചിത്രീകരിയ്ക്കുന്നതും, ശത്രുക്കൾ പോലും കേട്ടാൽ തങ്ങളുടെ സ്വാഭാവിക ശത്രുതയെ മറന്ന് സ്തുതിയ്ക്കുന്നതുമായ സരളമായ കവിതയെ മാത്രമേ ആദരിയ്ക്കുള്ളൂ. അങ്ങനെയുള്ള കവിത നിർമ്മലമായ ബുദ്ധി കൂടാതെ സാധ്യമല്ല. എനിയ്ക്കോ ബുദ്ധിശക്തി തുലോം കുറവാണ്. അതിനാൽ, ശ്രീഹരിയുടെ യശസ്സിനെ വർണ്ണിയ്ക്കാൻ നിങ്ങൾ എന്നിൽ കൃപ കാണിച്ചാലും. ഞാൻ വീണ്ടും വീണ്ടും അഭ്യർത്ഥിയ്ക്കുന്നു. ഹേ കവികളേ, പണ്ഡിതന്മാരേ, രഘുവരന്റെ ചരിതമെന്ന മാനസസരസ്സിൽ വിഹരിയ്ക്കുന്ന മനോഹരങ്ങളായ ഹംസങ്ങളേ! എന്റെ ബാലിശമായ പ്രാർത്ഥനയെ കേട്ട്, എന്റെ വിശിഷ്ടമായ രൂപിയെ മനസ്സിലാക്കി, ദയവായി എനിയ്ക്കനുകൂലമായി ഭവിച്ചാലും.

(14 ക-ഗ)

സോ:

ബന്ദു മുനി പദ് കഞ്ജ രാമായന് ജെഹിം നിർമയള,
സഖര് സുകോമല് മഞ്ജു ദോഷ് രഹിത് ദുഷണ് സഹിത്. (14-ഘ)

ബന്ദു ചാരിഅ ബേദ് ഭവ് ബാരിധി ബോഹിത് സരിസ്,
ജിൻഹഹി ന സപനെഹു്ഖേദ് ബർനത് രഘുബര് ബിസദ് ജസു.(14-ങ)

ബന്ദു ബിധി പദ് രേനു ഭവസാഗര് ജെഹിം കീൻഹ് ജഹ്
സന്ത് സുധാ സസി ധേനു പ്രഗഭേ ഖല് ബിഷ് ബാരൂനി. (14-ച)

ദോ:

ബിബുയ് ബിപ്ര് ബുയ് ഗ്രഹ് ചരന് ബന്ദി കഹ്ളം കര് ജോരി,
ഹോഇ പ്രസന് പുര്വഹു സകല് മഞ്ജു മനോരമ് മോരി. (14-ഛ)

ഞാൻ രാമായണത്തെ രചിച്ച മുനിയെ (വാൽമീകി) വണങ്ങുന്നു. അതിൽ ഖരനെപ്പറ്റിയും ദുഷണനെപ്പറ്റിയും വിവരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും (ഖരനും ദുഷണനും രാവണന്റെ ബന്ധുക്കളാണ്. ഖര എന്നാൽ കഠിനമായതെന്നും ദുഷണ എന്നാൽ ദുഷിച്ചതെന്നും കൂടി അർത്ഥമുണ്ട്.) അത് (രാമായണം) അതിമൃദുവായതും ദുഷണരഹിതവുമാണ്. ഭവ സാഗരത്തെ കടക്കാനുള്ള തോണികളായ നാലു വേദങ്ങളേയും ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു.

അവ രഘുവരന്റെ വിശാലമായ കീർത്തിയെ പാടുന്നതിൽ സ്വപ്നത്തിൽക്കൂടി ക്ഷീണിയ്ക്കുന്നില്ല. ഞാൻ ഒരുഭാഗത്ത് സാധുക്കളുടെ രൂപത്തിൽ അമൃതത്തേയും, ചന്ദ്രനേയും, കാമധേനുവിനേയും, മറു ഭാഗത്ത് ദുഷ്ടന്മാരുടെ രൂപത്തിൽ വിഷത്തേയും, മദ്യത്തേയും സൃഷ്ടിച്ച ബ്രഹ്മാവിന്റെ പാദധൂളിയെ വന്ദിയ്ക്കുന്നു. ദേവന്മാരുടേയും, ബ്രാഹ്മണരുടേയും, വിദ്വാന്മാരുടേയും, ഒമ്പത് ഗ്രഹനായകന്മാരുടേയും പാദങ്ങളെ കുപ്പുകൈകളോടെ ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു. അവർ പ്രസന്നരായി എന്റെ നേരായ മനോരമങ്ങളെ സാധിച്ചു തരട്ടെ.

(14-ഘ-൧൦)

ചൗ:

പുനീ ബന്ദുഴ് സാരദ് സുർസരിതാ -
 ജുഗല് പുനീത് മനോഹർ ചരിതാ,
 മജ്ജന് പാണ് പാപ് ഹർ ഏകാ -
 കഹത് സുനത് എക് ഹർ അബിബേകാ. 1

ഗുർ പിതു മാതു മഹേസ് ഭവാനീ -
 പ്രനവ്ദ് ദീൻബന്ധു ദിന് ദാനീ,
 സേവക് സ്വാമി സഖാ സിത് പീ കേ -
 ഹിത് നിരൂപധി സബ് ബിധി തുലസീ കേ 2

കലി ബിലോകി ജഗ് ഹിത് ഹർ ഗിരിജാ -
 സാബർ മന്ത് ജാല് ജിൻഹ് സിരിജാ,
 അന്മില് ആഖർ അർഥ് ന ജാപു -
 പ്രഗട് പ്രഭാള മഹേസ് പ്രതാപു. 3

സോ ഉമേസ് മൊഹി പർ അനുകുലാ -
 കരഹിം കഥാ മുദ് മംഗല് മൂലാ,
 സുമിരി സിവാ സിവ് പാഹു പസാഹു -
 ബർനളം രാമ്ചരിത് ചിത് ചാഹു. 4

ഭനിതി മോരി സിവ് കൃപാ ബിഭാതീ-
 സസി സമാജ് മിലി മനഹൂ സുരാതീ,
 ജേ എഹി കഥഹി സനേഹ് സമേതാ -
 കഹിഹഹിം സുനിഹഹിം സമുത്ഥി സചേതാ. 5

ഹൊതുഹഹിം രാമ് ചരന് അനുരാഗീ-
കലിമല് രഹിത് സുമംഗല് ഭാഗീ.

6

പിന്നെ ഞാൻ സരസ്വതീദേവിയേയും, സുരനദിയായ ഗംഗയേയും വണങ്ങുന്നു. - ഇരുവരും പാവനരും, ലോകഹിതമായ കാര്യങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരുമാണ്. ഒരുവൾ (ഗംഗ) സ്നാനം കൊണ്ടും പാനം (കുടിയ്ക്കുക) കൊണ്ടും പാപങ്ങളെ അകറ്റുന്നു. മറ്റേവൾ (സരസ്വതി) തന്റെ സ്തൂതിയെ ജപിക്കുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് അജ്ഞാനത്തെ അകറ്റുന്നു. ഞാൻ മഹേശ്വരനേയും, ഭവാനിയേയും, എന്റെ ഗുരുക്കളേയും, മാതാപിതാക്കളേയും, ദീനന്മാരുടെ ബന്ധുക്കളേയും, ദാനകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവരേയും, സീതാപതിയുടെ സുഹൃത്തുക്കളേയും, സേവകന്മാരേയും, സ്വാമിമാരേയും, പിന്നെ എല്ലാ വിധത്തിലും തുളസീദാസന്റെ നേരായ ഹിതകാരികളേയും നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു. കലിയുഗത്തിന്റെ വ്യാപകതയെ കണ്ട് ഹരനും ഗിരിജയും അപരിഷ്കൃതമായ ഭാഷയിൽ, അസ്പഷ്ടമായ അക്ഷരശബ്ദങ്ങളിൽ, അർത്ഥമറിയാൻ പാടില്ലാത്ത, ഉരുവിടേണ്ടിവരാത്ത - പക്ഷേ അത്യന്തം ഫലപ്രദമായ, ശിവഭഗവാന്റെ പ്രതാപത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന മന്ത്രജാലങ്ങൾ രചിച്ചു. എന്മേൽ അനുകൂലനായിട്ടുള്ള ആ ഉമേശ്വരൻ എന്റെ ഈ കഥയെ ആനന്ദത്തിന്റേയും മംഗളങ്ങളുടേയും മൂലസ്ഥാനമാക്കിത്തീർക്കും. ഈ വിധം, ശിവനേയും, പാർവതിയേയും സ്മരിച്ചുകൊണ്ട്, അവരുടെ ആനുകൂല്യത്തോടെ, മനസ്സിൽ നിറഞ്ഞ ഔത്സുക്യത്തോടെ ഞാൻ ശ്രീരാമചരിതത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു. രാത്രി ചന്ദ്രനോടും നക്ഷത്രങ്ങളേടും കൂടി പ്രകാശമയമാകുന്നതുപോലെ ശിവന്റെ കൃപയാൽ എന്റെ കാവ്യം അതിന്റെ തിളക്കത്തെ പരത്തും. ഈ കഥയെ പ്രേമത്തോടെയും ബുദ്ധിശ്രദ്ധയോടെയും പഠിയ്ക്കുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്നവർക്ക് ശ്രീരാമപാദങ്ങളിൽ ഭക്തി വികസിയ്ക്കുകയും, അവർ കലിമലങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തരായി സർവമംഗളങ്ങളേയും ലഭിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഭോ:

സപനെഹു^൧ സാചെഹു^൨ മൊഹിപര് ജനം ഹര് ഗൗരീ പസാഉ,
തൗ ഫുര് ഹോഉ ജൊ കഹെഹു^൩ സബ് ഭാഷാ ഭനിതി പ്രഭാഉ. (15)

ശിവനും ഗൗരിയും എന്മേൽ സത്യമായും സ്വപ്നത്തിൽക്കൂടി പ്രസാദിച്ചീ
 ടുണ്ടെങ്കിൽ, ജനപ്രിയമായ ഭാഷയിൽ രചിച്ച എന്റെ ഈ കാവ്യത്തിലെ
 ഗുണവർണ്ണനങ്ങളെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതെല്ലാം സത്യമായി വരട്ടെ. (15)

ചൗ:

ബന്ധുഛ് അവയ് പുരീ അതി പാവനി -
 സരജു സരികലി കലുഷ് നസാവനി,
 പ്രനവ്ഛ് പുരി നർ നാരി ബഹോരീ -
 മമതാ ജിൻഹ് പർ പ്രഭുഹി ന മോരീ. 1

സിയ് നിന്ദക് അല് ഓല് നസാഫ് -
 ലോക് ബിസോക് ബനാഇ ബസാഫ്,
 ബന്ധുഛ് കൗസല്യാ ദിസി പ്രാചീ -
 കീർതി ജാസു സകല് ജഗ് മാചീ. 2

പ്രഗടെള ജഹ്റുലുപതി സസി ചാരു -
 ബിസ് സുഖദ് ഖല് കമല് തുസാരു,
 ദസരഥ് രാള സഹിത് സബ് രാനീ -
 സുകൃത് സുമംഗല് മുരതി മാനീ. 3

കരള് പ്രനാമ് കർമ് മന് ബാനീ -
 കരഹു കൃപാ സുത് സേവക് ജാനീ,
 ജിൻഹഹി ബിരചി ബഡ് ഭയള ബിധാതാ -
 മഹിമാ അവധി രാമ് പിതു മാതാ. 4

അതിപാവനമായ അയോദ്ധ്യാപുരിയേയും, കലികല്മഷത്തെ നശിപ്പി
 യ്ക്കുന്ന സരയൂനദിയേയും ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. പിന്നെ ഞാൻ പ്രഭുവിന്റെ
 സ്നേഹത്തെ അത്യധികം അനുഭവിക്കുന്ന പുരിയിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാ
 രേയും വന്ദിക്കുന്നു. സീതയെ നിന്ദിച്ചതിനാലുണ്ടായ (തങ്ങളുമായി അവർ
 നാടുകടത്തപ്പെട്ടു) പാപസമൂഹത്താൽ ശപിക്കപ്പെട്ടവരായിരുന്നു
 വെങ്കിലും, അവരും കൂടി ശോകമുക്തരായി സ്വർഗ്ഗലോകത്തിലേയ്ക്കു
 പോയി. ലോകം മുഴുവൻ പരന്ന കീർത്തിയോടുകൂടിയ കൗസല്യയെ
 ഞാൻ വണങ്ങുന്നു. വിശ്വത്തെ മുഴുവൻ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നവനും,
 ദുഷ്ടന്മാരെന്ന താമരപ്പൂക്കളെ വാട്ടുന്നതിന് മുടൽമഞ്ഞായവനുമായ

രഘുപതിയെന്ന മനോഹരനായ ചന്ദ്രൻ ഉദയമാകുന്ന കിഴക്കേ ചക്രവാളമാണവൾ (കൗസല്യ). ദശരഥരാജാവിനേയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ എല്ലാ റാണികളേയും സുകൃതത്തിന്റേയും ശുഭമംഗളത്തിന്റേയും അവതാരങ്ങളായിക്കരുതി അവരെ എല്ലാവരേയും, മനസാ, വാചാ കർമ്മണാ ഞാൻ പ്രണമിയ്ക്കുന്നു. എന്നെ നിങ്ങളുടെ പുത്രന്റെ സേവക നാണെന്നറിഞ്ഞ് കൃപ പൊഴിഞ്ഞാലും. ശ്രീരാമന്റെ മാതാപിതാക്കൾ മഹിമയുടെ സമ്പൂർണ്ണ രൂപങ്ങളാണ്. അവരെ സൃഷ്ടിച്ച് ബ്രഹ്മാവും ഔന്നത്യത്തെ പ്രാപിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

സോ:

ബന്ദുൾ അവയ് ഭൃത്യുല് സത്യ പ്രേമ് ജെഹി രാമ് പദ്,
ബിഹുരത് ദീനദയാല് പ്രിയ് തനു തുണ് ഇവ പരിഹരൈ. (16)

ഞാൻ അയോദ്ധ്യാരാജാവിനെ (ദശരഥൻ) വണങ്ങുന്നു. ദീനദയാളനായ പ്രഭു തന്നിൽനിന്നും വിട്ടു പിരിഞ്ഞതും തന്റെ പ്രിയജീവനെ തുണ കണക്കെ ത്യജിയ്ക്കത്തക്കവിധം അദ്ദേഹത്തിന് ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളിൽ അത്രയ്ക്കും സത്യമായ പ്രേമമുണ്ടായിരുന്നു. (16)

ചൗ:

പ്രനവളു പരിജന് സഹിത് ബിദേഹു -
ജാഹി രാമ് പദ് ഗുഡ് സനേഹു,
ജോഗ് ഭോഗ് മഹ് രാവൈള ഗോഹു -
രാമ് ബിലോകിത് പ്രഗടെള സോഹു. 1

പ്രനവ്ളം പ്രഥമ് ഭരത് കേ ചരനാ -
ജാസു നേമ് ബ്രത് ജാഹു ന ബര്നാ,
രാമ് ചരന് പങ്കജ് മന് ജാസു -
ലുബുധ് മധുപ് ഇവ തജഹു ന പാസു. 2

ബന്ദുൾ ലഹരിമന് പദ് ജല്ജാതാ -
സീതല് സുഭഗ് ഭഗത് സുഖ് ദാതാ,
രഘുപതി കീര്തി ബിമല് പതാകാ -
ദണ്ഡ് സമാന് ഭയള ജസ് ജാകാ. 3

സേഷ് സഹസ്രസീസ് ജഗ് കാരന് -
ജോ അവതരൈ ഭൂമി ഭയ് ടാരന്,
സദാ സൊ സാനുകുല് രഹ് മോ പര് -
കൃപാസിന്ധു സൗമിത്രി ഗുനാകര്.

4

രിപുസുദന് പദ് കമല് നമാമീ -
സുര് സുസീല് ഭരത് അനുഗാമീ,
മഹാബീര് ബിനവളം ഹനുമാനാ -
രാമ് ജാസു ജന് ആപ് ബഖാനാ.

5

ഞാൻ വിദ്വേഷപരമായ ജനകനെ പരിവാരസഹിതം വണങ്ങുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് ശ്രീരാമപാദങ്ങളിൽ ഗുഹ്യമായി പ്രേമമുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം അതിനെ യോഗഭോഗങ്ങൾക്കിടയിൽ മറച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും, ശ്രീരാമനെ കണ്ട മാത്രത്തിൽ അത് പ്രകടമായി. ശ്രീരാമന്റെ ഭ്രാന്താക്കളിൽ ആദ്യമായി ഞാൻ ഭരതന്റെ പാദങ്ങളെ വണങ്ങുന്നു. അവന്റെ നിയമം വ്രതം ഇവ വർണ്ണനാതീതമാണ്. അവന്റെ മനസ്സ്, വണ്ടിനെപ്പോലെ ശ്രീരാമന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ ആസക്തമായി അവയെ ഒരിയ്ക്കലും വിട്ടുകലില്ല. ശീതളവും, മനോഹരവും, ഭക്തജനങ്ങൾക്ക് സുഖപ്രദവും, രഘുപതിയുടെ കീർത്തിയുടെ വിശുദ്ധ പതാകപോലെയുമുള്ള ലക്ഷ്മണന്റെ പാദകമലങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ജഗത്തിന്റെ കാരണഭൂതനായവനും (ജഗത്തിനെ താങ്ങുന്നവനും) ആയിരം തലകളുള്ളവനും, ഭൂമിദേവിയുടെ ഭയത്തെ നീക്കുവാൻ വേണ്ടി അവതരിച്ചവനുമായ ആദിശേഷൻ തന്നെയാണവൻ. കൃപാസിന്ധുവും ഗുണങ്ങളുടെ കലവറയുമായ ആ സുമിത്രാപുത്രൻ സദാ എനിക്കുനുകൂലനായി വരട്ടെ. ശൂരനും, സുശീലനും, സദാ ഭരതനെ അനുഗമിക്കുന്നവനുമായ ശത്രുഘ്നനെ ഞാൻ നമിക്കുന്നു. മഹാവീരനും, ശ്രീരാമനാൽ സ്വയം പ്രശംസിക്കപ്പെട്ട യശസ്സോടുകൂടിയവനുമായ ഹനുമാനെ ഞാൻ സവിനയം വണങ്ങുന്നു.

സോ:

പ്രണവളു പവന്കുമാര് ചല് ബന് പാവക് ഗ്യാന്ഘന്,
ജാസു ഹൃദയ് ആഗാര് ബസ്ഹിം രാമ് സര് ചാപ് ധര്. (17)

ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ശരങ്ങളും വില്ലും ധരിച്ച ശ്രീരാമൻ വസിയ്ക്കുന്നുവോ, ആ ജ്ഞാനസ്വരൂപനും, ദുഷ്ടന്മാർ എന്ന വനത്തിന് തീയും, വായുപുത്രനുമായ ഹനുമാനെ ഞാൻ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു. (17)

ചൗ:

കപിപതി രീഛ് നിസാചർ രാജാ -
അംഗദാദി ജേ കീസ് സമാജാ,
ബന്ദുഴ് സബ്കേ ചരന് സുഹാഘ -
അധമ് സരീർ രാമ് ജിൻഹ് പാഘ. 1

രഘുപതി ചരന് ഉപാസക് ജേതേ -
ഖഗ് മുഗ് സൂർ നർ അസൂർ സമേതേ,
ബന്ദുഴ് പദ് സരോജ് സബ് കേരേ-
ജേ ബിനു കാമ് രാമ്കേ ചേരേ. 2

സുക് സനകാദി ഭഗത് മുനി നാരദ് -
ജേ മുനിബർ ബിഗ്യാന് ബിസാരദ്,
പ്രനവുഴ് സബ്ഹി ധരണി ധരി സീസാ -
കരഹു കൃപാ ജന് ജാനി മുനീസാ. 3

ജനക് സുതാ ജഗ് ജനനി ജാനകീ -
അതിസയ് പ്രിയ് കരുനാ നിധാന് കീ,
താകേ ജുഗ് പദ് കമല് മനാവുഴ്-
ജാസു കൃപാം നിർമല് മതി പാവുളം 4

പുനി മന് ബചന് കർമ് രഘുനായക് -
ചരന് കമല് ബന്ദുളം സബ് ലായക്,
രാജിവ്നയന് ധരേ ധനു സായക് -
ഭഗത് ബിപതി ഭംജന് സുഖ് ദായക് 5

നീചജാതിയിൽ ജനിച്ചിട്ടും ശ്രീരാമനെ പ്രാപിച്ച വാനരരാജാവ് (സുഗ്രീവൻ), കരടിവര്യൻ (ജാംബവാൻ), രാക്ഷസനായകൻ (വിഭീഷണൻ), അംഗദൻ തുടങ്ങിയ വാനരസമാജം - ഇവരെല്ലാവരുടേയും മനോഹരമായ പാദങ്ങളെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നു. പക്ഷികൾ, മൃഗങ്ങൾ, ദേവന്മാർ, മനുഷ്യർ, അസുരന്മാർ തുടങ്ങിയവർ രഘുപതിയുടെ പാദങ്ങളെ

ഉപാസിക്കുന്നവർ എത്രപേരുണ്ടോ, ശ്രീരാമന്റെ നിഷ്കാമസേവകരായ അവരുടെയെല്ലാം പാദകമലങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ശുകൻ, സനകാദി മുനിമാർ, നാരദമുനി, ജ്ഞാനപണ്ഡിതന്മാരും ദൈവഭക്തന്മാരുമായ മറ്റുള്ള മുനിവരന്മാർ ഇവരെല്ലാം എന്റെ ശിരസ്സിനെ ഭൂമിയിൽ തൊട്ടുകൊണ്ട് നമസ്കരിക്കുന്നു. ഹേ മുനീശ്വരന്മാരേ, എന്നെ നിങ്ങളുടെ ദാസനാണെന്നറിഞ്ഞ് എന്നിൽ പ്രസാദിച്ചാലും. വിശ്വമാതാവായ ജനകപുത്രി ജാനകി, - കരുണാനിദി യായ ശ്രീരാമന്റെ പ്രിയതമ - അവളുടെ പാദകമലയുഗളങ്ങളെ പ്രസാദിപ്പിക്കുവാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. അവളുടെ കൃപയാൽ നിർമ്മലമായ ബുദ്ധിയാൽ ഞാൻ ആനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടെ. പിന്നെ സകലാർഹനും, രാജീവലോചനനും, വില്ലും ശരങ്ങളും ധരിച്ചവനും, ഭക്തന്മാരുടെ സങ്കടങ്ങളെ ഭഞ്ജിച്ച് അവരെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്ന വന്ദനീയ രഘുനായകന്റെ പാദകമലങ്ങളെ ഞാൻ മനസാ, വാചാ, കർമ്മണാ ഭജിക്കുന്നു.

ദോ:

ഗിരാ അരഥ് ജല് ബീചി സമ് കഹിഅത് ഭിന് ന ഭിന്,
ബന്ദുഃ സീതാ രാമ് പദ് ജിൻഹഹി പരമ് പ്രിയ് വിന്. (18)

ദീനന്മാരെ ആർക്കു അത്യന്തം പ്രിയമാണോ, ആ ശ്രീരാമന്റേയും സീതയുടേയും പാദങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. അവർ രണ്ടുപേരായാലും, വാക്കും അർത്ഥവും പോലെയും, ജലവും അലയും പോലെയും ഭിന്നരല്ല. (18)

ചൗ:

ബന്ദുഃ നാമ് രാമ് രഘുബർ കോ -
ഹേതു കൃസാനു ഭാനു ഹിമ്കർ കോ,
ബിധി ഹരി ഹർമയ് ബേദ് പ്രാൻ സോ -
അഗുന് അനുപമ് ഗുന് നിധാൻ സോ 1

മഹാമന്ത്ര് ജോഇ ജപത് മഹേസു -
കാസീം മുകുതി ഹേതു ഉപദേസു,
മഹിമാ ജാസു ജാൻ ഗന്രാഊ -
പ്രഥമ് പുജിഅത് നാമ് പ്രഭാഊ. 2

ജാൻ ആദികവി നാമ് പ്രതാപു -
ഭയമു സിദ്ധ് കരി ഉൽടാ ജാപു,
സഹസ് നാമ് സമ് സുനി സിദ് ബാനീ -
ജപി ജേഹുലം പിയ് സംഗ് ഭവാനീ. 3

ഹരഷേ ഹേതു ഹേരി ഹർ ഹീ കോ -
കിയ് ഭുഷന് തിയ് ഭുഷന് തീ കോ,
നാമ് പ്രഭാമു ജാൻ സിദ് നീകോ -
കാലകൂട് ഫലു ദീൻഹ് അമീ കോ. 4

ഞാൻ രഘുവരനായ "രാമ"നെന്ന പേരിനെ വണങ്ങുന്നു. അത് അഗ്നി, സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ (ര-ആ-മ) എന്നീ മൂലാക്ഷരങ്ങൾ കൊണ്ടതാണ്. അത് ബ്രഹ്മാ-വിഷ്ണു-ശിവ-മയവും (സൃഷ്ടി-സ്ഥിതി-ലയ-രൂപങ്ങൾ), വേദങ്ങളുടെ പ്രാണവായുവുമാകുന്നു. അത് നിർഗ്ഗുണവും, അദിതീയവും, ഗുണങ്ങളുടെ കലവറയുമാകുന്നു. അത് മഹേശ്വരൻ ജപിക്കുന്ന മഹാ മന്ത്രമാണ്. കാശിയിൽ ആ മന്ത്രം (മരണാസന്നരുടെ ചെവിയിൽ) അവനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെടുമ്പോൾ അത് മോക്ഷത്തെ കൊടുക്കുന്നു. അതിന്റെ മഹിമയെ ഗണേശൻ അറിയും. ആ നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവത്താൽ അവൻ എല്ലാ ദൈവങ്ങൾക്കും മുമ്പ് ആദ്യമായി പൂജിക്കപ്പെടുന്നു.* ആദികവിക്ക് (വാല്മീകി) നാമത്തിന്റെ മഹിമയെ നല്ല പരിചയമുണ്ട് - അതിനെ തിരിച്ചു ജപിച്ച് ("മരാ"എന്ന്) അദ്ദേഹം സിദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചു.

*(പുരാണങ്ങളിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള സംഭവം - ഒരിയ്ക്കൽ എല്ലാ ദൈവങ്ങളിലും ആരാണ് ആദ്യം പൂജിക്കപ്പെടേണ്ടതെന്ന് വിവാദമുണ്ടായി. അവർ ബ്രഹ്മാവിനോട് വിധി പറയാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. അദ്ദേഹം അവരോട് ലോകങ്ങളെ ചുറ്റി ആർ വേഗം തിരിച്ചെത്തുന്നുവോ, അയാൾ പ്രഥമപൂജനാകുമെന്ന് പറഞ്ഞു. മുഷികവാഹനനായ ഗണേശൻ പിന്നിലായി. വഴിയിൽ നാരദമുനിയെ കണ്ടപ്പോൾ തന്റെ വൈഷമ്യത്തെ അറിയിച്ചു. അദ്ദേഹം അവനോട് ഭൂമിയിൽ "രാമ" എന്ന് എഴുതി അതിനെ ചുറ്റി വരാൻ ഉപദേശിച്ചു. എന്തെന്നാൽ രാമനാമത്തിൽ സകല ലോകങ്ങളും അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. ഗണേശൻ ആ വിധം ചെയ്ത് വിശ്വത്തെ ചുറ്റി ആദ്യം തിരിച്ചെത്തി. ബ്രഹ്മാവ് ഗണേശന്റെ കൃത്യത്തെ മതിച്ച് അയാളാണ് ആദ്യമായി പൂജിക്കപ്പെടേണ്ടവനെന്ന് വിധിച്ചു.)

അത് സഹസ്രനാമത്തിന് തുല്യമാണെന്ന് ശിവൻ പറഞ്ഞതനുസരിച്ച് അതിനെ ഒരുപ്രാവശ്യം ജപിച്ചശേഷമേ ഭവാനി തന്റെ നാമനോടുകൂടി ഭക്ഷണം കഴിക്കുള്ളൂ. രാമനാമത്തിൽ അവളുടെ പ്രത്യേകത കണ്ട് സന്തുഷ്ടനായി ശിവൻ, സ്ത്രീരത്നമായ അവളെ തന്റെ അലങ്കാരമാക്കി

(അർദ്ധാംഗിനിയാക്കി). രാമനാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം ശിവൻ നല്ലപോലെ അറിയും. അതാണ് കാളകൂടവിഷം പോലും അമൃതമയമായി മാറിയത്.

ദോ:

ബരഷാ രിതു രഘുപതി ഭഗതി തുലസീ സാലി സുഭാസ്,
രാമ് നാമ് ബർ ബരന് ജുഗ് സാവന് ഭാഭവ് മാസ്. (19)

രഘുപതിയിങ്കൽ ഭക്തി വർഷക്കാലത്തേയും, സദ്ഭക്തന്മാർ നെൽ വിളയേയും, അത്യുത്തമങ്ങളായ 'രാ' 'മ' എന്ന രണ്ടക്ഷരങ്ങൾ ശ്രാവണ-ഭാദ്രപദ മാസങ്ങളേയും (ചിങ്ങം-കന്നി) കൂറിയ്ക്കുന്നുവെന്ന് തുളസീ ദാസൻ പറയുന്നു. (19)

ചൗ:

ആഖർ മധൂർ മനോഹർ ദോളൗ -
ബരന് ബിലോചന് ജന് ജിയ് ജോളൗ,
സുമിരത് സുലഭ് സുഖദ് സബ് കാഹു -
ലോക് ലാഹു പരലോക് നിബാഹു. 1

കഹത് സുനത് സുമിരത് സുറി നീകേ -
രാമ് ലഖന് സമ് പ്രിയ് തുലസീകേ,
ബർനത് ബരന് പ്രീതി ബിലഗാതീ -
ബ്രഹ്മ് ജീവ് സമ് സഹജ് സഘാതീ. 2

നർ നാരായന് സരിസ് സുഭ്രാതാ -
ജഗ് പാലക് ബിസേഷി ജന് ത്രാതാ,
ഭഗതി സുതിയ് കല് കരന് വിഭുഷന് -
ജഗ് ഹിത് ഹേതു ബിമല് ബിയു പുഷന്. 3

സ്വാദ് തോഷ് സമ് സുഗതി സുധാ കേ -
കമര് സേഷ് സമ് ധര് ബസുധാ കേ,
ജന് മന് മഞ്ജു കഞ്ജ് മധുകര് സേ -
ജീഹ് ജസോമതി ഹരി ഹല്ധര് സേ. 4

രണ്ടക്ഷരങ്ങളും മധുരവും മനോഹരവുമാണ്. അവ(അക്ഷരങ്ങൾ) വർണ്ണങ്ങളുടെരണ്ടു കണ്ണുകൾ പോലെയും, ഭക്തന്റെ ജീവൻ മാത്രവുമാണ്.

ഓർമ്മിപ്പാൻ എളുപ്പവും, എല്ലാവർക്കും സുഖപ്രദവുമായ അവ ഇഹ ലോകത്തിൽ ലാഭത്തേയും പരലോകത്തിൽ നിർവാണത്തേയും (മോക്ഷത്തേയും) കൊടുക്കുന്നു. അവ ഉച്ചരിയ്ക്കാനും കേൾക്കാനും ഓർമ്മിയ്ക്കാനും ആനന്ദകരമാണ്. അവ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെപ്പോലെ തുളസീദാസന് പ്രിയപ്പെട്ടവയാണ്. രണ്ടക്ഷരങ്ങളേയും വെച്ചേറെ ഉച്ചരിയ്ക്കുമ്പോൾ അവ അവയുടെ സമനില നഷ്ടപ്പെടുന്നു. (അതായത്, അവ വ്യത്യസ്തമായി ഉച്ചരിയ്ക്കപ്പെടുകയും അവയ്ക്ക് മൂലാക്ഷരങ്ങളുടെ രൂപത്തിൽ പല അർത്ഥങ്ങൾ ഉണ്ടാവുകയും, അങ്ങനെ വ്യത്യസ്തപ്പെട്ട ഫലങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു.) പക്ഷേ അവ ബ്രഹ്മവും (പരമാത്മാ), ജീവനും (ജീവാത്മാ) പോലെ സഹജമായി ബന്ധിയ്ക്കപ്പെട്ടവയാണ്. നര-നാരായണന്മാരെപ്പോലെ അവ നല്ല സഹോദരരാണ്. ജഗത്തിന്റെ പാലകരാണ്. പ്രത്യേകിച്ചും ഭക്തന്മാരുടെ രക്ഷകരാണ്. അവ ഭക്തിയെന്ന സുന്ദര സ്ത്രീയുടെ ചന്തമുള്ള കർണ്ണാഭരണമാണ്. അവ ജഗത്തിന്റെ ഹിതത്തിനായി നിർമ്മലരായ സൂര്യചന്ദ്രന്മാരാണ്. അവ സദ്ഗതിയെന്ന അമൃതത്തിന്റെ സ്വാദും സംതൃപ്തിയും പോലെയാണ്. അവ കൂർമ്മത്തേയും ആദിശേഷനേയും പോലെ ലോകത്തെ താങ്ങിനില്ക്കുന്നു. പിന്നെ അവ ഭക്തന്മാരുടെ മനസ്സെന്ന താമരപ്പൂവിന് വണ്ടുകൾ പോലെയും, നാവെന്ന യശോദയ്ക്ക് ശ്രീകൃഷ്ണനും ബലരാമനും പോലെയുമാണ്.

ദോ:

**ഏകു ചക്രേ ഏകു മകുട്മനി സബ് ബർനനി പർ ജോള,
തുലസീ രഘുബർ നാമ് കേ ബരന് ബിരാജത് ദോള. (20)**

ഹേ തുളസീദാസ, രഘുവരന്റെ പേരിലെ ഭാഗമായ രണ്ടക്ഷരങ്ങളും (ര-മ)വർണ്ണമാലയിലെ എല്ലാ അക്ഷരങ്ങളുടേയും ശിരോമകുടമാണ്.(20)

ചൗ:

**സമുത്ഥത് സരിസ് നാമ് അരു നാമീ -
പ്രീതി പരസ്തർ പ്രഭു അനുഗാമീ,
നാമ് രൂപ് ദുതു ഹൗസ് ഉപാധീ -
അകഥ് അനാദി സുസാമുത്ഥി സാധീ.**

കോ ബഡ് ചോട് കഹത് അപരായു -
 സുനി ഗുന് ഭേദു സമുത്ഥിഹഹിം സാധു,
 ദേഖിഅഹിം രൂപ് നാമ് ആധീനാ -
 രൂപ് ഗ്യാന് നഹിം നാമ് ബിഹീനാ. 2

രൂപ് ബിസേഷ് നാമ് ബിനു ജാനേം -
 കർതല് ഗത് ന പർഹി പഹിചാനേം,
 സുമിരിഅ നാമ് രൂപ് ബിനു ദേഖേം -
 ആവത് ഹൃദയം സനേഹ് ബിസേഷേം, 3

നാമ് രൂപ് ഗതി അകഥ് കഹാനീ -
 സമുത്ഥത് സുഖദ് ന പർതി ബഖാനീ,
 അഗുന് സഗുന് ബിച് നാമ് സുസാഖീ -
 ഉഭേ പ്രബോധക് ചതുർ ദുഭാഷീ. 4

നാമവും പേരുള്ള വസ്തുവും ഒരേ അർത്ഥമുള്ളതാണെങ്കിലും, അവ പരസ്പരം സ്വാമിയും സേവകനും പോലെ ഇണഞ്ഞവയാണ്. (അതായത് ഈശ്വരനും അവന്റെ പേരും ഒന്നാണെങ്കിലും, ഈശ്വരൻ തന്റെ നാമത്തെ, ഒരു സേവകൻ തന്റെ സ്വാമിയെ അനുസരിയ്ക്കുന്നതുപോലെ അനുസരിയ്ക്കുന്നു. തന്റെ നാമത്തെ വിളിച്ച മാത്രത്തിൽ ഈശ്വരൻ സ്വയം പ്രത്യക്ഷനാകുന്നു എന്നു സാരം.) നാമവും രൂപവും ഈശ്വരന്റെ രണ്ട് ഉപാധികളാണ്. രണ്ടും അവർണ്ണനീയവും, ആദിയില്ലാത്തതും, സൂക്ഷ്മ ബുദ്ധികൊണ്ടു മാത്രം അറിയാനാവുന്നതുമാണ്. ഏതാണ് വലുതോ ചെറുതോ എന്ന് പറയുന്നത് അപരായമാണ്. രണ്ടിന്റേയും ഗുണഭേദങ്ങളെ കേട്ട് സാധുക്കൾ സ്വയം നിർണ്ണയിയ്ക്കും. രൂപങ്ങൾ നാമങ്ങൾ ക്കധീനമായിട്ടാണ് കണ്ടുവരുന്നത്. പേരില്ലാതെ ഒരു രൂപത്തെപ്പറ്റി അറിയാനാവില്ല. പൊതുരൂപങ്ങൾ കൈയിലുണ്ടെങ്കിലും അവയുടെ പേരിറയാതെ തിരിച്ചറിയാനാവില്ല. ഒരു രൂപത്തെ കാണാതിരുന്നാലും അതിന്റെ പേർ ഓർമ്മയുണ്ടെങ്കിൽ ആ രൂപം പ്രത്യേക ഇഷ്ടത്തോടെ മനസ്സിൽ തെളിഞ്ഞുകാണാനാകും. നാമരൂപങ്ങളുടെ രഹസ്യം, പറയാനാവാത്ത കഥയാണ് - അതിനെ മനസ്സിലാക്കുന്നത് സുഖപ്രദമാണെങ്കിലും അതിനെ വാക്കുകളാൽ വർണ്ണിയ്ക്കാനാവില്ല. നിർഗുണബ്രഹ്മത്തിനും സഗുണബ്രഹ്മത്തിനുമിടയിൽ നാമം ഒരു നല്ല മധ്യസ്ഥനാണ്.

അത് രണ്ടിന്റേയും സത്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന സമർത്ഥനായ ദിഭാഷിയാണ്.

ദോ:

രാമ് നാമ് മനിദീപ് ധരു ജീഹ് ദെഹരീം ദാർ,
തൂലസീ ഭീതർ ബാഹെർഹൂം ജം ചാഹസി ഉജിആർ. (21)

ഹേ തുളസീദാസ, നിനക്ക് അകത്തും പുറത്തും വെളിച്ചം വേണമെങ്കിൽ രാമനാമം എന്ന ഉജ്ജ്വലമായ രത്നത്തെ നിന്റെ വായയുടെ ദ്വാരത്തിൽ നാവിന്റെ ഉമ്മറപ്പടിയിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കൂ. (21)

ചൗ:

നാമ് ജീഹ് ജപി ജാഗ്ഹിം ജോഗീ -
ബിരതി ബിരഞ്ചി പ്രപഞ്ച് ബിയോഗീ,
ബ്രഹ്മസൂർഹി അനുഭവഹിം അനുപാ -
അകഥ് അനാമയ് നാമ് ന രൂപാ. 1

ജാനാ ചഹഹിം ഗുഡ്ഗതി ജേഹു -
നാമ് ജീഹ് ജപി ജാഗ്ഹ് തേഹു,
സാധക് നാമ് ജപ്ഹിം ലയ് ലാഷ്ട് -
ഹോഹിം സിദ്ധ് അനിമാദിക് പാഷ്ട് 2

ജപ്ഹിം നാമ് ജന് ആർതി ഭാരീ -
മിടഹിം കുസങ്കട് ഹോഹിം സുഖാരീ,
രാമ് ഭഗത് ജഗ് ചാരി പ്രകാരാ -
സുകൃതീ ചാരിഉ അനഘ് ഉദാരാ. 3

ചഹു ചതുർ കഹൂം നാമ് അധാരാ -
ഗ്യാനീ പ്രഭുഹി ബിസേഷി പിആരാ,
ചഹും ജുഗ് ചഹും ശ്രുതി നാമ് പ്രഭാഹു -
കലി ബിസേഷി നഹിം ആന് സുഭാഹു. 4

വിരക്തരും, ബ്രഹ്മാവിനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട പ്രപഞ്ചത്തിൽനിന്നും വിട്ടു നില്ക്കുന്നവരുമായ യോഗികൾ (ജ്ഞാനമാകുന്ന പകലിൽ) നാവുകൊണ്ട് നാമത്തെ ജപിച്ചുകൊണ്ട് ഉണർന്നിരുന്ന് ഉപമയില്ലാത്തതും, വർണ്ണിക്കാ

നാവാത്തതും, ദുഃഖരഹിതവും, നാമരൂപങ്ങളില്ലാത്തതുമായ ബ്രഹ്മസുഖത്തെ നുഭവിക്കുന്നു. വേദത്തിന്റെ ഗുഹ്യഗതിയെ അറിയുവാൻ യത്നിക്കുന്ന സാധകന്മാർ പോലും, നാമത്തെ ജപിച്ച് അതിനെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിയുന്നു. സാധകന്മാർ ധ്യാനമഗ്നരായി നാമത്തെ ആവർത്തിച്ചു ജപിച്ച് നൈപുണ്യത്തെ പ്രാപിക്കുകയും, അണിമാദിസിദ്ധികളെ ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ദുഃഖാർത്തരായ ഭക്തന്മാർ നാമത്തെ ജപിച്ച് എത്രയും കഠിനമായ ആപത്തുകളേയും തരണം ചെയ്യുകയും സുഖത്തെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ലോകത്തിൽ രാമഭക്തന്മാർ നാലുവിധത്തിലുണ്ട്. അവരെല്ലാവരും സുകൃതരും, നിഷ്പാപരും, ഉദാരമനസ്സുമാണ്. നാലുപേരും നാമത്തെ വിശ്വാസപൂർവ്വം ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന സമർത്ഥരാണ്. ഇവരിൽ പ്രഭുവിന് ജ്ഞാനികൾ വിശേഷിച്ചും പ്രിയരാണ്. നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം നാലു യുഗങ്ങളിലും നാലു വേദങ്ങളിലും മഹത്തായതാണ്. വിശേഷിച്ചും കലിയുഗത്തിൽ മുക്തിയ്ക്ക് ഇതല്ലാതെ വേറേതു മാർഗ്ഗവുമില്ല.

ഭാ:

സകല് കാമനാ ഹീന് ജേ രാമ് ഭഗതി രസ് ലീന്,
നാമ് സുപ്രേമ് പിയുഷ് ഫ്രദ് തിൻഹ്ഹു കിഷ്ണ മന് മീന്. (22)

എല്ലാ മോഹങ്ങളിൽനിന്നും വിമുക്തരും രാമഭക്തിയെന്ന രസത്തിൽ ലയിച്ചവരുംകൂടി അവരുടെ ഹൃദയത്തെ നാമത്തോടുള്ള പരമപ്രേമമെന്ന അമൃതസരസ്സിൽ ഒരു മീനിനെപ്പോലെ നിക്ഷേപിക്കുന്നു. (22)

ചര:

അഗുന് സഗുന് ദുഇ ബ്രഹ്മ് സരൂപാ -
അകമ് അഗായ് അനാദി അനുപാ,
മോരോ മത് ബഡ് നാമു ദുഹു തോ -
കിഎ ജെഹിം ജുഗ് നിജ് ബസ് നിജ് ബുതോ. 1

പ്രൗഢി സുജന് ജനി ജാൻഹിം ജന് കീ -
കഹളു പ്രതീതി പ്രീതി രൂപി മന് കീ,
ഏകു ദാരുഗത് ദേഖിഅ ഏകു -
പാവക് സമ് ജുഗ് ബ്രഹ്മ് ബിബേകു. 2

ഉഭയ് അഗമ് ജുഗ് സുഗമ് നാമ് തേം -
കഹേഉം നാമു ബഡ് ബ്രഹ്മ് രാമ് തേം,
ബ്യാപകു ഏകു ബ്രഹ്മ് അബിനാസി -
സത് ചേതന് ഘന് ആനംദ് രാസി. 3

അസ് പ്രഭു ഹൃദയ് അച്ഛത് അബികാരി -
സകല് ജീവ് ജഗ് ദീന് ദുഖാരി,
നാമ് നിരൂപന് നാമ് ജതന് തേം -
സൊഉ പ്രഗടത് ജിമി മോല് രതന് തേം. 4

ദൈവം നിർഗ്ഗുണമെന്നും സഗുണമെന്നും രണ്ടു രൂപത്തിലാണ്. രണ്ടും വർണ്ണനാതീതവും, അഗാധവും, അനാദിയും, ഉപമയില്ലാത്തതുമാണ്. എന്റെ മനസ്സിന് രണ്ടിനേക്കാളും വലുതാണ് നാമം; അത് അതിന്റെ ബലത്താൽ രണ്ടിന്റേയും മേൽ ആദിപത്യം സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. സുഹൃത്തുക്കൾ ഇതിനെ ഈയുള്ളവന്റെ സാഹസികമായ പ്രസ്താവമായി എടുക്കരുത്. ഞാൻ എന്റെ മനസ്സിൽ തോന്നുന്നതും, പ്രീതിയുള്ളതും, ഇഷ്ടമായതും പറയുന്നുവെന്നു മാത്രം. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ രണ്ടു രൂപങ്ങളേയും തീയിന് സമമായി കണക്കാക്കണം - ഒന്ന് (നിർഗ്ഗുണം) വിരകിൽ മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന തീ. മറ്റേത് (സഗുണം) പ്രത്യക്ഷമായി കാണാനാവുന്ന തീ. രണ്ടും സ്വതവേ ദൃഷ്ടപ്രാപ്യമാണ്. പക്ഷേ രണ്ടും തന്നെ നാമത്താൽ പ്രാപ്യമാണ്. അതിനാലാണ് നാമം ബ്രഹ്മത്തേക്കാളും, ശ്രീരാമനേക്കാളും തന്നെ വലുതെന്ന് പറയുന്നത്. ബ്രഹ്മം ഏകവും, വ്യാപകവും, വിനാശമില്ലാത്തതുമാണ്. അവനോ, സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപിയാണ്. അങ്ങനെയുള്ള അക്ഷതവും മാറ്റമില്ലാത്തതുമായ പ്രഭു എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിൽ ഉണ്ടെങ്കിലും, ഈ ലോകത്തിലെ സകല ജീവങ്ങളും ക്ലേശവിഷ്കരം, ദുഃഖിതരുമാണ്. നാമജപത്താലും അതിന്റെ ശരിയായ നിരൂപണത്താലും അതേ ബ്രഹ്മം, ഒരു രത്നത്തിന്റെ വില അതിനെപ്പറ്റിയുള്ള ശരിയായ അറിവുകൊണ്ട് പ്രകടമാവുന്നതുപോലെ, സ്വയം പ്രകടമാകുന്നു.

ദോ:

നിർഗ്ഗുന് തേം എഹി ഭാതി ബഡ് നാമ് പ്രഭാഉ അപാര്,
കഹേഉം നാമു ബഡ് രാമ് തേം നിജ് ബിചാര് അനുസാര്. (23)

ഈവിധം നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മത്തേക്കാളും അപരിമിതമായി വലുതാണ്. എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ നാമം ശ്രീരാമനും മികച്ചതാണെന്ന് താഴെ ഞാൻ കാണിച്ചുതരാം. (23)

ചൗ:

രാമ ഭഗത് ഹിത് നർ തനു ധാരീ -
സഹി സങ്കട് കിഹ സാധു സുഖാരീ,
നാമു സപ്രേമ് ജപത് അനയാസാ -
ഭഗത് ഹോഹിം മുദ് മംഗല് ഭാസാ. 1

രാമ ഏക് താപസ് തിയ് താരീ -
നാമ് കോടി ഖല് കുമതി സുധാരീ,
രിഷി ഹിത് രാമ് സുകേതുസുതാ കീ -
സഹിത് സേന് സുത് കീൻഹി ബിബാകീ 2

സഹിത് ദോഷ് ദുഖ് ദാസ് ദുരാസാ -
ദലതു നാമു ജിമി രബി നിസി നാസാ,
ഭൈജഉ രാമ് ആപു ഭവ് ചാപു -
ഭവ്ഭയ് ഭജന് നാമ് പ്രതാപു. 3

ദണ്ഡക് ബനു പ്രഭു കീൻഹ് സുഹാവന് -
ജന് മന് അമിത് നാമ് കിഹ പാവന്,
നിസിചർ നികർ ദലേ രഘുനന്ദന് -
നാമു സകല് കലികലുഷ് നികന്ദന്. 4

തന്റെ ഭക്തന്മാർക്കുവേണ്ടി ശ്രീരാമൻ മാനുഷരൂപം ധരിച്ചു. സ്വയം കഷ്ടങ്ങൾ അനുഭവിച്ച് സാധുക്കളെ സുഖിപ്പിച്ചു. അവന്റെ നാമത്തെ പ്രേമത്തോടെ അനായാസമായി ഉരുവിട്ടുകൊണ്ട് ഭക്തന്മാർ ആനന്ദത്തിന്റേയും മംഗളങ്ങളുടേയും നിവാസസ്ഥലമായിത്തീരുന്നു. ശ്രീരാമൻ സ്വയം ഒരു താപസപതിയെ (അഹല്യ) മുക്തയാക്കി. അവന്റെ നാമമോ, കോടിക്കണക്കിൽ ദുർമ്മതികളെ തിരുത്തി (നല്ലവരാക്കി). മഹർഷിയുടെ രക്ഷയ്ക്കായി ശ്രീരാമൻ സുകേതുവിന്റെ പുത്രിയേയും (താടക) പുത്രനേയും (സുബാഹു), സേനസമേതം കൊന്നൊടുക്കി. അവന്റെ നാമമോ, സൂര്യൻ രാത്രിയെ അവസാനിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ ഭക്തന്റെ തെറ്റുകളും ദുഃഖങ്ങളും സഹിതം ദുരാശകളെ അവസാനിപ്പിക്കുന്നു. ശ്രീരാമൻ സ്വയം

ഭവന്റെ (ശിവൻ) ധനുസ്സിനെ ഭഞ്ജിച്ചു. അവന്റെ നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം ഭവഭയത്തെ ഭഞ്ജിക്കുന്നു. ശ്രീരാമൻ ഏകനായി ദണ്ഡകവനത്തിന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ വീണ്ടെടുത്തു. അവന്റെ നാമമോ അസംഖ്യം ഭക്തന്മാരുടെ മനസ്സിനെ പാവനമാക്കി. രഘുനന്ദനൻ രാക്ഷസവർഗ്ഗത്തെ നശിപ്പിച്ചു. അവന്റെ നാമമോ എല്ലാ കലികൽമഷങ്ങളേയും വേരോടെ നശിപ്പിക്കുന്നു.

ഭോ:

സഞ്ചരീ ഗീയ് സുസേവക്നി സുഗതി ദീൻഹി രഘുനാഥ്,
നാമ് ഉധാരേ അമിത് ഖല് ബേദ് ബിദിത് ഗുന് ഗാഥ്. (24)

രഘുനാഥൻ തന്റെ വിശ്വസ്തസേവകരായ ശബരിയ്ക്കും കഴുകുന്നും (ജടായു) മാത്രം സർഗതി നൽകി. അവന്റെ നാമമോ, അസംഖ്യം ദുഷ്ടന്മാരെ ഉദ്ധരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ ഗുണങ്ങളുടെ കഥ വേദങ്ങളിൽ പ്രസിദ്ധമാണ്.

(24)

ചൗ:

രാമ് സുകുണ് ബിഭീഷന് ദോളൗ -
രാഖേ സരന് ജാന് സബു കോളൗ,
നാമ് ഗരീബ് അനേക് നെവാജേ -
ലോക് ബേദ് ബര് ബിരിദ് ബിരാജേ. 1

രാമ് ഭാലു കപി കടകു ബടോരാ -
സേതു ഹേതു ശ്രമു കീൻഹ് ന മോരാ,
നാമു ലേത് ഭവ്സിന്ധു സുഖാഹീം -
കരഹു ബിചാരു സുജന് മന് മാഹീം. 2

രാമ് സകുല് രന് രാവനു മാരാ -
സീയ് സഹിത് നിജ് പുര് പഗു ധാരാ,
രാജാ രാമു അവയ് രജധാനീ -
ഗാവത് ഗുന് സുര് മുനി ബര് ബാനീ 3

സേവക് സുമിരത് നാമു സപ്രിതീ -
ബിനു ശ്രമ് പ്രബല് മോഹ് ദലു ജീതീ,
ഫിരത് സനേഹ് മഗന് സുഖ് അപ്നേം -
നാമ് പ്രസാദ് സോച് നഹിം സപനേം. 4

ശ്രീരാമൻ തന്റെ രണ്ടു ഭക്തന്മാരായ സുഗ്രീവനും വിഭീഷണനും ശരണം കൊടുത്തത് എല്ലാവരും അറിഞ്ഞതാണ്. അവന്റെ നാമമോ, അനവധി സാധുക്കളുടെ മേൽ അതിന്റെ കൃപയെ വർഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. നാമത്തിന്റെ ഈ ഉൽകൃഷ്ടമായ മഹിമ ലോകത്തിലും വേദങ്ങളിലും ശോഭിക്കുന്നു. ശ്രീരാമൻ കരടികളും വാനരന്മാരും കൊണ്ടു സൈന്യത്തെ ഒരുമിച്ചു ചേർത്ത് ഒരു പാലം കെട്ടാൻ ചെയ്ത പരിശ്രമം കുറച്ചല്ല. അവന്റെ നാമത്തെ ആവർത്തിച്ചു ജപിച്ച് സംസാരസാഗരം വറ്റിപ്പോകുന്നു. ഇതിനെ സജ്ജനങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കട്ടെ. ശ്രീരാമൻ രാവണനെ യുദ്ധത്തിൽ അവന്റെ കൂടംബസമേതം കൊന്ന് സീതയോടു കൂടി തന്റെ പുരത്തിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുചെന്നു. പിന്നെ അവൻ അയോദ്ധ്യയിൽ രാജാവായി അഭിഷിക്തനായി. ദേവന്മാരും മഹർഷിമാരും അവന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ ഉൽകൃഷ്ടമായ വാക്കുകളാൽ പാടി. അവന്റെ സേവകന്മാരോ, അവന്റെ നാമത്തെ പ്രേമത്തോടെ സ്തമിച്ചുകൊണ്ട് യാതൊരു ശ്രമവുമില്ലാതെ മോഹമെന്ന പ്രബലമായ സൈന്യത്തെ ജയിച്ച് ഭക്തിയിൽ മഗ്നരായി അവരുടേതായ ആനന്ദത്തിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുന്നു. നാമത്തിന്റെ പ്രസാദത്താൽ അവർ സ്വപ്നത്തിൽക്കൂടി ദുഃഖമെന്തെന്നറിയുന്നില്ല.

ഭാഗ്യം:

ബ്രഹ്മ രാമ് തേം നാമു ബഡ് ബർ ദായക് ബർ ദാനി,
രാമ്ചരിത് സത്കോടി മഹ് ലിത് മഹേസ് ജിത് ജാനി. (25)

ഈവിധം നാമം ബ്രഹ്മം, ശ്രീരാമൻ ഇരുവരേക്കാളും ശ്രേഷ്ഠമാണ്. അത് വരം കൊടുക്കുന്നവർക്കുകൂടി വരം കൊടുക്കുന്നു. ഇതിനെ മനസ്സിലാക്കി ശിവൻ നൂറു കോടി ശ്ലോകങ്ങളുൾക്കൊള്ളുന്ന രാമചരിതത്തിൽനിന്നും* ഈ വാക്കിനെ (രാമ) മാത്രം തനിക്കായി തിരഞ്ഞെടുത്തു.

(25)

*(ആദ്യമായി ബ്രഹ്മാവിനാൽ രചിക്കപ്പെട്ട് നാരദൻ വഴി ശിവന് കൊടുക്കപ്പെട്ട രാമായണത്തിൽ നൂറു കോടി ശ്ലോകങ്ങളുണ്ടായിരുന്നതായി വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു.)

ചതു:

നാമ് പ്രസാദ് സംഭു അബിനാസി -
സാജു അമംഗല് മംഗല് രാസീ,
സുക് സനകാദി സിദ്ധ് മുനി ജോഗീ -
നാമ് പ്രസാദ് ബ്രഹ്മസുഖ് ഭോഗീ.

നാരദ് ജാനൈ നാമ പ്രതാപു -
ജഗ് പ്രിയ് ഹരി ഹരി ഹർ പ്രിയ് ആപു,
നാമു ജപത് പ്രഭു കീൻഹ് പ്രസാദു -
ഭഗത് സിരോമനി ഭേ പ്രഹ്ലാദു. 2

ധ്രുവ് സകലാനി ജപൈ ഹരി നാമു -
പായു അചല് അനുപമ് റാമു -
സുമിരി പവൻസുത് പാവൻ നാമു -
അപ്നേ ബസ് കരി രാഖേ രാമു. 3

അപതു അജാമിലു ഗജു ഗനികാമു -
ഭക്ത മുക്യുത് ഹരി നാമ് പ്രഭാമു,
കഹനം കഹാ ലഗി നാമ് ബധാമു -
രാമു ന സകഹിം നാമ് ഗുന് ഗാമു. 4

നാമത്തിന്റെ പ്രസാദം കൊണ്ടു മാത്രമാണ് ശംഭു അവിനാശിയായി രിപ്പുന്നത്. അമംഗളങ്ങളായ സാധനങ്ങളെക്കൊണ്ട് (തലയോടുമാല എന്നവപോലെ) അലങ്കൃതനാണെങ്കിലും അദ്ദേഹം മംഗളങ്ങളുടെ കലവറയാണ്. ശുകസനകാദി സിദ്ധന്മാരും, മുനിമാരും, യോഗികളും നാമത്തിന്റെ പ്രസാദത്താൽ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു. നാരദൻ നാമത്തിന്റെ വൈഭവത്തെ അറിഞ്ഞിരുന്നു. അതിനാലാണ്, ശ്രീഹരി ജഗത്തിന്റെ പ്രിയനും, ശിവൻ ശ്രീഹരിയ്ക്കു പ്രിയനുമായിരിയ്ക്കേ, അവൻ (നാരദൻ) ഹരിയ്ക്കും ഹരനും പ്രിയനായിരിപ്പുന്നത്. നാമത്തെ ആവർത്തിച്ചു ജപിച്ചതിനാലാണ് പ്രഭു തന്റെ കൃപയെ പ്രഹ്ലാദന്റെ മേൽ വർഷിച്ചതും അവൻ ഭക്തശിരോമണിയായതും. ധ്രുവനും (തന്റെ ചിറ്റമ്മയുടെ കടുത്ത പെരുമാറ്റം കാരണം) രോഷത്തോടെ ശ്രീഹരിയുടെ നാമത്തെ ആവർത്തിച്ചു ജപിച്ച് സ്ഥിരവും തുലനയില്ലാത്തതുമായ ഉന്നതസ്ഥാനത്തെ പ്രാപിച്ചു. വായുപുത്രനായ ഹനുമാനും പാവനമായ നാമത്തെ സദാ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് ശ്രീരാമനെ തന്റെ വശത്താക്കിയിരിയ്ക്കുന്നു. പാപിയായ അജാമിളനും, ഗജേന്ദ്രനും, ഗണികയും (പിംഗള) ശ്രീഹരിയുടെ നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവത്താൽ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിച്ചു. നാമത്തിന്റെ മഹത്വത്തെ വർണ്ണിക്കാൻ എനിക്ക് വാക്കുകളില്ല. രാമന്നുകൂടി നാമത്തിന്റെ മേന്മയെ പര്യാപ്തരൂപത്തിൽ പാടാനാവില്ല.

ദോ:

നാമു രാമ് കോ കല്പതരു കലി കല്യാൺ നിവാസു,
ജോ സുമിരത് ഭയോ ഭാഗ് തേം തുലസീ തുലസീദാസു. (26)

രാമനാമം ഒരു കല്പകവൃക്ഷമാണ്. കലിയുഗത്തിൽ അത് മംഗളങ്ങളുടെ പാർപ്പിടമാണ്. അതിനെ സ്മരിച്ചതിനാൽ കഞ്ചാവു ചെടിയായിരുന്ന തുളസീദാസനെ അത് തുളസിപ്പെട്ടിയി മാറ്റി. (26)

ചൗ:

ചഹുഃ ജുഗ് തീനി കാല് തിഹുഃ ലോകാ -
ഭഷ നാമ് ജപി ജീവ് ബിസോകാ,
ബേദ് പുരാൻ സന്ത് മത് ഏഹു -
സകല് സുകൃത് ഫല് രാമ് സനേഹു. 1

ധ്യാനു പ്രഥമ് ജുഗ് മഖ്ബിധി ദുജേം -
ദാപര് പരിതോഷത് പ്രഭു പുജേം,
കലി കേവല് മല് മുല് മലീനാ -
പാപ് പയോനിധി ജന് മന് മീനാ. 2

നാമ് കാമ്തരു കാല് കരാലാ -
സുമിരത് സമന് സകല് ജഗ് ജാലാ,
രാമ് നാമ് കലി അഭിമത് ദാതാ -
ഹിത് പരലോക് ലോക് പിതു മാതാ. 3

നഹിം കലി കരമ് ന ഭഗതി ബിബേകു -
രാമ് നാമ് അവലംബന് ഏകു,
കാലനേമി കലി കപട് നിധാനു -
നാമ് സുമതി സമരഥ് ഹനുമാനു. 4

നാലു യുഗങ്ങളിലും, മൂന്നുകാലങ്ങളിലും (ഭൂതം-ഭാവി-വർത്തമാനം) മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും, ജീവങ്ങൾ നാമജപം കൊണ്ട് സങ്കടത്തിൽനിന്നും മുക്തരായിട്ടുണ്ട്. വേദപുരാണങ്ങളുടേയും സാധുക്കളുടേയും അഭിപ്രായ മിതാണ് : ശ്രീരാമനോടുള്ള/രാമനാമത്തോടുള്ള പ്രേമം എല്ലാ സുകൃതങ്ങളുടേയും ഫലമാണ്. ആദ്യത്തെ യുഗത്തിൽ ധ്യാനവും, രണ്ടാമത്തെ യുഗത്തിൽ യാഗവും, ദ്വാപരയുഗത്തിൽ പുജയും കൊണ്ട് പ്രഭു

സന്തുഷ്ടനാകുന്നു. കലിയുഗം കേവലം ദുഷിച്ചതും എല്ലാ മാലിന്യങ്ങൾക്കും മൂലകാരണവുമാണ്. മനുഷ്യന്റെ മനസ്സ് പാപമാകുന്ന സമുദ്രത്തിൽ തിരിഞ്ഞുമറിയുന്ന മീനാണ്. ഈ ഭയങ്കരയുഗത്തിൽ നാമം ഒന്നുമാത്രമാണ് കല്പകവൃക്ഷമായിട്ടുള്ളത്. അതിന്റെ സ്മരണ മാത്രത്തിൽ ലോകത്തിലെ എല്ലാ മായാജാലങ്ങളും അവസാനിക്കുന്നു. രാമനാമം ഈ കലിയുഗത്തിൽ ആശിച്ചതിനെ കൊടുക്കുന്നതാണ്. അത് പരലോകഹിതവും ഇഹലോകത്തിൽ മാതാപിതാക്കളുമാണ്. കലിയുഗത്തിൽ കർമ്മമോ, ഭക്തിയോ, ജ്ഞാനമോ സഹായകരമല്ല. രാമനാമം ഒന്നുമാത്രമാണ് പോംവഴി. കലികാലം എല്ലാ കപടതകൾക്കും നിധാനമായ കാലനേമിയെപ്പോലെയും, നാമം ജ്ഞാനിയും സമർത്ഥനുമായ ഹനുമാനുമാണ്. (കാലനേമിയെ ഹനുമാൻ വധിച്ച പോലെ നാമജപത്താൽ എല്ലാ കാപട്യങ്ങളും നശിക്കുന്നുവെന്ന് സാരം).

ദോ:

രാമ് നാമ് നർകേസരി കനകകശിപു കലികാലേ,
ജാപക് ജന് പ്രഹ്ലാദ് ജിമി പാലിഹി ദലി സുർസാലേ. (27)

(വേറൊരുവിധത്തിൽ പറയുകയാണെങ്കിൽ) രാമനാമം നരസിംഹവും ഹിരണ്യകശിപു കലികാലവുമാണ്. ദേവശത്രുവിനെ ചതച്ച് നരസിംഹം പ്രഹ്ലാദനെ രക്ഷിച്ചപോലെ, നാമം അതിനെ ജപിക്കുന്ന ഭക്തന്മാരെ രക്ഷിക്കും. (27)

ചൗ:

ഭായ് ക്കുഭായ് അനഖ് ആലസ്ഹ് -
നാമ് ജപത് മംഗല് ദിസി ദസ്ഹ്,
സുമിരി സൊ നാമ് രാമ് ഗുന് ഗാഥാ -
കർളും നാഇ റഘുനാഥ്ഹി മാഥാ. 1

മോരി സുധാരിഹി സോ സഖ് ഭായ്തീ -
ജാസു കൃപാ നഹിം കൃപാം അഘാതീ,
രാമു സുസ്വാമി കൃസേവകു മോസോ -
നിജ് ദിസി ദേവി ദയാനിധി പോസോ. 2

ലോക്ഹ് ബേദ് സുസാഹിബ് രീതീ -

ബിനയ് സുനത് പഹിച്ചാനത് പ്രീതീ,
ഗനീ ഗരീബ് ഗ്രാമ്നർ നാഗർ -
പണ്ഡിത് മുഡ് മലീന് ഉജാഗർ. 3

സുകബി കുകബി നിജ് മതി അനുഹാരി -
നൃപ്ഹി സരാഹത് സബ് നർ നാരി,
സാധു സുജാൻ സുസീല് നൃപാലാ -
ഈസ് അംസ് ഭവ് പരമ് കൃപാലാ. 4

സുനി സന്മാനഹിം സബ്ഹി സുബാനീ -
ഭനിതി ഭഗതി നതി ഗതി പഹിച്ചാനീ,
യഹ് പ്രാകൃത് മഹിപാല് സുഭാഈ -
ജാൻ സിരോമനി കോസല്രാഈ. 5

രീത്ധത് രാമ് സനേഹ് നിസോതോ -
കോ ജഗ് മന്ദ് മലിന്മതി മോതോ. 6

സദുദ്ദേശത്തോടെയോ, ദുരുദ്ദേശത്തോടെയോ, കോപാവസ്ഥയിലോ, കോട്ടുവായിടുമ്പോഴോ, നാമത്തെ ജപിച്ചാൽ അത് പത്തുദിക്കുകളിലും മംഗളത്തെ പരത്തും. നാമത്തെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട്, രഘുനാഥനെ തല വണങ്ങിക്കൊണ്ട് ഞാൻ ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ വർണ്ണിക്കാൻ പോകുന്നു. ആരുടെ കൃപ അതിന്റെ സദുദ്ദേശത്തെ മറ്റുള്ളവർക്കു കാണിക്കുന്നതിൽ ഒരിയ്യലും തളരുന്നില്ലയോ, അത് എന്റെ തെറ്റുകളെ എല്ലാവിധത്തിലും തിരുത്തും. രാമൻ ഒരു ഉത്തമ സ്വാമിയും, ഞാനോ ഒരു നിന്ദ്യനായ സേവകനും! എന്നാലും, തന്റെ സ്വഭാവഗുണത്തിനൊത്ത് ആ ദയാനിധി എന്നെ പോഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലോകത്തിലും വേദങ്ങളിലും ഒരു നല്ല സ്വാമിയുടെ സ്വഭാവപ്രത്യേകതയെ അതായത് ഒരുവന്റെ പ്രാർത്ഥനയെ കേട്ടതും അവൻ തന്നോടുള്ള ഭക്തിയെ മനസ്സിലാക്കു ന്നത് - നാം കാണുന്നു. ധനികനോ ദരിദ്രനോ, ഗ്രാമീണനോ നഗര വാസിയോ, പണ്ഡിതനോ പാമരനോ, സത്കീർത്തിമാനോ ദുഷിച്ചവനോ, നല്ല കവിയോ തുച്ഛകവിയോ, എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും അവരവരുടെ ബുദ്ധിശക്തിയനുസരിച്ച് ഒരു രാജാവിനെ പ്രശംസിക്കുന്നു. സാധുവും, സമർത്ഥനും, സുശീലനും, അതിദയാലുവുമായ, ഈശ്വരാംശമായ

രാജാവ് എല്ലാവരേയും മധുരമായ വാക്കുകൾ കൊണ്ട് സ്വാഗതം ചെയ്ത് അവരുടെ അഭിവാദനങ്ങളെ കേൾക്കുകയും, അവരുടെ രചനകളേയും, ഭക്തിയേയും, വിനീതമായ അപേക്ഷകളേയും, പെരുമാറ്റത്തേയും നിർണ്ണയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതാണ് ഭൂപാലന്മാരുടെ സ്വഭാവഗുണം. കോസലരാജനായ ശ്രീരാമനോ ജ്ഞാനികളുടെ ശിരോമണിയാണു താനും. ശ്രീരാമൻ നിഷ്കളങ്കഭക്തികൊണ്ട് പ്രീതനാകുന്നു. പക്ഷേ എന്നെക്കാൾ മന്ദമതിയും ദുഷിച്ച മനസ്സുള്ളവനും ഈ ലോകത്തിൽ വേറെയാരാണുള്ളത്?

ദോ:

സർ സേവക് കീ പ്രീതി രൂപി രഖിഹരിം രാമ് കൃപാലു,
ഉപല് കിഷ്ണ ജല്ജാൻ ജേഹിം സചിവ് സുമതി കപി ഭാലു. (28-ക)

ഹൗംഹു കഹാവത് സബു കഹത് രാമ് സഹത് ഉപഹാസ്,
സാഹിബ് സീതാനാഥ് സോ സേവക് തുലസീദാസ്. (28-ഖ)

എന്നാലും പാറക്കല്ലുകളിൽനിന്നും തോണിയേയും, വാനരന്മാരിൽ നിന്നും കരടികളിൽ നിന്നും ബുദ്ധിമാന്മാരായ മന്ത്രിമാരേയും ഉണ്ടാക്കിയ കൃപാലുവായ ശ്രീരാമൻ ഈ പാപിയായ സേവകന്റെ ഭക്തിയേയും രൂപിയേയും സ്വീകരിച്ചു. എല്ലാവരും എന്നെ പ്രഭുവിന്റെ ദാസനെന്ന് വിളിക്കുന്നു. ഞാനും അത് ശരിവെക്കുന്നു. സീതാപതിയെപ്പോലുള്ള പ്രഭുവിന് തുളസീദാസനെപ്പോലുള്ള ഒരുവൻ സേവകനായിട്ടുണ്ടെന്ന പരിഹാസവാർത്തയെ ശ്രീരാമൻ സഹിക്കുന്നു. (28-ക-ഖ)

ചൗ:

അതി ബഡി മോരി ടിറാഹു ലോരീ -
സുനി അഘ് നരക്ഹു നാക് സകോരീ,
സമുദ്ധി സഹമ് മോരി അപ്ഡർ അപനേം -
സോ സുധി രാമ് കീൻഹി നഹി സപനേം. 1

സുനി അവലോകി സുചിത് ചഖ് ചാഹീ -
ഭഗതി മോരി മതി സ്വാമി സരാഹീ,
കഹത് നസാഇ ഹോഇ ഹിയ് നീകീ -
രീഡത് രാമ് ജാനി ജന് ജീകീ. 2

രഹ്തി ന പ്രഭു ചിത് ചുക് കിഷ്ണ കീ -

കരത് സുരതി സത് ബാർ ഹിയേ കീ
ജെഹിം അഘ് ബധെയ ബ്യായ് ജിമി ബാലീ -
ഹിരി സുകണ്ഠ് സൊതു കീൻഹി കുചാലീ. 3

സൊതു കർതുതി ബിഭീഷൻ കേരീ -
സപനെഹു് സോ ന രാമ് ഹിയ് ഹേരീ,
തേ ഭരത്ഹി ഭോടത് സന്മാനേ -
രാജസഭാ് രഘുബീർ ബഖാനേ. 4

എന്റെ അനുമാനവും തെറ്റും മികച്ചും വലുതാണ്. എന്റെ പാപങ്ങളുടെ കഥ കേട്ട് നരകം കൂടി അതിന്റെ മൂക്കിനെ അവയുടെനേരെ തിരിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്റെ സങ്കല്പിതമായ ഭയത്താൽ അതിനെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാൻ കൂടി ഞാൻ നടുങ്ങുന്നു. പക്ഷേ ശ്രീരാമൻ സ്വപ്നത്തിൽക്കൂടി അതിനെ കണക്കിലെടുത്തില്ല. മറിച്ച് പ്രഭു എന്റെ ഭക്തിയേയും ഉത്സാഹത്തേയും പറ്റി കേട്ട്, മനക്കണ്ണിൽക്കൂടി കണ്ട് സുക്ഷ്മമായ് പരീക്ഷിച്ച് അവയെ പ്രശംസിച്ചു. ഒരുവന്റെ മനസ്സിൽ നല്ലതായിട്ടെന്തെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ അതിനെപ്പറ്റി പറഞ്ഞാൽ അതില്ലാതാകും. ഭക്തന്റെ മനസ്സിൽ എന്താണു ജ്ഞതെന്ന് നിരീക്ഷിച്ച് ശ്രീരാമൻ സന്തുഷ്ടനാകുന്നു. പ്രഭു തന്റെ ഭക്തന്റെ കുറവുകളുണ്ടെങ്കിൽ അവയെ മനസ്സിൽ കണക്കാക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ അവന്റെ ഉത്സാഹത്തെ നൂറു പ്രാവശ്യം ഓർമ്മിക്കുന്നു. ഉദാഹരണത്തിന്, ഏതു കുറ്റത്തിന് അവൻ ഒരു വേടനെപ്പോലെ ബാലിയെ കൊന്നുവോ (സഹോദരഭാര്യയെ തട്ടിപ്പറിച്ചത്), അതേ കുറ്റം സുഗ്രീവനും ചെയ്തുവെങ്കിലും - വിഭീഷണനും അതേ കുറ്റം ചെയ്തു വെങ്കിലും - ശ്രീരാമൻ അതിനെ സ്വപ്നത്തിൽ കൂടി തെറ്റായി കണക്കാക്കിയില്ല. *മറിച്ച് (വനവാസം കഴിഞ്ഞ് മടങ്ങി) ഭരതനെ കണ്ടുമുട്ടിയ സമയത്ത് രഘുവീരൻ അവരിരുവരേയും ആദരിക്കുകയും തുറന്ന രാജസഭയിൽ അവരെ പ്രശംസിക്കുകയും ചെയ്തു.

(*ബാലിയുടെ മരണശേഷം സുഗ്രീവൻ താരയേയും, വിഭീഷണൻ മണ്ഡോദരിയേയും ഭാര്യമാരായി എടുത്തു. പക്ഷേ അത് സഹോദരന്മാരുടെ മരണശേഷവും, ഭാര്യമാരുടെ സമ്മതത്തോടെയും ആയിരുന്നു. പിന്നെ, അക്കാലത്തെ രീതിപ്രകാരം വാനരരാജാ കന്മാർക്കും രാക്ഷസരാജാക്കന്മാർക്കുമിടയിൽ ഈ സമ്പ്രദായം നിലനിന്നിരുന്നു.)

ഭോ:

പ്രഭു തരു തർ കപി ഡാർ പർ തേ കിഘ ആപു സമാൻ,
തുലസീ കഹു ന രാമ സേ സാഹിബ് സീല്നിയാൻ. (29-ക)

രാമ നികാഇതും രാവ്തീ ഹൈ സബ്ഹീ കോ നീക്,
ജതം യഹ് സാഘീ ഹൈ സദാ തൗ നീകോ തുലസീ (29-ഖ)

എഹി ബിധി നിജ് ഗുന്ദോഷ് കഹി സബ്ഹി ബഹുരി സിർ നാഇ,
ബർനഹ് രഘുബർ ബിസദ് ജസു സുനി കലി കലുഷ് നസാഇ. (29-ഗ)

പ്രഭു സ്വയം മരച്ചുവട്ടിൽ ഇരിയ്ക്കുമ്പോൾ വാനരന്മാർ ഉയരത്തിൽ
മരക്കൊമ്പുകളിൽ കയറിയിരുന്നു. അത്രയും മര്യാദയില്ലാത്ത ജീവികളെ
തനിയ്ക്കു സമാനമായ നിലയിൽ ഉയർത്തി. ഹേ തുളസീദാസ, ശ്രീരാമ
നെപ്പോലെ ഇത്രയും ഉദാരനായ ഒരു പ്രഭു വേറെയില്ല. ഹേ രാമ, അങ്ങ്
എല്ലാവർക്കും ഹിതകാരിയാണെന്നത് നേരാണെങ്കിൽ, അതേ വഴി
തുളസീദാസനും അനുഗൃഹീതനാകും. ഈവിധം എന്റെ ഗുണദോഷ
ങ്ങളെ വെളിപ്പെടുത്തി, ഒരിയ്ക്കൽകൂടി എല്ലാവർക്കും തലവണങ്ങി കൊണ്ട്,
ഞാൻ രഘുവരന്റെ നിഷ്കളങ്കമായ യശസ്സിനെ പാടാൻ പോകുന്നു.
അതിനെ കേട്ടാൽ കലിമലങ്ങളെല്ലാം നശിച്ചുപോകും. (29)

ചൗ:

ജാഗ്ബലിക് ജോ കഥാ സുഹാഇത -
ഭരദാജ് മുനിബർഹി സുനാഇത,
കഹിഹു ഹൈ സൊഇ സംബാദ് ബഖാനീ -
സുനഹും സകല് സജ്ജന് സുഖു മാനീ. 1

സംഭു കീൻഹ് യഹ് ചരിത് സുഹാവാ -
ബഹുരി കൃപാ കരി ഉമഹി സുനാവാ,
സൊഇ സിവ് കാഗ്ഭുസുണ്ഡിഹി ദീൻഹാ -
രാമ് ഭഗത് അധികാരീ ചീൻഹാ. 2

തെഹി സന് ജാഗ്ബലിഗ് പുനി പാവാ -
തിൻഹ് പുനി ഭരദാജ് പ്രതി ഗാവാ,
തേ ശ്രോതാ ബക്താ സമ്സീലാ -
സവ്ദർസീ ജാൻഹിം ഹരിലീലാ. 3

ജാൻഹിം തീനി കാല് നിജ് ഗ്യാനാ -

കരതല് ഗത് ആമലക് സമാനാ,
ഔര്ദ്ദ ജേ ഹരിഭഗത് സുജാനാ -
കഹഹിം സുന്ഹിം സമുത്സഹിം ബിധി നാനാ.4

യാജ്ഞവല്ക്യൻ ഭരദാജമുനിവരൻ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ച മനോഹരമായ കഥയെ - ആ സംവാദത്തെ, ഞാൻ വിസ്താരമായി വർണ്ണിക്കാം. അതിനെ സജ്ജനങ്ങൾ ആനന്ദത്തോടെ കേൾക്കട്ടെ. ആനന്ദമയമായ ഈ കഥയ്ക്ക് ശാഭ്യ രൂപം കൊടുത്ത് അത്യന്തം കൃപയോടെ അതിനെ ഉമയെ കേൾപ്പിച്ചു. അതിനെ ശിവൻ വീണ്ടും കാകഭൃശുണ്ടിയ്ക്ക് (കാക്കയുടെ രൂപത്തിലുള്ള ഒരു മുനി) അത് ഒരു രാമഭക്തനാണെന്നും അതു കേൾക്കാൻ യോഗ്യനാണെന്നും അറിഞ്ഞ്, ഓതിക്കൊടുത്തു. പിന്നീട് അത് യാജ്ഞവല്ക്യൻ (കാകഭൃശുണ്ടിയിൽനിന്നും) ലഭിച്ചു. അദ്ദേഹം അതിനെ ഭരദാജന് വിവരിച്ചു. അവർ ഇരുവരും - വക്താവും ശ്രോതാവും (യാജ്ഞവല്ക്യനും ഭരദാജനും) സദ്ഗുണസമ്പന്നരും സമദർശികളും ശ്രീഹരിയുടെ ലീലകളെ അറിഞ്ഞവരുമാണ്. അവർ മൂന്നു കാലങ്ങളേയും ഉള്ളൊക്കെ നെല്ലിഴുപ്പോലെ തങ്ങളുടെ ജ്ഞാന ശക്തിയാൽ അറിയുന്നവരാണ്. ഇവർക്കു പുറമെ, പ്രബുദ്ധരായ മറ്റു ഹരിഭക്തന്മാരും ഈ കഥയെ പലവിധത്തിൽ പാരായണം ചെയ്യുകയും, കേൾക്കുകയും, മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഭാഃ

മൈം പുനി നിജ് ഗുര് സന് സുനീ കഥാ സൊ സുകര്ഖേത്,
സമുത്സീ നഹിം തസി ബാല്പന് തബ് അതി രഹെഘ് അചേത്.(30-ക)
ശ്രോതാ ബക്താ ഗ്യാന്നിധി കഥാ രാമ് കൈ ഗുല്,
കിമി സമുത്സം മൈം ജീവ് ജഡ് കലി മല് ഗ്രസിത് ബിമുല്. (30-ഖ)

പിന്നെ ഞാൻ ഇതേ കഥ സുകരക്ഷേത്രത്തിൽ (ഇന്നത്തെ സോറോൺ, ഉത്തരപ്രദേശം) എന്റെ ഗുരുവിൽനിന്നും കേട്ടു. പക്ഷേ ബാലാവസ്ഥയിലിരുന്ന അക്കാലത്ത് എനിക്ക് അതിനെ മുഴുവൻ മനസ്സിലാക്കുവാനുള്ള ബുദ്ധിശക്തിയുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഈ ഗുഡകഥയുടെ ശ്രോതാവും വക്താവും ഇരുവരും ജ്ഞാനനിധികളായിരിക്കണം. ജഡവും കലിമലത്തിൽ മുങ്ങിയുമിരുന്ന മുഡമതിയായ എനിക്ക് അതിനെ എങ്ങനെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിയും? (30-ക-ഖ)

ചൗ:

തദപി കഹീ ഗുർ ബാർഹിം ബാരാ -
സമുത്ഥി പരീ ക്ഷു മതി അനുസാരാ,
ഭാഷാബദ്ധ് കർബി മൈം സോഹു-
മോരേം മന് പ്രബോയ് ജെഹിം ഹോഹു. 1

ജസ് ക്ഷു ബുധി ബിബേക് ബല് മേരേം -
തസ് കഹിഹു ഹിയ് ഹരി കേ പ്രേരേം,
നിജ് സന്ദേഹ് മോഹ് ശ്രമ് ഹരനീ -
കർളു കഥാ ഭവ് സരിതാ തരനീ. 2

ബുയ് ബിശ്രാമ് സകല് ജന് രഞ്ജനി -
രാമ്കഥാ കലികലുഷ് ബിഭഞ്ജനി,
രാമ്കഥാ കലി പന്നഗ് ഭരനീ -
പുനി ബിബേക് പാവക് കഹു അരനീ. 3

രാമ്കഥാ കലി കാമദ് ഗാഹു -
സുജന് സജീവനി മുരി സുഹാഹു,
സോഹു ബസുധാതല് സുധാ തരംഗിനി-
ഭയ് ഭംജനി ശ്രമ് ഭേക് ഭുഅംഗിനി. 4

അസുർ സേന് സമ് നരക് നികന്ദിനി -
സാധു ബിബുയ് കുല് ഹിത് ശിരിനന്ദിനി,
സന്ത് സമാജ് പയോധി രമാ സീ -
ബിസ് ഭാര് ഭര് അചല് ഛമാ സീ. 5

ജമ് ഗന് മുഹ് മസി ജഗ് ജമുനാ സീ -
ജീവന് മുകുതി ഹേതു ജനു കാസീ,

രാമ്ഹി പ്രിയ് പാവനി തുലസീ സീ -
തുലസിദാസ് ഹിത് ഹിയ് ഹുലസീ സീ. 6

സിവ് പ്രിയ് മേകല് സൈല് സുതാ സീ -
സകല് സിദ്ധി സുഖ് സമ്പതി രാസീ,
സദ്ഗുന് സുര്ഗന് അംബ് അദിതി സീ -

രഘുബർ ഭഗതി പ്രേമ പരമിതി സീ.

7

എന്നിട്ടും ഗുരു കഥയെ വീണ്ടും വീണ്ടും പറഞ്ഞപ്പോൾ എന്റെ ബുദ്ധിസ്തനുസരിച്ച് കുറച്ച് അതിനെ മനസ്സിലാക്കി. അതിനെ പദ്യരൂപത്തിൽ നാടൻ ഭാഷയിൽ രചിക്കാം. അങ്ങനെ എനിക്ക് അതിൽനിന്നും സംതൃപ്തിയുണ്ടാകും. എനിക്ക് ഉള്ള ബുദ്ധിയും വിവേകവുമനുസരിച്ച് ശ്രീഹരിയാൽ പ്രേരിതമായ മനസ്സോടെ ഇതിനെ എഴുതാം. ഞാൻ പറയാൻ പോകുന്ന കഥ എന്റെ സന്ദേഹങ്ങളേയും, മോഹത്തേയും, ഭ്രമത്തേയും ഇല്ലാതാക്കുന്നതും, സംസാരമാകുന്ന നദിയെ കടക്കാനുള്ള തോണിയുമാണ്. ശ്രീരാമകഥ പണ്ഡിതർക്ക് ആശ്വാസദായകവും എല്ലാവരേയും ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നതും, കലിമലത്തെ തുടച്ചുകളയുന്നതുമാകുന്നു. രാമകഥ കലികാലമാകുന്ന സർപ്പത്തിന് മയിലാണ്. പിന്നെ അത് ജ്ഞാനമാകുന്ന അഗ്നിയെ ഉണ്ടാക്കുവാനുള്ള അരണിയാണ് (മരത്താലുള്ള വടി - അതിനെ കടഞ്ഞാൽ തീയുണ്ടാകും). രാമകഥ കലികാലത്തിലെ കാമധേനുവാണ്. അത് സാധുക്കൾക്ക് മനോഹരമായ സംജീവനിമൂലികയാണ്. അത് ഭൂതലത്തിൽ ഒഴുകുന്ന അമൃതനദിയാണ്. അത് ഭവഭയത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതും, ഭ്രമമാകുന്ന തവളയെ വിഴുങ്ങുന്ന സർപ്പവുമാണ്. പാർവതി ദേവന്മാർക്ക് ഹിതത്തെ ചെയ്യുന്ന തുപോലെ അത് സാധുജനങ്ങൾക്ക് ഹിതകാരിയും; പാർവതി അസുരന്മാരെ നശിപ്പിച്ചപ്പോലെ, നരകത്തെ ഉന്മൂലനം ചെയ്യുന്നതുമാണ്. പാൽക്കടലിൽനിന്നും രമ പൊങ്ങിവന്ന പോലെ, അത് സാധുസമാജത്തിൽ നിന്നും ഒഴുകിവരുന്നു. സ്ഥിരമായ ഭൂമിയെപ്പോലെ അത് വിശ്വത്തിന്റെ സകല ഭാരത്തേയും താങ്ങുന്നു. പാവനമായ യമുനാനദിയെപ്പോലെ അത് യമദൂതന്മാരെ വിരട്ടിയോട്ടിക്കൊല്ലുന്നു. അത് ജീവൻ മുക്തി കൊടുക്കുന്ന കാശിയാണ്. അത് രാമന് തുളസീചെടിയെപ്പോലെ പ്രിയമായതും, സത്യമായും അത് തുളസീദാസന് ഹൃദയസിയെന്ന സ്വന്തം അമ്മയെപ്പോലെ ഹിതകാരിയുമാണ്. അത് മേകലപർവത്തിൽ നിന്നും ഉൽഭവിക്കുന്ന നർമ്മദാനദിയെപ്പോലെ ശിവന് പ്രിയമായതാണ്. അത് സകല സിദ്ധികളുടേയും, സുഖങ്ങളുടേയും, സമ്പത്തുകളുടേയും ഖനിയാണ്. അദിതി ദേവന്മാരുടെ അമ്മയെന്നപോലെ, അത് സർഗുണങ്ങളുടെ അമ്മയാണ്. അത് ശ്രീരാമനോടുള്ള ഭക്തിയുടേയും, പ്രേമത്തിന്റേയും പരിസമാപ്തിയാണ്.

ദോ:

രാമ കഥാ മന്ദാകിനീ ചിത്രകൂട് ചിത് ചാര്യ,
തുലസീ സുഭഗ് സനേഹ് ബന് സിത് രഘുബീര് ബിഹാര്യ. (31)

രാമകഥ മന്ദാകിനീനദിയും, ചിത്രകൂടം നിഷ്കളങ്കമായ മനസ്സും, ശുദ്ധ പ്രേമം സീതയും രഘുവീരനും വിഹരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വനപ്രദേശവും മാകുന്നു. (31)

ചൗ:

രാമചരിത് ചിന്താമനി ചാര്യ -
സന്ത സുമതി തിയ സുഭഗ് സിംഗാര്യ,
ജഗ് മംഗല് ഗുണഗ്രാമ് രാമകേ -
ദാനി മുകുതി ധന് ധരമ് ധാമ് കേ. 1

സദ്ഗുര് ഗ്യാന് ബിരാഗ് ജോഗ് കേ -
ബിബുധ് ബൈദ് ഭവ് ഭീമ് രോഗ് കേ,
ജനനി ജനക് സിത് രാമ് പ്രേമ് കേ -
ബീജ് സകല് ബ്രത് ധരമ് നേമ് കേ. 2

സമന് പാപ് സന്താപ് സോക് കേ -
പ്രിയ് പാലക് പരലോക് ലോക് കേ,
സചിവ് സുഭദ് ഭൂപതി ബിചാര് കേ -
കുംഭജ് ലോഭ് ഉദധി അപാര് കേ. 3

കാമ് കോഹ് കലിമല് കരിഗന് കേ -
കേഹരി സാവക് ജന് മന് ബന് കേ,
അതിഥി പുജ്യ് പ്രിയതമ് പുരാരി കേ -
കാമദ്ഘന് ദാരിദ് ദവാരി കേ. 4

മന്ത് മഹാമനി ബിഷയ് ബ്യാല് കേ -
മേടത് കവിന് കുഅംക് ഭാല് കേ,
ഹരന് മോഹ് തമ് ദിനകര് കര് സേ -
സേവക് സാലി പാല് ജലധര് സേ . 5

അഭിമത് ദാനി ദേവ്തര്യ ബര് സേ -

സേവത് സുഖദ് സുഖദ് ഹരി ഹർ സേ,
സുകമ്പി സരദ് നദ് മന് ഉഡ്ഗന് സേ -
രാമഭഗത് ജന് ജീവന് ധന് സേ.

6

സകല് സുകൃത് ഭല് ഭൂരി ഭോഗ് സേ -
ജഗ് ഹിത് നിരുപധി സാധു ലോഗ് സേ,
സേവക് മന് മാനസ് മരാല് സേ -
പാവന് ഗംഗ് തരംഗ് മാല് സേ.

7

രാമചരിതം ഒരു സുന്ദരമായ ചിന്താമണിയാണ്. അത് പരിശുദ്ധ ജ്ഞാനത്തിന് മനോഹരമായ അലങ്കാരമാണ്. ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങൾ ജഗത്തിന് മംഗളകരവും, മുകുതി, ധനം, ധർമ്മം, ദിവ്യധാമം ഇവയെ കൊടുക്കുന്നവയുമാണ്. അവ ജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം, യോഗം ഇവയുടെ യഥാർത്ഥ സർഗ്ഗരൂക്ഷളം, ഭയങ്കരമായ ഭവരോഗത്തിന് ദേവവൈദ്യരും (അശ്വിനീകുമാരന്മാർ), സീതാ-രാമഭക്തിയുടെ മാതാ പിതാക്കളും, എല്ലാ വ്രതങ്ങളുടേയും, ധർമ്മങ്ങളുടേയും, നിയമ-നിഷ്ഠകളുടേയും ബീജവും, പാപങ്ങൾക്കും, സന്താപങ്ങൾക്കും, ശോകങ്ങൾക്കും മറുമറുന്നും, ഇഹലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും പ്രിയരക്ഷകരും, വിവേകമെന്ന രാജാവിന്റെ വീരന്മാരായ മന്ത്രിമാരും, അതിരില്ലാത്ത ലോഭമെന്ന സമുദ്രത്തെ കുടിച്ചു വറ്റിയുന്ന അഗസ്ത്യനും, കാമം, ക്രോധം, കലിമലം എന്നീ ആനക്കുട്ടങ്ങളെ കൊന്നുവീഴ്ത്താൻ ഭക്തഹൃദയങ്ങളെന്ന വനത്തിൽ വസിയ്ക്കുന്ന യുവസിംഹങ്ങളും, ത്രിപുരാരിയായ ശിവന്റെ പൂജ്യരും പരമപ്രിയരുമായ അതിഥികളും, ദാരിദ്ര്യമെന്ന കാട്ടു തീയിനെ അണയ്ക്കാനുള്ള ഇഷ്ടദായകരായ മേഘങ്ങളുമാണ്. അവ വിഷയ സുഖമെന്ന സർപ്പത്തിന്റെ വിഷത്തെ അകറ്റുന്ന മന്ത്രവും മഹാരത്നവും, നെറ്റിയിലെ ദുർഭാഗ്യമെന്ന ആഴ്ന്ന മറുക്കളെ അകറ്റുന്നവയുമാണ്. അവ മോഹമെന്ന ഇരുട്ടിനെ അകറ്റുന്ന സൂര്യകിരണങ്ങളും, ഭക്തന്മാരെന്ന നെൽകൃഷിയെ പോഷിപ്പിയ്ക്കുന്ന മേഘങ്ങളും, ഇഷ്ടപ്പെട്ടതിനെ കൊടുക്കുന്ന കല്പവൃക്ഷവും, വിഷ്ണുവിനേയും ശിവനേയും പോലെ സേവചെയ്തുവാൻ സുലഭമായവയും, സുഖപ്രദവും, കവിയുടെ മനസ്സെന്ന ശരൽക്കാലത്തിലെ ആകാശത്തെ അലങ്കരിയ്ക്കുന്ന നക്ഷത്രങ്ങളും, ശ്രീ രാമന്റെ ഭക്തന്മാരുടെ ജീവനനിധിയും, എല്ലാ സുകൃതങ്ങളുടേയും

ഫലങ്ങളെ അനുഭവിക്കാനുള്ള വിഭവസമൃദ്ധമായ വിളയും, സാധുക്കളെ പ്പോലെ ലോകഹിതത്തിനുവേണ്ടി ആത്മാർത്ഥമായി സമർപ്പണം ചെയ്തവയും, മാനസസരസ്സിലെ ഹംസങ്ങളെപ്പോലെ ഭക്തജനങ്ങളുടെ മനസ്സിൽ വിഹരിക്കുന്നവയും, പാവനമായ ഗംഗാനദിയുടെ അലകളെ പ്പോലെ നിർമ്മലമാക്കുന്നവയുമാണ്.

ദോ:

കുപമ് കുതർക് കുചാലി കലി കപട് ദാഭ് പാഷണ്ഡ്,
ദഹന് രാമ് ഗുന് ഗ്രാമ് ജിമി ഇംധന് അനല് പ്രചണ്ഡ്. (32-ക)

രാമചരിത് രാകേസ് കർ സരിസ് സുഖദ് സബ് കാഹു,
സജ്ജന് കുമുദ് ചകോർ ചിത് ഹിത് ബിസേഷി ബഡ് ലാഹു. (32-ഖ)

ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങൾ, കലിയുഗത്തിൽ പ്രചലിതമായ ദുർമ്മാർഗ്ഗങ്ങൾ, കുതർക്കങ്ങൾ, ദുരുപയോഗങ്ങൾ, കപടത, ദാഭം, നാസ്തികത എന്നീ വിറകുകളെ കത്തിച്ചു നശിപ്പിക്കുന്ന പ്രചണ്ഡമായ തീയിനെ പ്പോലെയാണ്. ശ്രീരാമന്റെ ലീലകൾ പൂർണ്ണചന്ദ്രന്റെ കിരണങ്ങളെ പ്പോലെ സകലർക്കും സുഖപ്രദമാണ്. അവ സജ്ജനങ്ങളുടെ ഹൃദയമാകുന്ന ആമ്പൽപ്പക്കുൾക്കും ചകോരപ്പക്ഷിയ്ക്കും (പൂർണ്ണചന്ദ്രനെന്ന പോലെ) അത്യന്തം ഹിതകരമാണ്. (32-ക-ഖ)

ചൗ:

കീൻഹി പ്രസ്റ്റ് ജെഹി ഭാന്തി ഭവാനീ -
ജെഹിബിധി സങ്കർ കഹാ ബഖാനീ,
സോ സബ് ഹേതു കഹ്ബ് മൈം ഗാഹു -
കഥാ പ്രബന്ധ് ബിചിത്ര് ബനാഹു. 1

ജെഹി യഹ് കഥാ സുനീ നഹിം ഹോഹു -
ജനി ആചർജു കരൈ സുനി സോഹു,
കഥാ അലൗകിക് സുന്ഹിം ജെ ഗ്യാനീ -
നഹിം ആചർജു കരഹിം അസ് ജാനീ. 2

രാമ്കഥാ കൈ മിതി ജഗ് നാഹിം -
അസി പ്രതീതി തിൻഹ് കേ മന് മാഹിം,

നനാ ഭാഷാതി രാമ് അവതാരാ -
രാമായന് സത് കോടി അപാരാ.

3

കല്പഭേദ ഹരിചരിത് സുഹൃഷ്ട -
ഭാഷാതി അനേക മുനീസന്ദഹ് ഗാഢ,
കരിശാ ന സംസയ് അസ് ഉദ് ആനീ -
സുനിശാ കഥാ സാദർ രതി മാനീ.

4

പാർവതീദേവി ശിവഭഗവാനെ ചോദ്യം ചെയ്തതും, ശിവഭഗവാൻ വ്യാഖ്യാനിച്ച് മറുപടി പറഞ്ഞതും കൊണ്ട് നെയ്തെടുത്ത ഈ വിചിത്ര കഥാപ്രബന്ധത്തെ ഞാൻ ഇപ്പോൾ വിസ്തരിച്ചു പറയാം. ഇതിന്നു മുമ്പ് ഈ കഥയെ കേട്ടിട്ടില്ലാത്തവർ ഇതിനെ കേട്ട് ആശ്ചര്യപ്പെടാതിരിക്കട്ടെ. ഈ അലൗകികമായ കഥയെ കേൾക്കുന്ന ജ്ഞാനികൾ ആശ്ചര്യപ്പെടില്ല. എന്തെന്നാൽ ഈ ലോകത്തിൽ ശ്രീരാമന്റെ കഥകൾക്ക് അവസാനമില്ലെന്ന വസ്തുത അവർക്കറിയാം. അവരുടെ മനസ്സിൽ ശ്രീരാമൻ പല വിധത്തിൽ അവതരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും, രാമായണം നൂറുകോടി ശ്ലോകങ്ങളടങ്ങിയതായാലും അത് സീമയില്ലാത്തതാണെന്നും ദൃഢമായിട്ടുണ്ട്. ദിവ്യമായ ശ്രീഹരിയുടെ ചരിതങ്ങളെ വിവിധയുഗങ്ങൾക്ക് അനുബന്ധിച്ച് അനവധി മുനീശ്വരന്മാർ പാടിയിട്ടുണ്ട്. ഈവിധം മനസ്സിലാക്കി ഈ കഥയെ പഠിക്കുന്നവരുടെ മനസ്സിൽ യാതൊരു സംശയവുമുണ്ടായിരിക്കരുത്. ഈ കഥയെ ആദരവോടും ഭക്തിയോടും കൂടി കേൾക്കണം.

ദോ:

രാമ് അനന്ത് അനന്ത് ഗുന് അമിത് കഥാ ബിസ്താദ്.

സുനി ആചർജു ന മാനിഹഹിം ജീൻഹ് കേ ബിമല് ബിചാദ്. (33)

രാമൻ അനന്തൻ - അന്തമില്ലാത്തവനാണ്. അവന്റെ ഗുണങ്ങൾക്കും അന്തമില്ല. അവന്റെ കഥയുടെ വിസ്താരം അളക്കാനാവാത്തതാണ്. ശുദ്ധമായ വിചാരങ്ങളുള്ളവർ ഇതിനെ കേട്ട് ആശ്ചര്യപ്പെടില്ല. (33)

ചൗ:

എഹി ബിധി സബ് സംസയ് കരി ദൂരീ -

സിര് ധരി ഗുര് പദ് പങ്കജ് ധൂരീ,

പുനി സബ്ഹീ ബിനവഹ് കര് ജോരീ -

കരത് കഥാ ജെഹിം ലാഗ് ന ഖോരീ.

1

സാദർ സിവ്ഹി നാഇ അബ് മാഥാ -
 ബർനളു ബിസദ് രാമ് ഗുന് ഗാഥാ,
 സംബത് സോരഹ് സേ എക്തീസാ -
 കരളു കഥാ ഹരി പദ് ധരി സീസാ. 2

നൗമി ഭൗമ് ബാർ മധു മാസാ -
 അവയ്പുരീം യഹ് ചരിത് പ്രകാസാ,
 ജെഹി ദിന് രാമ് ജനമ് ശ്രുതി ഗാവഹിം -
 തീരമ് സകല് തഹാം ചലി ആവഹിം. 3

അസുർ നാഗ് ഖഗ് നദ് മുനി ദേവാ -
 ആയി കരഹിംരഘുനായക് സേവാ,
 ജന്മ മഹോത്സവ് രചഹിം സുജാനാ -
 കരഹിംരാമ് കല് കീരതി ഗാനാ. 4

ഈവിധം എല്ലാ സംശയങ്ങളേയും അകറ്റി, എന്റെ ഗുരുവിന്റെ പാദകമല ധൂളിയെ ശിരസ്സിൽ ധരിച്ച്, ഈ കഥ പറയുന്നതിനാൽ യാതൊരു നിന്ദയും ഉണ്ടാകാതിരിക്കാൻ ഞാൻ കുപ്പുകൈകളോടെ വീണ്ടും എല്ലാ വരേയും പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ശിവനെ ആദരവോടെ തലവണങ്ങി കൊണ്ട് ഞാനിപ്പോൾ ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗാഥയെ വർണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു. ഞാൻ ഈ കഥയെ സംവത് 1631-ാം മാണ്ടിൽ (1584-AD) ആരംഭിക്കുന്നു. ചൈത്രമാസം 9ാം തിയ്യതി, ചൊവ്വാഴ്ച ഈ ചരിതം അയോദ്ധ്യാപുരിയിൽ പ്രകാശമായതായി. ശ്രീരാമന്റെ ഈ ജന്മദിനത്തിൽ എല്ലാ തീർത്ഥങ്ങളും അവിടെ വന്നുചേരും - എന്ന് വേദങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. അസുരന്മാരും, നാഗങ്ങളും, പക്ഷികളും, മനുഷ്യരും, മുനിമാരും, ദേവന്മാരും വന്ന് രഘുനായകനെ സേവിക്കുന്നു. ജ്ഞാനികൾ ഈ ജന്മമഹോത്സവത്തെ കൊണ്ടാടുകയും, ശ്രീരാമന്റെ മധുരമായ കീർത്തിയെ പാടുകയും ചെയ്യുന്നു.

ദോ:

മജ്ജഹി സജ്ജന് ബുന്ദ് ബഹു പാവന് സരജു നീര്,
 ജപ്ഹിം രാമ് ധരി ധ്യാന് ഉര് സുന്ദര് സ്വാമ് സരീര്. (34)

സാധുജനങ്ങളുടെ അനവധി സമൂഹങ്ങൾ പാവനമായ സരയൂനദിയിലെ ജലത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിയ്ക്കുകയും, തങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ശ്രീരാമന്റെ സുന്ദരമായ ശ്യാമളശരീരത്തെ ധ്യാനിച്ച് അവന്റെ നാമത്തെ ജപിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. (34)

ചൗ:

ദർസ് പർസ് മജ്ജൻ അരു പാനാ -
ഹരനു പാപ് കഹ് ബേദ് പുരാനാ,
നദീ പുനീത് അമിത് മഹിമാ അതി -
കഹി ന സകള സാരദാ ബിമല്മതി. 1

രാമ് ധാമ്ദാ പുരീ സുഹാവനി -
ലോക് സമസ്ത് ബിദിത് അതി പാവനി,
ചാരി ഖാനി ജഗ് ജീവ് അപാരാ -
അവയ് തജേം തനു നഹിം സംസാരാ. 2

സബ് ബിധി പുരീ മനോഹര് ജാനീ -
സകല് സിദ്ധിപ്രദ് മംഗല് ഖാനീ,
ബിമല് കഥാ കര് കീൻഹ് അരംഭാ -
സുനത് നസാഹിം കാമ് മദ് ദംഭാ. 3

രാമ്ചരിത്മാനസ് എഹി നാമാ -
സുനത് ശ്രവന് പാഇഅ ബിശ്രാമാ,
ബന് കരി ബിഷയ് അനല് ബന് ജരഹൗ -
ഹോഇ സുഖീ ജൗം എഹിം സര് പരഹൗ. 4

രാമ്ചരിത്മാനസ് മുനി ഭാവന് -
ബിരചെഇ സംഭു സുഹാവന് പാവന്,
ത്രിബിധ് ദോഷ് ദുഖ് ദാരിദ് ദാവന് -
കലി കുചാലി കൂലി കലുഷ് നസാവന്. 5

രചി മഹേസ് നിജ് മാനസ് രാഖാ -
പാഇ സുസമഇ സിവാ സന് ഭാഷാ,
താതേം രാമ്ചരിതമാനസ് ബര് -
ധരൈ നാമ് ഹിയ് ഹേരി ഹരഷി ഹര്. 6

കഹളം കഥാ സൊതു സുഖദ് സുഹാതു -
സാദർ സുനള സുജന് മന് ലാതു.

7

സരയുനദിയെ ദർശിക്കുന്നതും, സ്പർശിക്കുന്നതും, അതിൽ മുങ്ങിക്കുളിർക്കുന്നതും, അതിലെ ജലത്തെ കുടിക്കുന്നതും കൊണ്ട് ഒരുവന്റെ പാപങ്ങൾ നശിച്ചുപോകുന്നു - എന്ന് വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ഘോഷിക്കുന്നു. ഈ പുണ്യനദിയുടെ അളവറ്റ മഹിമയെ വിശുദ്ധബുദ്ധിയുള്ള ശാരദയ്ക്കു പോലും വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. മനോഹരമായ അയോദ്ധ്യാപുരി ശ്രീരാമന്റെ ധാമത്തെ (ലോകത്തെ) പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതാകുന്നു. അത് അത്യന്തം പാവനമാണെന്ന് ലോകം മുഴുവൻ കൊണ്ടാടുന്നു. ഈ ലോകത്തിൽ നാലു വർഗങ്ങളിൽപെട്ട (പ്രസവിച്ചുണ്ടാകുന്നവ, മുട്ടയിൽ നിന്നുമുണ്ടാകുന്നവ, വിയർപ്പിൽനിന്നുമുണ്ടാകുന്നവ, ഭൂമിയിൽനിന്നും മുളച്ചുണ്ടാകുന്നവ) എണ്ണറ്റ ജീവികളുണ്ട്. ഏതു ജീവി തന്റെ ശരീരത്തെ അയോദ്ധ്യാപുരിയിൽ തൃജിക്കുന്നുവോ, അതിന് പുനർജന്മമില്ല. ഈ പട്ടണം എല്ലാവിധത്തിലും മനോഹരമാണെന്നും, സകല സിദ്ധികളേയും പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതാണെന്നും, മംഗളങ്ങളുടെ കലവറയാണെന്നും അറിഞ്ഞ് ഞാൻ ഈ പാവനമായ ചരിതത്തെ അവിടെ എഴുതാൻ തുടങ്ങി. അതിനെ കേൾക്കുന്നവരുടെ മനസ്സിൽനിന്നും കാമം, മദം, ദംഭം എന്നീ മലിനതകൾ തീർച്ചയായും മറഞ്ഞു പോകുന്നു. രാമചരിതമാനസം എന്ന ഇതിന്റെ പേരിനെ കേട്ടതും ഒരുവൻ വിശ്രാന്തിയടയുന്നു. വിഷയസുഖങ്ങളെന്ന കാട്ടുതീയിനാൽ ചുട്ടെരിയ്ക്കപ്പെടുന്ന മനസ്സെന്ന ആന ഈ സരസ്സിൽ വീണാൽ സുഖമനുഭവിക്കുമെന്നത് തീർച്ചയാണ്. പാവനവും മനോഹരവുമായ രാമചരിതമാനസം മുനിമാരെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നതാണ്. അത് ശംഭുവിനാൽ രൂപം കൊടുക്കപ്പെട്ടതാണ്. അത് മൂന്നു വിധ ദോഷങ്ങളേയും (മനസാ, വാചാ, കർമ്മണാ ചെയ്യപ്പെടുന്നവ - ജനനം, മരണം, വാർദ്ധക്യം) ദുഃഖത്തേയും, ദാരിദ്ര്യത്തേയും അകറ്റുകയും എല്ലാ ദുഷ്കർമ്മങ്ങളേയും, കലിമലങ്ങളേയും വേരോടെ നശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മഹേശ്വരൻ അതിനെ രചിച്ച് തന്റെ മനസ്സിൽ (മാനസം = മനസ്സ്) സൂക്ഷിച്ചു വെച്ചു. അനുകൂലമായ സന്ദർഭം വന്നപ്പോൾ അതിനെ പാർവതിയ്ക്ക് എടുത്തുരുച്ചു. അതിനാൽ, ചിന്തിച്ചശേഷം ശിവൻ സന്തോഷത്തോടെ അതിന് 'രാമചരിതമാനസം' എന്ന ഉത്തമമായ പേർ കൊടുത്തു. ഹേ മഹാത്മാക്കളേ, ആ സുഖപ്രദവും സുന്ദരവുമായ കഥയെ ഞാൻ

ആവർത്തിയ്ക്കുകയാണ്. അതിനെ ആദരവോടും ശ്രദ്ധ യോടും കേൾക്കവിൻ.

ദോ:

ജസ് മാനസ് ജെഹി ബിധി ഭയമു ജഗ് പ്രചാർ ജെഹി ഹേതു,
അബ് സൊതു കഹളുപ്രസംഗ് സബ് സുമിരി ഉമാ വൃഷകേതു. (35)

ഉമയേയും വൃഷകേതു - ശിവനേയും സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് ഇനി ഞാൻ രാമചരിതമാനസം എതുപോലെയാണ്, അത് എങ്ങനെ ഉണ്ടായി, ഏതു കാരണത്താലാണ് അതിന് ലോകപ്രിയത ലഭിച്ചത് എന്ന എല്ലാറ്റിനെ പറ്റിയും മുഴുവിവരണവും തരാൻ തുടങ്ങുന്നു (35)

ചൗ:

സംഭു പ്രസാദ് സുമതി ഹിത് ഹുലസീ -
രാമചരിതമാനസ് കബി തുലസീ,
കരള മനോഹർ മതി അനുഹാരി -
സുജന് സുചിത് സുനി ലേഹു സുധാരി. 1

സുമതി ഭൂമി മല ഹൃദയ് അഗാധു -
ബേദ് പുരാൻ ഉദധി ഘന് സാധു,
ബർഷതു രാമ് സുജന് കർ ബാരി -
മധൂർ മനോഹർ മംഗല്കാരി. 2

ലീലാ സഗുന് ജൊ കഹഹിം ബഖാനീ -
സോതു സ്വച്ഛതാ കരയി മല് ഹാനീ,
പ്രേമ് ഭഗതി ജൊ ബരനി ന ജാതു -
സോതു മധൂരതാ സുസീതലതാതു. 3

സോ ജല് സുകൃത് സാലി ഹിത് ഹോതു -
രാമ് ഭഗത് ജന് ജീവന് സോതു,
മേധാ മഹി ഗത് സോ ജല് പാവന് -
സകിലി ശ്രവന് മഗ് ചലേതു സുഹാവന്. 4

ഭരേതു സുമാനസ് സുമല് മിരാനാ -
സുഖദ് സീത് രുചി ചാരു ചിരാനാ. 5

ശംഭുവിന്റെ പ്രസാദത്താൽ ഒരു പവിത്രമായ ഭാവന തുളസീദാസന്റെ ഹൃദയത്തെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചു. അത് അവനെ രാമചരിതമാനസത്തിന്റെ രചയിതാവാക്കി. രചയിതാവ് അവന്റെ രചനയെ അവന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയനുസരിച്ച് മനോഹരമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും, ഹേ മഹാത്മാക്കളേ, അതിനെ സന്മനസ്സോടെ കേട്ട് അതിനെ ശുദ്ധീകരിയ്ക്കുവിൻ. ഒരു സാത്വികമനസ്സ് ജലസംഭരണപ്രദേശവും, ഹൃദയം അഗാധമായ സമ്മർദ്ദവും, വേദപുരാണങ്ങൾ സമുദ്രവും, സാധുജനങ്ങൾ ശ്രീരാമന്റെ സത്കീർത്തിയെന്ന മധുരവും, മനോഹരവും, മംഗളകരവുമായ ജലത്തെ വർഷിയ്ക്കുന്ന മേഘങ്ങളുമാണ്. അങ്ങനെയുള്ള സജ്ജനങ്ങൾ വിസ്തരിച്ച് വ്യാപ്യാനിയ്ക്കുന്ന സഗുണദൈവത്തിന്റെ ലീലകൾ ഈ ജലത്തിന്റെ സ്വച്ഛതയാണ്. അത് എല്ലാ മലിനതകളേയും ശുദ്ധീകരിയ്ക്കുന്നു. വർണ്ണിയ്ക്കാനാവാത്ത പ്രേമഭക്തി അതിന്റെ മധുരതയും ശീതളതയുമാണ്. ഈ ജലം സുകൃതങ്ങളെന്ന നെൽവിളവിന് ഹിതകാരിയാണ്. അത് ശ്രീരാമഭക്തന്മാർക്ക് ജീവനെപ്പോലെയാണ്. ആ പാവനമായ ജലം ബുദ്ധിയാകുന്ന മണ്ണിൽ വീണ്, ചെവികളെന്ന സുന്ദരമായ മാർഗ്ഗത്തിൽ കൂടി വ്യാപ്തമായി ഒഴുകി, ഹൃദയമെന്ന മനോഹരമായ സ്ഥലത്ത് നിറഞ്ഞ് അവിടെ വളരെക്കാലം തങ്ങിനിന്ന് അത് സ്വച്ഛവും, സുഖപ്രദവും, ശീതളവും, രുചികരവുമായിത്തീർന്നു.

ഭോ:

സുഗി സുന്ദർ സംബാദ് ബർ ബിരചേ ബുദ്ധി ബിചാരി.

തെതു എഹി പാവന് സുഭഗ് സർ ഘാട് മനോഹർ ചാരി. (36)

ഈ കഥയിൽ ബുദ്ധികുശലതയോടെ രചിച്ച നാല് അതിമനോഹരവും ശ്രേഷ്ഠവുമായ സംവാദങ്ങൾ (1. കാകഭുശുണ്ടി-ഗരുഡൻ, 2. ശിവൻ-പാർവതി, 3. യാജ്ഞവൽക്യൻ-ഭരദാജൻ, 4. തുളസീദാസൻ-മറ്റു സാധുക്കൾ) ഈ പാവനവും സുന്ദരവുമായ സരസ്സിന്റെ നാലു മനോഹരങ്ങളായ (ചുറ്റുമുള്ള) കടവുകളാണ്. (36)

ചൗ:

സപ്ത പ്രബന്ധ് സുഭഗ് സോപാനാ -

ഗ്യാന് നയന് നിരഖത് മന് മാനാ,

രഘുപതി മഹിമാ അഗുന് അബാധാ -

- ബർനബ് സൊതു ബർ ബാരി അഗാധാ. 1
- രാമ് സീയ് ജസ് സലിൽ സുധാസമ് -
ഉപമാ ബീചി ബിലാസ് മനോരമ്,
പുരളനി സൗലന് ചാരു ചൗപാലൗ -
ജുഗുതി മഞ്ജു മനി സീപ് സുഹാലൗ. 2
- ഛന്ദ് സരോഠാ സുന്ദർ ഭോഹാ -
സൊതു ബഹുരംഗ് കമല് കുല് സോഹാ,
അര്ഥ് അനുപ് സുഭാവ് സുഭാസാ -
സൊതു പരാഗ് മകരന് സുബാസാ. 3
- സുകൃത് പുഞ്ജ് മഞ്ജുല് അലി മാലാ -
ഗ്യാന് ബിരാഗ് ബിചാര് മരാലാ,
ധൂനി അവരേബ് കബിത് ഗുന് ജാതീ -
മീന് മനോഹര് തേ ബഹുഭാഷ്തീ. 4
- അര്ഥ് ധരമ് കാമാദിക് ചാരീ -
കഹ്ബ് ഗ്യാന് ബിഗ്യാന് ബിചാരീ,
നവ് രസ് ജപ് തപ് ജോഗ് ബിരാഗാ -
തേ സബ് ജലചര് ചാരു തഡാഗാ. 5
- സുകൃതീ സാധു നാമ് ഗുന് ഗാനാ -
തേ ബിചിത്ര് ജല് ബിഹഗ് സമാനാ,
സന്തസഭാ ചഹുദ് ദിസി അവ്രാലൗ -
ശ്രദ്ധാ രിതു ബസന്ത് സമ് ഗാലൗ. 6
- ഭഗതി നിരൂപന് ബിബിയ് ബിധാനാ -
ഛമാ ദയാ ദമ് ലതാ ബിതാനാ,
സമ് ജമ് നിയമ് ഫുല് ഫല് ഗ്യാനാ -
ഹരി പദ് രതി രസ് ബേദ് ബഖാനാ. 7
- ഔര്ഉ കഥാ അനേക് പ്രസംഗാ -
തെതു സുക് പിക് ബഹുബര്ന് ബിഹംഗാ. 8

ഏഴു പ്രബന്ധങ്ങളും (കാണ്ഡങ്ങൾ) ഏഴു ഭാഗിയുള്ള പടിക്കെട്ടുകളാണ് - അവ ആത്മാവിനെ ജ്ഞാനമാകുന്ന കണ്ണുകൾകൊണ്ട് ശ്രീരാമന്റെ നിർഗ്ഗുണവും ബന്ധഹീനവുമായ മഹിമയെ കാണുന്നതിൽ ആനന്ദം കൊള്ളുന്നു. അതിനെപ്പറ്റി ഇപ്പോൾ വർണ്ണിക്കാം. അത് (മഹിമ) പാവനമായ ജലത്തിന്റെ അളക്കാനാവാത്ത ആഴത്തെ ചിത്രീകരിയ്ക്കുന്നു. ശ്രീരാമന്റേയും സീതയുടേയും കീർത്തി അമൃതത്തിനൊത്ത ജലത്തെപ്പോലെയാണ്. ഈ ഉപമ അതിന്റെ ഓളങ്ങളുടെ, മനസ്സിനെ ആനന്ദിപ്പിയ്ക്കുന്ന ലീലാവിലാസത്തെ ചിത്രീകരിയ്ക്കുന്നു. ഭാഗിയുള്ള ചൗപായികൾ (നാലു പാദ ശ്ലോകങ്ങൾ) തിങ്ങിവളർന്ന താമരച്ചെടികളെ ചിത്രീകരിയ്ക്കുന്നു. വിവിധ കാവ്യയുക്തികൾ മനോഹരങ്ങളായ മുത്തുകളെ കൊണ്ടു ഭാഗിയുള്ള ചിപ്പികൾ പോലെയാണ്. മറ്റു പദ്യവൃത്തങ്ങൾ - ഛന്ദസ്സുകളും, സോരോക്ഷും, ദോഹകളും - വിവിധ വർണ്ണങ്ങളിലുള്ള താമരപ്പൂക്കുട്ടങ്ങളാണ്. ഈടില്ലാത്ത ഭാവാർത്ഥവും, മനോഹരമായ ആശയങ്ങളും, ആകർഷകമായ അവതരണവും ഈ പുഷ്പങ്ങളിലെ പരാഗത്തേയും, തേനിനേയും, വാസനയേയും കുറിയ്ക്കുന്നു. അതിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള സുകൃത്യങ്ങൾ മനോഹരമായ തേൻവണ്ടുകളുടെ കുട്ടങ്ങളാണ്. ജ്ഞാനം വൈരാഗ്യം. വിചാരം എന്നിവ അരയന്നങ്ങളെ കുറിയ്ക്കുന്നു. കവിതയിലെ സുചനകളും, ചെടുകുകളും, വിവിധ ശ്രേഷ്ഠതകളും, ശൈലികളും പലവിധത്തിലുള്ള മനോഹരമായ മീനുകളെ കുറിയ്ക്കുന്നു. ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷാദി നാലു പുരുഷാർത്ഥങ്ങൾ, ജ്ഞാനം (നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മത്തെപ്പറ്റിയത്), വിജ്ഞാനം (സഗുണബ്രഹ്മത്തെപ്പറ്റിയത് - സാകാരവും നിരാകാരവും), നവരസങ്ങൾ, ജപം, തപസ്സ്, യോഗം, വൈരാഗ്യം, ഇവ ഈ തടാകത്തിലെ മനോഹരങ്ങളായ ജലജന്തുക്കളെ കുറിയ്ക്കുന്നു. സദാചാരികളേയും, പുണ്യാത്മാക്കളേയും, ഈശ്വരനാമത്തേയും പ്രശംസിയ്ക്കുന്നത് പല വിധത്തിലുള്ള ജലപക്ഷികളെ കുറിയ്ക്കുന്നു. അതിൽ കുറിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന സാധുക്കളുടെ സഭ തടാകത്തിനു ചുറ്റുമുള്ള മാനോട്ടങ്ങളാണ്. ശ്രദ്ധയെന്നത് വസന്തജതുവുമാണ്. ഇതിലെ വിവിധ പ്രകാരത്തിലുള്ള ഭക്തിയുടെ നിരൂപണവും, ക്ഷമ, ദയ, ഇന്ദ്രിയസംയമം ഇവയെപ്പറ്റിയ ഉല്ലേഖനങ്ങൾ വളളികൾകൊണ്ടുള്ള കമാനങ്ങളെ കുറിയ്ക്കുന്നു. അതുപോലെ, മനോനിയന്ത്രണം, യമം (ആത്മനിയന്ത്രണം - അഹിംസ, സത്യം, മോഷ്ടിക്കാതിരിയ്ക്കൽ, ഇന്ദ്രിയനിയന്ത്രണം, സ്വത്തു

ശേഖരിയ്ക്കാതിരിയ്ക്കൽ), നിയമം (വ്രതങ്ങൾ - അകത്തേയും പുറത്തേയും ശുദ്ധി, സംതൃപ്തി, ആത്മാനുശാസനം, പുണ്യഗ്രന്ഥപഠനം അഥവാ ദിവ്യനാമസങ്കീർത്തനം, ഇശ്വരനിൽ ആത്മസമർപ്പണം) - ഇവ ഈ വള്ളികളിലുള്ള പുഷ്പങ്ങളും, ജ്ഞാനം ഫലങ്ങളും, ശ്രീഹരിയുടെ പാദങ്ങളിൽ സ്നേഹപൂർണ്ണമായ ഭക്തി ജ്ഞാനമെന്ന ഫലത്തിന്റെ രസവുമാണെന്ന് വേദങ്ങൾ വ്യാഖ്യാനിയ്ക്കുന്നു. ഈ കഥയുടെ ഭാഗമായ വിവിധ ഉപകഥകൾ, കിളികൾ കുയിലുകൾ തുടങ്ങിയ വിവിധവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള പക്ഷികളാണ്.

ദോ:

പുലക് ബാടികാ ബാഗ് ബന് സുഖ് സുബിഹംഗ് ബിഹാര്യ,
മാലീ സുമന് സനേഹ് ജല് സീംചത് ലോചന് ചാര്യ. (37)

ഈ കഥയെ കേൾക്കുമ്പോൾ അനുഭവപ്പെടുന്ന ആനന്ദപൂർവ്വകം പുനോദങ്ങളേയും, ഫലവൃക്ഷങ്ങളേയും, തോപ്പുകളേയും, അവയിൽ വിഹരിയ്ക്കുന്ന പക്ഷികളേയും കുറിയ്ക്കുന്നു. സന്മനസ്സ് കണ്ണുകളെന്ന ഭംഗിയുള്ള ജലപാത്രത്തിൽ സ്നേഹമയമായ ജലം കൊണ്ട് തോട്ടത്തെ നനയ്ക്കുന്ന തോട്ടക്കാരനെ കുറിയ്ക്കുന്നു. (37)

ചൗ:

ജേ ഗാവഹിം യഹ് ചരിത് സ്ഭാരേ-
തെഹു എഹി താല് ചതുര് രഖ്വാരേ,
സദാ സുനഹിം സാദര് നര് നാരീ -
തെഹു സുരബര് മാനസ് അധികാരീ. 1

അതി ഖല് ജേ ബിഷ്ണു ബഗ് കാഗാ -
എഹി സര് നിക് ന ജാഹിം അഭാഗാ,
സംഭ്യക് ഭേക് സെവാര് സമാനാ -
ഇഹാം ന വിഷയ് കഥാരസ് നാനാ. 2

തെഹി കാരന് ആവത് ഹിയ് ഹാരേ-
കാമീ കാക് ബലാക് ബിചാരേ,
ആവത് എഹിം സര് അതി കറിനാഹു -

രാമ കൃപാ ബിനു ആതു ന ജാതു. 3

കറിന് കുസംഗ് കുപംഗ് കരാലാ -
തിൻഹ് കേ ബചന് ബാഹ് ഹരി ബ്യാലാ,
ഗൃഹ് കാർജ്ജ് നാനാ ജംജാലാ -
തേ അതി ദുർഗമ് സൈല് ബിസാലാ. 4

ബന് ബഹു ബിഷമ് മോഹ് മദ് മാനാ -
നദീം കുതർക് ഭയംകർ നാനാ. 5

ഈ ചരിതത്തെ ശ്രദ്ധയോടെ പാടുന്നവർ മാത്രമാണ് ഈ തടാകത്തെ കാത്തുരക്ഷിക്കുന്ന സമർത്ഥരായ രക്ഷകന്മാർ. അതിനെ ദിനവും ആദരവോടെ കേൾക്കുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാരാണ് മാനസസരോവരത്തിന്റെ അധികാരികളായ ദേവവരന്മാർ. വിഷയാസക്തരും ഭാഗ്യഹീനരുമായ പരമദുഷ്ടന്മാർ ഈ തടാകത്തെ അടക്കാനർഹതയില്ലാത്ത കൊക്കുകളും കാക്കകളുമാണ്. ഇവിടെ ഒച്ചുകൾക്കും, തവളകൾക്കും, പായലുകൾക്കും സമമായ ഇന്ദ്രിയസുഖങ്ങളെപ്പറ്റിയുള്ള വിവിധ ചർച്ചകൾക്ക് സ്ഥാനമില്ല. അതിനാലാണ് കാമാസക്തരെപ്പോലുള്ള നീചങ്ങളായ കൊക്കുകൾക്കും കാക്കകൾക്കും ഇവിടെ വരാൻ മനസ്സു വരാത്തത്. മാത്രമല്ല, ഈ സ്ഥലത്തിലേയ്ക്കു വരാൻ വളരെശ്രമമുണ്ട്. ശ്രീരാമന്റെ കൃപ കൂടാതെ ഇവിടെ എത്താൻ സാധ്യമല്ല. കഠിനമായ ദുഷ്ടസംഗം അത്യന്തം ദുർഘടമായ മാർഗ്ഗം പോലെയാണ്. ആ സംഗികളുടെ വാക്കുകൾ അനവധി പുലികളും, സിംഹങ്ങളും, സർപ്പങ്ങളുമാണ്. ഗൃഹജീവിതത്തിലെ വിവിധ പ്രവൃത്തികളും ചെയ്യുകയും അത്യന്തം ദുർഗ്ഗമമായ വലിയ മലകളാണ്. മോഹം, മദം, അഭിമാനം ഇവ ദുർഘടങ്ങളായ വനങ്ങളും കുതർക്കങ്ങൾ ഭയങ്കരങ്ങളായ പലവിധത്തിലുള്ള നദികളുമാണ്.

ദോ:

ജേ ശ്രദ്ധാ സംബല് രഹിത് നഹിം സന്തൻഹ് കർ സാഥ്,
തിൻഹ് കഹും മാനസ് അഗമ് അതി
ജിൻഹഹി ന പ്രിയ് രഘുനാഥ്. (38)

ശ്രദ്ധയെന്ന യാത്രാസാമഗ്രികളും, സജ്ജനങ്ങളുടെ സഹവാസവും, രഘുനാഥനിക്കൽ പ്രീതിയും ഇല്ലാത്തവർക്ക് മാനസം അപ്രാപ്യമാണ്.

(38)

ചൗ:

ജഗം കരി കഷ്ട് ജാതു പുനി കോതു -
ജാത്ഹിം നീദ് ജുഡാതു ഹോതു,
ജഡതാ ജാഡ് ബിഷമ് ഉദ് ലാഗാ -
ഗഘെഹു^ഛ ന മജ്ജന് പാവ് അഭാഗാ. 1

കരി ന ജാതു സർ മജ്ജന് പാനാ -
ഹിരി ആവതു സമേത് അഭിമാനാ,
ജഗം ബഹോരി കൊള പുഹന് ആവാ -
സർ നിന്ദാ കരി താഹി ബുദ്ധാവാ. 2

സകല് ബിഘ്നേ ബ്യാപ്ഹി നഹിം തേഹീ-
രാമ് സുകൃപാ^ഛ ബിലോകഹിം ജേഹീ
സൊതു സാദർ സർ മജ്ജനു കരതു -
മഹാ ഘോര് ത്രയതാപ് ന ജരതു. 3

തേ നര് യഹ് സര് തജ്ഹിം ന കാതു -
ജിന്ഹ് കോ രാമ് ചരന് ഭല് ഭാതു,
ജോ നഹാതു ചഹ് ഏഹിം സര് ഭാതു -
സോ സത്സംഗ് കര്ള മന് ലാതു. 4

അസ് മാനസ് മാനസ് ചഖ് ചാഹീ -
ഭതു കബി ബുദ്ധി ബിമല് അവഗാഹീ,
ഭയള ഹൃദയ്^ഛ ആനന്ദ് ഉഹാഹു -
ഉമ്ഗെള പ്രേമ് പ്രമോദ് പ്രബാഹു. 5

ചലീ സുഭഗ് കബിതാ സരിതാ സോ -
രാമ് ബിമല് ജസ് ജല് ഭരിതാ സോ,
സരജു നാമ് സുമംഗല് മൂലാ -
ലോക്ബേദ്മത്മജ്ജലമൂലാ 6

നദീ പുനീത് സുമാനസ് നദിനി -
കലിമല് തുന് തരു മുല് നികദിനി.

7

ഒരുവൻ വളരെ കഷ്ടപ്പെട്ട് അവിടെ എത്തിയെന്നിരിക്കട്ടെ - അവനെ ഉറക്കമെന്ന വിറയൽ പനി ഉടനെ അക്രമിയ്ക്കും. ജഡതയെന്ന മരവിപ്പിയ്ക്കുന്ന കുളിർ അവന്റെ ഹൃദയത്തെ ബാധിയ്ക്കുന്നു. അവിടെ എത്തിയിട്ടും ആ ഭാഗ്യഹീനനായ ആത്മാവിന് അതിൽ മുങ്ങിക്കുളി ത്ലാൻ കഴിയാതെ പോകുന്നു. ആ തടാകത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിയാനോ, ജലത്തെ കുടിക്കാനോ കഴിയാതെ അവൻ അഭിമാനത്തോടെ മടങ്ങി വരുന്നു. ആരെങ്കിലും ആ സരസ്സിനെപ്പറ്റി അന്വേഷിക്കാൻ വന്നാൽ സരസ്സിനെ നിന്ദിച്ചുകൊണ്ട് അവനെ വിശ്വസിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിയ്ക്കും. പക്ഷേ ഈ വിഘ്നങ്ങളെല്ലാം തന്നെ, അവന്റെ മേൽ ശ്രീരാമന്റെ കൃപാകടാക്ഷ മുണ്ടായാൽ, അവനെ ബാധിയ്ക്കുന്നില്ല. അവൻ മാത്രം ആ തടാകത്തിൽ ആദരവോടെ മുങ്ങിക്കുളിച്ച് ഘോരമായ താപത്രയങ്ങളിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളിൽ നേരായ ഭക്തിയുള്ളവർ ഒരിക്കലും ആ സരസ്സിനെ തൃജിയ്ക്കില്ല. ഈ മാനസസരസ്സിനെ ഉൾക്കണ്ണുകൊണ്ട് കണ്ട്, അതിൽ മുങ്ങിക്കുളിച്ച്, കവിയുടെ ബുദ്ധി നിർമ്മലമായിത്തീർന്നു. ഹൃദയം ആനന്ദം കൊണ്ടും ഉത്സാഹം കൊണ്ടും നിറഞ്ഞുവഴിഞ്ഞു. ആതിൽനിന്നും ശക്തമായ പ്രേമത്തിന്റേയും പരമാനന്ദത്തിന്റേയും പ്രവാഹമുറവെടുത്തു. അതിൽനിന്നും മനോഹരമായ കവിതയെന്ന അരുവി ശ്രീരാമന്റെ നിർമ്മലമായ യശസ്സെന്ന ജലം നിറഞ്ഞ് ഒഴുകിത്തുടങ്ങി. ശുഭമംഗളങ്ങളുടെ ഉദ്ഭവസ്ഥാനമായ ആ നദിയുടെ പേര് സരയുവെന്നാണ്. ലോകപരമായും, വേദപരമായുമുള്ള ദൃഷ്ടീ കോണങ്ങൾ അതിന്റെ മനോഹരമായ ഇരു കരകളാണ്. മനോഹരമായ മാനസസരസ്സിൽനിന്നും ഉദ്ഭവിയ്ക്കുന്ന ഈ പാവനമായ നദി, തന്റെ ഒഴുക്കിൽക്കൂടി പുല്ലിന്റെ രൂപത്തിലോ, വലിയ മരത്തിന്റെ രൂപത്തിലോ ഉള്ള കലിമലത്തെ വേരോടെ പിഴുതെടുക്കുന്നു.

ഭോ:

ശ്രോതാ ത്രിബിദ് സമാജ് പൂർ ഗ്രാമ് നഗർ ദുഹും കൂല്,
സന്തഭാ അനുപമ് അവയ് സകല് സുമംഗല് മുല്.

(39)

മൂന്നു വിധത്തിലുള്ള ശ്രോതാക്കൾ (മുക്തിയടഞ്ഞവർ, മോക്ഷത്തിന്റെ സാധകന്മാർ, വിഷയാസക്തർ) ഇരു കരകളിലുമുള്ള പട്ടണങ്ങളും, ഗ്രാമങ്ങളും, നഗരങ്ങളുമാണ്. സാധുജനങ്ങളുടെ സഭ, എല്ലാ ശുഭമംഗളങ്ങളുടേയും ഉറവിടമായ ഈടില്ലാത്ത അയോധ്യയുമാണ്. (39)

ചൗ:

രാമ ഭഗതി സുരസരിത്ഹി ജാഹു -
മിലീ സുകീർത്തി സരജു സുഹാഹു,
സാനുജ് രാമ് സമർ ജസു പാവന് -
മിലെള മഹാനദു സോന് സുഹാവന്. 1

ജുഗ് ബിച് ഭഗതി ദേവ്ധുനി ധാരാ -
സോഹതി സഹിത് സുബിരതി ബിചാരാ,
ത്രിബിധ് താപ് ത്രാസക് തിമുഹാനീ -
രാമ് സരുപ് സിന്ധു സമുഹാനീ. 2

മാനസ് മുല് മിലീ സുർസരിഹി -
സുനത് സുജന് മന് പാവന് കരിഹി,
ബിച് ബിച് കഥാ ബിചിത്ര ബിഭാഗാ -
ജനു സരി തീർ തീർ ബന് ബാഗാ. 3

ഉമാ മഹേസ് ബിബാഹ് ബരാതീ -
തേ ജല്പർ അഗനിത് ബഹുഭാഷ്തീ,
രഘുബർ ജനമ് ആനന്ദ് ബധാഹു -
ഭവ് തരംഗ് മനോഹരതാഹു. 4

ശ്രീരാമന്റെ സത്കീർത്തി എന്ന സുന്ദരിയായ സരയുനദി രാമനിക്കൽ ഭക്തി എന്ന സുരനദിയായ ഗംഗാനദിയുമായി ചേർന്നു. അത് (ഗംഗ) പിന്നെ അനുജനോടു (ലക്ഷ്മണൻ) കൂടിയ ശ്രീരാമന്റെ പാവനമായ യുദ്ധപ്രൗഢിയെന്ന മഹാനദിയായ സോനയോട് ചേർന്നു. സരയുവിന്റേയും സോനയുടേയും ഇടയിൽ ഉത്തമമായ വിരക്തിയോടും വിവേകത്തോടും ചേർന്ന ഭക്തിയെന്ന ദേവനദി ശോഭിക്കുന്നു. മുൻപറഞ്ഞ ത്രിവിധതാപങ്ങളെ വിരട്ടിയോട്ടുന്ന മൂന്നു നദികളും ചേർന്ന് നേരെ ശ്രീരാമന്റെ സ്വരൂപം എന്ന സമുദ്രത്തിലേയ്ക്ക് മുന്നോട്ട് ഒഴുകി ചെന്നു.

മാനസസരസ്സിൽനിന്നും ഉദ്ഭവിച്ച് ദേവനദിയായ ഗംഗയോടു ചേർന്ന് ശ്രീരാമന്റെ കീർത്തിയെന്ന സരയുനദി അതിനെ (കഥയെ) കേൾക്കുന്നവരുടെ മനസ്സിനെ പാവനമാക്കുന്നു. അവിടവിടെ കൂട്ടി ചേർത്ത വിചിത്രങ്ങളായ ഉപകഥകൾ നദികളുടെ തീരങ്ങളിലുള്ള തോപ്പുകളും തോട്ടങ്ങളുമാണ്. ഉമാമഹേശ്വരന്മാരുടെ വിവാഹത്തിലെ വരപക്ഷക്കാർ പലവിധത്തിലുള്ള എണ്ണമില്ലാത്ത ജലജീവികളാണ്. രഘുവരന്റെ ജന്മാഘോഷസമയത്തെ ആനന്ദവും അഭിനന്ദനങ്ങളും (നദിയിലെ) ചുഴികളുടേയും അലകളുടേയും മനോഹരതയെ കുറിയ്ക്കുന്നു.

ദോ:

**ബാലചരിത് ചഹു ബന്ധു കേ ബനജ് ബിപുല് ബഹുരംഗ്,
നൃപ് രാനീ പരിജന് സുകൃത് മധുകർ ബാരി ബിഹംഗ്. (40)**

നാലു ദിവ്യസഹോദരന്മാരുടെ ബാലലീലകൾ പല നിറങ്ങളിലുള്ള അനവധി താമരപ്പൂക്കളാണ്. രാജാവിന്റേയും (ദശരഥൻ), റാണിമാരുടേയും, പരിജനങ്ങളുടേയും സുകൃതങ്ങൾ വണ്ടുകളേയും ജലപക്ഷികളേയും കുറിയ്ക്കുന്നു. (40)

ചൗ:

**സീയ് സ്വയംബർ കഥാ സുഹാഹു -
സരിത് സുഹാവനി സോ ഹ്രബി ഹാഹു,
നദീ നാവ് പടു പ്രസ്ത് അനേകാ -
സേവക് കുസല് ഉതർ സബിബേകാ. 1**

**സുനി അനുകഥന് പരസ്പർ ഹോഹു -
പഥിക് സമാജ് സോഹ് സരി സോഹു,
ഘോര് ധാര് ഭൃഗുനാഥ് രിസാനീ -
ഘാട് സുബദ്ധ് രാമ് ബര് ബാനീ. 2**

**സാനുജ് രാമ് ബിബാഹ് ഉഹാഹു -
സോ സുഭ് ഉമഗ് സുഖദ് സബ് കാഹു,
കഹത് സുനത് ഹര്ഷഹിം പുലകാഹിം -
തേ സുകൃതീ മന് മുദിത് നഹാഹിം. 3**

രാമ് തിലക് ഹിത് മംഗല് സാജാ -
പർബ് ജോഗ് ജനു ജുരേ സമാജാ,
കാഹു കുമതി കേകഹു കേരീ -
പരീ ജാസു ഫല് ബിപതി ഘനേരീ.

4

മോഹനകരമായ സീതയുടെ സ്വയംവരകഥ നദിയെ വളയംവെക്കുന്ന ആനന്ദകരമായ വശ്യശക്തിയാണ്. കഥയോടു ബന്ധപ്പെട്ട അനവധി ചോദ്യങ്ങൾ നദിയിലെ തോണികളാണ്. അവയുടെ വിവേകത്തോടു കൂടിയ ഉത്തരങ്ങൾ സമർത്ഥന്മാരായ തോണിക്കാരാണ്. കഥയെ കേട്ട് അതു സംബന്ധിച്ച പരസ്പരസംവാദം നദിയുടെ കരകളിൽ സഞ്ചരിയ്ക്കുന്ന യാത്രക്കാരുടെ കൂട്ടമാണ്. പരശുരാമന്റെ ക്രോധം നദിയുടെ ശക്തമായ ഒഴുക്കാണ്. ശ്രീരാമന്റെ മൃദുവായ വാക്കുകൾ തീരങ്ങളിലെ ദുഃഖമായി കെട്ടപ്പെട്ട കടവുകളാണ്. ശ്രീരാമന്റെയും സഹോദരന്മാരുടേയും വിവാഹോത്സവം എല്ലാവർക്കും ആനന്ദത്തെ തരുന്ന ജലപ്പെരുക്കാണ്. കഥയെ പാരായണം ചെയ്യുകയോ, കേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതിൽ ആനന്ദിയ്ക്കുകയും പുളകം കൊള്ളുകയും ചെയ്യുന്നവർ ആനന്ദത്തോടെ നദിയിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്ന സുകൃതം ചെയ്ത ആത്മാക്കളാണ്. ശ്രീരാമന്റെ യുവരാജ്യാഭിഷേകത്തെ സംബന്ധിച്ച മംഗളകർമ്മങ്ങളുടെ സന്നാഹങ്ങൾ വിശേഷപർവസമയത്ത് നദിയുടെ തീരത്ത് കൂടിയിരിയ്ക്കുന്ന കുളിയ്ക്കുന്നവരുടെ കൂട്ടങ്ങളാണ്. വലിയൊരു വിപത്തിൽ കലാശിച്ച കൈകേയിയുടെ അനിഷ്ടകരമായ പരാമർശം കരകളിൽ വളർന്നിരുന്ന പായലുകളാണ്.

ദോ:

സമന് അമിത് ഉപതാപ് സബ് ഭരത് ചരിത് ജപ് ജാഗ്,
കലി അഘ് ഖല് അവഗുന് കഥന് തേ ജല്മല് ബഗ് കാഗ്. (41)

എല്ലാ സങ്കടങ്ങളേയും അകറ്റുന്ന ഭരതന്റെ ചരിതം നദീതീരത്ത് നടത്തപ്പെടുന്ന ജപയജ്ഞമാണ്. കലികാലത്തെ പാപകർമ്മങ്ങളും ദുഷ്ടജനങ്ങളുടെ ദുഷ്പ്രവൃത്തികളും ജലത്തിലെ അഴുക്കിനേയും നദിക്കരകളിൽ താമസിയ്ക്കുന്ന കൊക്കുകളേയും കാക്കകളേയും കുറിയ്ക്കുന്നു. (41)

ചൗ:

കീർത്തി സരിത് ഛരഹ്നുരിതു രുരി -
സമയ് സുഹാവനി പാവനി ഭൂരി,
ഹിമ് ഹിമസൈല്സുതാ സിബ് ബ്യാഹു -
സിസിർ സുഖദ് പ്രഭു ജനമ് ഉഛാഹു. 1

ബർനബ് രാമ് ബിബാഹ് സമാജു -
സോ മുദ് മംഗല്മയ് ഋതുരാജു,
ഗ്രീഷ്മ് ദുസഹ് രാമ് ബന്ഗവനു -
പംഥ് കഥാ ഖർ ആതപ് പവനു. 2

ബർഷാ ഘോര് നിസാചര് രാരി -
സുരകുല് സാലി സുമംഗല് കാരി,
രാമ് രാജ് സുഖ് ബിനയ് ബഡാഹു -
ബിസദ് സുഖദ് സൊതു സരദ് സുഹാഹു. 3

സതീ സിരോമനി സിയ് ഗുന്ഗാമാ -
സൊതു ഗുന് അമല് അനുപമ് പാഥാ,
ഭരത് സുഭാള സുസീതലതാഹു -
സദാ ഏകരസ് ബരനി ന ജാഹു 4

ശ്രീരാമന്റെ കീർത്തിയെന്ന നദി ആറു ഋതുകളിലും ആനന്ദകരമാണ്. അത് സദാ അത്യന്തം ആകർഷകവും പാവനവുമാണ്. പാർവതി യുടേയും ശിവന്റേയും വിവാഹം ഹേമന്തഋതുവിനെ കുറിയ്ക്കുന്നു. പ്രഭുവിന്റെ ജന്മദിനത്തോടനുബന്ധിച്ച ഉത്സവം സുഖപ്രദമായ ശിശിര (കുളിര്) ഋതുവിനെ കുറിയ്ക്കുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹസന്നാഹഘട്ടെ പറ്റിയുള്ള കഥ ആനന്ദമയവും മംഗളമയവുമായ ഋതുരാജാവായ വസന്തത്തെ കുറിയ്ക്കുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ വനത്തിലേയ്ക്കുള്ള യാത്ര അസഹ്യമായ ഗ്രീഷ്മ (വേനൽ) ഋതുവിനെ കുറിയ്ക്കുന്നു. അവന്റെ കാട്ടിലെ അലച്ചിലിന്റെ കഥ പ്രചണ്ഡ സൂര്യനേയും അത്യുഷ്ണകാറ്റിനേയും കുറിയ്ക്കുന്നു. രാക്ഷസന്മാരുമായുള്ള ഏറ്റുമുട്ടൽ വർഷക്കാലത്തെ കുറിയ്ക്കുന്നു. അത് ദേവന്മാരെന്ന നെൽകൃഷിയ്ക്ക് അനുഗ്രഹവും അത്യന്തം മംഗളകരവും ആയിരുന്നു. രാമരാജ്യത്തിലെ സമൃദ്ധിയും, ശ്രീരാമന്റെ വിനയവും മഹത്വവും, മേഘരഹിതവും ആനന്ദകരവും, മോഹനകരവുമായ

ശരദ്ജതുവിനെ കുറിയ്ക്കുന്നു. സതികളുടെ ശിരോമണിയായ സീതയുടെ ഗുണഗണങ്ങളുടെ ഗാഥ, സ്വച്ഛവും ഈടില്ലാത്തതുമായ ജലത്തെ കുറിയ്ക്കുന്നു. ഭരതന്റെ സ്വഭാവസൗശീല്യം, സദാ ഒരേപോലെ, വർണ്ണിതാനുവാത്തവിധമുള്ള ശീതളതയെ കുറിയ്ക്കുന്നു.

ഭദ്ര :

അവലോകനി ബോലനി മിലനി പ്രീതി പരസ്തർ ഹാസ്,
ഭായപ് ഭലി ചഹു ബന്ധു കീ ജല് മാധുരീ സുബാസ്. (42)

നാലു സഹോദരന്മാരും തമ്മിൽ നോക്കുന്നതും, സംസാരിയ്ക്കുന്നതും, കണ്ടുമുട്ടുന്നതും സ്നേഹിയ്ക്കുന്നതും, അവരുടെ പ്രസന്നമായ ഹാസവും, മാതൃകാപരമായ സഹോദരബന്ധുത്വവും, ജലത്തിന്റെ മാധുര്യത്തേയും സുഗന്ധത്തേയും കുറിയ്ക്കുന്നു. (42)

ചൗ:

ആർതി ബിനയ് ദീനതാ മോരീ -
ലഘുതാ ലലിത് സുബാരി ന മോരീ,
അർഭുത് സലില് സുനത് ഗുന്കാരി -
ആസ് പിആസ് മനോമല് ഹാരി. 1

രാമ് സുപ്രേമ്ഹി പോഷത് പാനീ -
ഹരത് സകല് കലി കലുഷ് ഗ്ലാനീ,
ഭവ് ശ്രമ് സോഷക് തോഷക് തോഷാ -
സമന് ദുരിത് ദുഖ് ദാരിദ് ദോഷാ. 2

കാമ് കോഹ് മദ് മോഹ് നസാവന് -
ബിമല് ബിബേക് ബിരാഗ് ബന്ധാവന്,
സാദര് മജ്ജന് പാന് കിഷ്ഠ തേം -
മിടഹിം പാപ് പരിതാപ് ഹിഷ്ഠ തേം. 3

ജിൻഹ് എഹി ബാരി ന മാനസ് യോഷ്ഠ -
തേ കായര് കലികാല് ബിഗോഷ്ഠ,
ത്യുഷിത് നിരഖി രബി കര് ഭവ് ബാരി -
ഹിരിഹഹിം മൃഗ് ജിമി ജീവ് ദുഖാരി. 4

എന്റെ ആർത്തിയും, വിനയവും, ദീനതയും, പാവനമായ ശുദ്ധജലത്തിന്റെ അമിതമായ ലഘുതയെ കുറിയ്ക്കുന്നു. അൽഭുതമായ ജലം ശ്രവണമാത്രത്തിൽ ഗുണകാരിയും, ആശയെന്ന ദാഹത്തെ ശമിപ്പിയ്ക്കുന്നതും, മനസ്സിലെ മലിനതയെ കഴുകിക്കളയുന്നതുമാകുന്നു. ഈ ജലം ശ്രീരാമനികൽ യഥാർത്ഥ പ്രേമത്തെ പോഷിപ്പിയ്ക്കുന്നു. അത് കലികാലത്തെ സകല പാപങ്ങളേയും, അതിൽനിന്നുമുണ്ടാകുന്ന ആത്മശ്ലാനിയേയും നശിപ്പിയ്ക്കുന്നു. അത് സംസാരദുഃഖത്തെ ശോഷിപ്പിയ്ക്കുകയും, സംതൃപ്തിയെത്തന്നെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുകയും, പാപം, ദുഃഖം, ദാരിദ്ര്യം, ദോഷം എന്നിവയെ ശമിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അത് കാമം, ക്രോധം, മദം, മോഹം ഇവയെ നശിപ്പിയ്ക്കുകയും, നിർമ്മലമായ വിവേകത്തേയും വൈരാഗ്യത്തേയും വർദ്ധിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിൽ ആദരവോടെ കുളിയ്ക്കുകയും അതിലെ ജലത്തെ കുടിയ്ക്കുകയും ചെയ്താൽ അത് മനസ്സിൽനിന്നും എല്ലാ പാപങ്ങളേയും താപങ്ങളേയും നീക്കുന്നു. ഈ ജലത്താൽ തങ്ങളുടെ മനസ്സിനെ ശുദ്ധിയാക്കാത്തവർ കലികാലത്താൽ വഞ്ചിയ്ക്കപ്പെട്ട ഭാഗ്യഹീനന്മാരാണ്. ഈ ജീവികൾ വിഷയസുഖങ്ങളുടെ പിന്നാലെ ഓടി, കാനൽനീരിനെ ജലമായി തെറ്റിദ്ധരിച്ച് അതിന്റെ പിന്നാലെ ഓടി നിരാശരായി മടങ്ങുന്ന, ദാഹത്താൽ വലയുന്ന മാനുകളെപ്പോലെ, ദുഃഖത്തെ പ്രാപിയ്ക്കുന്നു.

ഭോ:

മതി അനുഹാരി സുബാരി ഗുന് ഗന് ഗനി മന് അൻഹവാഇ,
സുമിരി ഭവാനീ സങ്കർഹി കഹി കബി കഥാ സുഹാഇ. (43-ക)

അബ് രഘുപതി പദ് പങ്കരുഹ് ഹിയ് ധരി പാഇ പ്രസാദ്,
കഹള് ജുഗല് മുനിബർജ് കർ മിലന് സുഭഗ് സംബാദ്. (43-ഖ)

ഈ ഉത്തമമായ ജലത്തിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ തന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയനുസരിച്ച് വർണ്ണിച്ച് തന്റെ മനസ്സിനെ അതിൽ കുളിപ്പിച്ച്, ഭവാനീ ദേവിയേയും ശങ്കരഭഗവാനേയും സ്മരിച്ചുകൊണ്ട്, കവി (തുളസീദാസൻ) ഈ മനോഹരമായ കഥയെ വിവരിയ്ക്കുന്നു. രഘുപതിയുടെ പാദകമലങ്ങളെ എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ധരിച്ച് അവന്റെ പ്രസാദത്തെ ലഭിച്ച് ഇപ്പോൾ ഞാൻ രണ്ടു മഹർഷിമാരുടേയും സമ്മേളനത്തെപ്പറ്റി യളള ആനന്ദപ്രദമായ കഥയെ പറയുവാൻ തുടങ്ങുന്നു. (43 - ക-ഖ)

ചൗ:

ഭരദ്വാജ് മുനി ബസ്ഹിം പ്രയാഗാ -
തിൻഹഹിരാമ് പദ് അതി അനുരാഗാ,
താപസ് സമ് ദമ് ദയാ നിധാനാ -
പരമാരഥ് പഥ് പരമ് സുജാനാ. 1

മാല് മകർഗത് രബി ജബ് ഹോഹു -
തീരഥ്പതിഹിം ആവ് സബ് കോഹു,
ദേവ് ദനുജ് കിന്നദ് നദ് ശ്രേണീം -
സാദർ മജ്ജത് സകല് ത്രിബേനീം. 2

പുജഹിം മാധവ് പദ് ജല്ജാതാ -
പരസി അഖയ് ബടു ഹർഷഹിം ഗാതാ,
ഭരദ്വാജ് ആശ്രമ് അതി പാവന് -
പരമ് രമ്യ് മുനിവദ് മന് ഭാവന്. 3

തഹാ ഹോഹു മുനി രിഷയ് സമാജാ -
ജാഹിം ജെ മജ്ജന് തീരഥ്രാജാ,
മജ്ജഹിം പ്രാത് സമേത് ഉചരാഹാ -
കഹഹിം പരസ്സർ ഹരി ഗുന് ഗാഹാ. 4

ഭരദ്വാജമുനി പ്രയാഗയിൽ വസിയ്ക്കുന്നു. അദ്ദേഹം ശ്രീരാമപാദങ്ങളിൽ അത്യന്തം പ്രേമബദ്ധനാണ്. തപസ്വിയും ശമം, ദമം, ദയാ ഇവയുടെ ഇരുപ്പിടവുമായ അദ്ദേഹം പരമാർത്ഥമാർഗത്തിൽ അത്യധികം പുരോഗമിച്ചിട്ടുണ്ട്. മാലമാസത്തിൽ, സൂര്യൻ മകരരാശിയിൽ പ്രവേശിയ്ക്കുമ്പോൾ എല്ലാവരും തീർത്ഥരാജാവായ പ്രയാഗയ്ക്ക് വരുന്നു. ദേവന്മാരുടേയും, അസുരന്മാരുടേയും, കിന്നരന്മാരുടേയും, മനുഷ്യരുടേയും കൂട്ടങ്ങൾ ഭക്തിശ്രദ്ധയോടെ ത്രിവേണിയിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്നു. അവർ (പ്രയാഗയിലെ മുഖ്യദേവനായ) ഭഗവാൻ ബിന്ദുമാധവന്റെ പാദകമലങ്ങളെ പുജിയ്ക്കുന്നു. അക്ഷയവടത്തിനെ സ്പർശിച്ച് ശരീരം ആനന്ദപൂർവ്വമായി മാകുന്നു. ഭരദ്വാജന്റെ ആശ്രമം അത്യന്തം പാവനമായ സ്ഥലമാണ്. അത് അത്യധികം മനോഹരവും മഹാമുനിമാർക്കും കൂടി ആകർഷകമായതുമാണ്. അത് തീർത്ഥരാജാവായ പ്രയാഗയിൽ കൂളിയ്ക്കുവാൻ പോകുന്ന

മുനിമാരുടേയും ഋഷികളുടേയും വാസസ്ഥലമാണ്. പ്രാതഃകാലത്ത് അവർ ഉത്സുകതയോടെ സ്നാനാദികൾ കഴിച്ച് തമ്മിൽ ശ്രീഹരിയുടെ ഗുണഗണങ്ങളെപ്പറ്റി സംസാരിയ്ക്കുന്നു.

ദോ:

ബ്രഹ്മ നിരൂപന് ധരമ് ബിധി ബർനഹിം തത്ത്വ് ബിഭാഗ്,
കഹഹിം ഭഗതി ഭഗവന്ത് കൈ സംജൂത് ഗ്യാന് ബിരാഗ്. (44)

അവർ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റിയും, ധർമ്മവിധിയെപ്പറ്റിയും, അടിസ്ഥാനപരമായ തത്ത്വങ്ങളെപ്പറ്റിയും ചർച്ചചെയ്യുകയും, ഭഗവദ് ഭക്തി, ജ്ഞാനം, വിരക്തി ഇവയെപ്പറ്റി വിസ്തരിച്ചു പ്രതിപാദിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. (44)

ചൗ:

എഹി പ്രകാർ ഭരി മാഘ് നഹാഹീം -
പുനി സബ് നിജ് നിജ് ആശ്രമ് ജാഹീം,
പ്രതി സംബത് അതി ഹോതു അനന്ദാ -
മകർ മജ്ജി ഗവന്ഹിം മുനിബുന്ദാ. 1

ഏക് ബാർ ഭരി മകർ നഹാഏ -
സബ് മുനീസ് ആശ്രമന്ഹ് സിധാഏ,
ജാഗ്ബലിക് മുനി പരമ് ബിബേകീ -
ഭരദ്വാജ് രാവേ പദ ടേകീ. 2

സാദർ ചരന് സരോജ് പഖാരേ-
അതി പുനീത് ആസന് ബൈഠാരേ,
കരി പുജാ മുനി സുജസു ബഖാനീ -
ബോലേ അതി പുനീത് മൃദു ബാനീ. 3

നാഥ് ഏക് സംസഉ ബഡ് മോരോ -
കരഗത് ബേദതത്ത്വ് സബു തോരോ,
കഹത് സൊ മോഹി ലാഗത് ഭയ് ലാജാ -
ജഗം ന കഹളം ബഡ് ഹോതു അകാജാ. 4

ഈവിധം അവർ മാഘമാസം മുഴുവൻ അവിടെ കുളിയ്ക്കുകയും അവരവരുടെ ആശ്രമങ്ങളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു പോകുകയും ചെയ്യുന്നു. ഓരോ വർഷവും അത്യധികം ആനന്ദമുണ്ടാകുന്നു. സൂര്യൻ മകരരാശിയിലിരിക്കുമ്പോൾ മുനിമാരുടെ സമൂഹം സ്നാനാദികൾ കഴിച്ച് പോകുന്നു. ഒരിക്കൽ മകരരാശിയിൽ കുളിച്ച് എല്ലാ മുനീശ്വരന്മാരും തങ്ങളുടെ ആശ്രമങ്ങളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുപോയ ശേഷം ഭരദാജൻ പരമജ്ഞാനിയായ യാജ്ഞവല്ക്യ മുനിയുടെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെ തടഞ്ഞു നിർത്തി. അദ്ദേഹം ആദരവോടെ യാജ്ഞവല്ക്യമുനിയുടെ പാദങ്ങളെ കഴുകി, അതിപാവനമായ ആസനത്തിലിരുത്തി. അദ്ദേഹത്തെ പൂജിച്ച്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൽകീർത്തിയെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട്, ഭരദാജൻ അത്യന്തം ബഹുമാനത്തോടെ മൃദുവായ സ്വരത്തിൽ സംസാരിച്ചു: “സ്വാമീ, എന്റെ മനസ്സിൽ വലിയൊരു സംശയം എന്നെ അലട്ടുന്നു. അങ്ങയ്ക്ക് വേദങ്ങളുടെ രഹസ്യം മുഴുവൻ കൈയ്ക്കുള്ളിലാണ്. അത് പറയുവാൻ എനിക്ക് വല്ലാത്ത ലജ്ജയുണ്ട്. പക്ഷേ അതിനെ പറഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ ഞാനൊരു വലിയ സന്ദർഭത്തെ നഷ്ടപ്പെടുകയും ചെയ്യും.”

ഭദ്രാ:

സന്ത് കഹഹിം അസി നീതി പ്രഭു ശ്രുതി പുരാൻ മുനി ഗാവ്,
ഹോതു ന ബിമല് ബിബേക് ഉര് ഗുര് സന്ത് കിഷ്ട് ദുരാവ്. (45)

“സജ്ജനങ്ങൾ നീതി പ്രഖ്യാപിയ്ക്കുന്നു: ഒരുവൻ തന്റെ ഗുരുവിൽനിന്നും ഏതെങ്കിലും മറച്ചുവെച്ചാൽ നിർമ്മലമായ വിവേകം മനസ്സിൽ ഉദിയ്ക്കില്ലെന്ന് വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും മുനിമാരും കൂടി ഉച്ചത്തിൽ ഘോഷിയ്ക്കുന്നു.” (45)

ചൗ:

അസ് ബിചാരി പ്രഗടളം നിജ് മോഹു -
ഹരഹു നാഥ് കരി ജന് പര് ഷോഹു,
രാമ് നാമ് കര് അമിത് പ്രഭാവ -
സന്ത് പുരാന് ഉപനിഷദ് ഗാവ.

1

സന്തത് ജപത് സംഭു അബിനാസി -

സിവി ഭഗവാൻ ഗ്യാൻ ഗുൻ രാസീ,
ആകർ ചാരി ജീവ് ജഗ് അഹഹീം -
കാസീം മരത് പരമ് പദ് ലഹഹീം. 2

സോപി രാമ് മഹിമാ മുനിരായാ -
സിവി ഉപദേശു കരത് കരി ദായാ,
രാമു കവന് പ്രഭു പുഷ്പഹൃദ് തോഹീ -
കഹിഅ ബുദ്ധാഇ കൃപാനിധി മോഹീ. 3

ഏക് രാമ് അവധേസ് കുമാരാ -
തിൻഹ് കർ ചരിത് ബിദിത് സംസാരാ,
നാരി ബിരഹ് ദുഖു ലഹെഇ അപാരാ -
ഭയഇ രോഷു രന് രാവനു മാരാ. 4

“ഈ വിചാരത്തോടെ ഞാൻ എന്റെ മോഹത്തെ പ്രകടിപ്പിക്കാം. പ്രഭോ, ഈ ദാസനികൽ കനിഞ്ഞ് അങ്ങ് അതിനെ പരിഹരിച്ചാലും. സാധുക്കളും, പുരാണങ്ങളും, ഉപനിഷത്തുകളും, രാമനാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം പരിധിയില്ലാത്തതാണെന്ന് ഘോഷിക്കുന്നു. ജ്ഞാനത്തിന്റേയും ഗുണങ്ങളുടേയും ഇരുപ്പിടമായ അവിനാശിയായ ശിവഭഗവാൻ സന്തതം അതിനെ ജപിക്കുന്നു. ഈ ലോകത്തിൽ ജീവജന്തുക്കൾ നാലു വിഭാഗങ്ങളിലാണ്. ഇവയിൽ, പുണ്യനഗരിയായ കാശിയിൽ മരിക്കുന്ന ജീവികൾ പരമ പദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഹേ മുനിവര്യ, ഇതും ശ്രീരാമന്റെ നാമത്തിന്റെ മഹിമയെ കാണിക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ ഈ നാമത്തെയാണ് ശിവഭഗവാൻ കരുണയോടെ (കാശിയിൽ) മരിക്കുന്നവർക്ക് ഉപദേശിക്കുന്നത്. ഹേ കൃപാനിധേ, ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു: ആരാണ് ആ രാമൻ? വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കിത്തന്നാലും. ഒരു രാമൻ അയോദ്ധ്യാരാജകുമാരൻ - അവന്റെ ചരിതം ലോകം മുഴുവൻ അറിയുന്നതാണ്. ഭാര്യാവിരഹത്താലുണ്ടായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദുഃഖം അളവറ്റതായിരുന്നു. ക്രോധാവിഷ്ടനായി യുദ്ധത്തിൽ അവൻ രാവണനെ വധിച്ചു.”

ഭോ:

പ്രഭു സൊഇ രാമ് കി അപർ കൊഇ ജാഹി ജപത് ത്രിപുരാരി,
സത്യധാമ് സർബഗ്യ് തുംഹ് കഹഹു ബിബേകു ബിചാരി. (46)

“പ്രഭോ, ത്രിപുരാരിയായ ശിവഭഗവാൻ ജപിക്കുന്നത് ഈ രാമന്റെ നാമത്തേയെന്നോ അഥവാ വേറൊരു രാമന്റേയോ? അങ്ങ് സത്യ സ്വരൂപനും സർവജ്ഞനുമാണ്. നല്ലപോലെ ചിന്തിച്ച് അങ്ങയുടെ മാന്യമായ മറുപടിയെ പറഞ്ഞാലും.” (46)

ചൗ:

ജൈസേം മിടെ മോര് ഭ്രമ് ഭാരീ -
കഹഹു സൊ കഥാ നാമ് ബിസ്താരീ,
ജാഗ്ബലിക് ബോലേ മുസുകാഹു -
തുംഹഹി ബിദിത് രഘുപതി പ്രഭുതാഹു. 1

രാമ് ഭഗത് തുംഹ് മന് ക്രമ് ബാനീ -
ചതുരാഹു തുംഹാരീ മൈം ജാനീ,
ചാഹഹു സുനെ രാമ് ഗുന് ഗുഡാ -
കീൻഹിഹു പ്രസ്ത മനഹു അതി മുഡാ. 2

താത് സുനഹു സാദര് മനു ലാഹു -
കഹളുരാമ് കൈ കഥാ സുഹാഹു,
മഹാമോഹു മഹിഷേസു ബിസാലാ -
രാമ്കഥാ കാലികാ കരാലാ. 3

രാമ്കഥാ സസി കിരന് സമാനാ -
സന്ത് ചകോര് കരഹിം ജെഹി പാനാ,
ഐസെഹു സംസയ് കീൻഹ് ഭവാനീ -
മഹാദേവ് തബ് കഹാ ബഖാനീ. 4

“ഹേ സ്വാമീ, എന്റെ ഈ ഭാരിച്ച ഭ്രമം എങ്ങനെ തീരും? ആ കഥയെ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞാലും.” യാജ്ഞവല്ക്യൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “രഘുപതിയുടെ പ്രഭാവം നിനക്ക് അറിയാവുന്നതാണ്. നീ മനസാ വാചാ കർമ്മണാ ശ്രീരാമന്റെ ഭക്തനാണ്. നിന്റെ ചാതുര്യം എനിക്കു റിയാം. രാമന്റെ രഹസ്യമയമായ ഗുണഗണങ്ങളെ കേൾക്കുവാൻ നീ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അതാണ് നീ ഒന്നുമറിയാത്തപോലെ എന്നോട് ചോദ്യം ചെയ്തത്. എന്നാൽ വത്സ, ശ്രീരാമന്റെ മനോഹരമായ കഥയെ വിവരിച്ചു പറയാം, ഭക്തിശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്കൂ. മഹാമോഹമെന്നത് ഭീമാകാരനായ മഹിഷാസുരനാണ്. രാമകഥയെന്നത് (അവനെ സംഹരിച്ച) ഭയങ്കരിയായ

കാളിയുമാണ്. രാമകഥയെന്നത് ചന്ദ്രകിരണങ്ങൾക്കു സമാനമാണ്. അതിനെ സാധുക്കളെന്ന ചകോരപ്പക്ഷികൾ പാനം ചെയ്യുന്നു. ഇതേ പോലുള്ള സംശയം ഭവാനി ഉന്നയിച്ചു. അതിന് മഹാദേവൻ വിസ്താരമായി ആ കഥയെ പറഞ്ഞു.”

ദോ:

കഹളം സൊ മതി അനുഹാരി അബ് ഉമാ സംഭു സംബാദ്,
ഭയഉസമയ് ജെഹി ഹേതു ജെഹി സുനു മുനി മിടിഹി ബിഷാദ്. (47)

“ഇപ്പോൾ ഞാൻ എന്റെ അറിവിന്നനുസരിച്ച് ഉമയ്ക്കും ശംഭുവിനും ഇടയിൽ നടന്ന സംവാദത്തെ പറയാം. ഹേ മൂനേ, ഈ സംവാദത്തിന്റെ സമയവും സന്ദർഭവും പറ്റി കേൾക്കൂ, നിന്റെ വിഷാദം മറഞ്ഞു പോകും.” (47)

ചൗ:

എക് ബാര് ത്രേതാ ജുഗ് മാഹീം -
സംഭു ഗന്ധ കുംഭജ് രിഷി പാഹീം,
സംഗ് സതീ ജഗ്ജനനി ഭവാനീ -
പുജേ രിഷി അഖിലേസ്വര് ജാനീ. 1

രാമകഥാ മുനിബർജ് ബഖാനീ -
സുനീ മഹേന്ദ് പരമ് സുഖു മാനീ,
രിഷി പുഹീ ഹരിഭഗതി സുഹാഹു -
കഹീ സംഭു അധികാരീ പാഹു. 2

കഹത് സുനത് രഘുപതി ഗുന് ഗാഥാ -
കഹു ദിന് തഹാ രഹേ ഗിരിനാഥാ,
മുനി സന് ബിദാ മാഗി ത്രിപുരാതീ -
ചലേ ഭവന് സുഗ് ദുഷ്ടകുമാരീ. 3

തെഹി അവസര് ഭഞ്ജന് മഹിഭാരാ -
ഹരി രഘുബന്ദ് ലീന്ദ് അവതാരാ,
പിതാ ബചന് തജി രാജു ഉദാസീ -
ദണ്ഡക് ബന് ബിചരത് അബിനാസീ. 4

“ഒരിയ്ക്കൽ ത്രേതായുഗത്തിൽ ശിവഭഗവാൻ കുന്ദസംഭവനായ അഗസ്ത്യ മുനിയെ ചെന്നു കണ്ടു. കൂടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നി ജഗജ്ജനനിയായ സതിയും പോയി. അഖിലേശ്വരനാണെന്നറിഞ്ഞ് ഋഷി അദ്ദേഹത്തെ പൂജിച്ചു. മുനിവര്യൻ ശ്രീരാമന്റെ കഥയെ വിസ്താരമായി പറഞ്ഞു. മഹേശ്വരൻ അത്യന്തം ആനന്ദത്തോടെ അതിനെ കേട്ടു. ഋഷി ശോഭനമായ ഹരിഭക്തിയെപ്പറ്റി ചോദിച്ചു. ശംഭുവും അദ്ദേഹത്തെ അർഹനാണെന്നു കണ്ട് അതിനെപ്പറ്റി പ്രവചിച്ചു. രഘുപതിയുടെ ഗുണഗണങ്ങളെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടും കേട്ടുകൊണ്ടും കൈലാസനാഥൻ കുറച്ചു ദിവസങ്ങൾ അവിടെ താമസിച്ചു. അവസാനം ത്രിപുരാരി മുനിയോട് വിടവാങ്ങിക്കൊണ്ട് ദക്ഷകുമാരിയോടുകൂടി തന്റെ വസതിയിലേയ്ക്ക് (കൈലാസം) തിരിച്ചുപോയി. ആ ദിനങ്ങളിൽ ഭൂമിഭാരത്തെ ശമിപ്പിക്കുവാൻ ശ്രീഹരി രഘുവിന്റെ വംശത്തിൽ അവതരിച്ചിരുന്നു. പിതാവിന്റെ വാക്കിനെ മാനിച്ച് രാജ്യാവകാശത്തെ ത്യജിച്ച് അവിനാശിയായ പ്രഭു ദണ്ഡകവനത്തിൽ തപസ്വിയുടെ വേഷത്തിൽ അലഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.”

ഭാ:

ഹൃദയ് ബിചാരത് ജാത് ഹർ കെഹി ബിധി ദർസനു ഹോതു,
ഗുപ്തരുപ് അവതരൈ പ്രഭു ഗഷ്ട് ജാൻ സബു കോതു. (48-ക)

സോ:

സംകർ ഉർ അതി ഹോഭു സതീ ന ജാനഹിം മരമു സൊതു,
തുലസീം ദർസന് ലോഭു മന് ഡരു ലോചന് ലാലചീ. (48-ഖ)

ഹരഭഗവാൻ പോകുമ്പോൾ മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു: “എങ്ങനെ അവന്റെ ദർശനം കിട്ടും? പ്രഭു ഗുപ്തരുപത്തിൽ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു. അവനെ ചെന്നു കണ്ടാൽ അവൻ ആരാണെന്ന് എല്ലാവരും അറിയാനിടവരും.” ശങ്കരന്റെ മനസ്സിൽ അത്യന്തം ക്ഷോഭമുണ്ടായിരുന്നു. ഈ മർമ്മത്തെപ്പറ്റി സത്യം യാതൊരു പിടിയും ഇല്ലായിരുന്നു. തുളസീദാസൻ പറയുന്നു: അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ അവനെ കാണുവാൻ കൊതിച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും, രഹസ്യം പുറത്താകുമോ എന്ന ഭയമുണ്ടായിരുന്നു.

(48-ക-ഖ)

ചൗ:

രാവന് മരന് മനുജ് കർ ജാചാ -
പ്രഭു ബിധി ബചനു കീൻഹ് ചഹ് സാചാ,
ജൗം നഹിം ജാളം രഹതു പചരിതാവാ -
കരത് ബിചാരു ന ബനത് ബനാവാ. 1

എഹി ബിധി ഭഷ്ട സോച് ബസ് ഇൗസാ -
തേഹീ സമയ് ജാതു ദസ്സീസാ,
ലീൻഹ് നീച് മാരീച്ഹി സംഗാ -
ഭയതു തുരത് സൊതു കപട് കുരംഗാ. 2

കരി ഛലു മുഡ് ഹരീ ബൈദേഹീ -
പ്രഭു പ്രഭാതു തസ് ബിദിത് ന തേഹീ,
മുഗ് ബധി ബന്ധു സഹിത് ഹരി ആഷ്ട -
ആശ്രമു ദേവി നയന് ജല് ഛരാഷ്ട. 3

ബിരഹ് ബികല് നര് ഇവ രഘുരാഹു -
ഖോജത് ബിപിന് ഫിരത് ദൊള ഭാഹു.
കബ്ഹൂഃ ജോഗ് ബിയോഗ് ന ജാകോ -
ദേഖാ പ്രഗട് ബിരഹ് ദുഖു താകോ. 4

“രാവണൻ ബ്രഹ്മാവിൽനിന്നും മനുഷ്യരുടെ കൈകൊണ്ടു മാത്രം വധം വരിച്ചിരുന്നു. ബ്രഹ്മാവിന്റെ വാക്കിനെ പ്രഭു സത്യമാക്കിത്തീർക്കണം. അവനെ പോയി ദർശിച്ചില്ലെങ്കിൽ എനിക്ക് പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവരും.” ഈ വിധം ചിന്തിച്ചുകൊണ്ട് പ്രശ്നത്തിന് പരിഹാരം കണ്ടുകിട്ടിയില്ല. ഈവിധം ഈശൻ ചിന്താമഗ്നനായി. ഇതിനിടയിൽ ദുഷ്ടനായ ദശാന നൻ മാർചനോടു കൂടി പുറപ്പെട്ടു. മാർചൻ ഉടൻ മായാമാനായി മാറി. ആ മൂഢൻ (രാവണൻ) വഞ്ചനയാൽ വൈദേഹിയെ തട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി. പ്രഭുവിന്റെ ശരിയായ പ്രഭാവം അവന്നറിയില്ലായിരുന്നു. മാനിനെ കൊന്ന് അവൻ സഹോദരനോടുകൂടി ആശ്രമത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിവന്നു, അത് ശൂന്യമായിക്കണ്ട് അവന്റെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു. രഘുരാമൻ വിരഹ താപത്താൽ സാധാരണമനുഷ്യനെപ്പോലെ ദുഃഖിതനായി. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും അവളെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ട് കാട്ടിൽ ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞു.

സംയോഗവും വിയോഗവും അറിയാത്ത അവൻ വിരഹത്താലുണ്ടായ ദുഃഖത്തെ പ്രകടിപ്പിച്ചു.

ദോ:

അതി ബിചിത്ര രഘുപതി ചരിത് ജാനഹിം പരമ് സുജാൻ,
ജേ മതിമന് ബിമോഹ് ബസ് ഹൃദയ് ധർഹിം കശു ആൻ. (49)

രഘുപതിയുടെ ലീലാവിലാസങ്ങൾ അത്യന്തം വിചിത്രമാണ്. പരമ ജ്ഞാനികൾക്കു മാത്രമേ അതിനെ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുള്ളൂ. നന്ദ ബുദ്ധികൾ മോഹവശംവദരായി തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായി ഭാവിയ്ക്കുന്നു.(49)

ചൗ:

സംഭു സമയ് തെഹി രാമ്ഹി ദേഖാ -
ഉപജാ ഹിയ് അതി ഹരഷു ബിസേഷാ,
ഭരി ലോചന് ഛബിസിന്ധു നിഹാരി -
കുസമയ് ജാനി ന കീൻഹി ചിൻഹാരി. 1

ജയ സച്ചിദാനന്ദ് ജഗ് പാവന് -
അസ് കഹി ചലൈ മനോജ് നസാവന്,
ചലേ ജാത് സിവ് സതീ സമേതാ -
പുനി പുനി പുലക്ത് കൃപാനികേതാ. 2

സതീം സോ ദസാ സംഭു കൈ ദേഖീ -
ഉദ് ഉപജാ സന്ദേഹ് ബിസേഷീ,
സംകരു ജഗത്ബന്ദ് ജഗദീസാ -
സുര് നര് മുനി സബ് നാവത് സീസാ. 3

തിൻഹ് നൃപസുതഹി കീൻഹ് പര്നാമാ -
കഹി സച്ചിദാനന്ദ് പര്ധാമാ,
ഭക്ത മഗന് ഛബി താസു ബിലോകീ -
അജ്ഹു പ്രീതി ഉദ് രഹതി ന രോകീ. 4

അതേ സമയത്ത് ശംഭു രാമനെ കണ്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അതിവിശിഷ്ടമായ ആനന്ദം ഉറവെടുത്തു. കണ്ണുകൾ നിറയെ ആ സൗന്ദര്യസമുദ്രത്തെ കണ്ടാസ്വദിച്ചു, പക്ഷേ സന്ദർഭം ശരിയല്ലെന്നു കണ്ട്

തന്റെ വ്യക്തിത്വത്തെ വെളിപ്പെടുത്തിയില്ല. കാമദേവനെ നശിപ്പിച്ച ശിവൻ “സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപിയും ലോകപാവനമായ അങ്ങ് ജയിച്ചാലും” എന്ന് സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട് മുന്നോട്ടു പോയി. സതിയോടുകൂടി പോകുന്ന സമയത്ത് കൃപാനിധിയായ ശിവൻ വീണ്ടും വീണ്ടും ആനന്ദ പുളകിതനായി. ശംഭുവിന്റെ ആ ദശ കണ്ട് സതിയുടെ മനസ്സിൽ ഗൗരവമുള്ള ഒരു സംശയം ഉദിച്ചു. “ശങ്കരൻ ലോകം മുഴുവനാലും വന്ദിയ്ക്കപ്പെടുന്നവനും ജഗദീശ്വരനുമാണ്. ദേവന്മാരും, മനുഷ്യരും, മുനിമാരും എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തെ തലവണങ്ങുന്നു. അദ്ദേഹമോ രാജകുമാരനെ വന്ദിയ്ക്കുകയും, സച്ചിദാനന്ദനെന്നും പരംധാമനെന്നും പറയുകയും ചെയ്തു. അവന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് അദ്ദേഹം ആനന്ദമഗ്നനായി, ഇപ്പോഴും മനസ്സിലെ പ്രീതിയെ തടുത്തുനിറുത്താൻ കഴിയുന്നില്ല.”

ദോ:

ബ്രഹ്മ ജോ ബ്യാപക് ബിരജ് അജ് അകല് അനീഹ് അഭേദ്,
സോ കി ദേഹ് ധരി ഹോതു നര് ജാഹി ന ജാനത് ബേദ്. (50)

“സർവ്വവ്യാപിയും, വിരജനും (പരിശുദ്ധനും/വികാരരഹിതനും) ജനനമില്ലാത്തവനും (അജൻ), വിഭജിക്കാനാവാത്തവനും, ഇച്ഛയില്ലാത്തവനും, മായയ്ക്കും ഉപാധിയ്ക്കും അപ്പുറമായവനും, വേദങ്ങൾക്കുകൂടി മനസ്സിലാക്കാൻ വാത്താവനുമായ ബ്രഹ്മത്തിന് ഒരു മനുഷ്യന്റെ രൂപമെടുക്കാൻ കഴിയുമോ?” (50)

ചൗ:

ബിഷ്ണു ജോ സുര് ഹിത് നരതനു ധാരീ -
സൊതു സർബഗ്യ് ജമാ ത്രിപുരാരി,
ഖോജതു സോ കി അഗ്യ് ഇവ നാരീ -
ഗ്യാന്ധാമ ശ്രീപതി അസുരാരി. 1

സംഭുഗിരാ പുനി മൃഷാ ന ഹോതു -
സിവ് സർബഗ്യ് ജാന് സബു കോതു,
അസ് സംസയ് മന് ഭയതു അപാരാ -
ഹോതു ന ഹൃദയ് പ്രബോധ് പ്രചാരാ. 2

ജദ്യപി പ്രഗട് ന കഹേള ഭവാനീ -
ഹർ അന്തർജാമീ സബ് ജാനീ,
സുന്ഹർ സതീ തബ് നാരി സുഭാഹു -
സംസയ് അസ് ന ധരിഅ ഉർ കാഹു. 3

ജാസു കഥാ ഋഷി കുംഭജ് ഗാഹു -
ഭഗതി ജാസു മൈം മുനിഹി സുനാഹു,
സൊഹു മമ ഇഷ്ടദേബ് രഘുബീരാ -
സേവത് ജാഹി സദാ മുനി ധീരാ. 4

“ദേവന്മാർക്കുവേണ്ടി മനുഷ്യരൂപമെടുക്കുന്ന വിഷ്ണുവുംകൂടി ത്രിപുരായി യായ ശിവനെപ്പോലെ സർവജ്ഞനാണ്. ജ്ഞാനത്തിന്റെ കലവറയും, ശ്രീപതിയും, അസുരശത്രുവുമായ അവന് ഒരു അജ്ഞാനിയെപ്പോലെ തന്റെ പതിയെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ട് ചുറ്റിത്തിരിയാനാകുമോ? പിന്നെ ശംഭുവിന്റെ വാക്ക് ഒരിയ്ക്കലും അസത്യമായില്ല. ശിവൻ സർവജ്ഞനാണെന്ന് എല്ലാവരും അറിയുന്നതാണ്.” ഈവിധം അവളുടെ മനസ്സ് അപാരമായ സംശയത്തെക്കൊണ്ട് നിറഞ്ഞു. അവളുടെ ഹൃദയം ഒളുകൊണ്ടും ശാന്തതയെ പ്രാപിച്ചില്ല. ഭവാനി ഇതിനെ പുറത്തു പറഞ്ഞില്ലെങ്കിലും അന്തര്യമായി ഹരൻ എല്ലാം അറിഞ്ഞു. “ഹേ സതി, ഇവിടെ നോക്കൂ. സ്ത്രീസ്വഭാവം നിന്നിൽ മുന്നിൽ നില്ക്കുന്നു. ഈവിധം ഒരു സംശയത്തിന് മനസ്സിൽ ഒരിയ്ക്കലും ഇടം കൊടുക്കരുത്. ആരുടെ ചരിതത്തെ അഗസ്ത്യമുനി പാടിയോ, ആരികളുള്ള ഭക്തിയെപ്പറ്റി ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിനെ കേൾപ്പിച്ചുവോ, ആരെ ധീരന്മാരായ മുനിമാർ സദാ സേവിയ്ക്കുന്നുവോ, എന്റെ ഇഷ്ടദേവനായ അവൻ രഘുവീരനായ രാമനല്ലാതെ മറ്റാരുമല്ല. “

ചരം:

മുനി ധീർ ജോഗീ സിദ്ധ് സന്തത് ബിമല് മന് ജേഹി ധ്യാവഹിം,
കഹി നേതി നിഗമ് പുരാന് ആഗമ് ജാസു കീർതി ഗാവഹിം.
സൊഹു രാമു ബ്യാപക് ബ്രഹ്മ ഭുവന് നികായ് പതി മായാ ധനീ,
അവതരേള അപനേ ഭഗത് ഹിത് നിജ്തന്ത് നിത് രഘുകുല്മനീ.

“ഏതൊരുവനെ ധീരന്മാരായ മുനിമാരും, യോഗികളും, സിദ്ധന്മാരും വിശുദ്ധമായ മനസ്സോടെ സദാ ധ്യാനിക്കുന്നുവോ, ഏതൊരുവന്റെ കീർത്തിയെ വേദങ്ങളും, പുരാണങ്ങളും, മറ്റു പുണ്യഗ്രന്ഥങ്ങളും “നേതി” (ഇതല്ല) എന്ന് ഘോഷിക്കുന്നുവോ, സർവ്വവ്യാപിയും, സ്വതന്ത്രനും, ലോകങ്ങളുടെ നായകനും, മായയുടെ പതിയുമായ ആ ബ്രഹ്മം തന്നെയാണ്, രഘുകുലരത്നമായി രാമന്റെ രൂപത്തിൽ ഭക്തന്മാർക്കുവേണ്ടി അവതരിച്ചിരിക്കുന്നത്.”

സോ:

ലാഗ് ന ഉർ ഉപദേശു ജദപി കഹേള സിദ് ബാർ ബഹു,
ബോലേ ബിഹസി മഹേസു ഹരിമായാ ബലു ജാനി ജിയ് (51)

ശിവൻ വീണ്ടും വീണ്ടും ഇതിനെ ആവർത്തിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടും, സതിയുടെ മനസ്സിൽ യാതൊരു പ്രഭാവവുമുണ്ടായില്ല. മഹേശ്വരൻ പുഞ്ചിരിച്ചു കൊണ്ട്, ശ്രീഹരിയുടെ മായാശക്തിയെ മനസ്സിൽ അറിഞ്ഞുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു:

ചൗ:

ജൗം തുമ്മഹരേം മന് അതി സന്ദേഹു -
തൗ കിന് ജാഇ പരീചരാ ലേഹു,
തബ് ലഗി ബൈര് അഹളു ബട്ചരാഹീം -
ജബ് ലഗി തുംഹ് ഐഹഹു മൊഹി പാഹീം. 1

ജൈസേം ജാഇ മോഹ് ഭ്രമ് ഭാരീ -
കരേഹു സൊ ജതനു ബിബേകു ബിചാരീ,
ചലീ സതീ സിദ് ആയസു പാഹു -
കരഹിം ബിചാരു കരൗം കാ ഭാഹു. 2

ഇഹാഘ് സംഭു അസ് മന് അനുമാനാ -
ഭച്ഛസുതാ കഹുഘ് നഹിം കല്യാനാ,
മോരെഹു കഹേം ന സംസയ് ജാഹീം -
ബിധി ബിപരീത് ലോഹു നാഹീം. 3

ഹോഇഹി സൊഇ ജൊ രാമ് രചി രാഖാ -
കോ കരി തർക് ബഡാഖൈ സാഖാ

അസ് കഹി ലഗേ ജപന് ഹരിനാമാ -

ഗുഹ സതീ ജഹ് പ്രഭു സുഖധാമാ.

4

“നിന്റെ മനസ്സിൽ വല്ല സംശയമുണ്ടെങ്കിൽ എന്തുകൊണ്ട് പോയി പരീക്ഷിച്ചു നോക്കാത്തത്? ഞാൻ ഈ വടവൃക്ഷത്തിന്റെ തണലിൽ ഇരുന്ന് നീ തിരിച്ചുവരുന്നതുവരെ കാത്തിരിയ്ക്കാം. നിന്റെ വിവേചന ശക്തിയുപയോഗിച്ച് നിന്റെ അജ്ഞാനത്താലുണ്ടായ ഭാരിച്ച ഭ്രമം മറയാൻ ഏതെങ്കിലും ഉപായം പ്രയോഗിയ്ക്കണം.” ഈവിധം ശിവന്റെ അനുമതി ലഭിച്ച് സതി തന്റെ കാര്യസിദ്ധിയ്ക്കായി പുറപ്പെട്ടു. എന്തു നടപടിയാണെടുക്കേണ്ടതെന്ന് അവൾ ചിന്തിച്ചു. ഇപ്പുറത്ത് ശംഭു തന്റെ മനസ്സിൽ ദക്ഷ പുത്രിയ്ക്ക് എന്തോ അനിഷ്ടം വരാൻ പോകുന്നുവെന്ന് മനസ്സിൽ അനുമാനിച്ചു. അദ്ദേഹം സ്വയം പറഞ്ഞു: ‘ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടും അവളുടെ സംശയം നീങ്ങിയില്ല. വിധി അവൾക്ക് വിപരീതമായി പ്രവർത്തിയ്ക്കുന്നു. അതിൽ നിന്നും യാതൊരു നന്മയും ഉണ്ടാവാൻ പോകുന്നില്ല. എന്തായാലും ശ്രീരാമൻ വിധിച്ചതല്ലെ നടക്കുള്ളൂ? പിന്നെ എന്തിന് തർക്കിച്ച് സംഗതി വലുതാക്കണം?’ എന്ന് സ്വയം പറഞ്ഞു കൊണ്ട് ശിവൻ ഹരിനാമത്തെ ജപിയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. സതിയോ, ആനന്ദധാമനായ പ്രഭു (ശ്രീരാമൻ) ഇരിയ്ക്കുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്കു പോയി.

ഭാ:

പുനി പുനി ഹൃദയ് ബിചാർ കരി ധരി സീതാ കർ രൂപ്,

ആഗേം ഹോതു ചലി പഥ് തെഹിം ജെഹിം ആവത് നരഭൂപ്. (52)

വീണ്ടും വീണ്ടും മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ച് സതി സീതയുടെ രൂപം ധരിച്ച് നരരാജാവായ ശ്രീരാമൻ പോകുന്ന അതേ വഴിയിൽക്കൂടി മുന്നോട്ടു പോയി. (52)

ചഃ:

ലചരിമന് ദീഖ് ഉമാകൃത് ബേഷാ -

ചകിത് ഭൃഷ്ട ഭ്രമ് ഹൃദയ് ബിസേഷാ,

കഹി ന സകത് കചരു അതി ഗംഭീരാ -

പ്രഭു പ്രഭാതു ജാനത് മതിധീരാ

1

സതീ കപടു ജാനെള സുർസ്വാമീ -
സബ്ദരസീ സബ് അന്തര്യാമീ,
സുമിരത് ജാഹി മിടഇ അഗ്യാനാ -
സൊഇ സർബഗ്യ രാമു ഭഗവാനാ. 2

സതീ കീൻഹ് ചഹ് തഹ് ഹു ദുരാളു -
ദേഖഹു നാരി സുഭാവ് പ്രഭാളു,
നിജ് മായാ ബലു ഹൃദയ് ബഖാനീ -
ബോലേ ബിഹസി രാമു മൃദു ബാനീ. 3

ജോരി പാനി പ്രഭു കീൻഹ് പ്രനാമു -
പിതാ സമേത് ലീൻഹ് നിജ് നാമു,
കഹെള ബഹോരി കഹാം ബൃഷ്കേതു -
ബിപിന് അകേലി ഫിർഹു കെഹി ഹേതു. 4

ലക്ഷ്മണൻ ഉമയെ മാറുവേഷത്തിൽ കണ്ടപ്പോൾ അവന്റെ മനസ്സിൽ അത്യന്തം ആശ്ചര്യവും ഭ്രമവും ഉണ്ടായി. അവൻ വായടഞ്ഞു പോകുകയും അതിഗംഭീരനായി കാണപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ധീരമതിയായ അവൻ പ്രഭുവിന്റെ പ്രഭാവത്തെ അറിഞ്ഞിരുന്നു. സർവദർശിയും സർവാനന്തര്യാമിയുമായ ദേവന്മാരുടെ സ്വാമിയായ ശ്രീരാമൻ സതിയുടെ കപടവേഷം തിരിച്ചറിയാൻ താമസമുണ്ടായില്ല. ആരുടെ സ്മരണമാത്രത്തിൽ അജ്ഞാനം മറഞ്ഞുപോകുന്നുവോ, അതേ സർവജ്ഞനായ ഭഗവാൻ തന്നെയാണ് ശ്രീരാമൻ. സതി അവന്റെ മേൽത്തന്നെ വഞ്ചന പ്രയോഗിക്കാൻ തുനിഞ്ഞു. സ്ത്രീയുടെ സ്വഭാവം എത്ര ആഴ്ന്നതാണെന്നു നോക്കൂ! തന്റെ മായയുടെ ശക്തിയെ മനസ്സിൽ വാഴ്ത്തിക്കൊണ്ട് ശ്രീരാമൻ മൃദുവായ വാണിയിൽ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് അവളോട് സംഭാഷണം ആരംഭിച്ചു. ആദ്യം അവൻ കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് അവളെ വണങ്ങി, തന്റെ പിതാവിന്റെ പേരോടുകൂടി തന്റെ പേരും പറഞ്ഞു. പിന്നെ അവൻ അവളോട് വൃഷകേതു (ശിവൻ) എവിടെയാണെന്നും, അവൾ എന്തിനാണ് തനിച്ച് കാട്ടിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുന്നതെന്നും ചോദിച്ചു.

ദോ:

രാമ് ബചന് മൃദു ഗുഡ് സുനി ഉപജാ അതി സങ്കോചു,
സതീ സഭീത് മഹേസ് പഹിം ചലീം ഹൃദയ് ബഡ് സോചു. (53)

ശ്രീരാമന്റെ ഈ മൃദവും, പക്ഷേ ഗുഡവുമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് സതി വളരെ സങ്കോചപ്പെട്ടു. അവൾ ഭീതിയോടെ മനസ്സിൽ അത്യന്തം വിഷമതയോടെ മഹേശന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു ചെന്നു. (53)

ചൗ:

മൈം സങ്കർ കർ കഹാ ന മാനാ -
നിജ് അഗ്യാനു രാമ് പര് ആനാ,
ജാഇ ഉതരു അബ് ദേഹ് ഉ കാഹാ -
ഉര് ഉപജാ അതി ദാരുന് ദാഹാ. 1

ജാനാ രാമ് സതീം ദുഖു പാവാ -
നിജ് പ്രഭാഉ കരു പ്രഗടി ജനാവാ,
സതീം ദീഖ് കൌതുകു മഗ് ജാതാ -
ആഗേം രാമു സഹിത് ശ്രീ ഭ്രാതാ. 2

ഹിരി ചിത്വാ പാഹേം പ്രഭു ദേഖാ -
സഹിത് ബന്ധു സിത് സുന്ദര് ബേഷാ,
ജഹ് ചിതവഹിം തഹ് പ്രഭു ആസീനാ -
സേവഹിം സിദ്ധ് മുനീസ് പ്രബീനാ. 3

ദേഖേ സിഖ് ബിധി ബിഷ്ണു അനേകാ -
അമിത് പ്രഭാഉ ഏക് തേം ഏകാ,
ബന്ദത് ചരന് കരത് പ്രഭു സേവാ -
ബിബിധ് ബേഷ് ദേഖേ സബ് ദേവാ. 4

“ഞാൻ ശങ്കരന്റെ വാക്കിനെ മാനിച്ചില്ല. എന്റെ സ്വന്തം അജ്ഞാനത്തെ ശ്രീരാമന്റെ മേൽ പ്രയോഗിച്ചു. തിരിച്ചുപോയി ഇപ്പോൾ ഞാനെന്തു തരം പറയും?” അവളുടെ ഹൃദയവേദന അതിഭയങ്കരമായിരുന്നു. സതി ദുഃഖിതയാണെന്ന് ശ്രീരാമൻ അറിഞ്ഞു. ആതിനാൽ അവൻ തന്റെ മഹിമയുടെ ഒരംശത്തെ പ്രകടിപ്പിച്ചു. പോകുന്ന വഴിയിൽ സതി ഒരു അസാധാരണ ദൃശ്യം കണ്ടു. ശ്രീരാമൻ അവളുടെ മുമ്പിൽ സീതയോടും സഹോദരനോടും കൂടി പോകുന്നത് കണ്ടു. അവൾ പിന്നിൽ തിരിഞ്ഞു നോക്കി, അവിടേയും ശ്രീരാമൻ സുന്ദരവേഷത്തിൽ സീതയോടും സഹോദരനോടും കൂടി പോകുന്നത് കണ്ടു. എവിടെ തിരിഞ്ഞു നോക്കിയാലും അവിടെ പ്രഭു ആസനത്തിൽ ഇരുന്ന്, സിദ്ധന്മാരായും,

പ്രബുദ്ധന്മാരായ മൂന്നുശവന്മാരാരും സേവിയ്ക്കപ്പെടുന്നതായി കണ്ടു. അവൾ അനവധി സംഘങ്ങൾ ബ്രഹ്മാ-വിഷ്ണു-ശിവന്മാരെ - ഓരോ സംഘവും മറ്റു സംഘങ്ങളെക്കാൾ അധികം പ്രഭാവമുള്ളതായി, കണ്ടു. അവൾ വിവിധവേഷങ്ങളണിഞ്ഞ പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളെ വണങ്ങി സേവ ചെയ്യുന്ന ദേവന്മാരുടെ സമൂഹത്തെയും കണ്ടു.

ദോ:

സതീ ബിധാത്രി ഇന്ദിരാ ദേവീം അമിത് അനുപ്,
ജഹിം ജഹിം ബേഷ് അജാദി സുർ തെഹി തെഹി തന് അനുരുപ്. (54)

പിന്നെ അവൾ തുലനയില്ലാത്ത സൗന്ദര്യമുള്ള എണ്ണറ്റ സതിമാരേയും, ബ്രഹ്മാണിമാരേയും, ലക്ഷ്മിമാരേയും കണ്ടു. ആവരെല്ലാവരും കാഴ്ചയിൽ ബ്രഹ്മാദി ദേവന്മാർ അണിഞ്ഞിരുന്ന വേഷത്തിനൊത്തവരായിരുന്നു. (54)

ചൗ:

ദേവേ ജഹ് തഹ് രഘുപതി ജേതേ -
സക്തിൻഹ് സഹിത് സകല് സുർ തേതേ,
ജീവ് ചരാചര് ജോ സംസാരാ -
ദേവേ സകല് അനേക് പ്രകാരാ. 1

പൂജ്ഹിം പ്രഭുഹി ദേവ് ബഹു ബേഷാ -
രാമ് രുപ് ദുസര് നഹിം ദേഖാ,
അവലോകേ രഘുപതി ബഹുതേരേ-
സീതാ സഹിത് ന ബേഷ് ഘനേരേ. 2

സൊഇ രഘുബര് സൊഇ ലചരിമനു സീതാ -
ദേഖി സതീ അതി ഭൗ സഭീതാ,
ഹൃദയ് കമ്പ് തന് സുധി കരു നാഹിം -
നയന് മുദി ബൈഓ മഗ് മാഹിം. 3

ബഹുരി ബിലോകെള നയന് ഉഘാരി -
കരു ന ദീഖ് തഹ് ദച്ഛകുമാരീ,
പുനി പുനി നാഇ രാമ് പദ് സീസാ -
ചലീം തഹാ ജഹ് രഹേ ഗിരീസാ. 4

ശ്രീരാമന്റെ ഓരോ ദൃശ്യത്തിലും, തങ്ങളുടെ പത്നിമാരോടുകൂടി എല്ലാ ദേവന്മാരും, കണക്കറ്റ വർഗ്ഗങ്ങളോടുകൂടിയ സകല ചരാചരജീവങ്ങളും പരിചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സേവചെയ്യുന്ന ദേവന്മാർ പലതരത്തിലുള്ള വേഷങ്ങളണിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിലും, ശ്രീരാമൻ എല്ലാ ദൃശ്യങ്ങളിലും ഒരേ വേഷത്തിലിരുന്നു. അവൾ അനവധി രാമന്മാരേയും അത്രയും സീതമാരേയും കണ്ടുവെങ്കിലും, അവരുടെ വേഷത്തിൽ യാതൊരു വ്യത്യാസവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അതേ രാമനേയും, അതേ സീതയേയും അതേ ലക്ഷ്മണനേയും കണ്ട് സതി അത്യന്തം ഭീതിയടഞ്ഞു. അവളുടെ ഹൃദയം കുലുങ്ങി, അവൾ തന്റെ ശരീരത്തിന്റെ സ്മരണ നഷ്ടപ്പെട്ടു. കണ്ണുകളടച്ച് അവൾ വഴിയോരത്തിലിരുന്നു. ദക്ഷകുമാരി കണ്ണുകൾ തുറന്ന് വീണ്ടും നോക്കിയപ്പോൾ അവിടെ ഒന്നും കണ്ടില്ല. തുടർന്ന് ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളിൽ തല വണങ്ങിക്കൊണ്ട് അവൾ ഗിരീശൻ ഇരിയ്ക്കുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്കു ചെന്നു.

ദോ:

ഗയീം സമീപ് മഹേന്ദ് തബ് ഹംസി പുഷ്ഠീ കുസലാത്,
ലീൻഹി പരീശാ കവന് ബിധി കഹഹു സത്യ് സബ് ബാത്. (55)

അവൾ അടുത്തു ചെന്നപ്പോൾ മഹേശ്വരൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് അവളോട് കുശലം ചോദിച്ച് “നീ എങ്ങനെ ശ്രീരാമനെ പരീക്ഷിച്ചു എന്ന് സത്യം മുഴുവൻ പറയൂ” എന്ന് പറഞ്ഞു. (55)

ചൗ:

സതീം സമുത്ഥി രഘുബീര് പ്രഭാളൗ -
ഭയ്ബസ് സിവ് സന് കീൻഹ് ദുരാളൗ,
കചു ന പരീശാ ലീൻഹി ഗൊസാഹുൗ -
കീൻഹ് പ്രനാമു തുമ്ഹാരിഹി നാഹുൗ. 1

ജോ തുഹ് കഹാ സൊ മൂഷാ ന ഹോഹു -
മോരോ മന് പ്രതീതി അതി സോഹു,
തബ് സങ്കര് ദേഖെള ധരി ധ്യാനാ -
സതീം ജോ കീൻഹ് ചരിത് സബു ജാനാ. 2

ബഹുരി രാമ് മായ്ഹി സിരു നാവാ -
പ്രേരി സതിഹി ജേഹിം ത്യൂര് കഹാവാ,
ഹരി ഇച്ഛാ ഭാവീ ബല്വാനാ -
ഹൃദയ് ബിചാരത് സംഭു സുജാനാ.

3

സതീം കീൻഹ് സീതാ കര് ബേഷാ -
സിവ് ഉര് ഭയ്ള ബിഷാദ് ബിസേഷാ,
ജം അബ് കരള് സതീ മന് പ്രീതീ -
മിടഇ ഭഗതി പമു ഹോഇ അനീതീ.

4

രഘുവീരന്റെ പ്രഭാവത്തെ മനസ്സിലാക്കിയ സതി ഭയത്താൽ സത്യത്തെ ശിവനിൽനിന്നും മറച്ചു. “പ്രഭോ, ഞാൻ ഒന്നും പരീക്ഷിച്ചില്ല. അങ്ങു ചെയ്തപോലെ ഞാനും അവനെ വന്ദിച്ചു. അങ്ങ് പറഞ്ഞത് അസത്യമാവാൻ വഴിയില്ല. എന്റെ മനസ്സിൽ എനിക്ക് പൂർണ്ണവിശ്വാസമുണ്ട്.” അപ്പോൾ ശങ്കരൻ ധ്യാനിച്ച് നോക്കി, സതി ചെയ്തതെല്ലാം അറിഞ്ഞു. സതിയെ അസത്യം പറയാൻ പ്രേരിപ്പിച്ച ശ്രീരാമന്റെ മായയെ അദ്ദേഹം വീണ്ടും തലവണങ്ങി. ശ്രീഹരിയുടെ ഇച്ഛയാൽ മുൻകൂട്ടി വിധിച്ചത് സംഭവിച്ചേ തീരു എന്ന് സർവജ്ഞനായ ശംഭു സ്വയം മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ചു. സതി സീതയുടെ വേഷം ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇത് ശിവന്റെ മനസ്സിൽ വല്ലാത്ത സങ്കടത്തെ ഉണ്ടാക്കി. ‘സതിയെ ഇനി മുന്നേപ്പോൽ തുടർന്നു സ്നേഹിച്ചാൽ ഭക്തിമാർഗ്ഗം മറഞ്ഞുപോകും. അത് അനീതികരവു മായിരിയ്ക്കും.’

ദോ:

പരമ് പുനീത് ന ജാഇ തജി കിയേ പ്രേമ് ബഡ് പാപു,
പ്രഗടി ന കഹത് മഹേസു കചു ഹൃദയ് അധിക് സന്താപു. (56)

“സതി അത്രയ്ക്കും പരിശുദ്ധയാണ്, അവളെ ത്യജിയ്ക്കാനാവില്ല. പക്ഷേ അവളെ ഭാര്യയെ പോലെ സ്നേഹിച്ചാലോ അത് മഹാപാപവുമാണ്.” മനസ്സിൽ അമിതമായ സന്താപം ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും മഹേശൻ ഒരു വാക്കുപോലും ശബ്ദിച്ചില്ല. (56)

ചൗ:

തബ് സങ്കര് പ്രഭു പദ് സിരു നാവാ -
സുമിരത് രാമു ഹൃദയ് അസ് ആവാ,

എഹിം തന് സതിഹി ഭേദ് മൊഹി നാഹിം -
സിവ് സങ്കല്പ് കീൻഹ് മന് മാഹിം. 1

അസ് ബിചാരി സങ്കരു മതിധീരാ -
ചലേ ഭവന് സുമിരത് രഘുബീരാ,
ചലത് ഗഗന് ഭൈ ഗിരാ സുഹാഹു -
ജയ് മഹേസ് ഭലി ഭഗതി ദൃഢാഹു. 2

അസ് പന് തുംഹ് ബിനു കരതു കൊ ആനാ -
രാമഭഗത് സമർഥ് ഭഗവാനാ,
സുനി നഭ്ഗിരാ സതീ ഉദ് സോചാ -
പുചരാ സിവ്ഹി സമേത് സകോചാ. 3

കീൻഹ് കവന് പന് കഹഹു കൃപാലാ -
സത്യധാമ് പ്രഭു ദീന്ദയാലാ,
ജദപി സതീം പുചരാ ബഹു ഭാതീ -
തദപി ന കഹേതു ത്രിപുർ ആരാതീ. 4

പിന്നെ ശങ്കരഭഗവാൻ പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി. ശ്രീരാമനെ മനസ്സിൽ സ്‌മരിച്ചതും, അവൾ ആ ശരീരത്തിൽ ഇരിക്കുകയും കാലം തനിക്ക് അവളായി യാതൊരു ബന്ധവും ഉണ്ടാകരുത് എന്ന് മനസ്സിൽ സങ്കല്പിച്ചു. ഈവിധം സങ്കല്പിച്ച് ധീരമതിയായ ശങ്കരൻ രഘുവീരനെ സ്‌മരിച്ചു കൊണ്ട് തന്റെ വാസസ്ഥലത്തേക്ക് (കൈലാസത്തേക്ക്) പോയി. അദ്ദേഹം പുറപ്പെട്ടതും ആകാശത്തിൽനിന്നും മനോഹരമായ വാണിയുണ്ടായി: “ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തെ ദൃഢമാക്കിയ മഹേശന് ജയം. ഈവിധം ഒരു വ്രതം അങ്ങയല്ലാതെ മറ്റാർക്കാണ് എടുക്കുവാൻ കഴിയുക? അങ്ങ് ശ്രീരാമ ഭക്തനും അതേ സമയം സർവശക്തനായ ഭഗവാനുമാണ്.” എന്ന്. ആകാശവാണി കേട്ട് സതിയുടെ മനസ്സിൽ ചിന്തയുണ്ടായി. അവൾ സങ്കോചത്തോടെ ശിവനോട് ചോദിച്ചു: “ഹേ കൃപാലോ, അങ്ങ് എന്തു വ്രതമാണ് എടുത്തിരിക്കുന്നത് എന്ന് പറഞ്ഞാലും. അങ്ങ് സത്യത്തിന്റെ ഇരുപ്പിടവും ദീനദയാളനുമായ പ്രഭുവാണ്.” സതി പലവിധത്തിലും ചോദിച്ചുവെങ്കിലും ത്രിപുരാരിയായ ശങ്കരൻ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല.

ദോ:

സതീം ഹൃദയ് അനുമാന് കിയ് സബു ജാനെള സർബഗ്യ്,
കീൻഹ് കപട് മൈം സംഭു സന് നാരി സഹജ് ജഡ് അഗ്യ്. (57-ക)

സർവജ്ഞനായ പ്രഭു എല്ലാം അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെന്ന് സതി മനസ്സിൽ അനുമാനിച്ചു. താൻ ശംഭുവിനെ വഞ്ചിക്കാൻ ശ്രമിച്ചുവെന്ന് അവൾക്ക് തോന്നി. സ്ത്രീ പ്രകൃത്യാ തന്നെ തുച്ഛവും മന്ദബുദ്ധിയുമാണെന്ന് അവൾക്ക് മനസ്സിലായി. (57-ക)

സോ:

ജലു പയ് സരിസ് ബികാളു ദേഖ്ഹു പ്രീതി കി രീതി ഭലി,
ബിലഗ് ഹോളു രസു ജാളു കപട് ഖടാളു പരത് പുനി. (57-ഖ)

വെള്ളം ചേർത്ത പാലും പാലായി വില്ക്കപ്പെടുന്നു. പ്രേമത്തിന്റെ സംയോജനശക്തിയെ നോക്കൂ. അതിൽ അസത്യമെന്ന ഒരു തുള്ളി അമ്ലം ഒഴിച്ചാൽ ജലം പാലിൽനിന്നും വേർപെടുകയും, അതിന്റെ സ്വാദ് നഷ്ടപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. (57-ഖ)

ചൗ:

ഹൃദയ് സോചു സമുത്ഥത് നിജ് കർനീ -
ചിന്താ അമിത് ജാളു നഹിം ബരനി,
കൃപാസിന്ധു സിവ് പരമ് അഗാധാ -
പ്രഗട് ന കഹെള മോർ അപരാധാ. 1

സംകർ രുഖ് അവലോകി ഭവാനീ -
പ്രഭു മൊഹി തജെള ഹൃദയ് അകുലാനീ,
നിജ് അഘ് സമുത്ഥി ന കഹു കഹി ജാളു -
തപള അവാഘ് ഇവ ഉർ അധികാളു. 2

സതിഹി സസോച് ജാനി ബൃഷഭേതു -
കഹീം കഥാ സുന്ദർ സുഖ് ഹേതു,
ബർനത് പനമ് ബിബിധ് ഇതിഹാസാ -
ബിസ്വനാഥ് പഹുഞ്ചേ കൈലാസാ. 3

തഹ് പുനി സംഭു സമുന്ധി പന് ആപന് -
ബൈഭോ ബദ്തല് കരി കമലാസന്,
സങ്കർ സഹജ് സരുപു സംഹാരാ -
ലാഗി സമാധി അവണ്ഡ് അപാരാ.

4

താൻ ചെയ്തതിനെ ചിന്തിച്ച് സതിയുടെ മനസ്സിൽ വല്ലാത്ത ഉല്ലാസം ഉണ്ടായി. അവളുടെ വ്യാകുലത അളക്കുവാനോ വർണ്ണിപ്പാനോ കഴിയാത്തതായിരുന്നു. ശിവൻ തുലോം അഗാധമായ കൃപാസമുദ്രമാണെന്ന് സതിയ്ക്ക് മനസ്സിലായി. അതിനാലാണ് അദ്ദേഹം അവളുടെ തെറ്റിനെ വെളിപ്പെടുത്താത്തത്. ശങ്കരന്റെ പെരുമാറ്റത്തിൽനിന്നും പ്രഭു തന്നെ ത്യജിച്ചു കഴിഞ്ഞുവെന്ന് അവൾ നിർണ്ണയിച്ച് മനസ്സിൽ വ്യാകുലപ്പെട്ടു. തന്റെ തെറ്റിന്റെ ബോധമുണ്ടായി അവൾക്ക് ഒന്നും തന്നെ പറയാനായില്ല. അവളുടെ മനസ്സ് തീച്ചുളപോലെ എരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. സതി ചിന്താമഗ്നയാണെന്നറിഞ്ഞ് ശിവൻ അവളുടെ മനസ്സിനെ ആനന്ദിപ്പിക്കാൻ മനോഹരങ്ങളായ കഥകൾ പറഞ്ഞു. വഴിയിൽ പലവിധ ഇതിഹാസങ്ങൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് വിശ്വനാഥൻ കൈലാസത്തിലെത്തി. പിന്നെ തന്റെ വ്രതത്തെ ഓർമ്മിച്ച് വടവൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ പദ്മാസനത്തിലിരുന്നു. ശങ്കരൻ തന്റെ ആത്മാവിൽ ലയിച്ച് അവണ്ഡവും അനിശ്ചിതവുമായ ദീർഘസമാധിയിൽ ആഴ്ന്നു.

ഭോ:

സതീ ബസ്ഹിം കൈലാസ് തബ് അധിക് സോചു മന് മാഹിം,
മരമു ന കോളു ജാന് കചരു ജുഗ് സമ് ദിവസ് സിരാഹിം. (58)

മനസ്സിൽ അത്യന്തം ദുഃഖത്തോടെ സതി അപ്പോൾ കൈലാസത്തിൽ വസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവളുടെ മനസ്സിലുള്ള മർമ്മത്തെ ആരും ആറിഞ്ഞില്ല. പക്ഷേ അവൾക്ക് ദിവസങ്ങൾ യുഗങ്ങളെപ്പോലെ കഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. (58)

ചൗ:

നിത് നവ് സോചു സതീ ഉര് ഭാരാ -
കബ് ജൈഹളുദ് ദുഖ് സാഗര് പാരാ,
മൈം ജോ കീൻഹ് രഘുപതി അപമാനാ -
പുനി പതിബചനു മൃഷാ കരി ജാനാ.

1

സോ ഫലു മോഹി ബിധാതാഃ ദീൻഹാ -
ജോ കരു ഉചിത് രഹാ സൊതു കീൻഹാ,
അബ് ബിധി അസ് ബുത്ഥിഅ നഹിം തോഹീ -
സങ്കർ ബിമുഖ് ജിആവസി മോഹീ. 2

കഹി ന ജാതു കരു ഹൃദയ് ഗ്ലാനീ -
മന് മഹുഃരാമ്ഹി സുമിർ സയാനീ,
ജം പ്രഭു ദീന്ദയാലു കഹാവാ -
ആർതി ഹരന് ബേദ് ജസു ഗാവാ. 3

തൗ മൈ ബിനയ് കർളു കർ ജോരീ -
ഛുടല ബേഗി ദേഹ് യഹ് മോരീ,
ജം മോരേം സിവ് ചരന് സനേഹു -
മന് ക്രമ് ബചന് സത്യ് ബ്രത് ഏഹു. 4

സതിയുടെ മനസ്സിൽ ഭാരിച്ചിരുന്ന ദുഃഖം നിത്യവും പുതിയതായിരുന്നു. ഈ ദുഃഖസാഗരത്തെ എപ്പോൾ കടക്കുമെന്ന് അവൾ അറിഞ്ഞില്ല. “ഞാൻ രാലുപതിയെ അപമാനിച്ചു. പിന്നെ എന്റെ പതിയുടെ വാക്കിനെ അസത്യമായി കരുതി. അതിന്റെ ഫലം വിധാതാവ് എനിക്കു തന്നു. ഞാനർഹിക്കുന്നതു തന്നെയാണ് അദ്ദേഹം ചെയ്തതും. ദൈവമേ, ഇപ്പോൾ ശങ്കരനിൽനിന്നും വേർപെട്ടശേഷം ഞാൻ ഇനി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നത് തനിക്ക് യോജിച്ചതല്ല.” അവളുടെ മനസ്സിലെ വേദന വർണ്ണിക്കാൻ വാർത്തയായിരുന്നു. വിവേകിയായ അവൾ ശ്രീരാമനെ മനസ്സിൽ സ്മരിച്ച് അവനെ ഈവിധം ബോധിപ്പിച്ചു: “അങ്ങയെ അവർ ദീനദയാളനെന്ന് പറയുന്നു; വേദങ്ങൾ അങ്ങയെ സങ്കടഹരണനെന്ന് ഘോഷിക്കുന്നു; അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ഞാൻ അങ്ങയോട് കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു: പ്രഭോ, എന്റെ ഈ ദേഹം വേഗം വീഴട്ടെ. എനിക്ക് ശിവന്റെ പാദങ്ങളിൽ ഭക്തിയുണ്ടെങ്കിൽ, ഞാൻ എന്റെ വ്രതത്തിൽ മനസാ വാചാ കർമ്മണാ സത്യം പാലിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ.....”

ദോ:

തൗ സബ്ദർസീ സുനിഅ പ്രഭു കരള സൊ ബേഗി ഉപാതു,
ഹോതു മരനു ജേഹിം ബിനഹിം ശ്രമ് ദുസഹ് ബിപത്തി ബിഹാതു. (59)

“.....അപ്പോൾ ഹേ സർവദർശിയായ സ്വാമീ, കേട്ടാലും: ഏതെങ്കിലും ഒരു ഉപായം ചെയ്ത് അധികം ശ്രമമില്ലാതെ മരിച്ച് ഈ ദുഃസഹമായ വിപത്തിൽനിന്നും എനിക്ക് മോചനം ലഭിക്കട്ടെ.” (59)

ചൗ:

എഹിബിധി ദുഖിത് പ്രജേസ്കുമാരീ -
അകഥനീയ് ദാരുന് ദുഖു ഭാരീ,
ബീതേം സംബത് സഹസ് സതാസീ -
തജീ സമാധി സംഭു അബിനാസി. 1

രാമ് നാമ് സിവ് സുമിരന് ലാഗേ -
ജാനെതു സതീം ജഗത്പതി ജാഗേ,
ജാതു സംഭു പദ് ബന്ദനു കീൻഹാ -
സന്തുഖ് സങ്കർ ആസന് ദീൻഹാ. 2

ലഗേ കഹന് ഹരികഥാ രസാലാ -
ദുഷ്ട പ്രജേസ് ഭഷ്ട തെഹി കാലാ,
ദേഖാ ബിധി ബിചാരി സബ് ലായക് -
ദുഷ്ടഹി കിൻഹ് പ്രജാപതി നായക്. 3

ബഡ് അധികാർ ദുഷ്ട് ജബ് പാവാ -
അതി അഭിമാനു ഹൃദയ് തബ് ആവാ,
നഹിം കൊള അസ് ജന്മാ ജഗ് മാഹീം -
പ്രഭുതാ പായി ജാഹി മദ് നാഹീം. 4

ദക്ഷകുമാരി സതി ഈവിധം അത്യന്തം വ്യാകുലയായി. അവളുടെ ഭാരിച്ച ദുഃഖം അവർണ്ണനീയമായിരുന്നു. എൺപത്തേഴായിരം വർഷങ്ങൾക്കു ശേഷം ശംഭു സമാധിയിൽനിന്നും ഉണർന്നു. ശിവൻ രാമനാമത്തെ സ്മരിച്ച് ഉരുവിടാൻ തുടങ്ങി. ജഗത്പതിയായ ശിവൻ ഉണർന്ന വിവരം സതി അറിഞ്ഞു. ചെന്ന് ശംഭുവിന്റെ പാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചു. ശങ്കരൻ അവൾക്ക് തന്റെ അഭിമുഖമായി ഇരിക്കാൻ ആസനം കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം രസമയമായ ഹരികഥകളെ പറയാൻ തുടങ്ങി. ഈ സമയം ദക്ഷൻ സർവ ജീവജാലങ്ങളുടേയും സ്വാമിയായി. തീരെ വിചാരിച്ച ശേഷം ബ്രഹ്മാവ് ദക്ഷനെ എല്ലാവിധത്തിലും യോഗ്യനാണെന്നു കണ്ട് അവനെ എല്ലാ

ജീവജാലങ്ങളുടേയും നായകനായി - പ്രജാപതിയായി നിയമിച്ചു. ഉയർന്ന പദവി ലഭിച്ചപ്പോൾ ദക്ഷന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അളവില്ലാത്ത അഭിമാനമുണ്ടായി. പ്രഭുത്വം ലഭിച്ച് മദോന്മത്തരാകത്ത ആരും തന്നെ ഈ ലോകത്തിൽ ജനിച്ചിട്ടില്ല.

ദോ:

ദുഷ്ട ലിഷ്ട മുനി ബോലി സബ് കരന് ലഗേ ബഡ് ജാഗ്,
നേവതെ സാദർ സകല് സൂർ ജേ പാവത് മഖ് ഭാഗ് (60)

ദക്ഷൻ എല്ലാ മഹർഷിമാരേയും വിളിച്ചുവരുത്തി; അവർ ഒരു വലിയ യാഗം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. യാഗത്തിൽ ഭാഗം ലഭിക്കുന്ന എല്ലാ ദേവന്മാരും ആദരവോടെ ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടു. (60)

ചൗ:

കിന്നർ നാഗ് സിദ്ധ് ഗന്ധർവാ -
ബധുന്ദഹ് സമേത് ചലേ സൂർ സർവാ,
ബിഷ്നു ബിരഞ്ചി മഹേസു ബിഹാതു -
ചലേ സകല് സൂർ ജാഗ് ബനാതു. 1

സതീം ബിലോകേ ബ്യാമ് ബിമാനാ -
ജാത് ചലേ സുന്ദർ ബിധി നാനാ,
സൂർ സുന്ദരീ കരഹിം കല് ഗാനാ -
സുനത് ശ്രവന് ഷൂക്ഹിം മുനി ധ്യാനാ. 2

പുഷ്പേ തബ് സിവ് കഹേള ബഖാനീ -
പിതാ ജഗ്യ് സുനി കശു ഹരഷ്ഠാനീ,
ജതം മഹേസു മൊഹി ആയസു ദേഹിം -
കശു ദിന് ജാതു രഹതം മിസ് ഏഹിം. 3

പതി പരിത്യാഗ് ഹൃദയ് ദുഖു ഭാതീ -
കഹതു ന നിജ് അപരായ് ബിചാരീ,
ബോലീ സതീ മനോഹര് ബാനീ -
ഭയ് സങ്കോച് പ്രേമ് രസ് സാനീ. 4

കിന്നര-നാഗ-സിദ്ധ-ഗന്ധർവാദികളും മറ്റുള്ള ദേവന്മാരെല്ലാവരും തങ്ങളുടെ പത്നിമാരോടുകൂടി യാഗസ്ഥലത്തേക്ക് പുറപ്പെട്ടുപോയി. വിഷ്ണു, ബ്രഹ്മാവ്, മഹേശൻ ഇവരൊഴിച്ച് മറ്റെല്ലാ ദേവന്മാരും തങ്ങളുടെ വിമാനങ്ങളിൽ കയറി പുറപ്പെട്ടു. മനോഹരങ്ങളായ പലവിധത്തിലുള്ള വിമാനങ്ങൾ പോകുന്നത് സതി കണ്ടു. സുന്ദരികളായ ദേവസ്ത്രീകൾ കളഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അതു കേട്ട് മുനിമാരുടെ ധ്യാനം കലഞ്ഞു. ആ കോലാഹലത്തെപ്പറ്റി സതി ചോദിച്ചപ്പോൾ ശിവൻ കാര്യങ്ങളെല്ലാം അവളോട് വിവരിച്ചു പറഞ്ഞു. തന്റെ പിതാവ് യാഗം കഴിഞ്ഞാൻ പോകുന്നുവെന്നറിഞ്ഞ് അവൾ കുറച്ചു സന്തോഷിച്ചു. മഹേശ്വരൻ അനുവദിച്ചാൽ തന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു ചെന്ന് കുറെ ദിവസം അവിടെ താമസിക്കാൻ അതിനെ ഒരു ഒഴിവുകഴിവാക്കാമെന്ന് അവൾ വിചാരിച്ചു. പതിയാൽ പരിത്യജിക്കപ്പെടുമോ എന്ന ദുഃഖം അവളുടെ ഹൃദയത്തെ വല്ലാതെ പീഡിപ്പിച്ചു. പക്ഷേ അവൾക്ക് തന്റെ അപരാധത്തെപ്പറ്റി ബോധമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ഒന്നും തന്നെ പറഞ്ഞില്ല. ഒടുവിൽ സതി സങ്കോചവും ആശങ്കയും, സ്നേഹവും കലർന്ന് മനോഹരമായ വാണിയിൽ പറഞ്ഞു:-

ഭോ:

പിതാ ഭവന് ഉത്സവ് പരമ് ജം പ്രഭു ആയസു ഹോതു,
തൗ മൈം ജാഹ് കൃപായതന് സാദർ ദേഖന് സോതു. (61)

“എന്റെ പിതാവിന്റെ വീട്ടിൽ വലിയ ഉത്സവമുണ്ട്. പ്രഭോ, അങ്ങ് അനുവദിച്ചാൽ ഞാൻ പോയി അതിനെ കാണാം, ഹേ കൃപാനിധേ.”(61)

ചൗ:

കഹേഹു നീക് മോരെഹു മന് ഭാവാ -
യഹ് അനുചിത് നഹിം നൈവത് പാവാ,
ദുഷ്ട് സകല് നിജ് സുതാ ബാലാഹു -
ഹമരേം ബയര് തുഹ്ള ബിസരാഹു. 1

ബ്രഹ്മസഭാ ഹമ് സന് ദുഖു മാനാ -
തൈഹി തേം അജ്ഹു കരഹിം അപമാനാ,
ജം ബിനു ബോലേം ജാഹു ഭവാനീ -
രഹതു ന സീലു സനേഹു ന കാനീ. 2

ജദപി മിത്ര പ്രഭു പിതു ഗുർ ഗേഹാ -
ജാതു ബിനു ബോലേഹു ന സുഭേഹാ,
തദപി ബിരോധ് മാൻ ജഹ് കോതു -
തഹ് ഗഷ്ട് കല്യാനു ന ഹോതു. 3

ഭാതി അനേക് സംഭു സമുത്ഥാവാ -
ഭാവീ ബസ് ന ഗ്യാനു ഉർ ആവാ,
കഹ് പ്രഭു ജാഹു ജോ ബിനഹിം ബൊലാഹ് -
നഹിം ഭലി ബാത് ഹമാരേ ഭാഷ്ട്. 4

ശിവൻ മറുപടി പറഞ്ഞു: “നീ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്, എന്റെ മനസ്സിലും അങ്ങനെ തോന്നി. പക്ഷേ അതിലൊരു കുഴപ്പമുണ്ട്: നിന്റെ പിതാവ് നമ്മളെ ക്ഷണിച്ചിട്ടില്ല. ദക്ഷൻ തന്റെ മറ്റുള്ള പെൺമക്കളെ എല്ലാവരേയും ക്ഷണിച്ചിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ എന്റെ നേർക്കുള്ള വൈരം കാരണം നീയും കൂടി അവഗണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മസഭയിൽ അദ്ദേഹം നമ്മുടെ പെരുമാറ്റത്തിൽ കുറ്റം കണ്ടു. അതിനാലാണ് അദ്ദേഹം നമ്മളെ ഇപ്പോഴും അപമാനിക്കുന്നത്. ഹേ ഭവാനീ, ക്ഷണിക്കാതെ നീ അങ്ങോട്ടു പോയാൽ നമ്മുടെ മര്യാദയും, സ്നേഹവും, അഭിമാനവും കാറ്റിൽ പറക്കും. സുഹൃത്തിന്റേയും, യജമാനന്റേയും, പിതാവിന്റേയും, ഗുരുവിന്റേയും വീടുകളിലേയ്ക്ക് ക്ഷണിക്കാതെ തന്നെ പോകാം, അതിൽ സംശയമില്ല. എങ്കിലും, വിരോധം ഭാവിക്കുന്നവരുടെ അടുത്തേയ്ക്ക് പോകുന്നതുകൊണ്ട് നല്ലതൊന്നും ഉണ്ടാവില്ല.” ശംഭു ഈവിധം പല പ്രാവശ്യം അവളെ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി. പക്ഷേ വിധിച്ചതു പ്രകാരം, അവളുടെ മനസ്സിൽ അതിനെ ഗ്രഹിക്കാനുള്ള ജ്ഞാനം ഉണ്ടായില്ല. ക്ഷണിക്കാതെ അവൾ പിതാവിന്റെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പോയാൽ അത് നല്ലതിനാവില്ല എന്ന് തനിയ്ക്കു തോന്നുന്നതായി പ്രഭു വീണ്ടും അവളോട് പറഞ്ഞു.

ദോ:
കഹി ദേഖാ ഹർ ജതൻ ബഹു രഹതു ന ദുഷ്ട്കുമാരി,
ദിഷ്ട മുഖ്യ് ഗന് സംഗ് തബ് ബിദാ കീൻഹ് ത്രിപുരാതി. (62)

അവളോട് അനേകം പ്രാവശ്യം വാദിച്ചു നോക്കിയെങ്കിലും ദക്ഷകുമാരി പിൻതങ്ങാൻ പോകുന്നില്ലെന്നു കണ്ട് ത്രിപുരാരിയായ ഹരൻ തന്റെ

മുഖ്യഗണങ്ങളിൽ ചിലരെ അകമ്പടിയായി കൊടുത്ത് അവൾക്ക് വിടകൊടുത്തു. (62)

ചൗ:

പിതാ ഭവന് ജബ് ഗുഹും ഭവാനീ -
ദുഷ്ട ത്രാസ് കാഹു ന സന്മാനീ,
സാദർ ലൈഹി മിലീ എക് മാതാ -
ഭഗിനീം മിലീം ബഹുത് മുസുകാതാ. 1

ദുഷ്ട ന കചരു പുഹരീ കുശലാതാ -
സതിഹി ബിലോകി ജരേ സബ് ഗാതാ,
സതീം ജാതു ദേവൈ തബ് ജാഗാ -
കതഹു ന ദീഖ് സംഭു കർ ഭാഗാ. 2

തബ് ചിത് ചഡൈ ജൊ സങ്കരു കഹൈ -
പ്രഭു അപമാനു സമുത്ഥി ഉർ ദഹൈ -
പാഹിലി ദുഖു ന ഹുദയ് അസ് ബ്യാപാ -
ജസ് യഹ് ഭയതു മഹാ പരിതാപാ. 3

ജദ്യപി ജഗ് ദാരുന് ദുഖ് നാനാ -
സബ് തേം കരിന് ജാതി അപമാനാ,
സമുത്ഥി സൊ സതിഹി ഭയതു അതി ക്രോധാ -
ബഹുബിധി ജനനീം കീൻഹ് പ്രബോധാ. 4

ഭവാനി തന്റെ പിതാവിന്റെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പോയപ്പോൾ ദക്ഷന്റെ അപ്രിയത്തെ ഭയന്ന് ആരും അവളെ സല്ലരിച്ചില്ല. അവളുടെ അമ്മ ഒരുവൾ മാത്രം അവളെ സ്നേഹത്തോടെ കണ്ടുമുട്ടി. അവളുടെ സഹോദരിമാർ അവളെ അത്യധികം മന്ദഹാസത്തോടെ വരവേറ്റു. ദക്ഷൻ അവളോട് കുശലപ്രശ്നം കൂടി ചെയ്തില്ല. സതിയെ കണ്ട് ക്രോധത്താൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം മുഴുവൻ ദഹിച്ചു. സതി പിന്നെ യാഗത്തെ നോക്കാൻ പോയി. ഒരിടത്തും യാഗത്തിൽ ശംഭുവിന്റെ ഭാഗം അവൾ കണ്ടില്ല. അപ്പോഴാണ് അവൾക്ക് ശംഭു പറഞ്ഞത് മനസ്സിലായത്. തന്റെ സ്വാമിയ്ക്കു ചെയ്ത അപമാനത്തെ ഓർത്ത് അവളുടെ മനസ്സ് ആളിക്കത്തി. മുമ്പിലത്തെ ദുഃഖം (ശിവനാൽ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടത്) ഇപ്പോൾ താൻ അനുഭവിക്കുന്ന കഠിനമായ ദുഃഖത്തെപ്പോലെ അവളുടെ മനസ്സിനെ

വേദനിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല. ഈ ലോകത്തിൽ പലവിധത്തിലുള്ള ദാരുണങ്ങളായ ദുഃഖഷ്ടമുണ്ടെങ്കിലും, തന്റെ സ്വന്തം ജനങ്ങൾക്കു ചെയ്യപ്പെട്ട അപമാനം എല്ലാറ്റിലും വെച്ച് അത്യന്തം വേദനകരമാണ്. അതിനെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ച് അവൾ അത്യന്തം ക്രോധാകുലയായി. അവളുടെ അമ്മ അവളെ പല വിധത്തിൽ സമാധാനിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു.

ദോ:

സിഖ് അപമാനു ന ജാതു സഹി ഹൃദയ് ന ഹോതു പ്രബോധ്,
സകല് സഭഹി ഹരി ഹടകി തബ് ബോലീം ബചന് സക്രോധ്. (63)

ശിവനെ അപമാനമുണ്ടാക്കിയത് അവൾക്ക് സഹിക്കാനായില്ല. ആതിനാൽ അവളുടെ മനസ്സിൽ സമാധാനമുണ്ടായില്ല. പിന്നെ സഭയിലിരുന്ന എല്ലാവരെയും രൂക്ഷമായി അധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ട് അവൾ ക്രോധം നിറഞ്ഞ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: (63)

ചൗ:

സുനഹു സഭാസദ് സകല് മുനിംദാ -
കഹീ സുനീ ജിൻഹ് സങ്കർ നിന്ദാ,
സോ ഫല് തുരത് ലഹബ് സബ് കാഹു്-
ഭലീ ഭാതി പചരിതാബ് പിതാഹു്. 1

സന്ത് സംഭു ശ്രീപതി അപബാദാ -
സുനിഅ ജഹാ തഹ് അസി മർജാദാ,
കാടിയ താസു ജീദ് ജോ ബസാഹു -
ശ്രവന് മുദി ന ത് ചലിഅ പരാഹു. 2

ജഗതാത്മാ മഹേസു പുരാരി -
ജഗത് ജനക് സബ്കേ ഹിത്കാരി,
പിതാ മന്മതി നിന്ദത് തേഹീ -
ദുഷ്ട് സുക്ര സംഭവ് യഹ് ദേഹീ. 3

തജിഹു തുരത് ദേഹ് തൈഹി ഹേതു -
ഉർ ധരി ചന്ദ്രമൗലി ബൃഷകേതു,
അസ് കഹി ജോഗ് അഗിനി തനു ജാരാ -
ഭയു സകല് മഖ് ഹാഹാകാരാ. 4

“ജ്യേഷ്ഠസഭാംഗങ്ങളും എല്ലാ മുനീശ്വരന്മാരും കേൾക്കുവിൻ. ആരെല്ലാം ശങ്കരനെ നിന്ദിക്കുകയോ, നിന്ദിക്കുന്നതു കേൾക്കുകയോ ചെയ്തുവോ, ആ നിങ്ങളെല്ലാവരും നിങ്ങളുടെ പാപത്തിന്റെ ഫലം ഉടൻതന്നെ അനുഭവിക്കണം. എന്റെ പിതാവും നല്ലപോലെ പശ്ചാത്തപിക്കും. എവിടെയെല്ലാം സാധുക്കളും, ശംഭുവും, വിഷ്ണുവും അവമതിക്കപ്പെടുന്നത് നിങ്ങൾ കേൾക്കുന്നുവോ, അവിടെയെല്ലാം നിയമം, നിങ്ങളുടെ അധികാരത്തിലുൾപ്പെടുന്നതായാൽ, ആ പറഞ്ഞവരുടെ നാവ് മുറിച്ചു കളയണം; അഥവാ, നിങ്ങൾ ചെവികൾ പൊത്തിക്കൊണ്ട് ഓടിപ്പോകണമെന്നതാണ്. ത്രിപുരാരി, മഹേശ്വരൻ ജഗത്തിന്റെയെല്ലാം ആത്മാവാണ്. അവൻ ജഗത്തിന്റെ പിതാവാണ്. എല്ലാവരുടേയും ഹിതകാരിയുമാണ്. അദ്ദേഹത്തേയാണ് മന്ദബുദ്ധിയായ എന്റെ പിതാവ് നിന്ദിക്കുന്നത്. എന്റെ ഈ ശരീരം ആ ദക്ഷനിൽനിന്നും ഉണ്ടായതാണ്. അതിനാൽ, ചന്ദ്രമൗലിയും വൃഷകേതുവുമായ ശിവഭഗവാനെ മനസ്സിൽ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് ഉടൻ തന്നെ ഞാൻ ഈ ദേഹത്തെ ത്യജിക്കും.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അവൾ യോഗാഗ്നിയായ് തന്റെ ദേഹത്തെ ദഹിപ്പിച്ചു. യാഗശാലയിൽ മുഴുവൻ ഹാഹാകാരം മുഴങ്ങി.

ദോ:

സതീ മരനു സുനി സംഭുഗന് ലഗേ കരന് മഖ് ഖീസ്,
ജഗദ് ബിധംസ് ബിലോകി ഭൂഗു രച്ഛാ കീൻഹ് മുനീസ്. (64)

സതിയുടെ മരണവാർത്ത കേട്ട് ശംഭുവിന്റെ ഗണങ്ങൾ യാഗത്തെ നശിപ്പിക്കാൻ തുടങ്ങി. യാഗത്തിന്റെ നാശം കണ്ട് ഭൂഗു മുനീശ്വരൻ അതിനെ രക്ഷിച്ചു. (64)

ചൗ:

സമാചാർ സബ് സങ്കർ പാഘ -
ബീരഭദ്രു കരി കോപ് പഠാഘ,
ജഗദ് ബിധംസ് ജാതു തിൻഹ് കീൻഹാ -
സകല് സുരൻഹ് വിധിവത് ഫലു ദീൻഹാ. 1

ദൈ ജഗ്ബിദിത് ദച്ഛ് ഗതി സോഹു -
ജസി കഹു സംഭു ബിമുഖ് കൈ ഹോഹു,

യഹ് ഇതിഹാസ് സകൽ ജഗ് ജാനീ -
താതേ മൈം സംഭരപ് ബഖാനീ. 2

സതീം മരത് ഹരി സന് ബരു മാഗാ -
ജനമ് ജനമ് സിവ് പദ് അനുരാഗാ,
തെഹി കാരന് ഹിമ്ഗിരി ഗൃഹ് ജാഹു -
ജന്മീം പാർബതീ തനു പാഹു. 3

ജബ് തേം ഉമാ സൈല് ഗൃഹ് ജാഹു -
സകല് സിദ്ധി സംപതി തഹ് പാഹു,
ജഹ് തഹ് മുനിൻഹ് സുആശ്രമ് കീൻഹേ -
ഉചിത് ബാസ് ഹിമ് ഭുധര് ദീൻഹേ. 4

ശങ്കരന് എല്ലാ വർത്തമാനവും ലഭിച്ചു. കോപാവിഷ്ടനായി അദ്ദേഹം വീരഭദ്രനെ അയച്ചു. അവിടെ പോയി അവൻ യജ്ഞത്തെ നശിപ്പിച്ച് ദേവൻന്മാർക്കെല്ലാം വേണ്ടപോലെ പ്രതിഫലം കൊടുത്തു. ലോകം മുഴുവൻ നല്ലപോലെ അറിയുന്നതുപോലെ, ദക്ഷന്, ശംഭുവിന്റെ വിരോധിക്കു ലഭിക്കുന്ന അതേ ഗതി ലഭിച്ചു. ഈ കഥ ലോകം മുഴുവൻ അറിയുന്നതാണ്. അതിനാൽ ഞാൻ അതിനെ സംക്ഷേപമായി പറഞ്ഞു. സതി മരിയ്ക്കുമ്പോൾ ശ്രീഹരിയോട് തന്റെ എല്ലാ ജന്മങ്ങളിലും തനിക്ക് ശിവന്റെ പാദങ്ങളിൽ ഭക്തിയുണ്ടായിരിയ്ക്കണം എന്ന വരം ചോദിച്ചിരുന്നു. അതിനാലാണ് അവൾ പാർവതി എന്ന് ഹിമവാന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ജനിച്ചത്. ഹിമവാന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ജനിച്ചപ്പോൾ മുതൽ ആ പർവതം എല്ലാ സിദ്ധി കളുടേയും സമ്പത്തുകളുടേയും നിധാനമായിത്തീർന്നു. അവിടെയും ഇവിടെയുമായി മുനിമാർ മനോഹരങ്ങളായ ആശ്രമങ്ങൾ പണിതു. ഹിമവാനും അവർക്ക് ഉചിതമായ വാസസ്ഥലങ്ങൾ (ഗൃഹകൾ മുതലായവ) കൊടുത്തു.

ദോ:

സദാ സുമന് ഫല് സഹിത് സബ് ദ്രുമ് നവ് നാനാ ജാതി,
പ്രഗടീം സുന്ദർ സൈല് പര് മനി ആകര് ബഹു ഭാതി. (65)

സദാ പുഷ്പിതുന്നതും ഫലിതുന്നതുമായ പല ജാതിയിലുള്ള യുവ
വൃക്ഷങ്ങളും, പലവിധത്തിലുള്ള രത്നങ്ങളുടെ ഖനികളും മനോഹരമായ
പർവതത്തിൽ കണ്ടുതുടങ്ങി. (65)

ചൗ:

സരിതാ സബ് പുനീത് ജലു ബഹഹീം -
ഖഗ് മൃഗ് മധുപ് സുഖീ സബ് രഹഹീം
സഹജ് ബയരു സബ് ജീവൻഹ് ത്യാഗാ -
ഗിരി പദ് സകല് കരഹി അനുരാഗാ. 1

സോഹ് സൈല് ഗിരിജാ ഗൃഹ് ആഷ്ട് -
ജിമി ജനു രാമ്ഭഗതി കേ പാഷ്ട്,
നിത് നുതന് മംഗല് ഗൃഹ് താസു -
ബ്രഹ്മാദിക് ഗാവഹിം ജസു ജാസു. 2

നാരദ് സമാചാര് സബ് പാഷ്ട -
കൗതുകഹീം ഗിരി ഗേഹ് സിധാഷ്ട,
സൈലരാജ് ബഡ് ആദര് കീൻഹാ -
പദ് പഖാരി ബര് ആസനു ദീൻഹാ. 3

നാരി സഹിത് മുനി പദ് സിരു നാവാ -
ചരന് സലില് സബു ഭവനു സിചാവാ,
നിജ് സൗഭാഗ്യ് ബഹുത് ഗിരി ബര്നാ -
സുതാ ബോലി മേലീ മുനി ചരനാ. 4

എല്ലാ നദികളിലും പാവനജലം ഒഴുകി. പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും,
വണ്ടുകളും സുഖിച്ചിരുന്നു. ആ പർവതത്തിൽ വസിച്ചിരുന്ന എല്ലാ
ജീവജന്തുക്കളും തങ്ങളുടെ സ്വാഭാവിക വൈരത്തെ ത്യജിച്ച് തമ്മിൽ
സ്നേഹത്തോടെയിരുന്നു. ഗിരിജയുടെ ആവിർഭാവത്തോടെ പർവതം
(ഹിമാലയം), ശ്രീരാമൻ തന്റെ ഭക്തനെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ
സന്തുഷ്ടിയോടെ കാണപ്പെട്ടു. ഓരോ ദിവസവും പുതിയ പുതിയ
മംഗളങ്ങൾ ആ ഗൃഹത്തിൽ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ
(ഹിമവാന്റെ) യശസ്സിനെ ബ്രഹ്മാദികളും കൂടി പാടിയിരുന്നു. വർത്തമാന
മെല്ലാമറിഞ്ഞ നാരദമുനി കൗതുകത്തോടെ ഗിരിരാജന്റെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്ക്
ചെന്നു. പർവതരാജൻ അത്യന്തം ആദരവോടെ അദ്ദേഹത്തെ വരവേറ്റു.

മുനിയുടെ പാദങ്ങളെ കഴുകി അദ്ദേഹത്തെ സുന്ദരമായ ഒരു ആസനത്തിലിരുത്തി. തന്റെ പത്നി സഹിതം ഗിരിരാജൻ മുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി. പാദങ്ങൾ കഴുകിയ ജലത്തെ ഗൃഹത്തിൽ എല്ലാ സ്ഥലത്തും തെളിച്ചു. ഹിമാചലഗിരി തന്റെ സൗഭാഗ്യത്തെ വാഴ്ത്തി. തന്റെ പുത്രിയെ വിളിച്ചുവരുത്തി മുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ ഇരുത്തി.

ഭോ:

ത്രികാലഗ്യ് സർബഗ്യ് തുംഹ് ഗതി സർബത്ര തുംഹാരി,
കഹഹു സുതാ കേ ദോഷ് ഗുന് മുനിബർ ഹൃദയ് ബിചാരി. (66)

“അങ്ങ് ത്രികലാജനെന്നും സർവജനെന്നുമാണ്. അങ്ങയ്ക്ക് സർവത്ര പ്രവേശനമുണ്ട്. ഹേ മുനിവര്യ, നല്ലപോലെ ചിന്തിച്ച് എന്റെ പുത്രിയുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെപ്പറ്റി പറഞ്ഞാലും.” (66)

ചൗ:

കഹ് മുനി ബിഹസി ഗുഡ് മൃദു ബാനീ -
സുതാ തുംഹാരി സകല് ഗുന് ചാനീ,
സുന്ദർ സഹജ് സുസീല് സയാനീ -
നാമ് ഉമാ അംബികാ ഭവാനീ. 1

സബ് ലച്ഛന് സംപന് കുമാരീ -
ഹോതുഹി സംതത് പിയ്ഹി പിആരീ,
സദാ അചല്എഹി കര് അഹിവാതാ -
എഹി തേം ജസുപൈഹഹിപിതു മാതാ. 2

ഹോതുഹി പുജ്യ് സകല് ജഗ് മാഹീം -
എഹി സേവത്കരു ദുർലഭ് നാഹീം,
എഹി കര് നാമു സുമിരീ സംസാരാ -
ത്രിയ് ചഡിഹഹിം പതിബ്രത് അസിധാരാ. 3

സൈല് സുലച്ഛന് സുതാ തുംഹാരി -
സുനഹു ജെ അബ് അവഗുന് ദുതു ചാരി,
അഗുന് അമാന് മാതുപിതുഹീനാ -
ഉദാസീന് സബ് സംസയ് ഛരീനാ. 4

മുനി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് മൃദുവായ, പക്ഷേ ഗുഢമായ വാണിയിൽ പറഞ്ഞു: “നിങ്ങളുടെ പുത്രി സകല ഗുണങ്ങളുടേയും ഇരുപ്പിടമാണ്. അവൾ സുന്ദരിയും, സുഹൃദയയും, സുശീലയും, പ്രകൃത്യാ ബുദ്ധിശാലീയുമാണ്. അവൾ ഉമ, അംബിക, ഭവാനി എന്നീ നാമങ്ങളിൽ അറിയപ്പെടും. സർവസുലക്ഷണങ്ങളോടും കൂടിയ ആ കുമാരി സദാ തന്റെ പ്രിയന്റെ പ്രീതിപാത്രമാകും. അവൾ തന്റെ പതിയോടുകൂടി സദാ ഒന്നിച്ചു ചേർന്നിരിയ്ക്കും. തന്റെ മാതാപിതാക്കൾക്ക് യശസ്സിനെ കൊണ്ടുവരും. അവൾ സകല ജഗത്തിലും പൂജയാകും. ഇവളെ സേവിയ്ക്കുന്നവർക്ക് ഒരു കുറവുമുണ്ടാവില്ല. അവളുടെ നാമത്തെ സ്മരിച്ച മാത്രത്തിൽ ഈ ലോകത്തിൽ സ്ത്രീകൾ വാശ്ത്തലപോലുള്ള പാതിവ്രത്യത്തെ പാലിയ്ക്കുവാൻ സമർത്ഥകളാകുന്നു. ഹേ ഹിമാലയ, നിങ്ങളുടെ പുത്രി ശുഭസൂചകങ്ങളായ ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയവളാണ്. ഇനി അവളുടെ ചില അവഗുണങ്ങളെപ്പറ്റി പറയാം. കേൾക്കുവിൻ. അവൾക്ക് ഗുണഹീന നും, അഭിമാനഹീനനും, മാതാപിതൃഹീനനും, ഉദാസീനനും, സംശയഹീനനും,.....

ഭാ:

ജോഗീ ജടില് അകാമ് മന് നഗന് അമംഗല് ബേഷ്,
അസ് സ്വാമീ എഹി കഹ് മിലിഹി പരീ ഹസ്ത് അസി രേഖ്. (67)

“....യോഗിയും, ജടാധാരിയും, നിഷ്കാമമനസ്സനും, നഗനും, അമംഗളവേഷം ധരിച്ചവനുമായവൻ പതിയായി വരുമെന്ന് അവളുടെ കൈരേഖയിൽനിന്നും ഞാൻ കാണുന്നു.” (67)

ചൗ:

സുനി മുനി ഗിരാ സത്യജിയ് ജാനീ -
ദുഖ് ദംപതിഹി ഉമാ ഹർഷാനീ,
നാരദ്ഹ്യ് യഹ് ഭേദു ന ജാനാ -
ദസാ ഏക് സമുത്ഥബ് ബിലഗാനാ. 1

സകല് സഖീം ഗിരിജാ ഗിരിമൈനാ -
പുലക് സരീര് ഭരേ ജല് നൈനാ,
ഹോതു ന മൃഷാ ദേവ്രിഷി ഭാഷാ -
ഉമാ സോ ബചനു ഹൃദയ് ധരിരാഖാ. 2

ഉപജേള സിവ് പദ് കമല് സനേഹു -
മിലന്കറിന് മന് ഭാ സന്ദേഹു,
ജാനികു അവസരു പ്രീതി ദുരാഹു -
സഖീ ഉഹ്ഗ്ഗ്ബൈ മുനി ജാഹു. 3

രധുറി ന ഹോതു ദേവരിഷി ബാനീ -
സോച്ഛിം ദംപതി സഖീം സയാനീ,
ഉദ് ധരി ധീർ കഹതു ഗിരിരാഹു -
കഹഹു നാഥ് കാ കരിശു ഉപാഹു. 4

മുനി പറഞ്ഞതുകേട്ട് അത് സത്യമാണെന്ന് വിശ്വസിച്ചു ഹിമാലയവും പതിയും ദുഃഖിതരായി. പക്ഷേ ഉമ സന്തോഷിച്ചു. നാരദന്നുകൂടി ഈ വ്യത്യാസം അറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവരുടെ പുറമെയുള്ള ഭാവം ഒന്നായിരുന്നാലും, മനോഭാവം വ്യത്യസ്തമായിരുന്നു. ഗിരിജ, അവളുടെ സഖിമാർ, ഹിമവാൻ, പതി മേനാ - എല്ലാവരും പുളകിതഗാത്രരായി. അവരുടെ കണ്ണുകളിൽ കണ്ണീർനിറഞ്ഞു. ദേവർഷിയുടെ വാക്കുകൾ അസത്യമാവുകയില്ല. ഉമ അവയെ അവളുടെ മനസ്സിൽ സൂക്ഷിച്ചുവെച്ചു. അവളുടെ മനസ്സിൽ ശിവന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ പ്രേമം മുളച്ചു വന്നു. പക്ഷേ അവളുടെ മനസ്സിൽ ശിവനായിട്ടുള്ള സംഗമം വളരെ കഠിനമാണെന്ന് സന്ദേഹമുണ്ടായി. തന്റെ മനഃസ്ഥിതിയെ പുറത്തു പറയാൻ സമയം ശരിയല്ലെന്നു കണ്ട് അവൾ തന്റെ വികാരത്തെ മറച്ച് ഒരു സഖിയുടെ മടിയിലിരുന്നു. ദേവർഷിയുടെ ഭവിഷ്യവാണി അസത്യമാവില്ല - ഈ ചിന്ത ഹിമവാനേയും, പതിയേയും, മറ്റു ജ്യേഷ്ഠസഖിമാരേയും വ്യാകുലരാക്കി. മനസ്സിൽ ധൈര്യം പൂണ്ട് ഗിരിരാജൻ പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, ഇനി എന്തുപായമാണ് ചെയ്യേണ്ടത്? പറഞ്ഞാലും.”

ഭോ:

കഹ് മുനീസ് ഹിമവന്ത് സുനു ജോ ബിധി ലിഖാ ലിലാർ,
ദേവ് ദനുജ് നദ് നാഗ് മുനി കോള ന മേടനിഹാർ. (68)

മുനീശനായ നാരദൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ ഹിമവാൻ, കേൾക്കൂ: വിധിലിഖി തത്തെ ആർക്കും തന്നെ മാച്ചുകളയാൻ കഴിയില്ല - ദേവന്മാർക്കോ, അസുരന്മാർക്കോ, മനുഷ്യർക്കോ, നാഗങ്ങൾക്കോ, മുനിമാർക്കോ കൂടി സാധ്യമല്ല. (68)

ചൗ:

തദപി ഏക് മൈ കഹളം ഉപാഹു -
ഹോതു കരൈ ജം ദൈവ് സഹാഹു,
ജസ് ബർ മൈം ബർനളം തുഹ് പാഹീം -
മിലിഹി ഉമഹി തസ് സംസയ് നാഹീം. 1

ജേ ജേ ബർ കേ ദോഷ് ബഖാനേ -
തേ സബ് സിവ് പഹി മൈം അനുമാനേ,
ജം ബിബാഹു സങ്കർ മന് ഹോഹു -
ദോഷ് ഉ ഗുന് സമ് കഹ് സബു കോഹു. 2

ജം അഹി സേജ് സയന് ഹരി കരഹീം -
ബുയ് കചു തിൻഹ് കർ ദോഷു ന ധരഹീം,
ഭാനു കൃസാനു സർബ് രസ് ഖാഹീം -
തിൻഹ് കഹ് മന് കഹത് കൊള നാഹീം. 3

സുദ് അരു അസുദ് സലില് സബ് ബഹഹു -
സുരസരി കൊള അപുനീത് ന കഹഹു
സമരമ് കഹു നഹിം ദോഷു ഗൊസാഹു -
രബി പാവക് സുർസരി കീ നാഹു. 4

“എന്നാലും ഞാനൊരുപായം പറയാം. ദൈവസഹായമുണ്ടെങ്കിൽ അത് ഫലിക്കും. ഞാൻ വർണ്ണിച്ചപോലുള്ള വരൻ അവൾക്ക് ലഭിക്കും. അതിന് യാതൊരു സംശയവുമില്ല. വരന്റെ ഏതെല്ലാം ദോഷങ്ങളെ ഞാൻ വർണ്ണിച്ചുവോ അവയെല്ലാം തന്നെ ശിവനിലുണ്ടെന്നാണ് എന്റെ അനുമാനം. അവളുടെ വിവാഹം ശങ്കരനോടുകൂടി നടന്നാൽ, ദോഷങ്ങളേയും ഗുണങ്ങളായി എല്ലാവരും പറയും. ഹരി സർപ്പത്തെ (ശേഷനെ) തന്റെ കിടയ്ക്കുയായി അതിന്മേൽ ഉറങ്ങിയാലും, വിദ്വാന്മാർ അതിനെ ദോഷമായി കണക്കാക്കുന്നില്ല. സൂര്യനും അഗ്നിയും എല്ലാവിധ ഊർപ്പത്തേയും വലിച്ചെടുക്കുന്നുവെങ്കിലും ആരും അവരെ ദുഷിക്കുന്നില്ല. എല്ലാവിധ ജലവും - ശുദ്ധവും അശുദ്ധവുമായവ - ഗംഗയിൽ ഒഴുകിച്ചേരുന്നു. എങ്കിലും ആരും ദേവനദിയെ അശുദ്ധയെന്നു പറയില്ല. സൂര്യൻ, അഗ്നി, ഗംഗ - ഇവരെപ്പോലെ സമർത്ഥന്മാരെ ദോഷങ്ങൾ ബാധിക്കുന്നില്ല.”

ദോ:

ജനം അസ് ഹിസിഷാ കരഹിം നർ ജഡ് ബിബേക് അഭിമാൻ,
പർഹിം കല്പ് ഭരി നരക് മഹും ജീവ് കി ഇസസ് സമാൻ. (69)

മന്ദബുദ്ധികൾ അവരുടെ അഭിമാനത്തിൽ മഹാമാരെ അനുകരിയ്ക്കുന്നു.
അവർ ഒരു കല്പം മുഴുവൻ നരകത്തിൽ തള്ളപ്പെടുന്നു. ഒരു ജീവാത്മാവിന് ദൈവത്തോട് മത്സരിയ്ക്കാനാകുമോ? (69)

ചൗ:

സുരസരി ജല് കൃത് ബാരൂനി ജാനാ -
കബ്ഹു ന സംത് കരഹിം തൈഹി പാനാ,
സുരസരി മിലേം സൊ പാവൻ ജൈസേം -
ഇസസ് അനീസ്ഹി അന്തരു തൈസേം. 1

സംഭു സഹജ് സമർഥ് ഭഗ്വാനാ -
എഹി ബിബാഹ് സബ് ബിധി കല്യാനാ,
ദുരാദാദ്ധ്യ് പൈ അഹഹിം മഹേസു -
ആസുതോഷ് പുനി കിഷ് കലേസു. 2

ജനം തപു കരെ കുമാരി തുംഹാരി -
ഭാവിള മേടി സകഹിം ത്രിപുരാരി,
ജദ്യപി ബർ അനേക് ജഗ് മാഹീം -
എഹി കഹ് സിവ് തജി ദുസർ നാഹീം. 3

ബർ ദായക് പ്രനതാരതി ഭംജൻ -
കൃപാസിംധു സേവക് മന് രഞ്ജൻ,
ഇച്ഛിത് ഫല് ബിനു സിവ് അവരായേം -
ലഹിഅ ന കോടി ജോഗ് ജപ് സായേം. 4

ഗംഗാജലം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയതാണെന്നറിഞ്ഞാലും, സാധുക്കൾ മദ്യത്തെ ഒരിയ്ക്കലും കുടിയ്യില്ല. പക്ഷേ അതേ മദ്യത്തെ ഗംഗാനദിയിൽ ഒഴിച്ചാൽ അത് പാവനമായിത്തീരും. ജീവാത്മാവിനും പരമാത്മാവിനും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെ ഈവിധം വ്യക്തമാക്കണം. ശംഭു സ്വഭാവത: സർവശക്തനായ ഭഗവാനാണ്. അതിനാൽ അദ്ദേഹമായിട്ടുള്ള വിവാഹം എല്ലാകൊണ്ടും മംഗളകരമാണ്. മഹേശ്വരനെ സന്തുഷ്ടനാക്കുന്നത്

കഠിനമായ കാര്യമാണ്. പക്ഷേ അദ്ദേഹം തപസ്സുകൊണ്ട് വേഗം സന്തുഷ്ടനാകും. അങ്ങയുടെ പുത്രി തപസ്സു ചെയ്താൽ വിധിയുടെ രേഖയെപ്പോലും മാഞ്ഞുവാൻ ത്രിപുരാരിയ്ക്കു കഴിയും. ഈ ജഗത്തിൽ എത്രയോ വരന്മാരുണ്ടെങ്കിലും, അവൾക്കനുരൂപനായി ശിവനൊഴിച്ച് വേറെ ആരും തന്നെയില്ല. അദ്ദേഹം വരദായകനും ഭജിയ്ക്കുന്നവരുടെ ദുഃഖത്തെ നശിപ്പിയ്ക്കുന്നവനും, കൃപാസിന്ധുവും, തന്റെ ഭക്തന്മാരെ ആനന്ദിപ്പിയ്ക്കുന്നവനുമാകുന്നു. ശിവനെ സന്തുഷ്ടനാക്കാതെ, കോടി യോഗസാധനകൾ കൊണ്ടും, ജപം കൊണ്ടും ഒരുവൻ തന്റെ മനോ കാമനകളെ നേടാൻ കഴിയുകയില്ല.

ദോ:

അസ് കഹി നാരദ് സുമിരി ഹരി ഗിരിജഹി ദീൻഹ് അസീസ്,
ഹോഇഹി യഹ് കല്യാൻ അബ് സംസയ് തജ്ഹു ഗിരീസ്. (70)

ഈവിധം പറഞ്ഞ്, ശ്രീഹരിയെ സ്തമിച്ചുകൊണ്ട് നാരദൻ ഗിരിജയെ ആശീർവദിച്ച് പറഞ്ഞു: “ഹേ ഗിരിരാജ, വ്യാകുലത വെടിയു. എല്ലാം നല്ലതിൽ കലാശിയ്ക്കും.” (70)

ചൗ:

കഹി അസ് ബ്രഹ്മഭവന് മുനി ഗയളൗ -
ആഗില് ചരിത് സുനഹു ജസ് ഭയളൗ,
പതിഹി ഏകാന്ത് പാഇ കഹ് മൈനാ -
നാഥ് ന മൈ സമുത്ഥേ മുനി ബൈനാ. 1

ജൗം ഘരു ബരു കുലു ഹോഇ അനുപാ -
കരിഅ ബിബാഹു സുതാ അനുരുപാ,
ന ത് കന്യാ ബരു രഹള കുആരീ -
കന്ത് ഉമാ മമ പ്രാപ്വിആരീ. 2

ജൗം ന മിലിഹി ബരു ഗിരിജഹി ജോഗു -
ഗിരി ജഡ് സഹജ് കഹഹി സബു ലോഗു,
സൊഇ ബിചാരി പതി കരൈഹു ബിബാഹു -
ജെഹിം ന ബഹോരി ഹോഇ ഉദ് ദാഹു. 3

അസ് കഹി പരീ ചരന് ധരി സീസാ -
ബോലേ സഹിത് സനേഹ് ഗിരീസാ,
ബരു പാവക് പ്രഗടൈ സസി മാഹീം -
നാരദ് ബചനു അന്യഥാ നാഹീം.

4

ഈവിധം പറഞ്ഞ് നാരദമുനി ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്ക് പോയി. ഇപ്പോൾ ആ കഥ എങ്ങനെ അവസാനിച്ചു എന്ന് കേൾക്കൂ: ഭർത്താവിനെ തനിച്ചു കണ്ട് മേന പറഞ്ഞു: “സ്വാമീ, എനിക്ക് മുമ്പിയുടെ വാക്കൊന്നും മനസ്സിലായില്ല. വരന്റെ വീടും കുലവും മികച്ചതും നമ്മുടെ പുത്രിയ്ക്ക് യോജിച്ചതുമാണെങ്കിൽ വിവാഹം നടത്താം. അല്ലെങ്കിൽ പെൺകുട്ടി കുമ്മാരിയായിത്തന്നെ ഇരിയ്ക്കട്ടെ. എന്തെന്നാൽ ഉമ എനിക്ക് എന്റെ ജീവനെപ്പോലെ പ്രിയമായവളാണ്. ഗിരിജയ്ക്ക് യോഗ്യനായ വരൻ ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ എല്ലാവരും ഹിമാലയം പ്രകൃത്യാ ജഡമാണെന്ന് പറയും. വിവാഹബന്ധം തീർച്ചയാക്കുമ്പോൾ, ഹേ നാഥ, ഇതിനെ മനസ്സിൽ ധരിച്ചാലും; എന്നാൽ പില്ലാലത്ത് പശ്ചാത്തപിയ്ക്കേണ്ടിവരില്ല.” ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞശേഷം മേന നാഥന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലതൊട്ടു നമസ്കരിച്ചു. ഗിരിരാജൻ സ്നേഹത്തോടെ പറഞ്ഞു: “ചന്ദ്രനിൽനിന്നും അഗ്നിജ്വാല പ്രകടമായെന്നു വരാം. പക്ഷേ നാരദന്റെ വാക്ക് അന്യഥാ ഭവിയ്ക്കില്ല. “

ദോ:

പ്രിയാ സോചു പരിഹർഹു സബു സുമിർഹു ശ്രീഭഗവാന്,
പാർബതിഹി നിർമയഹു ജെഹി സോതു കരിഹി കല്യാന്. (71)

“പ്രിയേ, എല്ലാ ചിന്തയും ത്യജിച്ച് ഭഗവാനെ സ്മരിയ്ക്കൂ. പാർവതിയെ സൃഷ്ടിച്ചവൻ തന്നെ അവൾക്ക് മംഗളത്തെ ഉണ്ടാക്കും”. (71)

ചൗ:

അബ് ജതം തുംഹഹി സുതാ പര് നേഹു -
തൗ അസ് ജാതു സിഖാവനു ദേഹു,
കരെ സൊ തപു ജെഹി മില്ഹി മഹേസു -
ആന് ഉപായ് ന മിടിഹി കലേസു.

1

നാരദ് ബചന് സഗർഭ് സഹേതു -
സുന്ദര് സബ് ഗുന് നിധി ബുഷകേതു,

അസ് ബിചാരി തുംഹ് തജഹു അസംകാ -
സബ്ഹി ഭാന്തി സംകർ അകലംകാ. 2

സുനി പതി ബചന് ഹരഷി മന് മാഹീം -
ഗതു തുരത് ഉറി ഗിരിജാ പാഹീം,
ഉമഹി ബിലോകി നയന് ഭരേ ബാരീ -
സഹിത് സനേഹ് ഗോദ് ബൈറാരി. 3

ബാർഹിം ബാർ ലേതി ഉർ ലാതു -
ഗദ്ഗദ് കണ് ന കചു കഹി ജാതു,
ജഗത് മാതു സർബഗ്യ ഭവാനീ -
മാതു സുഖദ് ബോലീം മൃദു ബാനീ. 4

“ഇപ്പോൾ നിനക്ക് തന്റെ പുത്രിയുടെ മേൽ സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ പോയി അവളോട് മഹേശന്റെ സംഗമമുണ്ടാകാൻ തപസ്സു ചെയ്യുവാൻ ഉപദേശിക്കൂ. ഈ ക്ലേശം തീരാൻ വേറൊരു മാർഗ്ഗവുമില്ല. നാരദന്റെ വാക്കുകൾ സാരഗർഭമായതും കാരണത്തോടുകൂടിയതുമാകുന്നു. വൃഷഭേതു (ശിവൻ) സുന്ദരനും എല്ലാ ഗുണങ്ങളുടേയും കലവറയുമാണ്. ഈ സത്യം മനസ്സിലാക്കി മനസ്സിൽ ആശങ്കയെ ത്യജിക്കൂ. എല്ലാ വിധത്തിലും ശങ്കരൻ നിഷ്കളങ്കനാണ്.” പതിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് മേന മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. ഉടനെ എഴുന്നേറ്റ് ഗിരിജയുടെ അടുത്തേയ്ക്കു പോയി. ഉമയെ കണ്ടതും അവളുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു. സ്നേഹത്തോടെ തന്റെ മടിയിലിരുത്തി, അവളെ വീണ്ടും വീണ്ടും മാറോടണച്ചു. ഗദ്ഗദ് ത്താൽ തൊണ്ടയിടി അവൾക്ക് ഒന്നും പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ജഗത്തിന്റെ മാതാവും സർവജ്ഞയുമായ ഭവാനി തന്റെ അമ്മയോട് സുഖപ്രദമായ, മൃദുവായ സ്വരത്തിൽ ഈവിധം പറഞ്ഞു -

ഭോ:
സുന്ഹി മാതു മൈ ദീഖ് അസ് സപ് സുനാവളം തോഹി,
സുന്ദർ ഗൗര് സുബിപ്രബര് അസ് ഉപദേശേമ മോഹി. (72)

“അമ്മേ, കേൾക്കൂ: ഞാൻ സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ടത് പറഞ്ഞു കേൾപ്പിക്കാം. സുന്ദരനും വെളുത്തവനുമായ ഒരു ബ്രാഹ്മണവര്യൻ ഈവിധം എന്നെ ഉപദേശിച്ചു:” (72)

ചൗ:

കരഹി ജാതു തപു സൈക്യമാരീ -
നാരദ് കഹാ സൊ സത്യ ബിചാരീ,
മാതു പിതഹി പുനി യഹ് മത് ഭാവാ -
തപു സുഖപ്രദ് ദുഖ് ദോഷ് നസാവാ. 1

തപ്ബല് രചതു പ്രപഞ്ചു ബിധാതാ -
തപ്ബല് ബിഷ്ണു സകല് ജഗ് ത്രാതാ,
തപ്ബല് സംഭു കരഹിം സംഘാരാ -
തപ്ബല് സേഷു ധരതു മഹിഭാരാ. 2

തപ് അധാര് സബ് സൃഷ്ടി ഭവാനീ -
കരഹി ജാതു തപു അസ് ജിത് ജാനീ,
സുനത് ബചന് ബിസ്മിത് മഹതാരീ -
സപ് സുനായതു ഗിരിഹി ഹ്കാരീ. 3

മാതു പിതഹി ബഹുബിധി സമുത്സാഹു -
ചലീം ഉമാ തപ് ഹിത് ഹരഷ്ഠാഹു,
പ്രിത് പരിവാര് പിതാ അരു മാതാ -
ഭൃഗു ബികല് മുഖ് ആവ് ന ബാതാ. 4

“ഹേ ശൈലകുമാരി, നാരദൻ പറഞ്ഞതിന്റെ സത്യത്തെ മനസ്സിലാക്കി, പോയി തപസ്സു ചെയ്യൂ. നിന്റെ മാതാപിതാക്കൾക്കും ഈ അഭിപ്രായം ഉദിച്ചിട്ടുണ്ട്. തപസ്സ് സുഖപ്രദവും, ദുഃഖത്തെയും ദോഷങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കുന്നതുമാകുന്നു. തപോബലത്താൽ ബ്രഹ്മാവ് ഈ പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു; വിഷ്ണു സകല ജഗത്തിനേയും പാലിയ്ക്കുന്നു. തപോബലത്താൽ ശംഭു സംഹരിയ്ക്കുന്നു. പിന്നെ ആദിശേഷൻ തപോബലത്താൽ ഭൂമിയുടെ ഭാരത്തെ തന്റെ തലയിൽ താങ്ങുന്നു. ഹേ ഭവാനി, ഈ സൃഷ്ടി മുഴുവൻ തന്നെ തപസ്സിന്റെ ആധാരത്തിലാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. ഇതിനെ മനസ്സിൽകൊണ്ട് പോയി തപസ്സു ചെയ്യൂ.” ഈ വാക്കുകൾകേട്ട് അമ്മ വിസ്മയത്തിലാണ്ടു. സ്വപ്നത്തെപ്പറ്റി ഹിമവാനെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. മാതാപിതാക്കളെ പല വിധത്തിൽ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി ഉമ ആനന്ദ

ത്തോടെ തപസ്സിന്നു പുറപ്പെട്ടു. അവളുടെ പ്രിയപരിവാരജനങ്ങളും, മാതാപിതാക്കളും വ്യാകുലരായി, ഒന്നും സംസാരിയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ദോ:

ബേദസിരാ മുനി ആതു തബ് സബ്ഹി കഹാ സമുത്ഥാതു,
പാർബതീ മഹിമാ സുനത് രഹേ പ്രബോധ്ഹി പാതു. (73)

വേദശിരാ മുനി അപ്പോൾ അവിടെ വന്ന് അവരെല്ലാവരെയും സമാധാനിപ്പിച്ചു. പാർവതിയുടെ മഹിമയെ കേട്ട് അവർ ആശ്വസ്തരായി. (73)

ചൗ:

ഉർ ധരി ഉമാ പ്രാൻപതി ചരനാ -
ജാതു ബിപിന് ലാഗീം തപു കർനാ,
അതി സുകുമാർ ന തനു തപ് ജോഗു -
പതി പദ് സുമിരി തജേതു സബ് ഭോഗു. 1

നിത് നവ് ചരന് ഉപജ് അനുരാഗാ -
ബിസരീ ദേഹ് തപ്ഹും മനു ലാഗാ,
സംബത് സഹസ് മുല് ഫല് ഖാഷ്ട -
സാഗു ഖാതു സത് ബർഷ് ഗവാഷ്ട. 2

കരു ദിന് ഭോജനു ബാരി ബതാസാ -
കിഷ്ട കരിന് കരു ദിന് ഉപബാസാ
ബേല് പാതി മഹി പരതു സുഖാതു -
തീനി സഹസ് സംബത് സൊതു ഖാതു. 3

പുനി പരിഹരേ സുഖാനെതു പര്നാ -
ഉമഹി നാമു തബ് ഭയതു അപര്നാ,
ദേഖി ഉമഹി തപ് ഖീന് സരീരാ -
ബ്രഹ്മശിരാ ദൈ ഗഗന് ഗഭീരാ. 4

തന്റെ പ്രാണനാഥന്റെ പാദങ്ങളെ മനസ്സിൽ ധരിച്ച് ഉമ കാട്ടിലേയ്ക്കു പോയി തപസ്സു ചെയ്യാൻ തടങ്ങി. അവളുടെ അതികോമളമായ ശരീരം തപസ്സുചെയ്യാൻ യോഗ്യമായിരുന്നില്ല. എന്നാലും അവൾ തന്റെ സ്വാമിയുടെ പാദങ്ങളെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് എല്ലാ ഭോഗങ്ങളേയും ത്യജിച്ചു. ഓരോ

ദിവസവും തന്റെ പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ ഭക്തി പുതിയ പുതിയ ഘട്ടത്തെ വളർത്തി. അവൾ തന്റെ ശരീരബോധം നഷ്ടപ്പെടും വിധം അത്രയും അഗാധമായി തപസ്സിൽ ലയിച്ചിരുന്നു. ഒരായിരം സംവത്സരം ഫലമൂലങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചു. ഒരുനൂറു വർഷം സന്ധ്യങ്ങൾ മാത്രം കഴിച്ചു. ചില ദിവസങ്ങളിൽ അവളുടെ ആഹാരം ജലവും വായുവുമായിരുന്നു. ചില ദിവസങ്ങളിൽ കഠിനമായ ഉപവാസം അനുഷ്ഠിച്ചു. മൂവായിരം വർഷം ഉണങ്ങിവീണ വിലത്തിന്റെ ഇലകൾ മാത്രം ഭക്ഷിച്ച് കഴിച്ചുകൂട്ടി. അവസാനം ഉണങ്ങിയ ഇലകളും വർജിച്ചു. അപ്പോൾ ഉമയ്ക്ക് “അപർണ്ണ” എന്ന പേരുണ്ടായി. തപസ്സിൽ ക്ഷീണിച്ച ഉമയുടെ ശരീരത്തെ കണ്ട ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഗംഭീരമായ ശബ്ദം ആകാശത്തിൽ മാറ്റൊലി കൊണ്ടു:-

ദോ:

ഭയമു മനോരഥ് സുഹൃദ് തവ സുനു ഗിരിരാജകുമാരി,
പരിഹര്യ ദുസഹ് കലേസ് സബ് അബ് മിലിഹഹിം ത്രിപുരാരി. (74)

“ഹേ ഗിരിരാജകുമാരി, കേൾക്കൂ: നിന്റെ മനോരഥം സഫലമായി. ദുസ്സഹമായ ക്ലേശങ്ങളെല്ലാം (തപസ്സ്) അവസാനിപ്പിക്കൂ. ത്രിപുരാരിയെ അടുത്തുതന്നെ നിനക്ക് ലഭിക്കും.” (74)

ചൗ:

അസ് തപു കാഹു^൧ ന കീൻഹ് ഭവാനീ -
ഭക്ത അനേക് ധീർ മുനി ഗ്യാനീ,
അബ് ഉദ് ധരഹു ബ്രഹ്മ ബർ ബാനീ -
സത്യ സദാ സംതത് സുചി ജാനീ. 1

ആവൈ പിതാ ബൊലാവന് ജബ്ഹീം -
ഹദ് പരിഹരി ഘർ ജാഹ്നഹു തബ്ഹീം
മില്ഹി തുഹഹി ജബ് സപ്ത രിഷീസാ -
ജാനെഹു തബ് പ്രമാന് ബാഗീസാ. 2

സുനത് ഗിരാ ബിധി ഗഗന് ബഖാനീ -
പുലക് ഗാത് ഗിരിജാ ഹരഷാനീ,
ഉമാ ചരിത് സുന്ദർ മൈ ഗാവാ -
സുനഹു സംഭു കർ ചരിത് സുഹാവാ. 3

ജബ് തോ സതീം ജാഇ തനു ത്യാഗാ -
തബ് തോ സിവ് മന് ഭയഉ ബിരാഗാ,
ജപ്ഹി സദാ രഘുനായക് നാമാ -
ജഹ് തഹ് സുന്ഹിം രാമ് ഗുന് ഗ്രാമാ. 4

“അനവധി മനസ്സാന്നിദ്ധ്യമുള്ള ജ്ഞാനികളായ മുനിമാർ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ, ഹേ ഭവാനി, അവരിൽ ഒരുവൻപോലും ഈ വിധം തപസ്സു ചെയ്തിട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ ഈ പരമശ്രേഷ്ഠമായ ആകാശവാണിയെ, അത് സദാ സത്യവും പാവനവുമാണെന്നറിഞ്ഞ് നിന്റെ മനസ്സിൽ ധരിയ്ക്കൂ. നിന്റെ പിതാവ് നിന്നെ വിളിയ്ക്കാൻ വന്നാൽ പ്രതിരോധമൊന്നും കൂടാതെ ഉടനെ വീട്ടിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു പോകൂ. പിന്നെ, സപ്തജഷ്ടികൾ നിന്നെ വന്നു കാണുമ്പോൾ ഈ ദൈവികപ്രവചനത്തിന്റെ സത്യസ്ഥിതി നീ അറിയും.” ആകാശത്തിൽ എതിരൊലിച്ച ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഈ വാണി കേട്ട് ഗിരിജ സന്തോഷംകൊണ്ട് പുളകിതഗാത്രയായി. (യാജ്ഞവല്ക്യൻ ഭരദാജനോട് പറയുന്നു:) ഈവിധം ഞാൻ ഉമയുടെ മനോഹരമായ ചരിതത്തെ പാടി. ഇനി ശംഭുവിന്റെ ശോഭനമായ ചരിതത്തെ പറ്റി കേൾക്കൂ. സതി പോയി തന്റെ ശരീരത്തെ ത്യജിച്ചതു മുതൽ ശിവന്റെ മനസ്സിൽ വൈരാഗ്യം ഉണ്ടായി. അദ്ദേഹം സദാ രഘുനായകന്റെ നാമത്തെ ജപിച്ചുകൊണ്ടും, അവിടവിടെ ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളുടെ പാരായണത്തെ കേട്ടു കൊണ്ടും ഇരുന്നു.

ഭോ:

ചിദാനന്ദ് സുഖ്യാമ് സിവ് ബിഗത് മോഹ് മദ് കാമ്,
ബിചർഹിം മഹി ധരി ഹൃദയ് ഹരി സകല് ലോക് അഭിരാമ്. (75)

മോഹ-മദ-കാമാദികളിൽനിന്നും മുക്തനും, ചിദാനന്ദരൂപിയും സുഖധാമ നുമായ ശിവൻ സകലലോകാഭിരാമനായ ശ്രീഹരിയെ മനസ്സിൽ സ്ഥാപിച്ച് ലോകത്തിൽ ചുറ്റിയലഞ്ഞു. (75)

ചൗ:

കതഹ് മുനിൻഹ് ഉപദേസ്ഹിം ഗ്യാനാ -
കതഹ് രാമ് ഗുന് കരഹിം ബഖാനാ,
ജദപി അകാമ് തദപി ഭഗവാനാ -
ഭഗത് ബിരഹ് ദുഖ് ദുഖിത് സുജാനാ. 1

എഹി ബിധി ഗയള കാലു ബഹു ബീതീ -
നിത് നൈ ഹോതു രാമ് പദ് പ്രീതീ,
നേമു പ്രേമു സങ്കർ കർ ദേഖാ -
അബിചല് ഹൃദയ് ഭഗതി കൈ രേഖാ. 2

പ്രഗടേ രാമു കൃതഗ്യ് കൃപാലാ -
രുപ് സീല് നിധി തേജ് ബിസാലാ,
ബഹു പ്രകാർ സങ്കർഹി സരാഹാ -
തുംഹ് ബിനു അസ് ബ്രത് കോ നിർബാഹാ. 3

ബഹുബിധി രാമ് സിഖ്ഹി സമുത്ഥാവാ -
പാർബതീ കർ ജനു സുനാവാ,
അതി പുനീത് ഗിരിജാ കൈ കർനീ -
ബിസ്തർ സഹിത് കൃപാനിധി ബരനി. 4

അദ്ദേഹം ഒരിടത്ത് മുനിമാർക്ക് ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തുകൊണ്ടും, മറ്റൊരിടത്ത് ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ടും ഇരുന്നു. കാമരഹിതനും സർവജ്ഞനുമായിരുന്നാലും, തന്റെ ഭക്തയുടെ (സതി) വിരഹദുഃഖം അദ്ദേഹത്തെ ബാധിച്ചിരുന്നു. ഈവിധം വളരെക്കാലം കഴിഞ്ഞുപോയി. ശ്രീരാമപാദങ്ങളിൽ പ്രേമഭാവം സദാ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അങ്കുരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശങ്കരന്റെ നിയമനിഷ്ഠകളും പ്രേമഭാവവും, ഹൃദയത്തിൽ അചഞ്ചലമായ ഭക്തിയും കണ്ട് കൃതജ്ഞനും, കൃപാലുവും, രൂപത്തിന്റേയും സൗശീല്യത്തിന്റേയും ഭണ്ഡാരവും, മഹാതേജസ്വിയുമായ ശ്രീരാമൻ ശങ്കരന്റെ മുന്നിൽ പ്രത്യക്ഷനായി അദ്ദേഹത്തെ പലവിധത്തിൽ പ്രശംസിച്ചു. “നിങ്ങളെല്ലാതെ വേറെ ആരാണ് ഈ വ്രതത്തെ നിർവഹിക്കുക?” എന്നു പറഞ്ഞു. ശ്രീരാമൻ അദ്ദേഹത്തെ പലവിധത്തിൽ ഉപദേശിച്ച് പാർവതിയുടെ ജന്മത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞു. കൃപാനിധിയായപ്രഭു ഗിരിജയുടെ അതിപാവനമായ കൃത്യങ്ങളെപ്പറ്റി വിസ്തരിച്ച് വർണ്ണിച്ചു.

ഭോ :

അബ് ബിനതീ മമ സുനഹു സിഖ് ജം മോ പർ നിജ് നേഹു,
ജാതു ബിബാഹ്ഹു സൈലജ്ഹി യഹ് മൊഹി മാഗേം ദേഹു. (76)

“ഹേ ശിവ, ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾക്ക് എന്നോട് സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ എന്റെ ഈ പ്രാർത്ഥന കേൾക്കൂ: പോയി ശൈലജയെ (പാർവതിയെ) വിവാഹം കഴിയ്ക്കൂ. ഈ വരം എനിയ്ക്കു തരൂ.” (76)

ചൗ:

കഹ് സിവ് ജദപി ഉചിത് അസ് നാഹീം -
നാഥ് ബചന് പുനി മേടി ന ജാഹീം,
സിർ ധരി ആയസു കരിഅ തുംഹാരാ -
പരമ് ധരമ് യഹ് നാഥ് ഹമാരാ. 1

മാതു പിതാ ഗുർ പ്രഭു കൈ ബാനീ -
ബിനഹിം ബിചാർ കരിഅ സുഭ് ജാനീ,
തുംഹ് സഭ് ഭാന്തി പരമ് ഹിത്കാരീ -
അഗ്യാ സിർ പർ നാഥ് തുംഹാരീ. 2

പ്രഭു തോഷെഉ സുനി സങ്കർ ബചനാ -
ഭക്തി ബിബേക് ധർമ്മ് ജുത് രചനാ,
കഹ് പ്രഭു ഹർ തുംഹാർ പന് രഹെഉ -
അബ് ഉർ രാവെഹു ജോ ഹമ് കഹെഉ. 3

അംതർധാന് ഭഷ് അസ് ഭാഷീ -
സങ്കർ സൊഇ മുർതീ ഉർ രാഖീ,
തബ്ഹിം സപ്തരിഷി സിവ് പഹിം ആഷ് -
ബോലേ പ്രഭു അതി ബചന് സുഹാഷ്. 4

ശിവൻ മറുപടി പറഞ്ഞു: “ഇത് ഉചിതമല്ലെങ്കിലും, അതേ സമയം ഞാൻ സ്വാമിയുടെ വാക്കിനെ അവമതിയ്ക്കുകയുമരുത്. പ്രഭോ, അങ്ങയുടെ ആദേശം ശിരോധാര്യമാണ്. ഇത് എന്റെ ഉത്തമധർമ്മമാണ്. മാതാപിതാക്കളുടേയും, ഗുരുവിന്റേയും, സ്വാമിയുടേയും വാക്കുകൾ മംഗളകരങ്ങളാണെന്നറിഞ്ഞ് ചോദ്യം ചെയ്യാതെ അനുസരിയ്ക്കണം. അങ്ങ് എല്ലാവിധത്തിലും മികച്ച ഹിതകാരിയാണ്. അതിനാൽ ഹേ പ്രഭോ, അങ്ങയുടെ ആജ്ഞയെ ശിരസാ ധരിയ്ക്കാം. “ഭക്തിയും വിവേകവും, ധർമ്മവും കലർന്ന ശങ്കരന്റെ ഈ ഉചിതമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് പ്രഭു സന്തുഷ്ടനായി. പ്രഭു പറഞ്ഞു: “നിങ്ങളുടെ വ്രതം അനുഷ്ഠിയ്ക്കപ്പെട്ടു. ഇപ്പോൾ ഞാൻ പറഞ്ഞത്

മനസ്സിലിരിക്കട്ടെ.” ഈവിധം പറഞ്ഞ് പ്രഭു മറഞ്ഞുപോയി. ശങ്കരൻ ആ ദൃശ്യത്തെ മനസ്സിൽ സ്ഥാപിച്ചു. അപ്പോൾത്തന്നെ അവിടെ സപ്തജ്ജ്വലം കൾ ശിവന്റെ അടുത്തേയ്ക്ക് വന്നു. പ്രഭു അവരോട് ശോഭനമായ സ്വരത്തിൽ ഈ വിധം പറഞ്ഞു:-

ദോ:

പാർവതീ പഹിം ജാഹ് തുംഹ് പ്രേമ് പരിച്ഛാ ലേഹു,
ഗിരിഹി പ്രേരി പഹ്ണഹു ഭവന് ദുരി കരേഹു സംഭേഹു. (77)

“നിങ്ങൾ പാർവതീയുടെ അടുക്കൽ ചെന്ന് അവളുടെ പ്രേമത്തെ പരീക്ഷിക്കുക. പിന്നെ ഹിമാലയഗിരിയെ, അവളെ വീട്ടിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു കൊണ്ടു പോകാൻ പ്രേരിപ്പിച്ച് അവരുടെ എല്ലാ സംശയങ്ങളേയും ദുരീകരിക്കുക.” (77)

ചൗ:

രിഷിൻഹ് ഗൗരി ദേവീ തഹ് കൈസീ -
മുരതിമന്ത് തപസ്യാ ജൈസീ,
ബോലേ മുനി സുനു സൈലകുമാരീ -
കരഹു കവന് കാരന് തപു ഭാരീ. 1

കെഹി അവരായഹു കാ തുംഹ് ചഹഹു -
ഹമ് സന് സത്യ മർമ് കിന് കഹഹു,
കഹത് ബചന് മനു അതി സകുചാഹു -
ഹസീഹ്ഹു സുനി ഹമാരി ജഡതാഹു. 2

മനു ഹര് പരാ ന സുന്തു സിഖാവാ -
ചഹത് ബാരി പര് ഭീതി ഉഠാവാ,
നാരദ് കഹാ സത്യ സൊഹു ജാനാ -
ബിനു പംഖൻഹ് ഹം ചഹഹിം ഉഡാനാ. 3

ദേഖ്ഹു മുനി അബിബേകു ഹമാരാ -
ചാഹിഅ സദാ സിബ്ഹി ഭര്താരാ. 4

ജ്ജ്വലംകൾ ഗൗരിയെ തപസ്സ് രൂപമെടുത്തപ്പോലെ കണ്ടു. ജ്ജ്വലംകൾ പറഞ്ഞു: “ഹേ ശൈലകുമാരി, കേൾക്കൂ: നീ ഇത്രയും കഠിനമായ തപസ്സ്

എന്തു കാരണത്താലാണ് ചെയ്യുന്നത്? നീ ആരെയാണ് ആരാധിക്കുന്നത്? നീ എന്താണ് നേടാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നത്? ഞങ്ങളോട് സത്യത്തിന്റെ രഹസ്യത്തെ എന്തുകൊണ്ട് പറഞ്ഞുകൂടാ?” “എനിക്ക് പറയുവാൻ വളരെ സങ്കോചമുണ്ട്. എന്റെ വിഡ്ഢിത്തത്തെ കേട്ട് നിങ്ങൾ എന്നെ പരിഹസിക്കും. എങ്കിലും എന്റെ മനസ്സിൽ ദൃഢമായ സങ്കല്പമെടുത്തിട്ടുണ്ട്. അത് ഉപദേശത്തെ കൂട്ടാക്കുന്നില്ല. അത് ജലത്തിന്റെ മേൽ ചുവർ കെട്ടിയുയർത്താൻ ആശിക്കുന്നു. നാരദന്റെ ഭവഷ്യാവാണി സത്യമാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കി ഞാൻ ചിറകുകളില്ലാതെ പറക്കുവാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ഹേ മുനിമാരേ, എന്റെ അവിവേകത്തെ നോക്കുവിൻ, ഞാൻ സദാ ശിവനെ ഭർത്താവായി കിട്ടാൻ കൊതിക്കുന്നു.”

ദോ:

സുനത് ബചന് ബിഹസേ രിഷയ് ഗിരിസംഭവ് തവ ദേഹ്,
നാരദ് കർ ഉപദേശു സുനി കഹഹു ബസൈഉ കിസു ഗേഹ്. (78)

ഈ മറുപടി കേട്ട് ഋഷിമാർ ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “നിന്റെ ശരീരം പർവതത്തിൽ സംഭവിച്ചതാണ്. ഏതൊരുവനാണ് നാരദന്റെ ഉപദേശം കേട്ട് തന്റെ വീട്ടിൽ താമസിച്ചിട്ടുള്ളത്? പറയൂ.” (78)

ചൗ:

ദച്ഛസുതൻഹ് ഉപദേശിൻഹി ജാഹു -
തിൻഹ് ഫിരി ഭവനു ന ദേഖാ ആഹു,
ചിത്രകേതു കർ ഘരു ഉന് ഘാലാ -
കനക്കസിപു കർ പുനി അസ് ഹാലാ. 1

നാരദ് സിഖ് ജേ സുന്ഹിം നദ് നാരീ -
അവസി ഹോഹിം തജി ഭവനു ഭിഖാരീ
മന് കപടീ തന് സജ്ജന് ചീൻഹാ -
ആപു സരിസ് സബ്ഹീ ചഹ് കീൻഹാ. 2

തെഹി കേം ബചന് മാനി ബിസ്വാസാ -
തുംഹ് ചഹ്ഹു പതി സഹജ് ഉദാസാ,
നിർഗ്ഗുന് നിലജ് കുബേഷ് കപാലീ -
അകുല് അഗേഹ് ദിഗംബർ ബ്യാലീ. 3

കഹഹു കവന് സുഖ് അസ് ബരു പാഷ്ടം -
ഭല് ഭുലിഹു റഗ് കേ ബൗരാഷ്ടം,
പഞ്ച് കഹേം സിവ് സതീ ബിബാഹീ -
പുനി അവധേരി മരാഘൻഹി താഹീ.

4

“അദ്ദേഹം ദക്ഷന്റെ പുത്രന്മാരെ വിളിച്ച് ഉപദേശം നൽകി. പിന്നെ അവർ തങ്ങളുടെ വീടിനെ കണ്ടതേയില്ല. അദ്ദേഹമാണ് ചിത്രകേതുവിന്റെ ഗൃഹത്തെ നശിപ്പിച്ചത്; പിന്നെ ഹിരണ്യകശിപുവിനും അതേ ഗതിയുണ്ടായി. നാരദന്റെ ഉപദേശത്തെ അനുസരിയ്ക്കുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ തങ്ങളുടെ വീടുകൾ ത്യജിച്ച് ഭിക്ഷക്കാരാവുമെന്നത് തീർച്ചയാണ്. മനസ്സിൽ കപടതയും പുറത്ത് സജ്ജനവേഷവും ധരിയ്ക്കുന്ന അദ്ദേഹം എല്ലാവരേയും തന്നെപ്പോലെയാക്കും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കിനെ വിശ്വസിച്ച് നീ പ്രകൃത്യാ തന്നെ ഉദാസിനനും, നിർശ്ശൂണനും, നിർലജ്ജനും, കാണാൻ അശുഭനും, കഴുത്തിൽ കപാലമാല ധരിച്ചവനും, കുടുംബമില്ലാത്തവനും, വീടുംകൂടി ഇല്ലാത്തവനും, നഗ്നനും, സർപ്പങ്ങളെ ആദരണമായണിഞ്ഞവനുമായ ഒരു ഭർത്താവിനെ ആശിയ്ക്കുന്നു. പറയൂ: ഇങ്ങനെയുള്ള ഭർത്താവിനെ ലഭിച്ച് നീ എന്തു സുഖമാണ് ലഭിയ്ക്കാൻ ഉദ്ദേശിയ്ക്കുന്നത്? നീ ആ തട്ടിപ്പുകാരന് എളുപ്പമായ ഇരയായിട്ടുണ്ട്. ചില സുഹൃത്തുക്കൾ പറഞ്ഞ് ശിവൻ സതിയെ വിവാഹം ചെയ്തു. എന്നിട്ട് പിന്നീട് അവളെ ത്യജിച്ച് മരിയ്ക്കാൻ വിട്ടു.”

ഭോ:

അബ് സുഖ് സോവത് സോചു നഹിം ഭീഖ് മാഗി ഭവ് ഖാഹിം,
സഹജ് ഏകാകിൻഹ് കേ ഭവന് കബ്ഹു കി നാരി ഖടാഹിം. (79)

“ഇപ്പോൾ ശിവൻ നിശ്ചിന്തനായി, സുഖമായി ഉറങ്ങിക്കൊണ്ട്, ഭിക്ഷയാചിച്ച് കഴിയ്ക്കുന്നു. സ്വഭാവത: എകാന്തനായ ഒരു സന്യാസിയുടെ വീട്ടിൽ ഒരു സ്ത്രീയ്ക്ക് താമസിയ്ക്കുവാൻ കഴിയുമോ?” (79)

ചൗ:

അജ്ഹു മാന്ഹു കഹാ ഹമാരാ -
ഹമ് തുഹ് കഹു ബർ നീക് ബിചാരാ,
അതി സുന്ദർ സുചി സുഖദ് സുസീലാ -
ഗാവഹിം ബേദ് ജാസു ജസ് ലീലാ.

1

ദുഷൻ രഹിത് സകൽ ഗുൻ രാസീ -
 ശ്രീപതി പൂർ ബൈകുന്ദ നിവാസീ,
 അസ് ബർ തുഹഹി മിലാഉബ് ആനീ -
 സുനത് ബിഹസി കഹ് ബചൻ ഭവാനീ. 2

സത്യ കഹെഹു ഗിരിഭവ് തനു ഏഹാ -
 ഹദ് ന ഛുദ് ഛുടൈ ബരു ദേഹാ,
 കനക് ഉ പുനി പഷാൻ തേം ഹോഹു -
 ജാരെഹു സഹജു ന പരിഹർ സോഹു. 3

നാരദ് ബചൻ ന മൈം പരിഹരഹു -
 ബസഉ ഭവനു ഉജരള നഹിം ഡരഹു,
 ഗുർ കേം ബചൻ പ്രതീതി ന ജേഹീ -
 സപനെഹു സുഗമ് ന സുഖ് സിധി തേഹീ. 4

“ഇപ്പോഴെങ്കിലും ഞങ്ങൾ പറയുന്നത് അനുസരിയ്ക്കൂ. ഞങ്ങൾ നിനക്കു വേണ്ടി ഒരു നല്ല വരൻ നോക്കി വെച്ചിട്ടുണ്ട്. അവൻ അതിസുന്ദരനും, ശുദ്ധനും, സുഖപ്രദനും, സുശീലനുമാണ്. അവന്റെ യശസ്സിനേയും ലീലകളേയും വേദങ്ങൾ പാടുന്നു. അവൻ ദുഷണരഹിതനും, എല്ലാ ഗുണങ്ങളുടേയും ഇരുപ്പിടവുമാണ്. അവൻ ലക്ഷ്മീപതിയും വൈകുണ്ഠ വാസിയുമാണ്. അങ്ങനെയുള്ള വരനെ ഞങ്ങൾ നിന്നോട് ചേർക്കാം.” ഇതു കേട്ട് ഭവാനി ഉറക്കെ ചിരിച്ച് പറഞ്ഞു: “എന്റെ ഈ ശരീരം പർവതത്തിൽനിന്നും (പാറക്കല്ലിൽനിന്നും) ഉണ്ടായതാണെന്ന് നിങ്ങൾ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. ഈ ദേഹം മരിച്ചുപോകാം. എന്നാലും എന്റെ പിടിവാദം എന്നെ വിടില്ല. സ്വർണ്ണവും ഒരുവിധം പാറക്കല്ലാണ്. അതിനെ തീയിലിട്ട് കരിച്ചാലും അതിന്റെ സ്വഭാവത്തെ അത് വെടിയില്ല. എന്റെ ഭവനം നിറഞ്ഞിരുന്നാലും, ഒഴിഞ്ഞിരുന്നാലും വേണ്ടില്ല. എനിക്ക് ഭയമില്ല. ഞാൻ നാരദന്റെ വാക്കിനെ അവമതിയ്ക്കില്ല. ഗുരുവിന്റെ വാക്കുകളിൽ വിശ്വാസമില്ലാത്തവന് സുഖവും സിദ്ധിയും സ്വപ്നത്തില്ലൂടി ഉണ്ടാവില്ല.”

ദോ:

മഹാദേവ് അവഗുൻ ഭവൻ ബിഷ്നു സകൽ ഗുൻ ധാം,
 ജേഹി കർ മനു രമ് ജാഹി സന് തേഹി തേഹീ സന് കാം. (80)

“മഹാദേവൻ അവഗുണങ്ങൾ നിറഞ്ഞവനായിരിക്കാം; വിഷ്ണു സർവഗുണ സമ്പന്നനും. പക്ഷേ ഏതൊരുവൻ തന്റെ മനസ്സിനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നുവോ, അവനിൽ മാത്രമെ ഒരാൾക്ക് താല്പര്യമുണ്ടായിരിക്കുള്ളൂ.” (80)

ചൗ:

ജഗം തുംഹർ മില്തെഹു പ്രഥമ് മൂനീസാ -
സുന്തിള് സിഖ് തുംഹാരി ധരി സീസാ,
അബ് മൈം ജന്മു സംഭു ഹിത് ഹാരാ -
കോ ഗുന് ദുഷന് കരെ ബിചാരാ. 1

ജഗം തുംഹരെ ഹര് ഹൃദയ് ബിസേഷീ -
രഹി ന ജാഇ ബിനു കിഷ് ബരേഷീ,
തൗ കൗതുകിഅൻഹ് ആലസു നാഹീം -
ബര് കന്യാ അനേക് ജഗ് മാഹീം. 2

ജന് കോടി ലഗി രഗര് ഹമാരീ -
ബരള് സംഭു ന ത് രഹള് കുആരീ,
തജ്ജം ന നാരദ് കര് ഉപദേസു -
ആപു കഹഹിം സത് ബാര് മഹേസു. 3

മൈം പാ പരള് കഹഇ ജഗദംബാ -
തുംഹ് ഗൃഹ് ഗവനഹു ഭയഉ ബിലംബാ,
ദേഖി പ്രേമ് ബോലേ മൂനി ഗ്യാനീ -
ജയ് ജയ് ജഗദംബികേ ഭവാനീ. 4

“ഹേ മൂനീശ്വരന്മാരേ, നിങ്ങൾ എന്നെ ആദ്യം കണ്ടിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ഉപദേശത്തെ ആദരവോടെ കേൾക്കുമായിരുന്നു. പക്ഷേ ഇപ്പോൾ ഞാൻ ശംഭുവിനെ വരിച്ചുകഴിഞ്ഞതിനാൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളെപ്പറ്റി ആരാണ് ചിന്തിക്കുന്നത്? നിങ്ങൾ വിശേഷിച്ചും ജോഡികളെ തമ്മിൽ ഒന്നിച്ചുചേർക്കുന്നതിൽ തുനിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ഈ ലോകത്തിൽ വരന്മാർക്കും കന്യകകൾക്കും ക്ഷാമമില്ല. ഈവിധം വിനോദങ്ങളിൽ ആനന്ദം നേടുന്നവർക്ക് ആലസ്യമുണ്ടാകില്ല. പക്ഷേ ഞാൻ കോടി ജന്മങ്ങൾ എടുത്താലും ശംഭുവിനെ മാത്രമെ വരിയ്ക്കുള്ളൂ; അല്ലെങ്കിൽ കന്യകയായിത്തന്നെ കഴിയും. ശംഭുതന്നെ വന്ന്

നൂറു പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞാലും ഞാൻ നാരദന്റെ ഉപദേശത്തെ കൈവിടില്ല.”
 “ഞാൻ നിങ്ങളുടെ പാദങ്ങളിൽ വീഴുന്നു.” ജഗദംബ (പാർവതി) തുടർന്നു
 പറഞ്ഞു. “നിങ്ങൾ വീട്ടിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിപ്പോകുവിൻ. ഇപ്പോഴേ സമയം
 വൈകിക്കഴിഞ്ഞു.” പാർവതിയുടെ പ്രേമത്തെ കണ്ട് ജ്ഞാനികളായ
 മുനിമാർ പറഞ്ഞു: “ജയ ജയ ജഗദംബികേ, ഭവാനി”.

ദോ:

തുംഹ് മായാ ഭഗവാൻ സിവ് സകൽ ജഗത് പിതു മാതു,
 നാതു ചരന് സിർ മുനി ചലേ പുനി പുനി ഹരഷ്ഠ് ഗാതു. (81)

“നീ മായയും ശിവൻ ഭഗവാനുമാണ്. നിങ്ങൾ ഈ ജഗത്തിന്റെ മുഴുവൻ
 മാതാവും പിതാവുമാണ്.” പാർവതിയുടെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി,
 വീണ്ടും വീണ്ടും പുളകിതഗാത്രരായി അവർ പുറപ്പെട്ടുപോയി. (81)

ചൗ:

ജാതു മുനിൻഹ് ഹിമവംതു പാഠഷ്ട -
 കരി ബിനതീ ഗിർജഹിം ഗൃഹ് ല്യാഷ്ട,
 ബഹുരി സപ്തരിഷി സിവ് പഹിം ജാതു -
 കഥാ ഉമാ കേ സകൽ സുനാതു. 1

ഭഷ്ട മഗന് സിവ് സുനത് സനേഹാ -
 ഹരഷി സപ്തരിഷി ഗവനേ ഗേഹാ,
 മനു ഫിർ കരി തബ് സംഭു സുജാനാ -
 ലഗേ കരന് രഘുനായക് ധ്യാനാ. 2

താരകു അസുർ ഭയതു തൈഹി കാലാ -
 ഭുജ് പ്രതാപ് ബല് തേജ് ബിസാലാ,
 തൈഹിം സബ് ലോക് ലോക്പതി ജീതേ -
 ഭഷ്ട ദേവ് സുഖ് സംപതി രീതേ. 3

അജര് അമര് സോ ജീതി ന ജാതു -
 ഹാരേ സുര് കരി ബിബിധ് ലരാതു,
 തബ് ബിരംചി സന് ജാതു പുകാരേ-
 ദേവേ ബിധി സബ് ദേവ് ദുഖാരേ. 4

മുനിമാർ പോയി ഹിമവാനെ ഗിരിജയുടെ അടുത്തേയ്ക്ക് പരഞ്ഞയച്ചു. അദ്ദേഹം അവളെ കേണപേക്ഷിച്ച് വീട്ടിലേയ്ക്ക് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. സപ്തജ്വലികൾ പിന്നെ ശിവന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് പോയി ഉമയുടെ കഥയെല്ലാം പരഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അവളുടെ പ്രേമത്തെപ്പറ്റി കേട്ട് ശിവൻ ആനന്ദഭരിതനായി. സപ്തജ്വലികൾ സന്തോഷത്തോടെ തങ്ങളുടെ വാസസ്ഥലങ്ങളിലേയ്ക്ക് പോയി. സർവജ്ഞനായ ശംഭു ഏകാഗ്രചിത്തനായി രഘുനാഥന്റെ ധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചു. അക്കാലത്ത് താരകൻ എന്ന അസുരൻ വാണിരുന്നു. അവന്റെ കൈയ്യും, ശക്തിയും, തേജസ്സും വലുതായിരുന്നു. അവൻ എല്ലാ ലോകങ്ങളേയും, ലോകപാലന്മാരേയും ജയിച്ചിരുന്നു. അവൻ എല്ലാ ദേവന്മാരുടേയും സുഖത്തേയും സമ്പത്തിനേയും കവർന്നെടുത്തു. അവനെ വയസ്സും മരണവും അടുക്കാതെ അവൻ അജയനായിരുന്നു. ദേവന്മാർ അവനോട് പല പ്രാവശ്യം യുദ്ധം ചെയ്ത് തോറ്റു. അപ്പോൾ അവർ ബ്രഹ്മാവിനെ കണ്ട് അവരുടെ പരാതി ബോധിപ്പിച്ചു. ബ്രഹ്മാവ് അവരെല്ലാം ദുഃഖാർത്തരായി കണ്ടു.

ദോ:

സബ് സന് കഹാ ബുദ്ധാഇ ബിധി ദനുജ് നിധന് തബ് ഹോഇ,
സംഭു സുക് സംഭുത് സുത് എഹി ജിതഇ രന് സോഇ. (82)

ബ്രഹ്മാവ് അവരെല്ലാം സമാധാനിപ്പിച്ച് പരഞ്ഞു: “ശംഭുവിന്റെ വീര്യത്താൽ ഒരു പുത്രനുണ്ടായാൽ മാത്രമെ ഈ അസുരൻ മരിക്കുള്ളൂ. എന്തെന്നാൽ അവന്നു മാത്രമെ അസുരനെ യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കാൻ സാധിക്കുള്ളൂ.” (82)

ചൗ:

മോര് കഹാ സുനി കരഹു ഉപാഇ -
ഹോഇഹി ഇസ്മദ് കരഹി സഹാഇ,
സതീം ജോ തജീ ദുഷ്ട് മഖ് ദേഹാ -
ജനമീ ജാഇ ഹിമാചല് ഗേഹാ. 1

തെഹിം തപു കീന്ഹ് സംഭു പതി ലാഗീ -
സിവ് സമാധി ബൈം സബു ത്യാഗീ
ജദപി അഹഇ അസമംജസ് ഭാരീ -
തദപി ബാത് എക് സുനഹു ഹമാരീ. 2

പാവഹു കാമു ജാതു സിഖ് പാഹീം -
കരെ ഷോഭ് സംകർ മന് മാഹീം,
തബ് ഹമ് ജാതു സിഖ്ഹി സിർ നാതു -
കരവാളബ് ബിബാഹു ബരിആതു. 3

എഹി ബിധി ഭലഹി ദേവ്ഹിത് ഹോതു -
മത് അതി നീക് കഹതു സബു കോതു,
അസ്സുതി സുരൻഹ് കീൻഹി അതി ഹേതു -
പ്രഗടെള ബിഷമ്ബാൻ ത്വഷ്കേതു. 4

“ഞാൻ പറയുന്നത് കേട്ട് അതുപോലെ പ്രവർത്തിയ്ക്കുവിൻ. ഈശ്വര സഹായത്താൽ കാര്യസിദ്ധിയുണ്ടാകും. ദക്ഷന്റെ യാഗത്തിൽ ദേഹത്തെ ത്യജിച്ച സതി ഹിമവാന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ജനിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവൾ ശംഭുവിനെ പതിയായി ലഭിയ്ക്കാൻ തപസ്സു ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ശിവൻ എല്ലാം ത്യജിച്ച് സമാധിയിൽ ഇരിക്കുന്നു. എറ്റവും അനുചിതമായതായാലും, എന്റെ ഒരു നിർദ്ദേശം കേൾക്കുവിൻ. കാമദേവനെ സമീപിച്ച് അവനെ ശിവന്റെ അടുത്തേയ്ക്കയയ്ക്കുവിൻ. അവൻ ശങ്കരന്റെ മനസ്സിൽ ക്ഷോഭമുണ്ടാക്കട്ടെ. പിന്നെ നാം ചെന്ന് ശിവന്റെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇച്ഛയ്ക്ക് വിരുദ്ധമാണെങ്കിലും, വിവാഹം കഴിയ്ക്കുവാൻ പ്രേരിപ്പിക്കാം. ഇപ്രകാരം മാത്രമേ ദേവകാര്യം സാധിയ്ക്കൂള്ളൂ.” “ഈ അഭിപ്രായം ഉത്തമം തന്നെ.” എന്ന് എല്ലാവരും പറഞ്ഞു. ദേവന്മാർ അമിതമായ ഭക്തിയോടെ സ്തുതിച്ചപ്പോൾ കാമദേവൻ പഞ്ചബാണങ്ങളോടും മത്സ്യപതാകയോടും കൂടി അവിടെ പ്രത്യക്ഷനായി.

ദോ:

സുരൻഹ് കഹീ നിജ് ബിപതി സബ് സുനി മന് കീൻഹ് ബിചാർ,
സംഭു ബിരോയ് ന കുസല് മൊഹി ബിഹസി കഹെള അസ് മാർ. (83)

ദേവന്മാർ തങ്ങളുടെ വിപത്തിനെപ്പറ്റി എല്ലാം അവനോട് പറഞ്ഞു. അവർ പറഞ്ഞത് കേട്ട് മാരൻ മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ച് മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ശംഭുവിനെ വിരോധിച്ച് എനിക്ക് ഒരു നന്മയും ഉണ്ടാവില്ലെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നു.” (83)

ചൗ:

തദപി കരബ്ബ് മൈം കാജു തുഹാരാ -
ശ്രുതി കഹ് പരമ് ധരമ് ഉപകാരാ,
പര് ഹിത് ലാഗി തജ്ജു ജോ ദേഹീ -
സന്തത് സന്ത് പ്രസംസ്ഹി തേഹീ. 1

അസ് കഹി ചലൈ സബ്ഹി സിര് നാഹു -
സുമന് ധനുഷ് കര് സഹിത് സഹാഹു,
ചലത് മാര് അസ് ഹൃദയ് ബിചാരാ -
സിവ് ബിരോയ് ധ്രുവ് മരനു ഹമാരാ. 2

തബ് ആപന് പ്രഭാഉ ബിസ്താരാ -
നിജ് ബസ് കീന്ഹ് സകല് സംസാരാ,
കോപൈ ജബ്ഹിം ബാരിചര്കേതു -
ഹന് മഹു മിദേ സകല് ശ്രുതി സേതു. 3

ബ്രഹ്മചര്യ ബ്രത് സംജമ് നാനാ -
ധീരജ് ധരമ് ഗ്യാന് ബിഗ്യാനാ,
സദാചാര് ജപ് ജോഗ് ബിരാഗാ -
സഭയ് ബിബേക് കടകു സബു ഭാഗാ. 4

“എങ്കിലും ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കാര്യം ചെയ്യാം. എന്തെന്നാൽ വേദങ്ങൾ പറയുന്നു: പരോപകാരം പരമധർമ്മമാണെന്ന്. അന്യരുടെ ഹിതത്തിനു വേണ്ടി സ്വന്തം ജീവനെ ത്യജിക്കുന്നവരെ സാധുക്കൾ സദാ പ്രശംസിക്കുന്നു.” എന്നു പറഞ്ഞ് കാമദേവൻ എല്ലാവർക്കും തലവണങ്ങി, പുഷ്പധനുസ്സോടെ തന്റെ അനുചരരോടുകൂടി പോയി. പോകുമ്പോൾ മാറൻ സ്വയം ചിന്തിച്ചു. “ശിവനെ വിരോധിക്കുക എന്നത് തന്റെ മരണമാണെന്ന് തീർച്ചതന്നെ” എന്ന്. പിന്നെ അവൻ തന്റെ ശക്തിയെ പ്രകടിപ്പിച്ച് ലോകത്തെ മുഴുവൻ തന്റെ അധീനത്തിലാക്കി. മത്സ്യകേതു (കാമദേവൻ) കുപിതനായപ്പോൾ വേദങ്ങളാൽ ചുമത്തപ്പെട്ട അതിരുകളെല്ലാം ക്ഷണനേരത്തിൽ പറന്നുപോയി. ബ്രഹ്മചര്യം, വ്രതം, നാനാ വിധത്തിലുള്ള ആത്മനിയന്ത്രണം, ധീരത, ധർമ്മം, ആത്മജ്ഞാനം,

വിജ്ഞാനം (സഗുണ-നിർഗുണ ജ്ഞാനം), സദാചാരം, ജപം, യോഗം, വൈരാഗ്യം, ഇവയെല്ലാം ഭയപ്പെട്ട് ഓടിപ്പോയി.

ചരം:

ഭാഗെള ബിബേകു സഹായ്സഹിത് സൊസുഭ്ദ്സംജുഗ്മഹി മുരേ
സദ്ഗ്രാമ് പർബത് കന്ദരൻഹി മഹുജാതു തെഹിഅവസർ ദുരേ.
ഹൊനിഹാർ കാ കർതാർ കോ രഖ്വാർ ജഗ് ചർഭരു പരാ,
ദുതു മാഥ് കെഹി രതിനാഥ് ജെഹി കഹു കോപി കർ ധനുസരൂധരാ.

വിവേകം തന്റെ സഹായികളോടുകൂടി ഓടിപ്പോയി. അവന്റെ വീരഭടന്മാർ യുദ്ധക്കളത്തിൽ പുറം കാണിച്ചു. ആ അവസരത്തിൽ അവരെല്ലാവരും പുണ്യഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ രൂപത്തിൽ ദൂരത്ത് പർവതഗുഹകളിൽ പോയൊളിച്ചു. ലോകത്തിൽ ബഹളമുണ്ടായി. ജനങ്ങൾ പറഞ്ഞു: “ദൈവമേ, എന്താണ് നടക്കാൻ പോകുന്നത്? നമ്മളെ ഏതു ശക്തിയാണ് രക്ഷി ത്താൻ പോകുന്നത്? രണ്ടു തലയുള്ള ഏത് അമാനുഷജീവിയുടെ നേർക്കാണ് രതിയുടെ നാഥൻ (കാമദേവൻ) കോപത്തോടെ തന്റെ വില്ലും ശരങ്ങളും എടുത്തിരിയ്ക്കുന്നത്?”

ദോ:

ജേ സജീവ് ജഗ് അചർ ചർ നാരി പുരുഷ് അസ് നാഥ്,
തേ നിജ് നിജ് മർജാദാ തജി ഭഷ്ട സകല് ബസ് കാമ്. (84)

“ഏതെല്ലാം ചരാചരജീവങ്ങൾ - ആൺ ജാതിയും പെൺ ജാതിയും - ഈ ലോകത്തിലുണ്ടോ, അവയെല്ലാം തന്നെ തങ്ങളുടെ മര്യാദയുടെ വരമ്പിനെ അതിക്രമിച്ച് കാമപരവശന്മാരായിരിയ്ക്കുന്നു.” (84)

ചൗ:

സബ്കേ ഹൃദയ് മദന് അഭിലാഷാ -
ലതാ നിഹാരി നവഹിം തരു സാഖാ,
നദീം ഉമഗി അംബുധി കഹു ധാതു -
സംഗമ് കരഹിം തലാവ് തലാതു. 1

ജഹ് അസി ദസാ ജഡൻഹ് കൈ ബരനീ -
കോ കഹി സകതു സചേതന് കരനീ,
പസു പച്ഛീ നദ് ജല് മല്ചാരീ -
ഭഷ്ട കാമബസ് സമയ് ബിസാരീ. 2

മദൻ അസ്യ ബ്യാകുല് സബ് ലോകാ -
നിസി ദിനു നഹിം അവലോകഹിം കോകാ
ദേവ് ദനുജ് നർ കിംനർ ബ്യാലാ -
പ്രേത് പിസാച് ഭൂത് ബേതാലാ.

3

ഇൻഹ് കേ ദസാ ന കഹെഹ് ബഖാനീ -
സദാ കാമ് കേ ചേരേ ജാനീ,
സിദ്ധ് ബിരക്ത് മഹാമുനി ജോഗീ -
തേപി കാമ്ബസ് ഭൂഷ് ബിയോഗീ.

4

എല്ലാവരുടേയും മനസ്സ് കാമാസക്തമായി. വള്ളികളെ കണ്ടതും വൃക്ഷങ്ങളുടെ ശാഖകൾ താഴോട്ട് വളഞ്ഞു. നദികൾ ഒഴുകെടുത്ത് സമുദ്രത്തോടു ചേരാൻ കുതിച്ചുചെന്നു. തടാകങ്ങളും കുളങ്ങളും സ്നേഹത്തോടെ ഒന്നിച്ചു ചേർന്നു. ജഡങ്ങൾക്കാണ് ഈ അവസ്ഥയെങ്കിൽ, ചേതനജീവങ്ങളുടെ കഥ പറയേണ്ടതില്ല! ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിയ്ക്കുന്ന മൃഗങ്ങളും, ആകാശത്തിലും ജലത്തിലും സഞ്ചരിയ്ക്കുന്ന പക്ഷികളും സ്വബോധം നശിച്ച് കാമപരവശരായി. ലോകം മുഴുവൻ കാമാസക്തിയാൽ അന്ധരായി, വ്യാകുലരായി. ചക്രവാകപ്പക്ഷികൾ രാത്രിയും പകലും നോക്കിയില്ല. ദേവാസുര-നര-കിന്നര-നാഗ-ഭൂത-പ്രേത-പിശാച-വേതാളങ്ങൾ - സദാ കാമത്തിനടിമകളാണെന്നറിഞ്ഞ് ഇവരുടെ അവസ്ഥയെ ഞാൻ വിവരിയ്ക്കുന്നില്ല. സിദ്ധന്മാർ, വിരക്തന്മാർ, മഹാമുനിമാർ, യോഗികൾ - ഇവരെല്ലാവരും കൂടി കാമപരവശരായി തങ്ങളുടെ യോഗാദികളെ ത്യജിച്ചു.

ചരം:

ഭൂഷ് കാമ്ബസ് ജോഗീസ് താപസ് പാഠ് വരൻഹി കീ കോ കഹൈ
ദേഖ്ഹിം ചരാചർ നാരിമയ് ജേ ബ്രഹ്മമയ് ദേഖത് രഹേ.
അബലാ ബിലോക്ഹിം പുരുഷ്മയ് ജഗു പുരുഷ് സബ് അബലാമയം,
ദുഇ ദബ്ധ് ഭരി ബ്രഹ്മാണ്ഡ് ഭീതർ കാമകൃത് കൗതുക് അയം.

യോഗീശ്വരന്മാരും, താപസന്മാരും കൂടി കാമത്തിന്നധീനരായെങ്കിൽ പാമരന്മാരെപ്പറ്റി എന്തു പറയാനാണ്? ഇത്രയും കാലം എല്ലാ ചരാചരങ്ങളും ബ്രഹ്മമയമാണെന്നു കണ്ടിരുന്നവർ ഇപ്പോൾ അതിനെ സ്ത്രീമയമായി

കണ്ടു. സ്ത്രീകൾ ലോകം മുഴുവൻ പുരുഷന്മാരാണെന്നും, പുരുഷന്മാർ ലോകം മുഴുവൻ സ്ത്രീകളാണെന്നും കണ്ടു. ഏകദേശം ഒരു മണിക്കൂറോളം ഈ കൗതുകമയമായ കാമത്തിന്റെ വിനോദം ബ്രഹ്മാണ്ഡം മുഴുവൻ നിലച്ചിരുന്നു.

സോ:

ധരീ ന കാഹു ധീർ സബ്കേ മന് മനസിജ് ഹരേ,
ജേ രാവേ രഘുബീർ തേ ഉബ്ദരേ തൈനി കാല് മഹുഃ, (85)

ആർക്കും തന്നെ സ്വബോധത്തോടെ ഇരിയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. എല്ലാവരുടെ മനസ്സിലേയും കാമദേവൻ കവർന്നുകഴിഞ്ഞു. രഘുവീരന്റെ രക്ഷയ്ക്കായി നായവർക്കു മാത്രമേ അവനെതിരായി നിലുറു കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. (85)

ചൗ:

ഉഭയ് ഘരീ അസ് കൗതുക് ഭയഹു -
ജൗ ലഗി കാമു സംഭു പഹിം ഗയഹു,
സിവ്ഹി ബിലോകി സസംകൈ മാരു -
ഭയഹു ജമാമിതി സബു സംസാരു. 1

ഭക്ത തുരത് സബ് ജീവ് സുഖാരേ-
ജിമി മദ് ഉതരി ഗഹ്നം മത്വാരേ,
രുദ്രഹി ദേഖി മദന് ഭയ് മാനാ -
ദുരാധർഷ് ദുർഗമ് ഭഗവാനാ. 2

ഫിരത് ലാജ് കഹു കരി നഹിം ജാഹു -
മരനു റാനി മന് രചെസി ഉപാഹു,
പ്രഗടെസി തുരത് രുചിർ രിതുരാജാ -
കുസുമിത് നവ് തരു രാജി ബിരാജാ. 3

ബന് ഉപബന് ബാപികാ തഡാഗാ -
പരമ് സുഭഗ് സബ് ദിസാ ബിഭാഗാ,
ജഹ് തഹ് ജനു ഉമ്ഗത് അനുരാഗാ -
ദേഖി മുഘഹു മന് മനസിജ് ജാഗാ. 4

ഈ വിസ്തൃതാവസ്ഥ ഒരു മണിക്കൂറോളം - കാമൻ ശംഭുവിന്റെ അടുക്കലേത്തുറവരെ - നീണ്ടുനിന്നു. ശംഭുവിനെ കണ്ടതും മാരുൻ വിറച്ചു. ലോകം മുഴുവൻ പൂർവാവസ്ഥയിലായി. ഉടൻ തന്നെ എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും, മദ്യം കഴിച്ച് ഉന്മത്തരായവരുടെ മദം ഇറങ്ങിയപ്പോലെ സന്തുഷ്ടരായി. മദനൻ ജയിയ്ക്കാനാവാത്തവനും, മനസ്സിലാക്കാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ളവനുമായ രുദ്രഭഗവാനെക്കണ്ട് ഭയാകുലനായി. തിരിച്ചുപോകാൻ ലജ്ജിച്ച് ഒന്നും തന്നെ ചെയ്യാൻ കഴിവില്ലാത്തവനായി. ഒടുവിൽ മരണത്തെ വരിച്ചുകൊണ്ട് മനസ്സിൽ ഒരുപായം ചിന്തിച്ചു. ഉടനെത്തന്നെ ഋതുകളുടെ രാജാവായ മനോഹരമായ വസന്തഋതുവിനെ പ്രകടിപ്പിച്ചു. നിരയായി യുവവൃക്ഷങ്ങൾ പൂഷ്പങ്ങളോടെ പ്രത്യക്ഷമായത് വളരെ ആകർഷകമായിരുന്നു. വനങ്ങളും, ഉപവനങ്ങളും, കിണറുകളും, തടാകങ്ങളും, എല്ലാ ദിക്കുകളും, അത്യന്തം ആനന്ദകരമായി കാണപ്പെട്ടു. പ്രകൃതിയിൽ സർവത്ര പ്രേമഭാവം വഴിഞ്ഞാഴുകി. ആ ദൃശ്യം കണ്ട് മരിച്ചവരുടെ മനസ്സിലും കാമാസക്തി വളർന്നു.

ചരം:

ജാഗ്രത മനോഭവ് മുഷ്ഠഹും മന് ബന് സുഭഗതാ ന പരൈ കഹീ,
സീതല് സുഗന്ധ് സുമദ് മാരുത് മദന് അനല് സഖാ സഹീ.
ബികസേ സരൻഹി ബഹു കഞ്ജ് ഗുഞ്ജത് പുഞ്ജ് മഞ്ജുല് മധുകരാ,
കലഹംസ് പിക് സുക് സരസ് രവ് കരി ഗാന് നാചഹിം അപ്ചരോ.

മരിച്ച ആത്മാക്കളിലുംകൂടി കാമവികാരം ഉണ്ടായി. വനത്തിന്റെ മനോഹരത വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. ശീതളവും, സുഗന്ധവുമായ മന്ദമാരുതൻ വിശ്വസ്തനായ സുഹൃത്തിനെപ്പോലെ കാമാഗ്നിയെ വീശി വളർത്തി. താമരപ്പൂക്കൾ നിരകളായി തടാകങ്ങളിൽ മലർന്നു. അവയിൽ മനോഹരങ്ങളായ വണ്ടിൻകൂട്ടങ്ങൾ റീങ്കാരം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അരയന്നങ്ങളും, കുയിലുകളും, കിളികളും, മധുരമായി കൂവിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അപ്സരസ്സുകൾ പാടിയും നൃത്തംചെയ്തും കൊണ്ടിരുന്നു.

ഭോ:

സകല് കലാ കരി കോടി ബിധി ഹാരെള സേന് സമേത്,
ചലീ ന അചല് സമാധി സിവ് കോപെള ഹൃദയനികേത്. (86)

കാമദേവനും അവന്റെ അനുയായികളും കൂടി ചെയ്ത എണ്ണറ്റ എല്ലാവിധ തന്ത്രങ്ങളും അവസാനിച്ചു. പക്ഷേ ശിവന്റെ അചഞ്ചലമായ സമാധി കലഞ്ഞില്ല. അത് കാമദേവനെ കോപാകുലനാക്കി. (86)

ചൗ:

ദേവി രസാൽ ബിടപ് ബർ സാഖാ -
തെഹി പർ ചഡെഉ മദനു മന് മാഖാ,
സുമന് ചാപ് നിജ് സർ സന്ധാനേ -
അതി രിസ് താകി ശ്രവന് ലഗി താനേ. 1

ഛാഡേ ബിഷമ് ബിസിഖ് ഉര് ലാഗേ -
ഛൂടി സമാധി സംഭു തബ് ജാഗേ,
ഭയഉ ഹുസ് മന് ക്ഷോഭ് ബിസേഷീ -
നയന് ഉഘാരി സകല് ദിസി ദേഖീ. 2

സൗരഭ് പല്ലവ് മദനു ബിലോകാ -
ഭയഉ കോപു കമ്പേഉ ത്രൈലോകാ,
തബ് സിഖ് തീസ്ര് നയന് ഉഘാരാ -
ചിതവത് കാമു ഭയഉ ജരി ഛാരാ. 3

ഹാഹാകാര് ഭയഉ ജഗ് ഭാരീ -
ഡര്പേ സുര് ഭഘ അസുര് സുഖാരീ,
സമുദ്ധി കാമ്സുഖു സോച്ഹിം ഭോഗീ -
ഭഘ അകണ്ടക് സാധക് ജോഗീ. 4

മനോഹരമായ ഒരു മാമരത്തിന്റെ ശാഖയെ കണ്ട് മനസ്സിൽ നിരാശയോടെ മദനൻ അതിന്മേൽ കയറി. തന്റെ പുഷ്പധനുസ്സിൽ പഞ്ചബാണങ്ങളെ ഘടിപ്പിച്ച് കോപദ്യുഷ്ടിയോടെ ഞാണിനെ ചെവിയോളം വലിച്ച് അവൻ കുർമ്മയുള്ള അഞ്ചു ബാണങ്ങളെ വിട്ടു. അവ ശിവന്റെ മാറിൽ തറച്ചു. സമാധി കലഞ്ഞ് ശംഭു ഉണർന്നു. ഈശന്റെ മനസ്സ് അത്യന്തം ക്ഷോഭിച്ചു. കണ്ണുകൾ തുറന്ന് ചുറ്റും നോക്കി. കാമനെ മാവിലകൾ കിടയിൽ ഒളിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ട് അദ്ദേഹം കോപാകുലനായി. മൂന്നു ലോകങ്ങളും നടുങ്ങി. ഇപ്പോൾ ശിവൻ തന്റെ മൂന്നാമത്തെ കണ്ണ് തുറന്നു. കാമദേവനെ നോക്കിയതും ഉടൻ അവൻ കത്തി ചാരമായി. ലോകം

മുഴുവൻ ഉച്ചത്തിൽ ഹാഹാകാരമുണ്ടായി ദേവന്മാർ ഭീതരായി, അസുരന്മാർ സന്തോഷിച്ചു. ഇന്ദ്രിയസുഖഭോഗങ്ങളുടെ നഷ്ടത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്ത ഭോഗികളെ ദുഃഖിപ്പിച്ചു. സാധകന്മാരായ യോഗികൾക്ക് മുളളിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെട്ടപോലെ തോന്നി.

ചരം:

ജോഗീ അകണ്ടക് ഭഷ്ട പതി ഗതി സുനത് രതി മുരുചിത് ഭഹു,
രോദതി ബദതി ബഹു ഭാതി കരുനാ കരതി സങ്കർ പഹിം ഗഹു.
അതി പ്രേമ കരി ബിനതീ ബിബിധ് ബിധി ജോരി കർ സന്ധുഖ് രഹീ,
പ്രഭു ആസുതോഷ് കൃപാല് സിവ് അബലാ നിരഖി ബോലേ സഹീ.

യോഗികൾ സങ്കടത്തിൽനിന്നും മുക്തരായി. തന്റെ പതിയുടെ ഗതി കേട്ട് രതി ബോധംകെട്ടു വീണു. കരഞ്ഞും, പുലമ്പിയും, പലവിധത്തിൽ സങ്കടപ്പെട്ടുംകൊണ്ട് അവൾ ശങ്കരനെ സമീപിച്ചു. അമിതമായ പ്രേമത്തോടു കൂടിയ പലവിധത്തിലുള്ള അഭ്യർത്ഥനയോടെ അവൾ കുപ്പുകൈകളോടെ പ്രഭുവിന്റെ മുന്നിൽ പോയി നിന്നു. ആശുതോഷനും കൃപാലുവുമായ ശിവഭഗവാൻ നിർഗ്ഗതിയായ ആ സ്ത്രീയെ നോക്കി ഈവിധം പറഞ്ഞു:-

ഭദാ:

അബ് തേം രതി തവ നാഥ് കർ ഹോഇഹി നാമു അനംഗു,
ബിനു ബപു ബ്യാപിഹി സബ്ഹിപുനിസുനുനിജ്ജിലന് പ്രസംഗു (87)

“ഹേ രതി, ഇപ്പോൾതൊട്ട് നിന്റെ ഭർത്താവ് അനംഗൻ (ശരീരമില്ലാത്തവൻ) എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടും. ശരീരമില്ലാതെ തന്നെ അവൻ എല്ലാവരേയും തന്റെ വശത്താക്കും. ഇനി അവനെ നീ എങ്ങനെ സന്ധിക്കുമെന്ന് പറയാം, കേൾക്കൂ:” (87)

ചൗ:

ജബ് ജദുബംസ് കൃഷ്ന് അവതാരാ -
ഹോഇഹി ഹരന് മഹാ മഹിഭാരാ,
കൃഷ്ന് തനയ് ഹോഇഹി പതി തോരാ -
ബചനു അന്യമാ ഹോഇ ന മോരാ.

1

രതി ഗവനീ സുനി സങ്കർ ബാനീ -
കഥാ അപർ അബ് കഹളു ബഖാനീ,

ദേവൻഹ് സമാചാർ സബ് പാഘ -
ബ്രഹ്മാദിക് ബൈകുന്ദ സിയാഘ. 2

സബ് സൂർ ബിഷ്നു ബിരംചി സമേതാ -
ഗഘ ജഹാം സിവ് കൃപാനികേതാ,
പൃഥക് പൃഥക് തിൻഹ് കീൻഹി പ്രസംസാ -
ഭഘ പ്രസന്ന് ചന്ദ്ര അവതംസാ. 3

ബോലേ കൃപാസിന്ധു ബൃഷ്കേതു -
കഹഹു അമർ ആഘ കെഹി ഹേതു,
കഹ് ബിധി തുൻഹ് പ്രഭു അന്തർജാമീ -
തദപി ഭഗതി ബസ് ബിനവളം സ്വാമീ. 4

“ശ്രീകൃഷ്ണൻ യദുവംശത്തിൽ ഭൂമിഭാരം കുറയ്ക്കാൻ അവതരിയ്ക്കുമ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പുത്രനായിരിയ്ക്കും (പ്രഭുവ്നൻ) നിന്റെ പതി. എന്റെ വാക്ക് ഒരിയ്ക്കലും അസത്യമാവില്ല.” ശങ്കരൻ പറഞ്ഞതു കേട്ട് രതി പോയി. ഇപ്പോൾ ഞാൻ കഥയുടെ മറുവശം പറയാം. ബ്രഹ്മാവും മറ്റു ദേവന്മാരും വർത്തമാനമറിഞ്ഞപ്പോൾ അവർ വൈകുണ്ഠത്തിലേയ്ക്ക് പോയി, അവിടെ നിന്നും വിഷ്ണുവും ബ്രഹ്മാവും സഹിതം എല്ലാ ദേവന്മാരും കൃപാനിധി യായ ശിവനിരുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്ക് പോയി. അവർ ഓരോരുത്തരും അദ്ദേഹത്തെ പ്രശംസിച്ചു. ചന്ദ്രശേഖരൻ പ്രസന്നനായി. കൃപാസിന്ധു വായ വൃഷകേതു (ശിവൻ) പറഞ്ഞു: “ഹേ ദേവന്മാരെ, പറയുവിൻ, നിങ്ങൾ ഇവിടെ എന്തുദ്ദേശത്തോടെയാണ് വന്നിരിയ്ക്കുന്നത്?” ബ്രഹ്മാവ് പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, അങ്ങ് സർവ്വാന്തര്യാമിയാണ്. എങ്കിലും എനിയ്ക്കങ്ങോടുള്ള ഭക്തി താഴെ പറയും വിധം അഭ്യർത്ഥിയ്ക്കാൻ പ്രേരിപ്പിയ്ക്കുന്നു.”

ഭോ:

സകല് സുരൻഹ് കേ ഹൃദയ് അസ് സങ്കർ പരമ് ഉച്ഛാഹു,
നിജ് നയനൻഹി ദേഖാ ചഹഹിം നാഥ് തുൻഹാർ ബിബാഹു. (88)

“എല്ലാ ദേവന്മാരുടേയും ഹൃദയത്തിൽ അമിതമായ ഉത്സാഹമുണ്ട്. പ്രഭോ, അവർ അങ്ങയുടെ വിവാഹത്തെ അവരുടെ കണ്ണുകൾകൊണ്ട് കാണുവാൻ ആശിയ്ക്കുന്നു.” (88)

ചൗ:

യഹ് ഉത്സവ് ദേവിത ഭരി ലോചന് -
സൊതു കചു കരഹു മദന് മദ് മോചന്,
കാമു ജാരി രതി കഹു^ഛ ബരു ദീൻഹാ -
കൃപാസിന്ധു യഹ് അതി ഭല് കീൻഹാ. 1

സാസതി കരി പുനി കരഹിം പസാതു -
നാഥ് പ്രഭുൻഹ് കര് സഹജ് സുഭാതു,
പാര്ബതീം തപു കീൻഹ് അപാരാ -
കരഹു താസു അബ് അംഗീകാരാ. 2

സുനി ബിധി ബിനയ് സമുത്ഥി പ്രഭു ബാനീ -
ഐസെതു ഹോതു കഹാ സുഖു മാനീ,
തബ് ദേവൻഹ് ദുന്ദുഭീം ബജാതു -
ബര്ഷി സുമന് ജയ് ജയ് സുര് സാതു. 3

അബസരു ജാനി സപ്തരിഷി ആഘ -
തുരത്ഹിം ബിധി ഗിരിഭവന് പരാഘ,
പ്രഥമ് ഗഘ ജഹ്^ഛരഹീം ഭവാനീ -
ബോലേ മധുര് ബചന് ഛല് സാനീ. 4

“മദനന്റെ മദത്തെ അടിക്കിയ ഹേ പ്രഭോ, ഈ ഉത്സവത്തെ കൺകുളിരെ കണ്ടു രസിയ്ക്കാൻ ഏതെങ്കിലും ഒരുപായം ചെയ്താലും. ഹേ കൃപാ സിന്ധോ, കാമദേവനെ ചുട്ടെരിച്ചശേഷം അങ്ങ് രതിയ്ക്ക് വരം കൊടുത്തത് നന്നായി. ശിക്ഷ കൊടുത്തശേഷം പ്രഭുക്കൾ കൃപയെ വർഷിയ്ക്കുന്നത് അവരുടെ സഹജമായ സ്വഭാവമാണ്. പാർവതി അപാരമായ തപസ്സ് അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇപ്പോൾ അവളെ സ്വീകരിച്ചാലും.” ബ്രഹ്മാവിന്റെ അഭ്യർത്ഥനയെ കേട്ട്, പ്രഭുവിന്റെ (ശ്രീരാമന്റെ) വാണിയെ സ്മരിച്ച്, ശിവൻ സന്തോഷത്തോടെ “അങ്ങനെത്തന്നെയാവട്ടെ” എന്നു പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ ദേവന്മാർ ദുന്ദുഭി മുഴക്കി, പുഷ്പവർഷം ചെയ്തുകൊണ്ട്, “ജയ ജയ സുരേശ്വര!” എന്ന് ഘോഷിച്ചു. അതിനെ തക്ക അവസരമെന്നു കരുതി സപ്തരജ്ഞികൾ അവിടെ എത്തി. ബ്രഹ്മാവ് ഉടൻ തന്നെ അവരെ ഹിമാവാന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കയച്ചു. അവർ ആദ്യം പാർവതി ഇരിയ്ക്കുന്ന

സ്ഥലത്തേയ്ക്ക് ചെന്ന് അവളോട് മധുരവും, പക്ഷേ കപടത കലർന്നതുമായ വാണിയിൽ പറഞ്ഞു:-

ദോ:

കഹാ ഹമാർ ന സുനെഹു തബ് നാരദ് കേം ഉപദേസ്,
അബ് ഭാ ഡ്യൂദ് തുംഹാദ് പന് ജാരെഉ കാമു മഹേസ്. (89)

“നാരദന്റെ ഉപദേശത്തെ വിശ്വസിച്ചു അന്ന് ഞങ്ങൾ പറഞ്ഞത് നീ കേട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ നിന്റെ വ്രതം വ്യഥാവായി. എന്തെന്നാൽ മഹേശ്വരൻ കാമദേവനെ ചൂട്ടെരിച്ചു.” (89)

ചൗ:

സുനി ബോലീം മുസുകാഇ ഭവാനീ -
ഉചിത് കഹേഹു മുനിവർ ബിഗ്യാനീ,
തുംഹരേം ജാൻ കാമു അബ് ജാരാ -
അബ് ലഗി സംഭു രഹേ സബികാരാ. 1

ഹമ്രേം ജാൻ സദാ സിവ് ജോഗീ -
അജ് അനവദ്യ അകാമ് അഭോഗീ,
ജൗം മൈം സിവ് സേയേ അസ് ജാനീ -
പ്രീതി സമേത് കർമ് മന് ബാനീ. 2

തൗ ഹമാർ പന് സുനഹു മുനീസാ -
കരിഹഹിം സത്യ് കൃപാനിധി ഇൗസാ,
തുംഹ് ജോ കഹാ ഹദ് ജാരെഉ മാരാ -
സൊഇ അതി ബഡ് അബിബേകു തുംഹാരാ. 3

താത് അനല് കർ സഹജ് സുഭാഇ -
ഹിമ് തെഹി നിക് ജാഇ നഹിം കാഇ,
ഗഛ്ഠം സമീപ് സൊ അവസി നസാഇ -
അസി മന്മഥ് മഹേസ് കീ നാഇ. 4

അതു കേട്ട് ഭവാനി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു. “ഹേ വിജ്ഞാനികളായ മാമുനിമാരേ, നിങ്ങൾ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. നിങ്ങളുടെ അറിവിൽ ശംഭു

ഇപ്പോൾ മാത്രമാണ് കാമനെ എരിച്ചതും, ഇപ്പോൾ വരെയും ശംഭു കാമവികാരഭരിതനായിട്ടുള്ളതും. പക്ഷേ എന്റെ അറിവിൽ ശിവൻ നിത്യവും അനന്തനും, അജനം (ജനിക്കാത്തവൻ), നിഷ്കളങ്കനും, വികാര രഹിതനും, ഭോഗരഹിതനുമാണ്. അദ്ദേഹത്തെ ഈവിധം അറിഞ്ഞു കൊണ്ട്, ഹേ മൂനീശ്വരന്മാരേ, കേൾക്കുവിൻ: അദ്ദേഹത്തെ ഞാൻ മനസാ വാചാ കർമ്മണാ ഭക്തിയോടെ സേവിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ കൃപാനിധിയായ ഈശൻ എന്റെ വ്രതത്തെ സഫലമാക്കും. ഹരൻ മാത്രനെ എരിച്ചുവെന്ന നിങ്ങളുടെ പ്രസ്താവന നിങ്ങളുടെ പക്ഷത്തിലുള്ള പെരും അവിവേകത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. സുഹൃത്തുക്കളേ, ഹിമത്തിന് ഒരിയ്ക്കലും തീയിനെ അടുക്കാനാവില്ല. അടുത്താൽ അത് നശിച്ചുപോകും. എന്തെന്നാൽ അതിനെ അടുക്കുന്നവയെ എരിയ്ക്കുന്നത് തീയിന്റെ സഹജമായ സ്വഭാവമാണ്. മന്ഥമന്ദേയും മഹേശന്ദേയും സ്ഥിതിയും ഇതേവിധം തന്നെയാണ്.”

ദോ:

ഹിയ്^൧ ഹരഷേ മൂനി ബചന് സുനി ദേഖി പ്രീതി ബിസ്വാന്,
ചലേ ഭവാനിഹി നാതു സിർ ഗഷ്ട ഹിമാചല് പാസ്. (90)

ഭവാനി പറഞ്ഞതു കേട്ട്, അവളുടെ ഭക്തിയും വിശ്വാസവും കണ്ട്, മൂനിമാർ മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടരായി. അവളെ തലവണങ്ങി, അവർ ഹിമവാന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു പോയി. (90)

ചൗ:

സബു പ്രസംഗു ഗിരിപതിഹി സുനാവാ -
മദന് ദഹന് സുനി അതി ദുഖ് പാവ,
ബഹുരി കഹെള രതി കർ ബർദാനാ -
സുനി ഹിമവന് ബഹുത് സുഖു മാനാ. 1

ഹൃദയ്^൧ ബിചാരി സംഭു പ്രഭുതാതു -
സാദർ മൂനിബർ ലിഷ്ട ബൊലാതു,
സുദിനു സുനഖതു സുഘരീ സൊചാതു -
ബേഗി ബേദ്ബിധി ലഗന് ധരാതു. 2

പത്രീ സപ്തജ്ജിന്ഹ്വ സോഹു ദീന്ഹീ -
ഗഹി പദ് ബിനയ് ഹിമാചല് കീന്ഹീ,
ജാഹു ബിധിഹി തിന്ഹ്വ ദീന്ഹി സോ പാതീ -
ബാചത് പ്രീതി ന ഹൃദയ് സമാതീ. 3

ലഗന് ബാചി അജ് സബ്ഹി സുനാഹു -
ഹരഷേ മുനി സബ് സുര് സമുദാഹു,
സുമന് ബൃഷ്ടി നദ് ബാജന് ബാജേ -
മംഗല് കലസ് ദസ്ഹു ദിസി സാജേ. 4

അവർ വർത്തമാനമെല്ലാം ശിരിരാജനെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം, മദനനെ ശിവൻ ദഹിപ്പിച്ച വാർത്തയറിഞ്ഞ് അത്യന്തം ദുഃഖിതനായി. മുനിമാർ പിന്നെ രതിയ്ക്കു കിട്ടിയ വരത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനായി. ശംഭുവിന്റെ മഹിമയെ മനസ്സിൽ സ്മരിച്ചു കൊണ്ട് അദ്ദേഹം മുനിവരന്മാരെ ആദരവോടെ ക്ഷണിച്ചു വരുത്തി. ശുഭദിനവും, നല്ല നക്ഷത്രവും, മുഹൂർത്തസമയവും ഗണിപ്പിച്ച് ശരിയായ വിവാഹസമയം തീർച്ചയാക്കി വേദവിധിപ്രകാരം അതിനെ കുറിച്ചെടുത്തു. ഹിമാചലൻ വിവാഹസമയം കുറിച്ചിരുന്ന പത്രത്തെ സപ്തജ്ജികളുടെ പക്കൽ കൊടുത്ത് അവരുടെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ച് അവരോട് അഭ്യർത്ഥിച്ചു. അവർ പോയി ആ പത്രത്തെ ബ്രഹ്മാവിന് കൊടുത്തു. അതു വായിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം സന്തോഷഭരിതമായി. ബ്രഹ്മാവ് ലഗപത്രികയെ വായിച്ച് എല്ലാവരെയും കേൾപ്പിച്ചു. മുനിമാരും ദേവസമുദായവും അതുകേട്ട് ആനന്ദിച്ചു. ആകാശത്തിൽ നിന്ന് പുഷ്പവർഷമുണ്ടായി, വാദ്യങ്ങളിൽനിന്നും സംഗീതം ഒഴുകി. എല്ലാ ദിശകളിലും മംഗളകലശങ്ങൾ വെഴുതപ്പെട്ടു.

ദോ:

ലഗേ സുവാരന് സകല് സുര് ബാഹന് ബിബിധ് ബിമാന്,
ഹോഹിം സഗുന് മംഗല് സുഭദ് കരഹിം അപ്ച്ഛരാ ഗാന്. (91)

ദേവന്മാർ തങ്ങളുടെ വാഹനങ്ങളേയും പലവിധത്തിലുള്ള വിമാനങ്ങളേയും അലങ്കരിച്ചാൻ തുടങ്ങി. ആനന്ദകരവും മംഗളകരവുമായ ശകുനങ്ങൾ കണ്ടുതുടങ്ങി. അപ്സരസ്സുകൾ ആനന്ദത്തോടെ പാടി. (91)

ചൗ:

സിന്ധവീ സന്ദൃഗ്ഗ് കരഹിം സിംഗാരാ -
ജടാ മുകുട് അഹി മൗരൂ സൗവാരാ,
കുണ്ഡല് കങ്കന് പഹിരേ ബ്യാലാ -
തന് ബിഭൃതി പദ് കേഹരി ഛാലാ. 1

സസി ലലാട് സുന്ദര് സിര് ഗംഗാ -
നയന് തീനി ഉപബീത് ഭുജംഗാ,
ഗരല് കണ്ഠ് ഉര് നര് സിര് മാലാ -
അസിന്ദ് ബേഷ് സിന്ധാമ് കൃപാലാ. 2

കര് ത്രിസുല് അരു ഡമരു ബിരിജാ -
ചലേ ബസഹ് ചഡി ബാജ്ഹിം ബാജാ,
ദേഖി സിന്ധവീ സുരത്രിയ് മുസുകാഹിം -
ബര് ലായക് ദുല്ഹിനി ജഗ് നാഹിം. 3

ബിഷ്നു ബിരഞ്ചി ആദി സുര്ബ്രാതാ -
ചഡി ചഡി ബാഹന് ചലേ ബരാതാ,
സുര് സമാജ് സബ് ഭാതി അനുപാ -
നഹിം ബരാത് ദുല്ഹ് അനുരൂപാ. 4

ശംഭുവിന്റെ ഗണങ്ങൾ ശിവനെ അലങ്കരിക്കാൻ തുടങ്ങി. ജടയെ മുകുടമായി കെട്ടി അതിന്മേൽ സർപ്പങ്ങളെ ചുറ്റി. അദ്ദേഹത്തിന് കുണ്ഡലങ്ങളും കങ്കണങ്ങളും സർപ്പങ്ങളായിരുന്നു. ശരീരം വിഭൃതിയണിയപ്പെട്ടിരുന്നു. അരയിൽ സിംഹത്തോൽ കെട്ടിയിരുന്നു. സുന്ദരമായ ലലാടത്തിൽ ചന്ദ്രക്കലയും, ശിരസ്സിൽ ഗംഗയും, മൂന്നു കണ്ണുകളും, സർപ്പത്താലുള്ള ഉപവീതവും ശോഭിച്ചിരുന്നു. കഴുത്ത് വിഷപാനത്താൽ കരുനീലനിറമായിരുന്നു. മാറത്ത് തലയോടുകൊണ്ടുള്ള മാലയണിഞ്ഞിരുന്നു. ഈവിധം ഘോരമായ വേഷമണിഞ്ഞിരുന്നാലും, അത്യന്തം കൃപാലുവായ അദ്ദേഹം ശിവമയനായിരുന്നു. കൈകളിൽ ത്രിശൂലവും ഡമരൂവും വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ശിവൻ ഋഷഭത്തിന്മേൽ കയറി യാത്രചെയ്തു. വാദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങി. ശിവനെക്കണ്ട് ദേവസ്ത്രീകൾ പുഞ്ചിരിതൂകി. “ലോകത്തിൽ ഈ വരന് യോജിച്ച വധു ഉണ്ടാവില്ല.” എന്നവർ അന്യോന്യം പറഞ്ഞു. വിഷ്ണു,

ബ്രഹ്മാവ്, മറ്റു ദേവഗണങ്ങൾ എല്ലാവരും തങ്ങളുടെ വാഹനങ്ങളിൽ കയറി വരയാത്രികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പോയി. ദേവന്മാരുടെ സമാജം എല്ലാവിധത്തിലും ഉപമയില്ലാത്തതായിരുന്നു. പക്ഷേ അത് ഒരുവിധത്തിലും വരന്ന് അനുരൂപമായിരുന്നില്ല.

ദോ:

ബിഷ്ണു കഹാ അസ് ബിഹസി തബ് ബോലി സകൽ ദിസിരാജ്,
ബിലഗ് ബിലഗ് ഹോതു ചലഹു സബ് നിജ് നിജ് സഹിത് സമാജ്. (92)

വിഷ്ണുഭഗവാൻ ദിക്പാലന്മാരെല്ലാം വിളിച്ച് മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു “നിങ്ങൾ ഓരോരുത്തരും തങ്ങളുടെ പരിജനങ്ങളോടുകൂടി വെവ്വേറെ പോകണം.” (92)

ചൗ:

ബർ അനുഹാരി ബരാത് ന ഭാതു -
ഹ്സീ കരൈഹഹു പർ പൂർ ജാതു,
ബിഷ്ണു ബചന് സുനി സൂർ മുസുകാനേ -
നിജ് നിജ് സേന് സഹിത് ബിലഗാനേ. 1

മന്ഹിം മന് മഹേസു മുസുകാഹീം -
ഹരി കേ ബിംഗ്യ് ബചന് നഹി ജാഹീം,
അതി പ്രിയ് ബചന് സുനത് പ്രിയ് കേരേ-
ഭ്യംഗിഹി പ്രേതി സകൽ ഗന് ദേരേ. 2

സിവ് അനുസാസന് സുനി സബ് ആഘ -
പ്രഭു പദ് ജലജ് സീസ് തിൻഹ് നാഘ,
നാനാ ബാഹന് നാനാ ബേഷാ -
ബിഹസേ സിവ് സമാജ് നിജ് ദേഖാ. 3

കൊള മുഖ്ഹീന് ബിപുല് മുഖ് കാഹു -
ബിനു പദ് കർ കൊള ബഹു പദ് കാഹു,
ബിപുല് നയന് കൊള നയന് ബിഹീനാ -
രിഷ്ട്പുഷ്ട് കൊള അതി തന്ഖീനാ. 4

“സഹോദരന്മാരേ, വരയാത്രികൾ വരുന്നനുരൂപമായവരല്ല. മറ്റൊരു പട്ടണത്തിൽ പോയി നിങ്ങൾ പരിഹസിത്തുപ്പെടും.” വിഷ്ണു പറഞ്ഞതു കേട്ട്

ദേവന്മാർ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ഓരോരുത്തരും താന്താങ്ങളുടെ സേന യോടുകൂടി വെച്ചേറെ പിരിഞ്ഞുപോയി. മഹേശ്വരൻ മനസ്സിനുള്ളിൽ ചിരിച്ചുകൊണ്ട്, “ശ്രീഹരിയുടെ വ്യാംഗ്യവാക്കുകൾ ഒരിയ്ക്കലും വിഫല മാവില്ല.” എന്ന് ചിന്തിച്ചു. തന്റെ പ്രിയസുഹൃത്തിന്റെ അതിപ്രിയമായ വാക്കുകൾ കേട്ടതും അദ്ദേഹം തന്റെ ഗണങ്ങളെ വിളിച്ചു കൊണ്ടുവരാൻ ഭൃംഗിയെ പറഞ്ഞയച്ചു. ശിവന്റെ ആദേശം കേട്ടതും അവരെല്ലാവരും വന്ന് പ്രഭുവിന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി നിന്നു. പലവിധ വാഹനങ്ങളിൽ പലവിധവേഷങ്ങളിൽ വന്ന തന്റെ ഗണങ്ങളെ കണ്ട് ശിവൻ ചിരിച്ചു. ചിലർ തലയില്ലാത്തവരും, മറ്റു ചിലർ അനവധി തലകളുള്ളവരുമായിരുന്നു. ചിലർ കൈകാലുകളില്ലാത്തവരും, മറ്റു ചിലർ അനേകം കൈകാലുകളുമുള്ളവരുമായിരുന്നു. ചിലർ അനവധി കണ്ണുകളുള്ളവരും മറ്റു ചിലർ കണ്ണുകളില്ലാത്തവരുമായിരുന്നു. ചിലർ ഭീമകായന്മാരും, മറ്റു ചിലർ കൃശഗാത്രന്മാരും ആയിരുന്നു.

ഛരം:

തന് ചീന് കൊള അതി പീന് പാവന് കൊള അപാവന് ഗതി ധരോ,
ഭുഷന് കരാല് കപാല് കര് സബ് സദ്യ് സോനിത് തന് ഭരോ.
ഖര് സ്വാന് സുഅര് സുകാല് മുഖ് ഗന് ബേഷ് അഗനിത് കോ ഗണൈ,
ബഹു ജിനസ് പ്രേത് പിസാച് ജോഗി ജമാത് ബർനത് നഹിം ബണൈ.

ചിലരുടെ ശരീരം മെലിഞ്ഞ് ക്ഷീണിച്ചതും, മറ്റു പലരുടേത് വളരെ തടിയുള്ളതും ആയിരുന്നു. ചിലർ വെടുപ്പുള്ളവരും, മറ്റു ചിലർ വൃത്തി കെട്ട ശീലങ്ങളുള്ളവരും ആയിരുന്നു. അവർ ഭയങ്കരമായ ആഭരണങ്ങളണിഞ്ഞിരുന്നു. കൈകളിൽ തലയോടുകൾ ഏന്തിയിരുന്നു. ശരീരത്തിൽ പുതിയ രക്തം പുരട്ടിയിരുന്നു. അവർ കഴുതകളുടേയും, നായ്ക്കളുടേയും, പന്നികളുടേയും, കുറുക്കന്മാരുടേയും മുഖങ്ങളുള്ളവരായിരുന്നു. അവരുടെ ഉടുപ്പുകളുടെ വിധങ്ങൾ എണ്ണറ്റതായിരുന്നു. പലവിധത്തിലുള്ള പ്രേതങ്ങളുടേയും, പിശാചുകളുടേയും, യോഗികളുടേയും, ചാത്തന്മാരുടേയും കൂട്ടങ്ങൾ വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു.

സോ:

നാച്ഹിം ഗാവഹിം ഗീത് പരമ് തരംഗീ ഭൂത് സബ്,
ദേഖത് അതി ബിപരീത് ബോല്ഹിം ബചന് ബിചിത് ബിധി. (93)

ഭൂതഗണങ്ങൾ ആടുകയും പാടുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അവർ അത്യന്തം വിലക്ഷണമായവരായിരുന്നു.കാണാൻ അത്യന്തം മുർഖന്മാരായിരുന്ന അവരുടെ സംസാരം വിചിത്രമായിരുന്നു. (93)

ചൗ:

ജസ് ദൂലഹു തസി ബനീ ബരാതാ -
കൗതുക് ബിബിദ് ഹോഹി മഗ് ജാതാ,
ഇഹാ ഹിമാചല് രചെള ബിതാനാ -
അതി ബിചിത്ര് നഹിം ജാഇ ബഖാനാ. 1

സൈല് സകല് ജഹ് ലഗി ജഗ് മാഹീം -
ലഘു ബിലാസ് നഹിം ബരനി സിരാഹീം
ബന് സാഗര് സബ് നദീം തലാവാ -
ഹിമഗിരി സബ് കഹു നെവത് പഠാവാ. 2

കാമരൂപ് സുന്ദര് തന് ധാരീ -
സഹിത് സമാജ് സഹിത് ബര് നാരീ,
ശഘ് സകല് തുഹിനാചല് ഗേഹാ -
ശാവഹിം മംഗല് സഹിത് സനേഹാ. 3

പ്രഥമഹിം ഗിരി ബഹു ഗൃഹ് സ്വരാഘ് -
ജമാജോഗു തഹ് തഹ് സബ് ഛാഘ്,
പൂര് സോഭാ അവലോകി സുഹാഹു -
ലാഗഇ ലഘു ബിരംചി നിപുനാഹു. 4

വരയാത്രികളുടെ ഘോഷയാത്ര ഇപ്പോൾ വരുന്നനുരൂപമായതായിരുന്നു. പോകുന്ന വഴിയിൽ വരയാത്രികൾ പലവിധത്തിലുള്ള വിനോദങ്ങളിൽ ഈടുപെട്ടിരുന്നു. മറുഭാഗത്ത് ഹിമവാൻ അത്ഭുതകരമായ പന്തൽ കെട്ടിയിരുന്നു. അത് വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. ഈ ലോകത്തിലുള്ള എണ്ണറ്റ പർവതങ്ങളും - ചെറുതും വലുതും - വനങ്ങളും, സമുദ്രങ്ങളും, നദികളും, കുളങ്ങളും - എല്ലാവരും ഹിമവാനാൽ ക്ഷണിയ്ക്കപ്പെട്ടു. കാമരൂപികളായ അവർ സുന്ദരമായ ശരീരം ധരിച്ച് തങ്ങളുടെ പരിജനങ്ങളോടും, സുന്ദരികളായ പത്നിമാരോടും കൂടി ഹിമവാന്റെ ഭവനത്തിലേയ്ക്ക് പുറപ്പെട്ടുപോയി. അവരെല്ലാവരും സ്നേഹത്തോടെ മംഗളഗാനങ്ങൾ

പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഗിരിവരൻ നന്നായി അലങ്കരിച്ചിരുന്ന അനവധി ഗൃഹങ്ങൾ തയ്യാറാക്കിയിരുന്നു. എല്ലാ അതിഥികളേയും അവരവരുടെ പദവിയ്ക്കനുസരിച്ച് ആ ഗൃഹങ്ങളിൽ താമസിപ്പിച്ചു. പട്ടണത്തിന്റെ ശോഭ, ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടിനൈപുണ്യം വളരെ ലഘുവായി തോന്നത്തക്കവിധം അത്രയും മനം കവരുന്നതായിരുന്നു.

ചരം:

ലഘു ലാഗ് ബിധി കീ നിപുനതാ അവലോകി പൂർ സോഭാ സഹീ,
ബന് ബാഗ് കൃപ് തഡാഗ് സരിതാ സുഭഗ് സബ് സക് കോ കഹീ.
മംഗല് ബിപുല് തോരന് പതാകാ കേതു ഗൃഹ് ഗൃഹ് സോഹഹീം,
ബനിതാ പുരുഷ് സുന്ദര് ചതുര് ഛബി ദേഖി മുനിഗന് മോഹഹീം.

ഒരു നോട്ടത്തിൽ ആ മനോഹരമായ പട്ടണത്തിന്റെ ശോഭ ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടിനിപുണതയെ മങ്ങിപ്പിച്ചു. തോപ്പുകളും തോട്ടങ്ങളും, കിണറുകളും തടാകങ്ങളും, നദികളും എല്ലാം വാക്കുകളാൽ വർണ്ണിക്കാനാവത്ത വിധം ആകർഷകമായിരുന്നു. ഓരോ വീടും വലിയ വലിയ മംഗള കമാനങ്ങളും, കൊടികളും, ധ്വജങ്ങളും കൊണ്ട് അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. പട്ടണത്തിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ, മുനിമാർ കണ്ടാൽ അവരുടെ മനസ്സിനെക്കൂടി മോഹിപ്പിയ്ക്കും വിധം അത്രയും സുന്ദരവും സമർത്ഥരുമായിരുന്നു.

ദോ:

ജഗദംബാ ജഹം അവതരീ സോ പുരു ബർണി കി ജാഹു,
രിദ്ധി സിദ്ധി സമ്പത്തി സുഖ് നിത് നുതന് അധികാഹു. (94)

ജഗജ്ജനനി ജനിച്ച ആ പട്ടണം വർണ്ണനാതിതമായിരുന്നു. ഐശ്വര്യവും, സിദ്ധിയും, സമ്പത്തും സുഖവും എല്ലാം അവിടെ നിത്യവും പുതുതായെന്ന പോലെ അധികരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. (94)

ചൗ:

നഗര് നിക്ട് ബരാത് സുനി ആഹു -
പൂര് ഖര്ഭരു സോഭാ അധികാഹു,
കരി ബനാവ് സജി ബാഹന് നാനാ -
ചലേ ലേന് സാദര് അവഗാനാ.

ഹിയ്ം ഹരഷേ സുർ സേന് നിഹാരി -
ഹരിഹി ദേഖി അതി ഭക്ത സുഖാരി,
സിവ് സമാജ് ജബ് ദേഖന് ലാഗേ -
ബിഡരി ചലേ ബാഹന് സബ് ഭാഗേ. 2

ധരി ധീരജു തഹ്ം രഹേ സയാനേ -
ബാലക് സബ് ലൈ ജീവ് പരാനേ,
ഗഹ്ലം ഭവന് പുഷഹിം പിതു മാതാ -
കഹഹി ബചന് ഭയ് കമ്പിത് ഗാതാ. 3

കഹിഅ കാഹ് കഹി ജാഇ ന ബാതാ -
ജമ് കർ ധാർ കിധതം ബരിആതാ,
ബരു ബൗരാഹ് ബസ്ഹൈം അസ്വാരാ -
ബ്യാല് കപാല് ബിഭുഷന് ഛാരാ. 4

വരയാത്ര അടുത്തെത്തിയെന്നു കേട്ട് പട്ടണത്തിൽ ഒരേ കോലാഹലമായിരുന്നു. അത് ശോഭയ്ക്ക് മെറുക്കുകൂട്ടി. തങ്ങളേയും തങ്ങളുടെ വാഹനങ്ങളേയും പലവിധത്തിൽ അലങ്കരിച്ച് ഒരു കൂട്ടം ആളുകൾ വരയാട്രികളെ ആദരവോടെ സ്വീകരിയ്ക്കാൻ മുൻകൂട്ടി പുറപ്പെട്ടു. ദേവന്മാരുടെ കൂട്ടത്തെ കണ്ട് അവർ മനസ്സിൽ അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. ശ്രീഹരിയെ കണ്ടതും അവർ ഇനിയും അതിസന്തുഷ്ടരായി. പക്ഷേ, ശിവന്റെ ഗണങ്ങളെ കണ്ടപ്പോൾ അവർ സവാരി ചെയ്തിരുന്ന മൃഗങ്ങളെല്ലാം ഭയപ്പെട്ട് ഓടിപ്പോയി. മുതിർന്നവർ ധൈര്യം വീണ്ടെടുത്ത് അവിടെത്തന്നെ നിന്നു. കുട്ടികൾ ജീവൻ കൈയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ട് ഓടിപ്പോയി. അവർ വീട്ടിലെത്തിയപ്പോൾ മാതാപിതാക്കൾ (അവരുടെ പരിഭ്രമം കണ്ട്) കാര്യമെന്തെന്നു ചോദിച്ചു. അവർ ഭയന്നു നടുങ്ങിക്കൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ഞങ്ങൾ എന്തു പറയാനാണ്? ഞങ്ങൾ കണ്ടതിനെ പറയാനാവില്ല. അതൊരു വരയാട്രിയോ അഥവാ യമന്റെ സേനയോ എന്ന് ഞങ്ങൾ അമ്പരന്നു. വരൻ ഒരുമ്പത്താണ്. അവൻ ഒരു കാളയുടെ മേൽ സവാരി ചെയ്യുന്നു. സർപ്പങ്ങളും, കപാലങ്ങളും, ചാമ്പലുമാണ് അവന്റെ ആഭരണങ്ങൾ.”

ചരം:

തന് ഛാർ ബ്യാൽ കപാൽ ഭുഷന് നഗ്ന് ജടിൽ ഭയങ്കര,
 സൗഗ് ഭൂത് പ്രേത് പിസാച് ജോഗിനി ബിക് മുഖ് രജനീചരാ.
 ജൊ ജിഅത് രഹിഹി ബരാത് ദേഖത് പുന്റ് ബഡ് തെഹി കർ സഹി,
 ദേഖിഹി സോ ഉമാ ബിബാഹു ഘർ ഘർ ബാത് അസി ലരികന് കഹീ.

“അവന്റെ ശരീരം ചാരം തേച്ച്, സർപ്പങ്ങളും കപാലങ്ങളുമണിഞ്ഞ് നഗ്നനായി തലയിൽ ജട ധരിച്ച്, കാണാൻ ഭയങ്കരമാണ്. അവന്റെ കൂടെ ഭീകരമുഖങ്ങളോടു കൂടിയ ഭൂതങ്ങളും, പ്രേതങ്ങളും, പിശാചുകളും, യോഗിനികളും, രാക്ഷസന്മാരും ഉണ്ട്. വരയാട്രികളെ കണ്ട് അധിജീവിയെന്നവൻ വലിയ പുണ്യവാനായിരിയ്ക്കും. അവൻ മാത്രമെ ഉമയുടെ വിവാഹത്തെ കാണുകയുള്ളൂ.” ഈവിധമായിരുന്നു ഓരോ വീട്ടിലെ കുട്ടികളും പറഞ്ഞത്.

ദോ:

സമുത്ഥി മഹേസ് സമാജ് സബ് ജനനി ജനക് മുസുകാഹിം,
 ബാല് ബുത്യാഹ് ബിബിഡ് ബിഡി നിഡർ ഹോഹു ഡർ നാഹിം. (95)

മഹേശ്വരന്റെ ഗണങ്ങളെപ്പറ്റിയാണ് കുട്ടികൾ പറയുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയ മാതാപിതാക്കൾ പുഞ്ചിരിച്ചു. അവർ ബാലന്മാരെ പല വിധത്തിൽ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി പറഞ്ഞു: “ഭയപ്പെടേണ്ട. ഭയത്തിന് ഒരു കാരണവുമില്ല.” (95)

ചരം:

ലൈ അഗ്വാന് ബരാത്ഹി ആഘ -
 ദിഘ സബ്ഹി ജന്വാസ് സുഹാഘ,
 മൈനാഘ സുഭ് ആരതീ സൗവാരി -
 സംഗ് സുമംഗല് ഗാവഹിം നാരീ. 1

കംചന് മാർ സോഹ് ബർ പാനീ -
 പരിഹസ് ചലീ ഹർഹി ഹരഷ്ഠാനീ,
 ബിക് ബേഷ് രുദ്രഹി ജബ് ദേഖാ -
 അബലൻഹ് ഉർ ഭയ് ഭയെ ബിസേഷാ. 2

ഭാഗി ഭവന് പൈഠിം അതി ത്രാസാ -
ഗഹ്വ മഹേസു ജഹാ ജനവാസാ,
മൈനാ ഹൃദയ് ഭയമു ദുഖു ഭാരീ -
ലീൻഹീ ബോലി ഗിരീസ്കുമാരീ. 3

അധിക് സനേഹ് ഗോദ് ബൈഠാരി -
സ്വാമ് സരോജ് നയന് ഭരേ ബാരീ,
ജെഹിം ബിധി തുംഹഹിരുപു അസ് ദീൻഹാ -
തെഹി ജഡ് ബരു ബാഉര് കസ് കീൻഹാ. 4

വരയാത്രികളെ സ്വീകരിയ്ക്കാൻ പോയവർ അവരേയും കൊണ്ട് തിരിച്ചു വന്ന് അതിഥികൾക്ക് മനോഹരമായ വാസസ്ഥലങ്ങൾ കൊടുത്തു. മേന മംഗള ആരത്തി കൊളുത്തി. അവളുടെ കൂടെ വന്ന സ്ത്രീകൾ മംഗള ഗാനങ്ങൾ പാടി. അവളുടെ സ്വച്ഛമായ കൈകളിൽ ഒരു സ്വർണ്ണത്താലം അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. അവൾ സന്തോഷത്തോടെ ഹരനെ സ്വീകരിയ്ക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു. രുദ്രന്റെ ഭയങ്കരവേഷം കണ്ട് സ്ത്രീകളുടെ മനസ്സിൽ അമിതമായ ഭീതിയുണ്ടായി. ആതങ്കത്തോടെ അവർ ഓടി വീട്ടിന്റെ അകത്തു പോയി. മഹേശൻ വരയാത്രികൾ താമസിയ്ക്കുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്കു പോയി. മേനയുടെ മനസ്സിൽ ഭാരിച്ച ദുഃഖമുണ്ടായി, അവൾ പാർവതിയെ വിളിച്ചു വരുത്തി. അതിവാത്സല്യത്തോടെ അവളെ മടിയിലിരുത്തി. നീലത്താമരപ്പൂക്കൾ പോലുള്ള അവളുടെ കണ്ണുകളിൽ കണ്ണീർ നിറഞ്ഞു വഴിഞ്ഞു. “നിന്നെ ഇത്ര അഴകുള്ളവളായും, നിന്റെ വരനെ ഇത്രയും ജഡനായ ഭ്രാന്തനായും സൃഷ്ടിച്ച ബ്രഹ്മാവ് പരമവിഡ്ഢിയാണ്.”

ചരം:
കസ് കീൻഹ് ബരു ബൗരാഹ് ബിധി ജെഹിം തുംഹഹി സുന്ദരതാ ദഹു,
ജോ ഫലു ചഹിഅ സുരതരുഹിം സോ ബര്ബസ് ബബൂര്ഹിം ലാഗഹു.
തുംഹ് സഹിത് ഗിരി തേം ഗിരും പാവക് ജരും ജല്നിധി മഹു പരും,
ഘരു ജാഉ അപജസു ഹോഉ ജഗ് ജീവത് ബിബാഹു ന ഹരും കരും.

“നിന്നെ ഇത്രയും സുന്ദരിയായി സൃഷ്ടിച്ച ബ്രഹ്മാവ് നിനക്ക് ഒരു ഭ്രാന്തനെ വരനായി സൃഷ്ടിച്ചത് എത്ര വിചിത്രമാണ്? ഏതൊരു ഫലം കല്പവൃക്ഷത്തെ അലങ്കരിയ്ക്കണമോ, അത് ഗതിയില്ലാതെ പൂജമരത്തിൽ കാണപ്പെടുന്നു. നിന്നെയും എടുത്തുകൊണ്ട് പർവതശിഖരത്തിൽനിന്നും

വീഴാം; തീയിൽ ചാടാം; സമുദ്രത്തിൽ മുങ്ങിമരിയ്ക്കാം. എന്റെ വീട് നശിയ്ക്കട്ടെ; ലോകം മുഴുവൻ എനിക്ക് ദുഷ്പേർ വരട്ടെ; പക്ഷേ ഞാൻ ജീവിച്ചിരിയ്ക്കും കാലം ഒരു കാരണവശാലും നിന്നെ ആ ഉന്മത്തൻ വിവാഹം ചെയ്തു കൊടുക്കില്ല.”

ദോ:

ഈ ബികല് അബലാ സകല് ദുഖിത് ദേഖി ഗിരിനാരി,
കരി ബിലാപു രോദതി ബദതി സുതാ സനേഹു സഭാരീ. (96)

ഹിമാചലഗിരിയുടെ പതിയെ ദുഃഖിതയായിക്കണ്ട അവിടെക്കൂടിയിരുന്ന സ്ത്രീകൾ എല്ലാവരും വ്യാകുലരായി. തന്റെ പുത്രിയോടുള്ള സ്നേഹത്തെ ഓർത്തുകൊണ്ട് അവൾ വിലപിയ്ക്കുകയും, കരയുകയും, താഴെക്കാണും വിധം പുലമ്പുകയും ചെയ്തു. (96)

ചൗ:

നാരദ് കര് മൈം കാഹ് ബിഗാരാ -
ഭവന് മോര് ജിന്ഹ് ബസത് ഉജാരാ,
അസ് ഉപദേസു ഉമഹി ജിന്ഹ് ദീന്ഹാ -
ബൗരേ ബര്ഹി ലാഗി തപു കീന്ഹാ. 1

സോചെഹു ഉന്ഹ് കേം മോഹ് ന മായാ -
ഉദാസീന് ധനു ധാമു ന ജായാ,
പര് ഘര് ഘാലക് ലാജ് ന ഭീരാ -
ബാൻഡ് കി ജാന് പ്രസവ് കൈ പീരാ. 2

ജനനിഹി ബികല് ബിലോകി ഭവാനീ -
ബോലീ ജുത് ബിബേക് മുദു ബാനീ,
അസ് ബിചാരി സോച്ഹി മതി മാതാ -
സോ ന ടരഇ ജോ രചഇ ബിധാതാ. 3

കര്മ് ലിഖാ ജാം ബാഉര് നാഹു -
തൗ കത് ദോസു ലഗാഇഅ കാഹു,
തുംഹ് സന് മിടഹിം കി ബിധി കേ അങ്കാ -
മാതു ബ്യൂർമ് ജനി ലേഹു കലങ്കാ. 4

“ഇങ്ങനെയൊരു ഭ്രാന്തനായ ഭർത്താവിനെ ലഭിക്കുവാൻ ഉമയോട് തപസ്സു ചെയ്യാൻ ഉപദേശിച്ച നാരദമുനി, സുഖമായി വസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന എന്റെ വീട്ടിനെ നാശമാക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന് ഞാനെന്തു ദ്രോഹമാണ് ചെയ്തത്? വാസ്തവത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന് മായാമോഹമൊന്നുമില്ല; ധനമോ വീടോ, ഭാര്യയോ, ഇല്ല. എല്ലാത്തിൽനിന്നും വിരക്തനുമാണ്. അതാണ് അദ്ദേഹം അന്യരുടെ വീടുകളെ നശിപ്പി ത്തുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന് (താൻ ചെയ്യുന്നതിൽ) ലജ്ജയോ, ഭയമോ ഇല്ല. ഒരു മലടി പ്രസവ വേദനയെ എങ്ങനെയറിയാനാണ്?” തന്റെ അമ്മയെ ദുഃഖിതയായിക്കണ്ട ഭവാനി അവളോട് മൃദുവും, വിവേകയുക്തവുമായ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു: “വിധാതാവ് വിധിച്ചതിനെ ആർക്കും ലംഘിക്കാനാവില്ല. അമ്മേ, ഈവിധം മനസ്സിലാക്കി ദുഃഖിക്കാതിരിയ്ക്കൂ. ഒരു ഭ്രാന്തനെ വരിയ്ക്കാനാണ് വിധിച്ചിട്ടുള്ളതെങ്കിൽ അതിന് മറ്റുള്ളവരെ എന്തിന് കുറ്റം പറയണം? തലയിലെഴുത്തിനെ നിങ്ങൾക്ക് മാന്യ്ക്കാനാവുമോ? അതിനാൽ ആവശ്യമില്ലാതെ സ്വയം വിമർശിക്കാതിരിയ്ക്കൂ.”

ചരം:

ജനി ലേഹു മാതു കലങ്കു കരുനാ പരിഹരഹു അവസർ നഹീം,
ദുഖു സുഖു ജോ ലിഖാ ലിലാർ ഹർദരോ ജാബ് ജഹ് പാളബ് തഹീം.
സുനി ഉമാ ബചന് ബിനീത് കോമല് സകല് അബലാ സോച്ഹീം,
ബഹു ഭാതി ബിധിഹി ലഗാഇ ദുഷന് നയന് ബാരി ബിമോച്ഹീം.

“അമ്മേ, പരിതാപപ്പെടാതിരിയ്ക്കൂ; പുലമ്പാതിരിയ്ക്കൂ. അതിനുള്ള അവസരമല്ല ഇപ്പോൾ. സുഖവും ദുഃഖവും ലലാടത്തിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നതുപോലെ എവിടെപ്പോയാലും എന്തിയ്ക്കു ലഭിച്ചു തീരൂ.” ഉമയുടെ വിനീതവും മൃദുവുമായ വാക്കുകളെ കേട്ട് എല്ലാ സ്ത്രീകളും ദുഃഖിതരായി. അവർ പലവിധത്തിൽ വിധിയെ ദുഷിച്ചുകൊണ്ട് കണ്ണീരൊഴുക്കി.

ഭോ:

തെഹി അവസർ നാരദ് സഹിത് അരു രിഷി സപ്ത് സമേത്,
സമാചാർ സുനി തുഹിന്ഗിരി ഗവനേ തുരത് നികേത്. (97)

വർത്തമാനമറിഞ്ഞതും ഹിമാചലം നാരദമുനിയോടും സപ്തളക്ഷി
മാരോടും കൂടി ഉടനെ തന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു വന്നു. (97)

ചൗ:

തബ് നാരദ് സബ്ഹീ സമുത്ഥാവാ -
പുരുബ് കമാപ്രസംഗു സുനാവാ,
മയ്നാ സത്യ സുനഹു മമ ബാനീ -
ജഗദംബാ തവ സുതാ ഭവാനീ. 1

അജാ അനാദി സക്തി അബിനാസിനി -
സദാ സംഭു അർധംഗ് നിവാസിനി,
ജഗ് സംഭവ് പാലന് ലയ് കാരിനി -
നിജ് ഇച്ഛാ ലീലാ ബപു ധാരിനി. 2

ജന്മീം പ്രഥമ് ദച്ഛ് ഗൃഹ് ജാഹു -
നാമു സതീ സുന്ദർ തനു പാഹു,
തഹ് ഹൂ സതീ സങ്കർഹി ബിബാഹീം -
കമാപ്രസിദ്ധ് സകല് ജഗ് മാഹീം. 3

ഏക് ബാർ ആവത് സിദ് സംഗാ -
ദേഖെഉ രഘുകുല് കമല് പതംഗാ,
ഭയെ മോഹു സിദ് കഹാ ന കീൻഹാ -
ശ്രമ് ബസ് ബേഷു സീയ് കർ ലീൻഹാ. 4

അപ്പോൾ നാരദൻ ഉമയുടെ പൂർവചരിത്രത്തെ വിവരിച്ച് എല്ലാവരെയും മനസ്സിലാക്കി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ഹേ മേനേ, ഞാൻ സത്യമായി പറയുന്ന വാക്കുകളെ കേൾക്കൂ. നിന്റെ പുത്രി ജഗന്മാതാവ് ഭവാനി യല്ലാതെ (ശിവന്റെ നിത്യസംഗിനി) മറ്റാരുമല്ല. അവൾ ജനന മില്ലാത്തവളും (അജാ), ആദിയില്ലാത്തവളും (അനാദി), അവിനാശിനിയുമായ ശക്തിയാണ്. അവൾ ശംഭുവിന്റെ പിരിയ്ക്കാനാവാത്ത അർദ്ധാംഗിനിയാണ്. അവൾ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിലയകാരിണിയാണ്. തന്റെ ഇച്ഛയനുസരിച്ച് സഗുണരൂപത്തെ വിനോദമെന്നപോലെ ധരിയ്ക്കുന്നു. ആ അവതാരത്തിലും സതി ശങ്കരനെ വിവാഹം കഴിച്ചു. ഈ കഥ ലോകം മുഴുവൻ പ്രസിദ്ധമാണ്. ഒരിയ്ക്കൽ അവൾ ശിവന്റെ കൂടെ വീട്ടിലേയ്ക്ക് മടങ്ങുമ്പോൾ രഘുകുലമെന്ന താമരപ്പൂവിന് സൂര്യനെപ്പോലുള്ള

ശ്രീരാമനെ കണ്ടു. അവനെ കണ്ട് മോഹവശമായി, അവൾ ശിവന്റെ ഉപദേശത്തെ മതിയ്ക്കാതെ ഭ്രമവശത്താൽ സീതയുടെ വേഷമണിഞ്ഞു.”

ചരം:

സിയ് ബേഷു സതിം ജോ കീൻഹ് തെഹിം അപരായ് സങ്കർ പരിഹരീം,
ഹർ ബിരഹ് ജാതു ബഹോരി പിതു കേം ജഗ്യ് ജോഗാനല് ജരീം.
അബ് ജന്മി തുംഹരേ ഭവന് നിജ് പതി ലാഗി ദാരുന് തപു കിയാ,
അസ് ജാനി സംസയ് തജഹു ഗിരിജാ സർബദാ സങ്കർ പ്രിയാ.

“സീതയുടെ വേഷമണിഞ്ഞ് അവൾ ചെയ്ത അപരാധത്താൽ ശങ്കരൻ അവളെ പരിത്യജിച്ചു. ഹരനിൽനിന്നും പിരിഞ്ഞ് അവൾ തന്റെ പിതാവ് ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന യാഗത്തെ കാണാൻ പോയി, അവിടെ സ്വയം യോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചു. ഇപ്പോൾ അവൾ നിന്റെ വീട്ടിൽ ജനിച്ച് തന്റെ പതിയ്ക്കുവേണ്ടി ഘോരതപസ്സ് ചെയ്തു. ഈവിധം മനസ്സിലാക്കി, എല്ലാ സംശയങ്ങളും ത്യജിയ്ക്കൂ. ഗീരിജ സദാ ശങ്കരന്റെ പ്രിയയാണ്.”

ദോ:

സുനി നാരദ് കേ ബചന് തബ് സബ് കര് മിടാ ബിഷാദ്,
ഹന് മഹ് ബ്യാപെള സകല് പൂര് ഘര് ഘര് യഹ് സംബാദ്. (98)

നാരദന്റെ വാക്കുകളെ കേട്ട് എല്ലാവരുടേയും ദുഃഖം മറഞ്ഞുപോയി. ക്ഷണനേരം കൊണ്ട് ഈ വർത്തമാനം നഗരം മുഴുവൻ പരന്നു. (98)

ചൗ:

തബ് മയ്നാ ഹിമവംതു അനന്ദേ -
പുനി പുനി പാര്ബതീ പദ് ബന്ദേ,
നാരി പുരുഷ് സിസു ജുബാ സയാനേ -
നഗര് ലോഗ് സബ് അതി ഹരഷ്യാനേ. 1

ലഗേ ഹോന് പൂര് മംഗല്ഗാനാ -
സജേ സബ്ഹിം ഹാടക് ഘട് നാനാ,
ഭാതി അനേക് ഭഹു ജെവ്നാരാ -
സുപ്സാന്ത്ര് ജസ് കഹു ബ്യവ്ഹാരാ. 2

സോ ജെവ്നാര് കി ജാതു ബഖാനീ -
ബസ്ഹിം ഭവന് ജെഹിം മാതു ഭവാനീ,

സാദർ ബോലേ സകൽ ബരാതീ -
ബിഷ്നു ബിരഞ്ചി ദേവ് സബ് ജാതീ. 3

ബിബിധ് പാഠി ബൈഠി ജേവ്നാരാ -
ലാഗേ പരുസന് നിപുന് സുആരാ,
നാരിബുന്ദ് സുർ ജേവ്ത് ജാനീ -
ലഗീം ദേന് ഗാരീം മുദു ബാനീ. 4

അപ്പോൾ മേനയും ഹിമവാനും ആനന്ദിച്ച് പാർവതിയുടെ പാദങ്ങളെ വീണ്ടും വീണ്ടും വന്ദിച്ചു. എല്ലാ പുരവാസികളും - സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും, കുട്ടികളും, യുവാക്കളും, വയസ്സായവരും - അത്യന്തം ഹർഷാകുലരായി. നഗരത്തിൽ മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടപ്പെട്ടുതുടങ്ങി. എല്ലാവരും പല രൂപങ്ങളിലുള്ള സ്വർണ്ണക്കുടങ്ങൾ കാഴ്ചവെച്ചു. പാചനശാസ്ത്രപ്രകാരമുള്ള പലവിധ ഭോജനവിഭവങ്ങൾ തയ്യാർ ചെയ്യപ്പെട്ടു. മാതാ ഭവാനി വസിച്ചിരുന്ന വീട്ടിൽ തയ്യാറാക്കിയിരുന്ന ഭക്ഷണവിഭവങ്ങളുടെ വിവിധതയെ വർണ്ണിക്കാനാവുമോ? ഹിമവാൻ ആദരവോടെ വരയാത്രികളെ - വിഷ്ണു, ബ്രഹ്മാവ്, എല്ലാതരത്തിലുള്ള ദേവന്മാരടക്കം - ക്ഷണിച്ചു. ഭക്ഷിക്കാനായി അതിഥികൾ അനവധി നിരകളായി ഇരുന്നു. നിപുണന്മാരായ വെപ്പുകാർ വിളമ്പാൻ തുടങ്ങി. ദേവന്മാർ ഭക്ഷണം കഴിയുന്നതു കണ്ട് സ്ത്രീകളുടെ സമൂഹം അവരെ പരിഹസിക്കുവാനും നർമ്മമായി ശകാരിക്കുവാനും തുടങ്ങി.

ചരം:

ഗാരീം മധുർ സ്വർ ദേഹിം സുന്ദരി ബിംഗ്യ് ബചന് സുനാവഹീം,
ഭോജനു കരഹിം സുർ അതി ബിലംബു ബിനോദു സുനി സചു പാവഹീം.
ജേവ്ത് ജോ ബദ്ധ്യോ അനന്ദു സോ മുഖ് കോടിഹൂന് പരെ കഹ്യോ,
അച്വാഃ ഇ ദീൻഹേ പാന് ഗവനേ ബാസ് ജഹ് ജാകോ രഹ്യോ.

സുന്ദരിമാർ മധുരസ്വരത്തിൽ ശകാരിക്കുകയും വ്യംഗ്യവാക്കുകൾ കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ദേവന്മാർ അതു കേട്ട് രസിച്ചുകൊണ്ട് വളരെ നേരം ഇരുന്ന് ഭക്ഷണം കഴിച്ചു. ഭക്ഷണസമയത്ത് അധികരിച്ച ആനന്ദത്തെ കോടി വായകൾക്കൊണ്ടും പറയാനാവില്ല. അവർക്ക് വായ കഴുവാൻ വെള്ളം കൊടുത്ത് താമ്പൂലവും കൊടുത്തശേഷം, അവർ തങ്ങൾ വസിച്ചിരുന്ന വാസസ്ഥലളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുപോയി.

ദോ:

ബഹുരി മുനിൻഹ് ഹിമവന്ത് കഹു^ഛ ലഗന് സുനാഹു ആഹു,
സമയ് ബിലോകി ബിബാഹ് കർ പഠഷ്ട ദേവ് ബൊലാഹു. (99)

സപ്തജ്ഞികൾ വീണ്ടും വന്ന് ഹിമാവാന്തോട് വിവാഹമുഹൂർത്ത
പുത്രികയെ പഠിച്ചു കേൾപ്പിച്ചു. മുഹൂർത്തസമയമായെന്നു കണ്ട് അവർ
ദേവന്മാരെ വിളിച്ചുവരുത്താൻ ആളയച്ചു. (99)

ചൗ:

ബോലി സകല് സുർ സാദർ ലീൻഹേ -
സബ്ഹി യഥോചിത് ആസന് ദീൻഹേ,
ബേദീ ബേദ് ബിധാന് സ^ഛവാരി -
സുഭഗ് സുമംഗല് ഗാവഹിം നാരീ. 1

സിംഘാസനു അതി ദിബ്യ് സുഹാവാ -
ജാഹു ന ബരനി ബിരംചി ബനാവാ,
ബൈം സിവ് ബിപ്രൻഹ് സിരു നാഹു -
ഹൃദയ്^ഛ സുമിരി നിജ് പ്രഭു രഘുരാഹു. 2

ബഹുരി മുനീസൻഹ് ഉമാ ബൊലാഹു -
കരി സിംഗാരു സഖീം ലൈ ആഹു,
ദേഖത് രുപു സകല് സുർ മോഹേ -
ബർനൈ ഹബി അസ് ജഗ് കബി കോ ഹൈ. 3

ജഗദംബികാ ജാനി ഭവ് ഭാമാ -
സുരൻഹ് മന്ഹിം മന് കീൻഹ് പ്രനാമാ,
സുന്ദരതാ മർജാദ് ഭവാനീ -
ജാഹു ന കോടിഹു^ഛ ബദന് ബഖാനീ. 4

ഹിമവാൻ എല്ലാ ദേവന്മാരേയും ആദരവോടെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന്
അവർക്ക് യഥോചിതം ഇരിയ്ക്കാൻ ആസനം കൊടുത്തു. വേദവിധി പ്രകാരം
കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിയ്ക്കുവാൻ വേദി തയ്യാറാക്കി. സ്ത്രീകൾ മധുരമായി
മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി. അതിദിവ്യവും മനോഹരവുമായ ഒരു
സിംഹാസനം വേദിയിൽ കൊണ്ടുവെച്ചു. ബ്രഹ്മാവാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട അത്
വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. ബ്രാഹ്മണരെ തലവണങ്ങി, തന്റെ സ്വാമിയായ

രഘുരാമനെ മനസ്സിൽ സ്ഥിരപ്പെടുത്തുകയെന്നു ശിവൻ സിംഹാസനത്തിലിരുന്ന്. മഹർഷിമാർ പിന്നെ ഉമയെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരാൻ പറഞ്ഞയച്ചു. സഖിമാർ അവളെ അലങ്കരിച്ച് കൊണ്ടുവന്നു. അവളുടെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് ദേവന്മാർ മോഹാവശമായി. ഈ ലോകത്തിൽ ഏതു കവിതയാണ് ആ സൗന്ദര്യത്തെ വർണ്ണിക്കാൻ കഴിയുക? ശിവന്റെ പ്രിയപതിയായ ജഗന്മാതാവായ വാണൈനരിയ്ക്ക് ദേവന്മാർ അവളെ മനസ്സാ നമസ്കരിച്ചു. ഭവാനിയുടെ സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പൂർണ്ണതയെ കോടി നാവുകൾ കൊണ്ടും വർണ്ണിക്കാൻ നാവില്ല.

ചരം:

കോടിഹൃദ് ബദന് നഹിം ബന്ധൈ ബന്ധന് ജഗ് ജനനി സോഭാ മഹാ,
സകുച്ഛിം കഹത് ശ്രുതി സേഷ് സാരദ് മന്മതി തുലസീ കഹാ.
ശബിഖാനി മാതു ഭവാനി ഗവനീം മധ്യ മണ്ഡപ് സിഖ് ജഹാഃ,
അവലോകി സകഹിം ന സകുച്ഛ പതി പദ് കമല് മനു മധുകരു തഹാഃ.

ജഗജ്ജനനിയുടെ ദിവ്യലാവണ്യത്തെ കോടി നാവുകൾ കൊണ്ടും വർണ്ണിക്കാൻ നാവില്ല. വേദങ്ങളും, ആദിശേഷവും, ശാരദയും കൂടി സങ്കോചപ്പെട്ടു പോയ മന്ദബുദ്ധിയായ തുലസീദാസൻ എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാണ്? സൗന്ദര്യനിധിയായ ഭവാനീമാതാവ് ശിവൻ ഇരുന്ന മണ്ഡപത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. അവളുടെ മനസ്സ് തന്റെ പതിയുടെ പാദകമലങ്ങളിൽ വണങ്ങുന്നപോലെ ലയിച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും, ലജ്ജ കാരണം അവൾക്ക് അവയെ നോക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ഭോ:

മുനി അനുസാസന് ഗണപതിഹി പുജേജ സംഭു ഭവാനി,
കൊള സുനി സംസയ് കരൈ ജനി സുര് അനാദി ജിത് ജാനി. (100)

മുനിമാരുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം ശംഭുവും ഭവാനിയും ഗണപതിയെ പുജിച്ചു. ഇതു കേട്ട് ആർക്കും (അവർ എങ്ങനെ ഗണപതിയെ വന്ദിക്കുമെന്ന്) ശങ്ക വേണ്ട, എന്തെന്നാൽ ദേവന്മാർ അനാദികാലമായിത്തന്നെ ഇരുന്നിരുന്നു. (100)

ചൗ:

ജസി ബിബാഹ് കൈ ബിധി ശ്രുതി ഗാഹു -
മഹാമുനിൻഹ് സോ സബ് കർവാഹു,

ഗഹി ഗിരീസ് കുസ് കന്യാ പാനീ -
ഭവ്ഹി സമർപീം ജാനി ഭവാനീ. 1

പാനിഗ്രഹന് ജബ് കീൻഹ് മഹേസാ -
ഹിയ് ഹരഷേ തബ് സകല് സുരേസാ,
ബേദമന്ത് മുനിബർ ഉച്ചരഹീം -
ജയ് ജയ് ജയ് സങ്കർ സൂർ കരഹീം. 2

ബാജഹിം ബാജന് ബിബിധ് ബിധാനാ -
സുമന്ബൃഷ്ടി നദ് ഭൈ ബിധി നാനാ,
ഹർ ഗിരിജാ കർ ഭയഉ ബിബാഹു -
സകല് ഭുവന് ഭരി രഹാ ഉചാഹു. 3

ദാസീം ദാസ് തുരഗ് രഥ് നാഗാ -
ധേനു ബസന് മനി ബസ്തു ബിഭാഗാ,
അന് കനക്ഭാജന് ഭരി ജാനാ -
ദാഇജ് ദീൻഹ് ന ജാഇ ബഖാനാ. 4

വിവാഹച്ചടങ്ങുകളെല്ലാം വേദവിധിപ്രകാരം മഹാമുനിമാർ അനുഷ്ഠിച്ചു. ഹിമവാൻ ദർഭപ്പുല്ല് എടുത്തുകൊണ്ട് പുത്രിയുടെ കൈ പിടിച്ചുകൊണ്ട്, ഭവാനി ശിവന്റെ നിത്യസംഗിനിയാണെന്ന് അറിഞ്ഞുകൊണ്ട്, അവളെ ഭവന്റെ പക്കൽ സമർപ്പിച്ചു. മഹേശ്വരൻ വധുവിനെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തപ്പോൾ സുരേശ്വരന്മാരെല്ലാവരും മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. മുനിവരന്മാർ വേദമന്ത്രം ഉച്ചരിച്ചു. ദേവഗണങ്ങൾ “ജയ ജയ ജയ ശങ്കര” എന്ന് ഘോഷിച്ചു. പലവിധത്തിലുള്ള വാദ്യങ്ങൾ ഘോഷിച്ചു. ആകാശത്തിൽനിന്നും വിവിധതരങ്ങളിലുള്ള പൂഷ്പങ്ങൾ വർഷിച്ചു. ഈവിധം ഹരന്റേയും ഗിരിജയുടേയും വിവാഹം നടന്നേറി. ഭുവനം മുഴുവൻ സന്തോഷോത്സവംകൊണ്ട് നിറഞ്ഞു. ദാസന്മാരും, ദാസിമാരും, കുതിരകളും, രഥങ്ങളും, ആനകളും, പശുക്കളും, ആടയാഭരണങ്ങളും, മറ്റനവധി വസ്തുക്കളും, വണ്ടികൾ നിറയെ ധാന്യങ്ങളും, സ്വർണ്ണപ്പാത്രങ്ങൾ സഹിതം കൊടുക്കപ്പെട്ട വരദക്ഷിണയെ വർണ്ണിപ്പാൻ കഴിയില്ല.

ചരം:

ദാഇജ് ദിയോ ബഹു ഭാതി പുനി കർ ജോരി ഹിമ്ഭുധർ കഹ്യോ,
കാ ദേഇം പുരന്കാമ് സങ്കർ ചരന് പങ്കജ് ഗഹി രഹ്യോ.

സിവ് കൃപാസാഗർ സസൂർ കർ സന്തോഷു സബ് ഭാതിഹി കിയോ,
പുനി ഗഹേ പദ് പാമോജ് മയ്നാ പ്രേമ പരിപൂരൻ ഹിയോ.

ഹിമാചലൻ വരദക്ഷണയായി പലവിധത്തിലുള്ള ഉപഹാരങ്ങൾ കൊടുത്തു. പിന്നെ കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ശങ്കര, അങ്ങയ്ക്കു തരാൻ എന്റെ പക്കൽ ഒന്നും തന്നെയില്ല. അങ്ങ് എല്ലാ കാമനകളേയും പൂർത്തിചെയ്തവനാണ്.” വേറൊന്നും പറയാനാവാതെ അദ്ദേഹം ശങ്കരന്റെ പാദകമലങ്ങളെ പിടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കരുണാ വാരിധിയായ ശിവൻ തന്റെ ശ്വശുരനെ എല്ലാവിധത്തിലും സമാധാനിപ്പിച്ചു. പിന്നെ മേന പ്രേമം കൊണ്ട് നിറഞ്ഞുവഴിയുന്ന ഹൃദയത്തോടെ ശിവന്റെ പാദകമലങ്ങളെ പിടിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു:

ദോ:

നാഥ് ഉമാ മമ പ്രാൻ സമ് ഗൃഹ്കിങ്കരീ കരേഹു,
ഛരമേഹു സകല് അപരായ് അബ് ഹോതു പ്രസന്ന് ബരു ദേഹു. (101)

“പ്രഭോ, ഉമ എന്റെ പ്രാണന്നു സമമാണ്. അവളെ അങ്ങയുടെ വീട്ടു ജോലിക്കാരിയായി സ്വീകരിച്ച് അവളുടെ തെറ്റുകളെയെല്ലാം ക്ഷമിച്ചാലും. അങ്ങ് പ്രസന്നനായി എനിക്ക് ഈ വരം തന്നാലും.” (101)

ചൗ:

ബഹുബിധി സംഭു സാസു സമുത്സാഹൗ -
ഗവനീ ഭവന് ചരന് സിരു നാഹൗ,
ജനനീം ഉമാ ബോലി തബ് ലീൻഹി -
ലൈ ഉഛഗ് സുന്ദർ സിഖ് ദീൻഹി. 1

കരേഹു സദാ സങ്കർ പദ് പുജാ -
നാരിധരമു പതി ദേള ന ദുജാ,
ബചന് കഹത് ഭരേ ലോചന് ബാരീ -
ബഹുരി ലാതു ഉര് ലീൻഹി കുമാരീ. 2

കത് ബിധി സൃജീം നാരി ജഗ് മാഹീം -
പരായീന് സപനെഹു സുഖു നാഹീം,

ഭൈ അതി പ്രേമ് ബികല് മഹതാരി -
ധീരജു കീൻഹ് കുസമയ് ബിചാരി.

3

പുനി പുനി മിലതി പരതി ഗഹി ചരനാ -
പരമ് പ്രേമു ക്ഷരു ജാതു ന ബർനാ,
സബ് നാരിൻഹ് മിലി ഭേടി ഭവാനീ -
ജാതു ജനനി ഉർ പുനി ലപ്സാനീ.

4

ശംഭു തന്റെ ശ്വശുരിയെ പലവധിത്തിൽ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി. അവൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി വീട്ടിലേയ്ക്കു പോയി. അമ്മ പിന്നെ ഉമയെ വിളിച്ചുവരുത്തി. അവളെ തന്റെ മടിയിലിരുത്തിക്കൊണ്ട് ഉത്തമമായ ഉപദേശം കൊടുത്തു: “സദാ ശങ്കരന്റെ പാദങ്ങളെ പൂജിക്കൂ. അത് ഒരു സ്ത്രീയുടെ ധർമ്മമാണ്. ഒരു സ്ത്രീയ്ക്ക് തന്റെ പതി ദൈവമാണ്. അവൾക്ക് വേറൊരു ദൈവവുമില്ല.” ഈവിധം പറഞ്ഞപ്പോൾ അവളുടെ കണ്ണുകൾ കണ്ണീർകൊണ്ട് നിറഞ്ഞു. അവൾ ആ പെൺകുട്ടിയെ തന്റെ മാറോടണച്ചു. “എന്തുകൊണ്ടാണ് ദൈവം ഈ ലോകത്തിൽ സ്ത്രീയെ സൃഷ്ടിച്ചത്? പരാധീനയായ അവൾക്ക് സ്വപ്നത്തില്ലാടി സുഖമെന്നതില്ല.” അമ്മ സ്നേഹാധിക്യം കാരണം വ്യാകുലയായി. പക്ഷേ തന്റെ മനോദൂർബലതയെ കാണിക്കാനുള്ള അവസരം അതല്ലെന്നു മനസ്സിലാക്കി, അവൾ സ്വയം നിയന്ത്രിച്ചു. മേന വീണ്ടും വീണ്ടും പാർവതിയെ കണ്ടുമുട്ടി അവളുടെ പാദങ്ങളെ പിടിച്ചു കൊണ്ട് നിലത്തുവീണു. അവളുടെ ഉത്തമ പ്രേമത്തെ വർണ്ണിപ്പാനാവില്ല. എല്ലാ സ്ത്രീകളേയും കണ്ട് വിടവാങ്ങി, ഭവാനി ഓടിപ്പോയി വീണ്ടും തന്റെ അമ്മയെ മാറോടണച്ചുനിന്നു.

ചരം:

ജനനിഹി ബഹുരി മിലി ചലീ ഉചിത് അസീസ് സബ് കാഹു^ഛ ദത്തം,
ഹിർഹിരി ബിലോകതി മാതു തന് തബ് സഖീം ലൈ സിവ്പഹിം ഗത്തം.
ജാചക് സകല് സന്തോഷി സങ്കരു ഉമാ സഹിത് ഭവന് ചലേ,
സബ് അമർ ഹരഷേ സുമന് ബരഷി നിസാന് നദ് ബാജേ ഭലേ.

തന്റെ അമ്മയോട് വീണ്ടും വിടവാങ്ങിക്കൊണ്ട് ഭവാനി പുറപ്പെട്ടു. എല്ലാവരും സമയോചിതമായ ആശീർവാദങ്ങൾ ചെയ്തു. അവൾ പലപ്രാവശ്യം അമ്മയെ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. അവളുടെ സഖികൾ അവളെ ശിവന്റെ

അടുത്തേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോയി. യാചകന്മാരെയെല്ലാം തൃപ്തിപ്പെടുത്തിയ ശേഷം ശിവൻ ഉമയോടുകൂടി തന്റെ വാസസ്ഥലത്തേയ്ക്ക് (കൈലാസത്തിലേയ്ക്ക്) പുറപ്പെട്ടുപോയി. എല്ലാ ദേവന്മാരും ആനന്ദിച്ച് പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. ആകാശത്തിൽ ദുഃഖദികൾ നല്ലപോലെ ഘോഷിച്ചു.

ദോ:

ചലേ സംഗ് ഹിമവന്തു തബ് പഹുച്ഛാവന് അതി ഹേതു,
ബിബിദ് ഭാതി പരിതോഷു കരി ബിദാ കീൻഹ് ബൃഷഭേതു. (102)

ഹിമവാൻ പിന്നെ ശിവനെ (കൈലാസത്ത്) എത്തിയ്ക്കുവാൻ വേണ്ടി അത്യന്തം സ്നേഹത്തോടെ കൂടെ ചെന്നു. പക്ഷെ ശിവൻ അദ്ദേഹത്തെ പലവിധത്തിൽ പറഞ്ഞു സമാധാനിപ്പിച്ച് തിരിച്ചയച്ചു. (102)

ചൗ:

തൂരത് ഭവന് ആഘൃ ഗിരിരാഹു -
സകല് സൈല് സര് ലിഘൃ ബൊലാഹു,
ആദര് ദാന് ബിനയ് ബഹുമാനാ -
സബ് കര് ബിദാ കീൻഹ് ഹിമവാനാ. 1

ജബ്ഹിം സംഭു കൈലാസ്ഹിം ആഘൃ -
സുര് സബ് നിജ് നിജ് ലോക് സിധാഘൃ,
ജഗത് മാതു പിതു സംഭു ഭവാനീ -
തെഹി സിംഗാരു ന കഹളു ബഖാനീ. 2

കരഹിം ബിബിദ് ബിധി ഭോഗ് ബിലാസാ -
ഗനന്ഹ് സമേത് ബസഹിം കൈലാസാ,
ഹര് ഗിരിജാ ബിഹാര് നിത് നയളു -
എഹി ബിധി ബിപുല് കാല് ചലി ഗയളു. 3

തബ് ജന്മെള ഷദ്ബദന് കുമാരാ -
താരകു അസുരു സമര് ജെഹിം മാരാ,
ആഗമ് നിഗമ് പ്രസിദ്ധ് പൂരാനാ -
ഷന്മുഖ് ജന്മു സകല് ജഗ് ജാനാ. 4

ഗിരിരാജൻ വേഗം വീട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങി, എല്ലാ പർവതങ്ങളേയും തടാകങ്ങളേയും വിളിച്ച് അവരെയെല്ലാം യഥാവിധി ആദരവും, സമ്മാനങ്ങളും,

ബഹുമതികളും കൊടുത്ത് വിടുകൊടുത്തയച്ചു. ശംഭു കൈലാസത്തെ ത്തിയതും എല്ലാ ദേവന്മാരും അവരവരുടെ ലോകങ്ങളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു പോയി. ശംഭുവും ഭവാനിയും ജഗത്തിന്റെ മാതാപിതാക്കളാണ് അതിനാൽ അവരുടെ ശൃംഗാരലീലകളെ ഞാൻ വർണ്ണിക്കുന്നില്ല. പല വിധത്തിലുള്ള ഭോഗവിലാസങ്ങളിൽ വ്യാപൃതരായി അവർ ഗണങ്ങളോടുകൂടി കൈലാസത്തിൽ വസിച്ചുവന്നു. ഹരനും ഗിരിജയും ദിനം ദിനം ഒരോ പുതിയ പുതിയ വിഹാരം ചെയ്ത് ആനന്ദിച്ചു. ഈവിധം വളരെക്കാലം കഴിഞ്ഞുപോയി. അതിന്നുശേഷം ആറു മുഖങ്ങളുള്ള കുമാരൻ ജനിച്ചു. അവൻ പിന്നീട് യുദ്ധത്തിൽ താരകാസുരനെ കൊന്നു. ഷൺമുഖന്റെ ജന്മത്തെപ്പറ്റിയ കഥ വേദങ്ങളിലും, തന്ത്രങ്ങളിലും, പുരാണങ്ങളിലും, മാത്രമല്ല ലോകം മുഴുവനും പ്രസിദ്ധമാണ്.

ചരം:

ജഗു ജാൻ ഷന്മുഖ് ജന്മു കർമു പ്രതാപു പുരുഷാരമു മഹാതൈരി
ഹേതു മൈം വൃഷകേതു സുത് കർ ചരിത് സംചരപ്ഹിം കഹാ.
യഹ് ഉമാ സംഭു ബിബാഹു ജേ നർ നാരീ കഹഹിം ജേ ഗാവഹീം,
കല്യാൻ കാജ് ബിബാഹ് മംഗല് സർബദാ സുഖു പാവഹീം.

ഷൺമുഖന്റെ ജന്മം, ലീലകൾ, പ്രതാപം, അമിതബലം ഇവയെ ലോകം മുഴുവൻ അറിയുന്നതാണ്. അതിനാലാണ് ഞാൻ ശിവന്റെ പുത്രന്റെ കഥയെ ചുരുക്കത്തിൽ പറഞ്ഞത്. വിവാഹം, ഉത്സവം മുതലായ മംഗള കർമ്മങ്ങൾ നടക്കുമ്പോൾ ഉമയുടേയും ശംഭുവിന്റേയും ഈ വിവാഹത്തിന്റെ ചരിതത്തെ വർണ്ണിക്കുകയോ, പാടുകയോ ചെയ്യുന്ന പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും സദാ ആനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു.

ഭാഗം:

ചരിത് സിന്ധു ഗിരിജാ രമന് ബേദ് ന പാവഹിം പാരു,
ബർന്നൈ തുലസീദാസു കിമി അതി മതിമന് ഗവാഘരൂ. (103)

ഗിരിജാരമണന്റെ ലീലകൾ സമുദ്രത്തെപ്പോലെ അതിരില്ലാത്തതാണ്. വേദങ്ങൾക്കുകൂടി അക്കരയെത്താൻ സാധ്യമല്ലാത്തതാണ്. പിന്നെ അതി മന്ദബുദ്ധിയായ സംസ്കാരമില്ലാത്ത തുളസീദാസന് അവയെ എങ്ങനെ വർണ്ണിപ്പാൻ കഴിയും? (103)

ചൗ:

സംഭു ചരിത് സുനി സരസ് സുഹാവാ -
ഭരദാജ് മുനി അതി സുഖു പാവാ,
ബഹു ലാലസാ കഥാ പദ് ബാഡീ -
നയനന്ദിനീ നീരു രോമാവലി റാഡീ. 1

പ്രേമ് ബിബസ് മുഖ് ആവ് ന ബാനീ -
ദസാ ദേഖി ഹരഷേ മുനി ഗ്യാനീ,
അഹോ ധന്യ് തവ ജന്മ് മുനീസാ -
തുംഹരി പ്രാൻ സമ് പ്രിയ് ഗൗരീസാ. 2

സിവ് പദ് കമല് ജിൻഹരിരതി നാഹീം -
രാമ്ഹരി തേ സപനൈഹു ന് സൊഹാഹീം
ബിനു ഛല് ബിസ്വനാഥ് പദ് നേഹു -
രാമ് ഭഗത് കര് ലച്ഛന് ഏഹു. 3

സിവ് സമ് കോ രഘുപതി ബ്രത്ധാരീ -
ബിനു അഘ് തജീ സതീ അസി നാരീ,
പനു കരി രഘുപതി ഭഗതി ദെഖാഹു -
കോ സിവ് സമ് രാമ്ഹരി പ്രിയ് ഭാഹു. 4

ശംഭുവിന്റെ മധുരവും മനോഹരവുമായ ചരിതത്തെ കേട്ട് ഭരദാജമുനി പരമാനന്ദമനുഭവിച്ചു. കഥയെ കേൾക്കാനുള്ള അദ്ദേഹത്തന്റെ ഉല്ലാസ തീക്ഷ്ണമായി വളർന്നു. കണ്ണുകൾ കണ്ണീർകൊണ്ട് നിറഞ്ഞു. ശരീരം രോമാഞ്ചം കൊണ്ടു. പ്രേമാധിക്യത്താൽ വിവശനായി ഒന്നും സംസാരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ജ്ഞാനിയായ (യാജ്ഞവല്ക്യ)മുനി അവന്റെ അവസ്ഥ കണ്ട് സന്തോഷനായി. “ഹേ മുനീശ, നിന്റെ ജന്മം ധന്യമായി. ഗിരീശൻ നിനക്ക് പ്രാണനൈപ്പോലെ പ്രിയനാണ്. ശിവന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ ഭക്തിയില്ലാത്തവർക്ക് സ്വപ്നത്തില്ലാടി ശ്രീരാമനെ പ്രസാദിപ്പിക്കാനാവില്ല. വിശ്വനാഥന്റെ പാദങ്ങളിൽ നിഷ്കളങ്കമായ പ്രേമം, ശ്രീരാമഭക്തന്റെ ശരിയായ ലക്ഷണമാണ്. നിഷ്പാപയായ തന്റെ പത്നി സതിയെ ത്യജിച്ച് രഘുപതിയിങ്കലുള്ള തന്റെ ഭക്തിയെ പ്രകടിപ്പിച്ച ശിവനെപ്പോലെ ശ്രീരാമ

നിങ്കൽ വിശ്വസ്തനായി വേറെ ആരാണുള്ളത്? സഹോദര, ശിവൻ സമമായി ശ്രീരാമൻ അത്രയും പ്രിയനായി വേറെയാരാണുള്ളത്?”

ദോ:

പ്രഥമഹിം മൈം കഹി സിവ് ചരിത് ബുദ്ധാ മർമു തുംഹാർ,
സുചി സേവക് തുംഹ് രാമ് കേ രഹിത് സമസ്ത് ബികാർ. (104)

“ശിവന്റെ ചരിതത്തെ വർണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങിയതും തന്നെ ഞാൻ നിന്റെ രഹസ്യം അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. നീ തീർച്ചയായും, ശ്രീരാമന്റെ നിഷ്കളങ്കനായ വിശ്വസ്തസേവകനാണ്. “ (104)

ചൗ:

മൈം ജാനാ തുംഹാർ ഗുന് സീലാ -
കഹളു സുനഹു അബ് രഘുപതി ലീലാ,
സുനു മുനി ആജു സമാഗമ് തോരോ -
കഹി ന ജാഇ ജസ് സുഖു മന് മോരോ. 1

രാമ് ചരിത് അതി അമിത് മുനീസാ -
കഹി ന സകഹിം സത് കോടി അഹീസാ,
തദപി ജമാശ്രുത് കഹളു ബഖാനീ -
സുമിരി ഗിരാപതി പ്രഭു ധനുപാനീ. 2

സാരദ് ദാരുനാരിസമ് സ്വാമീ -
രാമു സുത്രധർ അന്തർജാമീ,
ജെഹി പർ കൂപാ കരഹിം ജനു ജാനീ -
കബി ഉർ അജീർ നചാവഹിം ബാനീ. 3

പ്രനവളു സോഇ കൂപാല് രഘുനാഥാ -
ബർനളു ബിസദ് താസു ഗുന് ഗാഥാ,
പരമ് രമ്യ് ഗിരിബരു കൈലാസു -
സദാ ജഹാ സിവ് ഉമാ നിവാസു. 4

“നിന്റെ സ്വഭാവഗുണത്തേയും, സൗശീല്യത്തേയും ഞാനറിയും. അതിനാൽ രഘുപതിയുടെ ചരിതത്തെ ഞാൻ പറയുന്നത് ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കൂ. ഹേ മുന്നേ, ഇന്ന് നിന്നെ കണ്ടുമുട്ടിയതിൽ ഞാനെത്ര സുന്തുഷ്ടനാണെന്ന് പറയാനാവില്ല. ഹേ മുനീശ്വര, ശ്രീരാമന്റെ ലീലകൾ

അളവറ്റതാണ്. അവയെ നൂറുകോടി ശേഷന്മാർക്കുകൂടി പറഞ്ഞു തീർക്കാനാവില്ല. എങ്കിലും, കയ്യിൽ വില്ലിനെ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന, വാഗീശനായ പ്രഭുവിനെ സ്തബ്ധനാക്കുകയാണ്, ഞാൻ കേട്ട വിധം ആ കഥയെ പറയാം. വാഗീശ്വരിയായ ശാരദ ഒരു മരപ്പാവപോലെയും, അന്തര്യമായി ശ്രീരാമൻ തന്റെ കൈകളിൽ കയറുകയെ പിടിച്ചുകൊണ്ട്, പാവക്കളിയിലെ സ്വാമിയുമാണ്. ഒരു കവിയെ, അവൻ തന്റെ ഭക്തനാണെന്നറിഞ്ഞ് അനുഗ്രഹിക്കുമ്പോൾ അവൻ (പ്രഭു) വാഗ്ദേവിയെ അവന്റെ (കവിയുടെ) ഹൃദയമാകുന്ന ഉമ്മറത്ത് ആടിക്കൊണ്ടു. ഞാൻ കൃപാലുവായ രഘുനാഥനെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ട് അവന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ വിസ്താരമായി വർണ്ണിപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നു. ശിവനും ഉമയും സദാ വസിക്കുന്ന ഗിരിവരനായ കൈലാസമാണ് എല്ലാ പർവതങ്ങളിലും വെച്ച് അതിമനോഹരമായത്.”

ദോ:

സിദ്ധ് തപോധന് ജോഗീജന് സൂർ കിന്നർ മുനിബുന്ദ്,
ബസഹിം തഹാ സുകൃതീ സകല് സേവഹിം സിവ് സുഖ് കന്ദ്. (105)

“സുകൃതം ചെയ്ത സിദ്ധന്മാർ, തപസ്വികൾ, യോഗികൾ, ദേവന്മാർ, മുനിമാർ - ഇവരുടെ സമൂഹങ്ങൾ അവിടെ വസിക്കുന്നു. അവരെല്ലാവരും ആനന്ദത്തിന്റെ ആണിവേരായ ശിവനെ സേവിക്കുന്നു.” (105)

ചൗ:

ഹരി ഹർ ബിമുഖ് ധർമ്മ രതി നാഹിം -
തേ നർ തഹാസപനെഹു നഹി ജാഹിം,
തെഹി ഗിരി പർ ബദ് ബിടപ് ബിസാലാ -
നിത് നുതന് സുന്ദർ സബ് കാലാ. 1

ത്രിബിദ് സമീർ സുസീതലി ഛായാ -
സിവ് ബിശ്രാമ് ബിടപ് ശ്രുതി ഗായാ,
ഏക് ബാർ തെഹി തർ പ്രഭു ഗയളാ -
തരു ബിലോകി ഉർ അതി സുഖു ഭയളാ. 2

നിജ് കർ ഡാസി നാഗ്രിപു ഛാലാ -
ബൈം സഹജ്ഹിം സംഭു കൃപാലാ,
കുന്ദ് ഇന്ദു ദർ ഗൗർ സരീരാ -
ഭുജ് പ്രലംബ് പരിധന് മുനിചീരാ. 3

തരുന് അരുന് അംബുജ് സമ് ചരനാ -
നഖ് ദുതി ഭഗത് ഹൃദയ് തമ് ഹരനാ,
ഭുജഗ് ഭുതി ഭുഷന് ത്രിപുരാരി -
ആനനു സരഭ് ചന്ദ് ഛബി ഹാരി.

4

“ധർമ്മത്തിൽ ആസക്തിയില്ലാതെ ഹരിയിൽനിന്നും ഹരനിൽനിന്നും വിമുഖരായവർക്ക് സ്വപ്നത്തിൽ കൂടി അവിടെ പോകാൻ സാധ്യമല്ല. ആ പർവത്തിന്റെ ഉച്ചിയിൽ ഒരു വിശാലമായ വടവൃക്ഷമുണ്ട്. അത് സർവ കാലവും സദാ യുവാവസ്ഥയിൽ അതിസുന്ദരമായിരുന്നു. മൃദുവും, ശീതളവും, സുഗന്ധിതവുമായ കാറ്റു വീശിക്കൊണ്ട് അതിന്റെ നിഴൽ അത്യന്തം നവോന്മേഷം നൽകുന്നതായിരുന്നു. ആ വൃക്ഷം ശിവന്റെ പ്രിയമുള്ള വിശ്രാമസ്ഥലമായിരുന്നു. പ്രഭു ഒരുസമയം ആ വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ പോയി. ആതിനെ കണ്ട് മനസ്സിൽ അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. തന്റെ കൈകൾകൊണ്ടുതന്നെ പുലിത്തോലിനെ വിരിച്ച് കൃപാലുവായ ശംഭു സഹജമായിത്തന്നെ അതിന്മേൽ ഇരുന്നു. മുല്ലപ്പൂപോലെയും, ചന്ദ്രനെപ്പോലെയും, ശംഖിനെപ്പോലെയും വെളുത്ത മേനിയോടും, വളരെ നീണ്ട കൈകളോടും, മരവുരിയുടുത്തുകൊണ്ടും, ചെന്താമരപ്പൂ പോലെ ചുവന്ന പാദങ്ങളോടും, ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയത്തിലെ ഇരുട്ടിനെ അകറ്റുന്ന തിളങ്ങുന്ന കാൽനഖങ്ങളോടും, സർപ്പങ്ങളും വിഭുതിയും അലങ്കാര മായുമുള്ള ത്രിപുരാരിയുടെ മുഖം ശരത്കാലത്തെ പൂർണ്ണചന്ദ്രന്റെ പകിട്ടിനെ കൂടി നിസ്തേജമാക്കിയിരുന്നു.

ഭാഃ

ജടാ മുകുട് സുർസരിത് സിർ ലോചന് നലിന് ബിസാല്,
നീലകണ്ഠ് ലാവന്യനിധി സോഹ് ബാലബിധു ഭാല്.

(106)

“ജടാമുകുടത്തോടും, ശിരസ്സിൽ ദേവനദിയായ ഗംഗയോടും, താമര യിതശ്ചപോലെ വലിയ കണ്ണുകളോടും, നീലനിറമുള്ള കഴുത്തോടും, നെറ്റിയിൽ ബാലചന്ദ്രനോടും കൂടി പ്രഭു സൗന്ദര്യത്തിന്റെ നിധി പോലെയിരുന്നു.”

(106)

ചൗ:

ബൈറേ സോഹ് കാമരിപു കൈസേം -
ധരേം സരീരു സാന്തരസു ജൈസേം,

പാർബതീ ഭല് അവസരു ജാനീ -
ഗുഹും സംഭു പഹിം മാതു ഭവാനീ. 1

ജാനി പ്രിയ ആദർ അതി കീൻഹാ -
ബാമ് ഭാഗ് ആസനു ഹർ ദീൻഹാ,
ബൈം സിദ് സമീപ് ഹരഷാഹു -
പുരുബ് ജന് കഥാ ചിത് ആഹു. 2

പതി ഹിത് ഹേതു അധിക് അനുമാനീ -
ബിഹസി ഉമാ ബോലീം പ്രിത് ബാനീ,
കഥാ ജോ സകല് ലോക് ഹിതകാരി -
സൊഹു പുഹൻ ചഹ് സൈലകുമാരീ. 3

ബിസ്വനാഥ് മമ നാഥ് പുരാരി -
ത്രിഭുവന് മഹിമാ ബിദിത് തുംഹാരി,
ചർ അരു അചർ നാഗ് നർ ദേവാ -
സകല് കരഹിം പദ് പങ്കജ് സേവാ. 4

കാമശത്രുവായ ശിവൻ അവിടെ ഇരുന്നത്, ശാന്തരസം രൂപമെടുത്ത പോലെയിരുന്നു. അതൊരു നല്ല അവസരമാണെന്നു കണ്ട് ഭവാനീ മാതാവ്, പാർവതി ശംഭുവിന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു പോയി. അവളെ തന്റെ പ്രിയയാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കി ഹരൻ ആദരവോടെ അവൾക്ക് തന്റെ ഇടതുഭാഗത്ത് ഒരു ആസനം കൊടുത്തു. പാർവതി ശിവന്റെ സമീപത്തിൽ അത്യന്തം സന്തോഷത്തോടെ ഇരുന്നു. അപ്പോൾ അവൾക്ക് തന്റെ പൂർവജന്മത്തിന്റെ കഥ മനസ്സിലുദിച്ചു. തന്റെ പതിയുടെ മനസ്സിൽ തന്റെ പേരിൽ മുന്തിലത്തെക്കാൾ അധികം സ്നേഹമുണ്ടെന്നുമാനിച്ചുകൊണ്ട് ഉമ മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ട് പ്രിയത്തോടെ ഈവിധം പറഞ്ഞു. ശൈലകുമാരി, ലോകത്തിന്നു മുഴുവൻ ഹിതമായുള്ള കഥയെപ്പറ്റി ശിവനോട് ചോദിയ്ക്കുവാനാഗ്രഹിച്ചു. “ഹേ വിശ്വനാഥ, എന്റെ സ്വാമി, ത്രിപുരാരി, അങ്ങയുടെ മഹിമ മൂന്നു ലോകങ്ങളും അറിഞ്ഞതാണ്. സകല ചരാചരങ്ങളും, നാഗന്മാരും, മനുഷ്യന്മാരും, ദേവന്മാരും അങ്ങയുടെ പാദകമലങ്ങളെ സേവിയ്ക്കുന്നു.”

ദോ:

പ്രഭു സമർഥ് സർബഗ്യ സിവ് സകൽ കലാ ഗുന് ധാമ്,
ജോഗ് ഗ്യാന് ബൈരാഗ്യ് നിധി പ്രനത് കല്പതരു നാമ്. (107)

“എന്റെ സ്വാമി, അങ്ങ് സർവശക്തനും, സർവജ്ഞനും, സർവമംഗളനുമാണ്; എല്ലാ കലകളുടേയും, ഗുണങ്ങളുടേയും ധാമമാണ്; യോഗം, ജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം ഇവയുടെ കലവറയാണ്. അങ്ങയുടെ നാമം ആശ്രിതൻ കല്പവൃക്ഷം പോലെയാണ്.” (107)

ചൗ:

ജഗം മോ പര് പ്രസന്ന് സുഖരാസീ -
ജാനിഅ സത്യ് മോഹി നിജ് ദാസീ,
തതം പ്രഭു ഹരഹു മോര് അഗ്യാനാ -
കഹി രഘുനാഥ് കഥാ ബിധി നാനാ. 1

ജാസു ഭവനു സുരതരു തര് ഹോഹു -
സഹി കി ദരിദ്ര് ജനിത് ദുഖു സോഹു,
സസിഭുഷന് അസ് ഹൃദയ് ബിചാരി -
ഹരഹു നാഥ് മമ മതി ശ്രമ് ഭാരീ. 2

പ്രഭു ജേ മുനി പരമാരഥ്ബാദീ -
കഹഹിം രാമ് കഹു് ബ്രഹ്മ അനാദീ,
സേസ് സാരദാ ബേദ് പുരാനാ -
സകല് കരഹിം രഘുപതി ഗുന് ഗാനാ. 3

തുംഹ് പുനി രാമ് രാമ് ദിന് രാതീ -
സാദര് ജപഹു അനംഗ് ആരാതീ,
രാമു സൊ അവയ് നൂപതിസുത് സോഹു -
കീ അജ് അഗുന് അലഖ്ഗതി കോഹു. 4

“ഹേ ആനന്ദരാശിയായ സ്വാമി, അങ്ങ് എന്മേൽ പ്രസന്നനാണെങ്കിൽ, എന്നെ അങ്ങയുടെ വിശ്വസ്തദാസിയാണെന്ന് സത്യമായും അങ്ങ് അറിയുന്നുവെങ്കിൽ, പ്രഭോ, രഘുനാഥന്റെ നനാവിധത്തിലുള്ള കഥകളെ പറഞ്ഞ് എന്റെ അജ്ഞാനത്തെ അകറ്റിയാലും. കല്പവൃക്ഷത്തിന്റെ താഴെ വീടുള്ളവൻ എന്തുകൊണ്ടാണ് ദാരിദ്ര്യത്താലുണ്ടായ ദുഃഖമനുഭവിച്ചത്?

ഹേ ചന്ദ്രശേഖര, ഇതിനെ മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ച് എന്റെ മനസ്സിലെ ഭാരിച്ച ഭ്രമത്തെ അകറ്റിയാലും. പ്രഭോ, പരമാർത്ഥവാദികളായ മുനിമാർ ശ്രീരാമനെ അനാദിയായ ബ്രഹ്മമെന്നു പറയുന്നു. ശേഷനും, ശാരദയും, വേദങ്ങളും, പുരാണങ്ങളും എല്ലാം രഘുപതിയുടെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടുന്നു. ഹേ മന്ദഗതോ, അങ്ങും രാപ്പകൽ രാമനാമത്തെ ആദര വോടെ ആവർത്തിച്ച് ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഈ രാമൻ, അയോദ്ധ്യാ രാജാവിന്റെ മകൻ തന്നെയാണോ, അഥവാ, ജനനമില്ലാത്തവനും, നിർഗ്ഗുണനും, അവ്യക്തനുമായ വേറൊരു രാമനാണോ? “

ദോ:

ജനം നൃപ് തനയ് ത് ബ്രഹ്മ കിമി നാരി ബിരഹ് മതി ഭോരി,
ദേവി ചരിത് മഹിമാ സുനത് ഭ്രമതി ബുദ്ധി അതി മോരി. (108)

“രാജാവിന്റെ പുത്രനാണെങ്കിൽ അവൻ എങ്ങനെ ബ്രഹ്മമാകും? അവൻ ബ്രഹ്മമാണെങ്കിൽ തന്റെ ഭാര്യയുടെ വിരഹത്തിൽ അവന്റെ മനസ്സ് എന്തു കൊണ്ട് വ്യാകുലപ്പെട്ടു? അവന്റെ പെരുമാറ്റത്തെ ഒരുവശത്തും, മഹിമയെ മറുവശത്തും, കേട്ട് എനിക്ക് അമിതമായ ബുദ്ധിഭ്രമമുണ്ടാകുന്നു.” (108)

ചൗ:

ജനം അനീഹ് ബ്യാപക് ബിഭു കോഹു -
കഹഹു ബുദ്ധാഹു നാഥ മൊഹി സോഹു,
അഗ്ത് ജാനി രിസ് ഉർ ജനി ധരഹു -
ജെഹി ബിധി മോഹ് മിടെ സൊഹു കരഹു. 1

മൈ ബന് ദീഖി രാമ് പ്രഭുതാഹു -
അതി ഭയ് ബികല് ന തുഹഹി സുനാഹു,
തദപി മലിന് മന് ബോധു ന ആവാ -
സോ ഫലു ഭലീ ഭാതി ഹമ് പാവാ 2

അജ്ഹു കഹു സംസഹ മന് മോരോ -
കരഹു കൃപാ ബിനവഹ് കർ ജോരോ,
പ്രഭു തബ് മൊഹി ബഹു ഭാതി പ്രബോധാ -
നാഥ് സൊ സമുദ്ധി കരഹു ജനി ക്രോധാ. 3

തബ് കർ അസ് ബിമോഹ് അബ് നാഹീം -
രാമ്കഥാ പർ രൂപി മൻ മാഹീം,
കഹഹു പുനീത് രാമ് ഗുൻ ഗാഥാ -
ഭുജഗരാജ് ഭൂഷൻ സുരനാഥാ.

4

“പ്രഭോ, ഇച്ഛാരഹിതനും, സർവവ്യാപിയും, സർവശക്തനുമായ ബ്രഹ്മം വേറെയുണ്ടെങ്കിൽ അതിനെപ്പറ്റി എനിക്ക് പറഞ്ഞുതന്നാലും. എന്റെ അറിവില്ലായ്മയിൽ കോപിക്കരുത്. ഏതു വിധം എന്റെ ഭ്രമം ഇല്ലാതാകുമോ അതു ചെയ്താലും. ഞാൻ (കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ) വനത്തിൽ വെച്ച് ശ്രീരാമന്റെ മഹിമയെ കണ്ടു. അത്യന്തം ഭയം കാരണമാണ് ഞാനതങ്ങയോട് പറയാത്തത്. എന്നിട്ടും എന്റെ മനസ്സ് അത്രയ്ക്കും മലിനമായിരുന്നു, ഞാനത് മനസ്സിലാക്കിയില്ല. അതിന്റെ ഫലവും നല്ല പോലെ എനിക്ക് ലഭിക്കുകയും ചെയ്തു. കുറച്ചു സംശയം ഇപ്പോഴും എന്റെ മനസ്സിൽ തങ്ങിയിരിയ്ക്കുന്നു. കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് അങ്ങയെ അപേക്ഷിയ്ക്കുന്നു. കൃപ കാണിച്ചാലും. അപ്പോൾ അങ്ങനെ പലവിധത്തിൽ ബോധിപ്പിച്ചു. പക്ഷെ ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയില്ല. സ്വമീ, അതിനെ വിചാരിച്ച് ഇപ്പോൾ എന്തേൽ കോപമുണ്ടാകരുത്. അപ്പോഴത്തെപ്പോലെയുള്ള മോഹം ഇപ്പോൾ എനിയ്ക്കില്ല. എന്റെ മനസ്സിൽ ശ്രീരാമന്റെ കഥയിൽ അഭിരുചി വളർന്നിരിയ്ക്കുന്നു. സർപ്പരാജനെ ഭൂഷണമായി അണിഞ്ഞ ഹേദേവനാഥ, ശ്രീരാമന്റെ പാവനമായ ഗുണങ്ങളെ പറഞ്ഞാലും.”

ഭോ:

ബന്ദു പദ് ധരി ധരനി സിരു ബിനയ് കരളം കർ ജോരി,
ബരനഹു രഘുബർ ബിസദ് ജസു ശ്രുതി സിദ്ധാന്ത് നിചോരി. (109)

“എന്റെ തല നിലത്ത് തൊട്ട് അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളെ വന്ദിച്ച് കൂപ്പു കൈകളോടെ അങ്ങയോടഭ്യത്ഥിയ്ക്കുന്നു: രഘുവരന്റെ വിശാലമായ യശസ്സിനെ, വേദങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതുപോലെ, വർണ്ണിച്ചാലും. (109)

ചൗ:

ജദപി ജോഷിതാ നഹിം അധികാരീ -
ദാസീ മൻ ക്രമ് ബചന് തുംഹാരീ,
ഗുഡു തത് ന സാധു ദുരാവഹിം -
ആരത് അധികാരീ ജഹ് പാവഹിം.

1

അതി ആരതി പുഷ്പം സുരയോ -
രഘുപതി കഥാ കഹഹു കരി ദായാ,
പ്രഥമ് സൊ കാരന് കഹഹു ബിചാരി -
നിർഗ്ഗന് ബ്രഹ്മ സഗുന് ബപു ധാരി. 2

പുനി പ്രഭു കഹഹു രാമ് അവതാരാ -
ബാലചരിത് പുനി കഹഹു ഉദാരാ,
കഹഹു ജഥാ ജാനകീ ബിബാഹീം -
രാജ് തജാ തോ ദുഷന് കാഹീം. 3

ബന് ബസി കീൻഹേ ചരിത് അപാരാ -
കഹഹു നാഥ് ജിമി രാവന് മാരാ,
രാജ് ബൈറി കീൻഹീം ബഹു ലീലാ -
സകല് കഹഹു സങ്കര് സുഖലീലാ. 4

“ശ്രീ എന്ന നിലയിൽ അർഹതയില്ലാത്തവളാണെങ്കിലും, മനസാ വാചാ കർമ്മണാ ഞാൻ താങ്കളുടെ ദാസിയാണ്. സാധുക്കൾ ആർത്തനായ ഒരുവന് അവൻ അർഹനാണെന്നറിഞ്ഞ് ദുരുഹമായ സത്യത്തെ മറച്ചു വെക്കുന്നില്ല. ഹേ സുരേശ്വര, അത്യന്തം ആർത്തിയോടെ ഞാനപേക്ഷിയ്ക്കുന്നു: ദയവുചെയ്ത് എനിക്ക് ശ്രീരാമന്റെ കഥയെ പറഞ്ഞുതന്നാലും. ആദ്യം നല്ലപോലെ ആലോചിച്ച് പറയുവിൻ - എന്തിനാണ് നിർഗ്ഗുണ ബ്രഹ്മം സഗുണരൂപമെടുത്ത് അവതരിച്ചത്? പിന്നെ ശ്രീരാമന്റെ അവതാരകഥയേയും. പിന്നെ അവന്റെ മനോഹരമായ ബാലലീലകളെപ്പറ്റിയും, അവൻ ജനകന്റെ പുത്രിയെ വിവാഹം കഴിച്ചതും, പിന്നീട് എന്തു കുറ്റത്തിനാണ് അവൻ രാജ്യം ത്യജിച്ചതും, വനത്തിൽ വസിച്ചു അവൻ ചെയ്ത അപാരമായ ലീലകളെപ്പറ്റിയും, അവൻ രാവണനെ വധിച്ചതും, പിന്നീട് രാജ്യം ഭരിച്ചുകൊണ്ട് അവൻ ചെയ്ത അനവധി ലീലകളെപ്പറ്റിയും, എല്ലാം, ഹേ ആനന്ദമയനായ ശങ്കര, വിസ്താരമായി എനിക്ക് പറഞ്ഞു തന്നാലും.”

ദോ:

ബഹുരി കഹഹു കരുനായതന് കീൻഹ് ജൊ അചരജ് രാമ്,
പ്രജാ സഹിത് രഘുബംസമനി കിമി ഗവനേ നിജ് ധാമ്. (110)

“പിന്നെ ഹേ കരുണാനിവാസ, ശ്രീരാമൻ ചെയ്ത ചമത്കാരം - തന്റെ പ്രജകളോടുകൂടി രഘുകുലതിലകൻ എങ്ങനെ തന്റെ ധാമത്തിലേയ്ക്കു ചെന്നുവെന്നതുപറ്റി വർണ്ണിച്ചാലും.” (110)

ചൗ:

പുനീ പ്രഭു കഹഹു സൊ തത്ത്ത്ത് ബഖാനീ -
ജെഹിം ബിഗ്യാന് മഗന് മുനി ഗ്യാനീ,
ഭഗതി ഗ്യാന് ബിഗ്യാന് ബിരാഗ -
പുനീ സബ് ബരനഹു സഹിത് ബിഭാഗ. 1

ഒൗരള രാമ് രഹസ്യ് അനേകാ -
കഹഹു നാമ് അതി ബിമല് ബിബേകാ,
ജോ പ്രഭു മൈ പുഹാ നഹിം ഹോഹു -
സൊള ദയാല് രാഖഹു ജനി ഗോഹു. 2

തുംഹ് ത്രിഭുവന് ഗുര് ബേദ് ബഖാനാ -
ആന് ജീവ് പാഠ് വര് കാ ജാനാ,
പ്രസ്സ് ഉമാ കൈ സഹജ് സുഹാഹു -
ഹല് ബിഹീന് സുനി സിവ് മന് ഭാഹു. 3

ഹര് ഹിയ് രാമ്ചരിത് സബ് ആഷ്ട -
പ്രേമ് പുലക് ലോചന് ജല് ഹാഷ്ട,
ശ്രീരഘുനാമ് രൂപ് ഉര് ആവാ -
പരമാനന്ദ് അമിത് സുഖ് പാവാ 4

“സ്വാമീ, പിന്നെ ഏതൊരു തത്വത്തെ സാക്ഷാത്കരിച്ച് ജ്ഞാനികളായ മുനിമാർ അതിൽ ലയിച്ചിരുന്നെങ്കിലും, അതിനെ വ്യാഖ്യാനിച്ചാലും. പിന്നീട് ഭക്തി, ജ്ഞാനം - അസീമമായ നിർഗുണബ്രഹ്മത്തെപ്പറ്റിയ അറിവ്, വിജ്ഞാനം - സീമിതമായ ദൈവത്വം, സഗുണവും നിർഗുണവും പറ്റിയ അറിവ്, വൈരാഗ്യം ഇവയെപ്പറ്റിയും വിസ്താരമായി വർണ്ണിച്ചാലും. അതിവിശുദ്ധനായ വിവേകിയായ ഹേ നാഥ, ഇതിനെല്ലാം പുറമെ, ശ്രീരാമന്റെ അനവധി രഹസ്യങ്ങളേയും വെളിപ്പെടുത്തിയാലും. വേറെ ഏതെങ്കിലും സംഗതികൾ ഞാൻ കേൾക്കാൻ വിട്ടുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, ഹേ ദയാലോ, അവയേയും മറച്ചുവെക്കാതെ പറഞ്ഞാലും. അങ്ങ് മൂന്നുലോകങ്ങളുടേയും ഗുരുവാണെന്ന് വേദങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. പാമര

ന്മാരായ മറ്റു ജീവങ്ങൾക്ക് എന്തറിയാൻ കഴിയും?” ഉമയുടെ സഹജവും നിഷ്കളങ്കവുമായ ഈ ചോദ്യങ്ങളെ കേട്ട് ശിവൻ മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. ഹരന്റെ മനസ്സിൽ ശ്രീരാമന്റെ എല്ലാ കഥകളും പെട്ടെന്ന് കാണായി വന്നു. പ്രേമം കൊണ്ട് ശരീരം പുളകിതമായി കണ്ണുകളിൽ കണ്ണീർ നിറഞ്ഞു. ശ്രീരാമന്റെ രൂപം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ തെളിഞ്ഞുവന്നു. പരമാനന്ദമയനായ ശിവന് ഇത് അമിതമായ സുഖത്തെ ഉളവാക്കി.

ദോ:

മഗന് ധ്യാന്രസ് ദംഡ് ജുഗ് പുനി മന് ബാഹേര് കീൻഹ്,
രഘുപതി ചരിത് മഹേസ് തബ് ഹരഷിത് ബർനൈ ലീൻഹ്. (111)

ധ്യാനരസത്തിൽ മഗനനായി അദ്ദേഹം ഒരു മണിക്കൂറോളം സ്വയം മറന്നിരുന്നു. പിന്നെ സ്വയം ഉണർന്ന് മഹേശ്വരൻ സന്തോഷത്തോടെ രഘുപതിയുടെ ചരിതത്തെ വർണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങി. (111)

ചൗ:

രധുഓള സത്യ് ജാഹി ബിനു ജാനേം -
ജിമി ഭുജംഗ് ബിനു രജു പഹിചാനേം,
ജെഹി ജാനേം ജഗ് ജാഇ ഹെരാഇ -
ജാഗേം ജമാ സസ്ത് ഭ്രമ് ജാഇ. 1

ബംദള് ബാല് രൂപ് സൊഇ രാമു -
സബ് സിധി സുലഭ് ജപത് ജിസു നാമു,
മംഗല് ഭവന് അമംഗല് ഹാരീ -
ദ്രവള സൊ ദസരഥ് അജിര് ബിഹാരീ. 2

കരി പ്രനാമ് രാമ്ഹി ത്രിപുരാരി -
ഹരഷി സുധാ സമ് ഗിരാ ഉചാരീ,
ധന്യ് ധന്യ് ഗിരിരാജ്കുമാരീ -
തുംഹ് സമാന് നഹിം കൊള ഉപകാരീ. 3

പൂ്ചെരഹു രഘുപതി കഥാപ്രസംഗാ -
സകല് ലോക് ജഗ് പാവനി ഗംഗാ
തുംഹ് രഘുബീര് ചരന് അനുരാഗീ -
കീൻഹിഹു പ്രസ്ത് ജഗത് ഹിത് ലാഗീ. 4

അജ്ഞാനത്താൽ കയറിനെ പാമ്പായി തെറ്റിദ്ധരിയ്ക്കുന്നതുപോലെ, ശ്രീരാമനെപ്പറ്റിയ ശരിയായ ജ്ഞാനമില്ലാതെ അസത്യവും സത്യമായി തോന്നുന്നു. അതുപോലെ അവനെപ്പറ്റി ശരിയായറിഞ്ഞതും സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ട ഭ്രമം ഉണർന്നതും മറയുന്നതുപോലെ, ഭൗതിക ജഗത്ത് മറഞ്ഞു പോകുന്നു. ആരുടെ നാമജപത്താൽ സർവസിദ്ധികളും സുലഭ്യമാകുന്നുവോ, ആ ശ്രീരാമന്റെ ബാലരൂപത്തെ ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു. ദശരഥരാജാവിന്റെ മുറ്റത്തിൽ വിഹരിയ്ക്കുന്ന, മംഗളങ്ങളുടെ ഭവനവും അശുഭങ്ങളെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവനുമായവൻ എന്മേൽ കരുണ കാണിയ്ക്കട്ടെ. ഇപ്രകാരം ശ്രീരാമനെ വന്ദിച്ചശേഷം ത്രിപുരാരി സന്തോഷത്തോടെ അമൃതസമാനമായി ഈവിധം പറയാൻ തുടങ്ങി: “ഹേ ഗിരിരാജകുമാരി, നീ ധന്യധന്യയാണ്. നിന്നെപ്പോലെ ഇത്രയും ഉപകാരിയായി വേറെ ആരുംതന്നെ ഇല്ല. ജഗത്തിനെ മുഴുവൻ പരിശുദ്ധമാക്കുന്ന ഗംഗയെപ്പോലെ സകല ലോകങ്ങളേയും പാവനമാക്കുന്ന രഘുപതിയുടെ കഥയെയാണ് നീ പ്രവചിയ്ക്കാൻ എന്നോട് ചോദിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്. നീ രഘുവീരന്റെ പാദങ്ങളിൽ പ്രേമമുള്ളവളാണ്. നീ കേട്ട ചോദ്യം ജഗത്തിന്നു ഹിതത്തെ ചെയ്യുന്നതാണ്.”

ദോ:

രാമ് കൃപാ തോ പാർബതി സപന്നെഹും തവ മന് മാഹിം,
സോക് മോഹ് സന്ദേഹ് ഭ്രമ് മമ ബിചാർ ക്ഷരു നാഹിം. (112)

ഹേ പാർവതി, ശ്രീരാമന്റെ കൃപയാൽ ശോകം, മോഹം, സന്ദേഹം, ഭ്രമം ഇവ സ്വപ്നത്തിൽക്കൂടി നിന്റെ മനസ്സിൽ കടക്കില്ലെന്നാണ് എന്റെ അനുമാനം. (112)

ചൗ:

തദപി അസംകാ കീൻഹിഹു സോഹു -
കഹത് സുനത് സബ് കർ ഹിത് ഹോഹു,
ജിൻഹ് ഹരി കഥാ സുനീ നഹിം കാനാ -
ശ്രവന് രസ്യ അഹിഭവന് സമാനാ.

1

നയനൻഹി സന്ത് ദർസ് നഹിം ദേഖാ -
ലോചന് മോർപംഖ് കർ ലേഖാ,

തേ സിർ കടു തുംബരി സമ് തുലാ -
ജേ ന നമത് ഹരി ഗുർ പദ് മൂലാ. 2

ജിൻഹ് ഹരിഭഗതി ഹൃദയ് നഹിം ആനീ -
ജീവത് സവ് സമാന് തെഇ പ്രാനീ,
ജോ നഹിം കരഇ രാമ് ഗുന് ഗാനാ -
ജീഹ് സൊ ദാദുർ ജീഹ് സമാനാ. 3

കുലിസ് കറോർ നിറുർ സൊഇ ഛാതീ -
സുനി ഹരിചരിത് ന ജോ ഹരഷ്ഠാതീ,
ഗിരിജാ സുനഹുരാമ് കൈ ലീലാ -
സുർ ഹിത് ദനുജ് ബിമോഹൻസീലാ. 4

എങ്കിലും മുമ്പിലുണ്ടായിരുന്ന അതേ സംശയം വീണ്ടും നീ ഉന്നയിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. ഈ വിഷയത്തെ കുറിച്ച് പറയുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്നവർ ഇതിനാൽ ലാഭമടയും. ഹരികഥയെ കേട്ടിട്ടില്ലാത്ത ചെവികൾ പാമ്പിൻപൊത്തുകൾക്കു സമാനമാണ്. സാധുക്കളുടെ ദർശനം കിട്ടാത്ത കണ്ണുകൾ മയിൽപ്പീലികളിലെ കണ്ണുകൾക്കു സമാനമാണ്. ശ്രീഹരിയുടേയോ ഗുരുവിന്റേയോ പാദമൂലങ്ങളിൽ നമസ്കരിയ്ക്കാത്തവരുടെ തലകൾ കയ്പുള്ള മത്തങ്ങയ്ക്കു സമാനമാണ്. ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഹരിഭക്തിയുണ്ടായിട്ടില്ലയോ, അവർ ജീവിച്ചിരുന്നിട്ടും ശവങ്ങൾക്കു സമാനമാണ്. ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടാത്ത നാവുകൾ തവളകളുടെ നാവുകൾക്കു സമാനമാണ്. ഹരികഥയെ കേട്ട് ആനന്ദിയ്ക്കാത്ത ഹൃദയം വജ്രം പോലെ കറോരവും ക്രൂരവുമാണ്. ഹേ ഗിരിജേ, കേൾക്കൂ, ശ്രീരാമന്റെ ലീലകൾ ദേവന്മാർക്ക് ഹിതമായതും, അസുരന്മാരെ മോഹിപ്പിയ്ക്കുന്നതുമാണ്.

ദോ:

രാമ്കഥാ സുരധേനു സമ് സേവത് സബ് ലുഖ് ദാനി,
സത്സമാജ് സുർലോക് സബ് കോ ന സുനൈ അസ് ജാനി. (113)

ശ്രീരാമന്റെ കഥ, കാമധേനുവിനെപ്പോലെ, അതിൽ വ്യാപൃതരാകുന്നവർക്ക് എല്ലാവിധത്തിലുള്ള അനുഗ്രഹങ്ങളേയും കൊടുക്കുന്നു. സാധു

കളുടെ സമാജം ദേവന്മാരുടെ മന്ദിരങ്ങളാണ്. ഇതറിഞ്ഞ് ആരാണ് അതിനെ കേൾക്കാത്തത്? (113)

ചൗ:

രാമകഥാ സുന്ദർ കർ താരീ -
സംസയ് ബിഹഗ് ഉഡാവനിഹാരീ,
രാമകഥാ കലി ബിടപ് കുഠാരീ -
സാദർ സുനു ഗിരിരാജകുമാരീ. 1

രാമ് നാമ് ഗുന് ചരിത് സുഹാഷ്വ -
ജനമ് കരമ് അഗനിത് ശ്രുതി ഗാഷ്വ,
ജമാ അനന്ത് രാമ് ഭഗവാനാ -
തഥാ കഥാ കീരതി ഗുന് ഗാനാ. 2

തദപി ജഥാ ശ്രുത് ജസി മതി മോരീ -
കഹിഹഘ് ദേഖി പ്രീതി അതി തോരീ,
ഉമാ പ്രസ്ത തവ സഹജ് സുഹാഹു -
സുഖദ് സന്തസമ്മത് മൊഹി ഭാഹു. 3

ഏക് ബാത് നഹിം മോഹി സൊഹാനീ -
ജദപി മോഹ് ബസ് കഹെഹു ഭവാനീ,
തുംഹ് ജോ കഹാ രാമ് കൊള ആനാ -
ജെഹി ശ്രുതി ഗാവ് ധരഹിം മുനി ധ്യാനാ. 4

രാമകഥ സംശയങ്ങളെന്ന പക്ഷികളെ ആട്ടിയോട്ടിയുന്ന കൈകൊട്ടലാണ്. ഹേ ഗിരിരാജകുമാരി, ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കൂ: രാമകഥ കലിയെന്ന വൃക്ഷത്തെ മുറിച്ചുകളയുന്ന മഴുവാണ്. ശ്രീരാമന്റെ മനോഹരമായ നാമങ്ങളും, ഗുണങ്ങളും, കഥകളും, ജനനങ്ങളും, കൃത്യങ്ങളും - എല്ലാം തന്നെ എണ്ണറ്റതാണെന്ന് വേദങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. ഏതുപ്രകാരം ശ്രീരാമഭഗവാൻ അന്തമില്ലാത്തവനാണോ അതുപോലെ അവന്റെ കഥകളും, കീർത്തിയും, ഗുണങ്ങളും അനന്തമാണ്. എങ്കിലും, നിന്റെ അമിതമായ പ്രീതിയെ കണ്ട്, എന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയനുസരിച്ച്, ഞാൻ കേട്ടിട്ടുള്ള പോലെ അവയെ പറയാം. ഹേ ഉമേ, നിന്റെ പ്രശ്നങ്ങൾ തികച്ചും സ്വാഭാവികമായി മനോഹരവും, സുഖപ്രദവും, സാധുജനങ്ങളാൽ അനുഭവിക്കപ്പെട്ടവയുമാണ്. അവയെ കേട്ട് എനിക്ക് പ്രസന്നത

യുണ്ടാകുന്നു. പക്ഷേ, ഭവാനി, നീ മോഹവശമായി പറഞ്ഞുവെങ്കിലും, ഏതൊരു രാമനെ വേദങ്ങളുൾ സ്തുതിക്കുകയും, മുനിമാർ ധ്യാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവോ, അവൻ വേറൊരുവനാണെന്ന് നീ അഭിപ്രായപ്പെട്ട സംഗതി എനിക്കിഷ്ടമായില്ല.

ദോ:

കഹറിം സുനഹിം അസ് അധമ് നർ ഗ്രസേ ജേ മോഹ് പിസാച്,
പാഷണ്ഡീ ഹരി പദ് ബിമുഖ് ജാനഹിം ത്യാർ ന സാച്. (114)

ആവിധം വാക്കുകൾ മോഹമെന്ന പിശാചിനാൽ പിടിക്കപ്പെട്ട, നാസ്തികരായ, ശ്രീഹരിയുടെ പാദങ്ങളിൽ വിമുഖരായ, സത്യത്തിനും അസത്യത്തിനുമുള്ള വ്യത്യാസമറിയാത്ത നീചന്മാരാൽ പറയപ്പെടുന്നവയും, കേൾക്കപ്പെടുന്നവയുമാണ്. (114)

ചൗ:

അഗ്യ് അകോബിദ് അസ് അഭാഗീ -
കാഹു ബിഷയ് മുകൂർ മന് ലാഗീ,
ലംപദ് കപടീ കുടില് ബിസേഷീ -
സപനൈഹ് സംത്സഭാ നഹിം ദേഖീ. 1

കഹറിം തെ ബേദ് അസംമത് ബാനീ -
ജിൻഹ് കേം സൂയ് ലാഭു നഹിം ഹാനീ,
മുകൂർ മലിന് അരു നയന് ബിഹീനാ -
രാമ് രുപ് ദേഖഹിം കിമി ദീനാ. 2

ജിൻഹ് കേം അഗുന് ന സഗുന് ബിബേകാ -
ജല്ലഹിം കല്ലിത് ബചന് അനേകാ,
ഹരിമായാ ബസ് ജഗത് ശ്രമാഹിം -
തിൻഹഹി കഹത് ക്കരു അഘടിത് നാഹിം 3

ബാതുല് ഭുത് ബിബസ് മത്വാരേ-
തേ നഹിം ബോലഹിം ബചന് ബിചാരേ,
ജിൻഹ് കൃത് മഹാമോഹ് മദ് പാനാ -
തിൻഹ് കർ കഹാ കരിഅ നഹിം കാനാ. 4

അജ്ഞാനികളും, മൂഢന്മാരും, അന്ധരും, ഭാഗ്യഹീനരും, വിഷയസുഖങ്ങളെക്കൊണ്ട് മറയ്ക്കപ്പെട്ട ഹൃദയത്തോടുകൂടിയവരും, കാമാസക്തരും, കപടന്മാരും, അത്യന്തം കുടിലബുദ്ധിയുള്ളവരും, സ്വപ്നത്തില്ലാത്ത സത്സംഗത്തെ കണ്ടിട്ടില്ലാത്തവരും, ലാഭനഷ്ടവിവേചനമില്ലാത്തവരും മാത്രമേ വേദവിരുദ്ധമായ പ്രസ്താവനകൾ ചെയ്യുള്ളൂ. മലിനഹൃദയരും, ഉൾക്കണ്ണില്ലാത്തവരുമായ ഭാഗ്യഹീനരായ അവർക്ക് ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ എങ്ങനെ കാണുവൻ കഴിയും? നിർഗുണബ്രഹ്മത്തെപ്പറ്റിയും, സഗുണരൂപത്തെപ്പറ്റിയും അറിവില്ലാതെ പലവിധത്തിലുള്ള വിചിത്രങ്ങളായ മിഥ്യാഭാഷണങ്ങളിൽ വ്യാപൃതരും, ശ്രീഹരിയുടെ മായയ്ക്കടിനരായി ലോകത്തിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുന്നവരുമായവർ പറയുന്ന അബദ്ധങ്ങൾ കുറച്ചൊന്നുമല്ല. ഭ്രാന്തന്മാരും, ഭൂതപ്രേതബാധിതരും, മദ്യപിച്ച് മത്തരായവരും സ്വബോധത്തോടെ ആലോചിച്ച് സംസാരിയ്ക്കാറില്ല. മഹാമോഹമെന്ന മദ്യത്തെ കുടിച്ചവർ പറയുന്ന പുലമ്പലുകളെ ആരും ചെവിക്കൊടുക്കരുത്.

സോ:

അസ് നിജ് ഹൃദയ് ബിചാരി തജു സംസയ് ഭജു രാമ് പദ്,
സുനു ഗിരിരാജ് കുമാരി ഭ്രമ് തമ് രബി കർ ബചന് മമ. (115)

ഈവിധം മനസ്സിൽ വിചാരിച്ച്, എല്ലാ സംശയങ്ങളേയും ത്യജിച്ച് ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളെ ഭജിയ്ക്കൂ. ഹേ പർവതരാജകുമാരി, ഭ്രമമെന്ന ഇരുട്ടിനെ അകറ്റുന്ന സൂര്യകിരണങ്ങൾ പോലുള്ള എന്റെ വാക്കുകളെ കേൾക്കൂ. (115)

ചൗ:

സഗുന്ഹി അഗുന്ഹി നഹിം കചരു ഭേദാ -
ഗാവഹിം മുനി പുരാന് ബുധ് ബേദാ,
അഗുന് അരുപ് അലഖ് അജ് ജോഹൗ -
ഭഗത് പ്രേമ് ബസ് സഗുന് സൊ ഹോഹൗ. 1

ജോ ഗുന് രഹിത് സഗുന് സൊഹു കൈസേം -
ജലു ഹിമ് ഉപല് ബിലഗ് നഹിം ജൈസേം,
ജാസു നാമ് ഭ്രമ് തിമിർ പതംഗാ -
തെഹി കിമി കഹിഅ ബിമോഹ് പ്രസംഗാ. 2

രാമ് സച്ചിദാനന്ദ് ദിനേസാ -
നഹിം തഹ് മോഹ് നിസാ ലവ്ലേസാ,
സഹജ് പ്രകാസരുപ് ഭഗവാനാ -
നഹിം തഹം പുനി ബിഗ്യാന് ബിഹാനാ, 3

ഹരഷ് ബിഷാദ് ഗ്യാന് അഗ്യാനാ -
ജീവ് ധർമ് അഹമിതി അഭിമാനാ,
രാമ് ബ്രഹ്മ് ബ്യാപക് ജഗ് ജാനാ -
പരമാനന്ദ് പരേസ് പുരാനാ. 4

സഗുണസ്വരൂപത്തിനും നിർഗുണബ്രഹ്മത്തിനും തമ്മിൽ യാതൊരു വ്യത്യാസമുമില്ല എന്ന് മുനിമാരും, പുരാണങ്ങളും, ജ്ഞാനികളും, വേദങ്ങളും ഘോഷിക്കുന്നു. നിർഗുണവും, രൂപമില്ലാത്തതും, അവ്യക്തവും, ജനിതാത്തതുമായ ബ്രഹ്മം ഭക്തന്റെ പ്രേമത്തിന്റെ സ്വാധീനത്തിൽ സഗുണമായിത്തീരുന്നു. നിർഗുണമായത് എങ്ങനെ സഗുണമാകുമെന്നാൽ, ജലവും ഹിമക്കൂട്ടവും തമ്മിൽ വസ്തുതഃ വ്യത്യാസമില്ലാത്ത പോലെത്തന്നെ. ആരുടെ നാമം ഭ്രമമെന്ന ഇരുട്ടിന് സൂര്യനാണോ, അവന് മോഹമെന്നത് തർക്കവിഷയമല്ല. സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപനായ ശ്രീരാമൻ സൂര്യനെപ്പോലെയാണ്. മോഹമെന്ന രാത്രി അവനിൽ ലവലേശം പോലും തങ്ങിയിരിയ്ക്കാനാവില്ല. അവൻ പ്രകാശവാനായ ഭഗവാനാണ്. അവനിൽ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ പ്രഭാതമെന്നതില്ല. (പ്രഭാതം രാത്രിയുടെ അന്തത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ശ്രീരാമനെന്ന സൂര്യനുള്ളപ്പോൾ രാത്രിയുണ്ടാവാൻ വഴിയില്ല.) സന്തോഷം, ദുഃഖം, ജ്ഞാനം, അജ്ഞാനം, അഹംഭാവം, അഭിമാനം - ഇവയെല്ലാം തന്നെ ജീവന്റെ വിശേഷതകളാണ്. ശ്രീരാമൻ സർവ്വവ്യാപിയായ ബ്രഹ്മവും, പരമാനന്ദസ്വരൂപനും, മഹാപ്രഭുവും, അതിപുരാതനനുമാണെന്ന് ലോകം മുഴുവനറിഞ്ഞതാണ്.

ഭോ:

പുരുഷ് പ്രസിദ്ധ് പ്രകാസ് നിധി പ്രഗട് പരാവർ നാഥ്,
രഘുകുലമനി മമ സ്വാമി സോതു കഹി സിദ് നായള മാഥ്. (116)

പരമാത്മാവെന്ന് പ്രസിദ്ധനും, പ്രകാശത്തിന്റെ ഉറവിടവും, എല്ലാ രൂപങ്ങളിലും പ്രകടമായിരിയ്ക്കുന്നവനും, ചരാചരങ്ങളുടെ സ്വാമിയുമായ

രഘുകുലമണി ശ്രീരാമൻ എന്റേയും സ്വാമിയാണ്. എന്നു പറഞ്ഞു കൊണ്ട് ശിവൻ അവൻ തലവണങ്ങി. (116)

ചൗ:

നിജ് ഭ്രമ് നഹിം സമുത്ഥഹിം അഗ്യാനീ -
പ്രഭു പര് മോഹ് ധരഹിം ജഡ് പ്രാനീ,
ജമാ ഗഗന് ഘന് പടല് നിഹാരി -
ത്യാപെള ഭാനു കഹഹിം കുബിചാരി. 1

ചിതവ് ജൊ ലോചന് അംഗുലി ലാഘം -
പ്രഗട് ജുഗല് സസി തെഹി കേ ഭാഘം,
ഉമാ രാമ് ബിഷ്ണുക് അസ് മോഹാ -
നദ് തമ് ധൂമ് ധൂരി ജിമി സോഹാ. 2

ബിഷയ് കരന് സുര് ജീവ് സമേതാ -
സകല് ഏക് തേം ഏക് സചേതാ,
സബ്കര് പരമ് പ്രകാസക് ജോഹു -
രാമ് അനാദി അവധ്വതി സോഹു. 3

ജഗത് പ്രകാസ്യ് പ്രകാസക് രാമു -
മായാധീസ് ഗ്യാന് ഗുണ് ധാമു,
ജാസു സത്യതാ തേ ജഡ് മായാ -
ഭാസ് സത്യ് ഇവ മോഹ് സഹായാ. 4

അജ്ഞാനികൾ സ്വന്തം ഭ്രമത്തെ മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. മറിച്ച് ഈ ജഡ ജന്തുക്കൾ പ്രഭുവിന്മേൽ മോഹഭാവത്തെ ആരോപിക്കുന്നു - ആകാശത്തെ മേഘങ്ങളാൽ മൂടപ്പെട്ടുകണ്ട് വിവരമില്ലാത്തവർ സൂര്യനെ മേഘങ്ങൾ മറച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നപോലെ. കണ്ണിൽ വിരലു വെച്ചു നോക്കുമ്പോൾ ഒരുവന് ചന്ദ്രൻ ഇരട്ടയായി കാണപ്പെടുന്നു. ഹേ ഉമേ, ആകാശത്തിൽ ഇരുട്ടോ, പുകയോ, പൂഴിയോ കാണപ്പെടുന്നത് പോലെ, ശ്രീരാമന്മേൽ മോഹഭാവം ആരോപിക്കപ്പെടുന്നു. ഇന്ദ്രിയവിഷയങ്ങളും, ഇന്ദ്രിയങ്ങളും, ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ അധിഷ്ഠാനദേവതകളും, ജീവാത്മാവും - എല്ലാം അവയുടെ ചേതനാശക്തി, ഓരോന്നും മറ്റൊരിൽ നിന്നും ലഭിക്കുന്നു. (അതായത്, വിഷയങ്ങൾ ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽനിന്നും, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ

അവയുടെ അധിഷ്ഠാനദേവതകളിൽനിന്നും, ഈ അധിഷ്ഠാന ദേവതകൾ സചേതമായ ആത്മാവിൽനിന്നും ചേതനയെ ലഭിക്കുന്നു.) ഇവയെല്ലാ വരിലും വെച്ച് ഏറ്റവും പ്രധാന പ്രകാശകൻ അനാദിയായ അയോദ്ധ്യാ പതി ശ്രീരാമനാണ്. ജഗത്ത് പ്രകാശ്യവും ശ്രീരാമൻ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവനുമാണ്. അവൻ മായയുടെ അധീശനും, ഗുണങ്ങളുടേയും ജ്ഞാനത്തിന്റേയും നിവാസസ്ഥലവുമാണ്. ജഡമായ പദാർത്ഥം പോലും, മോഹവശാൽ സത്യമെന്നപോലെ തോന്നുന്നത് അവന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം കാരണമാണ്.

ദോ:

രജത് സീപ് മഹുഃ ഭാസ് ജിമി ജമാ ഭാനു കർ ബാരി,
ജദപി മൂഷാ തിഹുഃ കാല് സൊഇ ശ്രമ് ന സകഇ കൊഇ ടാരി. (117)

ഒരു മുത്തുച്ചിപ്പിയെ വെള്ളിയായും, കാനൽനീരിനെ ജലമായും തെറ്റി ധരിയ്ക്കുന്നപോലെ - മൂന്നു കാലങ്ങളിലും അവ കാഴ്ചയ്ക്ക് അസത്യമാണെങ്കിലും - ഈ മായയെ ആരാലും അകറ്റാനാവില്ല. (117)

ചൗ:

എഹി ബിധി ജഗ് ഹരി ആശ്രിത് രഹഇ -
ജദപി അസത്യ ദേത് ദുഖ് അഹഇ,
ജം സപനേം സിർ കാദൈ കോഇ -
ബിനു ജാഗേം ന ദുരി ദുഖ് ഹോഇ. 1

ജാസു കൃപാഃ അസ് ശ്രമ് മിടി ജാഇ -
ഗിരിജാ സൊഇ കൃപാല് രഘുരാഇ,
ആദി അന്ത് കൊഇ ജാസു ന പാവാ -
മതി അനുമാനി നിഗമ് അസ് ഗാവാ. 2

ബിനു പദ് ചലഇ സുനഇ ബിനു കാനാ -
കർ ബിനു കരമ് കരഇ ബിധി നാനാ,
ആനന് രഹിത് സകല് രസ് ഭോഗീ -
ബിനു ബാനീ ബകതാ ബഡ് ഭോഗീ. 3

തന് ബിനു പരസ് നയന് ബിനു ദേഖാ -
ഗ്രഹഇ ശ്രോന് ബിനു ബാസ് അസേഷാ,

അസി സബ് ഭാതി അലൗകിക് കരനീ -

മഹിമാ ജാസു ജാതു നഹിം ബരനീ.

4

ഇതുപോലെ ഈ ജഗത്ത് ശ്രീഹരിയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരുവൻ സ്വപ്നത്തിൽ തന്റെ തല വെട്ടപ്പെട്ടതായി കണ്ട് ഉണരുന്നതുവരെ അതിന്റെ വേദന തീരാതിരിക്കുന്നു. അതുപോലെ ഈ ജഗത്ത് അസത്യമാണെങ്കിലും, അത് നമുക്ക് വേദനയെ കൊടുക്കുന്നു. ഹേ ഗിരിജേ, ആരുടെ കൃപയാൽ ഈവിധത്തിലുള്ള ഭ്രമം നശിക്കുന്നുവോ, അവൻ കൃപാലുവായ രഘുരാമനല്ലാതെ മറ്റാരുമല്ല. അവന്റെ ആദിയും അന്തവും ആർക്കും തന്നെ പിടികിട്ടിയില്ല. അനുമാനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അവനെ വേദങ്ങൾ ഈവിധം വർണ്ണിക്കുന്നു: അവൻ പാദങ്ങളില്ലാതെ നടക്കുന്നു. ചെവികളില്ലാതെ കേൾക്കുന്നു. പലവിധത്തിലുള്ള കർമ്മങ്ങൾ കൈകളില്ലാതെ ചെയ്യുന്നു. വായയില്ലാതെ എല്ലാ സ്വാദുകളേയും അനുഭവിക്കുന്നു. മുകനായിരുന്നാലും എറ്റവും വലിയ വാക്ചാതുര്യമുള്ളവനാണ്. ശരീരമില്ലാതെ സ്പർശിക്കുന്നു. കണ്ണുകളില്ലാതെ കാണുന്നു. പ്രാണേന്ദ്രിയം (മുക്ക്) ഇല്ലാതെ എല്ലാ വാസനകളേയും നുകരുന്നു. അവന്റെ പ്രവൃത്തികൾ എല്ലാവിധത്തിലും അലൗകികങ്ങളാണ്. അവന്റെ മഹിമ വർണ്ണനാതീതമാണ്.

ഭോ:

ജെഹി ഇമി ഗാവഹിം ബേദ് ബുയ് ജാഹി ധരഹിം മുനി ധ്യാന്,

സൊതു ദസരഥ് സുത് ഭഗത് ഹിത് കോസല്പതി ഭഗവാന്.

(118)

വേദങ്ങളാലും, വിദ്യാന്മാരാലും സ്തുതിക്കപ്പെടുന്നവനും, മുനിമാരാൽ ധ്യാനിക്കപ്പെടുന്നവനുമായവൻ, ദശരഥപുത്രൻ, അയോദ്ധ്യാപതി, ഭക്തന്മാരുടെ സുഹൃത്ത്, ഭഗവാൻ ശ്രീരാമൻ തന്നെയാണ്.

(118)

ചൗ:

കാസീം മരത് ജന്തു അവലോകീ -

ജാസു നാമ് ബല്കരഹ് ബിസോകീ,

സൊതു പ്രഭു മോര് ചരാചര് സ്വാമീ -

രഘുബര് സബ് ഉര് അന്തർജാമീ,

1

ബിബസ്ഹുഃ ജാസു നാമ് നർ കഹഹീം -
 ജനമ് അനേക് രചിത് അഹ് ദഹഹീം
 സാദർ സുമിരന് ജേ നർ കരഹീം -
 ഭവ് ബാരിധി ഗോപദ് ഇവ തരഹീം. 2

രാമ് സോ പരമാത്മാ ഭവാനീ -
 തഹ് ഭൂമി അതി അബിഹിത് തവ ബാനീ,
 അസ് സംസയ് ആനത് ഉർ മാഹീം -
 ഗ്യാന് ബിരാഗ് സകല് ഗുന് ജാഹീം. 3

സുനി സിവ് കേ ഭൂമി ഭഞ്ജന് ബചനാ -
 മിടി ഗൈ സബ് കുതരക് കൈ രചനാ,
 ഭേരു രഘുപതി പദ് പ്രീതി പ്രതീതീ -
 ദാരുന് അസംഭാവനാ ബീതീ. 4

കാശിയിൽ മരിയ്ക്കുന്ന ജീവനെ കാണുമ്പോൾ, അവന്റെ നാമം കൊണ്ടാണ് ഞാൻ അതിനെ ശോകത്തിൽ നിന്നും മുക്തനാക്കുന്നത് (മോക്ഷം നൽകുന്നത്). എല്ലാ ചരാചരങ്ങളുടേയും സ്വാമിയും, സർവ്വാന്തര്യാമിയുമായ രഘുവരൻ എന്റെ പ്രഭുവാണ്. വിവശാവസ്ഥയിലും മനുഷ്യർ അവന്റെ നാമത്തെ ജപിച്ചാൽ, അത് അനവധി ജന്മങ്ങളിൽ ചെയ്ത പാപങ്ങളെക്കൂടി ദഹിപ്പിയ്ക്കുന്നു. അവനെ ആദരവോടെ സ്മരണം ചെയ്യുന്നവർ ഭവസാഗരത്തെ പശുവിന്റെ കുളമ്പടിയളവുള്ള കുഴിയെ കടക്കുന്നപോലെ തരണം ചെയ്യുന്നു. ഹേ ഭവാനീ, ശ്രീരാമൻ ആ പരമാത്മാവാണ്. അവൻ മായത്ത് ആധീനനാണെന്ന നിന്റെ വിചാരം പാടെ അന്യായമാണ്. ഈവിധം ഒരു സംശയം ഏതൊരുവൻ തന്റെ മനസ്സിൽ ആനയിയ്ക്കുന്നുവോ, ജ്ഞാനവും, വൈരാഗ്യവും, സകലവിധ ഗുണങ്ങളും അവനെ വിട്ടുപിരിയുന്നു.” മോഹത്തെ നശിപ്പിയ്ക്കുന്ന ശിവന്റെ ഈ വാക്കുകളെ കേട്ട് പാർവതിയുടെ കുതർക്കമനസ്ഥിതിയെല്ലാം പാടെ മറഞ്ഞു. ആവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ രഘുപതിയുടെ പാദങ്ങളിൽ ആസക്തിയും ഭക്തിയും വളർന്നുവന്നു. അവളുടെ ദാരുണമായ അവിശ്വാസഭാവന തീരെ മറഞ്ഞു.

ദോ:

പുനി പുനി പ്രഭു പദ് കമൽ ഗഹി ജോരി പങ്കരുഹ് പാനി,
ബോലീം ഗിരിജാ ബചന് ബർ മനഹു പ്രേമ രസ് സാനി. (119)

തന്റെ സ്വാമിയുടെ പാദകമലങ്ങളെ വീണ്ടും വീണ്ടും മുറുകെ പിടിച്ചു കൊണ്ട്, തന്റെ കരകമലങ്ങളെ കുപ്പിക്കൊണ്ട്, പാർവതി, പ്രേമ രസം നിറഞ്ഞ വാക്കുകളിൽ ഈവിധം പറഞ്ഞു: (119)

ചൗ:

സസി കർ സമ് സുനി ഗിരാ തുംഹാരീ -
മിടാ മോഹ് സരദാതപ് ഭാരീ,
തുംഹ് കൃപാല് സബു സംസഉ ഹരൈഊ -
രാമ് സ്വരൂപ് ജാനി മൊഹി പരൈഊ. 1

നാഥ് കൃപാ അബ് ഗയള ബിഷാദാ -
സുഖീ ഭയ്ള പ്രഭു ചരന് പ്രസാദാ,
അബ് മൊഹി ആപനി കിങ്കരി ജാനീ -
ജദപി സഹജ് ജഡ് നാരി അയാനീ. 2

പ്രഥമ് ജൊ മൈം പുചരാ സൊഇ കഹഹു -
ജൗം മോ പര് പ്രസന് പ്രഭു അഹഹു,
രാമ് ബ്രഹ്മ് ചിന്മയ് അബിനാസീ -
സർബ് രഹിത് സബ് ഉര് പര് ബാസീ. 3

നാഥ് ധരൈ നര്ത്തനു കെഹി ഹേതു -
മൊഹി സമുത്ഥാഇ കഹഹുബുഷകേതു,
ഉമാ ബചന് സുനി പരമ് ബിനീതാ -
രാമ്കഥാ പര് പ്രീതി പുനീതാ. 4

“ഇപ്പോൾ അങ്ങയുടെ ചന്ദ്രികപോലെ ശീതളമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് ശരല്ലാലത്തെ ഉഗ്രമായ വെയിൽപ്പോലുള്ള എന്റെ അജ്ഞാനം ശമിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഹേ കൃപാലോ, അങ്ങ് എന്റെ സംശയങ്ങളെയെല്ലാം തീർത്തുകഴിഞ്ഞു. ശ്രീരാമന്റെ സത്യസ്വരൂപം എനിക്ക് വെളിപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞു. അങ്ങയുടെ കൃപയാൽ, പ്രഭോ, എന്റെ വിഷാദമെല്ലാം നീങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. എന്റെ സ്വാമിയുടെ പാദങ്ങളുടെ പ്രസാദത്താൽ ഞാൻ

ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു. ഞാനൊരു സ്ത്രീയും, അജ്ഞാനിയും, പ്രകൃത്യാ മന്ദബുദ്ധിയുമാണെങ്കിലും, അങ്ങ് എന്തേൽ പ്രസന്നനാണെങ്കിൽ, സ്വാമീ, എന്നെ അങ്ങയുടെ ദാസിയാണെന്നറിഞ്ഞ് എന്റെ മുഖിലത്തെ ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരം തന്നാലും. ശ്രീരാമൻ ചിന്തയും, അവിനാശിയു മായ ബ്രഹ്മമാണെന്നും, സർവവിഹീനനാണെങ്കിലും, എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിൽ വസിക്കുന്നവനാണെന്നും എനിക്ക് ബോദ്ധ്യമായിക്കഴിഞ്ഞു. നാഥ, അവൻ എന്തു കാരണത്താലാണ് മനുഷ്യരൂപമെടുത്തത്? ഹേ വൃഷഭേകേതോ, എനിക്ക് മനസ്സിലാകുംവിധം വിവരിച്ചാലും.” ഉമയുടെ അതിവിനീതമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് ശ്രീരാമചരിതത്തിൽ വിശുദ്ധമായ പ്രേമത്തെ കണ്ട്.....

ദോ:

ഹിയ^ഛ ഹരഷേ കാമാരി തബ് സങ്കർ സഹജ് സുജാൻ,
ബഹു ബിധി ഉമഹി പ്രസംസി പുനി ബോലേ കൃപാനിധാൻ. (120-ക)

കൃപാനിധിയും സർവജ്ഞനുമായ കാമശത്രുവായ ശങ്കരൻ അപ്പോൾ മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടനായി, ഉമയെ പലവിധത്തിൽ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് പിന്നെ ഈവിധം പറഞ്ഞു:- (120-ക)

സോ:

സുനു സുദ് കഥാ ഭവാനി രാമചരിതമാനസ് ബിമല്,
കഹാ ഭുസുണ്ടി ബഖാനി സുനാ ബിഹഗ് നായക് ഗരുഡ്. (120-ഖ)

സോ സംബാദ് ഉദാദ് ജെഹി ബിധി ഭാ ആഗേം കഹ്ബ്,
സുനഹുരാമ് അവതാര് ചരിത് പരമ് സുന്ദര് അനഖ്. (120-ഗ)

ഹരി ഗുന് നാമ് അപാര് കഥാ രൂപ് അഗനിത് അമിത്,
മൈം നിജ് മതി അനുസാര് കഹഉ^ഛ ഉമാ സാദര് സുനഹു. (120-ഘ)

“ഹേ ഭവാനി, നർമ്മലമായ രാമചരിതമാനസമെന്ന മംഗളകരമായ കഥയെ കേൾക്കൂ. അതിനെ ക്കാകഭുസുണ്ടി പറഞ്ഞ് പക്ഷിരാജാവായ ഗരുഡൻ കേട്ടു. ആ മഹത്തായ സംവാദം എങ്ങനെ നടന്നുവെന്ന് ഞാൻ പിന്നീട് പറയാം. ആദ്യം അതിസുന്ദരവും പുണ്യപ്രഭവുമായ ശ്രീരാമന്റെ അവതാര കഥയെ കേൾക്കൂ. ശ്രീഹരിയുടെ ഗുണങ്ങളും നാമങ്ങളും, കഥകളും, രൂപങ്ങളും എല്ലാം തന്നെ അപാരവും, എണ്ണറ്റവയും, അളക്കാനാവാത്ത

വയുമാണ്. എങ്കിലും, ഹേ ഉമേ, അവയെ ഞാൻ എന്റെ ബുദ്ധിശക്തി
യ്ക്കനുസരിച്ച് പറയാം. ആദരവോടെ കേൾക്കൂ.” (120-ക-ഘ)

ചൗ:

സുനു ഗിരിജാ ഹരിചരിത് സുഹാഘ -
ബിപുല് ബിസദ്, നിഗമാഗമ് ഗാഘ,
ഹരി അവതാര് ഹേതു ജേഹി ഹോഹു -
ഇദമിത്ഥം കഹി ജാതു ന സോഹു. 1

രാമ് അതർക്യ് ബുദ്ധി മന് ബാനീ -
മത് ഹമാര് അസ് സുനഹി സയാനീ,
തദപി സന്ത് മുനി ബേദ് പുരാനാ -
ജസ് ക്ഷരു കഹഹിം സ്വമതി അനുമാനാ. 2

തസ് മൈം സുമുഖി സുനാവഹ് തോഹി -
സമുദ്ധി പരതു ജസ് കാരന് മോഹീ,
ജബ് ജബ് ഹോതു ധരമ് കൈ ഹാനീ -
ബാഡഹി അസുര് അധമ് അഭിമാനീ. 3

കരഹിം അനീതി ജാതു നഹിം ബരനീ -
സീദഹിം ബിപ്ര് ധേനു സുര് ധരനീ,
തബ് തബ് പ്രഭു ധരി ബിബിധ് സരീരാ -
ഹരഹിം കൃപാനിധി സജ്ജന് പീരാ. 4

“ഹേ ഗിരിജേ, വേദങ്ങളും തന്ത്രങ്ങളും ശ്രീഹരിയുടെ അനവധി
മനോഹരവും നിഷ്പാപവുമായ ചരിതങ്ങളെ പാടീട്ടുണ്ട്. ശ്രീഹരിയുടെ
അവതാരത്തിനുള്ള കാരണം കൃത്യമായി പറയാനാവില്ല. ഹേ
ബുദ്ധിമതിയായ ദേവി, കേൾക്കൂ, ശ്രീരാമൻ ബുദ്ധിയുടേയും മനസ്സി
ന്റേയും വാക്കുകളുടേയും ഗ്രഹണശക്തിയ്ക്കപ്പുറമായവനാണെന്നാണ്
എന്റെ വിശ്വാസം. എന്നാലും ഹേ സുമുഖി, അതിന്റെ കാരണത്തെ,
എന്റെ സ്വന്തം അനുമാനപ്രകാരവും, സാധുക്കളും, മുനിമാരും,
വേദങ്ങളും, പുരാണങ്ങളും അവരുടെ ബുദ്ധിശക്തിയ്ക്കനുസരിച്ച്
പറഞ്ഞിട്ടുള്ള പ്രകാരവും ഞാൻ പറയാം. എപ്പോഴെല്ലാം ധർമ്മത്തിന്
ഹാനിയുണ്ടാകുന്നുവോ, നീചന്മാരും, അഹങ്കാരികളുമായ അസുരന്മാർ

പെരുകി, വർണ്ണിക്കാനാവാത്ത അന്യായകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നുവോ, ബ്രാഹ്മണരും, പശുക്കളും, ദേവന്മാരും, ഭൂമിദേവിയും പീഡിപ്പിക്കപ്പെടുന്നുവോ, അപ്പോഴെല്ലാം കൃപാനിധിയായ പ്രഭു പലവിധ രൂപങ്ങൾ ധരിച്ച് അവതരിച്ച് സജ്ജനങ്ങളുടെ പീഡയെ ശമിപ്പിക്കുന്നു.”

ദോ:

അസൂർ മാരി മാപഹിം സുരൻഹ് രാഖഹിം നിജ് ശ്രുതി സേതു,
ജഗ് ബിസ്താരഹിം ബിസദ് ജസ് രാമ് ജന് കർ ഹേതു. (121)

“അസുരന്മാരെ വധിച്ച്, ദേവന്മാരെ പുനഃസ്ഥാപിച്ച്, വേദങ്ങളാൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട മര്യാദയെ നിലനിർത്തുകയും, തന്റെ നിഷ്കളങ്കമായ യശസ്സിനെ ലോകം മുഴുവൻ പരത്തുകയെന്നതുമാണ് ശ്രീരാമന്റെ ജന്മത്തിനുള്ള കാരണം.” (121)

ചൗ:

സൊതു ജസ് ഗാതു ഭഗത് ഭവ് തരഹീം -
കൃപാസിന്ധു ജന് ഹിത് തനു ധരഹീം,
രാമ് -ജനമ് കേ ഹേതു അനേകാ -
പരമ് ബിചിത്ര് ഏക് തേം ഏകാ. 1

ജനമ് ഏക് ദുതു കഹളു ബഖാനീ -
സാവധാന് സുനു സുമതി ഭവാനീ,
ദാരപാല് ഹരി കേ പ്രിത് ദോളു -
ജയ് അരു ബിജയ് ജാന് സബ് കോളു. 2

ബിപ്ര് ശ്രാപ് തേം ദുനള ഭാതു -
താമസ് അസൂർ ദേഹ് തിൻഹ് പാതു,
കനക്കസിപു അരു ഹാടക് ലോചന് -
ജഗത് ബിദിത് സുരപതി മദ് മോചന്. 3

ബിജതു സമര് ബീര് ബിഖ്യാതാ -
ധരി ബരാഹ് ബപു ഏക് നിപാതാ,
ഹോതു നരഹരി ദുസര് പുനി മാരാ -
ജന് പ്രഹ്ലാദ് സുജസ് ബിസ്താരാ. 4

“ഈ യശസ്സിനെ പാടിക്കൊണ്ട് ഭക്തന്മാർ ഭവസാഗരത്തെ കടക്കുന്നു. തന്റെ ഭക്തന്മാരുടെ ഹിതത്തിനുവേണ്ടിയാണ് കൃപാസിന്ധു ശരീരം ധരിയ്ക്കുന്നത്. ശ്രീരാമന്റെ ജന്മത്തിനുള്ള കാരണങ്ങൾ അനേകമുണ്ട്. ഓരോന്നും മറ്റേതിനേക്കാൾ വിചിത്രമായതാണ്. ഒന്നു രണ്ടു ജന്മങ്ങളെ പറ്റി വിവരിച്ച് പറയാം. ഹേ സുമതിയായ ഭവാനി, ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കൂ. ശ്രീഹരിയ്ക്ക് ജയനെന്നും വിജയനെന്നും രണ്ട് പ്രിയന്മാരായ ദ്വാപാലകന്മാരുണ്ട്. അവരെ എല്ലാവരും അറിയും. ബ്രാഹ്മണരുടെ (സനകാദികൾ) ശാപത്താൽ ഈ സഹോദരന്മാരും നീചമായ അസുരയോനിയിൽ ജനിച്ചു. ഒരുവൻ ഹിരണ്യകശിപുവെന്നും മറ്റൊരുവൻ ഹിരണ്യാക്ഷനെന്നും പേരുകളിൽ അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. അവർ ലോകം മുഴുവൻ, ഇന്ദ്രന്റെ മദത്തെ അടക്കിയവരായി അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇരുവരും യുദ്ധത്തിൽ വിജയികളായി വീരന്മാരെന്ന് പ്രസിദ്ധരായിരുന്നു. പ്രഭു വരാഹരൂപമെടുത്ത് ഒരുവനെ വധിച്ചു. മറ്റേവനെ നരസിംഹമായവതരിച്ച് വധിച്ച് തന്റെ ഭക്തനായ പ്രഹ്ലാദന്റെ സത്കീർത്തിയെ പരത്തി.”

ഭാഗ്യം:

ഭക്ത നിസാചർ ജാതു തെതു മഹാബീർ ബലവാൻ,
കുംഭകരൻ രാവണ് സുഭദ് സൂർ ബിജതു ജഗ് ജാൻ. (122)

“ഈ ഈ സഹോദരന്മാരും വീണ്ടും മഹാവീരന്മാരും, ബലവാന്മാരുമായ രാവണനെന്നും കുംഭകർണ്ണനെന്നും പേരുകളുള്ള രാക്ഷസന്മാരായി ജനിച്ചു. അവർ വലിയ യോദ്ധാക്കളും, ദേവന്മാരെപ്പോലും ജയിച്ചിട്ടുള്ളവരുമാണെന്ന് ലോകം മുഴുവൻ അറിയുന്നതുമാണ്.” (122)

ചന്ദ്ര:

മുകുത് ന ഭക്ത ഹതേ ഭഗവാനാ -
തീനി ജനമ് ദിജ് ബചന് പ്രവാനാ,
ഏക് ബാർ തിൻഹ് കേ ഹിത് ലാഗീ -
ധരേതു സരീർ ഭഗത് അനുരാഗീ. 1

കന്യപ് അദിതി തഹാ പിതു മാതാ -
ദസരഥ് കൗസല്യാ ബിഖ്യാതാ,
ഏക് കല്ല് എഹി ബിധി അവതാരാ -
ചരിത് പവിത്ര് കിഷ്ട സംസാരാ. 2

എക് കല്പ് സുര് ദേഖി ദുഖാരേ-
സമര് ജലന്ധര് സന് സബ് ഹാരേ,
സംഭു കീന്ഹര് സംഗ്രാമ് അപാരാ -
ദനുജ് മഹാബല് മരതു ന മാരാ.

3

പരമ് സതീ അസുരാധിപ് നാരീ -
തെഹിം ബല് താഹി ന ജിതഹിം പുരാരി.

4

“ഭഗവാനാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടാലും ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാർക്കും (ഹിരണ്യാക്ഷനും ഹിരണ്യകശിപുവിനും) മുക്തി ലഭിച്ചില്ല. എന്തെന്നാൽ ബ്രാഹ്മണർ അവർക്ക് മൂന്നു ജന്മമെടുക്കാൻ ശപിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ കാരണമാണ് ഭക്തന്മാരുടെ സ്നേഹിതൻ ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ ശരീരം ധരിച്ച് അവതരിച്ചത്. ആ സമയം കശ്യപമഹർഷിയും അഭിതിയും അവന്റെ മാതാപിതാക്കളായിരുന്നു. അവർ ദശരഥൻ, കൗസല്യ എന്നീ പേരുകളിൽ അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. ഈവിധമാണ് ഒരു കല്പത്തിൽ പ്രഭു ഭൂമിയിൽ അവതരിച്ച് പവിത്രമാക്കുന്ന കൃത്യങ്ങൾ ചെയ്തത്. വേറൊരു കല്പത്തിൽ ജലന്ധരനെന്ന അസുരൻ ദേവന്മാരെല്ലാം യുദ്ധത്തിൽ തേല്പിച്ചു. അവരെ ദുഃഖിതരായി കണ്ട് ശംഭു അവനോട് അവസാന മില്ലാതെ യുദ്ധം ചെയ്തു. പക്ഷേ, മഹാബലിയായ ആ അസുരനെ എത്രതന്നെ ശ്രമിച്ചതും കൊല്ലാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അസുരാധിപന്റെ ഭാര്യ മഹാ സതീത്വമുള്ളവളായിരുന്നു. അവളുടെ പാതിവ്രത്യത്തിന്റെ ബലത്താൽ ത്രിപുരാരിയ്ക്ക് അവനെ ജയിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.”

ദോ:

ഛല് കരി ടാരെള താസു ബ്രത് പ്രഭു സുര് കാരജ് കീന്ഹര്,
ജബ് തെഹിം ജാനെള മരമ് തബ് ശ്രാപ് കോപ് കരി ദീന്ഹര്. (123)

“കപടതയിലൂടെ അദ്ദേഹം ദേവന്മാരുടെ കാര്യസിദ്ധിയ്ക്കുവേണ്ടി അവളുടെ പാതിവ്രത്യത്തിന് ഭംഗം വരുത്തി. ആ മർമ്മമറിഞ്ഞ് അവൾ കോപിച്ച് ശിവനെ ശപിച്ചു.” (123)

ചൗ:

താസു ശ്രാപ് ഹരി ദീന്ഹര് പ്രമാനാ -
കൗതുക്നിധി കൃപാല് ഭഗവാനാ,

തഹാം ജലന്ധർ രാവന് ഭയഊ -
രന് ഹതി രാമ് പരമ് പദ് ഭയഊ. 1

ഏക് ജനമ് കർ കാരന് ഏഹാ -
ജഹി ലഗി രാമ് ധരീ നരദേഹാ,
പ്രതി അവതാർ കഥാ പ്രഭു കേരീ -
സുനു മുനി ബരനീ കബിൻഹ് ഘനേരീ. 2

നാരദ് ശ്രാപ് ദീൻഹ് എക് ബാരാ -
കല്ല് ഏക് തെഹി ലഗി അവതാരാ,
ഗിരിജാ ചകിത് ഭൂഊ സുനി ബാനീ -
നാരദ് ബിഷ്നുഭഗത് പുനി ഗ്യാനീ. 3

കാരന് കവന് ശ്രാപ് മുനി ദീൻഹാ -
കാ അപരായ് രമാപതി കീൻഹാ,
യഹ് പ്രസംഗ് മൊഹി കഹഹു പുരാരി -
മുനി മന് മോഹ് ആചരജ് ഭാരി. 4

“അവളുടെ ശാപത്തെ വിനോദവാനും കൃപാലുവുമായ ഭഗവാൻ സ്വീകരിച്ചു. ഈ ജലന്ധരനാണ് രാവണനായി അടുത്ത കല്പത്തിൽ വീണ്ടും ജനിച്ചത്. ശ്രീരാമൻ അവനെ യുദ്ധത്തിൽ വധിച്ച് അവന് പരമപദം കൊടുത്തു. ഈ കാരണത്താലാണ് ശ്രീരാമൻ ഒരു ജന്മത്തിൽ മനുഷ്യനായവതരിച്ചത്. പ്രഭുവിന്റെ ഓരോ അവതാരകഥയേയും, ഹേ ഭരദാജമുനേ, കവികൾ പലവിധത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒരിയ്ക്കൽ നാരദ മുനി പ്രഭുവിന് ശാപം കൊടുത്തു. ഒരു പ്രത്യേക കല്പപത്തിൽ അവതരിയ്ക്കാൻ ഇതൊരു കാരണമായിരുന്നു.” ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ഗിരിജ ഞെട്ടിപ്പോയി, പറഞ്ഞു: “നാരദൻ വിഷ്ണുഭക്തനും, പിന്നെ ജ്ഞാനിയുമാണ്. മുനി എന്തു കാരണത്തിനാണ് ശാപം കൊടുത്തത്? രമാപതി എന്തപരാധം ചെയ്തു? ഹേ ത്രിപുരരേ, ഇതുസംബന്ധിച്ച കഥ മുഴുവൻ പറഞ്ഞാലും. മുനിയുടെ മനസ്സ് ഭാരിച്ച മോഹത്തിന്നു വശമായത് ആത്മരൂപം തന്നെ.”

ഭാ:

ബോലേ ബിഹസി മഹേസ് തബ് ഗ്യാനീ മുഡ് ന കോഇ,
ജഹിജസ് രഘുപതികരഹിം ജബ്സോ തസ്തെഹി ഛന്ഹോഇ. (124-ക)

അപ്പോൾ മഹേശ്വരൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ജ്ഞാനിയായും മുഖ്യനായും ആരും തന്നെയില്ല. രഘുപതി ഒരുവനെ ഒരു പ്രത്യേക സമയത്തിൽ എങ്ങനെയാകുവാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ, അവൻ ആ ക്ഷണം അങ്ങനെ ആയിത്തീരും.” (124-ക)

സോ:

കഹളംഗ്ഗ് ഗുന് ഗാമ് ഭരദാജ് സാദർ സുനഹു,
ഭവ് ഭംജന് രഘുനാഥ് ഭജു തുലസീ തജി മാന് മദ്. (124-ഖ)

(യാജ്ഞവല്ക്യൻ പറഞ്ഞു:) “ഹേ ഭരദാജ, ഞാൻ ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുവാൻ പോകുന്നു. ആദരവോടെ കേൾക്കൂ.” ഹേ തുളസീദാസ, അഭിമാനവും മദവും വെടിഞ്ഞ് ഭവഭയത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന രഘുനാഥനെ ഭജിക്കൂ. (124-ഖ)

ചൗ:

ഹിമശിരി ഗുഹാ ഏക് അതി പാവനീ-
ബഹ് സമീപ് സുരസരി സുഹാവനീ,
ആശ്രമ് പരമ് പുനീത് സുഹാവാ
ദേഖി ദേവരിഷി മന് അതി ഭാവാ. 1

നിരഖി സൈല് സരി ബിപിന് ബിഭാഗാ -
ഭയള രമാപതി പദ് അനുരാഗാ,
സുമിരത് ഹരിഹി ശ്രാപ് ഗതി ബാധീ -
സഹജ് ബിമല് മന് ലാഗി സമാധീ. 2

മുനി ഗതി ദേഖി സുരേസ് ഡെരാനാ -
കാമ്ഹി ബോലി കീൻഹ് സന്മാനാ,
സഹിത് സഹായ് ജാഹു മമ ഹേതു -
ചലൈ ഹരഷി ഹിയ് ജലചർകേതു. 3

സുനാസീർ മന് മഹു് അസി ത്രാസാ -
ചഹത് ദേവരിഷി മമ പുര് ബാസാ,
ജേ കാമീ ലോലുപ് ജഗ് മാഹീം -
കുടില് കാക് ഇവ സബ്ഹി ഡെരാഹീം. 4

“ഹിമാലയപർവതത്തിൽ അതിപാവനമായ ഒരു ഗുഹയുണ്ടായിരുന്നു. അതിന്റെ അരുകിൽക്കൂടി മനം കവരുന്ന ദേവനദിയായ ഗംഗ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഈ അതിമനോഹരവും പാവനവുമായ ആശ്രമത്തെ കണ്ട് ദേവലക്ഷി നാരദന്റെ മനസ്സ് അത്യന്തം ആകൃഷ്ടമായി. പർവതത്തേയും, നദിയേയും, വനവിഭാഗത്തേയും കണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ രമാപതിയുടെ പാദങ്ങളിൽ ഭക്തിയുറവെടുത്തു. ശ്രീഹരിയെ സ്മരിച്ചതും (ദക്ഷന്റെ) ശാപത്തിന്റെ (ഒരിടത്തും സ്ഥിരമായി വാസമില്ലാതാകട്ടെ എന്ന്) സ്വാധീനശക്തി ബാധിച്ചു. സ്വഭാവതഃ നിർമ്മലമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് സമാധിയിൽ ലയിച്ചു. മൂനിയുടെ അവസ്ഥ കണ്ട് ദേവേന്ദ്രൻ ഭീതിയടഞ്ഞു. കാമദേവനെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവനെ നല്ല പോലെ സല്ലരിച്ച് ഈവിധം പറഞ്ഞു: “എനിക്കുവേണ്ടി നിന്റെ അനുചരന്മാരോടുകൂടി പോകൂ.” മത്സ്യത്തെ കൊടിയടയാളമായിക്കൊണ്ട കാമദേവൻ മനസ്സിൽ സന്തോഷത്തോടെ പോയി. ദേവർഷി തന്റെ സ്ഥാനത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെന്ന് ദേവേന്ദ്രന്റെ മനസ്സിൽ ഭയമുണ്ടായിരുന്നു. ഈ ലോകത്തിൽ കാമാസക്തരും ധനാസക്തരും, ദുർബുദ്ധിയായ കാക്കയെ പോലെ എല്ലാവരേയും ഭയപ്പെടുന്നു.”

ദോ:

സുഖ് ഹാഡ് ലൈ ഭാഗ് സര് സ്വാന് നിരഖി മൃഗരാജ്,
ഹരീനി ലേതു ജനി ജാൻ ജഡ് തിമി സുരപതിഹി ന ലാജ്. (125)

മണ്ടനായ നായ സിംഹത്തെ കണ്ട് ഉണക്ക എല്ലിനെയുംകൊണ്ട്, സിംഹം അതിനെ തട്ടിപ്പറിക്കുമോ എന്ന് തന്റെ മുഴുത്ത മൂഢതയാൽ പേടിച്ച് ഓടിപ്പോകുന്നതുപോലെ, ഇന്ദ്രനും നിർലജ്ജനായി മുൻപറഞ്ഞ പോലെ ചിന്തിച്ചു. (125)

ചൗ:

തെഹി ആശ്രമ്ഹിം മദന് ജബ് ഗയളൗ -
നിജ് മായാ ബസന്ത് നിർമയളൗ,
കുസുമിത് ബിബിഡ് ബിടപ് ബഹുരംഗാ -
കുജഹിം കോകില് ഗുഞ്ജഹിം ഭൃംഗാ.

ചലീ സുഹാവനി ത്രിബിദ് ബയാരീ -
കാമ് കൃസാനു ബഡാവനിഹാരീ,
രംഭാദിക് സുരനാരി നബീനാ -
സകല് അസ്മസർ കലാ പ്രബീനാ. 2

കരഹിം ഗാന് ബഹു താന് തരംഗാ -
ബഹുബിധി ക്രീഡഹിം പാനി പതംഗാ,
ദേവി സഹായ് മദന് ഹരഷ്ഠാനാ -
കീർഹെസി പുനി പ്രപഞ്ച് ബിധി നാനാ. 3

കാമ് കലാ കശു മുനിഹി ന ബ്യാപീ -
നിജ് ഭയ് ഡരെള മനോഭവ് പാപീ,
സീമ് കി ചരംപി സകള കൊള താസു -
ബഡ് രഖ്വാർ രമാപതി ജാസു. 4

മന്മഥൻ ആ ആശ്രമത്തിലെത്തിയപ്പോൾ തന്റെ മായകൊണ്ട് അവിടെ വസന്തജ്വൽ സൃഷ്ടിച്ചു. പല വിധത്തിലുള്ള മരങ്ങളിൽ പല നിറങ്ങളിലുള്ള പൂക്കൾ പൂത്തു. കൂയിലുകൾ പാടി; വണ്ടുകൾ റീകാരം ചെയ്തു. ശീതളവും, മൃദുവും, വാസനയുള്ളതുമായ മന്ദമാരുതൻ വീശി. അത് കാമാഗ്നിയെ പ്രജ്വലിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. നവയുവതികളും, കാമകലയിൽ വിദഗ്ദ്ധരുമായ രംഭ മുതലായ ദേവസ്ത്രീകൾ പല രാഗങ്ങളിൽ മധുരമായി പാടുകയും കൈയിൽ പന്തുമായി പലവിധത്തിൽ ക്രീഡിക്കുകയും ചെയ്തു. തന്റെ സഹായികളെ കണ്ട് മദനൻ സന്തോഷിച്ച് പലവിധത്തിലുള്ള മായാതന്ത്രങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചു. പക്ഷേ ഈ കാമചേഷ്ടകൾ മുനിയെ ഒട്ടും തന്നെ ബാധിച്ചില്ല. കുറ്റബോധം തോന്നിയ മന്മഥൻ സ്വയം നശിക്കുമെന്ന് ഭയപ്പെട്ടു. രമാപതി സുരക്ഷകനായുള്ളവന്റെ പരിധിയെ ആർക്കെങ്കിലും ഒളിഞ്ഞു കടക്കുവാൻ കഴിയുമോ?

ദോ:

സഹിത് സഹായ് സഭീത് അതി മാനി ഹാരി മന് മൈന്,
ഗഹെസി ജാഇ മുനി ചരന് തബ് കഹി സുഗി ആരത് ബൈന്. (126)

അതിഭീതനായി, സഹായികളോടുകൂടി മന്മഥൻ പരാജയം സമ്മതിച്ച് അത്യന്തം താഴ്മയോടെ കേണപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് മുനിയുടെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. (126)

ചൗ:

ഭയമു ന നാരദ് മന് ക്ഷു രോഷാ -
കഹി പ്രിയ ബചന് കാമ പരിതോഷാ,
നാതു ചരന് സിരു ആയസു പാഹു -
ഗയമ മദന് തബ് സഹിത് സഹാഹു. 1

മുനി സുസീലതാ ആപനി കരനീ -
സുരപതി സഭാ ജാതു സബ് ബരനീ,
സുനി സബ് കേം മന് അചരജു ആവാ -
മുനിഹി പ്രസംസി ഹരിഹി സിരു നാവാ. 2

തബ് നാരദ് ഗവനേ സിവ് പാഹീം -
ജിതാ കാമ അഹമിതി മന് മാഹീം,
മാര് ചരിത് സങ്കര്ഹി സുനാഷ്ട -
അതിപ്രിയ് ജാനി മഹേസ് സിഖാഷ്ട. 3

ബാര് ബാര് ബിനവമ് മുനി തോഹി -
ജിമി യഹ് കഥാ സുനായമ മോഹീ,
തിമി ജനി ഹരിഹി സുനാവഹു കബ്ഹു -
ചലേഹു പ്രസംഗ് ദുരാഹേഹു തബ്ഹു. 4

നാരദന്റെ മനസ്സിൽ യാതൊരു രോഷവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം കാമദേവനെ പ്രിയമായ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞ് സമാധാനിപ്പിച്ചു. പിന്നെ മുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി അദ്ദേഹത്തോട് വിടവാങ്ങിക്കൊണ്ട് കാമൻ തന്റെ അനുയായികളോടുകൂടി തിരിച്ചുപോയി. ഇന്ദ്രന്റെ സഭയിൽ പോയി താൻ ചെയ്തതെല്ലാം, പിന്നെ മുനിയുടെ സുശീലതയേയും അവൻ വർണ്ണിച്ചു. അതു കേട്ട് എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിൽ ആശ്ചര്യമുണ്ടായി. അവർ മുനിയെ പ്രശംസിക്കുകയും, ശ്രീഹരിയെ തലവണങ്ങുകയും ചെയ്തു. പിന്നെ നാരദൻ ശിവന്റെ അടുത്തേയ്ക്ക് ചെന്നു. താൻ കാമത്തിനെ ജയിച്ചുവെന്ന് മനസ്സിൽ ഗർവമുണ്ടായി, ശങ്കരനെ കാമദേവന്റെ ചേഷ്ടകളെല്ലാം പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം തന്റെ ഉറ്റ സുഹൃത്താണെന്നറിഞ്ഞ് മഹേശൻ അദ്ദേഹത്തെ ഈവിധം ഉപദേശിച്ചു: “ഞാൻ വീണ്ടും വീണ്ടും തന്നോടപേക്ഷിയ്ക്കുന്നു: താൻ എന്നോടു പറഞ്ഞതിനെ

ഹരിയോട് ഒരിയ്ക്കലും ആവർത്തിയ്ക്കരുത്. ഈ വിഷയം ഹരിയ്ക്കുമുമ്പിൽ വന്നാൽകൂടി അതിനെ വെളിപ്പെടുത്താതിരിയ്ക്കൂ.”

ദോ:

സംഭൂ ദീൻഹ് ഉപദേസ് ഹിത് നഹിം നാരദ്ഹി സൊഹാൻ,
ഭരദ്വാജ് കൗതുക് സുനഹു ഹരി ഇച്ഛാ ബലവാൻ. (127)

ശംഭു കൊടുത്ത ഉപദേശം തികച്ചും ഹിതമായതായിരുന്നു. പക്ഷേ, അത് നാരദന് അത്ര രസിച്ചില്ല. (യാജ്ഞവല്ക്യൻ പറയുന്നു): ഹേ ഭരദ്വാജ, പിന്നെ രസകരമായി എന്തുണ്ടായെന്ന് കേൾക്കൂ. ഹരിയുടെ ഇച്ഛ ബലവാനാണ്. (127)

ചൗ:

രാമ് കീൻഹ് ചാഹഹിം സൊഇ ഹോഇ -
കരൈ അന്യമാ അസ് നഹിം കോഇ,
സംഭൂ ബചന് മുനി മന് നഹിം ഭാഷ് -
തബ് ബിരഞ്ചി കേ ലോക് സിധാഷ്. 1

ഷ്ക് ബാർ കരതല് ബര് ബീനാ -
ഗാവത് ഹരി ഗുന് ഗാന് പ്രബീനാ,
ഹരസിന്ധു ഗവനേ മുനിനാമാ -
ജഹ് ബസ് ശ്രീനിവാസ് ശ്രുതിമാമാ. 2

ഹരഷി മിലേ ഉറി രമാനികേതാ -
ബൈറേ ആസന് രിഷിഹി സമേതാ,
ബോലേ ബിഹസി ചരാചര് രായാ -
ബഹുതേ ദിന് ന കീൻഹി മുനി ദായാ. 3

കാമ് ചരിത് നാരദ് സബ് ഭാഷേ -
ജദ്യപി പ്രഥമ് ബരജി സിവ് രാഖേ,
അതി പ്രചണ്ഡ് രഘുപതി കൈ മായാ -
ജഹി ന മോഹ് അസ് കോ ജഗ് ജായാ. 4

ശ്രീരാമന്റെ ഇച്ഛ മാത്രമേ നടപ്പിലാവുള്ളൂ. അതിനെ മാറ്റുവാൻ ആർക്കും സാധ്യമല്ല. ശംഭുവിന്റെ ഉപദേശം മുനിയെ ഒട്ടും ബാധിച്ചില്ല. പിന്നെ

അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മലോകത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. ഒരിയ്ക്കൽ കൈയിൽ വീണയു
മായി ശ്രീഹരിയുടെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടിക്കൊണ്ട് സംഗീതപ്രവീണ
നായ മൂനീശ്വരൻ, വേദങ്ങളുടെ മണിമകുടമായ ശ്രീനിവാസൻ വസി യ്ക്കുന്ന
പാല്ല്യലിലേയ്ക്കു പോയി. രമാപതി സന്തോഷത്തോടെ എഴുന്നേറ്റ്
അദ്ദേഹത്തെ വരവേറ്റ് തന്റെ ആസനത്തെ മൂനിയുമായി പങ്കുകൊണ്ടു.
സകല ചരാചരങ്ങളുടേയും പ്രഭു മന്ദഹിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ഹേ
വന്ദ്യമുനേ, വളരെ കാലത്തിനുശേഷം അങ്ങ് എന്നോട് ഈ കൃപ
കാണിച്ചു.” നാരദൻ കാമദേവൻ ചെയ്തതെല്ലാം, ശിവൻ അദ്ദേഹത്തെ
അങ്ങനെ ചെയ്യുവാൻ നിഷേധിച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും, ഹരിയോട് പറഞ്ഞു.
രഘുപതിയുടെ മായ അത്യന്തം പ്രചണ്ഡമാണ്. അതിന്റെ വശത്താകാ
ത്തവർ ഈ ലോകത്തിൽ ജനിച്ചിട്ടില്ല.

ദോ:

രൂപ് ബദന് കരി ബചന് മൃദു ബോലേ ശ്രീഭഗവാന്,
തുംഹരേ സുമിരന് തേം മിടഹിം മോഹ് മാര് മദ് മാന്. (128)

ശ്രീഭഗവാൻ നിർവകാരമായ മുഖത്തോടെ, പക്ഷേ മൃദുവായ ശബ്ദത്തിൽ
പറഞ്ഞു: “അങ്ങയുടെ സ്മരണമാത്രത്തിൽതന്നെ മോഹവും, കാമ
വാസനയും, മദവും, അഭിമാനവും മറഞ്ഞുപോകും.” (128)

ചൗ:

സുനു മൂനി മോഹ് ഹോതു മന് താകേം -
ഗ്യാന് ബിരാഗ് ഹൃദയ് നഹിം ജാകേം,
ബ്രഹ്മചര്ജ് വ്രത് രത് മതിധീരാ -
തുംഹഹി കി കരതു മനോഭവ് പീരാ. 1

നാരദ് കഹേതു സഹിത് അഭിമാനാ -
കൃപാ തുംഹാരി സകല് ഭഗവാനാ,
കരുണാനിധി മന് ദീഖ് ബിചാരി -
ഉര് അങ്കുരേതു ഗര്ബ് തരു ഭാരി. 2

ബേഗി സൊ മൈം ഡാരിഹളു ഉഖാരി -
പന് ഹമാര് സേവക് ഹിതകാരി,
മൂനി കര് ഹിത് മമ കൌതുക് ഹോതു -
അവസി ഉപായ് കരബി മൈം സോതു. 3

തബ് നാരദ് ഹരിപദ് സിദ് നാഹു -
ചലേ ഹൃദയ് അഹമിതി അധികാഹു,
ശ്രീപതി നിജ് മായാ തബ് പ്രേരീ -
സുനഹു കഠിന് കരനീ തെഹി കേരീ.

4

“ഹേ മൂനേ, കേൾക്കൂ: ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ജ്ഞാനവും വൈരാഗ്യവും ഇല്ലയോ അവന്റെ മനസ്സിലേ മോഹമുണ്ടാവും. നീ നിന്റെ ബ്രഹ്മചര്യ വ്രതത്തിലും മനോധൈര്യത്തിലും ഉറച്ചു നില്ക്കുന്നവനാണ്. നിന്നെ കാമവാസന ഒരിയ്ക്കലും പീഡിക്കിയില്ല.” നാരദൻ അഭിമാനത്തോടെ പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, എല്ലാം അങ്ങയുടെ കൃപകൊണ്ടുതന്നെ.” കരുണാ നിധി മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ച് കണ്ടു: ‘അവന്റെ മനസ്സിൽ ഗർവമെന്ന വലിയൊരു മരം മുളച്ചിട്ടുണ്ട്. അതനെ ഞാൻ വേരോടെ പഠിച്ചു കളയാം. എന്തെന്നാൽ ഭക്തന്മാരുടെ ഹിതത്തെ കാക്കുക എന്നത് എന്റെ വ്രതമാണ്. ഏതെങ്കിലും ഒരുപായം പ്രയോഗിച്ച് മഹർഷിയ്ക്ക് നന്മ ചെയ്യുന്നത് എന്ത് ഒരു വിനോദമായിരിയ്ക്കും.” പിന്നെ നാരദൻ ഹരിയുടെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ച് മനസ്സിൽ നിറഞ്ഞ അഹംഭാവത്തോടെ അവിടെനിന്നും പുറപ്പെട്ടുപോയി. ലക്ഷ്മീപതി പിന്നെ തന്റെ മായയെ പ്രേരിപ്പിച്ചു. ഇനി അവളുടെ കഠിനമായ കൃത്യങ്ങളെപ്പറ്റി കേൾക്കൂ.

ഭോ:

ബിരചെള മഗ് മഹു നഗര് തെഹിം സത് ജോജന് ബിസ്താര്,
ശ്രീനിവാസ്പൂര് തേം അധിക് രചനാ ബിബിധ് പ്രകാര്. (129)

പ്രഭുവിന്റെ മായ വഴിയിൽ നൂറു യോജനം പരപ്പുള്ള ഒരു നഗരം പണിതു. പല വിധത്തിലുള്ള കെട്ടുപണികൾ കൊണ്ട ആ പട്ടണം വിഷ്ണുവിന്റെ വൈകുണ്ഠത്തെക്കാളും അത്യധികം മനോഹരമായിരുന്നു. (129)

ചെര:

ബസഹിം നഗര് സുന്ദര് നര് നാരി -
ജനു ബഹു മനസിജ് രതി തനുധാരി,
തെഹിം പൂര് ബസഇ സീലനിധി രാജാ -
അഗനിത് ഹയ് ഗയ് സേന് സമാജാ.

1

സത് സുരേന്ദ് സമ് ബിഭവ് ബിസാലാ -
രൂപ് തേജ് ബല് നീതി നിവാസാ,
ബിസ്വമോഹിനീ താസു കുമാരീ -
ശ്രീ ബിമോഹു ജിസു രൂപു നിഹാരി. 2

സോഹു ഹരി മായാ സബ് ഗുന് ചാനീ -
സോഭാ താസു കി ജാഹു ബഖാനീ,
കരഹു സ്വയംബർ സോ നൃപ് ബാലാ -
ആഹു തഹാം അഗനിത് മഹിപാലാ. 3

മുനി കൗതുകീ നഗർ തൈഹിം ഗയഹു -
പുരബാസിന്ദ് സബ് പുഷ്പത് ഭയഹു,
സുനി സബ് ചരിത് ഭൂപഗുഹ് ആഹു -
കരി പുജാ നൃപ് മുനി ബൈഠാഹു. 4

ആ നഗരത്തിൽ സുന്ദരന്മാരും സുന്ദരികളുമായ പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും താമസിച്ചിരുന്നു. അവർ അനവധി മന്ദമന്ദന്മാരും രതിന്മാരും ശരീരം ധരിച്ചുപോലെയിരുന്നു. ശീലനിധി എന്ന രാജാവ് ആ നഗരത്തെ ഭരിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് എണ്ണറ്റ കുതിരകളും, ആനകളും, സൈന്യങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് നൂറ് ഇന്ദ്രന്മാരുടെ വിഭവസമ്പത്തുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം സ്വരൂപത്തിന്റേയും, തേജസ്സിന്റേയും, ബലത്തിന്റേയും, നീതിയുടേയും കലവറയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് വിശ്വമോഹിനി എന്ന പുത്രിയുണ്ടായിരുന്നു. അവളുടെ രൂപസൗന്ദര്യം സാക്ഷാത് ലക്ഷ്മിയെപ്പോലും മോഹിപ്പിക്കുന്നപോലെയിരുന്നു. അവൾ സർവ ഗുണങ്ങളുടേയും ഭണ്ഡാരമായ ഹരിയുടെ മായയല്ലാതെ മറ്റാരുമായിരുന്നില്ല. അവളുടെ ശോഭയെ ആർക്കാണ് വർണ്ണിക്കുവാൻ കഴിയുക? രാജകുമാരി സ്വയംവരം കഴിയുവാൻ പോകുകയായിരുന്നു. അതിന് അനവധി രാജാക്കന്മാർ അവിടെ വന്നിരുന്നു. കൗതുകത്തോടെ മുനി നഗരത്തിന്റെ അകത്തു ചെന്ന് പുരവാസികളോട് വർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം ചോദിച്ചറിഞ്ഞു. അതു കേട്ട് അദ്ദേഹം രാജഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു വന്നു. രാജാവ് അദ്ദേഹത്തെ പുജിച്ച് ആസനത്തിലിരുത്തി.

ദോ:

ആനി ദേഖാതു നാരദഹി ഭൂപതി രാജ്കുമാരി
കഹഹു നാഥ് ഗുണദോഷ് സബ് എഹികേ ഹൃദയ് ബിചാരി. (130)

രാജാവ് രാജകുമാരിയെ വരുത്തി നാരദന് കാണിച്ചു, “പ്രഭോ, നല്ല പോലെ മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ച് ഇവളുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെപ്പറ്റി പറഞ്ഞാലും” എന്ന് പറഞ്ഞു. 130)

ദോ:

ദേഖി രൂപ് മുനി ബിരതി ബിസാരീ -
ബഡീ ബാർ ലഗി രഹേ നിഹാരി,
ലച്ഛൻ താസു ബിലോകി ഭൂലാനേ -
ഹൃദയ് ഹരഷി നഹിം പ്രഗട് ബഖാനേ. 1

ജോ എഹി ബരതു അമർ സൊതു ഹോതു -
സമർഭുമി തെഹി ജീത് ന കോതു,
സേവഹിം സകല് ചരാചർ താഹീ -
ബരതു സീലനിധി കന്യാ ജാഹീ. 2

ലച്ഛൻ സബ് ബിചാരി ഉർ രാവേ -
കഹുക ബനാതു ഭൂപ് സന് ഭാഷേ,
സുതാ സുലച്ഛൻ കഹി നൃപ് പാഹീം -
നാരദ് ചലേ സോച് മന് മാഹീം. 3

കരതം ജാതു സൊതു ജതന് ബിചാരി -
ജെഹി പ്രകാർ മൊഹി ബരൈ കുമാരീ,
ജപ് തപ് കെഹി ന ഹോതു തെഹി കാലാ -
ഹേ ബിധി മിലതു കവന് ബിധി ബാലാ. 4

അവളുടെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് മുനി തന്റെ വിരക്തിയെല്ലാം മറന്നു പോയി, അവളെത്തന്നെ വളരെ നേരം ഉറ്റു നോക്കിക്കൊണ്ട് നിന്നു. അവളുടെ മുഖലക്ഷണങ്ങളെ കണ്ട് അദ്ദേഹം മനോരാജ്യത്തിൽ സ്വയം മറന്നു. അദ്ദേഹം മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടനായി, പക്ഷേ അത് പുറത്തു കാണിച്ചില്ല. അദ്ദേഹം സ്വയം പറഞ്ഞു: “ഇവളെ വരിയ്ക്കുന്നവൻ അമരനാവും. അവനെ യുദ്ധത്തിൽ ആർക്കും ജയിയ്ക്കുവാൻ കഴിയില്ല. ശീലനിധി

യുടെ മകൾ ഭർത്താവായി വരിയ്ക്കപ്പെടുന്നവൻ സകല ചരാചരങ്ങളാലും സേവിയ്ക്കപ്പെടുന്നവനായിരിയ്ക്കും.” ഈ ലക്ഷണങ്ങളെ പഠിച്ച ശേഷം മൂന്നി അവയെ തന്നിൽ തന്നെ സൂക്ഷിച്ച് രാജാവിനോട് കുറെ കെട്ടുകഥകൾ പറഞ്ഞു: മകൾ നല്ല ലക്ഷണങ്ങളുള്ളവളാണെന്നു മാത്രം പറഞ്ഞ് നാരദമൂന്നി സ്ഥലം വിട്ടു. അദ്ദേഹം തന്നെത്താൻ ചിന്തിച്ചു: “രാജകുമാരി തന്നെ ഭർത്താവായി തിരഞ്ഞെടുക്കാൻ ഏതെങ്കിലും ഒരുപായം കണ്ടെത്തണം”. അദ്ദേഹത്തിന് ജപതപങ്ങളിൽ യാതൊരു അഭിരുചിയുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. “ദൈവമേ, ആ പെൺകുട്ടിയെ ഞാനെങ്ങനെ നേടും?” എന്നദ്ദേഹം സ്വയം ചോദിച്ചു.

ദോ:

എഹി അവസർ ചാഹിഅ പരമ് സോഭാ രൂപ് ബിസാല്,
ജോ ബിലോകി രീരൈ കുഅരി തബ് മേലൈ ജയമാല്. (131)

‘ഈ അവസരത്തിൽ വേണ്ടത് മികച്ച ദേഹകാന്തിയും അമിതമായ രൂപസൗന്ദര്യവുമാണ്. അതു കണ്ട് രാജകുമാരി മയങ്ങി എന്റെ കഴുത്തിൽ ജയമാലയിടും’ അദ്ദേഹം തുടർന്നു ചിന്തിച്ചു. (131)

ചൗ:

ഹരി സന് മാഗൗം സുന്ദരതാഹൗ -
ഹോഇഹി ജാത് ഗഹരു അതി ഭാഹൗ,
മോരോം ഹിത് ഹരി സമ് നഹിം കോഹൗ -
എഹി അവസർ സഹായ് സൊഇ ഹോഹൗ. 1

ബഹുബിധി ബിനയ് കീൻഹി തെഹി കാലാ -
പ്രഗടെള പ്രഭു കൗതുകീ കൃപാലാ,
പ്രഭു ബിലോകി മൂനി നയന് ജുഡാനേ -
ഹോഇഹി കാജു ഹിഷ്ട് ഹരഷാനേ. 2

അതി ആർതി കഹി കഥാ സുനാഹൗ -
കരഹു കൃപാ കരി ഹോഹു സഹാഹൗ,
ആപന് രൂപ് ദേഹു പ്രഭു മോഹീ -
ആന് ഭാതി നഹി പാവൗം ഓഹീ. 3

ജെഹി ബിധി നാഥ് ഹോഇ ഹിത് മോരാ -

കരഹു സൊ ബേഗി ദാസ് മൈം തോരാ,
നിജ് മായാ ബല് ദേഖി ബിസാലാ -
ഹിയ്^൧ ഹസി ബോലേ ദീനദയാലാ.

4

“ഹരിയോട് സൗന്ദര്യത്തിന്റെ ദാനം ചോദിച്ചു നേടാം. പക്ഷേ, കഷ്ടം! അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കൽ പോകാൻ വളരെ സമയമെടുക്കും. എങ്കിലും ഹരിയല്ലാതെ മറ്റൊരു ഹിതകാരിയും എനിക്കില്ല. അതിനാൽ അദ്ദേഹം ഈ അവസരത്തിൽ എന്റെ സഹായത്തിന് വരട്ടെ.” പിന്നെ നാരദൻ പലവിധത്തിൽ പ്രാർത്ഥിച്ചു. ഉടൻ തന്നെ കൗതുകത്തോടെ കൃപാനിധിയായ പ്രഭു അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുന്നിൽ പ്രത്യക്ഷനായി. പ്രഭുവിനെ കണ്ടപ്പോൾ മുനിയുടെ കണ്ണുകൾ കുളിർത്തു. തന്റെ കാര്യം സാധിക്കുമെന്ന വിശ്വാസത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് സന്തോഷിച്ചു. അത്യന്തം കനിവോടെ നടന്നതെല്ലാം പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ച് പിന്നെ പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, കൃപ കാണിച്ച് എന്നെ സഹായിച്ചാലും. അങ്ങയുടെ രൂപസൗന്ദര്യത്തെ എനിക്കു തന്നാലും. മറ്റൊരു വിധത്തിലും എനിക്കുവളെ കൈപ്പറ്റാനാവില്ല. ഏതുവിധത്തിൽ എനിക്കു ഹിതം വരുമോ, അത് ഉടനടി ചെയ്താലും. ഞാൻ അങ്ങയുടെ ദാസനാണ് പ്രഭോ.” തന്റെ മായയുടെ അമിതമായ പ്രഭാവം കണ്ട് ദീനദയാളനായ പ്രഭു സ്വയം മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു:-

ദോ:

ജെഹി ബിധി ഹോഇഹി പരമ് ഹിത് നാരദ് സുനഹു തുംഹാര്,
സൊഇ ഹമ് കരബ്ന ആന് കചരു ബചന് ന മുഷാ ഹമാര്. (132)

“നാരദ, കേൾക്കൂ: ഏത് നിങ്ങൾക്ക് ഏറ്റവും ഹിതമോ, അതു മാത്രമേ - അതു മാത്രമേ, ഞാൻ ചെയ്യൂള്ളു, മറ്റൊന്നും ചെയ്യില്ല. എന്റെ വാക്ക് ഒരിക്കലും അസത്യമാവില്ല.” (132)

ചൗ:

കൃപമ് മാഗ് രുജ് ബ്യാകുല് രോഗീ -
ബൈദ് ന ദേഹി സുനഹു മുനി ജോഗീ,
എഹി ബിധി ഹിത് തുംഹാര് മൈം റയളൗ -
കഹി അസ് അന്തർഹിത് പ്രഭു ഭയളൗ.

1

മായാ ബിബസ് ഭ്രഷ്ട മുനി മുഡാ -
സമുത്ഥീ നഹിം ഹരി ഗിരാ നിഗുഡാ,
ഗവനേ തുരത് തഹാ^ഛരിഷിരാഹു -
ജഹാ^ഛ സ്വയംബർ ഭൂമി ബനാഹു. 2

നിജ് നിജ് ആസന് ബൈറോ രാജാ -
ബഹു ബനാവ് കരി സഹിത് സമാജാ,
മുനി മന് ഹരഷ് രൂപ് അതി മോരോ -
മൊഹി തജി ആന്ഹി ബരിഹി ന ഭോരോ. 3

മുനി ഹിത് കാരന് കൃപാനിധാനാ -
ദീൻഹ് കുരുപ് ന ജാഹു ബഖാനാ,
സോ ചരിത് ലിഖി കാഹും ന പാവാ -
നാരദ് ജാനി സബ്ഹിം സിദ് നാവാ. 4

“ഹേ യോഗിയായ മൂനേ, കേൾക്കൂ, ഒരു രോഗി തനിക്ക് പഥ്യമല്ലാത്ത ഏതെങ്കിലും വസ്തു ചോദിക്കുന്നതായാൽ വൈദ്യൻ അത് കൊടുക്കില്ല. അതുപോലെ നിങ്ങൾക്ക് എന്ത് ഹിതമോ, അതു മാത്രം ചെയ്യും.” എന്നു പറഞ്ഞ് പ്രഭു മറഞ്ഞു. മായയ്ക്കധീനനായ മുനി മുഡനായി, അദ്ദേഹത്തിന് ശ്രീഹരിയുടെ നിഗുഡമായ വാക്കുകളെ ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ജ്ഞിപര്യൻ സ്വയംവരം നടക്കുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് വേഗം ചെന്നു. നല്ല പോലെ തങ്ങളെ അലങ്കരിച്ച രാജാക്കന്മാർ തങ്ങളുടെ അകമ്പടികളോടു കൂടി അവരവരുടെ ആസനങ്ങളിൽ അമർന്നിരുന്നു. മുനി മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം സ്വയം ചിന്തിച്ചു: “എന്റെ സൗന്ദര്യം അപരിമിതമാണ്. രാജകുമാരി എന്നെയല്ലാതെ വേറെയാരേയും തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന തെറ്റുചെയ്തില്ല.” നൂനിയുടെ ഹിതത്തെ കരുതി ദയാനിധി അദ്ദേഹത്തെ വർണ്ണിക്കാനാവാത്തവിധം വിരൂപനാക്കിയിരുന്നു. പക്ഷേ ആർക്കും അദ്ദേഹത്തിലുണ്ടായ മാറ്റത്തെ ശ്രദ്ധിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തെ നാരദനെന്നറിഞ്ഞ് അപ്രകാരം വണങ്ങുകയും ചെയ്തു.

ഭോ:

രഹേ തഹാം ദുഹു രുദ്ദ് ഗന് തേ ജാനഹിം സബ് ഭേജ,
ബിപ്രബേഷ് ദേഖത് ഫിരഹിം പരമ് കൗതുകീ തേജ. (133)

അവിടെ രണ്ടു ശിവഗണങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. എല്ലാ രഹസ്യങ്ങളും അറിയാമായിരുന്ന അവർ ബ്രാഹ്മണരുടെ വേഷമണിഞ്ഞ് തമാശ കാണാൻ ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. (133)

ചൗ:

ജെഹി സമാജ് ബൈറോ മുനി ജാഹു -
ഹൃദയ് രൂപ് അഹമിതി അധികാഹു,
തഹ് ബൈറോ മഹേസ് ഗന് ദോളു -
ബിപ്രബേഷ് ഗതി ലഖതു ന കോളു. 1

കരഹിം കുടി നാരദ്ഹി സുനാഹു -
നീകി ദീൻഹി ഹരി സുന്ദരതാഹു,
രീത്ഥിഹി രാജകുഅരി ഹബി ദേഖീ -
ഇൻഹഹി ബരിഹി ഹരി ജാനി ബിസേഷി. 2

മുനിഹി മോഹ് മന് ഹാഥ് പരാഷ് -
ഹ്സഹിം സംഭു ഗന് അതി സചു പാഷ്,
ജദപി സുനഹിം മുനി അട്പടി ബാനീ -
സമുത്ഥി ന പരതു ബുദ്ധി ഭ്രമ് സാനീ. 3

കാഹു ന ലഖാ സോ ചരിത് ബിസേഷാ -
സോ സരുപ് നൃപകന്യാ ദേഖാ,
മർകട് ബദന് ഭയംകർ ദേഹീ -
ദേഖത് ഹൃദയ് ക്രോധ് ഭാ തേഹീ. 4

തന്റെ സൗന്ദര്യത്തിൽ അത്യന്തം അഹങ്കരിച്ചിരുന്ന നാരദൻ ഇരുന്നിരുന്ന വരിയിൽ തന്നെ രണ്ടു ശിവഗണങ്ങളും ഇരുന്നിരുന്നു. ബ്രാഹ്മണവേഷമണിഞ്ഞിരുന്നതിനാൽ അവരെ ആർക്കും തിരിച്ചറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവർ നാരദനെക്കുറിച്ച് പരിഹാസവാക്കുകൾ കേൾപ്പിച്ച് പറഞ്ഞു: “ഹരി ഇദ്ദേഹത്തിന് അത്രയ്ക്കും മികച്ച സൗന്ദര്യം കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്, രാജകുമാരി അതു കണ്ട് മയങ്ങി അത് സാക്ഷാത് ഹരി തന്നെയാണെന്നു കരുതി അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ വരിയ്ക്കും.” മുനിയുടെ മനസ്സിൽ പ്രേമം കാരണം അദ്ദേഹം മായാവശനായിരുന്നു. ശംഭുവിന്റെ ഗണങ്ങൾ ഈ തമാശ കണ്ടു രസിച്ച് അകത്ത് ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മുനി അവരുടെ വ്യംഗ്യ വാക്കുകൾ

കേട്ടുവെങ്കിലും, ബുദ്ധിഭ്രമം കാരണം അതു മനസ്സിലാക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന്നു കഴിഞ്ഞില്ല. ഈ അസാധാരണ സംഗതിയെ ആരും കണ്ടില്ല. രാജകുമാരി മാത്രം അദ്ദേഹത്തിന്റെ വികൃതമായ രൂപത്തെ കണ്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാനരമുഖത്തേയും ഭയങ്കരമായ ശരീരത്തേയും കണ്ടതും അവളുടെ ഹൃദയം ക്രോധം കൊണ്ട് നിറഞ്ഞു.

ദോ:

സഖീം സംഗ് ലൈ കുഅ്തി തബ് ചലി ജനു രാജ് മരാല്,
ദേവത് ഫിരഇ മഹീപ് സബ് കർ സരോജ് ജയമാല്. (134)

തന്റെ സഖിമാരോടുകൂടി രാജകുമാരി അരയന്നത്തെപ്പോലെ നടന്നു വന്നു. തന്റെ കരകമലങ്ങളിൽ ജയമാലയോടുകൂടി എല്ലാ രാജാക്കന്മാരേയും നോക്കിക്കൊണ്ട് ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞു. (134)

ചൗ:

ജഹി ദിസി ബൈറോ നാരദ് ഫുലീ -
സോ ദിസി തെഹി ന ബിലോകീ ഭൂലീ,
പുനി പുനി മുനി ഉക്സഹിം അകുലാഹീം -
ദേഖി ദസാ ഹർ ഗന് മുസുകാഹീം. 1

ധരി നൃപതനു തഹ് ഗയള കൃപാലാ -
കുഅ്തി ഹരഷി മേലൈ ജയമാലാ,
ദുലഹിനി ലൈ ഗേ ലച്ഛിനിവാസാ -
നൃപസമാജ് സബ് ഭയള നിരാസാ. 2

മുനി അതി ബികല് മോഹ് മതി നാഠീ -
മനി ഗിരി ഗഈ ഛൂടി ജനു ഗാഠീ,
തബ് ഹർ ഗന് ബോലേ മുസുകാഈ -
നിജ് മുഖ് മുകുർ ബാരി നിഹാരി. 3

അസ് കഹി ദൊള ഭാഗേ ഭയ് ഭാരി -
ബദന് ദീഖ് മുനി ബാരി നിഹാരി,
ബേഷു ബിലോകി ക്രോധ് അതി ബാഠാ -
തിൻഹഹി സ്രാപ് ദീൻഹ് അതി ഗാഠാ. 4

അവൾ ഗർഭിണിയായിരുന്നിരുന്ന നാരദന്റെ ദിശയിലേയ്ക്ക് തിരിഞ്ഞുകൂടി നോക്കിയില്ല. മുനി വീണ്ടും വീണ്ടും എഴുന്നേറ്റ് അസ്വസ്ഥനായി കൊണ്ടിരുന്നു. ശിവഗണങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ ആ നിലയിൽ കണ്ട് പുഞ്ചിരിച്ചു. കൃപാലുവായ പ്രഭുവും രാജാവിന്റെ വേഷമണിഞ്ഞ് അവിടെ ചെന്നിരുന്നു. രാജകുമാരി ആനന്ദത്തോടെ ജയമാലയെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴുത്തിലണിയിച്ചു. ലക്ഷ്മീനിവാസൻ വധുവിനെ തന്റെ കൂടെ കൊണ്ടു പോയി; കൂടിയിരുന്ന രാജാക്കന്മാർ നിരാശരായി. മോഹം കാരണം വിവേചനബുദ്ധി നഷ്ടപ്പെട്ട മുനി അത്യന്തം വ്യാകുലനായി. തന്റെ വസ്ത്രത്തിന്റെ തുമ്പത്തു കെട്ടിയിരുന്ന രത്നം അഴിഞ്ഞ് വീണു പോയപോലെ അനുഭവപ്പെട്ടു. ഹരന്റെ ഗണങ്ങൾ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “അങ്ങയുടെ മുഖത്തെ വെള്ളത്തിൽ നോക്കുവിൻ.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അത്യന്തം ഭീതിയോടെ ഇരുവരും ഓടിപ്പോയി. മുനി തന്റെ പ്രതിബിംബത്തെ വെള്ളത്തിൽ നോക്കി. തന്റെ രൂപത്തെ കണ്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ക്രോധത്തിന് അതിരുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം അവർക്ക് (ശിവഗണങ്ങൾക്ക്) ഉഗ്രമായ ശാപം കൊടുത്തു:

ദോ:

ഹോഹു നിസാചർ ജാതു തുംഹ് കപടി പാപീ ദോള,
ഹ്സെഹു ഹമ്ഹി സൊ ലേഹു ഫല് ബഹുരി ഹ്സെഹു മുനി കോള.
(135)

“ഹേ പാപികളായ കപടന്മാരേ, നിങ്ങൾ പോയി രാക്ഷസന്മാരായി ജന്മിയ്ക്കുവിൻ. നിങ്ങളെന്നെ പരിഹസിച്ചു. അതിന്റെ ഫലം അനുഭവിയ്ക്കുവിൻ. ധൈര്യമുണ്ടെങ്കിൽ ഇനിയും ഒരു മുനിയെ പരിഹസിയ്ക്കുവിൻ.” (135)

ചൗ:

പുനി ജല് ദീഖ് രൂപ് നിജ് പാവാ -
തദപി ഹൃദയ് സന്തോഷ് ന ആവാ,
ഹരകത് അധര് കോപ് മന് മാഹീം -
സപദി ചലേ കമലാപതി പാഹീം. 1

ദേഹയ്ശ്രാപ് കി മരിഹയ് ജാതു -
ജഗത് മോരി ഉപഹാസ് കരാതു,
ബീച്ഹിം പാഥ് മിലേ ദനുജാതീ -
സംഗ് രമാ സൊതു രാജകുമാരീ. 2

ബോലേ മധുർ ബചന് സുരസാഹു -
മുനി കഹ്[ഃ] ചലേ ബികല് കീ നാഹു,
സുനത് ബചന് ഉപജാ അതി ക്രോധാ -
മായാ ബസ് ന രഹാ മന് ബോധാ.

3

പര് സമ്പദാ സകഹു നഹിം ദേഖീ -
തുംഹരേം ഇരിഷാ കപട് ബിസേഷീ,
മഥത് സിന്ധു രുദ്രഹി ബൗരായഹു -
സുരൻഹ് പ്രേരി ബിഷ് പാന് കരായഹു.

4

വെള്ളത്തിൽ വീണ്ടും നോക്കിയപ്പോൾ അദ്ദേഹം തന്റെ ശരിയായ രൂപം തിരിച്ചുകിട്ടിയതായി കണ്ടു. എങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ ആശ്വാസമുണ്ടായില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചുണ്ടുകൾ വിറച്ചു. മനസ്സിൽ കോപമുണ്ടായി. ഉടനെ ലക്ഷ്മീപതിയിരുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്ക് പുറപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം സ്വയം പറഞ്ഞു: ‘ഒന്നുകിൽ അദ്ദേഹത്തെ ഞാൻ ശപിതനും, അഥവാ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാതില്ലിൽ മരിയ്ക്കും. അദ്ദേഹം എന്നെ ലോകത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പരിഹാസപാത്രമാക്കി.’ അസുരശത്രുവായ ശ്രീഹരിയെ വഴിയിൽത്തന്നെ കണ്ടുമുട്ടി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൂടെ ലക്ഷ്മീദേവിയും മുൻപറഞ്ഞ രാജകുമാരിയുമുണ്ടായിരുന്നു. ദേവാദിദേവൻ മധുരമായ വാണിയിൽ ചോദിച്ചു: “ഹേ മുന്നേ, വ്യാകുലതയോടെ എങ്ങോട്ടാണ് യാത്ര?” ഇതുകേട്ടതും നാരദന് കോപം പെരുത്തുവന്നു. മായയ്ക്കധീനനായി, അദ്ദേഹത്തിന് സ്വബോധമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “അങ്ങയ്ക്ക് അന്യരുടെ നന്മ കണ്ടാൽ സഹിയ്ക്കില്ല. അങ്ങയിൽ അസുയയും കപടതയും നിറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. സമുദ്രമന്ഥനസമയത്ത് അങ്ങ് ദേവന്മാരെ പ്രേരിപ്പിച്ച് രുദ്രനെ വിഷം കുടിപ്പിച്ചു.”

ദോ:

അസുർ സുരാ ബിഷ് സങ്കർഹി ആപു രമാ മനി ചാരു,
സ്വാരഥ് സാധക് കുടില് തുഹ് സദാ കപട് ബുവഹാരു. (136)

“അസുരന്മാർക്ക് മദ്യത്തേയും ശങ്കരന് വിഷത്തേയും വീതിച്ചു കൊടുത്ത് അങ്ങ് രമയേയും മനോഹരമായ (കൗസ്തുഭ)മണിയേയും തട്ടിയെടുത്തു.

അങ്ങ് എപ്പോഴും സ്വാർത്ഥം സാധിക്കുന്നവനും, കുടിലബുദ്ധിയുള്ളവനും, കപടവ്യവഹാരം ചെയ്യുന്നവനുമാണ്.” (136)

ചൗ:

പരമ് സ്വതന്ത്ര ന സിദ് പര് കോഹു -
ഭാവഹു മന്ഹി കരഹു തുഹ് സോഹു,
ഭലഹി മന് മന്ദഹി ഭല് കരഹു -
ബിസ്മത് ഹരഷ് ന ഹിത് ക്കരു ധരഹു. 1

ഡഹ്കി ഡഹ്കി പരിചെഹു സബ് കാഹു -
അതി അസക് മന് സദാ ഉചരാഹു,
കരമ് സുഭാസുഭ് തുഹ്ഹഹി ന ബാധാ -
അബ് ലഗി തുഹ്ഹഹി ന കാഹു സാധാ. 2

ഭലേ ഭവന് അബ് ബായന് ദീന്ഹാ -
പാവഹുഗെ ഫല് ആപന് കീന്ഹാ,
ബംചെഹു മോഹി ജവനി ധരി ദേഹാ -
സൊഹു തനു ധരഹു ശ്രാപ് മമ ഏഹാ 3

കപി ആകൃതി തുഹ് കീന്ഹി ഹമാരീ -
കരിഹഹി കീസ് സഹായ് തുഹ്ഹരീ,
മമ അപകാര് കീന്ഹ് തുഹ് ഭാരീ -
നാരി ബിരഹ് തുഹ് ഹോബ് ദുഖാരീ. 4

അങ്ങ് സർവസ്വതന്ത്രനാണ്; ആർക്കും താണവനുമല്ല. ആതിനാൽ അങ്ങ് മനസ്സിൽ തോന്നിയപോലെെയെല്ലാം ചെയ്യുന്നു. അങ്ങ് നല്ലവർക്ക് ദോഷവും, ദുഷ്ടന്മാർക്ക് നല്ലതും ചെയ്ത് അതോർത്ത് സന്തോഷിക്കുകയോ, സങ്കടപ്പെടുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. എല്ലാവരേയും ചതിച്ചുകൊണ്ട് അങ്ങ് ആ വിധം കാര്യങ്ങളിൽ സുപരിചിതനായിട്ടുണ്ട്. അങ്ങയ്ക്ക് ഭയമെന്നതില്ലാതെ സദാ അങ്ങയുടെ കാര്യങ്ങൾ സാധിക്കുന്നതിൽ ഉത്സാഹിയാണ്. ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങൾ അങ്ങയുടെ വഴിയിൽ വരുന്നില്ല. ഇതേവരെ ആർക്കും തന്നെ അങ്ങയെ തിരുത്തുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഇക്കുറി അങ്ങ് തീയിനോടാണ് കളിച്ചിരിക്കുന്നത്. അങ്ങ് വിതച്ചതിനെ അങ്ങ് കൊയ്യുക തന്നെ വേണം. എന്മേൽ ചുമത്തിയ അതേ രൂപം അങ്ങെടുക്കും. ഇതെന്റെ

ശാപമാണ്. അങ്ങനെ വാനരനെപ്പോലെയാക്കി. അതിനാൽ അങ്ങയ്ക്ക് വാനരന്മാർ സഹായികളായിവരും. അങ്ങനെ അത്യന്തം ദുഃഖിപ്പിച്ചു. അതിനാൽ അങ്ങ് ഭാര്യാവിരഹദുഃഖം അനുഭവിക്കും.”

ദോ

ശ്രാപ് സീസ് ധരി ഹരഷി ഹിയ് പ്രഭു ബഹു ബിനതീ കീൻഹി,
നിജ് മായാ കൈ പ്രബലതാ കരഷി കൃപാനിധി ലീൻഹി. (137)

ശാപത്തെ സന്തോഷത്തോടെ ഏറ്റുകൊണ്ട് കൃപാനിധിയായ പ്രഭു മുനി യോട് വളരെ വിനമ്രത കാണിച്ച് തന്റെ പ്രബലമായ മായയെ പിൻവലിച്ചു. (137)

ചൗ:

ജബ് ഹരി മായാ ദുരി നിവാരീ -
നഹിം തഹ് രമാ ന രാജകുമാരീ,
തബ് മുനി അതി സഭീത് ഹരി ചരനാ -
ഗഹേ പാഹി പ്രനതാരതി ഹരനാ. 1

മൃഷാ ഹോള മമ ശാപ് കൃപാലാ -
മമ ഇഹാ കഹ് ദീനദയാലാ,
മൈം ദുർബ്ബചന് കഹേ ബഹുതേരേ-
കഹ് മുനി പാപ് മിടിഹിം കിമി മേരേ. 2

ജപഹു ജായി സങ്കർ സത് നാമാ -
ഹോഇഹി ഹൃദയ് തുരത് ബിശ്രാമാ,
കൊള നഹിം സിവ് സമാന് പ്രിയ് മോരോ -
അസി പർതീതി തജഹു ജനി ഭോരോ. 3

ജെഹി പർ കൃപാ ന കരഹിം പുരാതീ -
സോ ന പാവ് മുനി ഭഗതി ഹമാരീ,
അസ് ഉർ ധരി മഹി ബിചരഹു ജാഇ -
അബ് ന തുംഹഹി മായാ നിഅരാഇ. 4

ശ്രീഹരി തന്റെ മായയെ പിൻവലിച്ചപ്പോൾ രമയേയോ, രാജകുമാരി യേയോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്ത് കണ്ടില്ല. അത്യന്തം ഭീതനായി മുനി അപ്പോൾ ശ്രീഹരിയുടെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ഹേ

പ്രണതാർത്തിഹാരി, എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും. ഹേ കൃപാലോ, എന്റെ ശാപം വിഫലമായി പോകട്ടെ.” “അതെന്റെ ഇച്ഛയായിരുന്നു.” ദീനദയാളൻ മറുപടി പറഞ്ഞു. “ഞാൻ അങ്ങയുടെ മേൽ അനവധി ദുർവചനങ്ങൾ പൊഴിഞ്ഞു. എന്റെ പാപങ്ങൾ എങ്ങനെ തീരും?” മുനി വീണ്ടും പറഞ്ഞു. “പോയി ശങ്കരന്റെ നാമങ്ങളെ നൂറു പ്രാവശ്യം ഉരുവിടു. നിങ്ങളുടെ മനസ്സിലെ ചുമ ഉടൻ പാടേ നീങ്ങും. ശിവനെപ്പോലെ പ്രിയനായി എന്നിങ്ങ് വേറെയാരും തന്നെ ഇല്ല. ഈ വിശ്വാസത്തെ സ്വപ്നത്തിലും തെറ്റായിക്കൂടി തൃജിത്യരുത്. ഹേ മൂനേ, ആരുടെ മേൽ പുരാരിയുടെ കൃപയില്ലയോ, അയാൾക്ക് ഒരിയ്ക്കലും എന്മേൽ നിലയായ ഭക്തിയുണ്ടാവില്ല. ഇത് മനസ്സിൽ ധരിച്ച് ലോകത്തെ ചുറ്റി പോയ്ക്കൊള്ളൂ. എന്റെ മായ നിങ്ങളെ മേലിൽ ബാധിയ്ക്കില്ല.”

ദോ:

ബഹുബിധി മുനിഹി പ്രബോധി പ്രഭു തബ് ഭൃണ അന്തർധാൻ,
സത്യലോക് നാരദ് ചലേ കരത് രാമ് ഗുന് ഗാൻ. (138)

പലവിധത്തിൽ മുനിയെ സമാധാനിപ്പച്ച് പ്രഭു മറഞ്ഞു. നാരദൻ ശ്രീ രാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടിക്കൊണ്ട് സത്യലോകത്തിലേയ്ക്ക് പോയി. (138)

ചൗ:

ഹർ ഗന് മുനിഹി ജാത് പഥ് ദേഖി -
ബിഗതമോഹ് മന് ഹരഷ് ബിസേഷീ,
അതി സഭീത് നാരദ് പഹിം ആഘ -
ഗഹി പദ് ആരത് ബചന് സുനാഘ. 1

ഹർ ഗന് ന ബിപ്ര് മുനിരായാ -
ബഡ് അപരായ് കീൻഹ് ഫല് പായാ,
ശ്രാപ് അനുഗ്രഹ് കരഹു കൃപാലാ -
ബോലേ നാരദ് ദീനദയാലാ. 2

നിസിചദ് ജാഇ ഹോഹു തുംഹ് ദോളൗ -
ബൈഭവ് ബിപുല് തേജ് ബല് ഹോളൗ,
ഭുജബല് ബിസ് ജിതബ് തുംഹ് ജഹിആ -
ധരിഹഹിം ബിഷ്നു മനുജ് തനു തഹിആ. 3

സമർ മരന് ഹരി ഹാഥ് തുംഹാരാ -
ഹൊതുഹൊ മുക്ത ന പുനി സംസാരാ,
ചലേ ജുഗല് മുനി പദ് സിർ നാതു -
ഭൃഷ്ട നിസാചർ കാല്ഹി പാതു.

4

ശിവഗണങ്ങൾ മുനിയെ മോഹമുക്തനായി മനസ്സിൽ അത്യന്തം സന്തോഷത്തോടെ വഴിയിൽ പോകുന്നതു കണ്ട് അതിഭീതിയോടെ അദ്ദേഹത്തെ സമീപിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ച് വളരെ ദീനതയോടെ പറഞ്ഞു: “ഹേ മുനീശ്വര, ഞങ്ങൾ ശിവഗണങ്ങളാണ് ബ്രാഹ്മണരല്ല. ഞങ്ങൾ വലിയ പാപം ചെയ്ത് അതിന്റെ ഫലം അനുഭവിച്ചു. ഹേ കൃപാലോ, ഇനി ഞങ്ങളെ ശാപത്തിൽനിന്നും മോചിപ്പിച്ചാലും.” ദീനദയാളനായ നാരദൻ പറഞ്ഞു: “നിങ്ങളിരുവരും പോയി രാക്ഷസന്മാരായിത്തീരുവിൻ. നിങ്ങൾക്ക് വിപുലമായ സമ്പത്തും, തേജസ്സും ബലവും ഉണ്ടാകും. നിങ്ങളുടെ കൈബലത്താൽ വിശ്വത്തെ മുഴുവൻ കീഴടക്കിയ ശേഷം വിഷ്ണുഭഗവാൻ മനുഷ്യരൂപത്തിൽ അവതരിയ്ക്കും. യുദ്ധത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈകളാൽ മരിച്ച് നിങ്ങൾ മുക്തിയെ പ്രാപിയ്ക്കും. പിന്നെ നിങ്ങൾക്ക് പുനർജന്മം ഉണ്ടാവില്ല.” മുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട് ഇരുവരും പോയി, കാലക്രമത്തിൽ രാക്ഷസരായി ജനിച്ചു.

ഭാ:

ഏക് കല്ല് എഹി ഹേതു പ്രഭു ലീൻഹ് മനുജ് അവതാർ,
സുർ രഞ്ജന് സജ്ജന് സുഖദ് ഹരി ഭഞ്ജന് ഭൂമി ഭാർ. (139)

ഒരു യുഗത്തിൽ ഇതിനാലാണ് പ്രഭു ശ്രീഹരി മനുഷ്യനായവതരിച്ചത്. ദേവന്മാരെ ആനന്ദിപ്പിയ്ക്കുന്നതും, സജ്ജനങ്ങൾക്ക് സുഖത്തെക്കൊടുക്കുന്നതും, ഭൂമിയുടെ ഭാരത്തെ കുറയ്ക്കുന്നതും അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്രതമാണ്.

(139)

ച:

എഹി ബിധി ജനമ് കരമ് ഹരി കേരേ-
സുന്ദർ സുഖദ് ബിചിത്ര് ബനേരേ,
കല്ല് കല്ല് പ്രതി പ്രഭു അവതരഹീം -
ചാരു ചരിത് നാനാബിധ് കരഹിം.

1

തബ് തബ് കഥാ മുനീസൻഹ് ഗാഹു -
പരമ് പുനീത് പ്രബന്ധ് ബനാഹു,
ബിബിദ് പ്രസംഗ് അനുപ് ബഖാനേ -
കരഹിം ന സുനി ആചരജു സയാനേ. 2

ഹരി അനന്ത് ഹരികഥാ അനന്താ -
കഹഹിം സുനഹിം ബഹുബിദ് സബ് സന്താ,
രാമചന്ദ്ര കേ ചരിത് സുഹാഷ്വ -
കല്ല് കോടി ലഗി ജാഹിം ന ഗാഷ്വ. 3

യഹി പ്രസംഗ് മൈം കഹാ ഭവാനീ -
ഹരിമായാ മോഹഹിം മുനി ഗ്യാനീ,
പ്രഭു കൗതുകീ പ്രനത ഹിതകാരീ -
സേവത് സുലഭ് സകല് ദുഖ് ഹാരീ. 4

ഈവിധം ശ്രീഹരിയുടെ ജന്മങ്ങളും ലീലകളും അനവധിയാണ്. അവയെല്ലാം തന്നെ സുന്ദരവും, സുഖപ്രദവും, വിചിത്രവുമായിരുന്നു. ഓരോ കല്പത്തിലും പ്രഭു അവതരിച്ച് പലവിധത്തിലുള്ള ലീലകൾ രചിക്കും. ആ അവസരങ്ങളിൽ മുനീശ്വരന്മാർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അതിപുണ്യകരമായ ചരിതത്തെ പാടുകയും, പലവിധത്തിലുള്ള ഉപമയില്ലാത്ത കഥകളെ വിവരിക്കുകയും ചെയ്യും. അതിനെ കേട്ട് പുണ്യാത്മാക്കൾ ആത്മരൂപപ്പെടില്ല. ശ്രീഹരി അന്തമില്ലാത്തവനും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥകളും അനന്തവുമാണ്. എല്ലാ സാധുക്കളും അവയെ പലവിധത്തിൽ പാടുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യും. രാമചന്ദ്രന്റെ മനോഹരങ്ങളായ ലീലകളെ കോടി കല്പങ്ങൾ പാടിയാലും തീരാത്തതാണ്. ഹേ ഭവാനി, ഈ സംഭവം (നാരദന്റെ കഥ) ഞാൻ പറഞ്ഞത്, ജ്ഞാനികളായ മുനിമാർ കൂടി ശ്രീഹരിയുടെ മായയാൽ മോഹിതരാകുന്നുവെന്ന് കാണിക്കാനാണ്. പ്രഭു വിനോദകാരിയും, ആശ്രിതവത്സലനുമാണ്. അദ്ദേഹത്തെ സേവിക്കുന്നത് അതിസുലഭമാണ്. അദ്ദേഹം ഭക്തരുടെ ദുഃഖങ്ങളെ പാടെ നീക്കുന്നു.

സോ:
സുര് നര് മുനി കൊള നാഹിം ജെഹി ന മോഹ് മായാ പ്രബല്,
അസ് ബിചാരി മന് മാഹിം ഭജിഅ മഹാമായാ പതിഹി. (140)

ശ്രീഹരിയുടെ പ്രബലമായ മായ മോഹിപ്പയ്ക്കാത്ത ദേവനോ, മനുഷ്യനോ, മുനിയോ, ആരും തന്നെയില്ല. ഇതു മനസ്സിലാക്കി മഹാമായയുടെ പതിയെ ഭജിക്കണം. (140)

ചൗ:

അപർ ഹേതു സുനു സൈലകുമാരി -
കഹളം ബിചിത്ര കഥാ ബിസ്താരി,
ജെഹി കാരൻ അജ് അഗുൻ അരുപാ -
ബ്രഹ്മ ഭയള കോസലപൂർ ഭൂപാ. 1

ജോ പ്രഭു ബിപിൻ ഫിരത് തുഹ് ദേഖാ -
ബന്ധു സമേത് ധരേം മുനിബേഷാ,
ജാസു ചരിത് അവലോകി ഭവാനീ -
സതീ സരീർ രഹിഹു ബൗരാനീ. 2

അജ്ഹൂ ന ഛായാ മിടതി തുഹ് ഹാരി -
താസു ചരിത് സുനു ഭ്രമ് രുജ് ഹാരി,
ലീലാ കീൻഹി ജോ തെഹിം അവതാരാ -
സോ സബ് കഹിഹള മതി അനുസാരാ. 3

ഭരദാജ് സുനി സങ്കർ ബാനീ -
സകുചി സപ്രേമ് ഉമാ മുസുകാനീ,
ലഗേ ബഹൂരി ബരനെ ബൃഷകേതു -
സോ അവതാർ ഭയള ജെഹി ഹേതു. 4

ഹേ പർവതകുമാരി, ജനനമില്ലാത്തതും, നിർഗ്ഗുണവും, രൂപമില്ലാത്തതുമായ ബ്രഹ്മം എന്തു കാരണത്താലാണ് അയോധ്യയിലെ രാജാവായ തന്നെ വിചിത്രമായ കഥയെ വിസ്തരിച്ചു പറയാം, കേൾക്കൂ. ഏതൊരു പ്രഭുവിനെ മുനിവേഷത്തിൽ അനുജനോടുകൂടി കാട്ടിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുന്നതായി നീ കണ്ടുവോ, ആരുടെ കൃത്യങ്ങൾ സതിയുടെ രൂപത്തിൽ നിന്നെ ഭ്രാന്തിയാക്കി - അതിന്റെ ഛായ ഇന്നുവരേയ്ക്കും നിന്നെ വിടാതെ പിന്തുടരുന്നുവോ, മോഹമെന്ന അസുഖത്തിന് ഔഷധമായ അവന്റെ ചരിതത്തെ കേൾക്കൂ. ആ അവതാരത്തിൽ അവൻ ചെയ്ത ലീലകളെ എന്റെ കഴിവനുസരിച്ച് വിസ്തരിയ്ക്കാം. (യാജ്ഞവല്ക്യൻ തുടരുന്നു): ഹേ

ഭരദ്വാജ, ശങ്കരന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ഉമ സങ്കോചപ്പെട്ട്, പ്രേമത്തോടെ പുഞ്ചിരിച്ചു. വൃഷകേതു (ശിവൻ) പിന്നെ പ്രഭുവിന്റെ ആ അവതാരത്തിന്റെ കാരണത്തെ വിവരിച്ചാൻ തുടങ്ങി.

ദോ:

സോ മൈം തുമ് സന് കഹളു് സബു സുനു മൂനീസ് മന് ലാഇ,
രാമ് കഥാ കലി മല് ഹരനി മംഗല് കരനി സുഹാഇ. (141)

ഹേ മൂനീശ (ഭരദ്വാജ), ഞാൻ അതിനെപ്പറ്റിയെല്ലാം പറയാം. ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കൂ. ശ്രീരാമന്റെ കഥ കലിമലത്തെയെല്ലാം പാടെ തുടച്ചുനീക്കുന്നതും, മംഗളങ്ങളെ കൊടുക്കുന്നതും, അതിമനോഹരവുമാണ്. (141)

ചൗ:

സ്വയംഭു മനു അരു ശതരുപാ -
ജിൻഹ് തേം ഭൈ നരസൃഷ്ടി അനുപാ,
ദംപതി ധരമ് ആചരന് നീകാ -
അജ്ഹു് ഗാവ് ശ്രുതി ജിൻഹ് കൈ ലീകാ. 1

നൂപ് ഉത്താനപാദ് സുത് താസു -
ധ്രുവ് ഹരി ഭഗത് ഭയഉ സുത് ജാസു,
ലഘു സുത് നാമ് പ്രിയബ്രത് താഹീ -
ബേദ് പുരാന് പ്രസംസഹീ് ജാഹീ. 2

ദേവഹുതി പുനി താസു കുമാരീ -
ജോ മുനി കർദൂമ് കൈ പ്രിയ് നാരീ,
ആദിദേവ് പ്രഭു ദീനദയാലാ -
ജാര് ധരേള ജെഹിം കപില് കൃപാലാ. 3

സാംഖ്യ് സാന്ത്ര് ജിൻഹ് പ്രഗദ് ബഖാനാ -
തത്ത്വ് ബിചാര് നിപുന് ഭഗവാനാ,
തെഹിം മനു രാജ് കീൻഹ് ബഹു കാലാ -
പ്രഭു ആയസു സബ് ബിധി പ്രതിപാലാ. 4

സ്വായംഭുവമനുവിന് ശതരൂപയെന്ന ഭാര്യയുണ്ടായിരുന്നു. ആവരിൽ നിന്നാണ് ഈശ്വരസൃഷ്ടിയിൽ ഉപമയില്ലാത്ത ഈ മനുഷ്യസൃഷ്ടി

യുണ്ടായത്. ഈ ദമ്പതികളുടെ ധർമ്മാചരണങ്ങൾ ഉത്തമമായിരുന്നു. അവർ സ്ഥാപിച്ച സദാചാരനീതി ഇന്നും വേദങ്ങളാൽ പാടപ്പെടുന്നു. അവരുടെ പുത്രൻ മഹാഹരിഭക്തനായ ധ്രുവന്റെ അച്ഛനായ ഉത്താനപാദ രാജാവായിരുന്നു. മനുവിന്റെ ഇളയമകൻ, വേദങ്ങളാലും പുരാണങ്ങളാലും പ്രശംസിക്കപ്പെടുന്ന പ്രിയവ്രതനായിരുന്നു. അവർക്ക് ദേവഹുതിയെന്നു പേരുള്ള ഒരു പുത്രിയുമുണ്ടായിരുന്നു. അവൾ കർദ്ദമമുനിയുടെ പ്രിയഭാര്യയായിരുന്നു. അവൾ തന്റെ ഗർഭത്തിൽ സർവശക്തനും ദീനദയാളനുമായ ആദിദേവൻ കപിലമുനിയെ ധരിച്ചിരുന്നു. കൃപാലുവായ അദ്ദേഹം സാംഖ്യശാസ്ത്രത്തെ തുറന്ന് വ്യാഖ്യാനിച്ചു. ഭഗവാനായ അദ്ദേഹം തത്വചിന്തയിൽ നിപുണനായിരുന്നു. മനു മഹാരാജാവ് വളരെ നീണ്ടകാലം രാജ്യം ഭരിച്ച് പ്രഭുവിന്റെ കല്പനകളെ എല്ലാ വിധത്തിലും പാലിച്ചു.

സോ:

ഹോതു ന ബിഷയ് ബിരാഗ് ഭവന് ബസത് ഭാ ചൗഥപന്,
ഹൃദയ് ബഹുത് ദുഖ് ലാഗ് ജനമ് ഗതള ഹരിഭഗതി ബിനു. (142)

“ഞാനെന്റെ ജീവിതത്തിന്റെ നാലാമത്തെ സ്ഥിതിയിൽ (വാർദ്ധക്യം) എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. എന്നിട്ടും ഞാൻ എന്റെ വീട്ടിൽ - ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ വസിക്കുന്നു, പക്ഷേ ഇന്ദ്രിയസുഖഭോഗങ്ങളുടെ സ്വാദ് എനിക്ക് നഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടില്ല.” അദ്ദേഹം സ്വയം പറഞ്ഞു. തന്റെ ജീവിതം ഹരിഭക്തിയില്ലാതെ വ്യഥാവായിപ്പോയല്ലോ എന്നദ്ദേഹത്തിന് മനസ്സിൽ വലിയ ദുഃഖമുണ്ടായിരുന്നു. (142)

ചൗ:

ബരബസ് രാജ് സുതഹി തബ് ദീൻഹാ -
നാതി സമേത് ഗവന് ബന് കീൻഹാ,
തീരഥ് ബർ നൈമിഷ് ബിഖ്യാതാ -
അതി പുനീത് സാധക് സിധി ദാതാ. 1

ബസഹിം തഹാ മുനി സിദ്ധ് സമാജാ -
തഹ് ഹിയ് ഹരഷി ചലേള മനു രാജാ,
പഥ് ജാത് സോഹഹിം മതിധീരാ -
ഗ്യാന് ഭഗതി ജനു ധരേം സരീരാ. 2

പഹു്ചേ ജാതു യേനുമതി തീരാ -
ഹരഷി നഹാനേ നിർമലീ നീരാ,
ആഷ്ട മിലന് സിദ്ധ് മുനി ഗ്യാനീ -
ധരമ് ധൂരന്ധർ നൃപരിഷി ജാനീ. 3

ജഹ് ജഹ് തീരഥ് രഹേ സുഹാഷ്ട -
മുനിൻഹ് സകല് സാദർ കരവാഷ്ട,
കൃസ് സരീർ മുനിപദ് പരിധാനാ -
സത് സമാജ് നിത് സുനഹിം പുരാനാ. 4

മനു പിന്നെ തന്റെ സിംഹാസനത്തെ ഒഴിഞ്ഞ് തന്റെ പുത്രന് കൊടുത്ത ശേഷം തന്റെ ഭാര്യയോടുകൂടി വനത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. എല്ലാ തീർഥ സ്ഥലങ്ങളിലും മികച്ചത് പേരുകേട്ട നൈമിഷാരണ്യമാണ്. അത് അത്യധികം പാവനവും സാധകന്മാർക്ക് ഫലപ്രദവുമാണ്. അനവധി മുനിമാരും സിദ്ധന്മാരും അവിടെ വസിച്ചിരുന്നു. മനസ്സിൽ സന്തോഷത്തോടെ മനുഹാരാജാവ് ആ സ്ഥലത്തേയ്ക്ക് പോയി. ധീരമതികളായ രാജാവും രാജ്ഞിയും വഴിയിൽക്കൂടി പോകുമ്പോൾ ജ്ഞാനവും ഭക്തിയും ഉടലെടുത്തപോലെ കാണപ്പെട്ടു. ഗോമതീതീരത്തെത്തിയപ്പോൾ അവർ നിർമ്മലമായ ജലത്തിൽ സ്നാനം ചെയ്തു. രാജദമ്പതിയെ ധർമ്മധൂരന്ധരനെന്നറിഞ്ഞ് സിദ്ധന്മാരും ജ്ഞാനികളായ മുനിമാരും അദ്ദേഹത്തെ കാണാൻ വന്നു. അവർ അവരെ അവിടുവിടെ സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്ന പാവനങ്ങളും മനോഹരങ്ങളുമായ സ്ഥലങ്ങളിലേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോയി. മെലിഞ്ഞ ശരീരത്തോടും താപസവസ്ത്രത്തോടുമിരുന്ന അവർ ദിനവും സാധുക്കളുടെ സദസ്സിൽ പുരാണങ്ങളെ കേട്ടിരുന്നു.

ദോ:
ദാദസ് അച്ഛർ മന്ത് പുനി ജപഹിം സഹിത് അനുരാഗ്,
ബാസുദേവ് പദ് പങ്കരുഹ് ദമ്പതി മന് അതി ലാഗ്. (143)

പിന്നെ അവർ “ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ” എന്ന ദാദശാക്ഷര മന്ത്രത്തെ ഭക്തിശ്രദ്ധയോടെ ജപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവരുടെ മനസ്സ്

ഭഗവാൻ വാസുദേവന്റെ പാദാരവിന്ദങ്ങളിൽ അത്യന്തം പ്രേമത്തോടെ ലയിച്ചിരുന്നു. (143)

ചൗ:

കരഹിം അഹാർ സാക് ഫല് കന്ദാ -
സുമിർഹി ബ്രഹ്മ സച്ചിദാനന്ദാ,
പുനി ഹരി ഹേതു കരന് തപ് ലാഗേ -
ബാരി അധാർ മുല് ഫല് ത്യാഗേ. 1

ഉര് അഭിലാഷ് നിരന്തര് ഹോഹു -
ദേഖിഅ നയന് പരമ് പ്രഭു സോഹു,
അഗുന് അഖണ്ഡ് അനന്ത് അനാദീ -
ജെഹി ചിന്തഹിം പരമാരഥ്ബാദീ. 2

നേതി നേതി ജെഹി ബേദ് നിരൂപാ -
നിജാനന് നിരൂപായി അനുപാ,
സംഭു ബിരഞ്ചി ബിഷ്നു ഭഗവാനാ -
ഉപജഹി ജാസു അംസ് തേം നാനാ. 3

ഐസെഉ പ്രഭു സേവക് ബസ് അഹഹു -
ഭഗത് ഹേതു ലീലാതനു ഗഹഹു,
ജം യഹ് ബചന് സത്യ ശ്രുതി ഭാഷാ -
തൗ ഹമാര് പുജിഹി അഭിലാഷാ. 4

അവർ സന്ധ്യമൂലഫലങ്ങളെ ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് സച്ചിദാനന്ദബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വീണ്ടും അവർ, മൂലഫലങ്ങളെ ത്യജിച്ച് വെള്ളം മാത്രം കഴിച്ചുകൊണ്ട്, ശ്രീഹരിയെ ഉദ്ദേശിച്ച് തപസ്സു ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. “നിർഗുണനും, പൂർണ്ണനും (ഖണ്ഡമില്ലാത്തവൻ) ആദിയന്തമില്ലാത്തവനും, പരമാർഥവാദികളാൽ ചിന്തിക്കപ്പെടുന്നവനും, വേദങ്ങളാൽ “നേതി നേതി” - ഇതല്ല ഇതല്ല - എന്ന് വർണ്ണിക്കപ്പെടുന്നവനും, നിജാനന്ദമയനും, ഉപാധികളില്ലാത്തവനും, ഉപമയില്ലാത്തവനും, ആരുടെ ഒരംശത്തിൽ നിന്നും നിരവധി ബ്രഹ്മാക്കളും, വിഷ്ണുമാരും, ശിവന്മാരും ഉണ്ടാകുന്നുവോ, അങ്ങനെയുള്ള മഹാപ്രഭുവിനെ തങ്ങളുടെ കണ്ണു കളാൽ കാണണമെന്ന് അവരുടെ മനസ്സിൽ അമിതമായ അഭിലാഷം നിരന്തരം ഉണ്ടായിരുന്നു.

അങ്ങനെയുള്ള പ്രഭുകൂടി തന്റെ ഭക്തന്മാരുടെ ഇച്ഛക്കധീനനാണ്. അവർക്കുവേണ്ടി ലീലാവിനോദത്തിനായി രൂപം ധരിയ്ക്കുന്നു. വേദങ്ങളിലെ ഈ വാക്കുകൾ സത്യമാണെങ്കിൽ നമ്മളുടെ ആഗ്രഹം തീർച്ചയായും ഫലപ്രദമാവും.”

ദോ:

എഹി ബിധി ബീതേ ബർസ് ഷട് സഹസ് ബാരി അഹാർ,
സംബത് സപ്ത് സഹസ്ര പുനി രഹേ സമീർ അധാർ. (144)

ഈവിധം ആറായിരം വർഷം ജലാഹാരം കഴിച്ച് അവർ ജീവിച്ചു. പിന്നെ ഏഴായിരം വർഷം വായു മാത്രം ഭക്ഷിച്ച് ജീവിച്ചു. (144)

ചൗ:

ബർഷ് സഹസ് ദസ് ത്യാഗൈ സോഘ -
ഠാഡേ രഹേ എക് പദ് ദോഘ,
ബിധി ഹരി ഹർ തപ് ദേഖി അപാരാ -
മനു സമീപ് ആഘ ബഹു ബാരാ. 1

മാഗഹു ബർ ബഹു ഭാതി ലൊഭാഘ -
പരമ് ധീർ നഹിം ചലഹിം ചലാഘ,
അസ്ഥിമാത് ഹൊഇ രഹേ സരീരാ -
തദപി മനാഗ് മന്ഹിം നഹിം പീരാ. 2

പ്രഭു സർബഗ്യ് ദാസ് നിജ് ജാനീ -
ഗതി അനന്ത്യ് താപസ് നൃപ് രാനീ,
മാഗു മാഗു ബരു ഭൈ നദ് ബാനീ -
പരമ് ഗഭീർ കൃപാമൃത് സാനീ. 3

മൃതക് ജിആവനി ഗിരാ സുഹാഘ -
ശ്രവന് രസ്യ് ഹൊഇ ഉർ ജബ് ആഘ,
ഹൃഷ്ട്പുഷ്ട് തന് ഭാഘ സുഹാഘ -
മാനഹൃഃ അബ്ഹിം ഭവന് തേ ആഘ. 4

അടുത്ത പത്തായിരം വർഷം അവർ വായു ശ്വസിയ്ക്കുവാൻകൂടി നിരസിച്ച് (ശ്വാസമടക്കിക്കൊണ്ട്) ഒറ്റക്കാലിൽ നിന്നു. അവരുടെ മികച്ച തപസ്സിനെ

കണ്ട് ബ്രഹ്മവിഷ്ണുമഹേശ്വരർ വീണ്ടും വീണ്ടും മനുവിനെ സമീപിച്ച് “വരം ചോദിക്കൂ” എന്ന് അദ്ദേഹത്തെ പലവിധത്തിൽ പ്രലോഭിപ്പിച്ചു. പക്ഷേ രാജാവും രാജ്ഞിയും അത്യന്തം ദുഃഖരായിരുന്നു. അവരുടെ നിശ്ചയത്തിൽനിന്നും അവരെ പിന്തിരിയ്ക്കാൻ ദൈവങ്ങൾ ശ്രമിച്ചിട്ടും അവർ വ്യതിചലിച്ചില്ല. അവരുടെ ശരീരം അസ്ഥികൂടസദൃശമായി രുനാലും, അവരുടെ മനസ്സിൽ യാതൊരു പീഡയുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. സർവജ്ഞനായ പ്രഭു ഇപ്പോൾ രാജാവും രാജ്ഞിയും തന്റെ സ്വന്തം സേവകന്മാരാണെന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞു. താപസദമ്പതികൾ പ്രഭുവിനെ മാത്രം അനന്യഗതിയായി ഭാവിച്ചിരുന്നു. ഇതിനിടയിൽ ആകാശത്തിൽ നിന്നും അത്യന്തം ഗംഭീരമായ വാണിയുദിച്ചു: “ഒരു വരം ചോദിക്കൂ” എന്ന്. ആ സ്വരം അത്രയ്ക്കും കരുണാമൃതം നിറഞ്ഞതായിരുന്നു, അത് മരിച്ചവരില്ലാടി ജീവൻ പ്രവേശിപ്പിയ്ക്കുമാറായിരുന്നു. ചെവിദാരങ്ങളിൽ കൂടി ചെന്ന് അത് അവരുടെ ഹൃദയത്തിനകത്തെത്തിയപ്പോൾ അവരുടെ ശരീരം ഇപ്പോൾ വീട്ടിൽനിന്നും തിരിച്ചു വന്നപോലെ ആകർഷകവും പുഷ്പിയുള്ളതുമായി മാറി.

ദോ:

ശ്രവന് സുധാ സമ് ബചന് സുനി പുലക് പ്രഹുല്ലിത് ഗാത്,
ബോലേ മനു കരി ദണ്ഡവത് പ്രേമ് ന ഹൃദയ് സമാത്. (145)

രാജദമ്പതികൾ ചെവികൾക്കുമൃതംപോലുള്ള ആ വാക്കുകൾ കേട്ട് രോമാഞ്ചം കൊണ്ട് ശരീരം പുളകിതമായി. പിന്നെ നിലത്ത് ദണ്ഡ നമസ്കാരം ചെയ്ത് ഹൃദയം പ്രേമപൂരിതമായി, മനു പറഞ്ഞു: (145)

ചൗ:

സുനു സേവക് സുരതരു സുരധേനു -
ബിധി ഹരി ഹർ ബന്ദിത് പദ് ഭേനു,
സേവത് സുലഭ് സകല് സുഖ് ദായക് -
പ്രനതപാല് സചരാചര് നായക്.

1

ജം അനാഥ് ഹിത് ഹമ് പര് നേഹു -
തൗ പ്രസന്ന് ഹൊതു യഹ് ബര് ദേഹു,
ജോ സരുപ് ബസ് സിഖ് മന് മാഹീം -

ജെഹി കാരൻ മുനി ജതൻ കരാഹീം. 2

ജോ ഭുസുണ്ഡി മൻ മാനസ് ഹംസാ -
സഗുൻ അഗുൻ ജെഹി നിഗമ് പ്രസംസാ,
ദേവഹിം ഹമ് സോ രൂപ് ഭരി ലോചൻ -
കൃപാ കരഹു പ്രനതാരതി മോചൻ. 3

ദമ്പതി ബചൻ പരമ് പ്രിയ് ലാഗേ -
മൃദുല് ബിനീത് പ്രേമ് രസ് പാഗേ,
ഭഗത് ബഹല് പ്രഭു കൃപാനിധാനാ -
ബിസ്വബാസ് പ്രഗടേ ഭഗവാനാ. 4

“പ്രഭോ, കേട്ടാലും. അങ്ങ് അങ്ങയുടെ ഭക്തന്മാർക്ക് കല്പതരുവും കാമധേനുവുമാണ്. അങ്ങയുടെ പാദരേണുക്കളെ ബ്രഹ്മവിഷ്ണു മഹേശ്വരന്മാർ വന്ദിക്കുന്നു. അങ്ങ് എളുപ്പത്തിൽ സേവിക്കാൻ കഴിയുന്നവനും സകലസുഖദായകനുമാണ്. അങ്ങ് ആശ്രിതരക്ഷകനും സകല ചരാചരങ്ങളുടേയും നായകനുമാണ്. ഹേ അനാഥബന്ധോ, അങ്ങയ്ക്ക് ഞങ്ങളുടെ പേരിൽ സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ ഞങ്ങൾക്ക് ഈ വരം തന്നാലും. ശിവന്റെ മനസ്സിൽ വിളങ്ങുന്നതും, മുനിമാരാൽ പ്രാർഥിക്കപ്പെടുന്നതും, ഭുസുണ്ഡിയുടെ മാനസസരസ്സിൽ വിഹരിക്കുന്ന ഹംസമായതും, വേദങ്ങളാൽ സഗുണനെന്നും നിർഗുണനെന്നും പ്രശംസിക്കപ്പെടുന്നവനുമായ ആ രൂപത്തെ ഞങ്ങളുടെ കണ്ണുകൾ ആസ്വദിക്കുമാറ് കാണിച്ചുതരാൻ കൃപയുണ്ടാവണം.” രാജദമ്പതികളുടെ മൃദുവും, വിനീതവും, പ്രേമരസം നിറഞ്ഞതുമായ വാക്കുകൾ പ്രഭുവിന് അത്യന്തം ഇഷ്ടമായി. ഭക്തവത്സലനും കൃപാനിധിയും, എങ്ങും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നവനുമായ ഭഗവാൻ അവരുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷനായി.

ദോ:

നീല് സരോരുഹ് നീല് മനി നീല് നീരധര് സുധമ്,
ലാജഹിം തന് സോഭാ നിരഖി കോടി കോടി സത് കാമ്. (146)

നീലത്താമരപോലെ (മൃദുവും), ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലുപോലെ (തിളങ്ങുന്നതുമായ) നീലമേഘവർണ്ണമേനിയെ കണ്ട് കോടികോടിക്കണക്കിൽ മന്ദമന്മാർ ലജ്ജിതരായി. (146)

ചൗ:

സരഭ് മയങ്ങ് ബദന് ഛബി സീംവാ -
 ചാരു കപോല് ചിബുക് ദര് ശ്രീവാ,
 അധര് അരുന് രദ് സുന്ദര് നാസാ -
 ബിധു കര് നികര് ബിനിദക് ഹാസാ. 1

നവ് അംബുജ് അംബക് ഛബി നീകീ -
 ചിതവനി ലലിത് ഭാവനീ ജീ കീ,
 ഭൂകുടി മനോജ് ചാപ് ഛബി ഹാരി -
 തിലക് ലലാട് പടല് ദുതികാരി. 2

കുണ്ഡല് മകര് മുകുട് സിര് ഭ്രാജാ -
 കൂടില് കേസ് ജനു മധുപ് സമാജാ,
 ഉര് ശ്രീബത്സ് രൂചിര് ബനമാലാ -
 പദിക് ഹാര് ഭൂഷണ് മനിജാലാ. 3

കേഹരി കന്ധര് ചാരു ജനേഘ -
 ബാഹു ബിഭൂഷന് സുന്ദര് തേഘ,
 കരി കര് സരിസ് സുഭഗ് ഭൂജദണ്ഡാ -
 കടി നിഷംഗ് കര് സര് കോദണ്ഡാ. 4

ശരത്ചന്ദ്രനെപ്പോലുള്ളമുഖം സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പൂർണ്ണതയായിരുന്നു. അവിടുത്തെ കവിതകളും താടിയും മനോഹരമായിരുന്നു. കഴുത്തിന് ശംഖിന്റെ ആകൃതിയായിരുന്നു. ചുവന്ന ചുണ്ടുകളും, പല്ലുകളും, മൂക്കും ചന്തമുള്ളതായിരുന്നു. അവിടുത്തെ മന്ദസ്ഥിതം ചന്ദ്രികയെ ലജ്ജിപ്പിച്ചിരുന്നു. കണ്ണുകൾ പുതിതായി വിരിഞ്ഞ താമരപ്പൂവിനെപ്പോലെ അതി സുന്ദരമായിരുന്നു. നോട്ടം മനം കവരുന്നതായിരുന്നു. പുരിവങ്ങൾ കാമദേവന്റെ വില്ലിന്റെ ശോഭയെ കവർന്നിരുന്നു. നെറ്റിയിൽ തിലകം ശോഭിച്ചിരുന്നു. ചെവികളിൽ മകരകുണ്ഡലങ്ങളും തലയിൽ മുകുടവും വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ചുരുണ്ട തലമുടി വണ്ടിൻകൂട്ടം പോലിരുന്നു. മാറത്ത് ശ്രീവത്സവും മനോഹരമായ വനമാലയും, രത്നമാലയും, മറ്റാഭരണങ്ങളും വിലസിക്കൊണ്ടിരുന്നു. തോളുകൾ സിംഹത്തിന്റേതു പോലെയിരുന്നു. അതിൽ പൂണൂൽ തൊങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. നീണ്ട മനോ

ഹരമായ കൈകൾ ആനയുടെ തുമ്പിക്കൈ പോലെയിരുന്നു. അവയെ അലങ്കരിച്ചിരുന്ന ആഭരണങ്ങളും മനോഹരമായിരുന്നു. അരയിൽ തുണീരവം (ശരക്കൂട്) കൈകളിൽ അമ്പും വില്ലും ധരിച്ചിരുന്നു.

ദോ:

തഡിത് ബിനിന്ദക് പീത പദ് ഉദർ രേഖ് ബർ തീനി,
നാഭി മനോഹർ ലേതി ജനു ജമുന് ഭവ് ചരബി ഹീനി. (147)

അവിടുത്തെ മഞ്ഞപ്പട്ട് മിന്നൽപ്പിണരുകളെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. വയറ്റിൽ മൂന്നു മടിപ്പുകളുണ്ടായിരുന്നു. മനോഹരമായ പൊക്കിൾ യമുനാനദിയുടെ ചുഴികളുടെ അഴകിനെ കവർന്നിരുന്നു. (147)

ചൗ:

പദ് രാജീവ് ബരനി നഹിം ജാഹീം -
മുനി മന് മധുപ് ബസഹിം ജെൻഹ് മാഹീം,
ബാമ് ഭാഗ് സോഭിത് അനുകുലാ -
ആദിസക്തി ഹരബിനിധി ജഗ്മുലാ. 1

ജാസു അംസ് ഉപജഹിം ഗുന്ഖാനീ -
അഗനിത് ലച്ഛി ഉമാ ബ്രഹ്മാനീ,
ഭൂകുടി ബിലാസ് ജാസു ജഗ് ഹോഹു -
രാമ് ബാമ് ദിസി സീതാ സോഹു. 2

ഹരബിസമുദ്ര് ഹരി രൂപ് ബിലോകീ -
എക്ടക് രഹേ നയന് പദ് രോകീ,
ചിതവഹിം സാദർ രൂപ് അനുപാ -
തൃപ്തി ന മാനഹിം മനു സതരുപാ. 3

ഹരഷ് ബിബസ് തന് ദസാ ഭൂലാനീ -
പരേ ദണ്ഡ് ഇവ ഗഹി പദ് പാനീ,
സിർ പരസേ പ്രഭു നിജ് കർ കഞ്ജാ -
തൂരത് ഉഠാഷ്ട കരുനാപുഞ്ജാ. 4

മുനിമാരുടെ ഹൃദയങ്ങളെ തേൻവണ്ടുകളെപ്പോലെ ആകർഷിക്കുന്ന അവിടുത്തെ പാദകമലങ്ങൾ വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ

ഇടതുഭാഗത്ത് ആദിശക്തിയും, ഭർത്താവിന്നനുകൂലമായവളും, സൗന്ദര്യ നിധിയും, ജഗത്തിന്റെ മൂലകാരണവുമായ സീതാദേവി ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ആരുടെ അംശത്തിൽനിന്നും എണ്ണറ്റ ഗുണനിധികളായ ലക്ഷ്മി മാറും, ഉമ്മാരും, സരസ്വതിമാരും പ്രകടമാകുന്നുവോ, ആരുടെ പുരിവങ്ങളുടെ വിലാസത്താൽ ഈ ജഗത്ത് ഉണ്ടാകുന്നുവോ, അവൾ തന്നെയാ യിരുന്നു ആ സീത. സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സാഗരമായ ശ്രീഹരിയുടെ രൂപത്തിൽ മനുവും ശതരൂപയും കണ്ണിമകൊട്ടാതെ ഉറ്റുനോക്കി നിന്നു. ഉപമയില്ലാത്ത ആ രൂപത്തെ ആദരവോടെ നോക്കി അവർക്ക് തൃപ്തി വന്നില്ല. ആനന്ദത്തള്ളലാൽ അവർ തങ്ങളുടെ ശരീരത്തെ മറന്ന് നിലത്ത് ദണ്ഡം പോലെ വീണ് കൈകളാൽ അവിടുത്തെ പാദങ്ങളെ കെട്ടി പിടിച്ചു. കരുണാനിധിയായ പ്രഭു അവരുടെ തലകളെ തന്റെ കൈകളാൽ തൊട്ട് പെട്ടെന്ന് അവരെ തൂക്കിയെഴുന്നേല്പിച്ചു.

ഭോ:

ബോലേ കൃപാനിധാൻ പുനി അതി പ്രസന്ന് മൊഹി ജാനി,
മാഗഹു ബർ ജൊഇ ഭാവ് മന് മഹാദാനി അനുമാനി. (148)

കരുണാനിധിയായ പ്രഭു പിന്നെ പറഞ്ഞു: “ഞാൻ അത്യന്തം പ്രസന്നനും വലിയ ദാതാവുമാണെന്നറിഞ്ഞ് നിങ്ങൾക്ക് മനസ്സിൽ തോന്നുന്ന ഏതു വരം വേണമെങ്കിലും ചോദിച്ചുകൊള്ളുവിൻ.” (148)

ചൗ:

സുനി പ്രഭു ബചന് ജോരി ജുഗ് പാനീ -
ധരി ധീരജു ബോലീ മുദു ബാനീ,
നാഥ് ദേഖി പദ് കമല് തുംഹാരേ-
അബ് പുരേ സബ് കാമ് ഹമാരേ. 1

ഏക് ലാലസാ ബഡി ഉദ് മാഹീം -
സുഗമ് അഗമ് കഹി ജാതി സൊ നാഹീം,
തുംഹഹി ദേത് അതി സുഗമ് ഗൊസാഇം -
അഗമ് ലാഗി മൊഹി നിജ് കൃപനാഇം. 2

ജമാ ദരിദ്ദ് ബിബുഡ് തരു പാഇം -
ബഹു സമ്പതി മാഗത് സകുചാഇം,

താസു പ്രഭാത ജാൻ നഹിം സോഹു -
തഥാ ഹൃദയ് മമ സംസയ് ഹോഹു. 3

സോ തുംഹ് ജാനഹു അന്തർജാമീ -
പുരവഹു മോർ മനോരമ് സ്വാമീ,
സകുച് ബിഹാതു മാഗു നൃപ് മോഹീ -
മോരോ നഹിം അദേയ് കചു തോഹീ. 4

പ്രഭുവിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട് മനു കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് ധൈര്യത്തെ വരുത്തിക്കൊണ്ട് മൃദുസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: “അങ്ങയുടെ പാദകമലങ്ങളെ ഞങ്ങൾ കണ്ടശേഷം ഞങ്ങളുടെ എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും പൂർണ്ണമായി കഴിഞ്ഞു. എങ്കിലും ഒരു ഉല്ലാസമായ ഇച്ഛ ഇനയും തങ്ങിനില്ക്കുന്നു. അത് സുലഭമാണെങ്കിലും അതേ സമയം ലഭിക്കാൻ കഠിനവുമാണ്. അതിനാൽ അതിനെ പറഞ്ഞറിയിക്കാനാവില്ല. ഒരു ദരിദ്രൻ കല്പവൃക്ഷം കണ്ടെത്തി അതിന്റെ മഹത്വമറിയാതെ അമിതമായ ധനം ചോദിക്കാൻ സങ്കോചപ്പെടുന്നതുപോലെ എന്റെ മനസ്സിൽ സംശയമുദിക്കുന്നു. അന്തര്യാമി യായ അങ്ങ് എന്റെ മനസ്സിനെയും. അതിനാൽ, ഹേ സ്വാമീ, എന്റെ മനോരമത്തെ പൂരിച്ചാലും.” “ഹേ രാജൻ, സങ്കോചപ്പെടാതെ ചോദിച്ചുകൊള്ളൂ. എനിക്ക് തരാനാവാത്തത് ഒന്നുംതന്നെയില്ല.”

ദോ:
ദാനി സിരോമനി കൃപാനിധി നാഥ് കഹളു സതി ഭാള,
ചാഹളു തുംഹഹി സമാൻ സുത് പ്രഭു സന് കവന് ദുരാള. (149)

“ഹേ ദാനശിരോമണേ, കൃപാനിധേ, ഞാനെന്റെ സത്യമായ ആഗ്രഹത്തെ പറയാം. എനിക്ക് അങ്ങയെപ്പോലെയൊരു പുത്രനുണ്ടാവണം. എനിക്ക് അങ്ങയിൽനിന്നും ഒന്നും തന്നെ മറച്ചുവെക്കാനില്ല.” (149)

ചൗ:
ദേഖി പ്രീതി സുനി ബചന് അമോലേ -
ഏവമസ്തു കരുനാനിധി ബോലേ,
ആപു സരിസ് ഖോജം കഹ് ജാഹു -
നൃപ് തവ തനയ് ഹോബ് മൈ ആഹു. 1

സതരുപഹി ബിലോകി കർ ജോരോ -
ദേബി മാഗു ബരു ജോ രൂചി തോരോ,
ജോ ബരു നാഥ് ചതുർ നൂപ് മാഗാ -
സൊഇ കൃപാല് മൊഹി അതി പ്രിയ് ലാഗാ. 2

പ്രഭു പരന്തു സുറി ഹോതി ഡിറാഇ -
ജദപി ഭഗത് ഹിത് തുംഹഹി സൊഹാഇ,
തുംഹ് ബ്രഹ്മാദി ജനക് ജഗ് സ്വാമീ -
ബ്രഹ്മ് സകല് ഉർ അന്തർജാമീ. 3

അസ് സമുദ്ധത് മന് സംസയ് ഹോഇ -
കഹാ ജോ പ്രഭു പ്രവാന് പുനി സോഇ,
ജേ നിജ് ഭഗത് നാഥ് തവ അഹഹീം -
ജോ സുഖ് പാവഹിം ജോ ഗതി ലഹഹീം. 4

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭക്തിയെ കണ്ട്, അമൂല്യമായ വാക്കുകളെ കേട്ട്, കരുണാനിധിയായ പ്രഭു “അങ്ങനെയൊന്നുവെട്ടെ, പക്ഷേ എന്നെപ്പോലൊരുവനെ അന്വേഷിച്ച് ഞാനെവിടെപ്പോകും? ഹേ രാജൻ, ഞാൻ തന്നെ നിങ്ങൾക്ക് പുത്രനായി വരാം.” പിന്നെ കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് നിന്നിരുന്ന ശതരുപയെ കണ്ട് “ഹേ ദേവി നിനക്ക് ഇഷ്ടമുള്ള ഏതു വരമായാലും ചോദിച്ചുകൊള്ളൂ.” എന്നു പറഞ്ഞു. “സ്വാമീ, സമർത്ഥനായ രാജാവ് ചോദിച്ച വരം തന്നെ എനിക്കും വളരെ ഇഷ്ടമായി. പക്ഷേ, പ്രഭോ, അതൊരു വലിയ ദുഃസ്സാഹസം തന്നെയാണ്, അങ്ങയ്ക്ക് ഇഷ്ടമായിരുന്നാൽ കൂടി. അങ്ങ് ബ്രഹ്മാവിന്റേയും മറ്റു ദേവന്മാരുടേയും പിതാവാണ്, ജഗത്തിന്റെയെല്ലാം സ്വാമിയാണ്, സർവ്വാന്തര്യമായിരുന്ന പരബ്രഹ്മമാണ്. ഈവിധം മനസ്സിലാക്കി, എന്റെ മനസ്സിൽ സംശയം നിറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. പക്ഷേ, അങ്ങു പറഞ്ഞത് തിരുത്താനാവാത്തതാണ്. ഹേ നാഥ, അങ്ങയുടെ ഭക്തന്മാർ അനുഭവിയ്ക്കുന്ന ആനന്ദം - പ്രാപിയ്ക്കുന്ന ഗതി -.. ..”

ദോ:

സൊഇ സുഖ് സൊഇ ഗതി സൊഇ ഭഗതി സൊഇ നിജ് ചരന്സനേഹു,
സൊഇ ബിബേക് സൊഇ രഹനി പ്രഭു ഹർഹി കൃപാ കരി ദേഹു. (150)

“- ഹേ പ്രഭോ, അതേ സുഖം, അതേ ഗതി, അതേ ഭക്തി, അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ അതേ സ്നേഹം, അതേ വിവേകം, അതേ ജീവിതരീതി - അങ്ങ് കൃപയാ ഞങ്ങൾക്കും അനുവദിച്ചു തന്നാലും.” (150)

ചൗ:

സുനി മൃദു ഗുഡ് രുചിർ ബർ രചനാ -
കൃപാസിന്ധു ബോലേ മൃദു ബചനാ,
ജോ ക്ഷരു രുചി തുംഹരേ മന് മാഹീം -
മൈം സോ ദീൻഹ് സബ് സംസയ് നാഹീം. 1

മാതു ബിബേക് അലൗകിക് തോരോം -
കബഹു് ന മിടിഹി അനുഗ്രഹ് മോരോം,
ബന്ദി ചരന് മനു കഹെഉ ബഹോരീ -
അവർ ഏക് ബിനതീ ബ്രഭു മോരീ. 2

സുത് ബിഷഇക് തവ പദ് രതി ഹോഉൗ -
മൊഹി ബഡ് മുഡ് കഹെ കിന് കോഉൗ,
മനി ബിനു ഫനി ജിമി ജല് ബിനു മീനാ -
മമ ജീവന് തിമി തുംഹഹി അധീനാ. 3

അസ് ബരു മാഗി ചരന് ഗഹി രഹെഉൗ -
ഏവമസ്തു കരുണാനിധി കഹെഉൗ,
അബ് തുംഹ് മമ അനുസാസന് മാനീ -
ബസഹു ജാഇ സുരപതി രജധാനീ. 4

ശതരുപയുടെ മൃദുവും, ഗുഡുവും, മനോഹരവും, ഉത്തമവുമായ വാർത്ത കേട്ട് കൃപാസിന്ധുവായ പ്രഭു സൗമ്യമായ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: “നിങ്ങൾ മനസ്സിൽ ആശിച്ച എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളേയും ഞാൻ സാധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. അതിൽ യാതൊരു സംശയവുമില്ല. മാതാവേ, എന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ നിങ്ങളുടെ അലൗകികമായ വിവേകം ഒരിയ്ക്കലും നഷ്ടമാവില്ല.” പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വണങ്ങിക്കൊണ്ട് മനു വീണ്ടും പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, എനിക്ക് ഒരപേക്ഷ കൂടിയുണ്ട്. ഒരുവന് തന്റെ പുത്രന്മേലുണ്ടാവുന്നപോലെയുള്ള ആസക്തി എനിക്ക് അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിലുണ്ടാവണം. എന്നെ പരമ വിഡ്ഢിയെന്ന് ആരെങ്കിലും പറഞ്ഞാലും വിരോധമില്ല. ഒരു സർപ്പത്തിന്

തന്റെ ശിരസ്സിലെ മണിയില്ലാതെ, മത്സ്യത്തിന് ജലമില്ലാതെ, എങ്ങനെ ജീവിയ്ക്കുവാനാവില്ലയോ, അതുപോലെ എന്റെ ജീവനും അങ്ങയെ മാത്രം അവലംബിച്ച് കഴിയുമാറാവട്ടെ.” ഈ വരം ചോദിച്ച് രാജാവ് പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. പ്രഭുവും, “തമാസ്സു. ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ എന്റെ ആദേശമനുസരിച്ചുകൊണ്ട് പോയി ദേവേന്ദ്രന്റെ രാജധാനിയിൽ താമസിയ്ക്കുവിൻ.”

സോ:

തഹ് കരി ഭോഗ് ബിസാൽ താത് ഗഷ്ട് കചു കാല് പുനി,
ഹൊഇഹഹു അവധ് ഭുആല് തബ് മൈം ഹോബ് തുംഹാർ സുത്.(151)

“അവിടെ ഭോഗവിലാസങ്ങളെ അനുഭവിച്ച്, കുറെക്കാലം കഴിഞ്ഞ്, പ്രിയ പിതാവേ, അയോധ്യാരാജാവായി ജനിയ്ക്കുവിൻ. പിന്നെ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ പുത്രനായി വരാം.” (151)

ചൗ:

ഇച്ഛാമയ് നർബേഷ് സുവാരോ -
ഹൊഇഹഹു പ്രഗട് നികേത് തുഹാരോ,
അംസന്ദർ സഹിത് ദേഹ് ധരി താതാ -
കരിഹഹു ചരിത് ഭഗത് സുഖദാതാ. 1

ജേ സുനി സാദർ നർ ബഡഭാഗീ -
ഭവ് തരിഹഹിം മമതാ മദ് ത്യാഗീ,
ആദിസക്തി ജെഹിം ജഗ് ഉപജായാ -
സൊഇ അവതരിഹി മോരി യഹ് മായാ. 2

പുരളബ് മൈം അഭിലാഷ് തുംഹാരാ -
സത്യ് സത്യ് പന് സത്യ് ഹമാരാ,
പുനി പുനി അസ് കഹി കൃപാനിധാനാ -
അന്തർധാന് ഭക്ത ഭഗവാനാ. 3

ദമ്പതി ഉർ ധരി ഭഗത് കൃപാലാ -
തെഹി ആശ്രമ് നിവസേ കചു കാലാ,
സമയ് പാഇ തനു തജി അനയാസാ -
ജാഇ കീൻഹ് അമരാവതി ബാസാ. 4

“സ്വേച്ഛയായി ഞാൻ മാനുഷരൂപം ധരിച്ച് നിങ്ങളുടെ വീട്ടിൽ പ്രകടമാവാം. എന്റെ അംഗങ്ങളോടുകൂടി ശരീരം ധരിച്ച് എന്റെ ഭക്തന്മാരെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നവിധം ലീലകൾ ചെയ്യാം. ആ വിനോദങ്ങളെ അഭിമാനവും മദവും ത്യജിച്ച് ആദരവോടെ കേൾക്കുന്ന മഹാഭാഗ്യവാന്മാർ ഭവസാഗരത്തെ കടക്കും. ഈ മായ ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിച്ച ആദിശക്തിയല്ലാതെ മറ്റാരുമല്ല. അവളും സ്വയം പ്രകടമാവും. ഈവിധം ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ആഗ്രഹത്തെ നിറവേറ്റും. എന്റെ ഈ ശപഥം സത്യം, സത്യം, സത്യമായിരിക്കും. ഈവിധം വീണ്ടും വീണ്ടും പറഞ്ഞ് കൃപാനിധിയായ ഭഗവാൻ മറഞ്ഞു. ഭക്തവത്സലനായ പ്രഭുവിന്റെ രൂപത്തെ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് ആ ദമ്പതികൾ കുറെക്കാലം ആ ആശ്രമത്തിൽ താമസിച്ചു. പിന്നെ യഥാകാലം തങ്ങളുടെ ശരീരത്തെ ആനന്ദാസനമായി ത്യജിച്ച് അവർ അമരാവതിയിൽ പോയി താമസിച്ചു.

ദോ:

യഹ് ഇതിഹാസ് പുനീത് അതി ഉമഹി കഹീ വൃഷകേതു,
ഭരദ്വാജ് സുനു അപർ പുനി രാമ് ജനമ് കർ ഹേതു. (152)

അതിപാവനമായ ഈ ഇതിഹാസത്തെ ശിവൻ ഉമയ്ക്ക് പറഞ്ഞു കൊടുത്തു. ഹേ ഭരദ്വാജ, ഇനി ശ്രീരാമന്റെ ജന്മത്തിന് മറ്റൊരു കാരണത്തേയും കേൾക്കൂ. (152)

ചൗ:

സുനു മുനി കഥാ പുനീത് പുരാണീ -
ജോ ഗിരിജാ പ്രതി സംഭു ബഖാനീ,
ബിസ് ബിദിത് എക് കൈകയ് ദേസു -
സത്യകേതു തഹ് ബസഇ നരേസു. 1

ധരമ് ധൂരന്ധർ നീതി നിധാനാ -
തേജ് പ്രതാപ് സീല് ബലവാനാ,
തെഹി കോ ഭൃഷ ജുഗല് സുത് ബീരാ -
സബ് ഗുന് ധാമ് മഹാ രനധീരാ. 2

രാജ് ധനീ ജോ ജേര് സുത് ആഹി -
നാമ് പ്രതാപ്ഭാനു അസ് താഹി,

അപർ സുതഹി അരിമർദ്ദന് നാമാ -
ഭുജബലം അതുല് അപല് സംഗ്രാമാ. 3

ഭാഇഹി ഭാഇഹി പരമ് സമീതീ -
സകല് ദോഷ് ഛല് ബർജിത് പ്രീതീ,
ജേഹേ സുതഹി രാജ് നൃപ് ദീൻഹാ -
ഹരി ഹിത് ആപു ഗവന് ബന് കീൻഹാ. 4

ഹേ മൂനേ, ശംഭു ഗിരിജയോട് പറഞ്ഞ ഒരു പാവനമായ പുരാണ കഥയെ കേൾക്കൂ: കൈകയമെന്നൊരു ലോകപ്രസിദ്ധമായ ദേശമുണ്ടായിരുന്നു. സത്യകേതുവെന്ന രാജാവ് അതിനെ ഭരിച്ചിരുന്നു. അയാൾ ധർമ്മധൂരന്ധരനും നീതിനിപുണനും, തേജസ്വിയും, പ്രതാപശാലിയും, സുശീലനും ബലവാനുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് വീരന്മാരായ രണ്ടു പുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. അവർ സർവഗുണസമ്പന്നരും, വലിയ യോദ്ധാക്കളുമായിരുന്നു. മൂത്തവനും രാജ്യാവകാശിയുമായവന്റെ പേർ പ്രതാപഭാനുവെന്നായിരുന്നു. മറ്റേവന്റെ പേർ അരിമർദ്ദനെന്നുമായിരുന്നു. അയാൾ അതുലബലശാലിയും ധീരയോദ്ധാവുമായിരുന്നു. രണ്ടു സഹോദരന്മാർക്കുമിടയിൽ നല്ല ഐക്യതയുണ്ടായിരുന്നു. അവർക്കിടയിലുണ്ടായിരുന്ന സ്നേഹം ദോഷരഹിതവും നിഷ്കപടവുമായിരുന്നു. രാജാവ് ജ്യേഷ്ഠപുത്രനെ രാജ്യഭാരമേൽപ്പിച്ച് ഹരിയെ സേവിയ്ക്കുവാനായി വനത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നു.

ദോ:
ജബ് പ്രതാപ്രബി ഭയള നൃപ് ഹിരി ദൊഹാഇഹ ദേസ്,
പ്രജാ പാല് അതി ബേദ്ബിധി കതഹു നഹിം അഹ് ലേസ്. (153)

പ്രതാപഭാനു രാജാവായപ്പോൾ ദേശം മുഴുവൻ ഇതുപറ്റി ഘോഷണപൂർവ്വപ്പെടുവിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം പ്രജകളെ വേദവിധിപ്രകാരം അത്യന്തം ശ്രദ്ധയോടെ പാലിച്ചു. രാജ്യത്തിൽ ഒരിടത്തും ലേശം പോലും പാപകർമ്മങ്ങളുണ്ടായിരുന്നില്ല. (153)

ചൗ:
നൃപ് ഹിതകാരക് സചിവ് സയാനാ -
നാമ് ധരമരൂചി സുക്ര സമാനാ,

സചിവ് സയാന് ബന്ധു ബലബീരാ -
ആപു പ്രതാപ്തപുഞ്ജ രണധീരാ. 1

സേന് സംഗ് ചതുരംഗ് അപാരാ -
അമിത് സുഭക് സബ് സമർ ജുത്ഥാരാ,
സേന് ബിലോകി രാജ ഹരഷാനാ -
അരു ബാജേ ഗഹ്ഗഹേ നിസാനാ. 2

ബിജയ് ഹേതു കടകളു ബനാതു -
സുദിന് സാധി നൃപ് ചലേള ബജാതു,
ജഹ് തഹ് പരീ അനേക് ലരാതു -
ജീതേ സകല് ഭൂപ് ബരിആതു. 3

സപ്ത ദീപ് ഭുജബല് ബസ് കീൻഹേ -
ലൈ ലൈ ദണ്ഡ് ഛാഡി നൃപ് ദീൻഹേ,
സകല് അവനി മണ്ഡല് തെഹി കാലാ -
ഏക് പ്രതാപ്ഭാനു മഹിപാലാ. 4

ധർമ്മരൂപിയെന്നു പേരുള്ള പ്രധാനമന്ത്രി ശുക്രസമാനനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം എത്രത്തോളം സമർഥനായിരുന്നുവോ അത്രത്തോളം രാജാവിന്റെ ഹിതകാരിയായിരുന്നു. സമർഥനായ മന്ത്രിയോടും, വീരനും ബലവാനുമായ സഹോദരനോടും കൂടി രാജാവ് സ്വയം പ്രതാപശാലിയും യുദ്ധവീരനുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് വലിയൊരു ചതുരംഗപ്പടയും എണ്ണറ്റ വീരയോദ്ധാക്കളായ ഭടന്മാരുമുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ സേനയെ കണ്ട് രാജാവ് സന്തുഷ്ടനായി. അപ്പോൾ ഗംഭീരമായ ദുർഭൂതികൾ മുഴങ്ങി. അദ്ദേഹം വിജയത്തിനായി നല്ലൊരു സേനയെ ഒരുക്കി, ശുഭദിനം കുറിച്ച് മേളങ്ങൾ മുഴക്കിക്കൊണ്ട് മുന്നോട്ടു പോയി. അവിടവിടെ അനവധി യുദ്ധങ്ങളുണ്ടായി. അമിതമായ ബലം കൊണ്ട് എല്ലാ ശത്രുരാജാക്കന്മാരേയും മുട്ടുകുത്തിച്ചു. തന്റെ കൈബലം കൊണ്ട് എഴു ദ്വീപുകളേയും തൻ വശത്താക്കി കപ്പം അടച്ചശേഷം രാജാക്കന്മാരെ വിട്ടയച്ചു. ഇപ്പോൾ പ്രതാപഭാനു ഭൂലോകത്തിന്റെ മുഴുവൻ ഏകസമ്രാട്ടായി.

ദോ:

സ്വബസ് ബിസ് കരി ബാഹുബല് നിജ് പൂർ കീൻഹ് പ്രബേസു,
അരഥ് ധരമ് കാമാദി സുഖ് സേവതു സമയ് നരേസു. (154)

ഈവിധം ലോകം മുഴുവൻ തന്റെ കൈബലം കൊണ്ട് കീഴടക്കിയശേഷം രാജാവ് തന്റെ രാജധാനിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അദ്ദേഹം യഥാകാലം ധർമ്മാർഥകാമാദികളെ വേണ്ടപോലെ അനുഭവിച്ചു. (154)

ചൗ:

ഭൂപ് പ്രതാപഭാനു ബല് പാഹു -
കാമധേനു ഭൈ ഭൂമി സുഹാഹു,
സബ് ദുഖ് ബർജിത് പ്രജാ സുഖാരീ -
ധരമസീല് സുന്ദർ നർ നാരീ. 1

സചിവ് ധരമരൂചി ഹരി പദ് പ്രീതീ -
നൃപ് ഹിത് ഹേതു സിഖവ് നിത് നീതീ,
ഗുർ സുർ സന്ത് പിതർ മഹിദേവാ -
കരതു സദാ നൃപ് സബ് കൈ സേവാ. 2

ഭൂപ് ധരമ് ജെ ബേദ് ബഖാനേ -
സകല് കരതു സാദർ സുഖ് മാനേ,
ദിന് പ്രതി ദേതു ബിബിഡ് ബിധി ദാനാ -
സുനതു സാസ്ത്ര ബർ ബേദ് പുരാനാ. 3

നാനാ ബാപീം കൂപ് തഡാഗാ -
സുമന് ബാടികാ സുന്ദർ ബാഗാ,
ബിപ്രഭവന് സുരഭവന് സുഹാഘ് -
സബ് തീരഥന്ദർ ബിചിത്ര ബനാഘ്. 4

പ്രതാപഭാനുവിന്റെ ബലത്താൽ മനോഹരമായ ഭൂമി കാമധേനു പോലെ യായി. ജനങ്ങൾ യാതൊരു കഷ്ടവുമില്ലാതെ സുഖമായി ജീവിച്ചു. സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ സുന്ദരരും ധർമ്മശീലരുമായിരുന്നു. മന്ത്രി ധർമ്മരൂചി ശ്രീഹരിയുടെ പാദങ്ങളിൽ ഭക്തിയുള്ളവനായിരുന്നു. രാജാവിന്റെ ഹിതത്തിനായി അദ്ദേഹം രാജാവിനെ രാജകാര്യങ്ങളിൽ ദിനവും ഉപദേശിച്ചിരുന്നു. രാജാവ് ഗുരുക്കളേയും, ദേവന്മാരേയും, സാധുക്കളേയും, പിതൃക്കളേയും, ബ്രാഹ്മണരേയും സദാ സേവിച്ചിരുന്നു. വേദങ്ങളിൽ പഠത്തിരിയ്ക്കുന്ന പ്രകാരം എല്ലാ രാജധർമ്മങ്ങളേയും അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധയോടെ അനുഷ്ഠിച്ചു. ദിനവും അദ്ദേഹം പലവിധത്തിലുള്ള

ദാനധർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുകയും, വേദങ്ങൾ, പുരാണങ്ങൾ മുതലായ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ പുണ്യഗ്രന്ഥങ്ങളെ കേൾക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. എല്ലാ തീർത്ഥസ്ഥാനങ്ങളിലും ചെറുതും വലുതുമായ കിണറുകളും, തടാകങ്ങളും, പൂന്തോട്ടങ്ങളും, മനോഹരമായ തോപ്പുകളും, ബ്രാഹ്മണർക്ക് വാസസ്ഥലങ്ങളും, വിചിത്രങ്ങളായ ദേവമന്ദിരങ്ങളും പണിയിച്ചു.

ദോ:

ജഹ് ലഗി കഹേ പുരാൻ ശ്രുതി ഏക് ഏക് സബ് ജാഗ്,
ബാർ സഹസ്ര് സഹസ്ര് നൃപ് കഷ്ട സഹിത് അനുരാഗ്. (155)

വേദങ്ങളിലും പുരാണങ്ങളിലും പറഞ്ഞിട്ടുള്ള എല്ലാവിധ യാഗങ്ങളും രാജാവ് ശ്രദ്ധാഭക്തിയോടെ, ഓരോന്നും ആയിരമായിരം പ്രാവശ്യം അനുഷ്ഠിച്ചു. (155)

ചൗ:

ഹൃദയ് ന കഹു ഫല് അനുസന്ധാനാ -
ഭൂപ് ബിബേകീ പരമ് സുജാനാ,
കരഇ ജെ ധരമ് കരമ് മന് ബാനീ -
ബാസുദേവ് അർപിത് നൃപ് ഗ്യാനീ. 1

ചഡി ബർ ബാജി ബാർ എക് രാജാ -
മൃഗയാ കർ സബ് സാജി സമാജാ,
ബിന്ധ്യാചല് ഗഭീർ ബന് ഗയളൗ -
മൃഗ് പുനീത് ബഹു മാരത് ഭയളൗ. 2

ഫിരത് ബിപിന് നൃപ് ദീഖ് ബരാഹു -
ജനു ബന് ദുരെള സസിഹി ഗ്രസി രാഹു,
ബഡ് ബിധു നഹി സമാത് മുഖ് മാഹീം -
മനഹുക് ക്രോധ് ബസ് ഉഗിലത് നാഹീം. 3

കോല് കരാല് ദസന് ഛരബി ഗാളൗ -
തനു ബിസാല് പീവർ അധികാളൗ,
ഘുരഘുരാത് ഹയ് ആരൗ പാഷ്ട് -
ചകിത് ബിലോകത് കാന് ഉഠാഷ്ട്. 4

അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ ഒരുവിധത്തിലുള്ള പ്രതിഫലത്തിന്റേയും ഇച്ഛയുണ്ടായിരുന്നില്ല. രാജാവ് വിവേകിയും അതിബുദ്ധിമാനുമായിരുന്നു. മനസാ, വാചാ കർമ്മണാ എന്തു സത്കർമ്മം ചെയ്താലും ജ്ഞാനിയായി രാജാവ് ഭഗവാൻ വാസുദേവനിൽ സമർപ്പിച്ചിരുന്നു. ഒരു ദിവസം രാജാവ് നായാട്ടിനായി എല്ലാവിധ സന്നാഹങ്ങളോടും കൂടി ഒരു ശ്രേഷ്ഠമായ കുതിരപ്പുറത്തു കയറിക്കൊണ്ട് വിന്ധ്യാചലത്തിലെ ഒരു വലിയ കാട്ടിലേയ്ക്കു ചെന്ന് അനവധി പാവനമായ മൃഗങ്ങളെ കൊന്നു. കാട്ടിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുമ്പോൾ രാജാവ് ഒരു കാട്ടുപന്നിയെ കണ്ടു. അത് രാഹു ചന്ദ്രനെ തന്റെ വായയിൽ വെച്ചുകൊണ്ട് കാട്ടിൽ ഒളിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നപോലിരുന്നു. വായയിൽ കൊള്ളാത്തവിധം ചന്ദ്രൻ അത്രയ്ക്കും വലുതായിരുന്നു. എങ്കിലും കോപം കാരണം അതിനെ പുറത്തുവിടുന്ന മട്ടിലില്ലായിരുന്നു. കാട്ടുപന്നിയുടെ ഭയങ്കരമായ തേറ്റുകളുടെ കാഴ്ചയെയാണ് ഈവിധം ഞാൻ വർണ്ണിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്. അതിന്റെ ദേഹം അത്യന്തം വിശാലവും തടിയുള്ളതുമായിരുന്നു. കുതിരയുടെ കാലടി ശബ്ദം കേട്ട് ഉറുമിക്കൊണ്ട് അത് തന്റെ ചെവികളെ ഉയർത്തി ഞെട്ടിക്കൊണ്ട് ഉറ്റു നോക്കി.

ഭാ:

നീല് മഹീധര് സിഖര് സമ് ദേഖി ബിസാല് ബരാഹു,
ചപരി ചലൈ ഹയ് സുടുകി നൂപ് ഹാകി ന ഹോതു നിബാഹു (156)

നീലമലയിലെ ശിഖരം പോലുള്ള ഭീമകായനായ കാട്ടുപന്നിയെ കണ്ട് രാജാവ് കുതിരയെ ചാട്ടുകൊണ്ടിച്ച് അതിവേഗത്തിൽ മുന്നേറി. അതേ സമയം അതിന് രക്ഷപ്പെടാനാവില്ലെന്ന് പറഞ്ഞ് അതിനെ വെല്ലുവിളിച്ചു. (156)

ചഃ:

ആവത് ദേഖി അധിക് രവ് ബാജീ -
ചലൈ ബരാഹ് മരുത് ഗതി ഭാജീ,
തുരത് കീൻഹ് നൂപ് സര് സന്ധാനാ -
മഹി മിലി ഗയള ബിലോകത് ബാനാ. 1

തകി തകി തീര് മഹീസ് ചലാവാ -
കരി ഛല് സുആര് സരീര് ബചാവാ,
പ്രഗടത് ദുരത് ജാതു മൂഗ് ഭാഗാ -
രിസ് ബസ് ഭൂപ് ചലൈ സൂഗ് ലാഗാ. 2

ഗയള ദുരി ഘ്ന ഗഹന് ബരാഹു -
ഗഹ് നാഹിന് ഗജ് ബാജി നിബാഹു,
അതി അകേല് ബന് ബിപുല് കലേസു -
തദപി ന മ്യഗ് മഗ് തജ്ജ നരേസു. 3

കോല് ബിലോകി ഭൂപ് ബഡ് ധീരാ -
ഭാഗി പൈര് ഗിരിഗുഹാ ഗഭീരാ,
അഗമ് ദേവി നൃപ് അതി പചരിതാഹു -
ഫിരേള മഹാബന് പരേള ഭൂലാഹു. 4

വലിയ ശബ്ദത്തോടെ കുതിര വരുന്നതു കണ്ട് കാട്ടുപന്നി വായുവേഗത്തിൽ ഓടിപ്പോയി. രാജാവ് ഉടൻ ശരത്തെ വില്ലിൽ കോർത്തു. ശരത്തെ കണ്ട് പന്നി നിലം പറ്റി ഇഴഞ്ഞു. രാജാവ് ഉന്നം നോക്കി ശരങ്ങൾ തൊടുത്തു, പക്ഷേ, പന്നി ചാതുര്യത്തോടെ സ്വയം രക്ഷപ്പെട്ടു. ആ മൃഗം ഒരുസമയം മറഞ്ഞും മറ്റൊരുസമയം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടും കൊണ്ട് മുന്നേറിക്കൊണ്ടിരുന്നു. രാജാവ് ഉദ്ദേഗത്തോടെ അതിനെ പിന്തുടർന്നു. പന്നി ദൂരത്ത് തിങ്ങിവളർന്ന കാട്ടിനുള്ളിൽ പോയി. അവിടെ ആനയ്ക്കോ കുതിരയ്ക്കോ കടക്കാനാവില്ലായിരുന്നു. അടർന്ന കാട്ടിൽ രാജാവ് തനിയെ പല കഷ്ടങ്ങളേയും നേരിട്ടുവെങ്കിലും, അദ്ദേഹം ആ മൃഗത്തെ പിന്തുടരുന്നത് നിർത്തിയില്ല. രാജാവിന്റെ ദൃഢനിശ്ചയം കണ്ട് പന്നി ഒരു ആഴമുള്ള പർവതഗുഹയ്ക്കുള്ളിൽ ചെന്നു പതുങ്ങി. ഗുഹാദ്വാരത്തെ അടുക്കുവാൻ യാതൊരു മാർഗവുമില്ലെന്നു കണ്ട രാജാവിന് വലിയ നിരാശയോടെ പിന്തിരിയേണ്ടിവന്നു. അതിലും കഷ്ടം, അദ്ദേഹം ആ വലിയ വനത്തിൽ വഴിയറിയാതെ വലഞ്ഞു.

ദോ:
ഖേദ് വിന് ചരുധിത് തൃഷിത് രാജാ ബാജി സമേത്,
ഖോജത് ബ്യാകുല് സരിത് സര് ജല് ബിനു ഭയള അചേത്. (157)

പരിശ്രമം കാരണം അത്യന്തം ക്ഷീണിച്ച്, ദാഹത്താൽ പീഡിതനായി, രാജാവ് കുതിരയോടുകൂടി തോടോ കുളമോ കണ്ടുകിട്ടുമോ എന്ന് വ്യാകുലതയോടെ അന്വേഷിച്ചുനടന്നു. വെള്ളം കിട്ടാതെ അദ്ദേഹം ബോധം കെട്ടു നിലയിലായി. (157)

ചൗ:

ഹിരത് ബിപിന് ആശ്രമ് എക് ദേഖാ -
തഹ് ബസ് നൃപതി കപട് മുനിബേഷാ,
ജാസു ദേസ് നൃപ് ലീൻഹ് ഛഡാഹു -
സമർ സേന് തജി ഗയവു പരാഹു. 1

സമയ് പ്രതാപ്ഭാനു കർ ജാനീ -
ആപന് അതി അസമയ് അനുമാനീ,
ഗയള ന ഗൃഹ് മന് ബഹുത് ഗ്ലാനീ -
മിലാ ന രാജഹി നൃപ് അഭിമാനീ. 2

രിസ് ഉരി മാരി രംക് ജിമി രാജാ -
ബിപിന് ബസഇ താപസ് കേം സാജാ,
താസു സമീപ് ഗവന് നൃപ് കീൻഹാ -
യഹ് പ്രതാപ്രബി തെഹിം തബ് ചീൻഹാ. 3

രാള തൃഷിത് നഹിം സോ പഹിച്ചാനാ -
ദേഖി സുബേഷ് മഹാമുനി ജാനാ.,
ഉതരി തുരഗ് തേം കീൻഹ് പ്രനാമാ -
പരമ് ചതുർ ന കഹെള നിജ് നാമാ. 4

കാട്ടിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുമ്പോൾ അദ്ദേഹം ഒരു ആശ്രമം കണ്ടു. അതിൽ കപടമുനിയുടെ വേഷം ധരിച്ച ഒരു രാജാവ് വസിച്ചിരുന്നു. അയാളുടെ ദേശത്തെ പ്രതാപഭാനു യുദ്ധം ചെയ്ത് കൈവശപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. അയാൾ യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നും തന്റെ സേനയെ തൃജിച്ച് ഓടിപ്പോയിരുന്നു. സമയം പ്രതാപഭാനുവിന്നനുകൂലവും തനിക്ക് അത്യന്തം പ്രതികൂലവുമാണെന്നറിഞ്ഞ് അയാൾ മനസ്സിൽ അത്യന്തം ദുഃഖിച്ച് തന്റെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുചെന്നില്ല. ജയിച്ച രാജാവുമായി സന്ധി ചെയ്യാൻ അയാളുടെ അഭിമാനം സമ്മതിച്ചില്ല. മനസ്സിൽ ക്രോധത്തെ അടക്കിക്കൊണ്ട് അയാൾ കാട്ടിൽ ചെന്ന് ഒരു ദരിദ്രനെപ്പോലെ താപസവേഷം ധരിച്ച് താമസിച്ചിരുന്നു. ഇയാളുടെ അടുത്തേയ്ക്കായിരുന്നു രാജാവ് പ്രതാപഭാനു ചെന്നുചേർന്നത്. അയാൾ ഉടൻ തന്നെ വന്നവൻ പ്രതാപഭാനുവാണെന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞു. ദാഹംകൊണ്ടു വലഞ്ഞിരുന്ന

രാജാവിന് മുൻ‌രാജാവിനെ തിരിച്ചറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അയാളുടെ പാവനമായ വേഷത്തെ കണ്ട് ആയാൾ ഒരു മഹർഷിയാണെന്നു കരുതി രാജാവ് കുതിരപ്പുറത്തുനിന്നും താഴെയിറങ്ങി വന്ദിച്ചു. ആതി സമർഥനായ രാജാവ് തന്റെ പേര് വെളിപ്പെടുത്തിയില്ല.

ദോ:

ഭൂപതി തൃഷിത് ബിലോകി തെഹിം സർബരു ദീൻഹ് ദെഖാഇ,
മജ്ജന് പാൻ സമേത് ഹയ് കീൻഹ് നൃപതി ഹരഷാഇ. (158)

രാജാവിന് ദാഹമുണ്ടെന്നറിഞ്ഞ് അയാൾ അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു തടാകം കാണിച്ചു കൊടുത്തു. രാജാവും കുതിരയും സന്തോഷത്തോടെ അതിൽ കുളിച്ച് അതിൽനിന്നും വെള്ളം കുടിച്ചു. (158)

ചൗ:

ഗൈ ശ്രമ് സകല് സുഖീ നൃപ് ഭയഇ -
നിജ് ആശ്രമ് താപസ് ലൈ ഗയഇ,
ആസന് ദീൻഹ് അസ്ത് രബി ജാനീ -
പുനി താപസ് ബോലൈ മൃദു ബാനീ. 1

കോ തുമ് കസ് ബന് ഫിരെഹു അകേലോ -
സുന്ദർ ജുബാ ജീവ് പര് ഹേലോ,
ചക്രബർത്തി കേ ലച്ഛന് തോരോ -
ദേഖത് ദയാ ലാഗി അതി മോരോ. 2

നാമ് പ്രതാപഭാനു അവനീസാ -
താസു സചിവ് മൈം സുനഹു മൂനീസാ,
ഫിരത് അഹേരോ പരെഛ് ഭൂലാഇ -
ബധോം ഭാഗ് ദേഖൈഛ് പദ് ആഇ. 3

ഹമ് കഹ് ദുർലഭ് ദരസ് തുംഹാരാ -
ജാനത് ഹൗം കഹു ഭല് ഹൊനിഹാരാ,
കഹ് മൂനി താത് ഭയഇ അഽധിയാരാ -
ജോജന് സത്തരു നഗര് തുംഹാരാ. 4

ക്ഷീണമെല്ലാം തീർന്നപ്പോൾ രാജാവിന് ആശ്വാസമായി. താപസൻ അദ്ദേഹത്തെ തന്റെ ആശ്രമത്തിലേക്ക് കൊണ്ടുചെന്നു. സൂര്യനസ്തമിച്ചതുകണ്ട് അയാൾ അദ്ദേഹത്തിന് ഒരാസനം കൊടുത്ത് മൃദുസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു. “നിങ്ങളാരാണ്? യുവാവും സുന്ദരനുമായ നിങ്ങൾ എന്തിനാണ് തനിയെ കാട്ടിൽ അലഞ്ഞു നടക്കുന്നത്? നിങ്ങൾക്ക് ഒരു ചക്രവർത്തിയുടെ ലക്ഷണമുള്ളതുകണ്ട് എനിക്ക് നിങ്ങളോട് അത്യന്തം ദയതോന്നുന്നു.” “ഹേ മഹർഷേ, കേട്ടാലും. പ്രതാപഭാനു എന്നൊരു രാജാവുണ്ട്. ഞാനദ്ദേഹത്തിന്റെ മന്ത്രിയാണ്. വേട്ടയാടി നടന്നുകൊണ്ടിരിയ്ക്കേ വഴി പിഴച്ചു. പക്ഷേ മഹാഭാഗ്യവശാൽ അങ്ങയുടെ മുന്നിൽ വന്നുചേർന്നു. അങ്ങയുടെ ദർശനം ഒരു ദുർലഭമായ വരമാണെനിക്ക്. അത് എനിക്ക് എന്തോ ഒരു നല്ലത് നടക്കാൻ പോകുന്നതിനെ സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു.” താപസൻ പറഞ്ഞു: “മകനേ, നേരമിരുട്ടിക്കഴിഞ്ഞു. നിങ്ങളുടെ നഗരം എഴുപതു യോജനം ദൂരത്താണ്.”

ദോ:

നിസാ ഘോർ ഗംഭീർ ബന് പഥ് ന സുനഹു സുജാൻ,
ബസഹു ആജു അസ് ജാനി തുംഹ് ജാഎഹു ഹോത് ബിഹാൻ. (159-ക)

“ഹേ സ്നേഹിതാ, കേൾക്കൂ: രാത്രി കൂരിരുട്ടും ഭയങ്കരവുമാണ്. കാട് തിങ്ങിയതും നടവഴിയില്ലാത്തതുമാണ്. ഇതറിഞ്ഞ് രാത്രി ഇവിടെ വസിച്ചു കാലത്ത് പോകാം.” (159-ക)

തുലസീ ജസി ഭവതബ്യതാ തൈസി മിലഇ സഹാഇ,
ആപുനു ആവഇ താഹി പഹിം താഹി തഹാഘ് ലൈ ജാഇ. (159-ഖ)

തുളസീദാസൻ പറയുന്നു: വരാനിരിയ്ക്കുന്നതിനെ അതിന്നനുകൂലമായ പരിതസ്ഥിതകൾ മുന്നേറുന്നു. ഒന്നുകിൽ അത് ഒരുവന്റെ അടുത്തു വരും, അല്ലെങ്കിൽ അത് അവന്റെ നാശത്തിനുള്ള കാരണത്തിലേക്ക് കൊണ്ടു ചെല്ലും. (159-ഖ)

ചൗ:

ലൈഹിം നാഥ് ആയസു ധരി സീസാ -
ബാഘി തുരഗ് തരു ബൈരി മഹീസാ,
നൂപ് ബഹു ഭാഘി പ്രസംസെഇ താഹീ -
ചരന് ബന്ദി നിജ് ഭാഗ്യ് സരാഹീ.

പുനി ബോലേള മൃദു ഗിരാ സുഹാതു -
ജാനി പിതാ പ്രഭു കരളു ഡിറാതു,
മൊഹി മുനീസ് സുത് സേവക് ജാനീ -
നാഥ് നാമ് നിജ് കഹഹു ബഖാനീ. 2

തെഹി ന ജാൻ നൃപ് നൃപഹി സൊ ജാനാ -
ഭുപ് സുഹൃദ് സോ കപട് സയാനാ,
ബൈരീ പുനി ഹത്രീ പുനി രാജാ -
ഹല് ബല് കീൻഹ് ചഹതു നിജ് കാജാ. 3

സമുദ്ധി രാജസുഖ് ദുഖിത് അരാതീ -
അവാഘ് അനല് ഇവ സുലഗതു ഹാതീ,
സരല് ബചന് നൃപ് കേ സുനി കാനാ -
ബയ്ര് സഭാരി ഹൃദയ് ഹരഷാനാ. 4

“വളരെ നന്ന് സ്വാമി” രാജാവ് മറുപടിപറഞ്ഞു. താപസന്റെ ആജ്ഞയെ ശിരസാ ധരിച്ച് കുതിരയെ ഒരു മരത്തിൽ കെട്ടി ആസനത്തിലിരുന്നു. അയാളെ പലവിധത്തിൽ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് രാജാവ് അയാളുടെ പാദങ്ങളെ വണങ്ങി തന്റെ ഭാഗ്യത്തെ സ്വയം അഭിനന്ദിച്ചു. പിന്നെ മൃദുവും സ്നേഹംനിറഞ്ഞതുമായ വിധത്തിൽ പറഞ്ഞു: “അങ്ങനെ ഒരു പിതാവായി ഭാവിച്ച്, പ്രഭോ, അങ്ങയോട് സംസാരിക്കാൻ ഞാൻ ധൈര്യപ്പെടുന്നു. ഹേ മഹർഷേ, എന്നെ അങ്ങയുടെ പുത്രനും സേവകനുമായി കണ്ട് അങ്ങയുടെ മുഴുവൻ പേരും പറഞ്ഞാലും.” രാജാവ് അയാളെ തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും, അയാൾ രാജാവിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു. രാജാവിന്റെ മനസ്സ് നിഷ്കളങ്കമായിരുന്നു, പക്ഷേ, മുനി വലിയ കപടമനസ്സനായിരുന്നു. ആദ്യം ശത്രുവും, പിന്നെ ക്ഷത്രിയനും, പിന്നെ രാജാവും ആയിരുന്നതിനാൽ അയാൾ വഞ്ചനയുടെ ബലത്താൽ തന്റെ ഉദ്ദേശത്തെ നിറവേറ്റാൻ തുനിഞ്ഞു. രാജകീയസുഖങ്ങളുടെ ചിന്ത ശത്രുരാജാവിനെ ദുഃഖിതനാക്കി. അസൂയയെന്ന തീ അയാളുടെ ഹൃദയത്തിൽ തീച്ചുളകണക്കെ ആളിക്കത്തി. പ്രതാപഭാനുവിന്റെ നിഷ്കപടമായ വാക്കുകൾ കേട്ട്, അദ്ദേഹത്തോട് താൻ വളർത്തിയിരുന്ന വൈരത്തെ ഓർത്തുകൊണ്ട് മുനി മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു.

ദോ:

കപട് ബോരീ ബാനീ മൃദുല് ബോലെള ജുഗുതി സമേത്,
നാമ് ഹമാര് ഭിഖാരി അബ് നിര്ധന് രഹിത് നികേത്. (160)

അയാൾ യുക്തിനിറഞ്ഞ കപടവാക്കുകൾ മൃദുസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു:
“ഇപ്പോൾ എന്റെ പേര് ഭിഖാരി - ഭിക്ഷക്കാരൻ എന്നാണ്. ഞാൻ ദരിദ്രനും
വീടില്ലാത്തവനുമാണ്.” (160)

ചൗ:

കഹ് നൃപ് ജേ ബിഗ്യാന് നിധാനാ -
തുംഹ് സാരിഖേ ഗലിത് അഭിമാനാ,
സദാ രഹഹിം അപന്പൗ ദുരാഷ്ട് -
സബ് ബിധി കൂസല് കൂബേഷ് ബനാഷ്ട്. 1

തെഹി തേം കഹഹിം സന് ശ്രുതി ടേരേം -
പരമ് അകിഞ്ചന് പ്രിയ് ഹരി കേരേം,
തുമ് സമ് അധമ് ഭിഖാരി അഗേഹാ -
ഹോത് ബിരഞ്ചി സിദ്ഹി സന്ദേഹാ. 2

ജോസി സോസീ തവ ചരന് നമാമീ -
മോ പര് കൃപാ കരിഅ അബ് സ്വാമീ,
സഹജ് പ്രീതി ഭൂപതി കൈ ദേഖീ -
ആപു ബിഷയ് ബിസ്വാസ് ബിസേഷീ. 3

സബ് പ്രകാര് രാജ്ഹരി അപനാഹു -
ബോലെള അധിക് സനേഹ് ജനാഹു,
സുനു സതിഭാള കഹള് മഹിപാലാ -
ഇഹാ ബസത് ബീതേ ബഹു കാലാ. 4

രാജാവ് പറഞ്ഞു: “അങ്ങയെപ്പോലുള്ള ജ്ഞാനനിധികളും അഭിമാന
മില്ലാത്തവരും എപ്പോഴും തങ്ങളുടെ പരിചയത്തെ മറച്ചുവെക്കുന്നു. എല്ലാ
വിധത്തിലും കുശലന്മാരാണെങ്കിലും, അവർ മലിനവസ്ത്രങ്ങളിൽ കഴിയാ
നിഷ്ഠപ്പെടുന്നു. അതിനാലാണ് അത്യന്തം ദരിദ്രരായവരെ ശ്രീ ഹരിയ്ക്ക്
അതിപ്രിയമാണെന്ന് സാധുക്കളും വേദങ്ങളും ഘോഷിക്കുന്നത്. അങ്ങയെ
പ്പോലുള്ള നിര്ധനരും വീടില്ലാത്തവരുമായ യാചകന്മാർ ബ്രഹ്മാവിന്റേയും

ശിവന്റേയും മനസ്സുകളെപ്പോലും സംശയത്തിലാഴ്ത്തുന്നു. അങ്ങ് ആരായാലും ശരി ഞാനങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു. പ്രഭോ, ഇപ്പോൾ എന്തേൽ കൂപ കാണിച്ചാലും.” രാജാവിന്റെ നിഷ്കളങ്കമായ സ്നേഹവും അമിതമായ വിശ്വാസവും കണ്ട് താപസൻ എല്ലാവിധത്തിലും അദ്ദേഹത്തെ വശപ്പെടുത്തി, ഇനിയും സ്നേഹം നിറഞ്ഞ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ, കേൾക്കൂ: ഞാൻ നേരായി പറയുന്നു, ഞാൻ ഈ സ്ഥലത്ത് വളരെക്കാലം താമസിച്ചിട്ടുണ്ട്.”

ദോ:

അബ് ലഗി മോഹി ന മിലെള കൊള മൈം ന ജനാവളം കാഹു,
ലോകമാന്യതാ അനല് സമ് കർ തപ് കാനന് ദാഹു. (161-ക)

“ഇതുവരെ എനിക്കാണാൻ ആരും വന്നിട്ടില്ല. ഞാനും ആരായിട്ടും പരിചയപ്പെട്ടിട്ടില്ല. എന്തെന്നൽ ലോകപ്രിയത കാട്ടുതീയിനെപ്പോലെയാണ്. അത് തപസ്സാകുന്ന കാട്ടിനെ കത്തിയ്ക്കുന്നു. (തപസ്സിന് വിഘ്നമാവുന്നു). (161-ക)

സോ:

തൃലസീ ദേഖി സുബേഷു ഭൂലഹിം മുഡ് ന ചതുർ നർ,
സുന്ദർ കേകിഹി പേഖു ബചന് സുധാ സമ് അസന് അഹി. (161-ഖ)

തൃളസീദാസൻ പറയുന്നു: മുഡന്മാർ മാത്രമല്ല, പക്ഷേ സമർഥന്മാർക്കുടി പുറം വേഷത്തെ കണ്ട് വഞ്ചിയ്ക്കപ്പെടുന്നു. മനോഹരമായ മയിലിനെ നോക്കൂ, അതിന്റെ ശബ്ദം അമൃതത്തെപ്പോലെ മധുരമായതായാലും, അത് പാമ്പുകളെ തിന്നുന്നു. (161-ഖ)

ചൗ:

താതേം ഗുപുത് രഹളം ജഗ് മാഹീം -
ഹരി തജി കിമപി പ്രയോജന് നാഹീം,
പ്രഭു ജാനത് സബ് ബിനഹിം ജനാഷ്ടം -
കഹഹു കവനി സിധി ലോക് രിത്യാഷ്ടം. 1

തുംഹ് സുചി സുമതി പരമ് പ്രിയ് മോരേം -
പ്രീതി പ്രതീതി മോഹി പര് തോരേം,
അബ് ജൗം താത് ദുരാവളം തോഹീ -
ദാരുന് ദോഷ് ഘടഇ അതി മോഹീ. 2

ജിമി ജിമി താപസു കഥള ഉദാസാ -
തിമി തിമി നൃപഹി ഉപജ് ബിസ്വാസാ,
ദേഖാ സ്വബന്ധ് കർമ്മ മന് ബാനീ -
തബ് ബോലാ താപസ് ബഗ്ധ്യാനീ.

3

നാമ് ഹമാർ ഏകതനു ഭാഹു -
സുനി നൃപ് ബോലേള പുനി സിരു നാഹു,
കഹഹു നാമ് കർ അരഥ് ബഖാനീ -
മൊഹി സേവക് അതി ആപന് ജാനീ.

4

“അതിനാലാണ് ഞാൻ ഈ ലോകത്തിൽ പുറത്തുള്ളവരിൽനിന്നും നീങ്ങി താമസിക്കുന്നത്. ശ്രീഹരിയല്ലാതെ മറ്റൊന്നായിട്ടും എനിക്ക് ബന്ധമില്ല. ഒന്നും പറയാതെ തന്നെ പ്രഭു എല്ലാം അറിയുന്നു. പിന്നെ ലോകത്തെ പ്രീതിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് എന്താണ് നേടാനുള്ളത്? താൻ നിഷ്കളങ്കനും സമർഥനുമാണ്. അതിനാൽ എനിക്ക് ഏറ്റവും പ്രിയനാണ്. ഞാനും തന്റെ സ്നേഹത്തേയും വിശ്വാസത്തേയും നേടിക്കഴിഞ്ഞു. മകനേ, ഇനി നിന്നിൽ നിന്നും എന്തെങ്കിലും മറച്ചുവെച്ചാൽ എനിക്ക് മഹത്തായ പാപമുണ്ടാവും.” എത്രത്തോളം ലോകത്തോട് ഉദാസീനതയെപ്പറ്റി മൂനി സംസാരിച്ചുവോ, ആത്രത്തോളം രാജാവിന് അയാളിൽ വിശ്വാസം വർധിച്ചു. രാജാവ് മനസാ വാചാ കർമ്മണാ തന്റെ വശത്താണെന്നു കണ്ടപ്പോൾ ആ കപടമൂനി പറഞ്ഞു: “സഹോദര, എന്റെ പേര് ഏകതനു എന്നാണ്.” അതു കേട്ട് രാജാവ് തലവണങ്ങി വീണ്ടും ചോദിച്ചു: “ദയവുചെയ്ത് എന്നെ അങ്ങയുടെ വിശ്വസ്തസേവകനായി കരുതി, അങ്ങയുടെ പേരിന്റെ അർത്ഥമെന്തെന്ന് പറഞ്ഞാലും.”

ദോ:

ആദിസൃഷ്ടി ഉപജീ ജബ്ഹീം തബ് ഉത്പതി ദൈ മോരി,
നാമ് ഏകതനു ഹേതു തെഹി ദേഹ് ന ധരി ബഹോരി.

(162)

“സൃഷ്ടിയുടെ തുടക്കത്തിൽ ഞാൻ ജനിച്ചു. അതിനുശേഷം ഞാൻ വേറൊരു ശരീരം എടുത്തിട്ടില്ല. അതിനാലാണ് ഞാൻ ഏകതനു എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നത്.”

(162)

ചൗ:

ജനി ആചരജു കരഹു മന് മാഹീം -
സുത തപ് തേം ദുർലഭ് ക്ഷു നാഹീം,
തപ് ബല് തേം ജഗ് സൃജഇ ബിധാതാ -
തപ് ബല് ബിഷ്നു ഭൃഗു പരിത്രാതാ. 1

തപ് ബല് കരഹിം സംഭു സംഘാരാ -
തപ് തേം അഗമ് ന ക്ഷു സംസാരാ,
ഭയഉ നൃപതി സുനി അതി അനുരാഗാ -
കഥാ പുരാതന് കഹൈ സൊ ലാഗാ. 2

കരമ് ധരമ് ഇതിഹാസ് അനേകാ -
കരഇ നിരുപന് ബിരതി ബിബേകാ,
ഉദ്ഭവ് പാലന് പ്രലയ് കഹാനീ -
കഹെസി അമിത് ആചരജ് ബഖാനീ. 3

സുനി മഹീപ് താപസ് ബസ് ഭയഉ -
ആപന് നാമ് കഹന് തബ് ലയഉ,
കഹ് താപസ് നൃപ് ജാനഉ തോഹീ -
കീൻഹെഹു കപട് ലാഗ് ഭല് മോഹീം. 4

“മകനേ, ഇതു കേട്ട് നീ അദ്ഭുതപ്പെടേണ്ട. എന്തെന്നാൽ തപസ്സിനാൽ സിദ്ധിക്കാനാവാത്തത് ഒന്നും തന്നെയില്ല. തപോബലത്താൽ ബ്രഹ്മാവ് വിശ്വത്തെ സൃഷ്ടിക്കുന്നു. തപോബലത്താൽ വിഷ്ണു അതിനെ രക്ഷിക്കുന്നു. വീണ്ടും തപോബലത്താൽ ശംഭു ജഗത്തിനെ സംഹരിക്കുന്നു. തപസ്സു കൊണ്ട് പ്രാപിക്കാനാവാത്തത് ഒന്നുംതന്നെ ഈ ലോകത്തിലില്ല.” അതു കേട്ട് രാജാവ് അത്യന്തം മോഹവശനായി. അയാൾ പല പുരാണകഥകളും പറയാൻ തുടങ്ങി. കർമ്മം, ധർമ്മം, ഇതിഹാസം മുതലായ വിഷയങ്ങളെപ്പറ്റിയ അനവധി കഥകളും, വിരക്തി, വിവേകം ഇവയെപ്പറ്റിയ പ്രവചനങ്ങളും അയാൾ പറഞ്ഞു. പിന്നെ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടി, പാലനം, പ്രളയം ഇവയെപ്പറ്റി വിവരമായി അനവധി കഥകൾ പറഞ്ഞു. ഇതെല്ലാം കേട്ട് രാജാവ് താപസന്റെ പ്രഭാവത്തിന് വശീഭൂതനായി, ഒടുവിൽ തന്റെ ശരിയായ പേർ പറയാൻ തുടങ്ങി. താപസൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ,

എനിക്ക് നിങ്ങളെ അറിയാം. നിങ്ങൾ എന്നെ വഞ്ചിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു വെങ്കിലും, അതിനെ ഞാൻ മാനിച്ചു. “

സോ:

സുനു മഹീസ് അസി നീതി ജഹ് തഹ് നാമ് ന കഹഹിം നൃപ്,
മൊഹി തോഹി പദ് അതി പ്രീതി സൊതു ചതുരതാ ബിചാരി തവ. (163)

“ഹേ രാജൻ, രാജകീയനീതി പ്രകാരം രാജാക്കന്മാർ തങ്ങളുടെ പേരിനെ എപ്പോഴും പറയരുത്. നിങ്ങളുടെ രാജകീയ ചതുരത കണ്ട് എനിക്ക് നിങ്ങളുടെ മേൽ അത്യന്തം പ്രീതിയുണ്ടായി.” (163)

ചൗ:

നാമ് തുമാര് പ്രതാപ് ദിനേസാ -
സത്യകേതു തവ പിതാ നരേസാ,
ഗുര് പ്രസാദ് സബ് ജാനിഅരാജാ -
കഹിഅ ന ആപന് ജാനി അകാജാ. 1

ദേഖി താത് തവ സഹജ് സുധാഹു -
പ്രീതി പ്രതീതി നീതി നിപുനാഹു,
ഉപജി പരീ മമതാ മന് മോരോ -
കഹഉ കഥാ നിജ് പുചേര തോരോ. 2

അബ് പ്രസന് മൈം സംസയ് നാഹിം -
മാഗു ജൊ ഭൂപ് ഭാവ് മന് മാഹിം,
സുനി സുബചന് ഭൂപതി ഹരഷാനാ -
ഗഹി പദ് ബിനയ് കീൻഹി ബിധി നാനാ. 3

കൃപാസിന്ധു മുനി ദർസന് തോരോ -
ചാരി പദാരഥ് കരതല് മോരോ,
പ്രഭുഹി തഥാപി പ്രസന് ബിലോകി -
മാഗി അഗമ് ബര് ഹോഉ അസോകി. 4

“നിങ്ങളുടെ പേര് പ്രതാപഭാനുവെന്നാണ്. നിങ്ങളുടെ പിതാവിന്റെ പേര് സത്യകേതുവെന്നാണ്. ഹേ രാജൻ, എന്റെ ഗുരുവിന്റെ പ്രസാദത്താൽ ഞാൻ എല്ലാം അറിയും. പക്ഷേ, എന്റെ ഹാനിയെ മുൻകൂട്ടി കണ്ട് എനിക്കറിയാവുന്നതെല്ലാം പറയാറില്ല. നിങ്ങളുടെ നേരായ സ്വഭാവവും,

സ്നേഹവും, വിശ്വാസവും കണ്ട് എനിക്ക് നിങ്ങളുടെ പേരിൽ എന്റെ മനസ്സിൽ പ്രീതിയുണ്ടായി. അതുകൊണ്ടാണ് നിങ്ങൾ ചോദിച്ചപ്പോൾ ഞാനെന്റെ കഥ പറഞ്ഞത്. ഇപ്പോൾ ഞാൻ പ്രസന്നനാണ് സംശയം വേണ്ട. ഹേ രാജൻ, നിങ്ങളുടെ മനസ്സിൽ തോന്നുന്ന ഏതു വേണമെങ്കിലും ചോദിച്ചുകൊള്ളൂ.” ഈ സുന്ദരവചനങ്ങളെ കേട്ട് രാജാവ് അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനായി, മുമ്പിയുടെ പാദങ്ങളെ പിടിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെ പലവിധത്തിൽ സ്തുതിച്ചു. “കൃപാസിന്ധുവായ ഹേ മൂനേ, അങ്ങയുടെ ദർശനത്താൽ തന്നെ ഞാൻ പരമാർഥ ചതുഷ്ടയങ്ങളെ (ധർമ്മാർഥകാമമോക്ഷങ്ങൾ) പ്രാപിച്ചു കഴിഞ്ഞു. എങ്കിലും, എന്റെ പ്രഭുവിനെ പ്രസന്നനെന്നു കണ്ട്, മറ്റു മാർഗങ്ങളാൽ ലഭിക്കാനാവാത്ത ഒരു വരം ചോദിച്ചു കൊള്ളുന്നു. അതു കിട്ടിയാൽ എനിക്ക് എല്ലാ ദുഃഖങ്ങളേയും തരണം ചെയ്യാം.”

ദോ:

ജരാ മരന് ദുഖ് രഹിത് തനു സമർ ജിത് ജനി കോള,
ഏകചരത് രിപുഹീന് മഹി രാജ് കല്പ് സത് ഹോള. (164)

“എന്റെ ശരീരത്തിന് ജര, മരണം, ദുഃഖം ഇവയില്ലാതിരിക്കട്ടെ. എന്നെയുദ്ധത്തിൽ ആരും ജയിക്കാതിരിക്കട്ടെ. ഞാൻ നൂറു കല്പകാലം ഈ ലോകത്തെ ഏകചരത്രാധിപതിയായി, ശത്രുക്കളാരുമില്ലാതെ, പാലിയ്ക്കു മാറാവട്ടെ.” (164)

ചൗ:

കഹ് താപസ് നൃപ് ഐസെഇ ഹോളൗ -
കാരന് ഏക് കറിന് സുനു സോളൗ,
കാലള തുഅ പദ് നാഇഹി സീസാ -
ഏക് ബിപ്രകുല് ഛാഡി മഹീസാ. 1

തപബല് ബിപ്ര് സദാ ബരിആരാ -
തിന്ഹ് കേ കോപ് ന കൊള രഖ്വാരാ,
ജൗം ബിപ്രന്ഹ് ബസ് കരഹു നരേസാ -
തൗ തുഅ ബസ് ബിധി ബിഷ്നു മഹേസാ. 2

ചല് ന ബ്രഹ്മകുല് സന് ബരിആഇൗ -
സത്യ് കഹളു് ദൊള ഭുജാ ഉഠാഇൗ,

ബിപ്ര ശ്രാപ് ബിനു സുനു മഹിപാലാ -
തോർ നാസ് നഹിം കവനെഹു ക്കാലാ. 3

ഹരഷെള രാള ബചന് സുനി താസു -
നാഥ് ന ഹോതു മോർ അബ് നാസു,
തവ പ്രസാദ് പ്രഭു കൃപാനിധാനാ -
മോ കഹു സർബ് കാല് കല്യാനാ. 4

താപസൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ അങ്ങനെയാവട്ടെ. പക്ഷേ, ഒരു സങ്കടമുണ്ട്. അതും കേൾക്കൂ: മരണവും നിങ്ങളുടെ മുന്നിൽ തല കുനിയ്ക്കും. ഒരേ ഒരു പ്രതികൂലം ബ്രാഹ്മണരാണ്, ഹേ രാജൻ. ബ്രാഹ്മണർ തപസ്സിനാൽ സദാ ബലിഷ്ഠരാണ്. അവരുടെ കോപത്തിൽ നിന്നും ആർക്കും രക്ഷിതാനാവില്ല. ഹേ രാജൻ, ബ്രാഹ്മണരെ വശപ്പെടുത്താൻ കഴിഞ്ഞാൽ ബ്രഹ്മവിഷ്ണുമഹേശ്വരർ പോലും നിങ്ങളുടെ വശത്താവും. ബലം ബ്രാഹ്മണരുടെ നേർക്ക് ഫലിയ്ക്കില്ല - രണ്ടു കൈകളും ഉയർത്തി കൊണ്ട് ഞാനീ സത്യം പറയുന്നു. ഹേ രാജൻ, കേൾക്കൂ, വിപ്രശാപത്തിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെട്ടാൽ, നിങ്ങൾ ഒരിയ്ക്കലും നശിയ്ക്കില്ല.” ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് രാജാവ് സന്തോഷിച്ച് പറഞ്ഞു: “ഹേ നാഥ ഇനി എനിക്ക് നാശമുണ്ടാവില്ല. ഹേ കൃപാനിധേ, അങ്ങയുടെ കൃപയാൽ എനിക്ക് എന്നെന്നും മംഗളമുണ്ടാവും.”

ദോ:

ഏവമസ്തു കഹി കപട്മുനി ബോലാ കുടില് ബഹോരി,
മിലബ് ഹമാർ ഭൂലാബ് നിജ് കഹഹു ത് ഹമ്ഹി ന ഖോരി. (165)

“തഥാസ്തു” എന്ന് ആ കപടമുനി പറഞ്ഞു. എന്നിട്ട് കുടിലതയോടെ പറഞ്ഞു: “നിങ്ങൾ വഴിതെറ്റി വന്നതിനേയും എന്നെ കണ്ടുമുട്ടിയതിനേയും പറ്റി ആരോടെങ്കിലും പറഞ്ഞാൽ അതിന്റെ പരിണാമത്തിന് ഞാൻ തെറ്റുകാരനാവില്ല.” 165)

ചൗ:

താതേം മൈം തൊഹി ബർജളം രാജാ -
കഹേം കഥാ തവ പരമ് അകാജാ,
ഹരേം ശ്രവന് യഹ് പരത് കഹാനീ -
നാസ് തുംഹാർ സത്യ് മമ ബാനീ. 1

യഹ് പ്രഗടോ അഥവാ ദിജ് ശ്രാപാ -
നാസ് തോർ സുനു ഭാനുപ്രതാപാ,
ആന് ഉപായ് നിധന് തവ നാഹീം -
ജഗം ഹരി ഹർ കോപഹിം മന് മാഹീം. 2

സത്യ നാഥ് പദ് ഗഹി നൃപ് ഭാഷാ -
ദിജ് ഗുരു കോപ് കഹഹു കോ രാഖാ,
രാഖഇ ഗുരു ജഗം കോപ് ബിധാതാ -
ഗുർ ബിരോധ് നഹിം കോള ജഗ് ത്രാതാ. 3

ജഗം ന ചലബ് ഹമ് കഹേ തുംഹാരോ -
ഹോള നാസ് നഹിം സോച് ഹമാരോ,
ഏക്ഹിം ഡർ ഡരപത് മന് മോരാ -
പ്രഭു മഹിദേവ് ശ്രാപ് അതി ഘോരാ. 4

“ഹേ രാജൻ, ഞാൻ നിങ്ങളെ മുന്നറിയിക്കുന്നു. ഈ സംഭവത്തെപ്പറ്റി ആരോടെങ്കിലും നിങ്ങൾ പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾക്ക് വലിയ ഹാനിയുണ്ടാകും. ഈ കഥ ആറാമത്തെ ചെവിയിലെത്തിയാൽ നിങ്ങൾ നശിച്ചു പോകും. എന്റെ വാക്ക് സത്യമാണ്. ഹേ ഭാനുപ്രതാപ, ഈ രഹസ്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുകയോ, അഥവാ, ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ നിങ്ങളെ ശപിതപ്പെടുത്തുകയോ ചെയ്താൽ നിങ്ങൾ നശിക്കും. ശ്രീഹരിയോ, ശിവനോ നിങ്ങളെ കോപിച്ചാൽ കൂടി നിങ്ങൾക്ക് വേറൊരു വിധത്തിലും മരണം സംഭവിക്കില്ല.” അയാളുടെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് രാജാവ് പറഞ്ഞു: “അത് സത്യമാണ്. ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റേയോ ഗുരുവിന്റേയോ കോപത്തിൽ നിന്നും ആർക്കാണ് രക്ഷിക്കാൻ കഴിയുക? ബ്രഹ്മാവ് കോപിച്ചാൽ ഗുരുവിന് ഒരുവനെ രക്ഷിക്കാനാവും. പക്ഷേ ഗുരുവിനെ പകച്ചാൽ ഈ ലോകത്ത് രക്ഷിക്കാനാരുമുണ്ടാവില്ല. അങ്ങയുടെ ഉപദേശത്തെ ഞാൻ പിൻപറ്റിയില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ നശിച്ചു പോകാം. ഞാനത് വകവെക്കില്ല. എന്റെ മനസ്സിൽ ഒരേ ഒരു ആതങ്കമേ ഉള്ളൂ - സ്വാമീ, ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ ശാപം അത്യന്തം ഘോരമായതാണ്.”

ദോ:

ഹോഹിം ബിപ്ര് ബസ് കവന് ബിധി കഹഹു കൃപാ കരി സോള,
തുംഹ് തജി ദീനദയാല് നിജ് ഹിതു ന ദേഖെ കോള. (166)

“എങ്ങനെയാണ് ബ്രാഹ്മണരെ വശത്താക്കുവാൻ കഴിയുക? ദയവു ചെയ്ത് അതുകൂടി പറഞ്ഞുതന്നാലും. ദീനദയാളനായ അങ്ങല്ലാതെ മറ്റേതൊരു ബന്ധുവിനേയും ഞാൻ കാണുന്നില്ല.” (166)

ചൗ:

സുനു നൃപ് ബിബിധ് ജതന് ജഗ് മാഹീം -
കഷ്ടസാധ്യ് പുനി ഹോഹിം കി നാഹീം,
അഹഇ ഏക് അതി സുഗമ് ഉപാഹു -
തഹാം പരന്തു ഏക് കഠിനാഹു. 1

മമ ആധീന് ജുഗുതി നൃപ് സോഹു -
മോര് ജാബ് തവ നഗര് ന ഹോഹു,
ആജു ലഗേം അരു ജബ് തേം ഭയഹു -
കാഹു കേ ഗൃഹ് ഗ്രാമ് ന ഗയഹു. 2

ജതം ന ജാഹ് തവ ഹോഹു ആകാജു -
ബനാ ആഇ അസമഞ്ജസ് ആജു,
സുനി മഹീസ് ബോലേള മൃദു ബാനീ -
നാഥ് നിഗമ് അസി നീതി ബഖാനീ. 3

ബന്ധേ സനേഹ് ലഘുന്ഹ് പര് കരഹിം-
ഗിരി നിജ് സിര്നി സദാ ത്യന് ധരഹീം,
ജലധി അഗാധ് മൗലി ബഹ് ഹേനു -
സന്തത് ധരനി ധരത് സിര് രേനു. 4

“ഹേ രാജൻ, കേൾക്കൂ: ലോകത്തിൽ പലവിധ ഉപായങ്ങളുണ്ട്. പക്ഷേ, അവ സാധ്യമാകുവാൻ കഷ്ടമുള്ളവയാണ്, പിന്നെ സാധ്യമാകുമോ ഇല്ലയോ എന്ന് സംശയാത്മകവുമാണ്. ഒരു എളുപ്പമുള്ള വഴിയുണ്ട്, പക്ഷേ അതിലും ഒരു ബാധയുണ്ട്. ആ യുക്തിയുടെ സാധ്യത എന്റെ അധീനത്തിലാണ്. പക്ഷേ, ഞാൻ നിങ്ങളുടെ നഗരത്തിലേയ്ക്ക് വരുന്ന കാര്യം നടക്കാത്തതാണ്. ഞാൻ ജനിച്ചതു മുതൽ ഇതുവരെ ആരുടെയും വീട്ടിലേയ്ക്കോ ഗ്രാമത്തിലേയ്ക്കോ പോയിട്ടില്ല. ഞാൻ വന്നില്ലെങ്കിൽ അത് നിങ്ങൾക്ക് നിർഭാഗ്യമാണ്. അതിനാൽ ഞാനിന്ന് ധർമ്മസങ്കടത്തിലാണ്.” അതു കേട്ട് രാജാവ് താഴ്മയോടെ പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, വേദങ്ങളിൽ ഒരു

ചൊല്ലുണ്ട്. മഹാമാർ ചെറിയവരോട് കരുണ കാണിക്കുന്നു. പർവതങ്ങൾ തങ്ങളുടെ ശിഖരങ്ങളിൽ ചെറിയ പുല്ലുകളെ താങ്ങുന്നു. അഗാധമായ സമുദ്രം തന്റെ നിരപ്പിൽ മിതക്കുന്ന നൂരുകളെ വഹിക്കുന്നു. ഭൂമി സദാ പൂഴിയെ തന്റെ മാറത്ത് താങ്ങുന്നു.”

ദോ:

അസ് കഹി ഗഹേ നരേസ് പദ് സ്വാമി ഹോഹു കൃപാല്,
മോഹി ലാഗി ദുഖ് സഹിഅ പ്രഭു സജ്ജന് ദീനദയാല്. (167)

എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് രാജാവ് താപസന്റെ പാദങ്ങളെ കെട്ടി പിടിച്ചുകൊണ്ട് വീണ്ടും പറഞ്ഞു: “എന്റെ സ്വാമീ, എന്തേൽ കൃപ കാണിച്ചാലും. അങ്ങ് ദീനദയാളനായ സജ്ജനമാണ്. ആതിനാൽ, പ്രഭോ, എനിക്കുവേണ്ടി ഈ കഷ്ടം സഹിച്ചാലും.” (167)

ചൗ:

ജാനി നൃപഹി ആപന് ആധീനാ -
ബോലാ താപസ് കപദ് പ്രബീനാ,
സത്യ് കഹളു ഭൂപതി സുനു തോഹി -
ജഗ് നാഹിന് ദുർലഭ് കചു മോഹി, 1

അവസി കാജ് മൈം കരിഹളു തോരാ -
മന് തന് ബചന് ഭഗത് തൈം മോരാ,
ജോഗ് ജുഗുതി തപ് മന്ത് പ്രഭാളു -
ഫലതു തബ്ഹിം ജബ് കരിഅ ദുരാളു. 2

ജൗം നരേസ് മൈം കരൗം രസോഹു -
തുംഹ് പരുസഹു മോഹി ജാന് ന കോഹു,
അന് സൊ ജൊതു ജൊതു ഭോജന് കരഹു -
സൊതു സൊതു തവ ആയസു അനുസരഹു. 3

പുനി തിൻഹ് കേ ഗൃഹ് ജേവ്തു ജോളു -
തവ ബസ് ഹോതു ഭൂപ് സുനു സോളു,
ജൊതു ഉപായ് രചഹു നൃപ് ഏഹു -
സംബത് ഭരി സംകല്ല് കരേഹു. 4

രാജാവ് തന്റെ അധീനത്തിലാണെന്നറിഞ്ഞ് കപടതാപസൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ, കേൾക്കൂ: ഞാൻ പറയുന്നത് സത്യമാണ്. ഈ ലോകത്ത് എനിക്ക് സിദ്ധിക്കാനാവാത്തത് ഒന്നും തന്നെയില്ല. നിങ്ങൾ മനസാ വാചാ കർമ്മണാ എന്നോട് നിഷ്ഠയുള്ളവനായതിനാൽ നിങ്ങളുടെ കാര്യത്തെ ഞാൻ അവശ്യം സാധിച്ചുതരാം. യോഗം, യുക്തി, തപസ്സ്, മന്ത്രം ഇവയുടെ പ്രഭാവം അവയുടെ രഹസ്യത്തെ സൂക്ഷിച്ചുവെക്കുന്നതിലാണ്. ഹേ രാജൻ, ഞാൻ ഭക്ഷണം പാകം ചെയ്ത് നിങ്ങൾ വിളമ്പിക്കൊടുക്കുമ്പോൾ ആരും എന്നെ അറിയാതിരുന്നാൽ ആ ഭക്ഷണത്തെ ഭക്ഷിക്കുന്നവർ നിങ്ങളുടെ ആദേശത്തെ അനുസരിക്കും. വീണ്ടും ഞാൻ പറയുന്നു, അങ്ങനെ ഭക്ഷിക്കുന്നവരുടെ വീടുകളിൽ ആർ ആഹാരം കഴിക്കുന്നുവോ, ഹേ രാജൻ, അവരും നിങ്ങളുടെ അധീനരായിരിക്കും. ഹേ രാജൻ, പോയി ഈ ഉപായത്തെ നടപ്പിലാക്കൂ. ഒരു വർഷക്കാലം ഈ വ്രതം പാലിക്കൂ.”

ദോ:

നിത് നൃതന് ദിജ് സഹസ് സത് ബരൈഹു സഹിത് പരിവാര്,
മൈം തുംഹരേ സങ്കല്പ് ലഗി ദിനഹിം കരബി ജൈവനാര്. (168)

“ഓരോ ദിവസവും പുതിയതായി ലക്ഷം ബ്രാഹ്മണരെ കുടുംബസഹിതം ക്ഷണിക്കൂ; ഞാൻ ദിനവും അവർക്കുവേണ്ട സദ്യ ഒരുക്കിത്തരാം.” (168)

ചൗ:

എഹി ബിധി ഭൂപ് കഷ്ട് അതി മോരോ -
ഹൊഇഹഹിം സകല് ബിപ്ര് ബസ് തോരോ,
കരിഹഹിം ബിപ്ര് ഹോമ് മഖ് സേവാ -
തെഹിം പ്രസംഗ് സഹജൈഹിം ബസ് ദേവാ. 1

ഔര് ഏക് തൊഹി കഹള് ലഖാഊ -
മൈം എഹിം ബേഷ് ന ആഉബ് കാഊ,
തുംഹരേ ഉപരോഹിത് കഹ് രായാ -
ഹരി ആനബ് മൈം കരി നിജ് മായാ. 2

തപബല് തെഹി കരി ആപു സമാനാ -
രഖിഹള് ഇഹാ ബരഷ് പര്വാനാ,
മൈം ധരി താസു ബേഷു സുനു രാജാ -
സബ് ബിധി തോര് സുവാറബ് കാജാ. 3

ഗൈ നിസി ബഹുത് സയന് അബ് കീജേ -
മൊഹി തൊഹി ഭൂപ് ഭോട് ദിന് തീജേ,
മൈം തപബല് തൊഹി തുരഗ് സമേതാ -
പഹു^ഛചൈഹള^ഛ സോവത്ഹി നികേതാ. 4

“ഈവിധം, ഹേ രാജൻ, കുറച്ചു കഷ്ടപ്പെട്ട് എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും നിങ്ങൾക്ക് വശത്താക്കാം. ബ്രാഹ്മണർ ഹോമയജ്ഞാദികളും സ്തുതികളും ചെയ്ത് അതുവഴി ദേവന്മാരേയും നിങ്ങളുടെ വശത്താക്കാം. ഞാനൊരടയാളം കൂടി തരാം. ഞാൻ ഈ രൂപത്തിൽ ഒരിയ്ക്കലും വരില്ല. എന്റെ മായാശക്തിയാൽ, ഹേ രാജൻ, ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കുലഗുരുവിനെ കടത്തിക്കൊണ്ടു പോകും. എന്റെ തപോബലത്താൽ അദ്ദേഹത്തെ എന്നെപ്പോലെ രൂപത്തിലാക്കി ഇവിടെ ഒരു വർഷക്കാലം താമസിപ്പിക്കാം. പിന്നെ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രൂപത്തിൽ വന്ന് നിങ്ങളുടെ കാര്യങ്ങളെല്ലാം നിർവഹിക്കാം. രാത്രി ഒരുപാടായി. അതിനാൽ പോയി കിടന്നുകൊള്ളൂ. ഇന്നത്തെ മൂന്നാം ദിവസം ഞാനും നിങ്ങളും തമ്മിൽ വീണ്ടും കണ്ടുമുട്ടാം. എന്റെ തപോബലത്താൽ ഞാൻ നിങ്ങളെ ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടിരുയ്ക്കുമ്പോൾ തന്നെ കുതിര സഹിതം നിങ്ങളുടെ വീട്ടിലെത്തിക്കാം.”

ദോ:

മൈം ആളബ് സൊഇ ബേഷു ധരി പഹിചാനെഹു തബ് മോഹി,
ജബ് ഏകാന്ത് ബൊലാഇ സബ് കഥാ സുനാവാം തോഹി. (169)

“ഞാൻ പറഞ്ഞപോലുള്ള രൂപത്തിൽ വരും. നിങ്ങളെന്നെ തിരിച്ചറിയുമ്പോൾ നിങ്ങളെ തന്നിയെ വിളിച്ച് ഇതിനെപ്പറ്റിയെല്ലാം ഓർമ്മപ്പെടുത്താം.” (169)

ചൗ:

സയന് കീൻഹ് നൃപ് ആയസു മാനീ -
ആസന് ജാഇ ബൈര് ഛലഗ്യാനീ,
ശ്രമിത് ഭൂപ് നിദ്രാ അതി ആഇൗ -
സോ കിമി സോവ് സോച് അധികാഇൗ. 1

കാലകേതു നിസിച്ര് തഹ്^ഛ ആവാ -
ജെഹിം സുകര് ഹോഇ നൃപഹി ഭൂലാവാ,

പരമ് മിത്ര താപസ് നൃപ് കേരാ -
ജാനതു സോ അതി കപട് ഘനേരാ. 2

തെഹി കേ സത് സുത് അരു ദസ് ഭാഹു -
ഖല് അതി അജയ് ദേവ് ദുഖദാഹു,
പ്രഥമഹിം ഭൂപ് സമർ സബ് മാറേ-
ബിപ്ര് സന്ത് സുർ ദേഖി ദുഖാരേ. 3

തെഹിം ഖല് പാഹരില് ബയ്രു സ്ഭാരാ -
താപസ് നൃപ് മിലി മന്ത് ബിചാരാ,
ജെഹിം രിപു ഛയ് സൊതു രചെൻഹി ഉപാഹു -
ഭാവീ ബസ് ന ജാൻ കഹു രാവു. 4

താപസന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ച് രാജാവ് ഉറങ്ങാൻ പോയി. കപട താപസൻ തിരിച്ചുചെന്ന് തന്റെ ആസനത്തിലിരുന്നു. ക്ഷീണിച്ചിരുന്ന രാജാവിന് ഗാഢമായ ഉറക്കം വന്നു. പക്ഷേ, ചിന്താവശനായ മറ്റൊരാൾ എങ്ങനെയുറങ്ങും? അപ്പോൾ കാലകേതുവെന്ന രാക്ഷസൻ അവിടെ വന്നു. അയാളായിരുന്നു കാട്ടുപന്നിയുടെ രൂപത്തിൽ രാജാവിനെ വഴി തെറ്റിച്ചത്. താപസരാജാവിന്റെ പരമമിത്രമായ അവൻ വഞ്ചനകലയിൽ പലവിധത്തിൽ വിദഗ്ദ്ധനായിരുന്നു. അവന് നൂറു പുത്രന്മാരും പത്ത് സഹോദരന്മാരുമുണ്ടായിരുന്നു. അവരെല്ലാവരും തന്നെ അതി ദുഷ്ടന്മാരും, ജയിക്കാനാവാത്തവരും ദേവന്മാരെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നവരുമായിരുന്നു. ബ്രാഹ്മണരേയും, സാധുക്കളേയും, ദേവന്മാരേയും സങ്കടത്തിലായി രിക്ഷുന്നതു കണ്ട് രാജാവ് മുമ്പേ തന്നെ അവരെല്ലാം യുദ്ധത്തിൽ കൊന്നിരുന്നു. ശത്രുതയെ ഓർമ്മിച്ച് ആ ദുഷ്ടൻ താപസരാജാവുമായി ഗൂഢാലോചന ചെയ്ത് ശത്രുവിന്റെ നാശത്തിനായി ഉപായം തയ്യാറാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പക്ഷേ, ദൈവവശാൽ രാജാവിന് ഇതൊന്നുമറിയില്ലായിരുന്നു.

ദോ:

രിപു തേജസീ അകേല് അപി ലഘു കരി ഗനിഅ ന താഹു,
അജ്ഹു ദേത് ദുഖ് രബി സസിഹി സിര് അവസേഷിത് രാഹു. (170)

ശക്തനായ ശത്രുവിനെ, തനിച്ചായാലുംകൂടി ലഘുവായി കരുതരുത്. ശിരസ്സു മാത്രം അവശേഷിച്ച രാഹു ഇന്നും സൂര്യചന്ദ്രന്മാരെ ഉപദ്രവിച്ചു കൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നു. (170)

ചൗ:

താപസ് നൃപ് നിജ് സഖഹി നിഹാരി -
ഹരഷി മിലെള ഉരി ഭയള സുഖാരി,
മിത്രഹി കഹി സബ് കഥാ സുനാതു -
ജാതുധാന് ബേലാ സുഖ് പാതു. 1

അബ് സായെള് രിപു സുനഹു നരേസാ -
ജതം തുഹ് കീൻഹ് മോര് ഉപദേസാ,
പരിഹരി സോച് രഹഹു തുഹ് സോതു -
ബിനു ഔഷധ് ബിആധി ബിധി ഖോതു. 2

കുല് സമേത് രിപു മുല് ബഹാതു -
ചൗമേം ദിവസ് മിലബ് മൈം ആതു,
താപസ് നൃപഹി ബഹുത് പരിതോഷീ -
ചലാ മഹാകപടീ അതിരോഷീ. 3

ഭാനുപ്രതാപ്ഹി ബാജി സമേതാ -
പഹു് ചാഘസി ഛന് മാത് നികേതാ,
നൃപഹി നാരി പഹിം സയന് കരാതു -
ഹയഗൃഹ് ബാഘസി ബാജി ബനാതു. 4

താപസരാജാവ് തന്റെ സഖാവിനെ കണ്ട് സന്തോഷിച്ച് അവനെ വരവേറ്റു. ആ കണ്ടുമുട്ടൽ അയാൾക്ക് അമിതമായ തൃപ്തിയുളവാക്കി. അയാൾ തന്റെ സഖാവിനോട് നടന്നതെല്ലാം പറഞ്ഞറിയിച്ചു. രാക്ഷസനും സന്തുഷ്ടനായി പറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ, കേൾക്കുവിൻ. നിങ്ങൾ എന്റെ ഉപദേശത്തെ അനുസരിച്ചതിനാൽ ശത്രു കീഴടങ്ങിയതായി ധരിച്ചു കൊള്ളുവിൻ. ചിന്തയെല്ലാം വെടിഞ്ഞ് വിശ്രമിയ്ക്കുവിൻ. ഔഷധമില്ലാതെ തന്നെ ദൈവം വ്യാധിയെ മാറ്റിക്കഴിഞ്ഞു. ശത്രുവിനെ കുലസമേതം, നിർമൂലമാക്കാം. ഇന്നത്തെ നാലാം ദിവസം വീണ്ടും കാണാം.” താപസരാജനെ നല്ലപോലെ സമാധാനിപ്പിച്ച ശേഷം മഹാകപടനും അത്യന്തം രോഷാകുലനുമായ ആ രാക്ഷസൻ പുറപ്പെട്ടു. ക്ഷണ

നേരത്തിൽ അവൻ പ്രതാപഭാനുവിനെ കുതിരസമേതം അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാജധാനിയിലെത്തിച്ചു. രാജാവിനെ രാജ്ഞിയുടെ അടുത്ത് കിടത്തി, കുതിരയെ ലായത്തിൽ കെട്ടിയിട്ടു.

ദോ:

രാജാ കേ ഉപരോഹിത് ഹരി ഹരി ലൈ ഗയള ബഹോരി,
ലൈ രാഖെസി ഗിരി ഖോഹ് മഹൂ മായാ കരി മതി ഭോരി. (171)

പിന്നീട് അവൻ രാജാവിന്റെ കുലഗുരുവിനെ അപഹരിച്ചു കൊണ്ടു പോയി അദ്ദേഹത്തെ ബോധം കെടുത്തി ഒരു പർവതഗുഹയിൽ സൂക്ഷിച്ചുവെച്ചു. (171)

ചൗ:

ആപു ബിരചി ഉപരോഹിത് രൂപാ -
പരേള ജാതു തെഹി സേജ് അനുപാ,
ജാഗെള നൃപ് അന്ഭഷ്ട് ബിഹാനാ -
ദേഖി ഭവന് അതി അചരജു മാനാ. 1

മുനി മഹിമാ മന് മഹൂ അനുമാനീ -
ഉഠെള ഗവ്ഹിം ജെഹിം ജാന് ന രാനീ,
കാനന് ഗയള ബാജി ചഡി തേഹീം -
പൂര് നര് നാരി ന ജാനെള കേഹീം. 2

ഗഷ്ട് ജാമ് ജുഗ് ഭൂപതി ആവാ -
ഘര് ഘര് ഉത്സവ് ബാജ് ബധാവാ,
ഉപരോഹിത് ഹരി ദേഖ് ജബ് രാജാ -
ചകിത് ബിലോക് സുമിരി സൊതു കാജാ. 3

ജുഗ് സമ് നൃപതി ഗഷ്ട ദിന് തീനീ -
കപടീ മുനി പദ് രഹ് മതി ലീനീ,
സമയ് ജാനി ഉപരോഹിത് ആവാ -
നൃപഹി മതേ സബ് കഹി സമുത്ഥാവാ. 4

സ്വയം കുലഗുരുവിന്റെ രൂപം പുണ്ട് രാക്ഷസൻ പോയി ഗുരുവിന്റെ ദിവ്യമായ ശയനത്തിൽ കിടന്നു. രാജാവ് നേരം വെളുക്കുന്നതിന്നു മുമ്പ് എഴുന്നേറ്റ് തന്നെ വീട്ടിലിരിയ്ക്കുന്നതുകണ്ട് അത്യന്തം ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു. അത്

മുനിയുടെ മഹിമയെന്നു കരുതി അദ്ദേഹം റാണിയറിയാതെ പതുകെ എഴുന്നേറ്റു. അതേ കുതിരയിൽ കയറി അദ്ദേഹം പട്ടണത്തിൽ ആരും തന്നെ അറിയാതെ കാട്ടിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. ഉച്ചയായപ്പോൾ രാജാവ് തിരിച്ചു വന്നപ്പോൾ എല്ലാ വീടുകളിലും ഉത്സവവും പാട്ടും മറ്റും ഉണ്ടായി. രാജാവ് കുലഗുരുവിനെ കണ്ടപ്പോൾ തന്റെ കാര്യത്തെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ആത്മരക്ഷയ്ക്കായി നോക്കിനിന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് കപടമുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ ലയിച്ച് മൂന്നു ദിവസത്തെ ഇടവേള രാജാവിന് യുഗം പോലെ തോന്നി. നിശ്ചിതസമയത്ത് പുരോഹിതൻ വന്ന് അദ്ദേഹത്തെ പറഞ്ഞു റപ്പിച്ചതെല്ലാം ഓർമ്മപ്പെടുത്തി.

ദോ:

നൂപ് ഹരശ്ചൈവ പഹിചാനി ഗുരു ഭ്രമ് ബന്ധുരഹ ന ചേത്,
ബരേ തുരത് സത് സഹസ് ബർ ബിപ്ര ക്വട്ടംബ് സമേത്. (172)

രാജാവ് പുരോഹിതവേഷത്തിലിരുന്ന തന്റെ ഗുരുവിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞ് സന്തോഷിച്ചു. ഭ്രമത്തിന് വശപ്പെട്ട അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ ചേതന യുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഉടൻ തന്നെ അദ്ദേഹം നൂറായിരം ബ്രാഹ്മണരെ ക്വട്ടംബസമേതം ക്ഷണിച്ചു. (172)

ചൗ:

ഉപരോഹിത് ജൈവനാർ ബനാഹു -
ഹരസ് ചാരി ബിധി ജസി ശ്രുതി ഗാഹു,
മായാമയ് തൈഹിം കീൻഹി രസോഹു -
ബിംജന് ബഹു ഗനി സകഹ ന കോഹു. 1

ബിബിദ് മൃഗൻഹ് കരി ആമിഷ് രാധാ -
തൈഹി മഹു ബിപ്ര മാസു ഖല് സാധാ,
ഭോജന് കഹു സബ് ബിപ്ര ബൊലാഷ്ട -
പദ് പഖാരി സാദർ ബൈറാഷ്ട. 2

പരുസന് ജബഹിം ലാഗ് മഹിപാലാ -
ഭൈ അകാസ്ബാനീ തൈഹി കാലാ,
ബിപ്രബുന് ഉറി ഉറി ഗുഹ് ജാഹു -
ഹൈ ബധി ഹാനി അന് ജനി ഖാഹു. 3

ഭയമു രസോത്തമം ഭൂസുർ മാസു -
സബ് ദിജ് ഉദേ മാനി ബിസ്വാസു,
ഭൂപ് ബികല് മതി മോഹ് ഭൂലാനീ -
ഭാവി ബസ് ന ആവ് മുഖ് ബാനീ.

4

പുരോഹിതൻ വേദങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള പോലെ നാലുവിധം ഭക്ഷണങ്ങൾ, ആറ് വിവിധരസങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കി. അവൻ മായയാൽ കണക്കില്ലാത്ത വ്യഞ്ജനങ്ങൾ കൊണ്ട ഒരു സദ്യയൊരുക്കി. പലവിധത്തിലുള്ള മൃഗങ്ങളുടെ മാംസങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് ആ ദുഷ്ടൻ അതിന്റെകൂടെ ബ്രാഹ്മണരുടെ മാംസവും കൂട്ടിക്കലർത്തി ചമച്ചു. ക്ഷണിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണരെയെല്ലാം ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞാൻ വിളിച്ചു. അവരുടെ പാദങ്ങളെ കഴുകി ആദരവോടെ അവരുടെ ആസനങ്ങളെ കാണിച്ചുകൊടുത്തു. രാജാവ് ഭക്ഷണം വിളമ്പാൻ തുടങ്ങിയതും, (വ്യാജമായ) ഒരു ആകാശവാണി (കാലകേതുവെന്ന രാക്ഷസനാൽ പറയപ്പെട്ടത്) ഉണ്ടായി: “ഹേ ബ്രാഹ്മണരെ, എഴുന്നേല്ക്കുവിൻ, എഴുന്നേല്ക്കുവിൻ, നിങ്ങളുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെല്ലുവിൻ. ഭക്ഷണത്തെ കഴിയ്ക്കരുത്. അത് അത്യന്തം ആപേക്ഷമാണ്. ഭക്ഷണത്തിൽ ബ്രാഹ്മണമാംസവും കലർന്നിട്ടുണ്ട്.” ആകാശവാണിയെ വിശ്വസിച്ച എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും എഴുന്നേറ്റു. ബുദ്ധിഭ്രമം കാരണം രാജാവ് തന്റെ ആത്മബലം നഷ്ടപ്പെട്ടു. ദൈവവശാൽ അയാൾക്ക് ഒരു വാക്കു പോലും ഉച്ചരിയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ഭാ:

ബോലേ ബിപ്ര് സകോപ് തബ് നഹിം കചരു കീൻഹ് ബിചാർ,
ജാതു നിസാചർ ഹോഹു നൃപ് മുഡ് സഹിത് പരിവാർ. (173)

അപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണർ ഒന്നും ചിന്തിയ്ക്കാതെ കോപത്തോടെ പറഞ്ഞു: “ഹേ മൂഢരാജാവേ, നിങ്ങൾ പരിവാരസഹിതം പോയി രാക്ഷസനായി ജനിയ്ക്കൂ.” (173)

ച:

ഹരത്ബന്ധു തൈം ബിപ്ര് ബൊലാതു -
ഘാലൈ ലിഷ്ട സഹിത് സമുദാതു,
തുസാർ രാഖാ ധരമ് ഹമാരാ -
ജൈസഹി തൈം സമേത് പരിവാരാ.

1

സംബത് മധ്യ് നാസ് തവ ഹോഊ -
ജലദാതാ ന രഹിഹി കുല് കോഊ,
നൃപ് സുനി ശ്രാപ് ബികല് അതി ത്രാസാ -
ഭൈ ബഹോരി ബര് ഗിരാ അകാസാ. 2

ബിപ്രഹു ശാപ് ബിചാരി ന ദീൻഹാ -
നഹിം അപരായ് ഭുപ് ക്കരു കീൻഹാ,
ചകിത് ബിപ്ര് സബ് സുനി നഭബാനീ -
ഭുപ് ഗയള ജഹ് ഭോജന് ചാനീ. 3

തഹ് ന അസന് നഹിം ബിപ്ര് സുആരാ -
ഹിരെള രാള മന് സോച് അപാരാ,
സബ് പ്രസംഗ് മഹിസുരൻഹ് സുനാഊ -
ത്രസിത് പരെള അവനീം അകുലാഊ. 4

“ഹേ ദുഷ്ടക്ഷത്രിയ, ബ്രാഹ്മണരെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവരെ കുടുംബ സഹിതം നശിപ്പിക്കുവാൻ നീ തുനിഞ്ഞിരുന്നു. പക്ഷേ, ദൈവം ഞങ്ങളുടെ പവിത്ര ധർമ്മത്തെ കാത്തു. നീയും നിന്റെ പരിവാരങ്ങളുമാണ് നശിക്കുന്നത്. ഒരു വർഷത്തിനകം നീ നശിച്ചുപോകും. നിന്റെ ആത്മാവിന് ജലം തരുവാൻ നിന്റെ കുലത്തിൽ ഒരുവൻ കൂടി അവശേഷിക്കില്ല.” ശാപത്തെ കേട്ട് രാജാവ് അത്യന്തം ഭയാകുലനായി. അപ്പോൾ വീണ്ടും ഒരു ആകാശവാണിയുണ്ടായി: “ഹേ ബ്രാഹ്മണരെ, നിങ്ങൾ വേണ്ട വിധം ചിന്തിക്കാതെയാണ് ഈ ശാപം കൊടുത്തിട്ടുള്ളത്. രാജാവ് ഒരു കുറ്റവും ചെയ്തിട്ടില്ല.” ആ ആകാശവാണികേട്ട് ബ്രാഹ്മണർ എല്ലാവരും ആശ്ചര്യ ചകിതരായി. രാജാവ് ഉടൻ അടുക്കളയ്ക്കു പോയി. അവിടെ യാതൊരു ഭക്ഷണമോ, ബ്രാഹ്മണപാചകനോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല, അത്യന്തം ചിന്തയോടെ രാജാവ് തിരിച്ചുവന്നു. അദ്ദേഹം എല്ലാ വർത്തമാനങ്ങളും ബ്രാഹ്മണരെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ച് അത്യന്തം ഭയത്തോടെ സ്വയം നിലത്ത് വീണു.

ഭോ:

ഭുപതി ഭാവി മിടഇ നഹിം ജദപി ന ദുഷന് തോര്,
കിഘ് അന്യഥാ ഹോഇ നഹിം ബിപ്ര്ശാപ് അതി ഘോര്. (174)

“ഹേ രാജൻ, നിങ്ങൾ കുറ്റക്കാരനല്ലെങ്കിലും സംഭവിക്കാൻ പോകുന്നത് ഇല്ലാതാവില്ല. ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ ശാപം അതിഘോരമായതാണ്, എത്ര ശ്രമിച്ചാലും അതിനെ മാറ്റുവാൻ കഴിയില്ല.” (174)

ചൗ:

അസ് കഹി സബ് മഹിദേവ് സിധാഷ്ട -
സമാചാർ പുരലോഗൻഹ് പാഷ്ട,
സോചഹിം ദുഷ്ഠൻ ദൈവഹി ദേഹീം -
ബിരചത് ഹംസ് കാഗ് കിത് ജേഹീം. 1

ഉപരോഹിത്ഹി ഭവന് പഹുചാതു -
അസുർ താപസഹി ഖബരി ജനാതു,
തെഹി ഖല് ജഹ് തഹ് പത്ര് പരാഷ്ട -
സജി സജി സേന് ഭൂപ് സബ് ധാഷ്ട. 2

ഘേരേൻഹി നഗർ നിസാൻ ബജാതു -
ബിബിഡ് ഭാതി നിത് ഹോതു ലരാതു,
ജുത്യേ സകല് സുഭദ് കരി കർനീ -
ബന്ധു സമേത് പരേതു നൃപ് ധരനീ. 3

സത്യകേതു കുല് കൊതു നഹി ബാചാ -
ബിപ്രശാപ് കിമി ഹോതു അസാചാ
രിപു ജിതി സബ് നൃപ് നഗർ ബസാതു -
നിജ് പൂർ ഗവനേ ജയ് ജസു പാതു. 4

ഈവിധം പറഞ്ഞ് ബ്രാഹ്മണരെല്ലാവരും മടങ്ങിപ്പോയി. വർത്തമാന മറിഞ്ഞ പുരവാസികൾ വ്യാകുലരായി “ഹംസത്തെ സൃഷ്ടിക്കാൻ തുടങ്ങി, ഉണ്ടായതോ കാക്കയും.” എന്ന് അവർ ദൈവത്തെ ദുഷ്ടിക്കാൻ തുടങ്ങി. രാജപുരോഹിതനെ വീട്ടിലേയ്ക്കു പറഞ്ഞയച്ച് അസുരൻ (കാലകേതു) വർത്തമാനമെല്ലാം താപസനെ അറിയിച്ചു. ആ ദുഷ്ടൻ എല്ലാ ദിക്കുകളിലേയ്ക്കും പത്രങ്ങളയച്ചു. അനവധി രാജാക്കന്മാർ സേനയോടെ സന്നദ്ധരായി ഭേരികൾ മുഴക്കിക്കൊണ്ട് നഗരത്തെ വളഞ്ഞു. ദിനവും പലവിധത്തിൽ യുദ്ധമുണ്ടായി. രാജാവിന്റെ ഭടന്മാരെല്ലാം ധീരതയോടെ പൊരുതി വീണു. രാജാവും സഹോദരനും മണ്ണു കപ്പി. സത്യകേതുവിന്റെ

വംശത്തിൽ ആരും തന്നെ അവശേഷിച്ചില്ല. ബ്രാഹ്മണശാപം ഒരിയ്ക്കലും വിഹ്വലമായില്ല. ശത്രുവിനെ ജയിച്ച് നഗരത്തെ പിടിച്ചടക്കി രാജാക്കന്മാരെല്ലാവരും ജയത്തോടും കിർത്തിയോടും കൂടി തങ്ങളുടെ രാജധാനി കളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു ചെന്നു.

ദോ:

ഭരദ്വാജ് സുനു ജാഹി ജബ് ഹോതു ബിധാതാ ബാമ്,
ധൂരി മേരുസമ് ജനക് ജമ് താഹി ബ്യാല് സമ് ദാമ്. (175)

ഹേ ഭരദ്വാജ, കേൾക്കൂ: ഏതൊരുവൻ ദൈവത്തിന്റെ അസന്തുഷ്ടിയ്ക്ക് കാരണമാവുന്നുവോ, അവൻ ഒരു മണൽത്തരി മേരു പർവതംപോലെ വലുതായിത്തീരുന്നു. പിതാവ് യമനെപ്പോലെയും, കയറ് സർപ്പത്തെ പോലെയുമായിത്തീരുന്നു. (175)

ചൗ:

കാല് പാതു മുനി സുനു സൊതു രാജാ -
ഭയതു നിസാചര് സഹിത് സമാജാ,
ദസ് സിര് താഹി ബീസ് ഭുജദണ്ഡാ -
രാവന് നാമ് ബീര് ബരിബംഡാ. 1

ഭൂപ് അനുജ് അരിമർദ്ദന് നാമാ -
ഭയതു സൊ കുംഭകരന് ബലധാമാ,
സചിവ് ജോ രഹാ ധരമരുചി ജാസു -
ഭയതു ബിമാത്ര് ബംധു ലഘു താസു. 2

നാമ് ബിഭീഷന് ജെഹി ജഗ് ജാനാ -
ബിഷ്നുഭഗത് ബിഗ്യാന് നിധാനാ,
രഹേ ജെ സുത് സേവക് നൃപ് കേരേ-
ഭാഷ്ട നിസാചര് ഘോര് ഘനേരേ. 3

കാമരൂപ് ഖല് ജിനസ് അനേകാ -
കുടില് ഭയങ്കര് ബിഗത് ബിബേകാ,
കൃപാ രഹിത് ഹിംസക് സബ് പാപീ -
ബരനി ന ജാഹിം ബിസ് പരിതാപീ. 4

ഹേ മൂനേ, കേശ്വര: കാലക്രമത്തിൽ ഈ രാജാവ് കുടുംബസഹിതം രാക്ഷസനായി ജനിച്ചു. അയാൾക്ക് പത്തു തലകളും ഇരുപതു കൈകളും മുണ്ടായിരുന്നു. അയാളുടെ പേര് രാവണനെന്നായിരുന്നു. അയാൾ ഭയങ്കരനായ വീരനായിരുന്നു. അരിമർദ്ദനെന്ന രാജാവിന്റെ അനുജൻ ബലവാനായ കുന്ദകർണ്ണനായി ജനിച്ചു. രാജാവിന്റെ ധർമ്മരുചിയെന്ന മന്ത്രി രാവണന്റെ അനുജൻ, വിഷ്ണുഭക്തനും ജ്ഞാനനിധിയുമായ വിഭീഷണനെന്ന പേരിൽ ലോകം മുഴുവൻ അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. രാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരും സേവകന്മാരും അതിഭയങ്കരന്മാരായ രാക്ഷസന്മാരായി ജനിച്ചു. ഇഷ്ടവ്യാപാര രൂപം ധരിയ്ക്കാൻ കഴിവുള്ള ഈ ദുഷ്ടന്മാർ പല വർഗ്ഗങ്ങളിലായിരുന്നു. അവർ അസന്മാർഗ്ഗികളും, ഭയങ്കരന്മാരും, അവിവേകികളും, നിർദ്വയരും, ഹിംസാപരരും, പാപികളുമായിരുന്നു. അവർ വർണ്ണസ്ഥാനവാത്ത വിധം ലോകത്തിന്നു മുഴുവൻ ഉപദ്രവകാരികളായിരുന്നു.

ദോ:

ഉപജേ ജദപി പുലസ്ത്യകുല് പാവന് അമല് അനുപ്,
തദപി മഹീസുര് ശ്രാപ് ബസ് ഭഷ്ട സകല് അഘരൂപ്. (176)

അവർ അത്യന്തം പാവനവും നിർമ്മലവുമായ പുലസ്ത്യമഹർഷിയുടെ കുലത്തിൽ ജനിച്ചുവെങ്കിലും, ബ്രാഹ്മണശാപം കാരണം അവരെല്ലാവരും പാപത്തിന്റെ രൂപം ധരിച്ചിരുന്നു. (176)

ചൗ:

കീൻഹ് ബിബിഡ് തപ് തീനിഹുഃ ഭാഹു -
പരമ് ഉഗ്ര് നഹിം ബരനി സൊ ജാഹു,
ഗയള നിക് തപ് ദേഖി ബിധാതാ -
മാഗഹു ബര് പ്രസന് മൈം താതാ. 1

കരി ബിനതീ പദ് ഗഹി ദസസീസാ -
ബോലെള ബചന് സുനഹു ജഗദീസാ,
ഹമ് കാഹു കേ മരഹിം ന മാരോ -
ബാനര് മനുജ് ജാതി ദുഇ ബാരോ. 2

ഏവമസ്തു തുംഹ് ബഡ് തപ് കീൻഹാ -
മൈം ബ്രഹ്മാ മിലി തൈഹി ബര് ദീൻഹാ,

പുനി പ്രഭു കുങ്കേരൻ പഹിം ഗയളു -
തെഹി ബിലോകി മന് ബിസ്മയ് ഭയളു. 3

ജും എഹി ഖല് നിത് കരബ് അഹാരു -
ഹോഇഹി സബ് ഉജാരി സംസാരു,
സാരദ് പ്രേരി താസു മതി ഫേരീ -
മാഗെസി നീദ് മാസ് ഷദ് കേരീ. 4

മൂന്നു സഹോദരന്മാരും വർണ്ണിതനാവാത്തവിധം ഘോരമായി പല വിധത്തിൽ തപസ്സു ചെയ്തു. അവരുടെ തപസ്സിനെ കണ്ട് ബ്രഹ്മാവ് (രാവണനെ) സമീപിച്ച് പറഞ്ഞു: “ഹേ വത്സ, ഞാൻ പ്രസന്നനായി രിജ്ഞു. വരം ചോദിച്ചുകൊള്ളൂ.” ദശമുഖനായ രാവണൻ വിനയത്തോടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഈവിധം പറഞ്ഞു: “ഹേ ജഗദീശ, കേട്ടാലും. വാനരന്മാരും മനുഷ്യരുമൊഴിച്ച് മാറ്റാരാലും എനിക്ക് മരണമുണ്ടാവരുത്.” “അങ്ങനെയാവട്ടെ. നീ വലിയ തപസ്സ് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.” ഈ വരമാണ് ബ്രഹ്മാവും ഞാനും (ശിവൻ) അവന്ന് കൊടുത്തിട്ടുള്ളത്. ബ്രഹ്മാവ് പിന്നെ കുങ്കേരർണ്ണനെ സമീപിച്ച് അവന്റെ പെരുത്ത ദേഹത്തെ കണ്ട് ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു. ബ്രഹ്മാവ് സ്വയം പറഞ്ഞു: ‘ഈ ദൃഷ്ടൻ ദിനവും ആഹാരം കഴിച്ചാൽ ഈ ലോകം മുടിഞ്ഞുപോകും.’ അതിനാൽ ബ്രഹ്മാവ് സരസ്വതിയെ നിർദ്ദേശിച്ചു. അവൾ അവന്റെ മനസ്സിനെ മാറ്റി. അതുപ്രകാരം ആ രാക്ഷസൻ തുടർന്നാറുമാസം ഉറങ്ങുവാൻ വരം ചോദിച്ചു.

ദോ:
ഗഢ്വ ബിഭീഷന് പാസ് പുനി കഹെള പൂത് ബദ് മാഗു,
തെഹിം മാഗെള ഭഗവന് പദ് കമല് അമല് അനുരാഗു. (177)

പിന്നീട് ബ്രഹ്മാവ് വിഭീഷണന്റെ അടുത്തു ചെന്ന് പറഞ്ഞു: “മകനേ വരം ചോദിജ്ഞു.” അദ്ദേഹം ഭഗവാന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ വിശുദ്ധമായ ഭക്തിയെ വരമായി ചോദിച്ചു. (177)

ചൗ:
തിൻഹഹി ദേഇ ബദ് ബ്രഹ്മ സിധാഘ -
ഹരഷിത് തേ അപനേ ഗൃഹ് ആഘ,

മയ് തനുജാ മന്ദോദരീ നാമാ -
പരമ് സുന്ദരീ നാരി ലലാമാ.

1

സൊതു മയ് ദീൻഹി രാവന് ഹി ആനീ -
ഹോതുഹി ജാതുധാൻപതി ജാനീ,
ഹരഷിത് ഭയതു നാരി ഭലി പാതു -
പുനി ദൊതു ബന്ധു ബിആഹെസി ജാതു.

2

ശിരി ത്രികുട് എക് സിന്ധു മത്യാരീ -
ബിധി നിർമിത് ദുർഗമ് അതി ഭാരീ,
സൊതു മയ് ദാനവ് ബഹുരി സ്വാരാ -
കനക് രചിത് മനിഭവന് അപാരാ

3

ഭോഗാവതി ജസി അഹികുല് ബാസാ -
അമരാവതി ജസി സക്രനിവാസാ,
തിൻഹ് തോ അധിക് രമ്യ് അതി ബങ്കാ -
ജഗ് ബിഖ്യാത് നാമ് തെഹി ലങ്കാ.

4

അവർക്ക് വരങ്ങൾ കൊടുത്തശേഷം ബ്രഹ്മാവ് പോയി. അവർ സന്തോഷത്തോടെ തങ്ങളുടെ വീടുകളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുചെന്നു. മയനെന്ന അസുരന് മന്ദോദരിയെന്ന അതിസുന്ദരിയും സ്ത്രീകളുടെ ശിരോമണിയുമായ പുത്രിയുണ്ടായിരുന്നു. രാവണൻ രാക്ഷസരാജാവായതുകൊണ്ടാണ് മയൻ അവളെ കൊണ്ടുവന്ന് രാവണന് (വിവാഹം കഴിച്ചു) കൊടുത്തു. ഇത്രയും നല്ല ഭാര്യയെ കിട്ടിയതിൽ സന്തുഷ്ടനായ രാവണൻ തന്റെ അനുജന്മാരേയും വിവാഹം കഴിപ്പിച്ചു. സമുദ്രമദ്ധ്യത്തിൽ ത്രികുടമെന്ന പർവതത്തിൽ ബ്രഹ്മാവിനാൽ കെട്ടപ്പെട്ട ഒരു വലിയ കോട്ടയുണ്ടായിരുന്നു. മയദാനവൻ അതിനെ പുതുപ്പിച്ചു. അതിൽ സ്വർണ്ണത്താലും രത്നങ്ങളാലും പണിയപ്പെട്ട എണ്ണറ്റ അരമനകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അത് നാഗങ്ങൾ വസിച്ചിരുന്ന ഭോഗാവതിയെന്ന നഗരിയെക്കൊണ്ടും, ഇന്ദ്രപുരീയായ അമരാവതിയെക്കൊണ്ടും അതിമനോഹരവും ആനന്ദപ്രദവുമായിരുന്നു. അത് ലങ്കയെന്ന പേരിൽ ലോകപ്രസിദ്ധമായിരുന്നു.

ഭോ:

ഖാതും സിന്ധു ഗഭീർ അതി ചാരിഹ് ദിസി ഫിരി ആവ്,
കനക് കോട് മനി ഖചിത് ദുഡ് ബരനി ന ജാതു ബനാവ്.

(178-ക)

ഹരി പ്രേരിത് ജെഹിം കല്ല് ജൊതു ജാതുധാനപതി ഹോതു,
സൂര് പ്രതാപീ അതുലബല് ദല് സമേത് ബസ് സോതു. (178-ഖ)

സമുദ്രം അതിന്റെ നാലുപുറവും ആഴമുള്ള കിടങ്ങുപോലെ ചുറ്റിയിരുന്നു. അതിന് ശക്തമായ സ്വർണ്ണത്താലും രത്നങ്ങളാലും പണിയപ്പെട്ട കോട്ടയുണ്ടായിരുന്നു. അതിലെ ശില്പവേലകളുടെ മനോഹരതയെ വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. ശ്രീഹരിയാൽ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട, പ്രതാപിയും അതുലബലനുമായ രാക്ഷസാധിപൻ ഓരോ കല്പത്തിലും അവിടെ തന്റെ സേനയോടുകൂടി താമസിച്ചിരുന്നു. (178-ക-ഖ)

ചൗ:

രഹേ തഹാ൬ നിസിചര് ഭട് ഭാരേ-
തേ സബ് സുരന്ഹര് സമര് സംഘാരേ,
അബ് തഹ്റഹഹിം സക് കേ പ്രേരേ-
രച്ഛക് കോടി ജച്ഛപതി കേരേ. 1

ദസമുഖ് കതഹു൬ ഖബരി അസി പാതു -
സേന് സാജി ഗഡ് ഘേരേസി ജാതു,
ദേഖി ബികട് ഭട് ബഡി കടകാതു -
ജച്ഛ് ജീവ് ലൈ ഗഘ പരാതു, 2

ഹിരി സബ് നഗര് ദസാനന് ദേഖാ -
ഗയള സോച് സുഖ് ഭയള ബിസേഷാ,
സുന്ദര് സഹജ് അഗമ് അനുമാനീ -
കീന്ഹി തഹാ൬രാവന് രജധാനീ. 3

ജെഹി ജസ് ജോഗ് ബാ൬ടി ഗുഹ് ദീന്ഹേ -
സുഖീ സകല് രജനീചര് കീന്ഹേ,
ഘക് ബാര് കുബേര് പര് ധാവാ -
പുഷ്പക് ജാന് ജീതി ലൈ ആവാ. 4

വലിയ രാക്ഷസയോദ്ധാക്കൾ അവിടെ താമസിച്ചിരുന്നു. അവരെയെല്ലാം ദേവന്മാർ യുദ്ധം ചെയ്ത് കൊന്നൊടുക്കി. ഇപ്പോൾ ഇന്ദ്രന്റെ കല്പനയാൽ അവിടെ യക്ഷപതിയായ കുബേരൻ തന്റെ ഒരു കോടി രക്ഷകന്മാരോടുകൂടി താമസിച്ചിരുന്നു. എവിടെ നിന്നോ ഈ വർത്തമാനമറിഞ്ഞ് രാവണൻ

തന്റെ സേനയോടു കൂടി പോയി കോട്ടയെ വളഞ്ഞു. അയാളുടെ വിശാലമായ സേനാബലത്തെ കണ്ട് യക്ഷന്മാർ ജീവൻ രക്ഷിക്കാൻ ഓടിപ്പോയി. പിന്നീട് ദശാനനൻ നഗരത്തെ ചുറ്റി നോക്കി. (അനുയോജ്യമായ ഒരു രാജധാനിയെപ്പറ്റിയുള്ള) അയാളുടെ ചിന്ത വിട്ടുപോയി, അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനായി. പ്രകൃത്യാ മനോഹരവും, മറ്റുള്ളവരാൽ അപ്രാപ്യവുമാണെന്ന് ധരിച്ച് രാവണൻ തന്റെ രാജധാനിയെ അവിടെ സ്ഥാപിച്ചു. തന്റെ അനുചരന്മാരായ രാക്ഷസഗണങ്ങൾക്ക് അവരവരുടെ യോഗ്യതയനുസരിച്ച് വാസസ്ഥലങ്ങളെ നിർണ്ണയിച്ചുകൊടുത്ത് അവരെ സന്തുഷ്ടരാക്കി. ഒരിയ്ക്കൽ അയാൾ കുമ്പേരനെ അക്രമിച്ച് പുഷ്പകമെന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിമാനത്തെ തട്ടിയെടുത്തു കൊണ്ടുപോയി.

ദോ:

കൗതുകഹീം കൈലാസ് പുനി ലീൻഹെസി ജാഇ ഉഠാഇ,
മനഹു തൗലി നിജ് ബാഹുബല് ചലാ ബഹുത് സുഖ് പാഇ. (179)

പിന്നീട് വിനോദത്തിനായി അയാൾ കൈലാസപർവതത്തിലേയ്ക്കു ചെന്ന് തന്റെ കൈബലത്തെ പരീക്ഷിക്കാനെന്നപോലെ അതിനെ തൂക്കിയെടുത്ത് സന്തോഷത്തോടെ മടങ്ങിപ്പോയി. (179)

ചൗ:

സുഖ് സമ്പതി സുത് സേന് സഹാഇ -
ജയ് പ്രതാപ് ബല് ബുദ്ധി ബധാഇ,
നിത് നുതന് സബ് ബാഡത് ജാഇ -
ജിമി പ്രതിലാഭ് ലോഭ് അധികാഇ. 1

അതിബല് കുന്ദകരന് അസ് ഭ്രാതാ -
ജെഹി കഹു നഹിം പ്രതിഭദ് ജഗ് ജാതാ,
കരഇ പാന് സോവഇ ഷദ് മാസാ -
ജാഗത് ഹോഇ തിഹു പൂര് ത്രാസാ. 2

ജൗം ദിന് പ്രതി അഹാര് കര് സോഇ -
ബിസ് ബേഗി സബ് ചൗപദ് ഹോഇ,
സമര് ധീര് നഹിം ജാഇ ബഖാനാ -
തെഹി സമ് അമിത് ബീര് ബലവാനാ. 3

ബാരിട്നാട് ജേർ സുത താസു -
ഭട് മഹു പ്രഥമ് ലീക് ജഗ് ജാസു,
ജെഹി ന ഹോ രന് സന്മുഖ് കോഹു -
സുരപൂർ നിത്ഹിം പരാവന് ഹോഹു.

4

അയാളുടെ സുഖം, സമ്പത്ത്, മക്കൾ, സേന, സഹായികൾ, ജയം, പ്രതാപം, ബലം, ബുദ്ധി, കീർത്തി - ഇവ, ലാഭം വർദ്ധിക്കുമ്പോൾ ലോഭം വർദ്ധിക്കുന്നതുപോലെ, നാശിക്കുവാൻ വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അയാൾക്ക് അതിബലശാലിയായ കുന്ദകർണ്ണനെപ്പോലെയുള്ള സഹോദരനുണ്ടായിരുന്നു. അവനെ നേരിടാൻ ഒരു യോദ്ധാവ് ഒരിക്കലും ലോകത്തിൽ ജനിച്ചിരുന്നില്ല. മൂക്കറ്റം കുടിച്ച് ആറു മാസം ഉറങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നു. അവൻ ഉണർന്നാൽ മൂന്നുലോകങ്ങളും നടുങ്ങിയിരുന്നു. അവൻ ദിനംതോറും ഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ ഈ വിശ്വം മുഴുവൻ തന്നെ നശിച്ചുപോയിരിക്കുമായിരുന്നു. അവന്റെ യുദ്ധസാമർത്ഥ്യം വർണ്ണിക്കാനാവാത്തതാണ്. അവനെപ്പോലെ അനവധി മഹാവീരന്മാർ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. രാവണന്റെ ജ്യേഷ്ഠ പുത്രൻ മേഘനാദനായിരുന്നു. അയാൾ ലോകത്തിലുള്ള വീരഭടന്മാരിൽ ഒന്നാമനായിരുന്നു. യുദ്ധത്തിൽ അവനെ എതിർത്ത് ആർക്കും നില്പാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. അവൻ കാരണം ദേവലോകത്തിൽ ദിനവും സമ്മർദ്ദമായിരുന്നു.

ഭാ:

കുമുഖ് അകംപന് കുലിസരദ് ധുമകേതു അതികായ്,
ഏക് ഏക് ജഗ് ജീതി സക് ഐസേ സുഭട് നികായ്. (180)

വിരുപനായ കുമുഖൻ, നിർഭയനായ അകമ്പനൻ, വജ്രായുധം പോലെ പല്ലുകളുള്ള കുലിശരഭൻ, ധുമകേതു, അതികായൻ തുടങ്ങിയ മറ്റു പല പടത്തലവന്മാരും - ഓരോരുത്തരും ലോകം മുഴുവൻ കീഴടക്കുവാൻ കഴിവുള്ളവർ - ഉണ്ടായിരുന്നു. (180)

ച:

കാമരൂപ് ജാനഹിം സബ് മായാ -
സപനെഹു ജിൻഹ് കേം ധരമ് ന ദായാ,
ദസമുഖ് ബൈർ സഭാക് എക് ബാരാ -
ദേഖി അമിത് ആപന് പരിവാരാ.

1

സുൽ സമൂഹ് ജന് പരിജന് നാതീ -
ഗനൈ കൊ പാര് നിസാചര് ജാതീ,
സേന് ബിലോകി സഹജ് അഭിമാനീ -
ബോലാ ബചന് ക്രോയ് മദ് സാനീ. 2

സുനഹു സകല് രജനീചര് ജുമാ -
ഹമരേ ബൈരീ ബിബുയ് ബരുമാ,
തേ സന്മുഖ് നഹിം കരഹിം ലരാഹു -
ദേഖി സബല് രിപു ജാഹിം പരാഹു. 3

തെന്ഹ് കര് മരന് ഏക് ബിധി ഹോഹു -
കഹള് ബുദ്ധാഹു സുനഹു അബ് സോഹു,
ദിജഭോജന് മഖ് ഹോമ് സരാധാ -
സബ് കൈ ജാഹു കരഹു തുഹ് ബാധാ. 4

ഇഷ്ടപോലെ രൂപമെടുക്കാൻ കഴിവുള്ള അവർ എല്ലാവിധ മായാജാലങ്ങളിലും നിപുണരായിരുന്നു. ധർമ്മത്തേയോ, ദയയേയോ പറ്റി അവർ സ്വപ്നത്തിൽ പോലും ചിന്തിച്ചിരുന്നില്ല. ഒരു ദിവസം രാവണൻ തന്റെ രാജസഭയിൽ ഇരുന്ന് തന്റെ കണക്കില്ലാത്ത പരിവാരങ്ങളേയും, പുത്ര-പൗത്ര-ബന്ധു-ഭൃത്യസമൂഹത്തേയും, രാക്ഷസസേനയേയും നിരീക്ഷണം ചെയ്ത് സ്വഭാവതഃ അഭിമാനിയായ അവൻ മുഴുത്ത ക്രോധത്തോടും മദത്തോടും പറഞ്ഞു: “ഹേ രാക്ഷസപ്പടകളേ, കേൾക്കുവിൻ. ദേവന്മാർ എന്റെ ശത്രുക്കളാണ്. അവർക്ക് നേർക്കു നേരെ നിന്ന് യുദ്ധം ചെയ്യാൻ ധൈര്യമില്ല. ശക്തനായ ശത്രുവിനെക്കണ്ടാൽ ഓടിപ്പോകുന്നവരാണ്. അവരുടെ മരണത്തിന് ഒരേ ഒരു വഴിയേ ഉള്ളൂ. ഞാൻ വിസ്തരിച്ചു പറയാം, ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കുവിൻ. നിങ്ങൾ ചെന്ന് ബ്രാഹ്മണഭോജനങ്ങളേയും യാഗങ്ങളേയും, ഹോമങ്ങളേയും, ഗ്രാധങ്ങളേയും മറ്റു ദൈവികകർമ്മങ്ങളേയും തടുത്തു നിർത്തുവിൻ.”

ദോ:

ശുദ്ധാ ശരീന് ബല്ഹീന് സുര് സഹജഹിം മിലിഹഹിം ആഹു,
തബ് മാരിഹള് കി ശാധിഹള് ഭലീ ഭാതി അപനാഹു. (181)

“വിശപ്പുകൊണ്ട് ക്ഷീണിച്ച് ദുർബലരായി ദേവന്മാർ സ്വതവേ എനിയ്ക്കു കീഴടങ്ങും. അപ്പോൾ അവരെ കൊല്ലണമോ, അഥവാ അവരെ നല്ലപോലെ എന്റെ വശത്താക്കി വിട്ടയയ്ക്കണമോ എന്ന് നോക്കാം.” (181)

ചൗ:

മേഘ്നാഥ് കഹ്ലൂ പുനി ഹ്കരാവാ -
ദീൻഹീ സിഖ് ബലു ബയ്രു ബഡാവാ,
ജേ സൂർ സമർ ധീർ ബലവാനാ -
ജിൻഹ് കേം ലരിബേ കർ അഭിമാനാ. 1

തിൻഹഹി ജീത് രന് ആനെസു ബാഝീ -
ഉരി സുത് പിതു അനുസാസന് കാഝീ,
എഹി ബിധി സബ്ഹീ അഗ്യാ ദീൻഹീ -
ആപനു ചലൈ ഗദാ കർ ലീൻഹീ. 2

ചലത് ദസാനന് ഡോലതി അവനീ -
ഗർജത് ഗർഭ് സ്രവഹിം സൂർ രവനീ,
രാവന് ആവത് സുനെള സകോഹാ -
ദേവൻഹ് തകേ മേരു ഗിരി ഖോഹാ. 3

ദിഗ്പാലൻഹ് കേ ലോക് സുഹാഷ്വ -
സുനേ സകല് ദസാനന് പാഷ്വ,
പുനി പുനി സിംഘനാദ് കരി ഭാരീ -
ദേഇ ദേവതൻഹ് ഗാരി പചാരി. 4

രന് മദ് മത്ത് ഫിരഇ ജഗ് ധാവാ -
പ്രതിഭദ് ഖോജത് കതഹ്ലൂ ന പാവാ,
രബി സസി പവന് ബരുന് ധനധാരീ -
അഗിനി കാല് ജമ് സബ് അധികാരി. 5

കിന്നർ സിദ്ധ് മനുജ് സൂർ നാഗാ -
ഹരി സബ്ഹീ കേ പന്ഥഹിം ലാഗാ,
ബ്രഹ്മസൃഷ്ടി ജഹ് ലഗി തനുധാരീ -
ദസമുഖ് ബസബർതീ നർ നാരി. 6

ആയസു കരഹിം സകല് ഭയ്ഭീതാ -
നവഹിം ആയി നിത് ചരന് ബിനീതാ.

7

പിന്നീട് രാവണൻ മോഘനാദനെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവനെ ബലത്തേയും ശത്രുതയേയും അധികരിപ്പിക്കാൻ ഉപദേശിച്ചു. “ധീരയോദ്ധാക്കളും ശക്തന്മാരും തങ്ങളുടെ യുദ്ധനിപുണതയിൽ അഭിമാനമുള്ളവരുമായ ദേവന്മാരെ യുദ്ധത്തിൽ ജയിച്ച് അവരെ ബന്ധികളാക്കി കൊണ്ടുവരണം.” പുത്രൻ എഴുന്നേറ്റ് പിതാവിന്റെ ആജ്ഞയ്ക്ക് തലവണങ്ങി. ഈവിധം രാവണൻ എല്ലാവരേയും കല്പിച്ചുകൊണ്ട് സ്വയം ഗദ്യമേന്തിക്കൊണ്ട് നടന്നു. ദശമുഖൻ നടക്കുമ്പോൾ ഭൂമി കുലുങ്ങി; അവൻ ഗർജിച്ചപ്പോൾ ദേവന്മാരുടെ ഭാര്യമാർക്ക് ഗർഭസ്രാവമുണ്ടായി. രാവണൻ കോപത്തോടെ വരുന്നുവെന്നു കേട്ടാൽ ദേവന്മാർ സുമേരു പർവതഗുഹകളിൽ ചെന്നൊളിഞ്ഞു. ദശാനനൻ ദീക്പാലന്മാരുടെ സുന്ദരമായ ലോകങ്ങളെ അക്രമിക്കാൻ ചെന്നപ്പോൾ അവയെ ജനശൂന്യമായിക്കണ്ടു. വീണ്ടും വീണ്ടും അവൻ സിംഹത്തെപ്പോലെ ഉച്ചത്തിൽ ഗർജിച്ചുകൊണ്ട് ദേവന്മാരെ യുദ്ധത്തിന് വെല്ലുവിളിക്കുകയും അവരെ ശകാരിക്കുകയും ചെയ്തു. യുദ്ധം ചെയ്യാൻ മദമത്തനായി അവൻ ലോകമെല്ലാം എതിരാളിയെ അന്വേഷിച്ച് ചുറ്റിച്ചെന്നു. പക്ഷേ ഒരിടത്തും ഒരുവനേയും കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ, വായു, വരുണൻ, കുമ്പഭരൻ, അഗ്നി, യമൻ, കാലൻ, മറ്റുള്ള ലോകഭരണാധികാരികളായ ദേവന്മാർ, കിന്നരന്മാർ, സിദ്ധന്മാർ, മനുഷ്യർ, സുരന്മാർ, നാഗന്മാർ - എല്ലാവരേയും തന്നെ അവൻ മനഃപൂർവ്വം ശല്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ബ്രഹ്മാവിനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട എല്ലാ ശരീരധാരികളും - സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും - രാവണന്റെ വശംവദരായിരുന്നു. എല്ലാവരും ഭയം കാരണം അവന്റെ ആദേശങ്ങളെ അനുസരിക്കുകയും അവന്റെ പാദങ്ങളിൽ ആദരവോടെ സദാ വണങ്ങുകയും ചെയ്തു.

ഭോ:

ഭുജബല് ബിസ് ബസ്വ് കരി രാവെസി കൊള ന സുതന്ത്,
മണ്ഡലീക് മനി രാവന് രാജ് കരള നിജ് മന്ത്.

(182-ക)

ദേവ് ജച്ഛ് ഗന്ധർവ്വ് നര് കിന്നര് നാഗ് കുമാരി,
ജീതി ബരീം നിജ് ബാഹുബല് ബഹു സുന്ദര് ബര് നാരി.

(182-ഖ)

അവന്റെ ഭുജബലത്താൽ അവൻ വിശ്വത്തെ മുഴുവൻതന്നെ തന്റെ വശത്താക്കി, ആരെയും സ്വതന്ത്രനായി വിട്ടില്ല. രാജാക്കന്മാരുടെ രാജാവായി രാവണൻ തന്റെ ഇച്ഛയനുസരിച്ച് രാജ്യം ഭരിച്ചു. തന്റെ കൈബലത്താൽ ദേവ-യക്ഷ-ഗന്ധർവ-മനുഷ്യ-കിന്നര-നാഗ-പ്രഭൃതികളുടെ കുമാരിമാരെയും മറ്റനേകം സുന്ദരികളും ശ്രേഷ്ഠരുമായ സ്ത്രീകളേയും ജയിച്ച് അവരെ വിവാഹം കഴിച്ചിരുന്നു. (182 ക-ഖ)

ചൗ:

ഇന്ദ്രജിത് സന് ജോ കചരു കഹെഊ -
സോ സബ് ജനു പഹിലെഹിം കരി രഹെഊ,
പ്രഥമ്ഹിം ജിൻഹ് കഹു് ആയസു ദീൻഹാ -
തിൻഹ് കർ ചരിത് സുനഹു ജോ കീൻഹാ. 1

ദേഖത് ഭീമരുപ് സബ് പാപീ -
നിസിചർ നികർ ദേവ് പരിതാപീ,
കരഹിം ഉപദ്രവ് അസുർ നികായാ -
നാനാ രൂപ് ധരഹിം കരി മായാ. 2

ജെഹി ബിധി ഹോഇ ധർമ് നിർമൂലാ -
സോ സബ് കരഹിം ബേദ് പ്രതികൂലാ,
ജെഹിം ജെഹിം ദേസ് ധേനു ദിജ് പാവഹിം -
നഗർ ഗാഊ പൂർ ആഗി ലഗാവഹിം. 3

സുദ് ആചരന് കത്ഹു് നഹിം ഹോഇ -
ദേവ് ബിപ്ര് ഗുരു മാന് ന കോഇ,
നഹിം ഹരിഭഗതി ജഗ്യ് തപ് ഗ്യാനാ -
സപനെഹു് സുനിആ ന ബേദ് പുരാനാ. 4

രാവണൻ ഇന്ദ്രജിത്തിനോട് പറയുന്നതെല്ലാം കല്പിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പു തന്നെയെന്നപോലെ ഉടനെ ചെയ്തിരിയ്ക്കും. ഇനി ഇതിന്നു മുമ്പുതന്നെ അവനാൽ കല്പിക്കപ്പെട്ടവർ എന്തു ചെയ്തുവെന്നു പറയാം, കേട്ടോളൂ. പാപാത്മാക്കളും കാണാൻ ഭീമകായന്മാരുമായ എല്ലാ രാക്ഷസന്മാരും ദേവന്മാരുടെ ഉപദ്രവകാരികളായിരുന്നു. രാത്രിനേരത്ത് ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞ്, മയാശക്തിയാൽ പല രൂപങ്ങളും പുണ്ട് അവർ പലവിധത്തിലുള്ള

അക്രമകൃത്യങ്ങളും ചെയ്തിരുന്നു. അവർ ചെയ്തിരുന്നതെല്ലാം തന്നെ വേദവിരുദ്ധമായതായിരുന്നു. ധർമ്മത്തെ നിർമൂലമായി നശിപ്പിക്കാൻ അവർ ആവുന്നതും പ്രവർത്തിച്ചു. ഏതു ദേശത്തിലെല്ലാം പശുവിനേയും ബ്രാഹ്മണരേയും കണ്ടുവോ, ആ ദേശങ്ങളെയെല്ലാം അവർ തീയ്ക്കിരയാക്കി. ശുകോര്യങ്ങൾ ഒരിടത്തും കാണാനായില്ല. ദേവന്മാരേയും, ബ്രാഹ്മണരേയും, ഗുരുക്കളേയും ആരും ആദരിച്ചിരുന്നില്ല. ഹരിഭക്തിയോ, യാഗങ്ങളോ, തപസ്സോ, ജ്ഞാനമോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വേദങ്ങളേയും പുരാണങ്ങളേയും ആരുംതന്നെ സ്വപ്നത്തിൽക്കൂടി കേട്ടിരുന്നില്ല.

സോ:

ബരനി ന ജാതു അനീതി ഘോർ നിസാചർ ജോ കരഹിം,
ഹിംസാ പർ അതി പ്രീതി തിൻഹ് കേ പാപ്ഹി കവനി മിതി. (183)

രാക്ഷസന്മാർ ചെയ്തിരുന്ന ഭയങ്കര അക്രമങ്ങളെ വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. ഹിംസയിൽ അത്യന്തം സന്തോഷിക്കുന്ന അവരുടെ പാപകർമ്മങ്ങൾക്ക് അതിരില്ലായിരുന്നു. (183)

ചൗ:

ബാഘേ ഖല് ബഹു ചോർ ജുആരാ -
ജേ ലവദ് പരധന് പരദാരാ,
മാനഹിം മാതു പിതാ നഹിം ദേവാ -
സാധുൻഹ് സന് കരവാവഹിം സേവാ. 1

ജിൻഹ് കേ യഹ് ആചരന് ഭവാനീ -
തേ ജാനെഹു നിസിചർ സബ് പ്രാനീ,
അതിസയ് ദേഖി ധർമ് കൈ ഗ്ഗാനീ -
പരമ് സഭീത് ധരാ അകുലാനീ. 2

ഗിരി സരി സിന്ധു ഭാർ നഹിം മോഹീ -
ജസ് മൊഹി ഗരുഅ ഏക് പരദ്രോഹീ,
സകല് ധർമ് ദേഖതു ബിപരീതാ -
കഹി ന സകതു രാവന് ഭയ് ഭീതാ. 3

ധേനു രൂപ് ധരി ഹൃദയ് ബിചാരീ -
ഗന്തു തഹാ ജഹ് സുർ മുനി ത്യാരീ,

നിജ് സന്താപ് സുനാഹുസി രോഹു -
കാഹു തോ ക്കരു കാജ് ന ഹോഹു.

4

ദുഷ്ടന്മാരും, കള്ളന്മാരും, ചൂതാട്ടക്കാരും, അന്യരുടെ ധനത്തേയും ഭാര്യമാരേയും അപഹരിയ്ക്കുന്നവരും വർദ്ധിച്ചുവന്നു. ജനങ്ങൾ മാതാപിതാക്കളേയും ദൈവത്തേയും മാനിച്ചിരുന്നില്ല. സജ്ജനങ്ങളെക്കൊണ്ട് ജോലിയെടുപ്പിച്ചിരുന്നു. ഹേ ഭവാനി, (ശിവൻ തുടരുന്നു), ഈവിധം ആചരിയ്ക്കുന്നവരെല്ലാവരും രാക്ഷസന്മാരാണെന്നറിയു. ധർമ്മത്തിന്റെ അതിശയാ വഹമായ നാശത്തെ കണ്ട് ഭൂമിദേവി അത്യന്തം ഭീതിയടയുകയും വ്യാകുലയാവുകയും ചെയ്തു. അവൾ സ്വയം പറഞ്ഞു: ‘പർവതങ്ങളുടേയും, നദികളുടേയും, സമുദ്രങ്ങളുടേയും ഭാരം എനിക്ക് പരദ്രോഹിയെപ്പോലെ അത്രയ്ക്കും അസഹനീയമല്ല.’ അവൾ എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളേയും വികൃതമായിക്കണ്ടു. എങ്കിലും രാവണനെ ഭയന്ന് ഒന്നും പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. വളരെ ചിന്തിച്ചശേഷം അവൾ പശുവിന്റെ രൂപം പുണ്ട് ദേവന്മാരും മുനിമാരും ഒളിഞ്ഞിരുന്നിരുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് പോയി. കണ്ണുകളിൽ കണ്ണീരോടെ അവൾ അവളുടെ ദുഃഖങ്ങളെ അവരോട് പറഞ്ഞു. പക്ഷേ അവരാരും തന്നെ അവളെ സഹായിയ്ക്കാൻ കഴിവുള്ളവരായിരുന്നില്ല.

ശ്ലോകം:

സൂർ മുനി ഗന്ധർവാ മിലി കരി സർവാ ഗേ ബിരംചി കേ ലോകാ,
സൗഗ് ഗോതനുധാരീ ഭൂമി ബിചാരീ പരമ് ബികല് ഭയ് സോകാ.
ബ്രഹ്മാ സബ് ജാനാ മന് അനുമാനാ മോർ ക്കരു ന ബസാഹു,
ജാ കരി തൈം ദാസീ സോ അബിനാസീ ഹമരേള തോർ സഹാഹു.

ദേവന്മാരും, മുനിമാരും, ഗന്ധർവന്മാരും പശുവിന്റെ രൂപം ധരിച്ച ഭീതരും ദുഃഖിതയുമായ, ഭൂമിദേവിയോടും കൂടി ബ്രഹ്മലോകത്തേക്ക് പോയി. കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയ ബ്രഹ്മാവ് അതിൽ തന്റെ അസഹായതയെ മനസ്സിൽ ഓർത്തുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “നീ ആരുടെ ദാസിയാണോ, അവിനാശിയായ ആ പ്രഭു എന്റേയും നിന്റേയും സഹായിയായിരിയ്ക്കും.”

സോ:

ധരനി ധരഹി മന് ധീർ കഹ് ബിരഞ്ചി ഹരിപദ് സുമിരു,
ജാനത് ജന് കീ പീർ പ്രഭു ഭഞ്ജിഹി ദാരൂന് ബിപതി.

(184)

ബ്രഹ്മാവ് തുടർന്നു: “ഹേ ഭൂദേവി, ധൈര്യമായിരിക്കൂ. മനസ്സിൽ ശ്രീഹരിയുടെ പാദങ്ങളെ സ്ഥിരീകരിക്കൂ. തന്റെ സേവകന്മാരുടെ പീഡ അറിയാവുന്ന പ്രഭു നിന്റെ ദാരുണമായ ദുഃഖത്തെ നിവർത്തിക്കും.” (184)

ചൗ:

ബൈഭോ സുർ സബ് കരഹി ബിചാരാ -
കഹ് പാഹുആ പ്രഭു കരിഅ പുകാരാ,
പൂർ ബൈകുണ്ഠ് ജാൻ കഹ് കോഹു -
കൊള കഹ് പയനിധി ബസ് പ്രഭു സോഹു. 1

ജാകേ ഹൃദയ് ഭഗതി ജസി പ്രീതീ -
പ്രഭു തഹ് പ്രഗട് സദാ തെഹിം രീതീ,
തെഹിം സമാജ് ഗിരിജാ മൈം രഹെഹു -
അവസർ പാഹു ബചന് എക് കഹെഹു. 2

ഹരി ബ്യാബക് സർബത്ര സമാനാ -
പ്രേമ് തേം പ്രഗട് ഹോഹിം മൈം ജാനാ,
ദേസ് കാല് ദിസി ബിദിസിഹു മാഹിം -
കഹഹു സൊ കഹാ ജഹാ പ്രഭു നാഹിം. 3

അഗ് ജഗ്മയ് സബ് രഹിത് ബിരാഗീ -
പ്രേമ് തേം പ്രഭു പ്രഗട് ജിമി ആഗീ,
മോർ ബചന് സബ് കേ മന് മാനാ -
സാധു സാധു കരി ബ്രഹ്മ ബഖാനാ. 4

ദേവന്മാരെല്ലാവരും കൂടിയിരുന്ന് ആലോചിച്ചു: “നമ്മുടെ അഭ്യർത്ഥനയെ അറിയിക്കുവാൻ പ്രഭുവിനെ എവിടെ കണ്ടുകിട്ടും?” വൈകുണ്ഠത്തിലേയ്ക്കു പോകാമെന്ന് ഒരുവൻ പറഞ്ഞു. വേറൊരുവൻ പറഞ്ഞു: “പ്രഭു പാലുടലിലാണ് താമസം.” ഏതൊരുവന്റെ മനസ്സിൽ പ്രഭുവിന്റെ പേരിൽ ഭക്തിയും പ്രേമവും ഉണ്ടോ, പ്രഭു സദാ അവിടെ പ്രകടമാകുന്നു. ഹേ ഗിരിജേ, ആ കൂട്ടത്തിൽ ഞാനുമുണ്ടായിരുന്നു. അവസരം കിട്ടിയപ്പോൾ ഈവിധം പറഞ്ഞു: “എനിക്കിങ്ങനെയൊക്കെയും പ്രഭു സർവ്വത്ര ഒരേപോലെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രേമം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമേ പ്രകടമാവുകയുള്ളൂ. ഏതു സ്ഥലത്ത്, ഏതു സമയത്ത്, ഏതു ദിശയിലാണ് പ്രഭു ഇല്ലാത്തത്

എന്ന് പറയുവിൻ. സകല ചരാചരങ്ങളുടേയും രൂപത്തിലുള്ള പ്രഭു, ഒന്നിലും പറ്റില്ലാത്ത വൈരാഗിയാണ്. (കല്ലുകൾ തമ്മിൽ ഉരസുമ്പോൾ) തീയുണ്ടാകുന്നതുപോലെ അവൻ പ്രേമത്താൽ പ്രകടനാകുന്നു.” എന്റെ വാക്കുകളെ എല്ലാവരും അനുമോദിച്ചു. ബ്രഹ്മാവ് പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “നന്ന്, നന്ന്.”

ദോ:

സുനി ബിരഞ്ചി മന് ഹരഷ് തന് പുലകി നയന് ബഹ് നീര്,
അസ്തൂതി കരത് കര് ജോരി സാവധാന് മതിധീര്. (185)

എന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട് ബ്രഹ്മാവ് മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടനായി, ശരീരം രോമാഞ്ചം കൊണ്ട്, കണ്ണുകളിൽനിന്നും കണ്ണീർ വഴിഞ്ഞൊഴുകി. സ്വയം ഉണർന്ന് ധീരമനസ്സനായ ബ്രഹ്മാവ് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് സ്തുതിച്ചു: (185)

ചരം:

ജയ ജയ സുരനായക ജന സുഖദായക പ്രനതപാല് ഭഗവന്താ,
ഗോ ദിജ ഹിതകാരീ ജയ അസുരാരി സിന്ധുസുതാപ്രിയ കന്താ.
പാലന് സൂര് ധരനീ അദ്ഭുത് കരനീ മര്മ് ന ജാനതു കോഹു,
ജോ സഹജ്കൃപാലാ ദീനദയാലാ കരള അനുഗ്രഹ് സോഹു.. 1

ജയജയ അബിനാസി സബ് ഘട് ബാസീ ബ്യാപക് പരമാനന്ദാ,
അബിഗത ഗോതീതം ചരിത പുനീതം മായാരഹിത മുകുന്ദാ.
ജെഹി ലാഗി ബിരാഗീ അതി അനുരാഗീ ബിഗതമോഹ് മുനിബുന്ദാ,
നിസി ബാസര് ധ്യാവഹിം ഗുന് ഗന് ഗാവഹിം ജയതി സച്ചിദാനന്ദാ. 2

ജെഹിം സൃഷ്ടി ഉപാതു ത്രിബിധ് ബനാതു സംഗ് സഹായ് ന ദുജാ,
സോ കരള അഘാരി ചിന്ത് ഹമാരി ജാനിഅ ഭഗതി ന പുജാ.
ജോ ഭവ ഭയ് ഭഞ്ജന് മുനി മന് രഞ്ജന് ഗഞ്ജന് ബിപതി ബരൂമാ,
മന് ബച് ക്രമ് ബാനീ ഛാഡി സയാനീ സരന് സകല് സൂര് ജുമാ. 3

സാരദ് ശ്രൂതി സേഷാ രിഷയ് അസേഷാ ജാ കഹു^൧ കൊള നഹിം ജാനാ,
ജെഹി ദീന് പിആരേ ബേദ് പുകാരേ ദ്രവള സൊ ശ്രീഭഗവാനാ.
ഭവ ബാരിധി മന്ദര് സബ് ബിധി സുന്ദര് ഗുണമന്ദിര് സുഖപുഞ്ജാ,
മുനി സിദ്ധ് സകല് സൂര് പരമ് ഭയാതുര് നമത് നാഥ് പദ കഞ്ജാ. 4.

“ഹേ സുരനായക, ഭക്തജനസുഖദായക, ആശ്രിതരക്ഷക, പശുക്കളുടേയും ബ്രാഹ്മണരുടേയും ഹിതകാരീ, അസുരശത്രു, ഹേ ലക്ഷ്മീകാന്ത, നിനക്കു ജയം. ഹേ ദേവന്മാരുടേയും ഭൂമിയുടേയും രക്ഷക, നിന്റെ വഴികൾ വിചിത്രമാണ്. അവയുടെ രഹസ്യം ആർക്കും അറിയില്ല. വിനാശമില്ലാത്തവനും, എല്ലാ ഹൃദയങ്ങളിലും വസിയ്ക്കുന്നവനും, സർവ്വ വ്യാപിയും, പരമാനന്ദരൂപനും, ആരാലും അറിയാനാവാത്തവനും, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക് അതീതനും, പാവനചരിത്രനും, മായയാൽ ബാധിയ്ക്കപ്പെടാത്തവനുമായ ഹേ മുകുന്ദ! നിനക്കു ജയം. വിരാഗികളും, മോഹരഹിതരുമായ മുനിസമൂഹം അത്യന്തം പ്രേമത്തോടെ രാപ്പകൽ നിന്നെ ധ്യാനിയ്ക്കുകയും, നിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടുകയും ചെയ്യുന്നു. ഹേ സച്ചിദാനന്ദരൂപ, നിനക്കു ജയം. ആരുടേയും സഹായമില്ലാതെ മൂന്നു വിധ സൃഷ്ടികളെ - (സത്വരജസ്സമോ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ ദേവ-മനുഷ്യ-അസുരാദികൾ) - ചെയ്ത, അഘാസുരനെ വധിച്ച പ്രഭു തന്റെ കൃപയെ ഞങ്ങളുടെ മേൽ പൊഴിയട്ടെ. ഞങ്ങൾക്ക് ഭക്തിയോ, പുജയോ, അറിയില്ല. ഭവഭയത്തെ നശിപ്പിയ്ക്കുന്നവനും, മുനിമാരുടെ മനസ്സിനെ ആഹ്ലാദിപ്പിയ്ക്കുന്നവനും, വിപത്തുകളുടെ സമൂഹത്തെ നശിപ്പിയ്ക്കുന്നവനുമായ അവനെ ഞങ്ങൾ ദേവന്മാർ ഞങ്ങളുടെ സാമർത്ഥ്യത്തെ വെടിഞ്ഞ് മനസാ, വാചാ, കർമ്മണാ ശരണം പ്രാപിയ്ക്കുന്നു. സരസ്വതിയും, വേദങ്ങളും, ആദിശേഷനും, ഋഷിമാരും എല്ലാവരും തന്നെ ആരെ അറിയില്ലയോ, ആരെ ദീനന്മാരെ സ്നേഹിയ്ക്കുന്നവനെന്ന് വേദങ്ങൾ ഘോഷിയ്ക്കുന്നുവോ, ആ ഭഗവാൻ ദയയാൽ ഉരുകട്ടെ. ഭവസാഗരത്തെ കടയുവാൻ മന്ദര പർവതം പോലെയുള്ളവനും, എല്ലാ വിധത്തിലും സുന്ദരനും, ഗുണങ്ങളുടെ കലവറയും, ആനന്ദസ്വരൂപനുമായ പ്രഭുവിന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ അത്യന്തം ഭയാതുരരായ മുനിമാരും, സിദ്ധന്മാരും, എല്ലാ ദേവന്മാരും തന്നെ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു.

ദോ:

ജാനി സഭയ് സുരഭുമി സുനി ബചന് സമേത് സനേഹ്,
ഗഗന്ഗിരാ ഗംഭീർ ഭജ ഹരനി സോക് സന്ദേഹ്.

(186)

ദേവന്മാരും, ഭൂമിദേവിയും ഭയഭീതരാണെന്നറിഞ്ഞ് അവരുടെ സ്നേഹം നിറഞ്ഞ പ്രാർത്ഥനകളെ കേട്ട്, ആകാശത്തിൽനിന്നും ഒരു ഗംഭീരമായ

ശബ്ദമുയർന്നു. അത് അവരുടെ ദുഃഖത്തെയും സന്ദേഹത്തെയും ഇല്ലാതാക്കി. (186)

ചൗ:

ജനി ഡരപഹു മുനി സിദ്ധ് സുരേസാ -
 തുംഹഹി ലാഗി ധരിഹള നർ ബേസാ,
 അംസന്റേ സഹിത് മനുജ് അവതാരാ -
 ലഹെള ദിനകർ ബംസ് ഉദാരാ. 1

കസ്യപ് അദിതി മഹാതപ് കീൻഹാ -
 തിൻഹ് കഹു മൈം പുരബ് ബർ ദീൻഹാ,
 തേ ദസരഥ് കൗസല്യാ രൂപാ -
 കോസല്പുരീം പ്രഗട് നർഭുപാ. 2

തിൻഹ് കേം ഗൃഹ് അവതരിഹള ജാഹു -
 രഘുകുല് തിലക് സൊ ചാരിഅ ഭാഹു,
 നാരദ് ബചന് സത്യ സബ് കരിഹള -
 പരമ് സക്തി സമേത് അവതരിഹള. 3

ഹരിഹള സകല് ഭൂമി ഗരുആഹു -
 നിർഭയ് ഹോഹു ദേവ് സമുദാഹു,
 ഗഗന് ബ്രഹ്മബാനീ സുനി കാനാ -
 തുരത് ഫിരേ സൂര് ഹൂദയ് ജുഡാനാ. 4

തബ് ബ്രഹ്മാ യരനിഹി സമുത്ഥാവാ -
 അഭയ് ഭൂഹു ഭരോസ് ജിയ് ആവാ. 5

“ഹേ മുനിമാരേ, സിദ്ധന്മാരേ, ഇന്ദ്ര, ഭയം വേണ്ട. നിങ്ങൾക്കു വേണ്ടി ഞാൻ മാനുഷരൂപം ധരിയ്ക്കാം. പേരുകേട്ട സൂര്യവംശത്തിൽ ഞാൻ എന്റെ അംശങ്ങളോടുകൂടി മനുഷ്യനായവതരിയ്ക്കാം. കശ്യപനും അദിതിയും കഠോര തപസ്സുചെയ്തു. അവർക്ക് ഞാൻ മുമ്പുതന്നെ ഒരു വരം കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. അവർ കോസലപുരിയിൽ (അയോദ്ധ്യ) ദശരഥനായും കൗസല്യയായും, രാജാവും രാജ്ഞിയുമായി ഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ ഗൃഹത്തിൽ രഘുകുലത്തിലകനായി നാലു സഹോദരന്മാരായി ജനിയ്ക്കാം. നാരദമുനി പറഞ്ഞതെല്ലാം സത്യമാക്കിക്കൊണ്ട് ഞാൻ എന്റെ പരമശക്തി

സഹിതം അവതരിയ്ക്കാം. ഈവിധം ഞാൻ ഭൂമിയുടെ ഭാരത്തെ മുഴുവൻ ഒഴിയാം. ഹേ ദേവന്മാരേ, ഭയം വേണ്ട.” ആകാശത്തിൽനിന്നും വന്ന ആ ദൈവവാണിയെ കേട്ടതും ദേവന്മാർ മനസ്സമാധാനത്തോടെ ഉടൻ തന്നെ മടങ്ങിപ്പോയി. പിന്നെ ബ്രഹ്മാവ് ഭൂമിദേവിയെ സമാധാനിപ്പിച്ചു. അവൾക്കും ഭയം നീങ്ങി മനസ്സിൽ വിശ്വാസം ഉണ്ടായി.

ദോ:

നിജ് ലോക്ഹി ബിരഞ്ചി ഗേ ദേവൻഹ് ഇഹതു സിഖാതു,
ബാനർ തനു ധരി ധരി മഹി ഹരി പദ് സേവഹു ജാതു. (187)

“വാനരരൂപം പുണ്ട് നിങ്ങൾ ഭൂലോകത്തിലേയ്ക്കു ചെന്ന് ശ്രീഹരിയുടെ പാദങ്ങളെ സേവിയ്ക്കുവിൻ” എന്ന് ദേവന്മാരെ ഉപദേശിച്ച ശേഷം ബ്രഹ്മാവ് തന്റെ ലോകത്തിലേയ്ക്കു പോയി. (187)

ചൗ:

ഗന്ധ ദേവ് സബ് നിജ് നിജ് ധാമാ -
ഭൂമി സഹിത് മന് കഹു ബിശ്രാമാ,
ജോ കഹു ആയസു ബ്രഹ്മാ ദീൻഹാ -
ഹരഷേ ദേവ് ബിലംബ് ന കീൻഹാ. 1

ബനചർ ദേഹ് ധരീ ചരിതി മാഹീം -
അതുലിത് ബല് പ്രതാപ് തിൻഹ് പാഹീം,
ഗിരി തരു നഖ് ആയുസ് സബ് ബീരാ -
ഹരി മാർഗ് ചിതവഹിം മതിധീരാ. 2

ഗിരി കാനന് ജഹ് തഹ് ഭരി പുരീ -
രഹേ നിജ് നിജ് അനീക് രചി രൂരീ,
യഹ് സബ് രൂചിർ ചരിത് മൈം ഭാഷാ -
അബ് സോ സുനഹു ജോ ബീച്ഹിം രാഖാ. 3

അവയ്പുരീം രഘുകുലമനി രാഘ -
ബേദ് ബിദിത് തൈഹി ദസരഥ് നാഘു,
ധരമ് ധൂരംധർ ഗുനനിധി ഗ്യാനീ -
ഹൃദയ് ഭഗതി മതി സാരഗ്പാനീ. 4

ദേവന്മാരെല്ലാവരും മനസ്സിൽ വിശ്രാന്തിയോടെ അവരവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേയ്ക്ക് ഭൂമിദേവിയോടുകൂടി ചെന്നു. ബ്രഹ്മാവു കൊടുത്ത ആദേശത്താൽ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടരായ ദേവന്മാർ അതിനെ പാലിയ്ക്കുവാൻ താമസപ്പെടുത്തിയില്ല. അവർ ഭൂമിയിൽ ചെന്ന് വാനരശരീരം ധരിച്ചു. അവരുടെ ബലവും പരാക്രമവും തുലനയില്ലാത്തതായിരുന്നു. വീരന്മാരായ അവർ പർവതം, മരം, നഖം ഇവയെ ആയുധങ്ങളാക്കിയിരുന്നു. ധീരമതികളായ അവർ ശ്രീഹരിയുടെ അവതാരത്തെ കാത്തിരുന്നു. അവർ മലകളിലും കാടുകളിലും ഇഷ്ടമുള്ളിടത്ത് തിങ്ങിക്കൂടി, അവർ തങ്ങളെ വീരയോദ്ധാസമൂഹങ്ങളായി വിഭജിച്ചു. ഈ രസകരമായ കഥയെ ഞാൻ പറഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ നടവിൽ നടന്നവയെപ്പറ്റി പറയാം കേട്ടോളൂ. അയോദ്ധ്യാപുരീയിൽ രഘുകുലമണിയായ ദശരഥനെന്ന് വേദങ്ങളിൽ അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന പേരോടുകൂടിയ രാജാവ് ഭരിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം ധർമ്മധൂരന്ധരനും, ഗുണങ്ങളുടെ കലവറയും, ജ്ഞാനിയുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ യഥാർഥഭക്തനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് സദാ അവനിൽ നിലച്ചിരുന്നു.

ദോ:

കൗസല്യാദി നാരി പ്രിയ് സബ് ആചരന് പുനീത്,
പതി അനുകൂല് പ്രേമ് ദൃഡ് ഹരി പദ് കമല് ബിനീത്. (188)

കൗസല്യയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മറ്റു പ്രിയഭാര്യമാരും പാവനമായ ജീവിതം നയിച്ചിരുന്നു. അവർ വിനീതരും, പതിയ്ക്ക് അനുകൂലമായവരും, ശ്രീഹരിയിങ്കൽ ദൃഢഭക്തിയുള്ളവരുമായിരുന്നു. (188)

ചൗ:

ഏക് ബാര് ഭൂപതി മന് മാഹീം
ഭേ ഗ്ലാനി മോരോ സുത് നാഹീം,
ഗുര് ഗുഹ് ഗയള തുരത് മഹിപാലാ -
ചരന് ലാഗി കരി ബിനയ് ബിസാലാ. 1

നിജ് ദുഖ് സുഖ് സബ് ഗുര്ഹി സുനായള -
കഹി ബസിഷ് ബഹുബിധി സമുത്സായള,
ധരഹു ധീര് ഹൊഇഹഹിം സുത് ചാരീ -
ത്രിഭുവന് ബിദിത് ഭഗത് ഭയ് ഹാരീ. 2

സ്യംഗീ രിഷിഹി ബസിഷ്ഠ ബാലാവാ -
പുത്രകാമ് സുഭ് ജഗ്യ കരാവാ,
ഭഗതി സഹിത് മുനി ആഹുതി ദീൻഹേം -
പ്രഗഭേ അഗിനി ചരു കർ ലീൻഹേം.

3

ജോ ബസിഷ്ഠ ക്ഷരു ഹൃദയ് ബിചാരാ -
സകല് കാജു ഭാ സിദ്ധ് തുഹാരാ,
യഹ് ഹബി ബാഹ് ദി ദേഹു നൃപ് ജാഹു -
ജമാ ജോഗ് ജെഹി ഭാഗ് ബനാഹു.

4

ഒരു ദിവസം രാജാവിന് തനിക്ക് പുത്രനില്ലെന്ന് മനസ്സിൽ ദുഃഖമുണ്ടായി. രാജാവ് ഉടനെ തന്റെ ഗുരുവിന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു ചെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണ് പലവിധത്തിൽ പ്രാർഥിച്ചു. അദ്ദേഹം തന്റെ എല്ലാ സുഖദുഃഖങ്ങളേയും ഗുരുവിനോട് പറഞ്ഞു. വസിഷ്ഠമുനി അദ്ദേഹത്തെ പലവിധത്തിൽ സമാധാനിപ്പിച്ച് പറഞ്ഞു: “മനസ്സിൽ ധൈര്യം പൂണ്ട് പൊറുത്തിരിയ്ക്കുവിൻ. അങ്ങയ്ക്ക് നാലു പുത്രന്മാരുണ്ടാവും. അവർ മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും പ്രസിദ്ധരായി, ഭക്തന്മാരുടെ ഭയത്തെ ഒഴിയാക്കും.” പിന്നെ വസിഷ്ഠൻ ശൃംഗിളഷിയെ വിളിച്ചു വരുത്തി പുത്രകാമമെന്ന ശ്രേഷ്ഠമായ യജ്ഞത്തെ നടത്തിച്ചു. ഋഷി ഭക്തിയോടെ അഗ്നിയിൽ ആഹുതി ചെയ്തപ്പോൾ അഗ്നിഭഗവാൻ കൈയിൽ പായസവുമേന്തിക്കൊണ്ട് പ്രത്യക്ഷനായി. അഗ്നിദേവൻ പറഞ്ഞു ‘വസിഷ്ഠമുനി മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചമാതിരി നിങ്ങൾ ഉദ്ദേശിച്ചതു മുഴുവൻ നിറവേറും. ഹേ രാജൻ, ഈ ഹവിസ്സിനെ എടുത്തുകൊണ്ട് നിങ്ങൾക്ക് യുക്തമായി തോന്നുന്ന വീതത്തിൽ (നിങ്ങളുടെ ഭാര്യമാർക്ക്) പങ്കിട്ടു കൊടുക്കുവിൻ.”

ഭാ:

തബ് അഭ്യസ്ത് ഭഷ്ട പാവക് സകല് സഭഹി സമുത്ഥാഹു,
പരമാനന്ദ് മഗന് നൃപ് ഹരഷ് ന ഹൃദയ് സമാഹു.

(189)

സഭയിലിരുന്ന എല്ലാവരേയും വേണ്ടപോലെ മനസ്സിലാക്കി അഗ്നിദേവൻ അപ്രത്യക്ഷനായി. രാജാവ് പരമാനന്ദമഗ്നനായി മനസ്സിൽ സന്തോഷം കൊണ്ട് സ്വയം നിയന്ത്രണാതീതനായി.

(189)

ചൗ:

തബ്ഹി രാത്ഃ പ്രിയ് നാരി ബൊലാഹു -
കൗസല്യാദി തഹാഃ ചലി ആഹു,
അർധ് ഭാഗ് കൗസല്യാദി ദീൻഹാ -
ഉഭയ് ഭാഗ് ആധേ കർ കീൻഹാ. 1

കൈകേഹു കഹ്ഃ നൃപ് സോ ദയഹു -
രഹ്യോ സോ ഉഭയ് ഭാഗ് പുനി ഭയഹു,
കൗസല്യാ കൈകേഹു ഹാഥ് ധരി -
ദീൻഹ് സുമിത്രഹി മന് പ്രസന് കരി. 2

എഹി ബിധി ഗർഭസഹിത് സബ് നാരി -
ഭുഹം ഹൃദയ്ഃഹരഷിത് സുഖ് ഭാരീ,
ജാ ദിന് തേം ഹരി ഗർഭഹിം ആഘ -
സകല് ലോക് സുഖ് സമ്പതി ഛാഘ. 3

മന്ദിർ മഹ്ഃ സബ് രാജഹിം രാനീം -
സോഭാ സീല് തേജ് കീ ഖാനീം,
സുഖ് ജുത് കചുക് കാല് ചലി ഗയഹു -
ജേഹി പ്രഭു പ്രഗട് സൊ അവസർ ഭയഹു. 4

രാജാവ് ഉടൻ തന്നെ റാണിമാരെ വിളിച്ചു വരുത്തി. കൗസല്യാദി റാണിമാർ വന്നപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഹവിസ്സിന്റെ പകുതി ഭാഗം കൗസല്യയ്ക്ക് കൊടുത്തു. പിന്നെ ബാക്കിപകുതിയെ രണ്ടായി വിഭജിച്ചു. അതിൽ ഒരു ഭാഗത്തെ കൈകേയിയ്ക്കു കൊടുത്തു. മറ്റു പകുതിയെ ഇരു ഭാഗങ്ങളായി വിഭജിച്ച് ഒന്ന് കൗസല്യയുടേയും ഒന്ന് കൈകേയിയുടേയും കൈകളിൽ വെച്ചു. പിന്നെ അവരുടെ സമ്മതത്തോടെ ആ ഇരു ഭാഗങ്ങളേയും സുമിത്രയ്ക്കു കൊടുത്തു. ഈവിധം എല്ലാ റാണിമാരും ഗർഭവതികളായി. അവരെല്ലാവരും മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടരായി അത്യന്തം സുഖമനുഭവിച്ചു. ശ്രീഹരി ഗർഭത്തിൽ പ്രവേശിച്ച ദിനം മുതൽ മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും സുഖവും സമ്പത്തും ഉണ്ടായി. അരമനയിൽ രാജാണിമാർ സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും, സുശീലതയുടേയും, തേജസ്സിന്റേയും നിധികളായി ശോഭിച്ചു.

ഈവിധം, പ്രഭു ആവിർഭവിക്കുന്ന കാലം വരെ കുറച്ചുകാലം സുഖമായി കഴിഞ്ഞുപോയി.

ദോ:

ജോഗ് ലഗന് ഗ്രഹ് ബാര് തിമി സകല് ഭ്രേ അനുകുല്,
ചര് അരു അചര് ഹർഷജുത് രാമ് ജനമ് സുഖമുല്. (190)

യോഗം, ലഗ്നം, ഗ്രഹങ്ങളുടെ നില, വാരം, തിമി, എല്ലാം തന്നെ അനുകുലമായിരുന്നു. സകല ചരാചരജീവങ്ങളും സന്തോഷത്തോടെയിരുന്നു. എന്നെന്നാൽ ശ്രീരാമന്റെ ജന്മം ആനന്ദത്തിന്റെ ഉറവിടമാണ്. (190)

ചൗ:

നൗമീ തിമി മധു മാസ് പുനീതാ -
സുക്ല് പച്ഛ് അഭിജിത് ഹരി പ്രീതാ,
മധുദിവസ് അതി സീത് ന ഘോമാ -
പാവന് കാല് ലോക് ബിശ്രാമാ. 1

സീതല് മന് സുരഭി ബഹ് ബായു -
ഹരഷിത് സൂര് സന്തന് മന് ചാതു,
ബന് കുസുമിത് ശിരിഗന് മനിആരാ -
സ്രവഹിം സകല് സരിതാഫൃതധാരാ. 2

സോ അവസര് ബിരഞ്ചി ജബ് ജാനാ -
ചലേ സകല് സൂര് സാജി ബിമാനാ,
ഗഗന് ബിമല് സംകുല് സൂര് ജുമാ -
ഗാവഹിം ഗുന് ഗന്ധർബ് ബരുമാ. 3

ബര്ഷഹിം സുമന് സുഅംജുലി സാജീ -
ഗഹ്ഗഹി ഗഗന് ദുംദുഭീ ബാജീ,
അസ്സുതി കരഹിം നാഗ് മുനി ദേവാ -
ബഹുബിധി ലാവഹിം നിജ് നിജ് സേവാ, 4

അന്ന് പാവനമായ ചൈത്രമാസത്തിലെ ശുക്ലപക്ഷത്തിലെ നവമി തിമിയും, ശ്രീഹരിയ്ക്ക് ഏറ്റവും പ്രിയമായ അഭിജിത് (പുണർതം) നക്ഷത്രവുമായിരുന്നു. സൂര്യൻ ഉച്ചത്തിൽ (മദ്ധ്യാഹ്നസമയം), അധികം തണുപ്പോ ചൂടോ ഇല്ലാതെ ഹിതമായിരുന്നു. അത് ലോകത്തിന്നു മുഴുവൻ

വിശ്രമം കൊടുക്കുന്ന പാവനമായ സമയമായിരുന്നു. കുളിർന്ന, സുഗന്ധമുള്ള മന്ദമാരുതൻ വീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ദേവന്മാർ ആനന്ദപൂരിതരും, സാധുജനങ്ങൾ ഉത്സാഹം നിറഞ്ഞവരുമായിരുന്നു. വനങ്ങൾ പൂത്തുകുലുങ്ങിയിരുന്നു. പർവതങ്ങൾ രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഉജ്ജ്വലമായിരുന്നു. പുഴകൾ അമൃതധാരയായി ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ബ്രഹ്മാവ് ശ്രീരാമന്റെ ജനനനേരം അടുത്തുവെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ ദേവന്മാരെല്ലാം അലങ്കൃതരായി തങ്ങളുടെ വിമാനങ്ങളിൽ വന്നു. നിർമ്മലമായ ആകാശത്തിൽ ദേവന്മാരുടെ സമൂഹങ്ങളെക്കൊണ്ടും, സ്തൂതികൾ പാടുന്ന ഗന്ധർവസമൂഹങ്ങളെക്കൊണ്ടും നിറഞ്ഞ് കൂപ്പിയിരുന്ന തങ്ങളുടെ കൈകളിൽ പൂഷ്പങ്ങളെടുത്ത് വർഷിച്ചു. ദുർഗ്ഗഭിക്ഷുക്കളുടെ മുഴക്കത്താൽ ആകാശം പ്രതിധ്വനിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. നാഗന്മാരും, മുനിമാരും, ദേവന്മാരും, സ്തൂതികൾ ചെയ്തുകൊണ്ട് പലവിധത്തിൽ അവരുടെ സേവനങ്ങളെ അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ:

സൂർ സമുഹ് ബിനതീ കരി പഹുച്ഛേ നിജ് നിജ് ധാമ്,
ജഗനിവാസ് പ്രഭു പ്രഗഭേ അഖിലലോക് ബിശ്രാമ്. (191)

തങ്ങളുടെ പ്രാർത്ഥനകളെ ചെയ്തശേഷം ദേവന്മാർ അവരവരുടെ വസതികളിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. അപ്പോൾ ജഗന്നിവാസനും ലോകത്തിന്റെ മുഴുവൻ ശരണ്യനുമായ പ്രഭു അവതരിച്ചു. (191)

ചരം:

ഭഷ്ട പ്രഗട് കൃപാലാ ദീനദയാലാ കൗസല്യാ ഹിതകാരീ,
ഹരഷിത് മഹതാരീ മുനി മന് ഹാരീ അതഭുത് രൂപ് ബിചാരീ.
ലോചന് അഭിരാമാ തനു ഘന്സ്യമാ നിജ് ആയുധ് ഭുജ് ചാരീ,
ഭുഷന് ബനമാലാ നയന് ബിസാലാ സോഭാസിന്ധു ഖരാരി. 1

കഹ് ദുഇകർ ജോരീ അസ്തൂതി തോരീ കെഹിബിധി കരൗ അനന്താ,
മായാ ഗുന് ഗ്യാനാതീത് അമാനാ ബേദ് പുരാന് ഭനന്താ.
കരുനാ സുഖ്സാഗർ സബ്ഗുന് ആഗർ ജൈഹി ഗാവഹിം ശ്രുതി സന്താ,
സോ മമ ഹിത് ലാഗീ ജന് അനുരാഗീ ഭയഉ പ്രഗട് ശ്രീകന്താ. 2

ബ്രഹ്മാണ്ഡനികായാ നിർമിത് മായാ രോമ് രോമ് പ്രതി ബേദ് കഹൈ
മമ ഉര് സോ ബാസീ യഹ് ഉപഹാസീ സുനത് ധീര് മതി ഫിര് ന രഹൈ

ഉപജാ ജബ് ഗ്യാനാ പ്രഭു മുസുകാനാ ചരിത് ബഹുത് ബിധി കീൻഹ് ചഹൈ കഹി കഥാ സുഹാഹു മാതു ബുദ്ധാഹു ജെഹി പ്രകാർ സുത് പ്രേമ് ലഹൈ.3

മാതാ പുനി ബോലീ സോ മതി ഡോലീ തജഹു താത് യഹ് രൂപാ, കീജൈ സിസു ലീലാ അതി പ്രിയസീലാ യഹ് സുഖ് പരമ് അനുപാ. സുനി ബചന് സുജാനാ രോദന് റാനാ ഹൊഹു ബാലക് സുരഭുപാ,യഹ് ചരിത് ജെ ഗാവഹിം ഹരിപദ് പാവഹിം തേ ന പരഹിം ഭവ്കുപാ. 4

കൃപാലുവും ദീനദയാളനും കൗസല്യയുടെ ഹിതകാരിയുമായ പ്രഭു ആവിർഭവിച്ചു. അവന്റെ അത്ഭുതരൂപത്തിന്റെ സ്മരണം അമ്മമാരെ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടരാക്കി. നാലു കൈകളിലും തന്റെ ആയുധങ്ങളെ ധരിച്ചുകൊണ്ട്, കണ്ണുകൾക്ക് ആനന്ദത്തെ കൊടുക്കുന്ന അവന്റെ ശരീരം മേഘസമാനം ശ്യാമവർണ്ണമായിരുന്നു. ആഭരണങ്ങളാലും വനമാലയാലും അലങ്കൃതനായ, വിശാലനേത്രങ്ങളോടുകൂടിയ ഖരശത്രു സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സാഗരമായിരുന്നു. കൈകളെ കുപ്പിക്കൊണ്ട് മാതാവ് പറഞ്ഞു: “ഹേ അനന്ത, നിന്നെ ഞാൻ എങ്ങനെ സ്തുതിക്കും! വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും നിന്നെ മായ, ഗുണങ്ങൾ, ജ്ഞാനം ഇവയ്ക്കതീതമെന്നും അജവിനാശം തായവെന്നും വർണ്ണിക്കുന്നു. വേദങ്ങളാലും സാധുക്കളാലും കരുണ യുടേയും ആനന്ദത്തിന്റേയും സമുദ്രമെന്നും സകല ഗുണങ്ങളുടേയും കലവരയെന്നും പാടപ്പെടുന്ന ലക്ഷ്മീകാന്തനും ഭക്തന്മാരെ സ്നേഹിക്കുന്ന വനുമായവൻ എന്റെ ഹിതത്തിനായി അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു. നിന്റെ ഓരോ രോമകുപത്തിലും മായയാൽ പ്രകടിതമായ ഏണ്ണറ്റ ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നതായി വേദങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള പ്രഭു എന്റെ ഗർഭത്തിലിരുന്നുവെന്ന വിചിത്രമായ കഥ ധീരമതികളായ ജ്ഞാനികളെപ്പോലും ഭ്രമിപ്പിക്കുന്നു.” അമ്മയ്ക്ക് ഈ ജ്ഞാനമുണ്ടായപ്പോൾ പ്രഭു മന്ദഹസിച്ചു. ഒരുപാട് ലീലകൾ ചെയ്തു തീർക്കാനുണ്ട്. അതിനാൽ പ്രഭു തന്നെ സ്വന്തം കുഞ്ഞിനെപ്പോലെ സ്നേഹിക്കുവാനായി അമ്മയെ മുൻ ജന്മത്തിലെ കഥകളൊക്കെ പറഞ്ഞറിയിച്ചു. അമ്മയുടെ മനസ്സ് മാറി. അവൾ വീണ്ടും പറഞ്ഞു: “ഈ ദിവ്യരൂപം ത്യജിച്ച് അമ്മയുടെ മനസ്സിന് ഏറ്റവും പ്രിയമായ ബാലലീലകളിൽ ഇറങ്ങൂ. അതിൽ നിന്നുണ്ടാവുന്ന ആനന്ദം എല്ലാവിധത്തിലും തുല്യമായില്ലാത്തതാണ്.” ഈ വാക്കുകളെ കേട്ട് സർവജ്ഞനായ ദേവദേവൻ ബാലരൂപം ധരിച്ച് കരയാൻ തുടങ്ങി.

(തുമ്പസീദാസൻ പറയുന്നു:) ഈ ചരിതത്തെ പാടുന്നവർ ശ്രീഹരിയുടെ ധാമത്തെ പ്രാപിച്ച് ഒരിയ്ക്കലും സംസാരക്കിണറ്റിൽ വീഴില്ല.

ദോ:

ബിപ്ര ധേനു സൂർ സന്ത് ഹിത് ലീൻഹ് മനുജ് അവതാർ,
നിജ് ഇച്ഛാ നിർമിത് തനു മായാ ഗുന് ഗോ പാർ. (192)

ബ്രാഹ്മണർക്കും പശുക്കൾക്കും ദേവന്മാർക്കും സാധുക്കൾക്കും വേണ്ടി, മായയ്ക്കും, (സത്വരജസ്സമോ) ഗുണങ്ങൾക്കും, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും അതീതനായ പ്രഭു സ്വന്തം ഇച്ഛയാൽ നിർമ്മിതമായ മാനുഷശരീരത്തിൽ അവതരിച്ചു. (192)

ചൗ:

സുനി സിസു രുദന് പരമ് പ്രിയ് ബാനീ -
സംഭ്രമ് ചലി ആഹും സബ് രാനീ,
ഹരഷിത് ജഹ് തഹ് ധാഹു ദാസീ -
ആനൂദ് മഗന് സകല് പുരബാസീ. 1

ദസരമ് പുത്രജന്മ് സുനി കാനാ -
മാനഹൂ ബ്രഹ്മാനന്ദ് സമാനാ,
പരമ് പ്രേമ് മന് പുലക് സരീരാ -
ചാഹത് ഉന് കരത് മതി ധീരാ. 2

ജാകർ നാമ് സുനത് സുദ് ഹോഹു -
മോരോ ഗൃഹ് ആവാ പ്രഭു സോഹു,
പരമാനന്ദ് പുരി മന് രാജാ -
കഹാ ബൊലാഹു ബജാവഹു ബാജാ. 3

ഗുർ ബസിഷ് കഹ് ഗയള ഹ്കാരാ -
ആഷ്ട ദിജന് സഹിത് നൃപദാരാ,
അനുപമ് ബാലക് ദേഖെൻഹി ജാഹു -
രൂപ് രാസി ഗുന് കഹി ന സിരാഹു. 4

അതിപ്രിയമായ ശിശുവിന്റെ കരച്ചിൽ കേട്ട് എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും സംഭ്രമത്തോടെ വന്നെത്തി. ദാസിമാർ സന്തോഷത്തോടെ അങ്ങോട്ടു

മിങ്ങോട്ടും ഓടി. നഗരവാസികളെല്ലാവരും അത്യന്തം ആനന്ദമഗ്നരായി. പുത്രജനനത്തിന്റെ വിവരം കേട്ടപ്പോൾ ദശരഥൻ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി. മനസ്സിൽ അമിതമായ പ്രേമത്തോടും പുളകിതമായ ശരീരത്തോടും കൂടി അദ്ദേഹം സ്വബോധം ലഭിച്ച് ഉണരുവാൻ ശ്രമിച്ചു. “ആരുടെ നാമത്തെ കേട്ടാൽ ആനന്ദമുണ്ടാകുമോ, അ പ്രഭു എന്റെ ഗൃഹത്തിൽ എത്തിയിട്ടുണ്ട്.” അദ്ദേഹം സ്വയം പറഞ്ഞു. ആ വിചാരം അദ്ദേഹത്തെ പരമാനന്ദമഗ്നനാക്കി. വാദ്യക്കാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവരോട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “വാദ്യങ്ങളെ വായിക്കൂവിൻ.” ഗുരു വസിഷ്ഠനേയും വിളിച്ചു വരുത്തി. അദ്ദേഹം ബ്രാഹ്മണസമൂഹത്തോടെ അരമനയുടെ പടിഞ്ഞാറേഭാഗത്തു. അവരെല്ലാവരും പോയി സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സാകാരവും പറഞ്ഞാൽ തീരാത്ത ഗുണഗണങ്ങളുമുള്ള ഉപമയില്ലാത്ത ബാലനെ നോക്കി.

ഭാ:

നന്ദീമുഖ് സരായ് കരി ജാതകരമ് സബ് കീൻഹാ,
ഹാടക് യേനു ബസന് മനി നൃപ് ബിപ്രൻഹ് കഹ് ദീൻഹാ. (193)

നാന്ദീമുഖശ്രാദ്ധം കഴിച്ചശേഷം രാജാവ് ജാതകർമ്മം സംബന്ധിച്ച എല്ലാ ചടങ്ങുകളും കഴിപ്പിച്ച് സ്വർണ്ണം, പശുക്കൾ, വസ്ത്രങ്ങൾ, ആഭരണങ്ങൾ മുതലായവ ബ്രാഹ്മണർക്ക് ദാനം ചെയ്തു. (193)

ച:

ധജ് പതാക് തോരന് പുര് ഛാവാ -
കഹി ന ജാഇ ജെഹി ഭാതി ബനാവാ,
സുമന്ബൃഷ്ടി അകാസ് തേം ഹോഹു -
ബ്രഹ്മാനന് മഗന് സബ് ലോഹു. 1

ബൃന് ബൃന് മിലി ചലീം ലൊഗാഹു -
സഹജ് സിംഗാര് കിഷ്ട് ഉരി ധാഹു -
കനക് കലസ് മംഗല് ഭരി മാരാ -
ഗാവത് പൈഹിം ഭൂപ് ദുആരാ. 2

കരി ആരതി നെവചാവരി കരഹിം-
ബാര് ബാര് സിസു ചരനന്ഹി പരഹിം,

മാഗധ് സുത ബന്ദിഗന് ഗായക് -
പാവന് ഗുന് ഗാവഹിരഘ്നായക്. 3

സർബസ് ദാൻ ദീൻഹ് സബ് കാഹു -
ജെഹിം പാവാ രാഖാ നഹിം താഹു,
മുഗമദ് ചന്ദ് കുംകുമ് കീചാ -
മചീ സകല് ബീഥിൻഹ് ബിച് ബീചാ. 4

നഗരം മുഴുവൻ കൊടിക്കൂറുകളെക്കൊണ്ടും, പതാകകളെക്കൊണ്ടും, തോരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും നിറഞ്ഞിരുന്നു. അവിടത്തെ അലങ്കാരങ്ങളെ വർണ്ണിപ്പാനാവില്ല. ആകാശത്തിൽനിന്നും പുഷ്പവൃഷ്ടിയുണ്ടായി. എല്ലാവരും ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്നു. കൂട്ടം കൂട്ടമായി സ്ത്രീകൾ തങ്ങളെ ശൃംഗാരിച്ചുകൊണ്ട് ഓടിയെത്തി. മംഗളവസ്തുക്കൾ നിറഞ്ഞ സ്വർണ്ണകലശങ്ങളേയും താലങ്ങളേയും ഏന്തിക്കൊണ്ട് ഗാനങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ട് അവർ രാജഭാരത്തെ കടന്നു വന്നു. ദൃഷ്ടിപരിഹാരത്തിനായി ശിശുവിന്റെ തലയ്ക്കുമീതെ ദീപങ്ങളും മംഗളപദാർഥങ്ങളും ചുറ്റിക്കൊണ്ട് അവർ വീണ്ടും വീണ്ടും ശിശുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണു നമസ്കരിച്ചു. മാഗധ-സുത-വന്ദിഗന്-ഗായകന്മാർ റഘുനായകന്റെ പാവനമായ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടിസ്തുതിച്ചു. എല്ലാവരും തങ്ങളുടെ പക്കലുണ്ടായിരുന്നതെല്ലാം കൊടുത്തു. തങ്ങൾക്കു ലഭിച്ചതിനേയും അവർ എടുത്തില്ല. നഗരത്തിലെ എല്ലാ വഴികളും കസ്തൂരി, ചന്ദനം, കൂങ്കുമം ഇവയുടെ കൂഴമ്പുകളെക്കൊണ്ട് ചളിപുരണ്ടിരുന്നു.

ദോ:
ഗുഹ് ഗുഹ് ബാജ് ബധാവ് സുദ് പ്രഗഭേ സുഷ്മാ കന്ദ്,
ഹരഷവന്ത് സബ് ജഹ് തഹ് നഗർ നാരി നർ ബുന്ദ്. (194)

സൗന്ദര്യത്തിന്റെ ഉറവിടമായ പ്രഭു സ്വയം പ്രകടമായിരിക്കുവാൻ ഒരോ വീട്ടിലും ആനന്ദമയമായ വാദ്യഘോഷങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. നഗരത്തിലെ എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും സർവത്ര ആനന്ദ മഗ്നരായിരുന്നു. (194)

ചൗ:
കൈകയസുതാ സുമിത്രാ ദോളൗ -
സുന്ദർ സുത ജന്മത് ഭൈം ഓളൗ,

വഹ് സുഖ് സമ്പതി സമയ് സമാജാ -
കഹി ന സകള സാരദ് അഹിരാജാ. 1

അവധ്വരീ സോഹതു എഹി ഭാഠീ -
പ്രഭുഹി മിലന് ആതു ജനു രാതീ,
ദേവി ഭാനു ജനു മന് സകുചാനീ -
തദപി ബനീ സന്ധ്യാ അനുമാനീ. 2

അഗർ ധൂപ് ബഹു ജനു അഠിആരീ -
ഉഡതു അബീർ മനഹൂഠ് അരുനാരി,
മന്ദീർ മനി സമൂഹ് ജനു താരാ -
നൃപ ഗൂഹ് കലസ് സൊ ഇന്ദു ഉദാരാ. 3

ഭവന് ബേദധുനി അതി മൃദു ബാനീ -
ജനു ഖഗ് മുഖർ സമയഃ ജനു സാനീ,
കൗതുക ദേവി പതംഗ് ഭൂലാനാ -
ഏക് മാസ് തെഹഃ ജാത് ന ജാനാ. 4

കൈകേയിയും സുമിത്രയും ഓരോ സുന്ദരബാലന്മാരെ പ്രസവിച്ചു. ആ ആനന്ദം, സമ്പത്ത്, സന്ദർഭത്തിന്റെ പ്രത്യേകത, ആളുകളുടെ പോക്കു വരവ്, ഇവയെ ശാരദയ്ക്കോ, അനന്തനോ കൂടി വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. അയോധ്യാപുരിയിൽ വലിയ ഉത്സവത്തിന്റെ പ്രതീതിയുണ്ടായിരുന്നു. അത്, രാത്രി പ്രഭുവിനെ ദർശിക്കാൻ വന്നപോലെയും, സൂര്യനെക്കണ്ട് സങ്കോചപ്പെട്ടുവെങ്കിലും, അവൾ മനഃപൂർവ്വം സന്ധ്യയുടെ രൂപത്തിൽ തങ്ങിനിന്നു. അഗർബത്തികളുടെ പുകപടലം ഇരുട്ടിനെപ്പോലെയും, കൈ നിറയെ ആകാശത്തിൽ എറിയപ്പെട്ട കുങ്കുമപ്പൊടി സന്ധ്യാസമയത്തെ അസ്തമനസൂര്യന്റെ അരുണിമപോലെയുമിരുന്നു. വീടുകളുടെ മേൽക്കൂരകളിൽ തിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന രത്നങ്ങൾ അനവധി നക്ഷത്രങ്ങളെപ്പോലെയും, രാജകൊട്ടാരത്തിന്റെ വൃത്തഗോപുരം മനോഹരമായ ചന്ദ്രനെപ്പോലെയുമിരുന്നു.

ദോ:

മാസ് ദിവസ് കർ ദിവസ് ഭാ മരമ് ന ജാനതു കോതു,
രഥ് സമേത് രബി മാകെള നിസാ കവന് ബിധി ഹോതു. (195)

ദിവസം മാസക്കണക്കിൽ നീണ്ടുനിന്നു. പക്ഷേ ആർക്കും അതിന്റെ മർമ്മം അറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. സൂര്യൻ തന്റെ രഥത്തോടുകൂടി നിശ്ചലനായി നിന്നിരുന്നു. രാത്രി എങ്ങനെയുണ്ടാവാനാണ്? (195)

ചൗ:

യഹ് രഹസ്യ് കാഹുഃ നഹി ജാനാ -
ദിനമനി ചലേ കരത് ഗുന് ഗാനാ,
ദേവി മഹോത്സവ് സൂര് മുനി നാഗാ -
ചലേ ഭവന് ബരനത് നിജ് ഭാഗാ. 1

ഔരള ഏക് കഹളഃ നിജ് ചോരീ -
സുനു ഗിരിജാ അതി ദൃഡ് മതി തോരീ,
കാകഭുസുണ്ടി സംഗ് ഹമ് ദോളു -
മനുജരൂപ് ജാനതു നഹിം കോളു. 2

പരമാനന്ദ് പ്രേമസുഖ് ഫുലേ -
ബീഥിന്ദ് ഫിരഹിം മഗന് മന് ഭുലേ,
യഹ് സുഭ് ചരിത് ജാന് പൈ സോതു -
കൃപാ രാമ് കൈ ജാ പര് ഹോതു. 3

തെഹി അവസര് ജോ ജെഹി ബിധി ആവാ -
ദീന്ദ് ഭുപ് ജോ ജെഹി മന് ഭാവാ,
ഗജ് രഥ് തുരഗ് ഹേമ് ഗോ ഹീരാ -
ദീന്ഹേ നൃപ് നാനാബിധിചീരാ. 4

ആരും തന്നെ ഈ വിചിത്രമായ രഹസ്യത്തെ അറിഞ്ഞില്ല. അവസാനം സൂര്യൻ ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടിക്കൊണ്ട് മുന്നോട്ടു നീങ്ങി. ദേവന്മാരും, മുനിമാരും, നാഗന്മാരും ഈ മഹോത്സവത്തെ കണ്ട് തങ്ങളുടെ സൗഭാഗ്യത്തെ സ്വയം അഭിനന്ദിച്ചുകൊണ്ട് താന്താങ്ങളുടെ വസതികളിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. ഞാൻ ചെയ്ത ഒരു ഗുഡമായ കാര്യം പറയാം. ഹേ ഗീരിജേ, കേട്ടോളൂ. എന്തെന്നാൽ എനിക്ക് നിന്റെ ദൃഢമായ ശ്രദ്ധയെ പറ്റി അറിയാം. കാകഭുസുണ്ടിമുനിയും ഞാനും മാനുഷരൂപത്തിൽ മറ്റാരും മറിയാതെ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. ഞങ്ങൾ സ്വയം മറന്ന് പരമാനന്ദ മനുഭവിച്ചുകൊണ്ട്, മനസ്സ് പ്രേമസുഖത്തിലാണ്ട് തെരുവുകളിൽ ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞു. ശ്രീരാമന്റെ കൃപ ആരുടെ മേൽ ഉണ്ടോ, അവർക്കു മാത്രമേ

ഞങ്ങളുടെ ഈ മംഗളകരമായ സാഹസികചരിതത്തെ അറിയാനാവുള്ളൂ. ആ അവസരത്തിൽ രാജാവ് ആർക്ക് മനസ്സിൽ എന്താഗ്രഹമുണ്ടോ അതെല്ലാം ഓരോരുത്തർക്കും കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം ആന, രഥം, കുതിര, സ്വർണ്ണം, പശു, വൈരം, വസ്ത്രം ഇത്യാദികൾ പലവിധത്തിൽ ദാനം ചെയ്തു.

ദോ:

മന് സന്തോഷേ സബന്ധി കേ ജഹ് തഹ് ദേഹിം അസീസ്,
സകല് നയന് ചിര് ജീവഹ് തുലസിദാസ് കേ ഹുസ്. (196)

എല്ലാവർക്കും മനസ്സിൽ തൃപ്തിയുണ്ടായി, അവരുടെ “തുളസീദാസന്റെ പ്രഭുവുൾപ്പെടെ ദശരഥന്റെ എല്ലാ പുത്രന്മാരും നീണാൾ വാഴട്ടെ” എന്ന് അനുഗ്രഹിച്ചു. (196)

ചര:

കചുക് ദിവസ് ബീതേ എഹിഭാതി -
ജാത് ന ജാനിഅ ദിന് അരു രാതീ,
നാമകരന് കര് അവസരു ജാനീ -
ഭുപ് ബോലി പഠഷ്ട മുനി ഗ്യാനീ. 1

കരി പുജാ ഭുപതി അസ് ഭാഷാ -
ധരിഅ നാമ് ജോ മുനി ഗുനി രാഖാ,
ഇന്റേ കേ നാമ് അനേക് അനുപാ -
മൈം ന്യുപ് കഹബ് സ്വമതി അനുരുപാ. 2

ജോ ആനന്ദ് സിന്ധു സുഖരാസീ -
സീകര് തോ ത്രൈലോക് സുപാസീ,
സോ സുഖ് ധാമ് രാമ് അസ് നാമാ -
അഖില ലോക് ദായക് ബിശ്രാമാ. 3

ബിന്ദ ഭരന് പോഷന് കര് ജോഹു -
താകര് നാമ് ഭരത് അസ് ഹോഹു,
ജാകേ സുമിരന് തോ രിപു നാസാ -
നാമ് സത്രുഹന് ബേദ് പ്രകാസാ. 4

ഈവിധം കുറെ ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുപോയി. പകലും രാത്രിയും കഴിഞ്ഞുപോകുന്നതറിയാമായിരുന്നില്ല. മക്കൾക്ക് പേരിടാനുള്ള സമയം വന്നുവെന്നറിഞ്ഞ് രാജാവ് ജ്ഞാനിയായ വസിഷ്ഠമുനിയെ വിളിച്ചു വരുത്തി. അദ്ദേഹത്തെ പുജിച്ച ശേഷം രാജാവ് പറഞ്ഞു: “സ്വാമീ, ഇവർക്ക് അങ്ങ് മനസ്സിൽ കുറിച്ചിട്ടുള്ള പേരുകൾ കൊടുത്താലും.” “ഇവരുടെ പേരുകൾ അനവധിയും അപൂർവ്വമാണ്, രാജൻ. ഞാൻ അവയെ എന്റെ മനസ്സിൽ തോന്നിയപോലെ പ്രഖ്യാപിക്കാം. ഏതൊരു ആനന്ദസാഗരത്തിന്റേയും, സുഖസ്വരൂപത്തിന്റേയും ഒരു കണം മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും സന്തോഷംകൊണ്ട് പൂരിപ്പിക്കുന്നുവോ, നിങ്ങളുടെ ആ ജ്യേഷ്ഠപുത്രന് ആനന്ദധാമവും, സകലലോകങ്ങൾക്കും ആശ്വാസത്തെ കൊടുക്കുന്നതുമായ “രാമൻ” എന്ന് പേരിടാം. ഈ വിശ്വത്തെ ഭരിക്കുകയും പോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന നിങ്ങളുടെ രണ്ടാമത്തെ പുത്രൻ “ഭരതൻ” എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടും. ഏതൊരുവന്റെ സ്മരണം ശത്രുക്കളെ നശിപ്പിക്കുന്നുവോ, അവൻ വേദങ്ങളിൽ “ശത്രുഹ്ലൻ” എന്ന പേരിൽ കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നു.”

ദോ:

ലച്ഛൻ ധാമ് രാമ് പ്രിയ് സകല് ജഗത് ആധാര്,
ഗുരു ബസിഷ്ഠ് തൈഹി രാഖാ ലചരിമന് നാമ് ഉദാര്. (197)

ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ ലക്ഷണങ്ങളുടെ ധാമവും, ശ്രീരാമന് അതിപ്രിയനും, ജഗത്തിന്റെ ആധാരവുമായവന് ഗുരു വസിഷ്ഠൻ “ലക്ഷ്മണൻ” എന്ന ഭവ്യമായ പേരിട്ടു. (197)

ചൗ:

ധരേ നാമ് ഗുര് ഹൃദയ് ബിചാരീ -
ബേദ് തത്ത്വ് നൃപ് തവ സുത് ചാരീ,
മുനി ധന് ജന് സര്ബസ് സിവ് പ്രാനാ -
ബാല് കേലി രസ് തൈഹിം സുഖ് മാനാ 1

ബാരെഹി തേ നിജ് ഹിത് പതി ജാനീ -
ലചരിമന് രാമ് ചരന് രതി മാനീ,
ഭരത് സത്രുഹന് ദുന്ദ് ഭാഹു -
പ്രഭു സേവക് ജസി പ്രീതി ബധാഹു. 2

സ്വാമ് ഗൗർ സുന്ദർ ദൊള ജോരീ -
നിരഖഹിം ഹബി ജനനീം തുന് തോരീ,
ചാരിള സീല് രുപ് ഗുന് ധാമാ -
തദപി അധിക് സുഖ്സാഗർ രാമാ.

3

ഹൃദയ് അനുഗ്രഹ് ഇന്ദു പ്രകാസാ -
സുചത് കിരന് മനോഹർ ഹാസാ,
കബ്ഹു് ഉഹരഗ് കബ്ഹു് ബർ പലനാ -
മാതു ദുലാർഇ കഹി പ്രിയ് ലലനാ.

4

വളരെ സാവധാനമായി ചിന്തിച്ച ശേഷം ഗുരു ഈ നാമങ്ങളെ കൊടുത്ത് പറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ, നിങ്ങളുടെ നാലു പുത്രന്മാരും വേദങ്ങളുടെ തത്വങ്ങളുണ്ട്. അവരിൽ ശ്രീരാമൻ മുനിമാരുടെ നിധിയും, ഭക്തന്റെ സർവസ്വവും, ശിവന്റെ ജീവനുമാണ്. ഈ സമയം അവൻ ബാല ലീലകളുടെ രസത്തിൽ ആനന്ദിയ്ക്കുന്നു.” കുട്ടിക്കാലം മുതൽക്കേ ലക്ഷ്മണൻ ശ്രീരാമനെ തന്റെ ഹിതകാരിയും, സ്വാമിയുമായി ഭാവിച്ച് അവന്റെ പാദങ്ങളിൽ ഭക്തി വളർത്തിയിരുന്നു. രണ്ടു സഹോദരന്മാർ ഭരതനും ശത്രുഘ്നനും ഇടയിലിരുന്ന പ്രേമം സ്വാമിയും സേവകനും പോലെ ശ്രേഷ്ഠമായിരുന്നു. മനോഹാരികളായ രണ്ടു ജോഡികളേയും - ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തവനും - അവരുടെ അമ്മമാർ ഉറ്റുനോക്കുമ്പോൾ അവർ ദൃഷ്ടി പെടാതിരിക്കാൻ പൂല്പിനെ കീറിയിടുമായിരുന്നു. നാലുപേരും സുശീലതയുടേയും, സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും, സർവ ഗുണങ്ങളുടേയും ഇരുപ്പിടമായിരുന്നാലും, ശ്രീരാമൻ അത്യധികം ആനന്ദസാഗരനായിരുന്നു. അവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അനുഗ്രഹത്തിന്റെ ചന്ദ്രിക പ്രകാശിച്ചിരുന്നു. അവന്റെ മനോഹരമായ പുഞ്ചിരി ചന്ദ്രകിരണങ്ങൾ പോലെയിരുന്നു. ഒരുസമയം തന്റെ മടിയിലും, ഒരുസമയം ദിവ്യമായ തൊട്ടിലിലും, അമ്മ അവനെ “എന്റെ ഓമനേ” എന്നു വിളിച്ച് ലാളിച്ചു.

ഭോ:

ബ്യാപക് ബ്രഹ്മ നിരഞ്ജന് നിർഗ്ഗുന് ബിഗത് ബിനോദ്,
സോ അജ് പ്രേമ് ഭഗതി ബസ് കൗസല്യാ കോ ഗോദ്.

(198)

മായയാൽ ദുഷിതമാകാത്തതും, നിർഗ്ഗുണവും, വിനോദരഹിതവും, സർവ്വ
വ്യാപിയുമായ ബ്രഹ്മം, പ്രേമത്താലും ഭക്തിയാലും ജയിക്കപ്പെട്ട് കൗസല്യ
യുടെ മടിയിൽ രക്ഷ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു (198)

ചൗ:

കാമകോടി ഛബി സ്യാമ് സരീരാ -
നീല് കഞ്ജ് ബാരിദ് ഗംഭീരാ,
അരുന് ചരന് പങ്കജ് നഖ് ജോതീ -
കമല് ദലന്ദി ബൈറോ ജനു മോതീ. 1

രേഖ് കുലിന്ധ് ധ്വജ് അങ്കുസ് സോഹേ -
നൂപൂർ ധൂനി സുനി മുനി മന് മോഹേ,
കടി കിങ്കിനീ ഉദർ ത്രയ് രേഖാ -
നാഭി ഗഭീർ ജാൻ ജെഹി ദേഖാ. 2

ഭുജ് ബിസാല് ഭുഷന് ജുത് ഭൂരീ -
ഹിത് ഹരി നഖ് അതി സോഭാ രൂരീ,
ഉർ മനിഹാർ പദിക് കീ സോഭാ -
ബിപ്ര് ചരന് ദേഖത് മന് ലോഭാ. 3

കംബു കണ്ഠ് അതി ചിബുക് സുഹാഹു -
ആനന് അമിത് മദന് ഛബി ഛാഹു,
ദുഹ ദുഹ ദസന് അധർ അരുനാരേ-
നാസാ തിലക് കൊ ബരനൈ പാരേ. 4

സുന്ദർ ശ്രവന് സുചാരു കപോലാ -
അതി പ്രിയ് മധൂർ തോതരേ ബോലാ,
ചിക്ക് കച് കുഞ്ചിത് ഗഭുആരേ-
ബഹു പ്രകാർ രചി മാതു സ്വാറേ. 5

പീത് ഝഗുലിആ തനു പഹിരാഹു -
ജാനു പാനി ബിചരനി മൊഹി ഭാഹു
രൂപ് സകഹിം നഹിം കഹി ശ്രുതി സേഷാ -
സോ ജാതഹു സപനൈഹ് ജെഹി ദേഖാ. 6

നീലത്താമരയേയും കനത്ത മേഘത്തേയും പോലുള്ള അവന്റെ ശ്യാമള ശരീരം കോടിക്കണക്കിൽ കാമദേവന്മാരുടെ സൗന്ദര്യമുള്ളതായിരുന്നു. അവന്റെ ചുവന്ന പാദകമലങ്ങളിലെ നഖങ്ങൾ താമരയിതളുകളിൽ മുത്തുകൾ പതിച്ചപോലെയിരുന്നു. അവന്റെ കാലടിയിൽ കുലിശം (വജ്രായുധം), കൊടി, കുന്തം, ഇവയുടെ അടയാളങ്ങൾ ശോഭിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. അവന്റെ കാലുകളിലെ ചിലമ്പൊലി മുനിമാരുടെ ഹൃദയങ്ങളേയും കൂടി മോഹിപ്പിച്ചിരുന്നു. അവന്റെ അരക്കെട്ടിൽ കിങ്കിണിസരം കെട്ടിയിരുന്നു. അവന്റെ വയറ്റിൽ മൂന്നു മടിപ്പുകുളുണ്ടായിരുന്നു. അവന്റെ പൊക്കിളിന്റെ ആഴം അതിനെ കണ്ടവർക്കേ അറിയുള്ളൂ. അവന്റെ നീണ്ട കൈകളിൽ അനവധി ആഭരണങ്ങൾ അണിയപ്പെട്ടിരുന്നു. അവന്റെ മാറത്ത് തൊങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന പുലിനഖം അത്യന്തം ശോഭയുള്ളതായിരുന്നു. അവന്റെ കഴുത്തിലെ കീഴ്ഭാഗത്ത് വൈരം കോർത്ത രത്ന ഹാരത്തിന്റെ ശോഭയും, ബ്രാഹ്മണന്റെ (ഭൃഗുമഹർഷി) പാദചിഹ്നവും നോക്കുന്നവരുടെ മനസ്സിനെ പ്രലോഭിപ്പിച്ചിരുന്നു. അവന്റെ കഴുത്ത് ശംഖിന്റെ ആകൃതിയിലിരുന്നു. താടി വളരെ മനോഹരമായിരുന്നു. അവന്റെ മുഖം കണക്കറ്റ കാമദേവന്മാരുടെ സൗന്ദര്യത്തെ ദ്രോതിപ്പിച്ചിരുന്നു. മുകളിലും ചുവട്ടിലും ഈരണ്ടു ചെറു പല്ലുകളെ തുടുത്ത ചുണ്ടുകൾ മറച്ചിരുന്നു. അവന്റെ എടുപ്പുള്ള മൂക്കും നെറ്റിയിലെ തിലകവും വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. സുന്ദരമായ ചെവികളോടും അത്യന്തം ഭംഗിയുള്ള കവിളുകളോടും കൂടി അവന്റെ മഴല സംസാരം കേൾക്കാൻ അത്യന്തം ആനന്ദകരമായിരുന്നു. അവന്റെ ചുരുണ്ട മൂർദ്ധായ തലമുടിയെ അമ്മ പലവിധത്തിൽ മനോഹരമായി കെട്ടിയലങ്കരിച്ചിരുന്നു. അവൻ മഞ്ഞപ്പട്ടണിഞ്ഞിരുന്നു. അവൻ മുട്ടുകുത്തി ഇഴഞ്ഞു ചെല്ലുന്നതു കാണാൻ എനിക്ക് വളരെ ഇഷ്ടമായിരുന്നു. അവന്റെ രൂപസൗന്ദര്യത്തെ വേദങ്ങൾക്കോ ആദിശേഷനോ കൂടി വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. അതിനെ സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ടവന്നു മാത്രമേ അറിയാനാവുള്ളൂ.

ഭോ:

സുഖ് സന്ദോഹ് മോഹപർ ഗ്യാന് ഗിരാ ഗോതീത്,
ദമ്പതി പരമ് പ്രേമ് ബസ് കർ സിസുചരിത് പുനീത്.

(199)

ആനന്ദമൂർത്തിയും, മായാതീതനും, ജ്ഞാനത്തിനും വാക്കിനും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും അപ്പുറത്തായവനുമായ പ്രഭു രാജദമ്പതികളുടെ പ്രേമത്തിനു വശംവദനായി പാവനമായ ശൈശവലീലകളിൽ വ്യാപൃതനായിരുന്നു.(199)

ചൗ:

എഹി ബിധി രാമ് ജഗത് പിതു മാതാ -
കോസലപൂർ ബാസിൻഹ് സുഖദാതാ,
ജിൻഹ് രഘുനാഥ് ചരന് രതി മാനീ -
തിൻഹ് കീ യഹ് ഗതി പ്രഗട് ഭവാനീ. 1

രഘുപതി ബിമുഖ് ജതന് കർ കോരീ -
കവന് സകള ഭവ് ബന്ധന് ഛോരീ,
ജീവ് ചരാചർ ബസ് കൈ രാഖേ -
സോ മായാ പ്രഭു സോം ഭയ് ഭാഖേ. 2

ഭൂകൂടി ബിലാസ് നചാവതു താഹീ -
അസ് പ്രഭു ഛോഡി ഭജിഅ കഹു കാഹീ,
മന് ക്രമ് ബചന് ഛോഡി ചതുരാതു -
ഭജത് കൃപാ കരിഹഹിം രഘുരാതു. 3

എഹി ബിധി സിസുബിനോദ് പ്രഭു കീൻഹാ -
സകല് നഗരബാസിൻഹ് സുഖ് ദീൻഹാ,
ലൈ ഉഛരഗ് കബ്ഹൂക് ഹലരാവൈ -
കബ്ഹൂക് പാലനേം ഘാലി യുലാവൈ. 4

ഈവിധം ജഗത്തിന്റെ മാതാവും പിതാവുമായ ശ്രീരാമൻ അയോദ്ധ്യാവാസികളെ ആനന്ദിപ്പിച്ചു. ഹേ ഭവാനി, രഘുനാഥന്റെ പാദങ്ങളിൽ ഉറച്ച ഭക്തികൊണ്ടവരെ എങ്ങനെ അവൻ തിരിച്ചുകൊടുക്കുന്നുവെന്ന് ഇതിൽ നിന്നും പ്രകടമാകുന്നുണ്ട്. മറിച്ച് രഘുപതിയിങ്കൽ നിന്നും വിമുഖനായ ഒരുവനെ ആർ എത്രതന്നെ ശ്രമിച്ചാലും സംസാരബന്ധത്തിൽനിന്നും മോചിപ്പിക്കാനാവില്ല. സകല ജീവചരാചരങ്ങളേയും ആട്ടിവെയ്ക്കുന്ന മായ പ്രഭുവിന്റെ മുന്നിൽ ഭയന്നുവിറയുന്നു. പ്രഭു അവളെ തന്റെ പുരിവത്തിന്റെ അനക്കംകൊണ്ട് ആട്ടിവെയ്ക്കുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള പ്രഭുവിനെ വെടിഞ്ഞ് നാം വേറെയാരെയാണ് ഭജിക്കേണ്ടത്, പറയൂ? അതിസാമർഥ്യം വെടിഞ്ഞ്

മനസാ വാചാ കർമ്മണാ അവനെ ഭജിയ്ക്കുന്നവർക്ക് രഘുരാമൻ തന്റെ കൃപയെ വർഷിയ്ക്കുന്നു. ഈവിധം പ്രഭു നഗരവാസികളെല്ലാവരേയും തന്റെ ബാലലീലകൾ കൊണ്ട് ആനന്ദമഗ്നരാക്കി. ഒരുസമയം അമ്മ അവനെ തന്റെ കൈകളിൽ വെച്ച് താലോലിയ്ക്കും, മറ്റൊരു സമയം തൊട്ടിലിൽ കിടത്തി ഊഞ്ഞലാട്ടും.

ദോ:

പ്രേമ് മഗന് കൗസല്യാ നിസി ദിന് ജാത് ന ജാൻ,
സുത് സനേഹ് ബസ് മാതാ ബാലചരിത് കർ ഗാൻ. (200)

രാവും പകലും കഴിഞ്ഞുപോകുന്നതുകൂടി അറിയാതെ കൗസല്യ അത്രയും പ്രേമമഗ്നയായിരുന്നു. പുത്രന്റെ പേരിലുള്ള സ്നേഹം കാരണം അവൾ അവന്റെ ബാലലീലകളെ പാടി കൊണ്ടിരിയ്ക്കും. (200)

ചൗ:

ഏക് ബാർ ജനനീം അഹ്നവാഏ -
കരി സിംഗാർ പലനാഽ പൗഡാഏ,
നിജ് കുല് ഇഷ്ടദേവ് ഭഗവാനാ -
പൂജാ ഹേതു കീൻഹ് അസ്താനാ. 1

കരി പൂജാ നൈബേദ്യ് ചഡാവാ -
ആപു ഗൗ ജഹ് പാക് ബനാവാ,
ബഹുരി മാതു തഹവാഽ ചലി ആൗ -
ഭോജന് കരത് ദേഖ് സുത് ജാൗ. 2

ഗൈ ജനനീ സിസു പഹിഽ ഭയഭീതാ -
ദേഖാ ബാല് തഹാഽ പുനി സുതാ,
ബഹുരി ആൗ ദേഖാ സുത് സോൗ -
ഹൃദയ് കമ്പ് മന് ധീര് ന ഹോൗ. 3

ഇഹാഽ ഉഹാഽ ദുൗ ബാലക് ദേഖാ -
മതിഭ്രമ് മോര് കി ആന് ബിസേഷാ,
ദേഖി രാമ് ജനനീ അകുലാനീ -
പ്രഭു ഹ്സി ദീൻഹ് മധുര് മുസുകാനി. 4

ഒരു ദിവസം അമ്മ കൗസല്യ തന്റെ കുട്ടനെ കുളിപ്പിച്ച് അലങ്കരിച്ച് തൊട്ടിലിൽ കിടത്തി ഉറക്കി. അതിനുശേഷം തന്റെ കുലദൈവത്തെ പൂജിക്കുവാൻ വേണ്ടി സ്വയം കുളിച്ചു. ദൈവത്തെ പൂജിച്ചശേഷം അവൾ ദൈവത്തിന് ഭക്ഷണം നിവേദിച്ച് അടുക്കളയിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുചെന്നു. അവൾ പൂജാഗൃഹത്തിലേയ്ക്ക് വീണ്ടും വന്നപ്പോൾ ദേവനു നിവേദിച്ചതിനെ തന്റെ കുട്ടൻ കഴിയുന്നതു കണ്ടു. അതുകണ്ട് ഭീതിയോടെ അമ്മ കുട്ടനെ ചെന്നു നോക്കിയപ്പോൾ അവൻ തൊട്ടിലിൽ കിടന്നുറങ്ങുന്നതു കണ്ടു. പൂജാഗൃഹത്തിലേയ്ക്ക് വീണ്ടും ചെന്നു നോക്കിയപ്പോൾ അവൾ അവിടെയും കുട്ടനെ കണ്ടു. ഇപ്പോൾ അവൾ ഭയന്നു വിറച്ചു. അവൾക്ക് മനസ്സിൽ സ്വൈരമുണ്ടായില്ല. അവൾ രണ്ടു കുട്ടന്മാരെ കണ്ടു - ഒരുവൻ പൂജാഗൃഹത്തിലും, ഒരുവൻ തൊട്ടിലിലും. അവൾ സ്വയം പറഞ്ഞു: “ഇത് എന്റെ ബുദ്ധിഭ്രമമാണോ അഥവാ വേറേതെങ്കിലും അപൂർവ്വ വിശേഷമാണോ?” അമ്മയെ വ്യാകുലയായി കണ്ട് ശ്രീരാമൻ മധുരമായി പുഞ്ചിരിച്ചു.

ദോ:

ദേവ്രാവാ മാതഹി നിജ് അത്ഭുത് രൂപ് അഖണ്ഡ്,
രോമ് രോമ് പ്രതി ലാഗേ കോടി കോടി ബ്രഹ്മണ്യ്. (201)

പ്രഭു പിന്നെ തന്റെ അത്ഭുതവും അഖണ്ഡവുമായ രൂപത്തെ അമ്മയ്ക്ക് കാണിച്ചുകൊടുത്തു. അവന്റെ ഓരോ രോമകുപത്തിലും കോടി കോടി ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങൾ അടങ്ങിയിരുന്നു. (201)

ചൗ:

അഗനിത് രബി സസി സിവ് ചതുരാന് -
ബഹു ഗിരി സരിത് സിന്ധു മഹി കാനന്,
കാല് കർമ്മ ഗുന് ഗ്യാന് സുഭാളൗ -
സൊള ദേഖാ ജോ സുനാ ന കാളൗ. 1

ദേഖീ മായാ സബ് ബിധി ഗാഢീ -
അതി സഭീത് ജോരോ കർ റാഢീ,
ദേഖാ ജീവ് നചാവതു ജാഹി -
ദേഖീ ഭഗതി ജോ ചേരാരതു താഹി. 2

തൻ പുലകിത് മുഖ് ബചന് ന ആവാ -
നയന് മുദി ചരനനി സിരു നാവാ,
ബിസ്മയവന്ത് ദേവി മഹതാരീ -
ഭഷ്ട ബഹുരി സിസുരുപ് ഖരാരി.

3

അസ്തൂതി കരി ന ജാതു ഭയ് മാനാ -
ജഗത് പിതാ മൈം സുത് കരി ജാനാ,
ഹരി ജനനീ ബഹുബിധി സമുത്ഥാതു -
യഹ് ജനി കതഹു^ഛ കഹസി സുനു മാതു.

4

അവൾ അതിൽ എണ്ണറ്റ സൂര്യചന്ദ്രന്മാരേയും, ശിവന്മാരേയും, ബ്രഹ്മാക്കളേയും, അനവധി പർവതങ്ങളേയും, നദികളേയും, സമുദ്രങ്ങളേയും, ഭൂപ്രദേശങ്ങളേയും, വനങ്ങളേയും, പിന്നെ കാലത്തിന്റെ ഗതി, കർമ്മത്തിന്റെ തത്വം, പ്രകൃതിയുടെ ഗുണങ്ങൾ (സത്വ-രജസ്-തമോഗുണങ്ങൾ) ജ്ഞാനത്തിന്റെ തത്വം, സ്വഭാവം, മറ്റും അവൾ മുമ്പു കേട്ടിട്ടില്ലാത്ത അനവധി ദൃശ്യങ്ങൾ എല്ലാം കണ്ടു. പിന്നെ അവൾ എല്ലാവിധത്തിലും ശക്തിമതിയായ മായയെ കണ്ടു. അവൾ ഭയന്ന് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് നിന്നു. പിന്നെ അവൾ മായയാൽ ആടിയ്ക്കപ്പെടുന്ന ജീവാത്മാവിനേയും, ആത്മാവിന് മുക്തിയെ കൊടുക്കുന്ന ഭക്തിയേയും കണ്ടു. അവൾ പുളകിതഗാത്രയായി വായടച്ചു നിന്നു. കണ്ണുകളടച്ച പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി. തന്റെ അമ്മയെ വിസ്മയവതിയായിക്കണ്ട് ഖരശത്രു വീണ്ടും ബാലരൂപം പൂണ്ടു. ഭയത്താൽ അവൾക്ക് സ്തൂതിചെയ്യുവാൻ കൂടി നാവനങ്ങിയില്ല. വിശ്വത്തിന്റെയെല്ലാം പിതാവിനെ തന്റെ സ്വന്തം കുഞ്ഞായി ഭാവിച്ചതോർത്ത് അവൾ നടുങ്ങി. ശ്രീഹരി തന്റെ അമ്മയെ പലവിധത്തിൽ സാന്ത്വനപ്പെടുത്തി, പറഞ്ഞു: “അമ്മേ, കേൾക്കൂ: ഈ കണ്ടതിനെ ഒരിടത്തും വെളിപ്പെടുത്തേണ്ട.”

ദോ:

ബാര് ബാര് കൗസല്യാ ബിനയ് കരതു കര് ജോരി,
അബ് ജനി കബഹു^ഛ ബ്യാപൈ പ്രഭു മൊഹി മായാ തോരി. (202)

കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് കൗസല്യ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രാർഥിച്ചു: പ്രഭോ, അങ്ങയുടെ മായ എന്നെ ഒരിയ്ക്കലും ബാധിയ്ക്കാതെ കാത്തുകൊള്ളൂ. (202)

ചൗ:

ബാലചരിത് ഹരി ബഹുബിധി കീൻഹാ -
അതി അനന്ദ് ദാസൻഹ് കഹ് ദീൻഹാ,
കചുക് കാല് ബീതേം സബ് ഭാതു -
ബഡേ ഭഷ്ട പരിജന് സുഖദാതു . 1

ചുഡാകരന് കീൻഹ് ഗുരു ജാതു -
ബിപ്രൻഹ് പുനി ദച്ചിനാ ബഹു പാതു,
പരമ് മനോഹര് ചരിത് അപാരാ -
കരത് ഫിരത് ചാരിള സുകുമാരാ. 2

മന് ക്രമ് ബചന് അഗോചര് ജോതു -
ദസരമ് അജിര് ബിചര് പ്രഭു സോതു,
ഭോജന് കരത് ബോല് ജബ് രാജാ -
നഹിം ആവത് തജി ബാല് സമാജാ. 3

കൗസല്യാ ജബ് ബോലന് ജാതു -
റുമുക് റുമുക് പ്രഭു ചലഹിം പരാതു,
നിഗമ് നേതി സിവ് അന്ത് ന പാവാ -
താഹി ധരൈ ജനനീ ഹരി ധാവാ. 4

ധുസര് ധുരി ഭരേം തനു ആഷ്ട -
ഭുപതി ബിഹസി ഗോദ് ബൈറാഷ്ട. 5

ശ്രീഹരി പലവിധത്തിലുള്ള ബാലലീലകളിൽ ഈടുപെട്ടു. അങ്ങനെ തന്റെ സേവകർക്ക് പരമാനന്ദത്തെ കൊടുത്തു. കുറെ കാലം ചെന്നപ്പോൾ നാലു സഹോദരന്മാരും ബാല്യദശയെ കടന്ന് വീട്ടിലുള്ളവരെ സുഖിപ്പിച്ചു. പിന്നെ ഗുരു വന്ന് അവർക്ക് ചൗളം (മുടിയിറക്കൽ) നടത്തി. അതിൽ പങ്കെടുത്ത ബ്രാഹ്മണർക്ക് ഏറെ ദക്ഷിണ ലഭിച്ചു. നാലു സുകുമാരന്മാരും ചുറ്റുപാടും, കാണാൻ അതിമനോഹരമായി, അപാരമായി കളിച്ചു തിരിഞ്ഞു. മനസാ, വാചാ, കർമ്മണാ അറിയുവാനാവാത്ത പ്രഭു ദശരഥന്റെ ഉമ്മറത്തിൽ കളിച്ചു നടന്നു. രാജാവ് ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞാൻ വിളിച്ചാൽ കൂട്ടുകാരെ വിട്ടുവരാൻ മനസ്സില്ലാതെ പോവില്ല. കൗസല്യ വിളിഞ്ഞാൻ ചെല്ലുമ്പോൾ അവൻ തത്തി തത്തി ഓടിപ്പോകും. വേദങ്ങൾ “നേതി” എന്ന് പ്രഖ്യാപിക്കുന്ന, ശിവനാൽ കൂടി അന്തം കാണാൻ

കഴിയാത്ത അവനെ പിടിയ്ക്കാൻ തുനിഞ്ഞുകൊണ്ട് അവൾ അവന്റെ പിന്നാലെ ഓടി. ദേഹം മുഴുവൻ പൂഴി പൂരണ്ട് ഓടിവന്ന അവനെ രാജാവ് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് വാരിയെടുത്ത് മടിയിലിരുത്തി.

ദോ:

ഭോജന് കരൽ ചപല് ചിത് ഇത് ഉത് അവസരു പാഇ,
ഭാജി ചലേ കിലകത് മുഖ് ദധി ഓദന് ലപടാഇ. (203)

പ്രഭു ഭോജനം കഴിയ്ക്കാനിരുന്നപ്പോഴും അവന്റെ മനസ്സ് ചപലമായിരുന്നു. അവസരം കിട്ടിയാൽ മുഖത്ത് തൈരിൻ ചോർ പൂരണ്ട് ഉറക്കെ കത്തിക്കൊണ്ട് അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ഓടും. (203)

ചൗ:

ബാലചരിത് അതി സരജ് സുഹാഘ -
സാരദ് സേഷ് സംഭു ശ്രുതി ഗാഘ,
ജിൻഹ് കർ മന് ഇൻഹ് സന് നഹിം രാതാ -
തേ ജന് ബഞ്ചിത് കിഘ ബിധാതാ. 1

ഭഘ കുമാർ ജബ്ഹിം സബ് ഭ്രാതാ -
ദീൻഹ് ജനേഘ ഗുരു പിതു മാതാ
ഗുർ ഗുഹ് ഗഘ പഘന് രഘുരാഘ -
അല്ല് കാല് ബിദ്യാ സബ് ആഘ. 2

ജാകീ സഹജ് സ്വാസ് ശ്രുതി ചാരീ -
സോ ഹരി പഡ് യഹ് കൗതുക് ഭാരീ,
ബിദ്യാ ബിനയ് നിപുന് ഗുന് സീലാ -
ഖേലഹിം ഖേല് സകല് നൃപലീലാ. 3

കരതല് ബാന് ധനുഷ് അതി സോഹാ -
ദേഖത് രുപ് ചരാചര് മോഹാ,
ജിൻഹ് ബീമിൻഹ് ബിഹരഹിം സബ് ഭാഘ -
ഥകിത് ഹോഹിം സബ് ലോഗ് ലുഗാഘ. 4

അവന്റെ അതിസരളവും മനോഹരവുമായ ബാലലീലകളെ ശാരദയും, ആദിശേഷനും, ശംഭുവും, വേദങ്ങളും പാടീട്ടുണ്ട്. ഏവരുടെ മനസ്സ്

ഇവയിൽ ആനന്ദം കൊള്ളുന്നില്ലയോ, അവർ ദൈവത്താൽ ഒരു വലിയ ഭാഗ്യത്തിൽനിന്നും വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടവരാണ്. നാലു സഹോദരന്മാരും കൗമാരദശയെ പ്രാപിച്ചപ്പോൾ ഗുരുവും മാതാപിതാക്കളും അവർക്ക് ഉപനയനം കഴിപ്പിച്ചു. രഘുരാമൻ (സഹോദരന്മാരോടുകൂടി) തന്റെ ഗുരുവിന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്ക് വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യുവാൻ പോയി. അല്പകാലത്തിനുള്ളിൽ എല്ലാ വിദ്യകളും കരസ്ഥമാക്കി. ആരുടെ സഹജമായ ശ്വാസം നാലു വേദങ്ങളായി പരിണമിച്ചിട്ടുണ്ടോ, ആ ശ്രീഹരി പഠിക്കുവാൻ ചെന്നുവെന്ന് വലിയ വിചിത്രം തന്നെ. വിദ്യയിൽ നിപുണരും, വിനയത്തിലും, ഗുണങ്ങളിലും, സുശീലതയിലും സംപൂർണ്ണരുമായ അവർ രാജാവിന്റെ ഭൂമികയിലെ എല്ലാവിധ കളികളും കളിച്ചു. ഓരോരുത്തരുടെ കൈകളിലും വില്ലും ശരവും ധരിച്ച് അവർ അത്യന്തം ആകർഷകരായിരുന്നു. അവരുടെ രൂപസൗന്ദര്യം സകല ചരാചരജീവങ്ങളേയും മോഹിപ്പിച്ചിരുന്നു. നാലു സഹോദരരും ഏതു വീഥിയിൽക്കൂടി വിഹരിച്ചുകൊണ്ട് പോയിരുന്നുവോ, അവിടത്തെ എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും അവരെക്കണ്ട് നിശ്ചലരായി നിന്നു.

ഭാ:

കോസലപുർ ബാസീ നർ നാരി ബുദ്ധ് അരു ബാല്,
പ്രാനഹു തേ പ്രിയ് ലാഗത് സബ് കഹ്^൧രാമ് കൃപാല്. (204)

അയോദ്ധ്യാപുരവാസികളായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ - വൃദ്ധന്മാരും ബാലന്മാരും മടക്കം - എല്ലാവരും കൃപാലുവായ രാമനെ ജീവനേക്കാൾ പ്രിയമുള്ളവനായി കരുതിയിരുന്നു. (204)

ചര:

ബന്ധു സഖാ സംഗ് ലേഹി ബൊലാഹു -
ബന് മൃഗയാ നിത് വേലഹിം ജാഹു,
പാവന് മൃഗ് മാരഹിം ജിയ^൨ ജാനീ -
ദിന് പ്രതി നൃപഹി ദെഖാവഹിം ആനീ. 1

ജേ മൃഗ് രാമ് ബാന് കേ മാരേ-
തേ തനു തജി സുരലോക് സിധാരേ,
അനുജ് സഖാ സ^൩ഗ് ഭോജന് കരഹിം-
മാതു പിതാ അഗ്യാ അനുസരഹീം. 2

ജെഹി ബിധി സുഖീ ഹോഹിം പൂർ ലോഗാ -
കരഹിം കൃപാനിധി സൊതു സംജോഗാ,
ബേദ് പൂരാൻ സുനഹിം മന് ലാതു -
ആപു കഹഹിം അനുജൻഹ് സമുത്ഥാതു. 3

പ്രാത്കാല് ഉറി കൈ രഘുനാഥാ -
മാതു പിതാ ഗുരു നാവഹിം മാഥാ,
ആയസു മാഗി കരഹിം പൂർ കാജാ -
ദേവി ചരിത് ഹരഷതു മന് രാജാ. 4

തന്റെ സഹോദരന്മാരേയും സഖാക്കളേയും വിളിച്ച് ശ്രീരാമൻ അവരെ തന്റെ കൂടെ കാട്ടിലേയ്ക്ക് വേട്ടയാടാൻ ദിനവും കൊണ്ടുപോകുമായിരുന്നു. അവൻ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു തന്നെ പാവനങ്ങളായ മൃഗങ്ങളെ മാത്രം കൊന്ന് അന്നത്തെ വകയെ കൊണ്ടുവന്ന് രാജാവിന് കാഴ്ചവെയ്ക്കുമായിരുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ ബാണങ്ങളാൽ കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗങ്ങൾ മരിച്ച ശേഷം നേരെ സ്വർഗത്തിലേയ്ക്കു പോകുമായിരുന്നു. അവൻ തന്റെ അനുജന്മാരോടും സഖാക്കളോടും കൂടി ഭക്ഷണം കഴിച്ചിരുന്നു. അവൻ തന്റെ മാതാപിതാക്കളുടെ ആജ്ഞയെ അനുസരിച്ചിരുന്നു. കൃപാനിധിയായ അവൻ പൗരന്മാരെ എങ്ങനെ സന്തുഷ്ടരാക്കാമെന്ന് യോജനകൾ ചെയ്തിരുന്നു. അവൻ വേദങ്ങളേയും പുരാണങ്ങളേയും ശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്കുകയും, അവയുടെ ഭാവാർത്ഥത്തെ തന്റെ അനുജന്മാർക്ക് മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്തും. പ്രാതഃ കാലത്ത് ഉണർന്ന് രഘുനാഥൻ മാതാപിതാക്കളേയും ഗുരുവിനേയും തലവണങ്ങും. അവരുടെ അനുമതിയോടുകൂടി നഗരത്തിന്റെ കാര്യങ്ങളിൽ വ്യാപൃതനാവും. രാജാവ് അവന്റെ സത്കർമ്മങ്ങളെ കണ്ട് മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു.

ദോ:

ബ്യാപക് അകല് അനീഹ് അജ് നിർഗ്ഗുണ് നാമ് ന രൂപ്,
ഭഗത് ഹേതു നാനാ ബിധി കരത് ചരിത്ര് അനുപ്. (205)

സർവ്വരൂപിയും, അഖണ്ഡനും, ഇച്ഛയില്ലാത്തവനും, ജനനമില്ലാത്തവനും, നിർഗ്ഗുണനും, നാമരൂപങ്ങളില്ലാത്തവനുമായ പ്രഭു തന്റെ ഭക്തന്മാർക്കുവേണ്ടി അത്ഭുതകരമായ ലീലകൾ ചെയ്തിരുന്നു. (205)

ചൗ:

യഹ് സബ് ചരിത് കഹാ മൈം ഗാഹു -
 ആഗിലി കഥാ സുനഹു മന് ലാഹു,
 ബിസ്വാമിത് മഹാമുനി ഗ്യാനീ -
 ബസഹിം ബിപിന് സുഭ് ആശ്രമ് ജാനീ. 1

ജഹ് ജപ് ജഗ്യ് ജോഗ് മുനി കരഹിം-
 അതി മാരീച് സുബാഹുഹി ഡരഹീം,
 ദേഖത് ജഗ്യ നിസാച് ധാവഹിം-
 കരഹിം ഉപദ്രവ് മുനി ദുഖ് പാവഹിം. 2

ഗാധിതനയ് മന് ചിന്താ ബ്യാപീ -
 ഹരി ബിനു മരഹിം ന നിസിച് പാപീ,
 തബ് മുനിവര് മന് കീൻഹ് ബിചാരാ -
 പ്രഭു അവതരെള ഹരന് മഹി ഭാരാ. 3

ഏഹു മിസ് ദേഖതം പദ് ജാഹു -
 കരി ബിനതീ ആനതം ദൊള ഭാഹു,
 ഗ്യാന് ബിരാഗ് സകല് ഗുന് അയനാ -
 സോ പ്രഭു മൈം ദേഖബ് ഭരി നയനാ. 4

ഈ കഥയെല്ലാം ഞാൻ പാടിക്കഴിഞ്ഞു. ഇനി എന്തുണ്ടായി എന്ന് ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കൂ. അങ്ങനെയായ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി ഒരു കാട്ടിൽ, അത് ശുഭമായ സ്ഥലമാണെന്നറിഞ്ഞ്, താമസിച്ചിരുന്നു. അവിടെ അദ്ദേഹം ജപം, യോഗം, യാഗം ഇവ അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നു. പക്ഷേ, അദ്ദേഹം മാറീചൻ, സുബാഹു എന്നിവരെ വളരെ ഭയപ്പെട്ടിരുന്നു. യാഗം ചെയ്യുന്നതു കണ്ട് അവർ ഉപദ്രവിക്കാൻ ഓടിയെത്തും. മുനി ദുഃഖിയ്ക്കും. വിശ്വാമിത്രൻ ചിന്തിതനായി. ഈ പാപികളായ രാക്ഷസന്മാരെ ശ്രീഹരിയെ കൂടാതെ കൊല്ലാനാവില്ല. അപ്പോൾ മുനിവരൻ മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു: “ഭൂഭാരത്തെ കുറയ്ക്കാൻ പ്രഭു അവതരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇതിനെ കാരണമാക്കി പോയി അവന്റെ പാദങ്ങളെ ദർശിച്ച് രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും ഇങ്ങോട്ട് കൊണ്ടുവരാൻ അപേക്ഷിയ്ക്കാം. അങ്ങനെയെങ്കിലും വൈരാഗ്യത്തിന്റേയും, സർവഗുണങ്ങളുടേയും ധാമമായ പ്രഭുവിനെ കണ്ണു നിറയെ കാണാം.”

ദോ:

ബഹുബിധി കരത് മനോരമ് ജാത് ലാഗി നഹിം ബാര്,
കരി മജ്ജന് സരളൗ ജല് ഗഷ്ട ഭൂപ് ദര്ബാര്. (206)

പലവിധ മനോരമങ്ങളെ ചെയ്തുകൊണ്ട് മുനി തന്റെ ഉദ്ദിഷ്ടസ്ഥലത്തെത്താൻ അധികം സമയമെടുത്തില്ല. സരയൂനദിയിൽ സ്നാനം ചെയ്ത് അദ്ദേഹം നേരെ രാജസഭയിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. (206)

ചൗ:

മുനി ആഗമന് സുനാ ജബ് രാജാ -
മിലന് ഗയള ലൈ ബിപ്ര് സമാജാ,
കരി ദണ്ഡവത് മുനിഹി സന്മാനീ -
നിജ് ആസന് ബൈഠാരെന്ഹി ആനീ. 1

ചരന് പഖാരി കീന്ഹി അതി പുജാ -
മോ സമ് ആജു ധന്യ് നഹിം ദുജാ,
ബിബിധ് ഭാതി ഭോജന് കര്വാവാ -
മുനിബര് ഹൃദയ് ഹരഷ് അതി പാവാ. 2

പുനി ചരനനി മേലേ സുത് ചാരീ -
രാമ് ദേഖി മുനി ദേഹ് ബിസാരീ,
ഭഷ്ട മഗന് ദേഖത് മുഖ് സോഭാ -
ജനു ചകോര് പൂരന് സസി ലോഭാ. 3

തബ് മന് ഹരഷി ബചന് കഹ് രാളൗ -
മുനി അസ് കൂപാ ന കീന്ഹിഹു കാളൗ,
കെഹി കാരന് ആഗമന് തുഹാരാ -
കഹഹു സൊ കരത് ന ലാവളു ബാരാ. 4

അസുര് സമൂഹ് സതാവഹിം മോഹി -
മൈം ജാചന് ആയളു നൃപ തോഹി,
അനുജ് സമേത് ദേഹു രഘുനാഥാ -
നിസിചര് ബധ് മൈം ഹോബ് സനാഥാ. 5

മുനിയുടെ വരവിനെ കേട്ട രാജാവ് ബ്രാഹ്മണസമൂഹത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തെ വരവേല്പാൻ പോയി. അദ്ദേഹത്തെ ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്ത് സന്മാനത്തോടെ കൊണ്ടുവന്ന് തന്റെ സിംഹാസനത്തിലിരുത്തി. പിന്നെ മുനിയുടെ പാദങ്ങളെ കഴുകി അദ്ദേഹത്തെ നല്ലപോലെ പുജിച്ച് പറഞ്ഞു: “ഇന്ന് എന്നെപ്പോലെ ഇത്രയും ധന്യനായി വേറെയാരും തന്നെയില്ല.” രാജാവ് പിന്നെ അദ്ദേഹത്തിന് പലവിധത്തിലുള്ള ഭക്ഷണങ്ങൾ കൊടുത്തു. മഹാമുനി മനസ്സിൽ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനായി. രാജാവ് പിന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാലു പുത്രന്മാരേയും മുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചു. ശ്രീരാമനെ കണ്ടതും മുനി സ്വയം മറന്നു. ശ്രീരാമന്റെ മുഖലാവണ്യത്തെ കണ്ട് അദ്ദേഹം, പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ കണ്ട് മോഹം കൊള്ളുന്ന ചകോരപ്പക്ഷിയെപ്പോലെ, ആനന്ദമഗ്നനായി. മനസ്സിൽ സന്തോഷത്തോടെ രാജാവ് ഈ വിധം പറഞ്ഞു: “ഹേ മൂനേ, ഇതിന്നുമുമ്പ് അങ്ങ് ഈവിധം കൃപ ഒരിയ്ക്കലും കാണിച്ചിട്ടില്ല. അങ്ങയുടെ വരവിന്റെ കാരണമെന്താണെന്ന് പറഞ്ഞാലും. അങ്ങയുടെ ആദേശത്തെ ഉടൻ നിർവഹിയ്ക്കാം.” “ഹേ രാജൻ, എന്നെ ഒരുകൂട്ടം രാക്ഷസന്മാർ ശല്യപ്പെടുത്തുന്നു. അതിനാൽ നിങ്ങളോട് ഒരു കാര്യം യാചിയ്ക്കാനാണ് വന്നിരിയ്ക്കുന്നത്. രഘുനാഥനെ അനുജനോടുകൂടി എനിക്ക് തരൂ. രാക്ഷസന്മാരെ വധിച്ചശേഷം ഞാൻ സുരക്ഷിതനാവും.”

ദോ:

ദേഹു ഭൂപ് മന് ഹരഷിത് തജഹു മോഹ് അഗ്യാന്,
ധരമ് സുജസ് പ്രഭു തുംഹ് കും ഇൻഹ് കഹ് അതി കല്യാന്. (207)

“ഹേ രാജൻ, മനസ്സന്തോഷത്തോടെ അവരെ എന്നെ ഏല്പിയ്ക്കൂ. മോഹമോ, അജ്ഞാനമോ നിങ്ങളുടെ വഴിയിൽ നില്ക്കട്ടെ. അങ്ങ്ങ് ധർമ്മവും സത്കീർത്തിയും വർദ്ധിയ്ക്കും. നിങ്ങളുടെ പുത്രന്മാർക്ക് അമിതമായ മംഗളങ്ങളുണ്ടാകും.” (207)

ചൗ:

സുനി രാജാ അതി അപ്രിയ് ബാനീ -
ഹൃദയ് കമ്പ് മുഖ് ദുതി കുമുലാനീ,
ചൗഥേംപന് പായഉഃ സുത് ചാരീ -
ബിപ്ര് ബചന് നഹിം കഹേഹു ബിചാരീ. 1

മാഗ്നു ഭൂമി ധേനു ധന് കോസാ -
സർബസ് ദേഹ് ആജു സഹരോസാ,
ദേഹ് പ്രാന് തോ പ്രിയ് ക്ഷരു നാഹീം -
സൊള മുനി ദേഹ് നിമിഷ് എക് മാഹീം. 2

സബ് സുത് പ്രിയ് മൊഹി പ്രാന് കി നാഹു -
രാമ് ദേത് നഹിം ബനതു ഗൊസാഹു,
കഹ് നിസിച് അതി ഘോർ കറോരാ -
കഹ് സുന്ദർ സുത് പരമ് കിസോരാ. 3

സുനി നൃപ് ഗിരാ പ്രേമ് രസ് സാനീ -
ഹൃദയ് ഹരഷ് മാനാ മുനി ഗ്യാനീ,
തബ് ബസിഷ്ട് ബഹുബിധി സമുത്ഥാവാ -
നൃപ് സന്ദേഹ് നാസ് കഹ് പാവാ. 4

അതി ആദർ ദൊള തനയ് ബൊലാഘ -
ഹൃദയ് ലാതു ബഹു ഭാതി സിഖാഘ,
മേരേ പ്രാന് നാമ് സുത് ദോളു -
തുംഹ് മുനി പിതാ ആന് നഹിം കോളു. 5

അത്യന്തം അപ്രിയമായ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ രാജാവിന്റെ ഹൃദയം തുടിച്ചു. മുഖത്തിലെ തേജസ്സ് മങ്ങി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ഈ വാർധക്യ കാലത്ത് ഞാൻ ഈ നാലു പുത്രന്മാരാൽ അനുഗൃഹീതനായിരിയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ ഹേ മൂനേ, അങ്ങ് യാതൊരു വിചാരവുമില്ലാതെയാണ് ഈ ആവശ്യം ഉന്നയിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്. അങ്ങ് എന്നോട് ഭൂമിയോ, പശുക്കളോ, ധനമോ എന്തുവേണമെങ്കിലും ചോദിയ്ക്കുവിൻ, ഞാൻ ഉടൻ സന്തോഷത്തോടെ തരാം. ഒരുവന് തന്റെ ശരീരവും ജീവനും എല്ലാറ്റിനേക്കാളും പ്രിയമാണ്. ഇവയെക്കൂടി നിമിഷത്തിനുള്ളിൽ ഞാൻ തരാം. എന്റെ എല്ലാ പുത്രന്മാരും എനിക്ക് ജീവനെപ്പോലെ പ്രിയരാണ്. പക്ഷേ, സ്വാമിൻ, എന്തുവന്നാലും രാമനെ തരാനാവില്ല. എന്റെ സുന്ദരന്മാരായ പുത്രന്മാർ അതിബാല്യദശയിലുള്ളവരാണ്. അത്യന്തം ഘോരവും, കറോരമായ രാക്ഷസന്മാർക്ക് ഇവരെങ്ങനെ ഈടാവും?” രാജാവിന്റെ അമൃതതുല്യമായ, വാത്സല്യം നിറഞ്ഞ മറുപടി കേട്ട് വിശ്വാമിത്രമുനി മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടനായി. അപ്പോൾ വസിഷ്ഠമുനി രാജാവിനോട് പലവിധത്തിൽ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കിയപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആശങ്കകൾ നീങ്ങി.

അത്യന്തം ആദരവോടെ അദ്ദേഹം തന്റെ രണ്ടു പുത്രന്മാരേയും വിളിച്ചു വരുത്തി അവരെ ഗാഢമായി മാറോടണച്ച് അവരെ പലവിധത്തിൽ ഉപദേശിച്ചു. പിന്നെ മുനിയോട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, ഈ രണ്ടു ബാലന്മാരും എന്റെ ജീവനാണ്. ഹേ മൂനേ, ഇനി അങ്ങാണു ഇവരുടെ ഒരേ പിതാവ്. അവരെ കാത്തുരക്ഷിക്കാൻ വേറെയാരും തന്നെയില്ല.”

ദോ:

സൗംപേ ഭൂപ് രിഷിഹി സുത ബഹുബിധി ദേഹു അസീസ്,
ജനനീ ഭവന് ഗഷ്ട പ്രഭു ചലേ നാഹു പദ് സീസ്. (208-ക)

സോ:

പുരുഷ്സിഹ് ദൊള ബീർ ഹരഷി ചലേ മുനി ഭയ് ഹരന്,
കൃപാസിന്ധു മതിധീർ അഖില ബിസ്വ കാരന് കരന്. (208-ഖ)

പലവിധത്തിൽ പുത്രന്മാരെ ആനുഗ്രഹിച്ച് രാജാവ് അവരെ മുനിക്ക് സമർപ്പിച്ചു. പിന്നെ അവർ തങ്ങളുടെ അമ്മമാരുടെ വസതികളിലേയ്ക്ക് ചെന്ന് അവരുടെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി, പുറപ്പെട്ടു. പുരുഷസിംഹങ്ങളും, കൃപാനിധികളും, ധീരമതികളും, സമസ്തവിശ്വത്തിന്റെയും ഹേതുവുമായ രണ്ടു വീരന്മാരും സന്തോഷത്തോടെ മുനിയുടെ ഭയത്തെ നീക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു. (208)

ചൗ:

അരുന് നയന് ഉര് ബാഹു ബിസാലാ -
നീല് ജലജ് തനു സ്യാമ് തമാലാ,
കടി പദ് പീത് കസേം ബര് ഭാഥാ -
രൂചിര് ചാപ് സായക് ദുഹു ഹാഥാ. 1

സ്യാമ് ഗൗര് സുന്ദര് ദൊള ഭാഹു -
ബിസ്വാമിത്ര് മഹാനിധി പാഹു,
പ്രഭു ബ്രഹ്മന്യദേവ് മൈം ജാനാ -
മൊഹി നിതി പിതാ തജജള ഭഗവാനാ. 2

ചലേ ജാത് മുനി ദീൻഹ് ദിഖാഹു -
സുനി താഡകാ ക്രോയ് കരി ധാഹു,

ഏകഹിം ബാൻ പ്രാൻ ഹരി ലീൻഹാ -
ദീൻ ജാനി തെഹി നിജ് പദ് ദീൻഹാ.

3

തബ് രിഷി നിജ് നാഥ്ഹി ജിയ് ചീൻഹീ -
ബിദ്യാനിധി കഹു ബിദ്യാ ദീൻഹീ,
ജാതേ ലാഗ് ന ഹൂധാ പിപാസാ -
അതുലിത് ബല് തനു തേജ് പ്രകാസാ.

4

പ്രഭുവിന് ചുവന്ന കണ്ണുകളും, വിരിഞ്ഞ മാറിടവും നീണ്ട കൈകളും മുണ്ടായിരുന്നു. അവന്റെ ശരീരം നീലത്താമരപ്പൂവിനെപ്പോലെയോ, തമാല വൃക്ഷത്തെപ്പോലെയോ ശ്യാമവർണ്ണമായിരുന്നു. പിൻപുറത്ത് ശരക്കുടും, അരയിൽ മഞ്ഞപ്പട്ടാടയും അണിഞ്ഞ് അവൻ തന്റെ ഇരു കൈകളിലും മനോഹരമായ വില്ലും ശരവും എടുത്തിരുന്നു. ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും, മറ്റൊരുവൻ വെളുത്തനിറവുമായ ഇരു സഹോദരന്മാരേയും വിശ്വാമിത്രന് ഒരു മഹാനിധിയെന്നപോലെ ലഭിച്ചു. അദ്ദേഹം സ്വയം പറഞ്ഞു: “പ്രഭു ബ്രാഹ്മണരുടെ രക്ഷകനാണെന്ന് ഞാൻ അറിഞ്ഞു. എനിക്കുവേണ്ടി അവൻ തന്റെ സ്വന്തം പിതാവിനെക്കൂടി വിട്ടുവന്നിരിക്കുന്നു.” അവരുടെ ശബ്ദം കേട്ട് ക്രോധത്തോടെ അവിടെ വന്നെത്തിയ താടകയെ മുനി അവന് കാണിച്ചുകൊടുത്തു. പ്രഭു ഒരു ബാണം പ്രയോഗിച്ച് അവളെ കൊന്നു; അവളെ കൂപയ്ക്ക് അർഹയാണെന്നു മനസ്സിലാക്കി അവൾക്ക് തന്റെ പദത്തെ കൊടുത്തു. വിശ്വാമിത്രമുനി പ്രഭുവിനെ ജ്ഞാനത്തിന്റെ ഉറവിടമാണെന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ട് ഒരു മന്ത്രം ഉപദേശിച്ചു. അത് വിശപ്പിനേയും ദാഹത്തേയും ഇല്ലാതാക്കി ശരീരത്തിന് അതുല്യമായ ബലവും, തേജസ്സും, പ്രകാശവും കൊടുത്തു.

ഭോ:

ആയുധ് സർബ് സമർപി കൈ പ്രഭു നിജ് ആശ്രമ് ആനി,
കൻ മുല് ഫല് ഭോജന് ദീൻഹ് ഭഗതി ഹിത് ജാനി.

(209)

പ്രഭുവിന് എല്ലാവിധ ആയുധങ്ങളും കൊടുത്ത് മുനി അവനെ തന്റെ ആശ്രമത്തിലേയ്ക്ക് കൊണ്ടുവന്ന് അവൻ തന്റെ ഏറ്റവും വലിയ ഹിതകാരിയാണെന്നറിഞ്ഞ്, കന്ദമൂലഫലാദികൾ ഭക്തിയോടെ ഭക്ഷിക്കുവാൻ കൊടുത്തു.

(209)

ചൗ:

പ്രാത് കഹാ മുനി സന് രഘുരാഹു -
നിർഭയ് ജഗ്യ് കരഹു തുഹ് ജാഹു,
ഹോമ് കരന് ലാഗേ മുനി ഡ്ധാരി -
ആപു രഹേ മഖ് കീം രഖ്വാരി. 1

സുനി മാരിച് നിസാച് ക്രോഹീ -
ലൈ സഹായ് ധാവാ മുനിദ്രോഹീ,
ബിനു ഫര് ബാന് രാമ് തൈനി മാരാ -
സത് ജോജന് ഗാ സാഗര് പാരാ. 2

പാവക് സര് സുബാഹു പുനി മാരാ -
അനുജ് നിസാച് കടകു സ്ഘോരാ,
മാരി അസുര് ദിജ് നിർഭയ്കാരി -
അസ്സുതി കരഹിം ദേവ് മുനി ഡ്ധാരി. 3

തഹ് പുനി കരുക് ദിവസ് രഘുരായാ -
രഹേ കീന്ഹി ബിപ്രന്ഹ് കര് ദായാ,
ഭഗതി ഹേതു ബഹു കഥാ പുരാനാ -
കഹേ ബിപ്ര് ജദ്യപി പ്രഭു ജാനാ. 4

തബ് മുനി സാദര് കഹാ ബുഡ്ധാഹു -
ചരിത് ഏക് പ്രഭു ദേവിഅ ജാഹു,
ധനുഷ്ജഗ്യ് സുനി രഘുകുല് നാമാ -
ഹരഷി ചലേ മുനിബര് കേ സാമാ. 5

ആശ്രമ് ഏക് ദീഖ് മഗ് മാഹീം -
ഖഗ് മൂഗ് ജീവ് ജന്തു തഹ് നാഹീം,
പുചാ മുനിഹി സിലാ പ്രഭു ദേവീ -
സകല് കഥാ മുനി കഹാ ബിസേഷി. 6

നേരം വെളുത്തപ്പോൾ രഘുരാമൻ മുനിയോട് പറഞ്ഞു: “അങ്ങ് ഇപ്പോൾ പോയി യാതൊരു ഭയവുമില്ലാതെ യാഗം ചെയ്തുകൊള്ളൂവിൻ.” അപ്പോൾ എല്ലാ മുനിമാരും ഹോമം ചെയ്യുവാൻ തുടങ്ങി. ശ്രീരാമൻ സ്വയം യാഗത്തിന്റെ രക്ഷകനായി നിന്നു. അതു കേട്ട് മാരിചനെന്ന

മുനിമാരുടെ ശത്രുവായ രാക്ഷസൻ തന്റെ പടയോട്ടുകൂടി ഓടിയെത്തി. ശ്രീരാമൻ അവന്റെ നേരെ കൂർമയില്ലാത്ത ഒരു അമ്പെയ്തു. അവൻ നൂറു യോജന ദൂരത്ത് സമുദ്രത്തിനപ്പുറം ചെന്നു വീണു. പ്രഭു പിന്നെ സുബാഹുവെന്ന രാക്ഷസനെ ആഗേയശരം തൊടുത്ത് വധിച്ചു. ലക്ഷ്മണൻ രാക്ഷസസേനയെ മുഴുവൻ കൊന്നൊടുക്കി. ഈവിധം രാക്ഷസന്മാരെ വധിച്ച് പ്രഭു ബ്രാഹ്മണരെ നിർഭയരാക്കി. മുനിമാരുടേയും ദേവന്മാരുടേയും സമൂഹം പ്രഭുവിനെ സ്തുതിച്ചു. പിന്നെ രഘുരാമൻ അവിടെ കുറെ ദിവസം താമസിച്ച് ബ്രാഹ്മണരുടെ മേൽ തന്റെ കൃപ വർഷിച്ചു. പ്രഭുവിന് എല്ലാം അരിയുമായിരുന്നുവെങ്കിലും ബ്രാഹ്മണർ അവരുടെ ഭക്തി കാരണം പല പുരാണകഥകളും അവനെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. മുനി പിന്നെ ആദരവോടെ താണശബ്ദത്തിൽ പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ, നമുക്ക് പോയി ഒരു ധനുര്യജ്ഞം കാണാം.” അതു കേട്ട് രഘുനാഥൻ സന്തോഷത്തോടെ മഹർഷിവര്യന്റെ കൂടെ പുറപ്പെട്ടു. പോകുന്ന വഴിയിൽ അവർ ഒരു ആശ്രമം കണ്ടു. അവിടെ പക്ഷികളോ, മൃഗങ്ങളോ മറ്റു ജീവികളോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവിടെ ഒരു ശില കിടക്കുന്നത് കണ്ട് പ്രഭു അതിനെപ്പറ്റി മുനിയോട് ചോദിച്ചു. മുനി അതിന്റെ പിന്നിലുള്ള എല്ലാ കഥയും പറഞ്ഞു.

ദോ:

ഗൗതമ് നാരി ശ്രാപ് ബസ് ഉപല് ദേഹ് ധർ ധീർ,
ചരന് കമല് രജ് ചാഹതി കൃപാ കരഹു രഘുബീർ. (210)

“ശാപം കാരണം ശിലയായിക്കിടക്കുന്ന ഗൗതമമുനിയുടെ ഭാര്യ നിന്റെ പാദകമലത്തിന്റെ ധൂളിയെ ക്ഷമയോടെ കാത്തുനില്ക്കുന്നു. ഹേ രഘുവീര, കൃപ കാണിത്തൂ. (210)

ചരം:

പർസത് പദ് പാവന് സോക് നസാവന് പ്രഗദ് ഏഹ തപ്തപുഞ്ജ് സഹീ
ദേഖത് രഘുനായക് ജന് സുഖ്ദായക് സന്മുഖ് ഹൊഇ കർ ജോരി രഹീ.
അതി പ്രേമ് അധീരാ പുളക് സരീരാ മുഖ് നഹിം ആവഇ ബചന് കഹീ
അതിസയ് ബഡ്ഭാഗീ ചരനൻഹി ലാഗി ജുഗള് നയന് ജലധാർ ബഹീ. 1

ധീരജു മന് കീൻഹാ പ്രഭുകുഹു് ചീൻഹാ രഘുപതികൃപാ ഭഗതി പാഹു
അതി നിർമല് ബാനീ അസ്സുതി റാനീ ഗ്യാന് ഗമ്യ് ജയ് രഘുരാഹു.
മൈം നാരി അപാവന് പ്രഭു ജഗ് പാവന് രാവന് രിപു ജന് സുഖ് ദാഹു
രാജീവ് ബിലോചന് ഭവഭയ് മോചന് പാഹി പാഹി സരന്ഹിം ആഹു. 2

മുനി ശ്രാപ് ജോ ദീൻഹാ അതി ഭല് കീൻഹാ പരമ് അനുഗ്രഹ് മൈം മാനാ
ദേഖെഹ് ഭരി ലോചന് ഹരി ഭവമോചന് ഇഹഹ ലാഭ് സങ്കര് ജാനാ.
ബിനതീ പ്രഭു മോരീ മൈം മതി ഭോരീ നാഥ് ന മാഗഹ് ബര് ആനാ
പദ് കമല് പരാഗാ രസ് അനുരാഗാ മമ മന് മധുപ് കരെ പാനാ. 3

ജെഹിം പദ് സുരസരിതാ പരമ് പുനീതാ പ്രഗട് ഭഹു സിവ് സീസ് ധരീ
സൊഹു പദ് പങ്കജ് ജെഹി പുജത് അജ് മമ സിര് ധരെഹ കൃപാല് ഹരീ.
എഹി ഭാതി സിധാരി ഗൗതമ് നാരി ബാര് ബാര് ഹരി ചരന് പരീ
ജോ അതിമന് ഭാവാ സോ ബരു പാവാ ഗൈ പതിലോക് അനന് ഭരീ. 4

ശോകത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന അവന്റെ പാവനമായ പാദസ്പർശത്താൽ
തപസ്സിന്റെ സ്വരൂപമായ അഹല്യ പ്രകടയായി. തന്റെ സേവകർക്ക്
സുഖത്തെ കൊടുക്കുന്ന രഘുനാഥനെ മുന്നിൽ കണ്ട് അവൾ അവന്റെ
മുന്നിൽ കുപ്പുകൈകളോടെ നിന്നു. അത്യന്തം പ്രീതി കാരണം അവളുടെ
ശരീരം പുളകിതമായി അവൾക്ക് ഒന്നും സംസാരിയ്ക്കാനായില്ല. മഹാഭാഗ്യ
ശാലിനിയായ അഹല്യ അവന്റെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. രണ്ടു
കണ്ണുകളിൽ നിന്നും കണ്ണീർ ധാരയായി ഒഴുകി. പിന്നെ സ്വയം ഉണർന്ന്
അവൾ പ്രഭുവിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞ് ശ്രീരാമന്റെ കൃപയാൽ അവന്റെ
പാദങ്ങളിൽ അവൾക്ക് ഭക്തി ലഭിച്ചു. അതിനിർമ്മലമായ വാക്കുകൾ
കൊണ്ട് അവൾ പ്രഭുവിനെ സ്തുതിയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. “ജ്ഞാനത്താൽ
പ്രാപിയ്ക്കാനാവുന്ന രഘുരാമന് ജയം. ഞാനൊരു അശുദ്ധയായ സ്ത്രീ
യാണ്. പ്രഭുവോ ലോകത്തെ മുഴുവൻ ശുദ്ധമാക്കാൻ കഴിവുള്ളവനും,
തന്റെ സേവകന്മാരെ ആനന്ദിപ്പിയ്ക്കുന്നവനുമാണ്. ഹേ താമരക്കണ്ണനായ
രാവണശത്രോ, നീ ഭക്തന്മാരുടെ ഭവഭയത്തെ നശിപ്പിയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ
ഞാൻ നിന്നെ ശരണമടഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. എന്നെ രക്ഷിയ്ക്കൂ, രക്ഷിയ്ക്കൂ. മുനി
(എന്റെ ഭർത്താവ് ഗൗതമമുനി) എന്നെ ശപിച്ചത് നന്നായി. അതിനെ
ഞാൻ വലിയ അനുഗ്രഹമായി കരുതുന്നു. എനിക്ക് ഭവസാഗരത്തിൽ
നിന്നും മുക്തിയെത്തരുന്ന ശ്രീഹരിയെ (അങ്ങയെ) കൺ നിറയെ

കാണാൻ കഴിഞ്ഞു. ശങ്കരഭഗവാൻ അങ്ങയുടെ ദർശനത്തെ മാത്രമേ സാരമായ അനുഗ്രഹമായി കണക്കാക്കുന്നുള്ളൂ. പ്രഭോ, മനസാ ഞാൻ നിഷ്കളങ്കയാണ്. എനിക്ക് ഒരേ ഒരു പ്രാർഥനയേ ഉള്ളൂ. എനിക്ക് വേറെ ഒരു വരവും വേണ്ട. എന്റെ സ്വാമീ, വണ്ട് താമരപ്പൂവിലെ തേനിനെ ഉറിഞ്ഞെടുക്കുന്നതുപോലെ എന്റെ മനസ്സ് സദാ അവിടുത്തെ പാദകമലങ്ങളിലെ ധൂളിയിൽ അനുരാഗമുള്ളതായിരിക്കണം. ഏതു പാദകമലങ്ങളിൽനിന്നും സുരനദിയായ ഗംഗ ഉദ്ഭവിച്ച് ശിവനാൽ തന്റെ ശിരസ്സിൽ ധരിക്കപ്പെടുന്നുവോ, ഏവയെ ബ്രഹ്മാവ് പൂജിക്കുന്നുവോ, ആ പാദകമലങ്ങളെ കൃപാലുവായ ശ്രീഹരി എന്റെ ശിരസ്സിൽ വെച്ചു.” ഈവിധം ശ്രീഹരിയെ സ്തുതിച്ച് അവന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും വീണ് വണങ്ങിയശേഷം ഗൗതമപത്നി പ്രഭുവിനോട് വിടവാങ്ങി അവളുടെ മനസ്സിന് ഏറ്റവും പ്രിയമായ ഒരു വരവും വാങ്ങി, ആനന്ദത്തോടെ തന്റെ പതിയുടെ ധാമത്തിലേയ്ക്ക് പോയി.

ദോ:

അസ് പ്രഭു ദീനബന്ധു ഹരി കാരൻ രഹിത് ദയാലു,
തൂളസീദാസ് സർ തെഹി ഭജു ഛാഡി കപട് ജംജാലു. (211)

ദീനബന്ധുവായ പ്രഭു ശ്രീഹരി കാരണമില്ലാതെ തന്നെ ദയ കാണിക്കുന്നവനാണ്. ഹേ മുഖനായ തൂളസീദാസ, കപടതയും കലഹവും കളഞ്ഞ് അവനെ ഭജിക്കൂ. (211)

ചൗ:

ചലേ രാമ് ലചരിമന് മുനി സംഗാ -
ശഛ ജഹാ^ഛ ജഗ് പാവനി ഗംഗാ,
ഗാധിസുനു സബ് കഥാ സുനാഹൗ -
ജെഹി പ്രകാർ സുരസരി മഹി ആഹൗ. 1

തബ് പ്രഭു രിഷിൻഹ് സമേത് നഹാഛ -
ബിബിധ് ദാൻ മഹിദേവൻഹി പാഛ,
ഹരഷി ചലേ മുനിബ്യന് സഹായാ -
ബേഗി ബിദേഹ് നഗർ നിഅരായാ. 2

പൂർ രമ്യതാ രാമ് ജബ് ദേഖീ -
ഹരഷേ അനുജ് സമേത് ബിസേഷീ,
ബാപീം കുപ് സരിസ് സർ നാനാ -
സലിലി സുധാസമ് മനി സോപാനാ. 3

ഗുഞ്ജത് മഞ്ജു മത്ത് രസ് ഭൂംഗാ -
കുജത് കല് ബഹുബരന് ബിഹംഗാ,
ബരന് ബരന് ബികസേ ബന് ജാതാ -
ത്രിബിദ് സമീർ സദാ സുഖ് ദാതാ. 4

ശ്രീരാമനും ലക്ഷ്മണനും മുനിയെ അനുഗമിച്ച് ജഗത്പാവനിയായ ഗംഗാനദിയുടെ തീരത്തെത്തി. ഗാധിസുതനായ വിശ്വാമിത്രൻ ദേവനദിയായ ഗംഗ ഭൂമിയിൽ വന്നെത്തിയ കഥ മുഴുവൻ പറഞ്ഞു. പ്രഭു പിന്നെ മുനിമാരോടുകൂടി സ്നാനം ചെയ്തു. ബ്രാഹ്മണർക്ക് പലവിധത്തിലുള്ള ദാനങ്ങൾ കൊടുത്തു. ഒരു സമൂഹം മുനിമാരോടും കൂടി പ്രഭു സന്തോഷത്തോടെ മുന്നോട്ടു പോയി അതിവേഗത്തിൽ വിദേഹരാജധാനിയായ മിഥിലയുടെ അടുത്തെത്തി. നഗരത്തിന്റെ ശോഭ കണ്ട് അവനും അനുജനും അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. അവിടെ വലുതും ചെറുതുമായ അനവധി കിണറുകളും, നദികളും, അമൃതം പോലെ മധുരമായ ജലത്തോടുകൂടിയ തടാകങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവയിലെ പടികൾ രത്നങ്ങൾ കൊണ്ട് പണിതതായിരുന്നു. തേൻ കുടിച്ച് മദമത്തരായ വണ്ടുകൾ മധുരമായി റീങ്കാരം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. വിവിധവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള പക്ഷികൾ മൃദുവായി കുവിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പല നിറങ്ങളിലുള്ള താമരപ്പൂക്കൾ വിടർന്നിരുന്നു. സദാ ആനന്ദത്തെ കൊടുക്കുന്ന കുളിർന്ന സുഗന്ധം നിറഞ്ഞ മന്ദമാരുതൻ വീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഭോ:

സുമന് ബാടികാ ബാഗ് ബന് ബിപുല് ബിഹംഗ് നിവാസ്,
ഫുലത് ഫലത് സുപല്ലവത് സോഹത് പൂർ ചഹു^൧ പാസ്. (212)

നഗരത്തിന്റെ നാലുപുറവും പുന്തോട്ടങ്ങളാലും, തോപ്പുകളാലും, പഴത്തോട്ടങ്ങളാലും, ഉപവനങ്ങളാലും അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അവയിൽ എണ്ണറ്റ പക്ഷികൾ വസിച്ചിരുന്നു. അവ പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ഫലങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ചന്തമുള്ള തളിരിലകളെക്കൊണ്ടും നിറഞ്ഞിരുന്നു. (212)

ചൗ:

ബനതു ന ബരനത് നഗർ നികാതു -
ജഹാ ജാതു മന് തഹാതു ലൊഭാതു,
ചാരു ബജാരു ബിചിത്ര അബാരി -
മനിമത് ബിധി ജനു സ്വകർ സുവാരി. 1

ധനിക് ബനിക് ബർ ധനദ് സമാനാ -
ബൈസേ സകല് ബസ്തു ലൈ ജാനാ,
ചൗഹദ് സുന്ദർ ഗലീം സുഹാതു -
സത്തത് രഹഹിം സുഗന്ധ സിഞ്ചാതു. 2

മംഗളമത് മന്ദിർ സബ് കേരേം -
ചിത്രീത് ജനു രതിനാഥ് ചിതേരേം,
പൂർ നർ നാരി സുഭഗ് സുചി സത്താ -
ധരമശീല് ഗ്യാനീ ഗുനവത്താ. 3

അതി അനുപ് ജഹാ ജനക് നിവാസു -
ബിമകഹി ബിബുധ് ബിലോകി ബിലാസു,
ഹോത് ചകിത് ചിത് കോട് ബിലോകീ -
സകല് ഭുവന് സോഭാ ജനു രോകീ. 4

നഗരത്തിന്റെ ശോഭ വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. അതിന്റെ ഓരോ സ്ഥലവും മനസ്സിനെ ലോഭിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. അവിടെ ഒരു മനോഹരമായ അങ്ങാടിയും, രത്നങ്ങളാൽ പണിയപ്പെട്ട ഉമ്മറപ്പുറങ്ങളും - ബ്രഹ്മാവിനാൽ സ്വന്തം കൈകളാൽ പണിപ്പെട്ടവ പോലെ - ഉണ്ടായിരുന്നു. കുബേരന്നു സമാനരായ ധനികരായ കച്ചവടക്കാർ തങ്ങളുടെ എല്ലാ പലചരക്കുകളോടും കൂടി ഇരുന്നിരുന്നു. സുന്ദരമായ നാലും കൂടുന്ന വഴികളെയും തെരുവുകളെയും സദാ സുഗന്ധജലത്താൽ നനച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. എല്ലാ വരുഭയം വീടുകൾ മംഗളങ്ങളുടെ നിവാസസ്ഥലമായിരുന്നു. അവ കാമദേവനാൽ സ്വയം ചെയ്യപ്പെട്ടതോ എന്നു തോന്നിക്കുന്ന ചുവർചിത്രങ്ങളെക്കൊണ്ട് അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. നഗരവാസികൾ, - സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും, - സുന്ദരരും, ശുദ്ധമനസ്സരും, സാധുക്കളും, ധർമ്മശീലരും, ജ്ഞാനികളും, ഗുണസമ്പന്നരുമായിരുന്നു. ജനകന്റെ നിവാസസ്ഥലമായ

കൊട്ടാരം അത്യന്തം അത്ഭുതകരമായിരുന്നു. അതിന്റെ തേജസ്സിനെ കണ്ട് ദേവന്മാർ കൂടി അന്തം വിട്ടിരുന്നു. കോട്ടമതിൽ കൂടി മനസ്സിനെ ആശ്ചര്യത്തിലാഴ്ത്തിയിരുന്നു. അത് സകല ലോകങ്ങളുടേയും ശോഭയെ അതിന്റെ അതിർത്തിയ്ക്കുള്ളിൽ അടക്കിയിട്ടുണ്ടോ എന്നു തോന്നുമാറായിരുന്നു.

ദോ:

ധവള് ധാമ് മനി പൂർ പദ് സുഘടിത് നാനാ ഭാതി,
സിയ് നിവാസ് സുഭർ സദന് സോഭാ കിമി കഹി ജാതി. (213)

അവിടവിടെ വെൺനിറത്തിലുള്ള അരമനകൾ, രത്നങ്ങൾ പതിയ്ക്കപ്പെട്ട, പല കോലങ്ങളിലുള്ള കൈവേലകൾ ചെയ്ത യവനികകളാൽ ഘടിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. സീത വസിച്ചിരുന്ന മനോഹരമായ അരമനയുടെ ശോഭ വാക്കുകളാൽ വർണ്ണിപ്പാനാവാത്തതായിരുന്നു. (213)

ചൗ:

സുഭഗ് ദാർ സബ് കുലിസ് കപാടാ -
ഭൂപ് ഭീർ നദ് മാഗയ് ഭാടാ,
ബാനീ ബിസാല് ബാജി ഗജ് സാലാ -
ഹയ് ഗയ് രഥ് സങ്കുല് സബ് കാലാ. 1

സുർ സചിവ് സേനപ് ബഹുതേരേ-
നൃപഗൃഹ് സരിസ് സദന് സബ് കേരേ,
പൂർ ബാഹെർ സർ സരിത് സമീപാ -
ഉതരേ ജഹ് തഹ് ബിപുല് മഹീപാ. 2

ദേഖി അനുപ് ഏക് അഘരാഹു -
സബ് സുപാസ് സബ് ഭാതി സുഹാഹു,
കൗസിക് കഹെഉ മോർ മനു മാനാ -
ഇഹാഠഹിഅ രഘുബീർ സുജാനാ. 3

ഭൈഹിം നാഥ് കഹി കൃപാനികേതാ -
ഉതരേ തഹ് മുനിബുന് സമേതാ,
ബിസാമിത് മഹാമുനി ആഘ -
സമാചാർ മിഥിലാപതി പാഘ. 4

അരമനയുടെ പ്രവേശനദാരുണങ്ങൾ എല്ലാം മനോഹരവും വൈരങ്ങളാൽ പണിത കതവുകളാൽ സുരക്ഷിതമാക്കപ്പെട്ടവയുമായിരുന്നു. അവ എപ്പോഴും രാജാക്കന്മാരാരാലും, നർത്തകന്മാരാരാലും, പ്രശംസകന്മാരാരാലും, കവികളാലും സദാ നിറഞ്ഞിരുന്നു. അവിടെ വിശാലമായ കുതിരലായങ്ങളും ആനപ്പന്തികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവ എപ്പോഴും കുതിരകളെക്കൊണ്ടും, ആനകളെക്കൊണ്ടും രഥങ്ങളെക്കൊണ്ടും നിറഞ്ഞിരുന്നു. രാജാവിന് അനവധി ശൂരന്മാരായ മന്ത്രിമാരും പടനായകന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവർക്കെല്ലാവർക്കും രാജകൊട്ടാരം പോലുള്ള വീടുകളുണ്ടായിരുന്നു. നഗരത്തിന് വെളിപ്പുറത്ത് തടാകങ്ങളുടേയും നദികളുടേയും തീരത്ത് അവിടവിടെ അനവധി രാജാക്കന്മാർ താവളമിട്ടിരുന്നു. എല്ലാവിധത്തിലും സൗകര്യമായതും മനോഹരവുമായ ഒരു മാനോപ്പകണ്ട് വിശാമിത്രമുനി പറഞ്ഞു: “ഹേ ജ്ഞാനിയായ രഘുവീര, എനിക്ക് ഈ തോപ്പ് ഇഷ്ടമായി. നമുക്ക് ഇവിടെ താമസിക്കാം.” “അത്യുത്തമം, സ്വാമി” എന്ന് കൃപാനിധിയായ പ്രഭു പറഞ്ഞ് അവിടെ ഇറങ്ങി മുനിസമൂഹത്തോടുകൂടി അവിടെ താവളമിട്ടു. മിഥിലാരാജൻ വിശാമിത്ര മഹർഷി വന്ന വർത്തമാനമറിഞ്ഞു.

ഭോ:

സംഗ് സചിവ് സുചി ഭൂരി ഭക് ഭൂസൂർ ബർ ഗുർ ഗ്യാതി
ചലേ മിലന് മുനിനായക്ഹി മുദിത് രാജ എഹി ഭാഠി (214)

തന്റെ കൂടെ വിശ്വസ്തന്മാരായ മന്ത്രിമാരേയും, ഒരുക്കൂട്ടം ഭടന്മാരേയും, ദിവ്യ ബ്രാഹ്മണരേയും, കുലഗുരുവിനേയും ബന്ധുക്കളേയും കൊണ്ട് അദ്ദേഹം സന്തോഷത്തോടെ മുനിവര്യനെ സ്വീകരിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു. (214)

ചൗ:

കീൻഹ് പ്രനാമു ചരന് ധരി മാഥാ -
ദീൻഹി അസീസ് മുദിത് മുനിനാഥാ,
ബിപ്രബുന് സബ് സാദർ ബന്ദേ -
ജാനി ഭാഗ്യ് ബഡ് രാജ അനന്ദേ.

1

കുസല് പ്രസ്ത് കഹി ബാരഹിം ബാരാ -
ബിസ്വാമിത് നുപഹി ബൈഠാരാ,

തെഹി അവസർ ആഘ ദൊള ഭാഹു -
ഗഘ രഹേ ദേഖൻ ഫുൽവാഹു.

2

സ്വാമ് ഗൗർ മൃദു ബയസ് കിസോരാ -
ലോചൻ സുഖദ് ബിസ്വ ചിത് ചോരാ,
ഉഠേ സകൽ ജബ് രഘുപതി ആഘ -
ബിസ്വാമിത് നിക്ട് ബൈഠാഘ.

3

ഭേദ സബ് സുഖീ ദേഖി ദൊള ഭ്രാതാ -
ബാരി ബിലോചൻ പുളകിത് ഗാതാ,
മൂരതി മധൂർ മനോഹർ ദേഖീ -
ഭയള ബിദേഹു ബിദേഹു ബിസേഷീ.

4

രാജാവ് തന്റെ ശിരസ്സിനെ മുമ്പുയർത്തി പാദങ്ങളിൽ തൊട്ടു വണങ്ങി. വിശ്വാമിത്രമഹർഷി സന്തോഷത്തോടെ അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിച്ചു. രാജാവ് പിന്നെ ബ്രാഹ്മണരെ ആദരവോടെ വന്ദിച്ചു. തന്റെ സൗഭാഗ്യത്തെ ഓർത്ത് സ്വയം അഭിനന്ദിച്ചു. അദ്ദേഹത്തോട് വീണ്ടും വീണ്ടും കുശല പ്രശ്നം ചെയ്തുകൊണ്ട് വിശ്വാമിത്രൻ രാജാവിനെ ഒരു ആസനത്തിലേയ്ക്ക് നയിച്ചു. അതേ സമയം ഉദ്യാനത്തെ നോക്കാൻ ചെന്നിരുന്ന രണ്ടു സഹോദരന്മാരും അവിടെ എത്തി. ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തും - രണ്ടു കുമാരന്മാരും കിശോരവയസ്സായിരുന്നു. കണ്ണുകൾക്ക് ആനന്ദത്തെ കൊടുത്തിരുന്ന അവർ ലോകത്തിന്റെ മുഴുവൻ ഹൃദയത്തേയും കവർന്നു. രഘുപതി അവിടെ എത്തിയപ്പോൾ അവിടെ യുള്ളവരെല്ലാവരും എഴുന്നേറ്റു നിന്നു. വിശ്വാമിത്രൻ അവരെ തന്റെ പക്കലിരുത്തി. അവരെല്ലാവരും രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കണ്ട് ആനന്ദിച്ചു. അവരുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു. സന്തോഷത്താൽ ശരീരം പുളകിതമായി. ശ്രീരാമന്റെ മധുരവും മനോഹരവുമായ രൂപത്തെക്കണ്ട് വിദേഹരാജൻ തന്റെ ദേഹത്തെ തന്നെ മറന്നു നിന്നു.

ദോ:

പ്രേമ് മഗൻ മനു ജാനി നൃപു കരി ബിബേകു ധരി ധീർ,
ബോലെയ മൂനി പദ് നാഇ സിരു ഗദ്ഗദ് ഗിരം ഗഭീർ.

(215)

തന്റെ മനസ്സിനെ പ്രേമമഗ്നമായിക്കണ്ട് രാജാവ് വിവേകത്താൽ സ്വയം ഉണർന്ന് മുനിയുടെ പാദങ്ങളിൽ നതമസ്സുകനായി ഗദ്ഗദമായ സ്വരത്തിൽ ഗംഭീരതയോടെ പറഞ്ഞു: (215)

ചൗ:

കഹഹു നാഥ് സുന്ദർ ദൊള ബാലക് -
മുനികുല് തിലക് കി നൂപ് കുല് പാലക്,
ബ്രഹ്മ ജോ നിഗമ് നേതി കഹി ഗാവാ -
ഉഭയ് ബേഷ് ധരി കീ സൊഇ ആവാ. 1

സഹജ് ബിരാഗ്രുപ് മനു മോരാ -
ഥകിത് ഹോത് ജിമി ചന് ചകോരാ,
താതേ പ്രഭു പുഹളു സതിഭാളു -
കഹഹു നാഥ് ജനി കരഹു ദുരാളു. 2

ഇൻഹഹി ബിലോകത് അതി അനുരാഗാ -
ബർബസ് ബ്രഹ്മസുഖ്ഹി മന് ത്യാഗാ,
കഹ് മുനി ബിഹസി കഹഹു നൂപ് നീകാ -
ബചന് തുംഹാര് ന ഹോഇ അലീകാ. 3

ഏ പ്രിയ് സബ്ഹി ജഹാ ലഗി പ്രാനീ -
മന് മുസുകാഹിം രാമു സുനി ബാനീ,
രഘുകുല് മനി ദസരഥ് കേ ജാഏ -
മമ ഹിത് ലാഗി നരേസ് പഠാഏ. 4

“സ്വാമീ, പറഞ്ഞാലും: ഈ രണ്ടു സുന്ദരകുമാരന്മാർ മുനികുലത്തിന്റെ അലങ്കാരമാണോ അഥവാ ഏതെങ്കിലും രാജവംശത്തിന്റെ രക്ഷകന്മാരാണോ? അഥവാ വേദങ്ങളാൽ “ഇതല്ല” എന്ന് ഘോഷിക്കപ്പെടുന്ന ബ്രഹ്മം ഇരട്ട രൂപത്തിൽ വന്നതാണോ? സ്വതവേ വൈരാഗ്യത്തിലിരിക്കുന്ന എന്റെ മനസ്സ്, ചന്ദ്രനെക്കണ്ട് സന്തോഷത്തിലാഴുന്ന ചകോരപ്പക്ഷിയെപ്പോലെ, ഇവരുടെ ദർശനത്താൽ മോഹവശംവദമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഞാൻ ആത്മാർഥതയോടെ ചോദിക്കുന്നു, പ്രഭോ, ഒന്നും മറയ്ക്കാതെ പറഞ്ഞാലും. അവരെ കണ്ടമാത്രം തന്നെ അവരിൽ അത്യന്തം അനുരക്തനായി, എന്റെ മനസ്സ് ശക്തമായി ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ തൃജിച്ചിരിക്കുന്നു.” മുനി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് മറുപടിപറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ, നിങ്ങൾ പറഞ്ഞത് നേരാണ്.

നിങ്ങളുടെ വാക്ക് ഒരിയ്ക്കലും അസത്യമാവില്ല. ഈ ജഗത്തിലുള്ള എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും ഈ ബാലന്മാരെ സ്നേഹിയ്ക്കുന്നു.” ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ശ്രീരാമൻ മനസ്സിലുള്ളിൽ മന്ദഹസിച്ചു. “ഇവർ രഘുകുലതിലകനായ ദശരഥരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരാണ്. രാജാവ് എന്റെ ഹിതത്തനായി അവരെ എൻറെകൂടെ അയച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.”

ദോ:

രാമു ലഖനു ദൊള ബന്ധുബർ രൂപ് സീല് ബല് ധാമ്,
മഖ് രാഖെള സബു സാഖി ജഗു ജിതേ അസുർ സംഗ്രാമ്. (216)

ഈ രണ്ട് ഉത്തമസഹോദരന്മാർ, - രാമനും ലക്ഷ്മണനും, - സൗന്ദര്യത്തിന്റെയും, സൗശീല്യത്തിന്റേയും, ശക്തിയുടേയും ഇരുപ്പിടങ്ങളാണ്. അവർ യുദ്ധത്തിൽ രാക്ഷസന്മാരെ ജയിച്ച് എന്റെ യാഗത്തെ ആപത്തിൽനിന്നും രക്ഷിച്ചു എന്ന വസ്തുത ലോകം മുഴുവൻ അറിയുന്നതാണ്. (216)

ചൗ:

മുനി തവ ചരന് ദേഖി കഹ് രാളൗ -
കഹി ന സകള് നിജ് പുന്ദ് പ്രഭാളൗ,
സുന്ദർ സ്യാമ് ഗൗർ ദൊള ഭ്രാതാ -
ആനന്ദഹു കേ ആനന്ദ് ദാതാ. 1

ഇൻഹ് കൈ പ്രീതി പരസ്തർ പാവനി -
കഹി ന ജാഇ മന് ഭാവ് സുഹാവനി,
സുനഹു നാഥ് കഹ് മുദിത് ബിദേഹു -
ബ്രഹ്മ് ജീവ് ഇവ സഹജ് സനേഹു. 2

പുനി പുനി പ്രഭുഹി ചിതവ് നരനാഹു -
പുലക് ഗാത് ഉർ അധിക് ഉശാഹു,
മുനിഹി പ്രസംസി നാഇ പദ് സീസു -
ചലെള ലവാഇ നഗർ അവനീസു. 3

സുന്ദർ സദന് സുഖദ് സബ് കാലാ -
തഹാ ബാസു ലൈ ദീൻഹ് ഭൃആലാ,
കരി പുജാ സബ് ബിധി സൈവകാഇ -
ഗയള രാള ഗൃഹ് ബിദാ കരാഇ. 4

രാജാവ് പറഞ്ഞു: “ഞാൻ അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളെ കാണുമ്പോൾ ഞാനെന്തു മഹാപുണ്യമാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളതെന്ന് എനിക്ക് പറയാനാവില്ല. ഈ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും - ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും, മറ്റേവൻ വെളുപ്പും - ആനന്ദത്തിന്റെ ആനന്ദമാണ്. അവരുടെ ഇടയിലുള്ള നിഷ്കളങ്കമായ പ്രേമം വർണ്ണനാതീതമാണ്. അത് അത്രേയും ഭാവാത്മകവും മനസ്സിനെ കവരുന്നതുമാണ്.” “സ്വാമീ കേട്ടാലും”, എന്ന് വിദ്വേഷരാജാവ് തുടർന്നു. “അവർക്ക് പരമാത്മാവിനും ജീവാത്മാവിനും ഇടയിലുള്ളതുപോലത്തെ സഹജമായ സ്നേഹമുണ്ട്.” രാജാവ് പ്രഭുവിനെ വീണ്ടും വീണ്ടും ഊറുന്നോക്കി. ശരീരം പുളകിതമായി. ഹൃദയം ആനന്ദം കൊണ്ട് വഴിഞ്ഞൊഴുകി. മുനിയെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട്, രാജാവ് അദ്ദേഹത്തെ രാജധാനിയിലേയ്ക്ക് നയിച്ച് സദാ സുഖസൗകര്യങ്ങളുള്ള ഒരു സുന്ദരമായ അരമനയിൽ താമസിപ്പിച്ചു. പിന്നെ അദ്ദേഹത്തെ പുജിച്ച് വേണ്ടവിധം സേവനമെല്ലാം ചെയ്തശേഷം മുനിയോട് വിട വാങ്ങിക്കൊണ്ട് തന്റെ കൊട്ടാരത്തിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെന്നു.

ഭാ:

രിഷയ് സംഗ് രഘുബന്ദ് മനി കരി ഭോജനു ബിശ്രാമു,
ബൈഭോ പ്രഭു ഭ്രാതാ സഹിത് ദിവസു രഹാ ഭരി ജാമു. (217)

ഋഷിമാരോടുകൂടി ഭക്ഷണം കഴിച്ച് വിശ്രമിച്ചശേഷം, രഘുകുലതിലകനായ പ്രഭു ശ്രീരാമൻ തന്റെ അനുജന്റെ പക്കൽ ഇരുന്നപ്പോൾ പകലിന്റെ കാൽ ഭാഗം ബാക്കിയിരുന്നു. (217)

ച:

ലഖന് ഹൃദയ് ലാലസാ ബിസേഷീ -
ജാതു ജനക്പൂർ ആതു അ ദേഖീ,
പ്രഭു ഭയ് ബഹുരി മുനിഹി സകുചാഹീം -
പ്രഗത് ന കഹഹിം മന്ഹിം മുസുകാഹീം. 1

രാമ് അനുജ് മന് കീ ഗതി ജാനീ -
ഭഗത് ബഹുലതാ ഹിയ് ഹുല്സാനീ,
പരമ് ബിനീത് സകുചി മുസുകാതു -
ബോലേ ഗുര് അനുസാസന് പാതു. 2

നാഥ് ലഖനു പുരു ദേവന് ചഹഹീം -
പ്രഭു സങ്കോച് ഡർ പ്രഗട് ന കഹഹീം,
ജം രാജർ ആയസു മൈം പാവം -
നഗർ ദെഖാഇ തുരത് ലൈ ആവം. 3

സുനി മുനീസു കഹ് ബചന് സപ്രീതീ -
കസ് ന രാമ് തുംഹ് രാവഹു നീതീ,
ധരമ് സേതു പാലക് തുംഹ് താതാ -
പ്രേമ് ബിബസ് സേവക് സുഖദാതാ. 4

ലക്ഷ്മണന് ജനകന്റെ രാജധാനിയെ ചുറ്റിക്കാണാൻ മനസ്സിൽ വലിയ ആഗ്രഹമുണ്ടായി. പക്ഷേ, അവൻ പ്രഭുവിനെ ഭയപ്പെട്ട് മുമ്പത്തെ സങ്കോചത്തോടെ നോക്കിനിന്നു. അതിനാൽ അവൻ അതിനെ പ്രകടിപ്പിക്കാതെ, മനസ്സിൽ പുഞ്ചിരിച്ചു. തന്റെ അനുജന്റെ മനസ്സിലിരിക്കുന്നതിനെ ശ്രീരാമൻ മനസ്സിലാക്കി. തന്റെ സേവകന്റെ പേരിലുള്ള വാത്സല്യം അവന്റെ മനസ്സിൽ നിറഞ്ഞൊഴുകി. സംസാരിക്കുവാൻ തന്റെ ഗുരുവിന്റെ അനുവാദം വാങ്ങി അവൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് അത്യന്തം വിനയത്തോടെ സങ്കോചപ്പെട്ടുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “സ്വാമീ, ലക്ഷ്മണൻ നഗരത്തെ കാണാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. പക്ഷേ, അങ്ങയോടുള്ള ഭയം കൊണ്ടും സങ്കോചംകൊണ്ടും അങ്ങയോട് പറയുന്നില്ല. അങ്ങയുടെ സമ്മതമുണ്ടെങ്കിൽ ഞാനവനെ നഗരത്തെ ചുറ്റിക്കാണിച്ച് വേഗത്തിൽ തിരിച്ചുകൊണ്ടുവരാം.” അതുകേട്ട് വിശ്വാമിത്രമഹർഷി പ്രീതിയോടെ മറുപടി പറഞ്ഞു: “ഹേ രാമ, നീ സുശീലതയെ പരിഗണിക്കുന്നതിൽ ആശ്ചര്യമില്ല. വത്സ, നീ നീതിയെ പുലർത്തുകയും, പ്രേമത്തിനു വശംവദനായി നിന്റെ സേവകന്മാർക്ക് ആനന്ദത്തെ കൊടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.”

ദോ:

ജാഇ ദേഖി ആവഹു നഗരു സുഖ് നിധാന് ഭാഇ,
കരഹു സുഫല് സബ്കേ നയന് സുന്ദർ ബദന് ദേഖാഇ. (218)

“ആനന്ദധാമന്മാരായ സഹോദരരേ, പോകുവിൻ, നഗരത്തെ കണ്ടശേഷം തിരിച്ചുവരുവിൻ. നിങ്ങളുടെ സുന്ദരമായ മുഖങ്ങളെ കാണിച്ച് എല്ലാവരും കണ്ണുകളെ സാഫല്യമുള്ളതാക്കുവിൻ.” (218)

ചൗ:

മുനി പദ് കമല് ബന്ധി ദൊള ഭ്രാതാ -
 ചലേ ലോക് ലോചന് സുഖ് ദാതാ,
 ബാലക് ബൃന്ദ് ദേഖി അതി സോഭാ -
 ലഗേ സംഗ് ലോചന് മനു ലോഭാ. 1

പീത ബസന് പരികര് കടി ഭാമാ -
 ചാരു ചാപ് സര് സോഹത് ഹാമാ,
 തന് അനുഹരത് സുചന്ദ് ബോരീ -
 സ്യാമല് ഗൗര് മനോഹര് ജോരീ. 2

കേഹരി കന്ധര് ബാഹു ബിസാലാ -
 ഉര് അതി രുചിര് നാഗമനി മാലാ,
 സുഭഗ് സോന് സരസീരൂഹ് ലോചന് -
 ബദന് മയങ്ക താപത്രയ് മോചന്. 3

കാനന്ദി കനക് ഫുല് ഛബി ദേഹീം -
 ചിതവത് ചിത്ഹി ചോരി ജനു ലേഹീം,
 ചിതവനി ചാരു ഭ്രുകുടി ബര് ബാക്രീ -
 തിലക് രേഖ് സോഭാ ജനു ചാക്രീ. 4

മുനിയുടെ പാദകമലങ്ങളെ വണങ്ങിക്കൊണ്ട് ലോകത്തിന്റെ മുഴുവൻ കണ്ണുകൾക്ക് സുഖത്തെ കൊടുക്കുന്ന രണ്ടു സഹോദരന്മാരും പുറപ്പെട്ടു. അവരുടെ അമിതമായ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് ആകൃഷ്ടരായ ഒരുക്കൂട്ടം ബാലന്മാർ അവരെ പിന്തുടർന്നു. അവർ മഞ്ഞപ്പട്ട് ധരിച്ചിരുന്നു. പിൻപുറത്ത് ശരക്കൂട് കെട്ടിയിരുന്നു. അരയ്ക്കു ചുറ്റും അതേ നിറത്തിലുള്ള തുണികൊണ്ട് കെട്ടിയിരുന്നു. അവരുടെ കൈകളെ മനോഹരമായ വില്ലും അമ്പും അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തും, ചന്തമുള്ള ജോഡികൾ, അവരുടെ ശരീരത്തിൽ അവരുടെ വർണ്ണത്തിനൊത്ത് ചന്ദനക്കുഴമ്പ് പൂശിയിരുന്നു. സിംഹത്തെപ്പോലുള്ള ചുമലുകളോടും, നീണ്ട കൈകളോടും കൂടിയ അവരുടെ മാറിടത്തിൽ ആനകളുടെ മസ്തകത്തിൽനിന്നുമെടുത്ത മുത്തുമാലകൾ അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ മനോഹരമായ കണ്ണുകൾ ചെന്താമരപ്പൂപോലിരുന്നു. അവരുടെ ചന്ദ്രനു

തൃപ്തമായ മുഖം കാണുന്നവരുടെ ത്രിവിധതാപങ്ങളേയും ശമിപ്പിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ ചെവികൾ സ്വർണ്ണകുണ്ഡലങ്ങളെക്കൊണ്ട് കാണുന്നവരുടെ മനസ്സിനെ കവരും വിധം അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അവരുടെ നോട്ടം മനമോഹകമായിരുന്നു. അവരുടെ പുരിവങ്ങൾ വളഞ്ഞ് നല്ല ആകൃതിയിലിരുന്നു. നെറ്റിയിലെ തിലകം സൗന്ദര്യം രൂപമെടുത്തപോലെയിരുന്നു.

ദോ:

രൂചിർ ചൗതനീം സുഭഗ് സിർ മേചക് കുഞ്ചിത് കേസ്,
നഖ് സിഖ് സുന്ദർ ബന്ധു ദൊള സോഭാ സകല് സുഭേസ്. (219)

അവരുടെ മനോഹരമായ തലയിൽ ആകർഷകമായ ചതുരാകൃതിയിലുള്ള തൊപ്പിയണിഞ്ഞിരുന്നു. അവർക്ക് തിങ്ങി ചുരുണ്ട തലമുടിയുണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും അടിമുതൽ മുടിവരെ സുന്ദരന്മാരായിരുന്നു. ഓരോ അംഗത്തിന്റേയും ശോഭ ഏറ്റക്കുറവില്ലാതെ ഒത്തതായിരുന്നു. (219)

ചൗ:

ദേഖന് നഗരു ഭൂപസുത് ആഘ -
സമാചാർ പുരവാസിൻഹ് പാഘ,
ധാഘ ധാമ് കാമ് സബ് ത്യാഗീ -
മനഹുരംക് നിധി ലുടന് ലാഗീ. 1

നിരഖി സഹജ് സുന്ദർ ദൊള ഭാഹു -
ഹോഹി സുഖീ ലോചന് ഫല് പാഹു,
ജുബതീം ഭവന് ത്യാരോഖൻഹി ലാഗീം -
നിരഖഹിം രാമ് രുപ് അനുരാഗീം. 2

കഹഹിം പരസ്തർ ബചന് സപ്രീതീ -
സഖി ഇൻഹ് കോടി കാമ് ഛബി ജീതീ,
സുർ നർ അസുർ നാഗ് മുനി മാഹീം -
സോഭാ അസി കഹും സുനിഅതി നാഹീം. 3

ബിഷ്നു ചാതി ഭുജ് ബിധി മുഖ് ചാതീ -
ബിക് ബേഷ് മുഖ് പഞ്ച് പുരാതീ,

അപർ ദേഹ അസ് കോള ന ആഹീ -
യഹ് ഛബി സഖീ പതരിഅ ജാഹീ.

4

രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരും പട്ടണത്തെ നോക്കാൻ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നറിഞ്ഞ് പുരവാസികൾ, ദരിദ്രൻ നിധിയെ തട്ടിയെടുക്കാതെന്നപോലെ, സർവ്വകാര്യങ്ങളേയും തൃജിച്ച് തങ്ങളുടെ വീടുകളിൽനിന്നും പുറത്തോടിവന്നു. രണ്ടു സഹോദരന്മാരുടേയും സഹജമായ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് അവർ തങ്ങളുടെ കണ്ണുകൾക്ക് സാഹചര്യം കിട്ടി മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. യുവതികൾ വീടുകളിലെ ജാലകങ്ങളിൽക്കൂടി സ്നേഹത്തോടെ ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ നോക്കിനിന്നു. അവർ പ്രീതിയോടെ പരസ്പരം ഈവിധം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു: “സഖി, അവൻ സൗന്ദര്യത്തിൽ കോടിക്കണക്കിൽ കാമദേവന്മാരെ ജയിച്ചിരിക്കുന്നു. ദേവന്മാർക്കും, മനുഷ്യർക്കും, അസുരന്മാർക്കും, നാഗന്മാർക്കും, മുനിമാർക്കുമിടയിൽക്കൂടി ഈവിധം സൗന്ദര്യത്തെപ്പറ്റി കേട്ടിട്ടില്ല. വിഷ്ണുവിന് നാലു കൈകളുണ്ട്. ബ്രഹ്മാവിന് നാലു മുഖങ്ങളുണ്ട്. ത്രിപുരാരിയായ ശിവനോ ഭയങ്കരമായ ഉടുപ്പും അഞ്ചു മുഖങ്ങളുമുണ്ട്. സഖി, ഏതു ദേവനും ഈ സൗന്ദര്യത്തിന് ഈടാവില്ല.”

ദോ:

ബയ് കിസോർ സുഷ്മാ സദന് സ്യാമ് ഗൗര് സുഖ് ധാമ്,
അംഗ് അംഗ് പര് വാരിഅഹിം കോടി കോടി സത് കാമ്. (220)

“രണ്ടു കുമാരന്മാരും - ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തവനും - ബാലാവസ്ഥയിലുള്ളവരും, സൗന്ദര്യത്തിന്റെ ധാമവും, ആനന്ദത്തിന്റെ ഇരുപ്പിടവുമാണ്. അവരുടെ ഓരോ ആംഗവും അനവധി കോടി കാമദേവന്മാർക്കു തുലനയാവില്ല.” (220)

ചൗ:

കഹഹു സഖീ അസ് കോ തനുധാരി -
ജോ ന മോഹ് യഹ് രൂപ് നിഹാരി,
കൊള സപ്രേമ് ബോലീ മുദു ബാനീ -
ജോ മൈം സുനാ സാ സുനഹു സയാനീ. 1

ഏ ദോളൗ ദസരഥ് കേ ശ്യാടാ -
ബാല് മരാലന്ഹി കേ കല് ജോടാ,

മുനി കൗസിക മഖ് കേ രഖ്വാരേ-
ജിൻഹ് രന് അജിർ നിസാചർ മാരേ. 2

സ്യാമ് ഗാത് കല് കഞ്ജ് ബിലോചന് -
ജോ മാരീച് സുഭുജ് മദു മോചന്
കൗസല്യാ സുത് സോ സുഖ് ഖാനീ -
നാമ് രാമു ധനു സായക് പാനീ. 3

ഗൗര് കിസോര് ബേഷു ബര് കാചേരം -
കര് സര് ചാപ് രാമ് കേ പാചേരം,
ലചരിമനു നാമു രാമ് ലഘു ഭ്രാതാ -
സുനു സഖി താസു സുമിത്രാ മാതാ. 4

“സഖി, പറയൂ, ശരീരം ധരിച്ച ഏതു ജീവിയാണ് ഈവിധം സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് മോഹവശമാവാത്തത്?” അവരിൽ ഒരുവൾ സ്നേഹത്തോടെ മൃദുവായ ശബ്ദത്തിൽ പറഞ്ഞു: “പ്രിയസഖി, ഞാൻ കേട്ടത് കേൾക്കൂ. മനോഹരമായ ഒരു ജോഡി ഹംസങ്ങളെപ്പോലുള്ള ഈ രണ്ടു കുമാരന്മാരും ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരാണ്. അവർ വിശ്വामിത്രന്റെ യാഗരക്ഷകന്മാരാണ്. അവർ യുദ്ധക്കളത്തിൽ രാക്ഷസന്മാരെ വധിച്ചിട്ടുണ്ട്. താമരപ്പോലുള്ള കണ്ണുകളോടുകൂടിയ, മാരിചന്റേയും സുബാഹുവിന്റേയും മദത്തെ അടക്കിയ, കൈകളിൽ വില്ലും ശരവും ധരിച്ച ശ്യാമനിറമുള്ളവൻ കൗസല്യയുടെ പുത്രനാണ്. ആനന്ദത്തിന്റെ ഭണ്ഡാരമായ അവന്റെ പേർ രാമനെന്നാണ്. ദിവ്യമായ ഉടുപ്പു ധരിച്ച് ശ്രീരാമന്റെ പിന്നാലെ പോകുന്ന, വില്ലും ശരവും കൊണ്ട് കൈകളോടുകൂടിയ വെളുത്ത യുവാവ് ശ്രീരാമന്റെ അനുജനാണ്. പേര് ലക്ഷ്മണനെന്നാണ്. സഖി കേൾക്കൂ, അവന്റെ അമ്മ സുമിത്രയാണെന്നറിയൂ.”

ദോ:

ബിപ്രകാജു കരി ബന്ധു ദോള മഗ് മുനിബധു ഉധാരി,
ആഘ്ര ദേഖന് ചാപമഖ് സുനി ഹരഷീം സബ് നാരി. (221)

“ബ്രാഹ്മണന്റെ (വിശ്വामിത്രന്റെ) കാര്യത്തെ സാധിച്ച് വഴിയിൽ (ഗൗതമ) മുനിയുടെ ഭാര്യയായ അഹല്യയെ മോചിപ്പിച്ച് രണ്ടു സഹോദരന്മാരും

ധനുർയജ്ഞത്തെ കാണാൻ ഇവിടെ വന്നിരിയ്ക്കുന്നു.” എല്ലാ സ്ത്രീകളും ഇതു കേട്ട് സന്തോഷിച്ചു. (221)

ചൗ:

ദേവി രാമ് ഛബി കൊള എക് കഹളു -
ജോഗു ജാനകിഹി യഹ് ബരു അഹളു,
ജം സഖി ഇൻഹഹി ദേഖ് നരനാഹു -
പന് പരിഹരി ഹരി കരളു ബിബാഹു. 1

കൊള കഹ് ഏ ഭൂപതി പഹിചാനേ -
മുനി സമേത് സാദർ സന്മാനേ,
സഖി പരത്തു പനു രാള ന തജളു -
ബിധി ബസ് ഹരി അബിബേക്ഹി ഭജളു. 2

കൊള കഹ് ജം ഭല് അഹളു ബിധാതാ -
സബ് കഹ് സുനിഅ ഉചിത് ഫലദാതാ,
ത ജാനകിഹി മിലിഹി ബരു ഏഹു -
നാഹിന് ആലി ഇഹാ സന്ദേഹു. 3

ജം ബിധി ബസ് അസ് ബനൈ സജോഗു -
ത കൃതകൃത്യ് ഹോള സബ് ലോഗു,
സഖി ഹമരേം ആരതി അതി താതേം -
കബ്ഹുക് ഏ ആവഹിം എഹി നാതേം. 4

ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് ഒരുവൾ പറഞ്ഞു: “രാജകുമാരി ജാനകിയ്ക്കേറ്റ വരൻ ഇതാ ഇവിടെ ഉണ്ട്. രാജാവ് അവനെ കണ്ടാൽ, ഹേ സഖി, അദ്ദേഹം തന്റെ പ്രതിജ്ഞയെ കൈവിട്ട് ഇവരുടെ വിവാഹത്തെ നിർബന്ധമായി കഴിപ്പിയ്ക്കും.” വേറൊരുവൾ പറഞ്ഞു: “രാജാവ് അവരെ ആരാണെന്നറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. അദ്ദേഹം അവരെ മുനിയോടുകൂടി ആദരവോടെ വരവേറ്റിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ രാജാവ് തന്റെ പ്രതിജ്ഞയെ ത്യജിയ്ക്കാൻ മറുക്കുന്നു. വിധിവശാൽ തന്റെ വിധ്വംശിതത്തിൽ ഉറച്ചു നില്ക്കുന്നു.” വേറൊരുത്തി പറഞ്ഞു: “വിധി അനുകൂലമാണെങ്കിൽ ഒരുവന് അർഹതയുള്ളത് അവന് ലഭിയ്ക്കുന്നതാണെന്ന് പറയും. അങ്ങനെ യാണെങ്കിൽ, സഖി, ജാനകി ഇവനെ വരനായി വരിയ്ക്കുമെന്നതിൽ യാതൊരു സംശയവുമില്ല. ഈ സംബന്ധം ദൈവവശാൽ നടന്നാൽ

എല്ലാവരും കൃതകൃത്യരാവും. സഖി, എന്റെ അത്യാശ എന്തെന്നാൽ ഈ വിവാഹം അവനെ ഇവിടേയ്ക്ക് വീണ്ടും വരുവാൻ ഇടയാക്കും.”

ദോ:

നാഹിം ത് ഹമ് കഹു[ഃ]സുനഹു സഖി ഇൻഹ് കർ ദർസനു ദുരി,
യഹ് സംഘടു തബ് ഹോഇ ജബ് പുന്ദ് പുരാകൃത് ഭൂരി. (222)

“അല്ലെങ്കിൽ, ഞാൻ പറയുന്നു, ഇനിയും അവനെ കാണാൻ കിട്ടുന്നത് സംശയാവഹമാണ്. അങ്ങനെയൊരു സംഭവം ഉണ്ടാവണമെങ്കിൽ നാം മുൻ ജന്മങ്ങളിൽ വളരെയധികം സുകൃതം ചെയ്തിരിയ്ക്കണം.” (222)

ചൗ:

ബോലീ അപർ കഹെഹു സഖി നീകാ -
എഹിം ബിആഹ് അതി ഹിത് സബ്ഹീ കാ,
കൊള കഹ് ശങ്കർ ചാപ് കറോരാ -
ഏ സ്യാമല് മൂദുഗാത് കിസോരാ. 1

സബു അസമജ്ഞസ് അഹഇ സയാനീ -
യഹ് സുനി അപർ കഹഇ മൂദു ബാനീ,
സഖി ഇൻഹ് കഹ്[ഃ] കൊള കൊള അസ് കഹഹീം -
ബഡ് പ്രഭാള ദേഖത് ലഘു അഹഹീം. 2

പരസി ജാസു പദ് പങ്കജ് ധുരീ -
തരീ അഹല്യാ കൃത് അഘ് ഭൂരീ,
സോ കി രഹിഹി ബിനു സിവധനു തോരോ -
യഹ് പ്രതീതി പരിഹരിഅ ന ഭോരോ. 3

ജെഹിം ബിരഞ്ചി രചി സീയ് സ[ഃ]വാരീ -
തെഹിം സ്യാമല് ബരു രചെള ബിചാരീ,
താസു ബചന് സുനി സബ് ഹരജാനീം -
ഐസെഇ ഹോള കഹഹി മൂദു ബാനീം. 4

വേറൊരുവൾ പറഞ്ഞു: “സഖി, നീ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. ഈ സംബന്ധം എല്ലാവർക്കും അത്യന്തം ഹിതകരമായിരിയ്ക്കും.” മറ്റൊരുവൾ പറഞ്ഞു: “ശിവന്റെ ധനുസ്സ് വളയ്ക്കാൻ കഠിനമാണ്. ശ്യാമളവർണ്ണനായ ബാലനോ കോമളഗാത്രനാണ്. എല്ലാം പന്തികേടാണ്. അതു കേട്ട് വേറൊരുവൾ

മുദുവായ ശബ്ദത്തിൽ പറഞ്ഞു: “സഖി, ഈ കുട്ടിയെ സംബന്ധിച്ച് ഞാൻ ചില ആളുകൾ പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. കാണാൻ ചെറുപ്പമാണെങ്കിലും, അവന്റെ ശക്തി അപാരമാണ്. അവന്റെ പാദകമലത്തിന്റെ ധൂളി തട്ടിയതും മഹാപാപം ചെയ്ത അഹല്യപോലും മോക്ഷം പ്രാപിച്ചു. അതിനാൽ അവൻ തീർച്ചയായും ശിവന്റെ വില്ലിനെ മുറിയ്ക്കും. അതിനാൽ ആരും വിശ്വാസം കൈവെടിയുന്ന തെറ്റു ചെയ്യരുത്. സീതയെ ഇത്രയും നിപുണ തയോടെ സൃഷ്ടിച്ച ബ്രഹ്മാവ് അവൾക്കുവേണ്ടിത്തന്നെ ഈ ശ്യാമള വർണ്ണനായ വരനെയും മുൻകൂട്ടി സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നു.” ഇവളുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ച് “അങ്ങനെ സംഭവിയ്ക്കട്ടെ” എന്ന് പറഞ്ഞു.

ദോ:

ഹിതം ഹർഷഹിം ബർഷഹിം സുമന് സുമുഖി സുലോചനി ബുന്ദ്,
ജാഹിം ജഹാ ജഹ് ബന്ധു ദൊള തഹ് തഹ് പരമാനന്ദ്. (223)

മനസ്സനുഷ്ടിയോടെ ആ സുമുഖികളായ, സുനയനികളായ സ്ത്രീകളുടെ സമൂഹം രാജകുമാരന്മാരുടെ മേൽ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും എവിടെയെല്ലാം പോയോ, അവിടെയെല്ലാം പരമാനന്ദമായിരുന്നു. (223)

ചൗ:

പൂർ പൂരബ് ദിസി ഗേ ദൊള ഭാഹു -
ജഹ് ധനുമഖ് ഹിത് ഭൂമി ബനാഹു,
അതി ബിസ്താർ ചാരു ഗച് ഡാരീ -
ബിമല് ബേദികാ രുചിര് സുവാരീ. 1

ചഹു ദിസി കഞ്ചന് മഞ്ച് ബിസാലാ -
രചേ ജഹ് ബൈഹിം മഹിപാലാ,
തെഹി പാചേരം സമീപ് ചഹു പാസാ -
അപര് മഞ്ച് മണ്ഡലീ ബിലാസാ. 2

കചുക് ഊച്ഛി സബ് ഭാതി സുഹാഹു -
ബൈഹിം നഗര് ലോഗ് ജഹ് ജാഹു,
തിൻഹ് കേ നിക് ബിസാല് സുഹാഘ -
ധവല് ധാമ് ബഹുബരന് ബനാഘ. 3

ജഹ് ബൈറോ ദേവഹിം സബ് നാരീ -
ജമാ ജോഗു നിജ് കുല് അനുഹാരീ,
പൂർ ബാലക് കഹി കഹി മൃദു ബചനാ -
സാദർ പ്രഭുഹി ദെഖാവഹിം രചനാ.

4

രണ്ടു സഹോദരന്മാരും നഗരത്തിന്റെ കിഴക്കു ഭാഗത്ത് ധനുർയജ്ഞത്തിനുള്ള വേദിയുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള സ്ഥലത്ത് എത്തി. മനോഹരവും വിശാലവുമായ, നിരത്തപ്പെട്ട ഭൂമിയുടെ നടുവിൽ നിർമ്മലമായ ദിവ്യമായ ലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ട ഒരു യാഗവേദിക പണിതിരുന്നു. വേദികയുടെ നാലു ഭാഗത്തും സ്വർണ്ണത്താൽ ചെയ്യപ്പെട്ട ഉന്നതവും വിശാലവുമായ ആസനങ്ങൾ, രാജകുമാരന്മാർക്ക് ഇരിയ്ക്കുവാനായി കെട്ടിയിരുന്നു. അവയ്ക്കു ചുറ്റും അധികം ദൂരത്തല്ലാതെ, വേറൊരു നിര ഉയർത്തപ്പെട്ട ആസനങ്ങൾ ശോഭിച്ചിരുന്നു. അവ മുൻപുറമുള്ള ആസനങ്ങളെക്കാൾ ഉയരമുള്ളവയും എല്ലാവിധത്തിലും മനോഹരവുമായിരുന്നു. അവ നഗരത്തിലെ ജനങ്ങൾക്കിരിയ്ക്കാൻ വേണ്ടിയായിരുന്നു. അവയ്ക്കും ചുറ്റും വിശാലവും മനോഹരവുമായ തിളങ്ങുന്ന വെള്ളനിറത്തിന്മേൽ പല വർണ്ണങ്ങളിൽ ചിത്രീകരിയ്ക്കപ്പെട്ട മറയ്ക്കപ്പെട്ട ശാലകൾ പണിതിരുന്നു. അതിൽ തങ്ങളുടെ കുലത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തിനനുസരിച്ച ആസനങ്ങളിലിരുന്നുകൊണ്ട് സ്ത്രീകൾ ദൃശ്യത്തെ കാണും. നഗരത്തിലെ ബാലന്മാർ പ്രഭുവിന് മൃദുവായ വാക്കുകളാൽ എല്ലാ സന്നാഹങ്ങളെപ്പറ്റിയും പറഞ്ഞുകൊടുത്തു.

ഭോ:

സബ് സിസു എഹി മിസ് പ്രേമബസ് പരസി മനോഹർ ഗാത്,
തന് പൂളകഹിം അതി ഹരഷു ഹിയ് ദേഖി ദേഖി ദൊള ഭ്രാത്. (224)

എല്ലാ ബാലന്മാരും സ്നേഹാവശരായി അവരുടെ ആകർഷകമായ ശരീരത്തെ സ്പർശിയ്ക്കാൻ അവസരം നോക്കിക്കൊണ്ട് അവരുടെ ദേഹം പൂളകിതമായി, രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും നോക്കി നോക്കി അവരുടെ ഹൃദയം ആനന്ദം കൊണ്ട് നിറഞ്ഞുവഴിഞ്ഞു. (224)

ചൗ:

സിസു സബ് രാമ് പ്രേമബസ് ജാനേ -
പ്രീതി സമേത് നികേത് ബഖാനേ,
നിജ് നിജ് രുചി സബ് ലേഹിം ബൊലാഹു -
സഹിത് സനേഹ് ജാഹിം ദൊള ഭാഹു.

1

രാമ് ദെഖാവഹിം അനുജ്ഹി രചനാ -
കഹി മൃദു മധുർ മനോഹർ ബചനാ,
ലവ് നിമേഷ് മഹുഃ ഭുവന് നികായാ -
രചതു ജാസു അനുസാസന് മായാ. 2

ഭഗതി ഹേതു സൊതു ദീനദയാലാ -
ചിതവത് ചകിത് ധനുഷ് മഖസാലാ,
കൗതുക് ദേഖി ചലേ ഗുരു പാഹീം -
ജാനി ബിലംബു ത്രാസ് മന് മാഹീം. 3

ജാസു ത്രാസ് ഡർ കഹുഃ ഡർ ഹോതു -
ഭജന് പ്രഭാതു ദെഖാവത് സോതു,
കഹി ബാതേം മൃദു മധുർ സുഹാതു -
കിഷ്ണ ബിദാ ബാലക് ബരിആതു. 4

ബാലന്മാരെല്ലാം പ്രേമവശരാണെന്നു കണ്ട്, ശ്രീരാമൻ അവർ കാണിച്ചു കൊടുത്ത സ്ഥലങ്ങളെ സ്നേഹത്തോടെ ശ്ലാഘിച്ചു. അവരെല്ലാവരും ഇരു സഹോദരന്മാരേയും അവർക്കിഷ്ടമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിലേയ്ക്കെല്ലാം വിളിച്ചു കൊണ്ടുപോയി. അവരിരുവരും സ്നേഹം കാരണം അവിടേയ്ക്കെല്ലാം പോയി. ശ്രീരാമൻ തന്റെ അനുജന് അവിടെ ചെയ്തിരുന്ന ഒരുക്കങ്ങളെപ്പറ്റി മൃദുവും, മധുരവും, മനോഹരവുമായ വാക്കുകളാൽ വിവരിച്ച് കാണിച്ചു കൊടുത്തു. ആരുടെ ആദേശപ്രകാരം മായ കണക്കറ്റ വിശ്വങ്ങളെ ഒരു നൊടിയിൽ രചിക്കുന്നുവോ, അതേ ദീനദയാളനായ പ്രഭു, ഭക്തി യ്ക്കധീനനായി ധനുർയജ്ഞശാലയെ അവരന്നുകൊണ്ട് നോക്കിനിന്നു. എല്ലാ ദൃശ്യങ്ങളേയും കണ്ടശേഷം രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ഗുരുവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് ചെന്നു. അവർ തിരിച്ചുവരാൻ താമസമായതോർത്ത് അവർക്ക് മനസ്സിൽ ഭീതിയുണ്ടായിരുന്നു. ഭയത്തെത്തന്നെ ഭീതിപ്പെടുത്താനുള്ള ഗാഢീര്യമുള്ള പ്രഭു ഭക്തിയുടെ പ്രഭാവത്തെ ഈവിധം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു. മൃദുവും മധുരവും സുന്ദരവുമായ വാക്കുകളാൽ ബാലന്മാരിൽ നിന്നും, അവരുടെ ഇച്ഛയ്ക്കെതിരായി, വിടവാങ്ങി.

ഭാഗ്:

സഭയ് സപ്രേമ് ബിനീത് അതി സകുച്ഛ് സഹിത് ദൊതു ഭാതു,
ഗുർ പദ് പങ്കജ് നാതു സിർ ബൈഭോ ആയസു പാതു. (225)

ഭീതിയോടും ഭക്തിയോടുകൂടിയ വിനയത്തോടും, അത്യന്തം സങ്കോചത്തോടെ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ഗുരുവിന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുജനിയോടെ ഇരുന്നു. (225)

ചൗ:

നിസി പ്രബേസ് മുനി ആയസു ദീൻഹാ -
സബ്ഹിം സന്ധ്യാബന്ദനു കീൻഹാ,
കഹത് കഥാ ഇതിഹാസ് പുരാണീ -
രുചിർ രജനി ജുഗ് ജാമ് സിരാണീ. 1

മുനിബർ സയന് കീൻഹി സബ് ജാഹു -
ലഗേ ചരന് ചാപന് ദൊള ഭാഹു,
ജിൻഹ് കേ ചരന് സരോരുഹ് ലാഗീ -
കരത് ബിബിധ് ജപ് ജോഗ് ബിരാഗീ. 2

തെഹു ദൊള ബന്ധു പ്രേമ് ജനു ജീതേ -
ഗുർ പദ് കമല് പലോടത് പ്രീതേ,
ബാർ ബാർ മുനി അഗ്യാ ദീൻഹീ -
രഘുബർ ജാഹു സയന് തബ് കീൻഹീ. 3

ചാപത് ചരന് ലഖന് ഉർ ലാഷ്ട് -
സഭയ് സപ്രേമ് പരമ് സചു പാഷ്ട്,
പുനി പുനി പ്രഭു കഹ് സോവഹു താതാ -
പൗഡേ ധരി ഉർ പദ് ജലജാതാ. 4

സായങ്കാലമായപ്പോൾ മുനിയുടെ ആദേശപ്രകാരം എല്ലാവരും സന്ധ്യാ വന്ദനം കഴിച്ചു. മുനി പഴയ ഇതിഹാസങ്ങളും കഥകളും പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിയ്ക്കേ, സുന്ദരമായ രാത്രിയുടെ രണ്ടു യാമങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു. മുനിവരൻ തന്റെ ശയനത്തിൽ കിടന്നു. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളെ തിരുമ്മാൻ തുടങ്ങി. ആരുടെ പാദകമലങ്ങളെ പ്രാപിയ്ക്കാൻ വേണ്ടി വൈരാഗികൾ പലവിധം ജപങ്ങളും യോഗസാധനകളും അനുഷ്ഠിയ്ക്കുന്നുവോ, ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും പ്രേമത്താൽ വശീഭൂതരായി അവരുടെ ഗുരുവിന്റെ പാദകമലങ്ങളെ തിരുമ്മിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മുനി വീണ്ടും വീണ്ടും നിർബന്ധിച്ചപ്പോൾ മാത്രമെ രഘുവരൻ കിടക്കാൻ പോയുള്ളൂ.

ലക്ഷ്മണൻ പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളെ തന്റെ മാറോടണച്ച് വിനയത്തോടും പ്രേമത്തോടും തലോടിക്കൊണ്ട് തന്റെ സേവയാൽ പരമാനന്ദമനുഭവിച്ചു. പ്രഭു വീണ്ടും വീണ്ടും അവനോട് “അനുജാ പോയി ഉറങ്ങൂ” എന്ന് പറഞ്ഞ ശേഷം മാത്രമേ അവൻ തന്റെ ജ്യേഷ്ഠന്റെ പാദകമലങ്ങളെ സ്ഥിരിച്ചുകൊണ്ട് പോയി കിടന്നുള്ളൂ.

ദോ:

ഉദേ ലഖനു നിസി ബിഗത് സുനി അരുന്സിഖാ ധുനി കാന്,
ഗുരു തേം പഹിലെഹിം ജഗത്പതി ജാഗേ രാമു സുജാന്. (226)

രാത്രിയുടെ അവസാനത്തിൽ കോഴികൂവുന്ന ശബ്ദം കേട്ട് ലക്ഷ്മണൻ എഴുന്നേറ്റു. സർവജ്ഞനും ജഗത്പതിയുമായ ശ്രീരാമൻ തന്റെ ഗുരുവിന്നു മുമ്പു തന്നെ ഉണർന്നു. (226)

ചൗ:

സകല് സൗച് കരി ജാതു നഹാഏ -
നിത്യ നിബാഹി മുനിഹി സിര് നാഏ,
സമയ് ജാനി ഗുര് ആയസു പാതു -
ലേന് പ്രസുന് ചലേ ദൊള ഭാതു. 1

ഭൂപ് ബാഗു ബര് ദേഖെള ജാതു -
ജഹ് ബസന് രിതു രഹീ ലൊഭാതു,
ലാഗേ ബിടപ് മനോഹര് നാനാ -
ബരന് ബരന് ബര് ബേലി ബിതാനാ. 2

നവ് പല്ലവ് ഫല് സുമന് സുഹാഏ -
നിജ് സമ്പതി സുര് രുഖ് ലജാഏ,
ചാതക് കോകില് കീര് ചകോരാ -
കുജത് ബിഹഗ് നടത് കല് മോരാ. 3

മധ്യ് ബാഗ് സരു സോഹ് സുഹാവാ -
മനി സോപാന് ബിചിത്ര് ബനാവാ,
ബിമല് സലിലു സരസിജ് ബഹുരംഗാ -
ജലഖഗ് കുജത് ഗുംജത് ഭൃംഗാ. 4

എല്ലാവിധ ശൗചകർമ്മങ്ങളും കഴിച്ച് പോയി കുളിച്ച്, നിത്യകർമ്മങ്ങളും അനുഷ്ഠിച്ച് അവർ മുനിയുടെ മുഖിൽ തലവണങ്ങി. സമയമായപ്പോൾ ഈ സഹോദരന്മാരും ഗുരുവിന്റെ അനുവാദത്തോടെ പുഷ്പങ്ങൾ ശേഖരിച്ചാൽ പുറത്തുപോയി. പുറത്ത് അവർ മനോഹരമായ രാജ ഉദ്യാനത്തെ കണ്ടു. അതിന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് വസന്ത ഋതു അവിടെ സ്ഥിരവാസിയായി. അവിടെ പലവിധത്തിലുള്ള മനോഹരമായ വൃക്ഷങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. അവകളിൽ വിവിധവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള വളളികൾ തൂങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. തളിരിലകളും ഫലങ്ങളും പുഷ്പങ്ങളും കൊണ്ട സമ്പത്തിനാൽ അവ ദേവലോകത്തെ വൃക്ഷങ്ങളെക്കൂടി ലജ്ജിപ്പിച്ചിരുന്നു. ചാതകപ്പക്ഷികളും, കുയിലുകളും, കിളികളും, ചകോരപ്പക്ഷികളും ഒന്നിച്ചു പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മയിലുകൾ നൃത്തം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഉദ്യാനത്തിന്റെ മധ്യത്തിൽ മനോഹരമായ ഒരു തടാകം ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതിലെ പടികൾ പലവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള രത്നങ്ങളാൽ പണിയപ്പെട്ടവയായിരുന്നു. അതിലെ സ്വച്ഛമായ വെള്ളത്തിൽ നാനാനിറങ്ങളിലുള്ള താമരപ്പക്കൾ വിരിഞ്ഞിരുന്നു. ജലപക്ഷികളുടെ കൂജനവും വണ്ടുകളുടെ റീങ്കാരവും കൊണ്ട് അത് ശബ്ദമുഖരിതമായിരുന്നു.

ദോ:

ബാഗു തഡാഗു ബിലോകി പ്രഭു ഹരഷേ ബന്ധു സമേത്,
പരമ് രമ്യ് ആരാമു യഹു ജോ രാമ്ഹി സുഖ് ദേത്. (227)

പ്രഭുവും അനുജനും ആ ഉദ്യാനത്തേയും തടാകത്തേയും കണ്ട് ആനന്ദിതരായി. (ആനന്ദദായകനായ) ശ്രീരാമനെപ്പോലും ആനന്ദിപ്പിച്ച ആ ഉദ്യാനം അത്യന്തം രമ്യമായിരിക്കണം. (227)

ചൗ:

ചഹുഃ ദിസി ചിതതു പൂഃചി മാലിഗന് -
ലഗേ ലേന് ദല് ഫുല് മുദിത് മന്,
തെഹി അവസര് സീതാ തഹഃ ആഹു -
ഗിരിജാ പൂജന് ജനനി പാഹു. 1

സംഗ് സഖീം സബ് സുഭഗ് സയാനീം -
ഗാവഹിം ഗീത് മനോഹര് ബാനീം,

സർ സമീപ് ഗിരിജാ ഗൃഹ് സോഹാ -
ബരനി ന ജാതു ദേവി മന് മോഹാ. 2

മജ്ജനു കരി സർ സഖിന്ദർ സമേതാ -
ഗതു മുദിത് മന് ഗൗരി നികേതാ,
പൂജാ കീന്ദരി അധിക് അനുരാഗാ -
നിജ് അനുരൂപ് സുഭഗ് ബരു മാഗാ. 3

ഏക് സഖീ സിത് സംഗു ബിഹാതു -
ഗതു രഹീ ദേഖന് ഫുല്വാതു,
തെഹിം ഓള ബന്ധു ബിലോകേ ജാതു -
പ്രേമ് ബിബസ് സീതാ പഹിം ആതു. 4

നാലുഭാഗവും ചുറ്റിനോക്കി, തോട്ടക്കാരന്റെ സമ്മതത്തോടെ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും മനസ്സിൽ സന്തോഷത്തോടെ ഇലകളും പൂഷ്പങ്ങളും ശേഖരിയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. അതേ സമയം സീതയും, ഗിരിജയെ വന്ദിയ്ക്കാൻ അവളുടെ മാതാവിനാൽ അയയ്ക്കപ്പെട്ട് അവിടെ വന്നു. അവളുടെ കൂടെ സുന്ദരികളും ബുദ്ധിമതികളുമായ സഖികളും വന്നിരുന്നു. അവർ മനോഹരമായ സ്വരത്തിൽ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. തടാകത്തിനടുത്ത് ഗിരിജയുടെ അതിസുന്ദരമായ, കാണുന്നവരുടെ മനസ്സിനെ മോഹിപ്പിയ്ക്കുന്ന, ഒരു മന്ദിരമുണ്ടായിരുന്നു. സഖികളോടുകൂടി തടാകത്തിൽ കുളിച്ച് സീത മനസ്സന്തോഷത്തോടെ ഗിരിജയുടെ മന്ദിരത്തിലേയ്ക്ക് പോയി. അത്യന്തം ഭക്തിയോടെ അവൾ പൂജ ചെയ്ത് തനിയ്ക്കനുരൂപനായ സുന്ദരനായ വരനായി അവൾ ദേവിയോട് പ്രാർഥിച്ചു. അവളുടെ സഖികളിലൊരുവൾ പുത്തോട്ടം ചുറ്റിനോക്കാൻ സീതയെ വിട്ട് അകലെ പോയിരുന്നു. അവിടെ അവൾ ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കാണാനിടയായി, പ്രേമവിവശയായി സീതയുടെ അടുക്കലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെന്നു.

ദോ:
താസു ദസാ ദേഖീ സഖിന്ദർ പുലക് ഗാത് ജലു നൈന്,
കഹു കാരന് നിജ് ഹരഷ് കർ പൂഛഹിം സബ് മുദു ബൈന്. (228)

ശരീരം പുളകിതമായി, കണ്ണിൽ ജലത്തോടെ അവളുടെ ആ ദശയെ കണ്ട് അവരെല്ലാവരും മൃദുമായ വാക്കുകളിൽ അവളോട് ചോദിച്ചു: “നിന്റെ ഈ സന്തോഷത്തിനുള്ള കാരണമെന്താണ്, പറയൂ.” (228)

ചൗ:

ദേവൻ ബാഗു കൂവർ ദുരു ആഘ്ര -
ബയ് കിസോർ സബ് ഭാതി സുഹാഘ്ര,
സ്വാമ് ഗൗർ കിമി കഹൗം ബഖാനീ -
ശിരാ അനയന് നയന് ബിനു ബാനീ. 1

സുനി ഹരഷീം സബ് സഖീം സയാനീ -
സിയ് ഹിയ് അതി ഉത്കംഠാ ജാനീ,
ഘ്രക് കഹനു നൂപസുത് തെനു ആലീ -
സുനേ ജെ മുനി സംഗ് ആഘ്ര കാലീ. 2

ജിൻഹ് നിജ് രൂപ് മോഹനീ ഡാരീ -
കീൻഹേ സ്വബസ് നഗർ നർ നാരീ,
ബരനത് ഛബി ജഹ് തഹ് സബ് ലോഗു -
അവസി ദേഖിഅഹിം ദേവന് ജോഗു. 3

താസു ബചന് അതി സിയ്ഹി സൊഹാനേ -
ദരസ് ലാഗി ലോചന് അകുലാനേ,
ചലീ അഗ്ര് കരി പ്രിയ് സഖി സോഹു -
പ്രീതി പുരാതന് ലഖനു ന കോഹു. 4

“രണ്ടു രാജകുമാരന്മാർ ഉദ്യാനത്തെ കാണാൻ വന്നിട്ടുണ്ട്. ഇരുവരും കുമാരന്മാരും എല്ലാവിധത്തിലും സുന്ദരരുമാണ്. ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുപ്പുനിറമുള്ളവനുമാണ്. അവരെ ഞാൻ എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാണ്? എന്തെന്നാൽ വാക്കുകൾക്ക് കണ്ണില്ല, കണ്ണുകളോ മുകളും.” എല്ലാ ബുദ്ധിമതികളായ സഖികളും അതു കേട്ട് സന്തോഷിച്ചു. സീതയുടെ മനസ്സിലെ ഉൽക്കണ്ഠയെ മനസ്സിലാക്കി ഒരുവൾ പറഞ്ഞു: “അവർ ഇന്നലെ വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയുടെ കൂടെ വന്ന രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരായിരിക്കണം. അവർ അവരുടെ സൗന്ദര്യത്താൽ നഗരത്തിലെ ജനങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തെ കവർന്നിരിക്കുന്നു. എല്ലായിടത്തും എല്ലാവരും അവരുടെ സൗന്ദര്യത്തെപ്പറ്റി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. നമ്മളും അവരെ

കാണണം. എന്തെന്നാൽ അവർ കാണാൻ അർഹതയുള്ളവരാണ്.” ഈ സഖിയുടെ വാക്കുകൾ സീതയെ അത്യന്തം പ്രീതിപ്പെടുത്തി. അവളുടെ കണ്ണുകൾ അവരെക്കാണാൻ വെമ്പിക്കൊണ്ടിരുന്നു ആ പ്രിയസഖിയെ മുന്നിലാക്കി അവൾ പിന്തുടർന്നു. അവളുടെ പ്രേമം പൂരാതനമാണെന്ന് ആരും അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല.

ദോ:

സുമിരി സിത് നാരദ് ബചന് ഉപജി പ്രീതി പുനീത്.

ചകിത് ബിലോകതി സകല് ദിസി ജനു സിസു മൃഗീ സഭീത്. (229)

നാരദമുനിയുടെ വാക്കുകളെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് അവൾക്ക് നിഷ്കളങ്കമായ പ്രേമമുണ്ടായി. അവൾ മാൻകുഞ്ഞിനെപ്പോലെ ഭീതിയോടും പരിഭ്രമത്തോടും ചുറ്റും നോക്കി. (229)

ചൗ:

കങ്കന് കികിനി നുപൂര് യുനി സുനി -

കഹത് ലഖന് സന് രാമു ഹൃദയ് ഗുനി,

മാനഹൃ മദന് ദുംദുഭി ദീൻഹീ -

മനസാ ബിസ് ബിജയ് കഹ് കീൻഹീ. 1

അസ് കഹി ഫിരി ചിതഏ തെഹി ഓരാ -

സിത് മുഖ് സസി ഭഏ നയന് ചകോരാ,

ഭഏ വിലോചന് ചാരു അചഞ്ചല് -

മനഹൃ സകുചി നിമി തജേ ദിഗഞ്ചല്. 2

ദേഖി സീത് സോഭാ സുഖു പാവാ -

ഹൃദയ് സരാഹത് ബചനു ന ആവാ,

ജനു ബിരഞ്ചി സബ് നിജ് നിപുനാഹു -

ബിരചി ബിസ് കഹ് പ്രഗടി ദെഖാഹു. 3

സുന്ദരതാ കഹൃ സുന്ദര് കരഹു -

ശരബിഗൃഹ് ദീപ്സിഖാ ജനു ബരഹു,

സബ് ഉപമാ കബി രഹേ ജ്യാരീ -

കെഹിം പരതരതം ബിദേഹകുമാരീ. 4

വളകളുടേയും അരയിൽ കെട്ടിയ കിങ്കിണകളുടേയും കണങ്കാലിലണിഞ്ഞ പാദസരങ്ങളുടേയും കിലുക്കം കേട്ട് ശ്രീരാമൻ സ്വയം മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ച്, പിന്നെ ലക്ഷ്മണനോട് പറഞ്ഞു: “വിശ്വത്തെ ജയിക്കാൻ വേണ്ടി മദനൻ തന്റെ ദുഃഖഭാവങ്ങളെ മുഴക്കിത്തുടങ്ങുന്നു തോന്നുന്നു.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ശബ്ദം വന്ന ദിശയിലേയ്ക്ക് അവൻ വീണ്ടും നോക്കി. അഹോ! അവന്റെ കണ്ണുകൾ, ചകോരപ്പക്ഷി ചന്ദ്രനെ ഉറ്റുനോക്കുന്നതു പോലെ, സീതയുടെ മുഖത്തെ കണ്ട് രസിച്ചു. ലജ്ജകാരണം നിമി (കണ്ണിമ) കൺപോളുകളെ വിട്ടകന്നുവെന്നു തോന്നുമാറ്, അവന്റെ ചന്തമുള്ള കണ്ണുകൾ അനക്കമില്ലാതെ നിശ്ചലമായി. സീതയുടെ സൗന്ദര്യം കണ്ട് ശ്രീരാമൻ ഹർഷപൂരിതനായി. അവൻ മനസ്സിൽ അതിനെ പ്രശംസിച്ചു, പക്ഷേ, വാക്കുകൾ പുറത്തു വന്നില്ല. ബ്രഹ്മാവ് തന്റെ സൃഷ്ടിനൈപുണ്യത്തെ മുഴുവനും ദൃഷ്ടിഗോചരമാക്കി അതിനെ ലോകത്തിന്നു മുഴുവൻ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നുമാറ് അവൻ തോന്നി. അവൻ സ്വയം പറഞ്ഞു: “അവൾ സൗന്ദര്യത്തിന്നു തന്നെ സൗന്ദര്യം കൊടുക്കുന്നു. ഒരു സൗന്ദര്യമന്ദിരത്തിൽ ഒരു ദീപജ്വാല കത്തുന്നപോലെ കാണപ്പെടുന്നു. കവികളുടെ എല്ലാ ഉപമകളും നീരസവും ജീർണ്ണവുമാണ്. വിദേഹപുത്രിയെ ആരോടാണ് ഞാൻ ഉപമിക്കേണ്ടത്?”

ദോ:

സിയ് സോഭാ ഹിയ്^ഽബരനി പ്രഭു ആപനി ദസാ ബിചാരി,
ബോലേ സുചി മന് അനുജ് സന് ബചന് സമയ് അനുഹാരി. (230)

ഈവിധം സീതയുടെ സൗന്ദര്യത്തെ സ്വയം വർണ്ണിച്ചുകൊണ്ട്, തന്റെ ദശയെ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ട്, പ്രഭു സന്മനസ്സോടെ തന്റെ അനുജനോട് സന്ദർഭോചിതമായി പറഞ്ഞു:- (230)

ചൗ:

താത് ജനകതനയാ യഹ് സോഹു -
ധനുഷ്ജഗ്യ് ജെഹി കാരന് ഹോഹു,
പുജന് ഗൗരി സഖീം ലൈ ആഹു -
കരത് പ്രകാസു ഹിരഹു ഫുല്വാഹു.

ജാസു ബിലോകി അലൗകീക് സോഭാ -
 സഹജ് പുനീത് മോർ മന് ഷോഭാ,
 സോ സബ് കാരന് ജാൻ ബിധാതാ -
 ഫരകഹിം സുഭദ് അംഗ് സുനു ഭ്രാതാ. 2

രഘുബംസിന്ദർ കർ സഹജ് സുഭാളൗ -
 മനു കുപംഥ് പഗു ധരതു ന കാളൗ,
 മൊഹി അതിസയ് പ്രതീതി മന് കേരീ -
 ജേഹി സപനെഹു പരനാരി ന ഹേരീ. 3

ജിന്ദർ കൈ ലഹഹിം ന രിപു രന് പീഠീ -
 നഹിം പാവഹിം പരതിയ് മനു ഡീഠീ,
 മംഗന് ലഹഹിം ന ജിന്ദർ കൈ നാഹീം -
 തേ നരബർ മോരേ ജഗ് മാഹീം. 4

“അനുജ, ആർക്കുവേണ്ടിയാണോ ഈ ധനുർയജ്ഞം നടക്കുന്നത്, അവൾ ജനകരാജാവിന്റെ മകളല്ലാതെ മറ്റാരുമല്ല. അവളെ അവളുടെ സഖികൾ ഗൗരിയെ പൂജിക്കാൻ വേണ്ടി കുട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നിരിക്കുകയാണ്. അവൾ തനിക്കു ചുറ്റും പ്രകാശത്തെ പരത്തിക്കൊണ്ട് ഉദ്യാനത്തിൽ ചുറ്റി നടക്കുന്നു. സ്വഭാവതഃ ശാന്തമായ എന്റെ മനസ്സ് അവളുടെ അലൗകികമായ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് ക്ഷോഭിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിന്റെയെല്ലാം കാരണം ദൈവത്തിനു മാത്രമേ അറിയാവൂ. പക്ഷേ, സഹോദര, കേൾക്കൂ: വരാനിരിക്കുന്ന ശുഭകാര്യത്തെ കുറിച്ചുകൊണ്ട് എന്റെ വലുതഭാഗത്തെ അംഗങ്ങൾ തുടിക്കുന്നു. പ്രകൃത്യാ തന്നെ രഘുവംശികളുടെ മനസ്സ് ഒരിക്കലും ദുർമാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കില്ല. എന്നെപ്പറ്റിയാണെങ്കിൽ, എന്റെ മനസ്സിനെക്കുറിച്ച് എനിക്ക് പൂർണ്ണവിശ്വാസമുണ്ട്. അത് പരശ്വതയെ സ്വപ്നത്തിലൂടെ ചിന്തിച്ചിട്ടില്ല. ഈ ലോകത്തിൽ യുദ്ധത്തിൽ ശത്രുവിന് പുറം കാട്ടാത്തവരും, പരശ്വതയ്ക്ക് തങ്ങളുടെ മനസ്സിനെ പരിക്കൊടുക്കുകയോ, അഥവാ കാമവികാരത്തോടെ നോക്കുകയോ ചെയ്യാത്തവരും, യാചകരെ അലക്ഷ്യം ചെയ്യാത്തവരും വിരളമാണ്.”

ഭോ :

കരത് ബതക്ഹീ അനുജ് സന് മന് സിയ് രൂപ് ലൊഭാൻ,
 മുഖ് സരോജ് മകരന് ഹരബി കരതു മധുപ് ഇവ പാൻ. (231)

ഈവിധം ശ്രീരാമൻ തന്റെ അനുജനോട് സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും സീതയുടെ സൗന്ദര്യത്തിൽ മുഴുകിയ അവന്റെ മനസ്സ്, അതേ സമയം വണ്ട് താമരപ്പൂവിൽനിന്നും തേൻ നുകരുന്നതു പോലെ, അവളുടെ മുഖകമലത്തിലെ തേനിനെ നുകർന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. (231)

ചുരുക്കം:

ചിതവതി ചകിത് ചഹുഃ ദിസി സീതാ -
കഹഃ ഗന്ധ നൃപകിസോർ മനു ചിന്താ,
ജഹഃ ബിലോക് മൃഗ് സാവക് നൈനീ -
ജനു തഹഃ ബരിസ് കമല് സിത് ശ്രേണീ. 1

ലതാ ഓട് തബ് സഖിൻഹ് ലഖാഘ -
സ്യാമല് ഗൗര് കിസോര് സുഹാഘ,
ദേവി രൂപ് ലോചന് ലല്ചാനേ -
ഹരഷേ ജനു നിജ് നിധി പഹിചാനേ. 2

ഥകേ നയന് രഘുപതി ഛബി ദേഖോ -
പലകൻഹിഹുഃ പരിഹരീം നിമേഷോ,
അധിക് സനേഹ് ദേഹ് ദൈ ഭാരീ -
സരദ് സസിഹി ജനു ചിതവ് ചകോരീ. 3

ലോചന് മഗ് രാമ്ഹി ഉര് ആനീ -
ദീൻഹേ പലക് കപാട് സയാനീ,
ജബ് സിത് സഖിൻഹ് പ്രേമ്ബസ് ജാനീ -
കഹി ന സകഹിം കഹു മന് സകുചാനീ. 4

സീത ഭീതിയോടെ ചുറ്റും നോക്കി. അവളുടെ മനസ്സിൽ രാജകുമാരന്മാർ എവിടെ പോയെന്ന ചിന്തയുണ്ടായി. മാൻകുഞ്ഞിന്റേതുപോലുള്ള കണ്ണുകളോടുകൂടിയ അവൾ എവിടെ നോക്കിയാലും അവിടെയെല്ലാം വെള്ളത്താമരപ്പൂക്കൾ വർഷിക്കുന്നതുപോലെയിരുന്നു. അവളുടെ സഖികൾ രണ്ടു സുന്ദരന്മാരായ സഹോദരന്മാരും - ഒരുവൻ ശ്യാമനിറവും മറ്റേവൻ വെളുത്തും - വളളികളാലുള്ള വേലിയ്ക്കൂടെ പിന്നിൽ നില്ക്കുന്നത് കാണിച്ചുകൊടുത്തു. അവരുടെ രൂപലാവണ്യത്തെ കണ്ട് അവളുടെ കണ്ണുകൾ അത്യാശകൊണ്ട് നിറഞ്ഞ്, പണ്ടു നഷ്ടപ്പെട്ട നിധി തിരിച്ചുകിട്ടിയ പോലെ

സന്തോഷിച്ചു. ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെക്കണ്ട് അവളുടെ കണ്ണുകൾ നിശ്ചലമായി. കണ്ണിമകളും മുടാൻ മറന്നു. പ്രേമാധിക്യം കാരണം അവൾക്ക് തന്റെ ശരീരബോധം കൂടി ഇല്ലാതായി. അത് ചകോരപ്പക്ഷി ശരല്ലാലത്തെ പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ ഉറ്റുനോക്കുന്നതുപോലെയിരുന്നു. ശ്രീരാമനെ കണ്ണാകുന്ന വഴിയിൽക്കൂടി തന്റെ ഹൃദയത്തിനുള്ളിൽ സ്വീകരിച്ച് അവൾ ചാതുര്യത്തോടെ തന്റെ കണ്ണുകളുടെ കതവുകളടച്ചു. അവളുടെ സഖികൾക്ക്, അവളെ പ്രേമവശയാണെന്നു കണ്ട് മനസ്സുകോചം കാരണം ഒന്നും ഉരിയാടാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ദോ:

ലതാഭവന് തേം പ്രഗട് ഭേ തൈഹി അവസർ ദൊള ഭാഇ,
നികസേ ജനു ജുഗ് ബിമല് ബിധു ജലദ് പടല് ബിലഗാഇ. (232)

അതേ സമയം രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ഒരു വള്ളിക്കൂടിലിൽ നിന്നും പുറത്തു വന്നു. അത്, രണ്ട് കളങ്കമില്ലാത്ത പൂർണ്ണചന്ദ്രന്മാർ മേഘപടലത്തെ പിളർന്നുകൊണ്ട് പ്രകാശിയ്ക്കുന്നതു പോലെയിരുന്നു. (232)

ചൗ:

സോഭാ സീവ്^൧ സുഭഗ് ദൊള ബീരാ -
നീല് പീത് ജലജാദ് സരീരാ,
മോര്പംഖ് സിര് സോഹത് നീകേ -
ഗുച്ഛ് ബീച് ബിച് കുസുമ് കലീ കേ. 1

ഭാല് തിലക് ശ്രമബിന്ദു സുഹാഷ്ഠ -
ശ്രവന് സുഭഗ് ഭൂഷന് ഛബി ഛാഷ്ഠ,
ബിക്ട് ഭൂകൂടി കച് ഘൃഘര് വാരേ-
നവ് സരോജ് ലോചന് രത്താരേ. 2

ചാരു ചിബുക് നാസികാ കപോലാ -
ഹാസ് ബിലാസ് ലേത് മനു മോലാ,
മുഖ്ഛബി കഹി ന ജാഇ മൊഹി പാഹീം -
ജോ ബിലോകി ബഹു കാമ് ലജാഹീം. 3

ഉര് മനി മാല് കംബു കല് ഗീവാ -
കാമ് കലദ് കര് ഭൂജ് ബലസിംവാ,

സുമന് സമേത് ബാമ് കർ ദോനാ -

സാവർ ക്കുഅർ സഖീ സുരി ലോനാ.

4

രണ്ടു വീരന്മാരും സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പൂർണ്ണതയായിരുന്നു. അവരുടെ ശരീരം നിറത്തിൽ നീലത്താമരയും മഞ്ഞത്താമരയും പോലെയിരുന്നു. അവരുടെ തലയിൽ അഴകുള്ള മയിൽപീലികളും, അവിടവിടെ പൂമൊട്ടുകളുടെ കെട്ടുകളും ചെറുകിയിരുന്നു. നെറ്റിയിൽ തിലകവും വിയർപ്പു തുള്ളികളും തിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവരുടെ ചെവികളിൽ ഭംഗിയുള്ള കുമ്പസലങ്ങൾ ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വളഞ്ഞ പുരിവങ്ങളോടും ചുരുണ്ട തലമുടിയോടും, ചെന്താമരപോലെ തുടുത്ത കണ്ണുകളോടും, മനോഹരമായ താടിയും, മൂക്കും, കവളുകളും കൊണ്ട്, അവരുടെ പുഞ്ചിരി മനോരഞ്ജകമായിരുന്നു. അവരുടെ മുഖസൗന്ദര്യം വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. അത് നിരവധി കാമദേവന്മാരെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. അവരുടെ മാറിടത്തിൽ രത്നമാലകൾ ശോഭിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ മനോഹരമായ കഴുത്ത് ശംഖിന്റെ ആകൃതിയിലിരുന്നു. അവരുടെ ശക്തമായ കൈകൾ കാമദേവന്റെ അവതാരമായ യുവഗജത്തിന്റെ തുമ്പിക്കൈപോലിരുന്നു. ഹേ സഖി, തന്റെ ഇടതുകൈ നിറയെ പൂക്കളോടുകൂടി ശ്യാമ വർണ്ണനായ രാജകുമാരൻ അതിസുന്ദരനാണ്.”

ദോ:

കേഹരി കടി പട് പീത് ധർ സുഷമാ സീല് നിധാൻ,

ദേഖി ഭാനുകുലഭൂഷൻഹി ബിസരാ സഖിൻഹ് അപാൻ.

(233)

സിംഹത്തെപ്പോലെ ഇടുങ്ങിയ അരക്കെട്ടോടും, മഞ്ഞവസ്ത്രമണിഞ്ഞും, സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും സൗശീല്യത്തിന്റേയും ഭണ്ഡാരവുമായ രഘുകുല തിലകനെ നോക്കിക്കൊണ്ട് സീതയുടെ സഖികൾ തങ്ങളെത്തന്നെ മറന്നു നിന്നു.

(233)

ചൗ:

ധരി ധീരജ് എക് ആലി സയാനീ -

സീതാ സന് ബോലീ ഗഹി പാനീ.

ബഹുരി ഗൗരി കർ ധ്യാൻ കരേഹു -

ഭൂപ്കിസോർ ദേഖി കിന് ലേഹു.

1

സകുചി സീത് തബ് നയന് ഉഘാരേ-
 സന്മുഖ് ദൊള രഘു സിംഹ് നിഹാരേ,
 നഖ് സിഖ് ദേഖി രാമ് കൈ സോഭാ -
 സുമിരി പിതാ പനു മനു അതി ഛോഭാ. 2

പരബസ് സഖിൻഹ് ലഖീ ജബ് സീതാ -
 ഭയള ഗഹരു സബ് കഹഹിം സഭീതാ,
 പുനി ആളബ് എഹി ബേരിആ കാലീ -
 അസ് കഹി മന് ബിഹസി എക് ആലീ. 3

ഗുഡ് ഗിരാ സുനി സീത് സകുചാനീ -
 ഭയള ബിലംബു മാതു ഭയ് മാനീ,
 ധരി ബഡി ധീർ രാമു ഉർ ആനേ -
 ഹിരീ അപനപള പിതുബസ് ജാനേ. 4

സ്വയം ഉണർന്ന് ബുദ്ധിമതിയായ ഒരു സഖി സീതയുടെ കൈ പിടിച്ചു കൊണ്ട് അവളോട് പറഞ്ഞു: “ഗൗരിയെ പിന്നീട് ധ്യാനിക്കാം. ഇപ്പോൾ രാജകുമാരന്മാരെ എന്തുകൊണ്ട് നോക്കിക്കൂടാ?” സങ്കോചത്തോടെ സീത കണ്ണു തുറന്നു. രണ്ടു രഘുസിംഹങ്ങളേയും തനിയ്ക്കെതിരിൽ കണ്ടു. രാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ അടി മുതൽ മുടിവരെ നോക്കി, തന്റെ പിതാവിന്റെ ശപഥത്തെ ഓർത്ത് അവൾ അത്യന്തം ക്ഷുബ്ധയായി. സീതയുടെ സഖി കൾ അവളെ പ്രേമപരവശയായിക്കണ്ട് അവരെല്ലാവരും ഭിതിയോടെ നിലവിളിച്ചു: “നാം ഇപ്പോൾത്തന്നെ വൈകിപ്പോയി.” അവരിലൊരുവൾ “നമുക്ക് നാളെ ഇതേസമയത്തു തന്നെ ഇവിടെ വരാം.” എന്നു പറഞ്ഞു കൊണ്ട് സ്വയം പുഞ്ചിരിച്ചു. ഈ ഗുഡമായ വാക്കു കേട്ട് സീത നാണം കുന്നുങ്ങി. അവൾ നേരം വൈകിയതു കണ്ട് അമ്മയെ ഭയപ്പെട്ടു. അത്യന്തം ശ്രമത്തോടെ സ്വയം ഉണർന്നുകൊണ്ട് ശ്രീരാമനെ മനസ്സിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ട് താൻ പിതാവിന്റെ വശത്താണെന്ന് മനസ്സിലാക്കി വീട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങി.

ഭോ:
 ദേഖന് മിസ് മൂഗ് ബിഹഗ് തരു ഹിരഇ ബഹോരി ബഹോരി,
 നിരഖി നിരഖി രഘുബീർ ഛബി ബാഡഇ പ്രീതി ന മോരി. (234)

ഒരു മാനിനേയോ, പക്ഷിയേയോ, മരത്തേയോ നോക്കാനെന്ന് ഭാവച്ചു കൊണ്ട് അവൾ വീണ്ടും വീണ്ടും പിന്നാലെ തിരിഞ്ഞു നോക്കി. ഓരോ പ്രാവശ്യവും അവൾ സുന്ദരനായ രഘുവീരനെ ഉറ്റുനോക്കി. അവളുടെ പ്രേമം വളർന്നത് കുറച്ചൊന്നുമല്ല. (234)

ചൗ:

ജാനി കഠിൻ സിദ്ധചാപ് ബിസുരതി -
ചലീ രാഖി ഉർ സ്യമല് മുരതി,
പ്രഭു ജബ് ജാത് ജാനകീ ജാനീ -
സുഖ് സനേഹ് സോഭാ ഗുന് ഖാനീ. 1

പരമ് പ്രേമ്മയ് മൃദു മസി കീൻഹീ -
ചാരു ചിത്ത് ഭീതീം ലിഖി ലീൻഹീ,
ഗൗ ഭവാനീ ഭവന് ബഹോരീ -
ബന്ദി ചരന് ബോലീ കർ ജോരീ. 2

ജയ ജയ ഗിരിബരരാജ് കിസോരീ -
ജയ മഹേസ് മുഖ ചന് ചകോരീ,
ജയ ഗജബദന് ഷഡാനന് മാതാ -
ജഗത് ജനനി ദാമിനി ദുതി ഗാതാ. 3

നഹിം തവ ആദി മധ്യ് അവസാനാ -
അമിത് പ്രഭാള ബേദു നഹിം ജാനാ,
ഭവഭവ് വിഭവ് പരാഭവ് കാരിനി -
ബിസ് ബിമോഹിനി സ്വബസ് ബിഹാരിനി. 4

ശിവന്റെ വില്ല് കുലയ്ക്കാൻ കഠിനമായതാണെന്നറിഞ്ഞ് അവൾ ശ്യാമവർണ്ണ രൂപത്തെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ട് നടന്നു. ആനന്ദത്തിന്റേയും, സ്നേഹത്തിന്റേയും, സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും സൗശീല്യത്തിന്റേയും ഉറവിടമായ ജാനകി പോകുന്നതു കണ്ട പ്രഭു അവളെ തന്റെ ഹൃദയമാകുന്ന ചിത്രപ്പലകയിൽ പരമപ്രേമമാകുന്ന മൃദുവായ മഷികൊണ്ട് വരച്ചു. സീത പിന്നെ ഗൗരിയുടെ മന്ദിരത്തിലേയ്ക്കു പോയി അവളുടെ പാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചു കൊണ്ട് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് പ്രാർഥിച്ചു: “ഹേ പർവതരാജകുമാരി, നിനക്കു ജയം, ജയം. മഹേശന്റെ മുഖമാകുന്ന ചന്ദ്രനെ, ചകോര

പക്ഷിയെപ്പോലെ ഉറ്റുനോക്കുന്ന നിനക്കു ജയം. ഗജവദനനായ ഗണേശന്റേയും, ഷഡാനനനായ കാർത്തികേയന്റേയും മാതാവും, ജഗത്തിന്റെ യെല്ലാം മാതാവും മിന്നലിനെപ്പോലെ പ്രകാശിക്കുന്ന ശരീരത്തോടു കൂടിയവളുമായ നിനക്കു ജയം. നിനക്ക് ആദിയോ, മദ്ധ്യമോ, അന്തമോ ഇല്ല. നിന്റെ അമിതമായ പ്രഭാവത്തെ വേദങ്ങൾക്കുകൂടി അറിയില്ല. ഈ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയും, സംരക്ഷണത്തിനും, വിനാശത്തിനും കാരണമായവളാണ് നീ. നീ വിശ്വത്തെ മുഴുവനും മോഹിപ്പിക്കുന്നവളും മറ്റുള്ളവരിൽനിന്നും സ്വതന്ത്രയായി വിഹരിക്കുന്നവളുമാണ്.

ദോ:

പതിഭേവതാ സുതീയ് മഹുഃ മാതു പ്രഥമ് തവ രേഖ്,
മഹിമാ അമിത് ന സകഹിം കഹി സഹസ് സാരദാ സേഷ്. (235)

“ഹേ മാതാവേ, പതിയെ ദൈവമായിക്കരുതുന്നവരിൽ നീ പ്രഥമസ്ഥാനത്തിലാണ്. നിന്റെ അളവറ്റ മഹിമയെ ആയിരം ശാരദമാർക്കോ ശേഷന്മാർക്കോ വർണ്ണിക്കാനാവില്ല.” (235)

ചൗ:

സേവത് തോഹി സുലഭ് ഫല് ചാരീ -
ബരദായിനീ പുരാരി പിആരീ,
ദേവി പുജീ പദ് കമല് തുംഹാരേ-
സുര് നര് മുനി സബ് ഹോഹിം സുഖാരേ. 1

മോര് മനോരമ് ജാനഹു നീകോ -
ബസഹു സദാ ഉര് പൂര് സബ്ഹീ കോ,
കീൻഹെഉഃ പ്രഗട് ന കാരന് തേഹീം -
അസ് കഹി ചരന് ഗഹേ ബൈദേഹീം. 2

ബിനയ് പ്രേമ് ബസ് ണുഃ ഭവാനീ -
ഖസീ മാല് മുരതി മുസുകാനീ,
സാദര് സിയ്ഃ പ്രസാദു സിര് ധരേഊ -
ബോലീ ഗൗരി ഹരഷു ഹിയ്ഃ ഭരേഊ. 3

സുനു സിയ് സത്യ് അസീസ് ഹമാരീ -
പുജീഹി മന് കാമനാ തുംഹാരീ,

നാരദ് ബചന് സദാ സുചിസാചാ -

സോ ബരു മിലിഹി ജാഹിം മനു രാചാ.

4

“നിന്നെ സേവിച്ചാൽ നാലു പുരുഷാർത്ഥങ്ങളും (ധർമ്മം, അർത്ഥം, കാമം, മോക്ഷം) സുലഭ്യമാണ്. ഹേ വരദായിനി, ത്രിപുരാരിയുടെ പ്രേയസി, ദേവി, നിന്റെ പദകമലങ്ങളെ പൂജിക്കുന്നവർ, ദേവന്മാരോ, മനുഷ്യരോ, മുനിമാരോ, ആരാധാലും സുഖത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. നിനക്ക് എന്റെ മനോരമം എന്താണെന്നറിയാം, എന്തെന്നാൽ നീ എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയമാകുന്ന പൂരത്തിൽ വസിക്കുന്നു. അതിനാലാണ് ഞാൻ അതിനെ തുറന്നു പറയാത്തത്.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് വൈദേഹി ഗൗരിയുടെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. അവളുടെ വിനയവും ഭക്തിയും കണ്ട് ഭവാനി സന്തുഷ്ടയായി. ബിംബത്തിന്മേലിരുന്ന പൂമാല താഴെ വീണു. ബിംബം പൂഞ്ചിരിച്ചു. പ്രസാദത്തെ സീത തന്റെ തലയിൽ ആദരവോടെ ചെറുകി. ഗൗരി മനസ്സന്തോഷത്തോടെ പറഞ്ഞു: “സീതേ, എന്റെ അമോഘമായ അനുഗ്രഹത്തെ കേൾക്കൂ: നിന്റെ മനോകാമന പൂർത്തിയാകും. നാരദന്റെ വാക്കുകൾ എപ്പോഴും തെറ്റില്ലാത്തതും സത്യവുമാണ്. നീ മനസ്സിൽ ഭാവിച്ച വരൻ നിനക്കു ലഭിക്കും.”

ചരം:

മനു ജാഹിം രാചെള മിലിഹി സോ ബരു സഹജ് സുന്ദർ സാഘരോ,

കരുണാ നിധാന് സുജാന് സീലു സനേഹു ജാനത് രാവരോ.

എഹിഭാതി ഗൗരി അസീസ് സുനി സിത്സഹിത് ഹിത് ഹരഷിം അലീ,
തുലസീ ഭവാനിഹി പൂജി പുനി പുനി മുദിത് മന് മന്ദിർ ചലീ.

“നീ മനസ്സിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ആ ശ്യാമവർണ്ണനും പ്രകൃത്യാ സുന്ദരനുമായ വരനെ നീ ലഭിക്കും. കരുണാനിധിയും, സർവജ്ഞനുമായ പ്രഭു നിന്റെ ശീലത്തേയും പ്രേമത്തേയും അറിയും.” സീതയും അവളുടെ എല്ലാ സഖികളും ഗൗരിയുടെ ഈ ആനുഗ്രഹത്തെ കേട്ട് മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. ഭവാനീദേവിയെ വീണ്ടും വീണ്ടും പൂജിച്ച്, തുളസീദാസൻ പറയുന്നു, സീത മനസ്സിൽ ആഹ്ലാദത്തോടെ വീട്ടിലേയ്ക്കു പോയി.

സോ:

ജാനി ഗൗരി അനുകുല് സിത് ഹിത് ഹരഷു ന ജാഇ കഹി,

മഞ്ജുല് മംഗല് മുല് ബാമ് അംഗ് ഫർകന് ലഗേ.

(236)

ഗൗരിയെ തനിയ്ക്കുകുലമായി കണ്ട് സീതയുടെ മനസ്സന്തോഷത്തെ പരയാനാവില്ല. ശുഭസൗഭാഗ്യത്തെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അവളുടെ ഇടതു അംഗങ്ങൾ തുടിയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. (236)

ചൗ:

ഹൃദയ് സരാഹത് സീയ് ലൊനാഹു -
 ഗുർ സമീപ് ഗവനേ ദൊള ഭാഹു,
 രാമ് കഹാ സബു കൗസിക് പാഹീം -
 സരല് സുഭാള ഷുഅത് ഛല് നാഹീം. 1

സുമന് പാഹു മുനി പുജാ കീൻഹീ -
 പുനി അസീസ് ദുഹു ഭാഹുൻഹ് ദീൻഹീ,
 സുഫല് മനോരമ് ഹോഹു് തുംഹാരേ-
 രാമു ലഖനു സുനി ഭഷ്ട സുഖാരേ. 2

കരി ഭോജനു മുനിബര് ബിഗ്യാനീ -
 ലഗേ കഹന് കരു കഥാ പുരാനീ,
 ബിഗത് ദിവസു ഗുരു ആയസു പാഹു -
 സംധ്യാ കരന് ചലേ ദൊള ഭാഹു. 3

പ്രാചീ ദിസി സസി ഉയള സുഹാവാ -
 സീയ് മുഖ് സരിസ് ദേഖി സുഖ് പാവാ,
 ബഹുരി ബിചാരു കീൻഹ് മന് മാഹീം -
 സീയ് ബദന് സമ് ഹിമകര് നാഹീം. 4

സീതയുടെ സൗന്ദര്യത്തെ മനസ്സിൽ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് രണ്ടു സഹോദരന്മാരും അവരുടെ ഗുരുവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു ചെന്നു. ശ്രീരാമൻ എല്ലാ വർത്തമാനവും കൗശികനോട് തുറന്നു പറഞ്ഞു. എന്തെന്നാൽ അവൻ സരളസ്വഭാവമുള്ളവനും നിഷ്കളങ്കഹൃദയനുമായിരുന്നു. പുഷ്പങ്ങൾ ലഭിച്ച് മുനി തന്റെ പുജയെ ചെയ്ത് രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും “നിങ്ങളുടെ മനോകാമന സഫലമാകട്ടെ” എന്നനുഗ്രഹിച്ചു. രാമനും ലക്ഷ്മണനും ഈ ആശിസ്സു കേട്ട് സന്തുഷ്ടരായി. ഭക്ഷണം കഴിച്ചശേഷം ജ്ഞാനിയായ മാമുനി കുറെ പുരാണകഥകൾ പറയാൻ തുടങ്ങി. ഈ വിധം പകൽ കഴിഞ്ഞുപോയി. ഗുരുവിന്റെ അനുവാദത്തോടെ രണ്ടു

സഹോദരന്മാരും സന്ധ്യാവന്ദനം കഴിഞ്ഞാൻ പോയി. ഇതിനിടയിൽ മനോഹരനായ ചന്ദ്രൻ കിഴക്കുദിച്ചു. സീതയുടെ മുഖത്തെ പോലെയുള്ള അതിനെ കണ്ട് ശ്രീരാമൻ സന്തോഷിച്ചു. പ്രഭു പിന്നെ മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ചു: ‘ചന്ദ്രൻ സീതയുടെ മുഖത്തെ പ്രതിഫലിക്കുന്നുല്ല.’

ദോ:

ജനമു സിന്ധു ബന്ധു ബിഷു ദീന് മലീന് സകലക്,
സിയ് മുഖ് സമതാ പാവ് കിമി ചന്ദു ബാപുരോ രക്. (237)

“സമുദ്രത്തിൽ (ഉപ്പുവെള്ളത്തിൽ) ജാതനായി, വിഷം സഹോദരനായി, പകലിൽ മങ്ങിയും അദൃശ്യവും, മുഖത്തിൽ കളങ്കത്തോടും, ദരിദ്രനും ഹിനനുമായ ചന്ദ്രൻ എങ്ങനെ സീതയുടെ മുഖത്തിന്നു സമമാകും?”(237)

ചൗ:

ഘടതു ബന്ധു ബിരഹിനി സുഖദാതു -
ഗ്രസതു രാഹു നിജ് സന്ധിഹിം പാതു,
കോക് സോകപ്രദ് പങ്കജ് ദ്രോഹീ -
അവഗുന് ബഹുത് ചന്ദ്രമാ തോഹീ. 1

ബൈഭേഹീ മുഖ് പടതർ ദീൻഹേ -
ഹോതു ദോഷു ബഡ് അനുചിത് കീൻഹേ,
സിയ് മുഖ് ഛബി ബിധു ബ്യാജ് ബഖാനീ -
ഗുർ പഹിം ചലേ നിസാ ബഡി ജാനീ 2

കരി മുനി ചരന് സരോജ് പ്രനാമാ -
ആയസു പാതു കീൻഹ് ബിശ്രാമാ,
ബിഗത് നിസാ രഘുനായക് ജാഗേ -
ബന്ധു ബിലോകി കഹന് അസ് ലാഗേ. 3

ഉയള അരുന് അവലോക്തു താതാ -
പങ്കജ് കോക് ലോക് സുഖദാതാ,
ബോലേ ലഖനു ജോരി ജുഗ് പാനീ -
പ്രഭു പ്രഭാതു സുചക് മൃദു ബാനീ. 4

“പിന്നെ, ചന്ദ്രൻ വർധിക്കുകയും ചുരുങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു. അവൻ പ്രേമരോഗികളായ പെൺകുട്ടികൾക്ക് ഒരു ശാപമാണ്. തന്റെ പരിധിയിൽ വരുമ്പോൾ അവനെ രാഹു പിടികൂടുന്നു. അവൻ ചക്രവാകപ്പക്ഷിയ്ക്ക് ശോകത്തെ കൊടുക്കുന്നു. താമരപ്പൂക്കളെ വാട്ടുന്നു. ഹേ ചന്ദ്ര, നിന്നിൽ അനവധി അവഗുണങ്ങളുണ്ട്. വൈദ്യേഹിയുടെ മുഖത്തെ നിന്നോട് ഉപമിച്ചാൽ അനുചിതമായ കാര്യം ചെയ്തുവെന്ന കുറ്റമുണ്ടാവും.” ഈ വിധം സീതയുടെ മുഖസൗന്ദര്യത്തെ പ്രശംസിക്കാൻ ചന്ദ്രനെ ഒരു കാരണമായിക്കണ്ട്, രാത്രി ഒരുപാട് കഴിഞ്ഞുവെന്നു കണ്ട് ശ്രീരാമൻ ഗുരുവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെന്ന് മൂനിയുടെ പാദകമലങ്ങളിൽ വണങ്ങി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുവാദത്തോടെ വിശ്രമിക്കാൻ ചെന്നു. രാത്രിയുടെ അവസാനത്തിൽ രഘുനാഥൻ എഴുന്നേറ്റ് തന്റെ സഹോദരനെ നോക്കി ഈവിധം പറഞ്ഞു: “അനുജാ, താമരപ്പൂക്കളേയും, ചക്രവാകപ്പക്ഷികളേയും, ലോകത്തെ മുഴുവനും തന്നെ ആനന്ദിപ്പിച്ചു കൊണ്ട് നേരം വെളുത്തു കഴിഞ്ഞു.” ഇരു കൈകളേയും കൂപ്പിക്കൊണ്ട് പ്രഭുവിന്റെ പ്രഭാവത്തെ സൂചിപ്പിക്കും വിധം ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു:-

ഭാഗ്യം:

അരുണോദയ്ക്ക് സകുചേ കുമുദ് ഉഡ്ഗന് ജോതി മലീന്,
ജിമി തുംഹാർ ആഗമന് സുനി ഭാഷ നൃപതി ബലഹീന്. (238)

“അങ്ങയുടെ വരവിന്റെ വർത്തമാനമറിഞ്ഞ് (ഇവിടെ കൂടിയിരിക്കുന്ന) രാജാക്കന്മാർ മങ്ങിപ്പോയപോലെ, നേരം വെളുത്തപ്പോൾ ആമ്പൽപ്പൂക്കൾ വാടി; നക്ഷത്രങ്ങളുടെ തിളക്കം മങ്ങി. (238)

ചന്ദ്രൻ:

നൃപ് സബ് നഖത് കരഹിം ഉജിആരീ -
ടാരി ന സകഹിം ചാപ് തമ് ഭാരീ,
കമല് കോക് മധുകർ ഖഗ് നാനാ -
ഹരഷേ സകല് നിസാ അവസാനാ. 1

ഐസെഹി പ്രഭു സബ് ഭഗത് തുംഹാരേ-
ഹൊഇഹഹിം ടുടോ ധനുഷ് സുഖാരേ,
ഉയു ഭാനു ബിനു ശ്രമ് തമ് നാസാ -
ദുരേ നഖത് ജഗ് തേജു പ്രകാസാ. 2

രബി നിജ് ഉദയ് ബ്യാജ് രഘുരായാ -
പ്രഭു പ്രതാപു സബ് നൃപൻഹ് ദിഖായാ,
തവ ഭുജ് ബല് മഹിമാ ഉദ്ഘാടീ -
പ്രഗടീ ധനു ബിഘടന് പരിപാടീ. 3

ബന്ധു ബചന് സുനി പ്രഭു മുസുകാനേ -
ഹോതു സുചി സഹജ് പുനീത് നഹാനേ,
നിത്യക്രിയാ കരി ഗുരു പഹിം ആഘ -
ചരന് സരോജ് സുഭഗ് സിര് നാഘ. 4

സതാനന്ദു തബ് ജനക് ബൊലാഘ -
കൗസിക് മുനി പഹിം തുരത് പാഘ,
ജനക് ബിനയ് തിൻഹ് ആതു സുനാതു -
ഹരഷേ ബോലി ലിഘ ദൊതു ഭാതു. 5

“നക്ഷത്രങ്ങളെപ്പോലെ മിന്നി പ്രകാശിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അവരെല്ലാവരും കൂടിയാലും വില്ലെന്ന കുരിശിനെ തുക്കുവാനാവില്ല. താമരപ്പൂക്കളും, വണ്ടുകളും, ചക്രവാകപ്പക്ഷികളും, മറ്റുപക്ഷികളും രാത്രിയുടെ അവസാനത്തിൽ ആനന്ദിക്കുന്നതുപോലെ, പ്രഭോ, വില്ലിനെ മുറിക്കുമ്പോൾ അങ്ങയുടെ എല്ലാ ഭക്തന്മാരും ആനന്ദിക്കും. അതാ, സൂര്യൻ ഉദിച്ചു പൊങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. ഇരുട്ട് താനെ മറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. നക്ഷത്രങ്ങൾ അദൃശ്യമായി കഴിഞ്ഞു. ലോകത്തിൽ മുഴുവൻ പ്രകാശം ചൊരിയുന്നു. ഉദിക്കുന്നുവെന്ന വ്യാജത്തിൽ, ഹേ രഘുരാമ, സൂര്യൻ രാജാക്കന്മാർക്ക് എന്റെ പ്രഭുവിന്റെ (അങ്ങയുടെ) പ്രഭാവത്തെ പ്രദർശിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അങ്ങയുടെ കൈബലത്തിന്റെ മഹിമയെ കാണിക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണ് ധനുസ്സിനെ മുറിക്കുക എന്ന പരിപാടി തന്നെ വെച്ചിരിക്കുന്നത്.” തന്റെ അനുജന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് പ്രഭു പുഞ്ചിരിച്ചു. സ്വയം പ്രകൃത്യാ തന്നെ പുണ്യവാനായ അവൻ കുളിച്ചു. നിത്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത് ഗുരുവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് വന്ന് ഇരു സഹോദരന്മാരും തങ്ങളുടെ ഭംഗിയുള്ള തലയെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ വണങ്ങി. ഇതിനിടയിൽ ജനകരാജാവ് തന്റെ ഗുരുവായ ശതാനന്ദനെ വിളിച്ചുവരുത്തി ഉടൻ തന്നെ അദ്ദേഹത്തെ കൗശികന്റെ അടുത്തേയ്ക്ക് പറഞ്ഞയച്ചു. ശതാനന്ദനും വിശ്വാമിത്രനോട്

ജനകന്റെ വിനീതമായ അനുരോധത്തെ അറിയിച്ചു. വിശ്വാമിത്രനും സന്തോഷത്തോടെ രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും വിളിച്ചുവരുത്തി.

ദോ:

സതാനന്ദ് പദ് ബന്ദി പ്രഭു ബൈറോ ഗുർ പഹിം ജാഇ,
ചല്ഹു താത് മുനി കഹെഇ തബ് പഠവാ ജനക് ബൊലാഇ. (239)

ശതാനന്ദന്റെ പാദങ്ങളെ വന്ദിച്ച് പ്രഭു തന്റെ ഗുരുവിന്റെ അടുക്കൽ പോയി ഇരുന്നു. മുനി പറഞ്ഞു: “വത്സ, വരൂ. ജനകൻ നമ്മളെ വിളിച്ചിട്ടുണ്ട്.” (239)

ചൗ:

സീയ് സ്വയംബരു ദേഖിഅ ജാഇ -
ഈസു കാഹി ധതം ദേഇ ബഡാഇ,
ലഖന് കഹാ ജസ് ഭാജനു സോഇ -
നാഥ് കൃപാ തവ ജാ പദ് ഹോഇ. 1

ഹരഷേ മുനി സബ് സുനി ബദ് ബാനീ -
ദീൻഹി അസീസ് സബ്ഹിം സുഖു മാനീ,
പുനി മുനിബ്യന്ദ് സമേത് കൃപാലാ -
ദേഖന് ചലേ ധനുഷ്മഖ് സാലാ. 2

രംഗ്ഭൂമി ആഘ ദൊഇ ഭാഇ -
അസി സുധി സബ് പൂർബാസിൻഹ് പാഘ,
ചലേ സകല് ഗൃഹ് കാജ് ബിസാരീ -
ബാല് ജുബാന് ജരര് നര് നാരീ. 3

ദേഖീ ജനക് ഭീര് ഭൈ ഭാരീ -
സുചി സേവക് സബ് ലിഘ ഹ്കാരീ,
തൂരത് സകല് ലോഗൻഹ് പഹിം ജാഹു -
ആസന് ഉചിത് ദേഹു സബ് കാഹു. 4

“നമുക്ക് പോയി സീതയുടെ സ്വയംവരം കാണാം. ഈശ്വരൻ ആർക്കാണ് ഈ ബഹുമതി കൊടുക്കുമെന്ന് നമുക്ക് കണ്ടറിയണം.” ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു: “സ്വാമി, അങ്ങയുടെ കൃപയുള്ളവൻ മാത്രമേ യശസ്സിനെ അർഹിക്കുന്നുള്ളൂ.” മുനിമാരുടെ സമൂഹം മുഴുവൻ ഈ ഉചിതമായ

വാക്കുകൾ കേട്ട് സന്തോഷിച്ചു. മനസ്സന്തോഷത്തോടെ അവർ അവനെ ആനുഗ്രഹിച്ചു. പിന്നെ മുനിമാരുടെ സമൂഹത്തോടുകൂടി കൂപാലുവായ പ്രഭു ധനുർയജ്ഞം നടക്കുവാൻ പോകുന്ന ശാലയെ നോക്കാൻ ചെന്നു. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും യാഗഭൂമിയിലേയ്ക്ക് ചെന്നതറിഞ്ഞ് നഗരവാസികളെല്ലാവരും - പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും - യുവാക്കളും, വൃദ്ധന്മാരും, കുട്ടികളും - തങ്ങളുടെ വീട്ടിനേയും കാര്യങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് മുന്നോട്ടു പോയി. വലിയൊരു ജനക്കൂട്ടം വന്നതറിഞ്ഞ് ജനകൻ തന്റെ വിശ്വസ്തന്മാരായ സേവകന്മാരെ വിളിച്ച് പറഞ്ഞു: “ഉടനെ പോയി നോക്കുവിൻ. ജനങ്ങളെ അവരുടെ ഉചിതമായ ആസനങ്ങളിലേയ്ക്ക് നയിക്കുവിൻ.”

ദോ:

കഹി മൃദു ബചന് ബിനീത് തിൻഹ് ബൈഠാരേ നര് നാരീ,
ഉത്തമ് മധ്യമ് നീച് ലഘു നിജ് നിജ് മല് അനുഹാരീ. (240)

ജനങ്ങളോട് മൃദുവും വിനീതവുമായ വാക്കുകളിൽ സംബോധിച്ചുകൊണ്ട് സേവകന്മാർ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെ എല്ലാവരെയും അവരവരുടെ - ആഡ്യന്മാർ, ഇടത്തരക്കാർ, കീഴ്ത്തരക്കാർ, അതിലും താണവർ - സ്ഥാനങ്ങളനുസരിച്ച് ഉചിതമായ ആസനങ്ങളിൽ ഇരുത്തി. (240)

ചൗ:

രാജകുആഠര് തെഹി അവസര് ആഘ -
മനഹുഠ് മനോഹരതാ തന് ഛാഘ,
ഗുന് സാഗര് നാഗര് ബര് ബീരാ -
സുന്ദര് സ്യാമല് ഗൗര് സരീരാ. 1

രാജ് സമാജ് ബിരാജത് രൂരേ-
ഉഡ്ഗന് മഹുഠ് ജനു ജുഗ് ബിധു പുരേ,
ജിൻഹ് കേം രഹീ ഭാവനാ ജൈസി -
പ്രഭു മുരതി തിൻഹ് ദേഖീ തൈസി. 2

ദേഖ്ഹിം രൂപ് മഹാ രണ്ധീരാ -
മനഹുഠ് ബീര് രസു ധരേം സരീരാ,
ഡരേ കുടില് നൃപ് പ്രഭുഹി നിഹാരീ -
മനഹുഠ് ഭയാനക് മുര്തി ഭാരീ. 3

രഹേ അസൂർ ഛല് ചോനിപ് ബേഷാ -
തിൻഹ് പ്രഭു പ്രഗട് കാല്സമ് ദേഖാ,
പൂർബാസിൻഹ് ദേഖേ ദൊള ഭാഹു -
നർഭുഷന് ലോചന് സുഖ്ദാഹു.

4

അപ്പോൾ രണ്ടു രാജകുമാന്മാരും, സൗന്ദര്യം ശരീരമെടുത്തതുപോലെ അവിടെ എത്തി. അവർ ഗുണങ്ങളുടെ സമുദ്രവും നല്ല നാഗരീകമുള്ള വരും, ബലവാന്മാരായ വീരന്മാരും, സുന്ദരന്മാരും - ഒരുവൻ ശ്യാമള വർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തും - ആയിരുന്നു. രാജാക്കന്മാരുടെ സമാജത്തിൽ അവർ നക്ഷത്രസമൂഹങ്ങൾക്കിടയിൽ രണ്ടു പൂർണ്ണചന്ദ്രന്മാരെപ്പോലെ ഉജ്ജ്വലമായി ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഓരോരുത്തരും അവനെക്കുറിച്ചുള്ള അവനവന്റെ ഭാവനയനുസരിച്ച് അവനെ നോക്കി. മഹായോദ്ധാക്കൾ അവനെ വീരരസം ശരീരമെടുത്തതുപോലെ കണ്ടു. ദുഷ്ടരാജാക്കന്മാർ ഏതോ അതിഭയാനകമായ രൂപത്തെ കണ്ടപ്പോലെ ഭയന്നു വിറച്ചു. രാജാക്കന്മാരായി വേഷം മാറിവന്ന രാക്ഷസന്മാർ പ്രഭുവിനെ കാലൻ പ്രത്യക്ഷമായി വന്നപ്പോലെ കണ്ടു. പുരജനങ്ങൾ ഇരു സഹോദരന്മാരേയും മനുഷ്യവർഗത്തിന്റെ ആഭരണമായും തങ്ങളുടെ കണ്ണുകൾക്ക് ആനന്ദത്തെ കൊടുക്കുന്നവരായും കണ്ടു.

ദോ:

നാരി ബിലോക്ഹിം ഹരഷി ഹിയം നിജ് നിജ് രുചി അനുരൂപ്,
ജനു സോഹത് സിംഗാർ ധരി മുർതി പരമ് അനുപ്.

(241)

സ്ത്രീകൾ മനസ്സന്തോഷത്തോടെ ഓരോരുത്തർക്കും അവനെക്കുറിച്ച് അവരവരുടെ രുചിയനുസരിച്ച്, അത്യന്തം ഉപമയില്ലാത്ത ശൃംഗാരരസം ഉടലെടുത്തപ്പോലെ അവനെ കണ്ടു.

(241)

ചൗ:

ബിദുഷൻഹ് പ്രഭു ബിരാട്മയ് ദീസാ -
ബഹു മുഖ് കർ പഗ് ലോചന് സീസാ,
ജനക് ജാതി അവലോക്ഹിം കൈസേം -
സജന് സഗേ പ്രിയ് ലാഗ്ഹിം ജൈസേം.

1

സഹിത് ബിദേഹ് ബിലോക്ഹിം രാനീ -
 സിസു സമ് പ്രീതി ന ജാതി ബഖാനീ,
 ജോഗിൻഹ് പരമ് തത്ത്വമയ് ഭാസാ -
 സാന്ത് സുദ്ധ് സമ് സഹജ് പ്രകാസാ. 2

ഹരിഭഗതൻഹ് ദേവേ ദൊള ഭ്രാതാ -
 ഇഷ്ടദേവ് ഇവ സബ് സുഖ് ദാതാ,
 രാമ്ഹി ചിതവ് ഭായ് ജെഹി സീയാ -
 സോ സനേഹു സുഖു നഹിം കഥനീയാ. 3

ഉദ് അനുഭവതി ന കഹി സക് സോളാ -
 കവന് പ്രകാര് കഹൈ കബി കോളാ,
 എഹി ബിധി രഹാ ജാഹി ജസ് ഭാളാ -
 തെഹിം തസ് ദേഖെള കോസലരാളാ. 4

വിദ്യാന്മാർ പ്രഭുവിനെ അവന്റെ വിരാടരൂപത്തിൽ - അനവധി മുഖങ്ങളോടും കൈകളോടും, പാദങ്ങളോടും, കണ്ണുകളോടും, തലകളോടും കൂടി - കണ്ടു. ജനകന്റെ പരിവാരങ്ങൾ അവനെ എങ്ങനെ കണ്ടു? തങ്ങളുടെ സ്വന്തം പരിജനങ്ങളെപ്പോലെ കണ്ടു. റാണി അവനെ ജനകനെപ്പോലെത്തന്നെ സ്വന്തം ശിശുവിനെയെന്നപോലെ, വർണ്ണിയാനാവാത്ത വാത്സല്യത്തോടെ കണ്ടു. യോഗികൾ അവനെ ശാന്തവും, ശുദ്ധവും, സമവും, സഹജമായിത്തന്നെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന പരമതത്ത്വമായ തേജസ്സായും കണ്ടു. ശ്രീഹരിയുടെ ഭക്തന്മാർ രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും അവരുടെ എല്ലാ സുഖങ്ങളേയും കൊടുക്കുന്ന ഇഷ്ടദൈവമായി കണ്ടു. ശ്രീരാമന്റെ പേരിൽ സീതയ്ക്കുണ്ടായിരുന്ന സ്നേഹത്തിന്റേയും ആനന്ദത്തിന്റേയും ഭാവത്തോടെ അവളുവനെ ഉറ്റു നോക്കിയതിനെ വാക്കുകളാൽ പറയാനാവില്ല. അവളുതിനെ തന്റെ ഉള്ളത്തിൽ അനുഭവിച്ചു, പക്ഷേ പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. കവിക്ക് പിന്നെ എങ്ങനെ വർണ്ണിയാൻ കഴിയും? ഈ വിധം ഓരോരുത്തരും അവരവരുടെ മനസ്സിൽ അവന്റെ പേരിലുള്ള ധാരണയനുസരിച്ച് അയോദ്ധ്യാപതിയെ കണ്ടു.

ഭാ:

രാജത് രാജ് സമാജ് മഹും കോസല്രാജ കിസോര്,
 സുന്ദര് സ്യാമല് ഗൗര് തന് ബിസ് ബിലോചന് ചോര്. (242)

ഈവിധം രാജാക്കന്മാരുടെ സഭയിൽ സുന്ദരന്മാരായ രണ്ട് അയോദ്ധ്യാ രാജകുമാരന്മാരും - ഒരുവൻ ശ്യാമവർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തും - ജഗത്തിന്റെ മുഴുവൻ കണ്ണുകളെ കവർന്നുകൊണ്ട് ശോഭിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. (242)

ചൗ:

സഹജ് മനോഹർ മുരതി ദോളൗ -
കോടി കാമ് ഉപമാ ലഘു സോളൗ,
സാരദ് ചന്ദ് നികന്ദ് മുഖ് നീകേ -
നീരജ് നയന് ഭാവതേ ജീ കേ. 1

ചിതവ്നി ചാരു മാര് മനു ഹരനീ -
ഭാവതി ഹൃദയ് ജാതി നഹിം ബരനീ,
കല് കപോല് ശ്രുതി കുണ്ഡല് ലോലാ -
ചിബുക് അധര് സുന്ദര് മൃദു ബോലാ. 2

കുമുദബന്ധു കര് നിന്ദക് ഹാസാ -
ഭ്രുകുടി ബിക് മനോഹര് നാസാ,
ഭാല് ബിലാസ് തിലക് രാലകാഹീം -
കച് ബിലോകി അലി അവലി ലജാഹീം. 3

പീത് ചൗത്നീം സിര്ന്ഹി സുഹാഹൗം -
കുസുമ് കലീം ബീച് ബീച് ബനാഹൗം,
രേഖേം രുചീര് കംബു കല് ഗീവാഃ -
ജനു ത്രിഭുവന് സുഷ്മാ കീ സീവാഃ. 4

ഇരുവരും പ്രകൃത്യാ തന്നെ സൗന്ദര്യത്തിന്റെ മുർത്തികളായിരുന്നു. കോടിക്കണക്കിൽ കാമദേവന്മാരും അവർക്ക് തുല്യന്മാരല്ല. അവരുടെ മനോഹരമായ മുഖം ശരത്കാലത്തെ പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ പരിഹസിക്കുന്നതു പോലിരുന്നു. അവരുടെ താമരപോലുള്ള കണ്ണുകൾ മനസ്സിനെ പഠിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. അവരുടെ മനോഹരമായ നോട്ടങ്ങൾ കാമദേവന്റെ മനസ്സിനേയും കൂടി കവരുന്നതായിരുന്നു. പരയാനാവത്ത വിധം അത്രയും പ്രിയങ്കരമായിരുന്നു. ചന്തമുള്ള കവിളുകളോടും, കുണ്ഡലങ്ങളണിഞ്ഞ ചെവികളോടും, മനോഹരമായ താടിയോടും, ചുണ്ടുകളോടും, മധുരമായ

സംസാരത്തോടും കൂടി അവരുടെ പുഞ്ചിരി ചന്ദ്രികയെ പരിഹസിക്കുന്ന പോലെയിരുന്നു. വളഞ്ഞ പുരിവങ്ങളോടും, ഭംഗിയുള്ള മൂക്കോടും, വിരിഞ്ഞ നെറ്റിയിൽ തിലകം തിളങ്ങിക്കൊണ്ട്, അവരുടെ തലമുടിക്കെട്ട് വണ്ടിൻ കൂട്ടത്തെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. അവർ തലയിൽ അണിഞ്ഞിരുന്ന മഞ്ഞനിറംകൊണ്ട ചതുരത്തൊപ്പികളിൽ പൂമൊട്ടുകളുടെ ആകൃതിയിൽ അവിടവിടെ ചിത്രവേല ചെയ്ത് അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. ശംഖിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള അവരുടെ കഴുത്തിൽ മൂന്നു വരകളുണ്ടായിരുന്നു. അവ മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും വെച്ച് സൗന്ദര്യത്തിന്റെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന സീമയാണെന്നു തോന്നുമാറാ യിരുന്നു.

ദോ:

കുഞ്ചർ മണി കണ്ണാ കലിത് ഉരൻഹി തുലസികാ മാല്,
ബൃഷഭ് കന്ധ് കേഹരി റവനി ബല് നിധി ബാഹുബിലാസ്. (243)

അവരുടെ മാറിടത്തെ ആനയുടെ മസ്തകത്തിൽനിന്നെടുത്ത മുത്തുകളാൽ കോർക്കപ്പെട്ട മാലയും തുളസിമാലയുമാകൊണ്ട് അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. കാളയുടെ പൂഞ്ഞുപോലെയുള്ള തോളുകളോടുകൂടിയ അവരുടെ നില്പ് സിംഹങ്ങളെപ്പോലെയിരുന്നു. അവർക്ക് നീണ്ട ശക്തമായ കൈകളുണ്ടായിരുന്നു. (243)

ചൗ:

കടിതുന്നീർ പീത് പദ് ബാഘോ -
കർ സർ ധനുഷ് ബാമ് ബർ കാഘോ,
പീത് ജഗ്യ് ഉപബീത് സുഹാഘ -
നഖ് സിഖ് മഞ്ജു മഹാഹരബി ഛാഘ. 1

ദേവി ലോഗ് സബ് ഭ്രഷ്ട സുഖാരേ-
ഏക്ടക് ലോചന് ചലത് ന താരേ,
ഹരഷേ ജനക് ദേവി ദൊള ഭാഹു -
മുനി പദ് കമല് ഗഹേ തബ് ജാഹു. 2

കരി ബിനതീ നിജ് കഥാ സുനാഹു -
രംഗ് അവനി സബ് മുനിഹി ദെഖാഹു,
ജഹ് ജഹ് ജാഹി കുഅര് ബർ ദോഹു -
തഹ് തഹ് ചകിത് ചിതവ് സബു കോഹു. 3

നിജ് നിജ് രുഖ് രാമഹിം സബു ദേഖാ -
കൊള ന ജാൻ കഹു മരമു ബിസേഷാ,
ഭലി രചനാ മുനി നൃപ് സന് കഹെളു -
രാജാ[ം] മുദിത് മഹാസുഖ് ലഹെളു.

4

അവർ തങ്ങളുടെ പിൻഭാഗത്ത് ഒരു ശരക്കുടിനെ മഞ്ഞത്തുണികൊണ്ട് അരയിൽ മുറുകെ കെട്ടി, വലതുകൈയിൽ ശരവും പിടിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ ഇടതു തോളിൽ ഒരു വില്ലും മനോഹരമായ മഞ്ഞനിറമുള്ള ഉപവീതവും തൂങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരും അടിമുതൽ മുടിവരെ സുന്ദരരും, മികച്ച ആനന്ദമൂർത്തികളുമായിരുന്നു. അവരെ നോക്കുന്നവരെല്ലാം ആനന്ദിതരായി. ജനങ്ങൾ അവരെ കണ്ണിമയനക്കാതെ ഉറ്റുനോക്കി. അവരുടെ കൃഷ്ണമണികൾ കൂടി അനങ്ങിയില്ല. ജനകരാജാവ് രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കണ്ട് സ്വയം സന്തോഷിച്ചു. ഉടനെ അദ്ദേഹം പോയി മുനിയുടെ പാദകമലങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ ബഹുമാനിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം തന്റെ കഥയെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ആ സ്ഥലം മുഴുവൻ ചുറ്റിക്കാണിച്ചു കൊടുത്തു. എവിടെയെല്ലാം ആ രണ്ടു ദിവ്യന്മാരായ രാജകുമാരന്മാരും ചെന്നുവോ, അവിടെയെല്ലാവരും തന്നെ അവരെ ആശ്ചര്യത്തോടെ നോക്കിനിന്നു. ഓരോരുത്തരും ശ്രീരാമൻ തന്നെയാണ് നോക്കുന്നതെന്ന് കണ്ടു. പക്ഷേ അതിന്റെ പിന്നിലുള്ള രഹസ്യത്തെ ആരും തന്നെ അറിഞ്ഞില്ല. മുനി രാജാവിനോട് ഒരുക്കങ്ങളെല്ലാം ഭംഗിയായിട്ടുണ്ടെന്ന് പറഞ്ഞു. രാജാവ് അതു കേട്ട് സംതൃപ്തനും സന്തുഷ്ടനുമായി.

ദോ:

സബ് മഞ്ചൻഹ് തേം മഞ്ചു എക് സുന്ദർ ബിസദ് ബിസാല്,
മുനി സമേത് ദൊള ബന്ധു തഹ്[ം] ബൈറാരേ മഹിപാല്. (244)

എല്ലാ നിരകളിലും വെച്ച് ഒരു ആസനം സുന്ദരവും പ്രകാശമുള്ളതും വിശാലവുമായിരുന്നു. രാജാവ് രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും മുനി സമേതം ആ ആസനത്തിലിരുത്തി. (244)

ചൗ:

പ്രഭുഹി ദേഖി സബ് നൃപ് ഹിയ[ം] ഹാരേ-
ജനു രാകേസ് ഉദയ് ഭഎ[ം] താരേ,

അസി പ്രതീതി സബ്ദേ മന് മാഹീം -
രാമ് ചാപ് തോരബ് സക് നാഹീം. 1

ബിനു ഭഞ്ജഹുഃ ഭവ് ധനുഷു ബിസാലാ -
മേലിഹി സീത് രാമ് ഉര് മാലാ,
അസ് ബിചാരി ഗവന്ഹു ഘര് ഭാഹു -
ജസു പ്രതാപു ബലു തേജു ഗവാഃഹു. 2

ബിഹസേ അപര് ഭുപ് സുനി ബാനീ -
ജേ അബിബേക് അസ് അഭിമാനീ,
തോരെഹുഃ ധനുഷു ബ്യാഹു അവഗാഹാ -
ബിനു തോരേം കോ കുഅഃരി ബിആഹാ. 3

ഏക് ബാര് കാലഉ കിന് ഹോഹു -
സീത് ഹിത് സമര് ജിതബ് ഹമ് സോഹു,
യഹ് സുനി അവര് മഹിപ് മുസുകാനേ -
ധരമ്സീല് ഹരിഭഗത് സയാനേ. 4

പൂർണ്ണചന്ദ്രനുദിത്യുന്യോൾ നക്ഷത്രങ്ങൾ മങ്ങിമറയുന്നതുപോലെ പ്രഭുവിനെക്കണ്ട് എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും നിരുത്സാഹിതരായി. എന്തെന്നാൽ അവർ വിചാരിച്ചു: ശ്രീരാമൻ തീർച്ചയായും വില്ലിനെ മുറിയ്ക്കും; അഥവാ അവന് ശിവന്റെ വലിയ ധനുസ്സിനെ മുറിയ്ക്കാനായില്ലെങ്കിലും, സീതമാലയെ ശ്രീരാമന്റെ കഴുത്തിലിടും. അതിനാൽ അവർ തമ്മിൽ ഈവിധം പറഞ്ഞു: “ഈവിധം ചിന്തിച്ചുകൊണ്ട്, സഹോദരരേ, യശസ്സിനേയും, പ്രതാപത്തേയും, ബലത്തേയും, അഭിമാനത്തേയും കാറ്റിൽ പറപ്പിച്ച് നമുക്ക് വീട്ടിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെല്ലാം.” ഇവർ പറയുന്നതു കേട്ട് പിന്നിലിരുന്ന അവിവേകത്താലും അഭിമാനത്താലും അന്ധരായ മറ്റു ചില രാജാക്കന്മാർ പരഹസിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “വില്ലിനെ മുറിച്ചാലും രാജകുമാരിയുമായിട്ടുള്ള വിവാഹം ശ്രീരാമന് അസാധ്യമാണ്. പിന്നെ അതിനെ മുറിയ്ക്കാതെ ആർക്കാണ് അവളെ വിവാഹം കഴിയാൻ കഴിയുക? കാലൻ തന്നെ ഒരുപക്ഷേ വന്നാലും, സീതയ്ക്കുവേണ്ടി നാം അവനെ യുദ്ധം ചെയ്ത് ജയിയ്ക്കും.” ഇതു കേട്ട് ധർമ്മശീലരും, ഹരിഭക്തിയുള്ളവരുമായ ബുദ്ധിമാന്മാരായ മറ്റു ചില രാജാക്കന്മാർ പറഞ്ഞു:-

സോ:

സീയ് ബിആഹ്ബി രാമ് ഗർബ് ദുരി കരി നൃപന്റഹ് കേ,
ജീതി കോ സക് സംഗ്രാമ് ദസരമ് കേ രന് ബാക്കുരേ. (245)

“ഈ രാജാക്കന്മാരുടെ ഗർവത്തെ നശിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ശ്രീരാമൻ നിശ്ചയമായും സീതയെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞു. വീരന്മാരായ ദശരഥപുത്രന്മാരെ ആർക്കാണ് യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കാൻ കഴിയുക?” (245)

ചൗ:

ബൃർഥ് മർഹി ജനി ഗാല് ബജാഹു -
ബന് മോദക്ൻഹി കി ഭൂക് ബുതാഹു,
സിഖ് ഹമാരി സുനി ഹരമ് പുനീതാ -
ജഗദംബാ ജാനഹു ജിയ് സീതാ. 1

ജഗത് പിതാ രഘുപതിഹി ബിചാരി -
ഭരി ലോചന് ഹബി ലേഹു നിഹാരി,
സുന്ദർ സുഖദ് സകല് ഗുന് രാസീ -
ഏ ദൊള ബന്ധു സംഭു ഉര് ബാസീ. 2

സുധാ സമുദ്്ര് സമീപ് ബിഹാഹു -
മുഗജലു നിരഖി മരഹു കത് ധാഹു,
കരഹു ജാഹു ജാ കഹു് ജൊഹു ഭാവാ -
ഹമ് തൗം ആജു ജനമ് ഹലു പാവാ. 3

അസ് കഹി ഭലേ ഭൂപ് അനുരാഗേ -
രൂപ് അനുപ് ബിലോകന് ലാഗേ,
ദേഖ്ഹിം സൂര് നദ് ചലേ ബിമാനാ -
ബര്ഷ്ഹിം സുമന് കരഹിം കല് ഗാനാ. 4

“ഈവിധം പിരകിക്കൊണ്ട് വെറുതെ ജീവൻ നഷ്ടപ്പെടുത്തേണ്ട. മധുര പലഹാരത്തെ മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ചതുകൊണ്ട് വിശപ്പടങ്ങില്ല. എന്റെ അതിപാവനമായ ഉപദേശത്തെ കേൾക്കൂ: സീത സാക്ഷാത് ജഗദംബയാണെന്നറിയൂ. രഘുപതിയെ ജഗത്തിന്റെ പിതാവായെന്നു മനസ്സിലാക്കി, അവന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ ആവോളം നിങ്ങളുടെ കണ്ണുകൾ ആസ്വദിക്കട്ടെ. ആനന്ദത്തിന്റെ ഉറവിടവും സകലഗുണങ്ങളും രൂപം കൊണ്ടപോലുള്ള

ഈ ഇരു സഹോദരന്മാരും ശംഭുവിന്റെ മനസ്സിൽ വസിയ്ക്കുന്നവരാണ്. അമൃതത്തിന്റെ സമുദ്രത്തെ വെടിഞ്ഞ് എന്തിനാണ് നിങ്ങൾ മരീചികയുടെ പിന്നാലെ ഓടി മരണത്തിനെ വരിയ്ക്കുന്നത്? അല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങളോരോരുത്തരും ഇഷ്ടപോലെ ചെയ്യുവിൻ. ഞങ്ങൾക്ക് ഇന്ന് ജന്മസാഫല്യം കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞു.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് നല്ല രാജാക്കന്മാർ സ്നേഹത്തോടെ ഉപമയില്ലാത്ത സൗന്ദര്യത്തിന്റെ രൂപത്തെ നോക്കാൻ തുടങ്ങി. ആകാശത്തിൽ ദേവന്മാർ തങ്ങളുടെ വിമാനങ്ങളിലിരുന്നുകൊണ്ട് ഈ ദൃശ്യത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ട് പുഷ്പവർഷം ചെയ്തുകൊണ്ട് മധുരമായി ഗാനം ചെയ്യുവാൻ തുടങ്ങി.

ദോ:

ജാനി സുഅവസര സിത് തബ് പാഹു ജനക് ബൊലാഹു,
ചതുർ സഖീം സുന്ദർ സകൽ സാദർ ചലീം ലവാഹു. (246)

അതിനെ നല്ലൊരവസരമായിക്കണ്ട് ജനകൻ സീതയെ വിളിച്ചു വരുത്തി. സുന്ദരികളും സമർഥകളുമായ സഖികൾ അവളെ ആദരവോടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. (246)

ചൗ:

സിത് സോഭാ നഹിം ജാഹു ബഖാനീ -
ജഗദംബികാ രൂപ് ഗുന് ചാനീ,
ഉപമാ സകൽ മോഹി ലഘു ലാഗീം -
പ്രാകൃത് നാരി അംഗ് അനുരാഗീം. 1

സിത് ബരനിഅ തെഹു ഉപമാ ദേഹു -
കുക്ബി കഹാഹു അജസ് കോ ലേഹു.,
ജൗം പട്തരിഅ തീത് സമ് സീയാ -
ജഗ് അസി ജുബതി കഹാ കമനീയാ. 2

ഗീരാ മുഖർ തന് അരയ് ഭവാനീ -
രതി അതി ദുഖിത് അതനു പതി ജാനീ,
ബിഷ് ബാരുന്നീ ബന്ധു പ്രിത് ജേഹീ -
കഹിഅ രാമ് സമ് കിമി ബൈദേഹീ. 3

ജനം ഛബി സുധാ പയോനിധി ഹോഹു -
പരമ് രൂപമയ് ക്ഷുപു സോഹു,
സോഭാ രജു മന്ദരു സിംഗാരു -
മമൈ പാനി പങ്കജ് നിജ് മാരു.

4

രൂപഗുണങ്ങളുടെ കലവറയായ ജഗന്മാതാവായ സീതയുടെ സൗന്ദര്യത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നത് അസാധ്യമാണ്. എല്ലാ ഉപമകളും എനിക്ക് തുച്ഛമായിത്തോന്നുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവയിൽ സാധാരണ സ്ത്രീയുടെ അംഗങ്ങളുമായി സാമ്യതയുണ്ട്. ഈവിധം ഉപമകളെക്കൊണ്ട് സീതയെ വർണ്ണിക്കാൻ തുനിഞ്ഞ് എന്തിന് ഒരുവൻ നീചകവിയെന്ന ദുഷേപരിനെ സമ്പാദിക്കുന്നു? എന്തെങ്കിലുമൊരു സ്ത്രീയ്ക്കു സമമായി സീതയെ ഉപമിച്ചാൽ ഈ ലോകത്തിൽ അങ്ങനെയൊരു സുന്ദരിയെ എവിടെയാണ് കണ്ടു കിട്ടുക? വാഗ്ദേവി (സരസ്വതി) അധികം സംസാരിക്കുന്നവളാണ്. ഭവാനിയോ പകുതി ശരീരം കൊണ്ടുവളും. രതിയോ തന്റെ ഭർത്താവ് അഭ്യശ്യാനാണെന്ന ദുഃഖമുള്ളവളാണ്. പിന്നെ രമ (ലക്ഷ്മി) യുമായി ഉപമിക്കുന്നത് സാധ്യമേയല്ല, എന്തെന്നാൽ അവൾക്ക് വിഷവും വാരുണിമദിരയും സഹോദരങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. സൗന്ദര്യമെന്ന അമൃതമാകുന്ന സമുദ്രത്തെ കടയാൻ അടിഭാഗമായിട്ടുള്ള കൂർമ്മം സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പരാകാഷ്ടയായും, ശോഭയെന്നത് കയറായും ശൃംഗാരരസം മന്ദരപർവതമായും രൂപമെടുത്ത്, കാമദേവൻ തന്നെ തന്റെ കൈകളാൽ ആ സമുദ്രത്തെ കടയുന്നുവെന്നിരിക്കട്ടെ -

ഭോ:

എഹി ബിധി ഉപജൈ ലച്ഛി ജബ് സുന്ദരതാ സുഖ് മുല്,
തദപി സകോച സമേത് കബി കഹഹിം സീയ സമതുല്. (247)

അങ്ങനെ കടഞ്ഞുണ്ടാവുന്ന സുന്ദരതയുടേയും ആനന്ദത്തിന്റേയും മൂലമായ ലക്ഷ്മിയെക്കൂടി കവി തയക്കത്തോടുകൂടി മാത്രമേ സീതയ്ക്കു സമമാണെന്ന് പറയുള്ളൂ. (247)

ചൗ:

ചലീ സംഗ് ലൈ സഖിം സയാനീ -
ഗാവത് ഗീത് മനോഹര് ബാനീ,
സോഹ് നവല് തനു സുന്ദര് സാരീ -
ജഗത് ജനനി അതുലിത് ഛബി ഭാരീ.

1

ഭുഷൻ സകൽ സുദേസ് സുഹൃദ്
അംഗ് അംഗ് രചി സഖിൻഹ് ബനാഹ്,
രംഗ്ഭുമി ജബ് സിത് പഗു ധാരീ -
ദേവി രൂപ് മോഹേ നർ നാരി.

2

ഹരഷി സുരൻഹ് ദുർഭുഭീ ബജാഹു -
ബർഷി പ്രസുന് അപ്ഹരാ ഗാഹു,
പാനി സരോജ് സോഹ് ജയമാലാ -
അവചദ് ചിതാഹ് സകൽ ഭുആലാ.

3

സീത് ചകിത് ചിത് രാമ്ഹി ചാഹാ -
ഭാഹ് മോഹ്ബസ് സബ് നർനാഹാ,
മുനി സമീപ് ദേവേ ദൊള ഭാഹു -
ലഗേ ലലകി ലോചന് നിധി പാഹു.

4

സീതയുടെ സമർഥകളായ സഖികൾ മധുരമായി പാട്ടുപാടിക്കൊണ്ട് അവളെ രംഗഭുമിയിലേയ്ക്ക് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. മനോഹരമായ സാരി അവളുടെ യുവശരീരത്തെ അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. ജഗജ്ജനനി അവളുടെ മികച്ച സൗന്ദര്യത്തിൽ തുലനയില്ലാത്തവളായിരുന്നു. എല്ലാ വിധത്തിലുള്ള ആഭരണങ്ങളും അതാതു സ്ഥാനങ്ങളിൽ ഭംഗിയായി അണിയപ്പെട്ടിരുന്നു. ഓരോ അംഗവും അത്യന്തം ശ്രദ്ധയോടെ അവളുടെ സഖികളാൽ അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. സീത മഞ്ചത്തിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും ഒരുപോലെ അവളുടെ രൂപത്തെകണ്ട് മോഹിതരായി. ദേവകൾ ആനന്ദത്തോടെ ദുർഭുഭികൾ മുഴക്കി. അപ്സരസ്ത്രീകൾ ഗാനങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ട് പുഷ്പമാരി പൊഴിഞ്ഞു. അവളുടെ താമരക്കൈകളിൽ ജയമാല തിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവൾ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരേയും വേഗത്തിൽ ഒന്നു കണ്ണോടിച്ചു. സീത ആതങ്കം നിറഞ്ഞ മനസ്സോടെ രാമനെ കാണാൻ ആഗ്രഹിച്ചു. എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും അവളെക്കണ്ട് മോഹവശരായി. അവൾ രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും മുനിയുടെ അടുത്ത് ഇരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ടു. അവളുടെ കണ്ണുകൾ അത്യാഗ്രഹത്തോടെ നിധി കിട്ടിയ പോലെ അവരുടെ മേൽ പതിഞ്ഞു.

ദോ:

ഗുർജന് ലാജ് സമാജു ബഡ് ദേഖി സീത് സകുചാപനീ,
ലാഗി ബിലോകന് സഖിൻഹ് തന് രഘുബീർഹി ഉര് ആനി. (248)

ഗുരുജനങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ സഹജമായ ലജയോടെ, വലിയൊരു ജന സമാജത്തെ കണ്ട് സീത സ്വയം കുറുകിപ്പോയി. രഘുവരനെ തന്റെ മനസ്സിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ട് അവൾ തന്റെ സഖികളുടെ നേരെ നോക്കി.(248)

ചൗ:

രാമ് രൂപ് അരു സിത് ഛബി ദേഖോ -
നര് നാരിൻഹ് പരിഹരീം നിമേഷോ,
സോച്ഹിം സകല് കഹത് സകുചാഹിം -
ബിധി സന് ബിനയ് കരഹിം മന് മാഹിം. 1

ഹരു ബിധി ബേഗി ജനക് ജഡതാഹു -
മതി ഹമാരീ അസി ദേഹി സുഹാഹു,
ബിനു ബിചാര് പനു തജി നര്നാഹു -
സീത് രാമ് കര് കരെ ബിബാഹു. 2

ജഗു ഭല് കഹിഹി ഭാവ് സബ് കാഹു -
ഹര് കീൻഹോം അന്തഹു് ഉര് ദാഹു,
എഹിം ലാലസാഹു മഗന് സബ് ലോഗു -
ബരു സാഹുവരോ ജാനകീ ജോഗു . 3

തബ് ബന്ദീജന് ജനക് ബൊലാഏ -
ബിരിദാവലീ കഹത് ചലീ ആഏ,
കഹ് നൃപ് ജാഇ കഹഹു പന് മോരാ -
ചലേ ഭാട് ഹിയഹുഹരഷു ന മോരാ. 4

ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തേയും സീതയുടെ ലാവണ്യത്തേയും കണ്ട് പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും അവരുടെ കൺപോളകളെ അടയ്ക്കുവാൻ മറന്നു. എല്ലാവരും മനസ്സിൽ സങ്കോചപ്പെട്ടു. പക്ഷേ സംസാരിയ്ക്കുവാൻ മടിച്ചു. അവർ മനസ്സിൽ ബ്രഹ്മാവിനോട് പ്രാർഥിച്ചു: “ഹേ സൃഷ്ടികർത്താവേ, ജനകന്റെ മൂഢതയെ വേഗം അകറ്റി അദ്ദേഹത്തിന് ഞങ്ങളുടേതു പോലുള്ള ശരിയായ ബുദ്ധിയെ കൊടുത്താലും. അങ്ങനെ അദ്ദേഹം തന്റെ

ശപഥത്തെ സങ്കോചം കൂടാതെ തൃജിച്ച് സീതയെ ശ്രീരാമൻ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കട്ടെ. ലോകം അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി നന്നായി ഭാവിയ്ക്കും. ഈ അഭിപ്രായം എല്ലാവർക്കും സമ്മതവുമായിരിയ്ക്കും. ത്വരിച്ച് അദ്ദേഹം തന്റെ മൃഗഭവത്തിൽ ഉറച്ചു നില്ക്കുന്നതായാൽ അവസാനം അദ്ദേഹത്തിന് വ്യസനിയ്ക്കേണ്ടിവരും. ശ്യാമവർണ്ണനായ വരൻ ജാനകിയ്ക്ക് യോജിച്ചവനാണെന്ന ഉത്തമമായ ഭാവം എല്ലാവർക്കും ഉണ്ട്.” അപ്പോൾ ജനകൻ വന്ദിമാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി. ആവരും അവന്റെ വംശത്തെ പ്രശംസിച്ചു കൊണ്ട് വന്നു. രാജാവ് പറഞ്ഞു: “നിങ്ങൾ പോയി എന്റെ ശപഥത്തെപ്പറ്റി വിളംബരപ്പെടുത്തുവിൻ.” അവർ ഉടനെത്തന്നെ തങ്ങളുടെ ജോലി ചെയ്യാൻ പുറപ്പെട്ടു. ആവരുടെ മനസ്സിൽ ഒട്ടും സന്തോഷമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

ദോ:

ബോലേ ബന്ദി ബചന് ബർ സുനഹു സകല് മഹിപാല്,
പന് ബിദേഹ് കർ കഹഹിം ഹമ് ഭുജാ ഉറാഇ ബിസാല്. (249)

പിന്നെ വന്ദികൾ മര്യാദയോടെ ഈവിധം പറഞ്ഞു: “എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും കേൾക്കുവിൻ. ഞങ്ങളുടെ നീണ്ട കൈകളുയർത്തി ഞങ്ങൾ വിദേഹ രാജാവിന്റെ ശപഥത്തെ അറിയിയ്ക്കുന്നു.” (249)

ചൗ:

ഭൂപ് ഭുജബലു ബധു സിവ്ധനു രാഹു —
ഗരുഅ കറോർ ബിദിൽ സബ് കാഹു,
രാവനു ബാനു മഹാഭട് ഭാരേ—
ദേഖി സരാസന് ഗവഹിം സിധാരേ. 1

സൊഇ പുരാതീ കോദണ്ഡു കറോരാ —
രാജ് സമാജ് ആജു ജൊഇ തോരാ,
ത്രിഭുവന് ജയ് സമേത് ബൈദേഹീ —
ബിന്ഹിം ബിചാർ ബരഇ ഹബി തേഹീ. 2

സുനി പന് സകല് ഭൂപ് അഭിലാഷേ —
ഭട്മാനീ അതിസയ് മന് മാഖേ,
പരികർ ബാധി ഉറേ അകുലാഇ —
ചലേ ഇഷ്ടദേവന്ഹ് സിർ നാഇ. 3

തമകി താകി തകി സിദ്ധനു ധർഹിം -
ഉറു ന കോടി ഭാതി ബലു കരഹിം,
ജിൻഹ് കേ കചു ബിചാരു മന് മാഹിം -
ചാപ് സമീപ് മഹീപ് ന ജാഹിം.

4

“രാജാക്കന്മാരുടെ ഭുജബലമെന്നത് ചന്ദ്രനെപ്പോലെയും, ശിവന്റെ ധനുസ്സ് രാഹുവിനെപ്പോലെയുമാണ്. അത് അതിഭാരമുള്ളതും കഠോരമായതും മാണെന്നത് എല്ലാവരും അറിയുന്നതാണ്. രാവണൻ, ബാണാസുരൻ മുതലായ വലിയ വലിയ യോദ്ധാക്കളെല്ലാം കൂടി വില്ലിനെ കണ്ടതും ശബ്ദിതാതെ തിരിച്ചുപോയി. ആ കിടക്കുന്ന കഠോരമായ ശിവധനുസ്സിനെ ഇന്ന് ഈ രാജസഭയിൽ ആർ മുറിയ്ക്കുന്നവോ, അയാളെ വൈദ്യേഹിയാതൊരു മടിയും കൂടാതെ തീർച്ചയായും വരിയ്ക്കുകയും അയാൾ മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും ജയിയ്ക്കുകയും ചെയ്യും.” ശപഥത്തെ കേട്ട് എല്ലാ രാജാക്കന്മാർഗ്ഗം അഭിലാഷമുണ്ടായി. തങ്ങളുടെ ശൗര്യത്തിൽ അഭിമാനിച്ചിരുന്നവർ അത്യന്തം രോഷാകുലരായി. ആരയെ മുറുകെ കെട്ടിക്കൊണ്ട് തങ്ങളുടെ ഇഷ്ടദൈവങ്ങളെ തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട്, അവർ അക്ഷമരായി എഴുന്നേറ്റ് മുന്നോട്ടു പോയി. അവർ ശിവധനുസ്സിനെ കോപത്തോടെ നോട്ടമിട്ട് തങ്ങളുടെ സർവശക്തിയുമുപയോഗിച്ച് അതിനെ പൊക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. പക്ഷേ ധനുസ്സ് അനങ്ങിയില്ല. ബുദ്ധിമാന്മാരായ രാജാക്കന്മാർ അതിനെ അണുക്കുകകൂടി ചെയ്തില്ല.

ഭാ:

തമകി ധരഹിം ധനു മുഡ് നൃപ് ഉറു ന ചല്ഹിം ലജാഇ,
മനഹും പാഇ ഭദ് ബാഹുബലു അധികു അധികു ഗരുആഇ. (250)

മുഹൂർത്തമായ രാജാക്കന്മാർ രോഷത്തോടെ അതിനെ പൊക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. അത് അനങ്ങിയില്ലെന്നു കണ്ട് ലജ്ജിതരായി പിന്തിരിഞ്ഞു. ആത് ഓരോ രാജാവിന്റേയും ബലത്തെ വലിച്ചെടുത്ത് അതിന്റെ ഭാരം അധികമാകുന്നുവോ എന്നു തോന്നുമാറിരുന്നു. (250)

ചൗ:

ഭൂപ് സഹസ് ദസ് ഏക്ഹി ബാരാ -
ലഗേ ഉറാവന് ടരഇ ന ടാരാ,
ഡഗഇ ന സംഭു സരാസനു കൈസേം -
കാമീ ബിന് സതീ മനു ജൈസേം.

1

സബ്ബ് നൃപ് ഭൂഘോജോഗു ഉപഹാസി -
ജൈസേം ബിനു ബിരാഗ് സംന്യാസി,
കീർത്തി ബിജയ് ബീരതാ ഭാരീ -
ചലേ ചാപ് കർ ബർബസ് ഹാരി. 2

ശ്രീഹത് ഭൂഘോഹാരി ഹിയ് രാജാ -
ബൈനേ നിജ് നിജ് ജാതു സമാജാ,
നൃപൻഹ് ബിലോകി ജനക് അകുലാനേ -
ബോലേ ബചന് രോഷ് ജനു സാനേ. 3

ദീപ് ദീപ് കേ ഭൂപതി നാനാ -
ആഘ സുനി ഹമ് ജോ പനു റാനാ,
ദേവ് ദനുജ് ധരി മനുജ് സരീരാ -
ബിപുല് ബീർ ആഘ രന്ധീരാ. 4

പതിനായിരം രാജാക്കന്മാർ ഒന്നിച്ചു ചേർന്ന് അതിനെ പൊക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. അതിനെ അനക്കുവാനുള്ള അവരുടെ എല്ലാ ശ്രമവും വിഫലമായി. കാമാസക്തനായവന്റെ വാക്കുകളാൽ സാധിയായ ഒരു സ്ത്രീയുടെ മനസ്സ് വഴങ്ങാതിരിയ്ക്കുന്നതുപോലെ ശംഭുവിന്റെ ധനുസ്സ് അനങ്ങിയില്ല. വൈരാഗ്യമില്ലാത്ത സന്യാസിയെപ്പോലെ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും പരിഹാസപാത്രമായി. അവർ തങ്ങളുടെ കീർത്തിയേയും, പ്രതാപത്തേയും മികച്ച ശൗര്യത്തേയും ധനുസ്സിന് അടിയറവെച്ചുകൊണ്ട് പിന്തിരിഞ്ഞു. കുഴപ്പവും നിരാശയും നിറഞ്ഞ മനസ്സോടെ രാജാക്കന്മാർ അവരുടെ സമൂഹത്തിനിടയിൽ ചെന്നിരുന്നു. ഈവിധം വ്യാകുലരായ രാജാക്കന്മാരെ കണ്ട് ജനകരാജാവ് അക്ഷമനായി എഴുന്നേറ്റ് കോപത്തോടെ യെന്നപോലെ പറഞ്ഞു: “എന്റെ ശപഥത്തെ കേട്ട് ലോകത്തിന്റെ പല ഭാഗങ്ങളിൽനിന്നും അനവധി രാജാക്കന്മാർ ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ട്. ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും മനുഷ്യരൂപത്തിലും മറ്റു പല രണധീരന്മാരും വീരന്മാരും ഇവിടെ കൂടിയിട്ടുണ്ട്.”

ദോ:
കുഅരി മനോഹർ ബിജയ് ബധി കീർത്തി അതി കമനീയ്,
പാവനിഹാർ ബിരഞ്ചി ജനു രചെള ന ധനു ദമനീയ്. (251)

“ഒരു സുന്ദരിയായ വധു, വമ്പിച്ച വിജയം, വലിയ കീർത്തി ഇവയാണ് സമ്മാനങ്ങൾ. പക്ഷേ ബ്രഹ്മാവ് ഇനിയും ഈ വില്ലിനെ മുറിച്ച് സമ്മാനങ്ങളെ വിജയിക്കാൻ പ്രാപ്തനായ മനഷ്യനെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടില്ലെന്നാണ് തോന്നുന്നത്.” (251)

ചൗ:

കഹഹു കാഹി യഹു ലാഭു ന ഭാവാ -
കാഹു ന സങ്കർ ചാപ് ചഡാവാ,
രഹള ചഡാളബ് തോർബ് ഭാഹു -
തിലു ഭരി ഭുമി ന സകേ ഛഡാഹു. 1

അബ് ജനി കൊള മാഖൈ ഭട് മാനീ -
ബീർ ബിഹീന് മഹീ മൈം ജാനീ,
തജ്ഹു ആസ് നിജ് നിജ് ഗുഹ് ജാഹു -
ലിലാ ന ബിധി ബൈദേഹീ ബിബാഹു. 2

സുകൃതു ജാഹു ജതം പനു പരിഹരഹു -
കൃഅരി കുആരി രഹള കാ കരഹു,
ജതം ജന്തെഹു ബിനു ഭട് ഭുബി ഭാഹു -
ത പനു കരി ഹോതെഹു ന ഹസാഹു. 3

ജനക് ബചന് സുനി സബ് നർ നാരീ -
ദേഖി ജാനകിഹി ഭഷ്ട ദുഖാരീ,
മാഖേ ലഖനു കുടില് ഭനു ഭുഹോം -
രദ്പട് ഫർകത് നയന് രിസൗഹോം. 4

“പറയുവിൻ, ആരാണ് ഈ സമ്മാനം വേണ്ടെന്നു വെയ്ക്കുക? പക്ഷേ ആർക്കും വില്ലിനെ ഞാണേറ്റാൻ കൂടി കഴിഞ്ഞില്ല. അതിനെ ഞാണേറ്റുകയോ, മുറിയ്ക്കുകയോ ഇരിയ്ക്കട്ടെ; സഹോദരരേ, നിങ്ങളിൽ ഒരുവന്നു പോലും അതിനെ എള്ളളവുപോലും അനക്കാൻകൂടി കഴിഞ്ഞില്ലല്ലോ? എന്റെ മനസ്സിൽ, ഈ ഭൂമിയിൽ ഒരു വീരനും ഇല്ലെന്നു തോന്നുന്നുവെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞാൽ, സ്വയം വീരന്മാരാണെന്നു അഭിമാനിയ്ക്കുന്നവരാരും തന്നെ ദോഷം വിചാരിയ്ക്കരുത്. ഇനി എല്ലാ ആശകളും വെടിഞ്ഞ് നിങ്ങൾ വീടുകളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു പോകുവിൻ. സീതയുടെ തലയിൽ അവൾക്ക്

വിവാഹം എഴുതീട്ടില്ല. ഞാൻ എന്റെ പ്രതിജ്ഞയെ വെടിഞ്ഞാൽ എന്റെ എല്ലാ സുകൃതവും നിഷ്ഫലമാവും. രാജകുമാരി കുമാരിയായിത്തന്നെ കഴിയണം. ഞാനെന്തു ചെയ്യാനാണ്? ഈ ലോകത്തിൽ വീരന്മാരില്ലെന്ന് മുമ്പേ അറിഞ്ഞിരുന്നാൽ ഈവിധം ഒരു പ്രതിജ്ഞയെടുത്ത് സ്വയം പരിഹാസപാത്രമാവില്ലായിരുന്നു.” ജനകന്റെ വാക്കുകളെ കേട്ട എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും സീതയെ കണ്ട് ദുഃഖിതരായി. പക്ഷേ, ലക്ഷ്മണൻ എരിപൊരി കൊണ്ടു. അവന്റെ പുരിവങ്ങൾ വളഞ്ഞു. ചുണ്ടുകൾ വിറച്ചു. കണ്ണുകൾ അനൽ കക്കി.

ദോ:

കഹി ന സകത് രഘുബീര് ഡര് ലഗേ ബചന് ജനു ബാന്,
നാതു രാമ് പദ് കമല് സിരു ബോലേ ഗിരാ പ്രമാന്. (252)

ജനകന്റെ വാക്കുകൾ ശരം പോലെ തന്റെ ഹൃദയത്തിൽ തറച്ചുവെങ്കിലും, ശ്രീരാമനെ ഭയപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അവന് ഒന്നും തന്നെ പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. എങ്കിലും അവസാനം, ശ്രീരാമന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട്, അവൻ സത്യം നിറഞ്ഞ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു:- (252)

ചൗ:

രഘുബംസിന്ദഹ് മഹു് ജഹു് കൊള ഹോതു -
തെഹി സമാജ് അസ് കഹതു ന കോതു,
കഹീ ജനക് ജസി അനുചിത് ബാനീ -
ബിദ്യമാന് രഘുകുല് മനി ജാനീ 1

സുനഹു ഭാനുകുല് പങ്കജ് ഭാനു -
കഹളു് സുഭാതു ന കചരു അഭിമാനു,
ജൗം തുംഹാരി അനുസാസന് പാവൗം -
കന്ദുക് ഇവ ബ്രഹ്മാണ്ഡ് ഉഠാവൗം. 2

കാചേ ഘട് ജിമി ഡാരൗം ഹോരീ -
സകളം മേരു മുലക് ജിമി തോരീ,
തവ പ്രതാപ് മഹിമാ ഭഗ്വാനാ -
കോ ബാപുരോ പിനാക് പുരാനാ. 3

നാഥ് ജാനി അസ് ആയസു ഹോഊ -
കൗതുക കരതം ബിലോകിഅ സോഊ,
കമല് നാല് ജിമി ചാപ് ചഡാവതം -
ജോജന് സത് പ്രമാന് ലൈ ധാവതം.

4

“രഘുവംശത്തിലെ ആരെങ്കിലും ഒരുവൻ സദസ്സിൽ ഉണ്ടായിരിയ്ക്കെ, രഘുകുലതലകനായ ശ്രീരാമന്റെ ഉപസ്ഥിതിയെ അറിഞ്ഞിട്ടും, ജനകൻ പറഞ്ഞപോലുള്ള അനുചിതമായ വാക്ക് ആരും തന്നെ പറയാൻ ധൈര്യപ്പെടില്ല. (ശ്രീരാമന്റെ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞുകൊണ്ട് അവൻ പറഞ്ഞു:) ഹേ സൂര്യവംശമാകുന്ന താമരപ്പൂവിനെ ആനന്ദപ്പിഴ്ന്ന സൂര്യ! യാതൊരു അഭിമാനവുമില്ലാതെ ഞാൻ സത്യമായി പറയുന്നു: അങ്ങയുടെ സമ്മതമുണ്ടെങ്കിൽ, ഈ ഭൂഗോളത്തെ ഒരു പന്തുപോലെ തൂക്കിയെടുത്ത് പച്ചമണ്ണിനാൽ ചെയ്ത ചട്ടിയെപ്പോലെ ഉടയ്ക്കും. ഹേ ഭഗവാനേ, അങ്ങയുടെ പ്രതാപത്താൽ മേരുപർവതത്തെക്കുടി ഒരു മുളളകിയെപ്പോലെ ഉടയ്ക്കും. പിന്നെ ഈ പഴയ നികൃഷ്ടമായ വില്ല് എന്തുമാത്രമാണ്? ഈവിധം അറിഞ്ഞ്, സ്വാമി, അങ്ങ് എന്നെ കല്പിച്ചാലും, എന്തു വിസ്മയകരമായ കാര്യങ്ങൾ ഞാൻ ചെയ്യുമെന്ന് കണ്ടാലും. ഞാൻ വില്ലിനെ താമരത്തണ്ടെന്ന പോലെ ഞാണേറ്റി അതിനേയും കൊണ്ട് നൂറു യോജന ദൂരം ഓടാം.”

ദോ:

തോരതം ഛത്രക് ദണ്ഡ് ജിമി തവ പ്രതാപ് ബല് നാഥ്,
ജതം ന കരതം പ്രഭു പദ് സപഥ് കര് ന ധരതം ധനു ഭാഥ്. (253)

“അങ്ങയുടെ പ്രതാപത്തിന്റെ ബലത്താൽ അതിനെ നായ്ക്കൂടെ യെന്നപോലെ മുറിയ്ക്കാം. അഥവാ ഞാൻ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ, അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിന്മേലാണയായി, ഇനി ഒരിയ്ക്കലും ഒരു വില്ലിനേയോ ആവനാഴിയേയോ ധരിയ്ക്കില്ല.”

(253)

ചൗ:

ലഖന് സകോപ് ബചന് ജെ ബോലേ -
ഡഗ്മഗാനി മഹി ദിഘജ് ഡോലേ,
സകല് ലോഗ് സബ് ഭൂപ് ഡെരാനേ -
സിയ് ഹിയ് ഹരഷു ജനകു സകുചാനേ.

1

ഗുർ രഘുപതി സബ് മുനി മന് മാഹീം -
മുദിത് ഭാഷ പുനി പുനി പുലകാഹീം,
സയന്ഹീം രഘുപതി ലഖനു നെവാരേ-
പ്രേമ് സമേത് നിക് ബൈറാരേ. 2

ബിസ്വാമിത് സമയ് സുഭ് ജാനീ -
ബോലേ അതി സനേഹ്മയ് ബാനീ,
ഉർഹു രാമ് ഭഞ്ജഹു ഭവ് ചാപാ -
മേക്ഹു താത് ജനക് പരിതാപാ. 3

സുനി ഗുരു ബചന് ചരന് സിരു നാവാ -
ഹരഷു ബിഷാദു ന കഹു ഉർ ആവാ,
റാഡേ ഭാഹു ഉരി സഹജ് സുഭാഷ്ട് -
റവ്നി ജുബാ മുഗ്റാജ് ലജാഷ്ട്. 4

ലക്ഷ്മണൻ ഈവിധം കോപത്തോടെ പറഞ്ഞപ്പോൾ ഭൂമി കുലുങ്ങി; ദിഗ്ഗുജങ്ങൾക്ക് അടിതെറ്റി. സഭ മുഴുവൻ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരുമടക്കം, ഭീതരായി. സീത മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. ജനകൻ ലജ്ജിതനായി. ഗുരുവും, രഘുപതിയും, എല്ലാ മുനിമാരും മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ച് വീണ്ടും വീണ്ടും പുളകിതഗാത്രരായി. ഒരു ആംഗ്യം കൊണ്ട് ശ്രീരാമൻ ലക്ഷ്മണനെ തടുത്ത് തന്റെ അരുകിൽ ഇരുത്തി. അത് ശുഭ അവസരമാണെന്നു കണ്ട് വിശ്വാമിത്രൻ അത്യന്തം വാത്സല്യത്തോടെ പറഞ്ഞു: “ഹേ രാമ, എഴുന്നേല്ക്കൂ. ശിവധനുസ്സിനെ മുറിച്ച്, താത, ജനകന്റെ പരിതാപത്തെ ശമിപ്പിക്കൂ.” ഗുരുവിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട് ശ്രീരാമൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി. അവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ സന്തോഷമോ സന്താപമോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവൻ സഹജമായിത്തന്നെ ഭംഗിയായി എഴുന്നേറ്റു. ആ ഗാഢീര്യം യുവസിംഹത്തെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു.

ദോ:
ഉദിത് ഉദയ്ഗിരി മഞ്ച് പര് രഘുബര് ബാല് പതംഗ്,
ബികസേ സന്ത് സരോജ് സബ് ഹരഷേ ലോചന് ഭൃംഗ്. (254)

കിഴക്കു ദിശയിൽ സൂര്യൻ ഉദിച്ചുപൊങ്ങുന്നതുപോലെ തന്റെ ഉയർന്ന
ആസനത്തിൽനിന്നും രഘുവരൻ എഴുന്നേറ്റപ്പോൾ സാധുക്കളെല്ലാവരും
അനവധി താമരപ്പൂക്കളെന്നപോലെ ആനന്ദിതരായി, അവരുടെ കണ്ണുകൾ
വണ്ടുകളെപ്പോലെ സന്തോഷിച്ചു. (254)

ചൗ:

നൃപൻ ഹേതേരി ആസാ നിസി നാസീ -
ബചന് നഖത് അവലീ ന പ്രകാസീ,
മാനീ മഹിപ് കുമുദ് സകുചാനേ -
കപടീ ഭൂപ് ഉലൂക് ലുകാനേ. 1

ഭക്തേ ബിസോക് കോക് മുനി ദേവാ -
ബരിസ്ഹിം സുമന് ജനാവഹിം സേവാ,
ഗുര് പദ് ബന്ദി സഹിത് അനുരാഗാ -
രാമ് മുനിൻഹ് സന് ആയസു മാഗാ. 2

സഹജ്ഹിം ചലേ സകല് ജഗ് സ്വാമീ -
മത്ത് മഞ്ജു ബര് കുഞ്ജര് ഗാമീ,
ചലത് രാമ് സബ് പൂര് നര് നാരീ -
പുലക് പുരി തന് ഭക്തേ സുഖാരീ. 3

ബന്ദി പിതര് സൂര് സുകൃത് സ്ഭാരേ-
ജം ക്കരു പുന്യ് പ്രഭാതു ഹമാരേ,
തം സിദ്ധനു മൃനാല് കീ നാഹു -
തോരഹു രാമു ഗണേസ് ഗൊസാഹു. 4

രാജാക്കന്മാരുടെ ആശങ്കൾ രാത്രിയെപ്പോലെ മറഞ്ഞുപോയി. അവരുടെ
വീരവാദങ്ങൾ മങ്ങിപ്പോയ നക്ഷത്രങ്ങളെപ്പോലെ മറഞ്ഞു. അഭിമാനി
കളായ രാജാക്കന്മാർ ആമ്പൽപ്പൂക്കളെപ്പോലെ ചുങ്ങിപ്പോയി. ദുഷ്ടരാജാ
ക്കന്മാർ മുങ്ങുകളെപ്പോലെ പതുങ്ങി. മുനിമാരും ദേവന്മാരും ചക്രവാക
പ്പക്ഷിയെപ്പോലെ ശോകരഹിതരായി, തങ്ങളുടെ സേവയെ അറിയിക്കുമാറ്
പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. ഭക്തിയോടെ ഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചു
കൊണ്ട് ശ്രീരാമൻ എല്ലാ മുനിമാരോടും അനുവാദം ചോദിച്ചു. സർവ
ജഗത്തിന്റേയും സ്വാമി മദയാനയെപ്പോലുള്ള സുന്ദരമായ നടയോടെ

മുന്നോട്ടു ചെന്നു. ശ്രീരാമൻ മുന്നോട്ടു ചെല്ലുമ്പോൾ പുരവാസികളായ പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും ആനന്ദം കൊണ്ട് പുളകിതഗാത്രരായി. പിതൃക്കളേയും ദൈവങ്ങളേയും വന്ദിച്ചുകൊണ്ട്, തങ്ങളുടെ സുകൃതങ്ങളെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട്, അവർ പ്രാർഥിച്ചു: “ഞങ്ങൾ എന്തെങ്കിലും പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, ഹേ ഗണേശപ്രഭോ, ശ്രീരാമൻ ശിവധനുസ്സിനെ ഒരു താമരത്തണ്ടെന്നപോലെ മുറിയ്ക്കട്ടെ.”

ദോ:

രാമ്ഹി പ്രേമ് സമേത് ലഖി സഖിൻഹ് സമീപ് ബൊലാഇ,
സീതാ മാതു സനേഹ് ബസ് ബചന് കഹഇ ബിലഖാഇ. (255)

ശ്രീരാമനെ സ്നേഹഭാവത്തോടെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് തന്റെ സഖിമാരെ അടുത്തു വിളിച്ചുകൊണ്ട് സീതയുടെ അമ്മ വാത്സല്യം കാരണം ആശങ്കയോടെ ഈവിധം പറഞ്ഞു: (255)

ചൗ:

സഖി സബ് കൗതുകു ദേഖ്നിഹാരേ-
ജേഇ കഹാവത് ഹിതു ഹമാരേ,
കൊഇ ന ബുദ്ധാഇ കഹ്ഇ ഗുര് പാഹീം -
ഏ ബാലക് അസി ഹര് ഭലി നാഹീം. 1

രാവന് ബാന് ചുആ നഹീം ചാപാ -
ഹാരേ സകല് ഭൂപ് കരി ദാപാ,
സോ ധനു രാജ്കുഅര് കര് ദേഹീം -
ബാല് മരാല് കി മന്ദര് ലേഹീം. 2

ഭൂപ് സയാനപ് സകല് സിരാനീ -
സഖി ബിധി ഗതി കചു ജാതി ന ജാനീ,
ബോലീ ചതുര് സഖി മൃദു ബാനീ -
തേജ്വന്ത് ലഘു ഗനിഅ ന രാനീ. 3

കഹ് കുഭജ് കഹ് സിന്ധു അപാരാ -
സോഷെഇ സുജസു സകല് സംസാരാ,
രബി മണ്ഡല് ദേഖത് ലഘു ലാഗാ -
ഉദയ് താസു തിഭുവന് തമ് ഭാഗാ. 4

“നമ്മുടെ സുഹൃത്തുക്കളെന്നു വിളിയ്ക്കപ്പെടുന്നവർ ഒരു പ്രദർശനയിലെ കാഴ്ചക്കാർ മാത്രമാണ്. ആരും തന്നെ ഗുരുവിനോട്, ആ രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരും ബാലന്മാരാണ്; ആദ്യേഹത്തിന്റെ ഈ നിർബന്ധം നല്ലതിനല്ലെന്ന് പറയുന്നില്ലല്ലോ. രാവണനും ബാണാസുരനും വില്ലിനെ തൊടുകകൂടി ചെയ്തില്ലെന്നും വീരവാദങ്ങൾ മുഴക്കിയ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും തോറ്റുപോയെന്നും അറിഞ്ഞിട്ടും അതേ വില്ലിനെ രാജകുമാരന്റെ കൈയ്യിൽ കൊടുക്കണമെന്ന് പറയുന്നത് എത്രയും വിചിത്രം തന്നെ. അരയന്നക്കുഞ്ഞുകൾക്ക് മന്ദരപർവതത്തെ പൊക്കുവാനാകുമോ? സദ്ബുദ്ധി രാജാവിനെ വിട്ടുകനിരിയ്ക്കുന്നു. സഖിമാരേ, വിധിയുടെ വിധാനം ഒരുവന്ന് അറിയില്ലല്ലോ?” അവളുടെ ഒരു സമർഥമായ സഖി പറഞ്ഞു: “ഹേ റാണീ, തേജസ്വികളെ ലഘുവായി കണക്കാക്കരുത്. കൂടത്തിൽ നിന്നും ജനിച്ച അഗസ്ത്യനും വിശാലമായ സമുദ്രത്തിനും തമ്മിൽ എന്തു ഉപമയാണുള്ളത്? എന്നിട്ടും മുനി അതിനെ കുടിച്ചു വറ്റിച്ചു. ആദ്യേഹത്തിന്റെ കീർത്തി ലോകപ്രസിദ്ധമാണ്. സൂര്യമണ്ഡലം നോക്കാൻ എത്ര ചെറുതായി തോന്നുന്നു. പക്ഷേ അത് ഉദിച്ചതും തന്നെ മൂന്നുലോകങ്ങളിലേയും ഇരുട്ട് മറഞ്ഞുപോകുന്നു.”

ദോ:

മന്ത്ര പരമ് ലഘു ജാസു ബസ് ബിധി ഹരി ഹർ സുർ സർബ്,
മഹാമത്ത് ഗജരാജ് കഹു^ഛ ബസ് കർ അങ്കുസ് ഖർബ്. (256)

“മന്ത്രം എത്ര ചെറുതാണ്. എങ്കിലും അത് ബ്രഹ്മവിഷ്ണുമഹേശ്വരന്മാരേയും മറ്റു ദേവന്മാരേയും അതിന്റെ വശത്താക്കുന്നു. ചെറിയൊരു അങ്കുശം മദമത്തനായ ഗജരാജനെ വശത്താക്കുന്നു.” (256)

ചൗ:

കാമ് കുസുമ് ധനു സായക് ലീൻഹേ -
സകല് ഭുവന് അപനേം ബസ് കീൻഹേ,
ദേബി തജിഅ സംസഉ അസ് ജാനീ -
ഭഞ്ജബ് ധനുഷ് രാമ് സുനു രാനീ.

1

സഖീ ബചന് സുനി ദൈ പർതീതീ -
മിടാ ബിഷാദു ബഡീ അതി പ്രീതീ,

തബ് രാമ്ഹി ബിലോകി ബൈദേഹീ -
സഭയ് ഹൃദയ് ബിന്വതി ജെഹി തേഹീ. 2

മന്ഹീം മന് മനാവ് അകുലാനീ -
ഹോഹു പ്രസന്ന് മഹേസ് ഭവാനീ,
കരഹു സഫല് ആപനി സെവകാഹു -
കരി ഹിതു ഹർഹു ചാപ് ഗരുആഹു. 3

ഗനനായക് ബർദായക് ദേവാ -
ആജു ലഗേം കീൻഹിളു തുഅ സേവാ,
ബാർ ബാർ ബിനതീ സുനി മോരീ -
കരഹു ചാപ് ഗുരുതാ അതി മോരീ. 4

“കാമദേവൻ പുഷ്പധനുസ്സും ശരങ്ങളും ധരിച്ച് സകല ഭുവനത്തേയും തന്റെ വശത്താക്കിയിരിക്കുന്നു. ഇതു മനസ്സിലാക്കി, ഹേ ദേവി, സംശയത്തെ വെടിഞ്ഞാലും. ഹേ റാണി, രാമൻ വില്ലിനെ തീർച്ചയായും മുറിയ്ക്കും, ഞാൻ പറയുന്നു.” സഖിയുടെ വാക്കുകൾ കേട്ട് റാണിയുടെ വിഷാദം നീങ്ങി, ശ്രീരാമന്റെ പേരിൽ അവളുടെ സ്നേഹം അധികരിച്ചു. പിന്നെ വൈദേഹി ശ്രീരാമന്റെ നേർക്ക് നോട്ടമിട്ടുകൊണ്ട് മനസ്സിൽ ഭീതിയോടെ എല്ലാ ദൈവങ്ങളോടും പ്രാർഥിച്ചു. അവൾ തന്റെ മനസ്സിനുള്ളിൽ വ്യാകുലതയോടെ പ്രാർഥിച്ചു: “ഹേ മഹേശ്വര, ഹേ ഭവാനി, പ്രസാദിച്ചാലും. എന്റെ പേരിലുള്ള സ്നേഹംകൊണ്ട് വില്ലിന്റെ ഭാരത്തെ ലഘുവാക്കിക്കൊണ്ട് എന്റെ സേവയെ സഫലമാക്കിയാലും. ഹേ ഗണനായക, ഹേ വരദായക, ഈ ദിവസത്തിനു വേണ്ടിയാണ് ഞാൻ നിന്നെ പൂജിച്ചത്. അതിനാൽ എന്റെ ആവർത്തിച്ചിട്ടുള്ള അപേക്ഷയെ കേട്ട്, വില്ലിന്റെ ഭാരത്തെ അത്യന്തം ലഘുവാക്കി കുറച്ചാലും.”

ദോ:
ദേഖി ദേഖി രഘുബീർ തന് സൂർ മനാവ് ധരി ധീർ,
ഭരേ ബിലോചന് പ്രേമ് ജല് പുലകാവലീ സരീർ. (257)

രഘുവീരന്റെ ശരീരത്തെ വീണ്ടും വീണ്ടും നോക്കിക്കൊണ്ട് ധൈര്യത്തെ വരുത്തിക്കൊണ്ട് സീത ദൈവങ്ങളെ പ്രാർഥിച്ചു. കണ്ണുകളിൽ പ്രേമം കൊണ്ടുള്ള കണ്ണീർ നിറഞ്ഞു. ദേഹം പുളകം കൊണ്ടു. (257)

ചൗ:

നീകേം നിരവി നയന് ഭരി സോഭാ -
പിതു പനു സുമിരി ബഹുരി മനു ചോഭാ,
അഹഹ താത് ദാരൂനി ഹര് റാനീ -
സമുത്ഥത് നഹിം കചു ലാഭു ന ഹാനീ. 1

സചിവ് സഭയ് സിഖ് ദേഹു ന കോഹു -
ബുധ് സമാജ് ബഡ് അനുചിത് ഹോഹു,
കഹ് യനു കുലിസ്ഹു ചാഹി കരോര -
കഹ് സ്യാമല് മൃദുഗാത് കിസോരാ. 2

ബിധി കെഹി ഭാതി ധരും ഉര് ധീരാ -
സിരസ് സുമന് കന് ബേധിഅ ഹീരാ,
സകല് സഭാ കൈ മതി ദൈ ഭോരീ -
അബ് മൊഹി സംഭുചാപ് ഗതി തോരീ. 3

നിജ് ജഡതാ ലോഗൻഹ് പര് ഡാരീ -
ഹോഹി ഹരുഅ രഘുപതിഹി നിഹാരീ,
അതി പരിതാപ് സീയ് മന് മാഹീം -
ലവ് നിമേഷ് ജുഗ് സയ് സമ് ജാഹീം. 4

അവൾ തന്റെ കണ്ണുകൾ നിറയെ ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ ആസ്വദിച്ചു. പിന്നെ അവളുടെ പിതാവിന്റെ ശപഥം അവളുടെ മനസ്സിനെ ക്ഷോഭിപ്പിച്ചു. അവൾ സ്വയം പറഞ്ഞു: “കഷ്ടം! എന്റെ പിതാവ് ഒരു ദാരുണമായ തീരുമാനമാണ് - അതിന്റെ ഫലം ലാഭമോ ഹാനികരമോ എന്നറിയാതെ - എടുത്തിരിയ്ക്കുന്നത്. മന്ത്രിമാർ ഭയമുള്ളവരാണ്. അതിനാലാണ് അവർ അദ്ദേഹത്തിന് നല്ല ഉപദേശം കൊടുക്കാത്തത്. വിദ്വത്സമാജത്തിൽ ഈവിധം നടക്കുന്നത് എത്രയും അനുചിതമാണ്. ഒരു വശത്ത് വജ്രത്തെ ക്കാളും കഠിനമായ വില്പ്, മറുവശത്ത് മൃദുശരീരത്തോടുകൂടിയ ശ്യാമള വർണ്ണനായ കുമാരൻ. ദൈവമേ, എങ്ങനെയാണ് ഞൻ എന്റെ മനസ്സിന്റെ സമനിലയെ നില നിർത്തുക? സിരസ(കടുക്)പുഷ്പത്തിന്റെ മുന്നയാൽ വജ്രത്തെ എങ്ങനെ തുളയ്ക്കാൻ കഴിയും? സഭയിലെ എല്ലാവരുടേയും ബുദ്ധി മന്ദിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ, ഹേ ശിവധനുസ്സേ, എന്റെ ഒരേ ഗതി

നീ മാത്രമാണ്. നിന്റെ ഭാരത്തെ സഭമേൽ വിനിമയം ചെയ്ത്, ശ്രീരാമനെ കണ്ടതും നീ സ്വയം ലഘുവായിത്തീരൂ.” സീതയുടെ മനസ്സിൽ അമിതമായ കുലുക്കമുണ്ടായി. ക്ഷണനേരം നൂറു യുഗങ്ങളെപ്പോലെ തങ്ങി നിന്നു.

ദോ:

പ്രഭുവി ചിത്തതു പുനീ ചിതവ് മഹി രാജത് ലോചന് ലോല്,
ഖേലത് മനസിജ് മീന് ജുഗ് ജനു ബിയു മണ്ഡല് ഡോല്. (258)

ഒരു സമയം പ്രഭുവിനേയും പിന്നെ ഭൂമിയേയും നോക്കിക്കൊണ്ട് അവളുടെ കണ്ണുകൾ ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തിൽ കാമദേവന്റെ രണ്ടു മീനുകൾ കളിയ്ക്കുന്നതുപോലെ, തിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. (258)

ചൗ:

ശിരാ അലിനി മുഖ് പങ്കജ് രോകീ
പ്രഗട് ന ലാജ് നിസാ അവലോകീ
ലോചന് ജലു രഹ് ലോചന് കോനാ
ജൈസേ പരമ കൃപന കര സോനാ 1.

സകുചീ ബ്യാകുലതാ ബഡി ജാനീ
ധരി ധീരജു പ്രതീതി ഉര ആനീ
തന് മന് ബചന് മോര് പനു സാചാ
രഘുപതി പദ് സരോജ് ചിതു രാചാ 2

തൗ ഭഗവാനു സകല് ഉര് ബാസീ
കരിഹി മൊഹി രഘുബര കൈ ദാസീ
ജേഹി കേം ജേഹി പര് സത്യ സനേഹു
സോ തെഹി മിലതു ന കചു സംദേഹു 3

പ്രഭു തന് ചിത്തതു പ്രേമ് തന് റാനാ
കൃപാനിധാന് രാമ് സബു ജാനാ
സിയാഹി ബിലോകി തകെള ധനു കൈസേം
ചിതവ ഗരുരു ലഘു ബ്യാലഹി ജൈസേം 4

തന്റെ താമരപ്പോലുള്ള മുഖത്തിനുള്ളിൽ, തടവിൽ വെക്കപ്പെട്ടപ്പോലെ, വാക്കുകൾ ലജ്ജയെന്ന രാത്രിയുടെ ഭയം കാരണം, പുറത്തു വരാൻ

കൂട്ടാക്കിയില്ല. ഒരു അരുപിശുക്കൻറെ സ്വർണ്ണം അവൻറെ വീട്ടിലെ ഒരു മൂലയിൽ കുഴിച്ചു മുടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു പോലെ, കണ്ണീർ അവളുടെ കൺമുക്കിൽ തങ്ങിനിന്നു. സീത അവളുടെ മനസ്സിലെ അസ്വാസ്ഥ്യത കണ്ട് നാണിച്ചുപോയി. മനസ്സിൽ ധൈര്യത്തെ വരുത്തിക്കൊണ്ട് അവൾ സ്വകാര്യമായി തന്നോടുതന്നെ പറഞ്ഞു - മനസാ വാചാ കർമ്മണാ എൻറെ വ്രതത്തിൽ ആത്മാർത്ഥതയുണ്ടെങ്കിൽ, എൻറെ മനസ്സ് സത്യമായും ശ്രീരാമൻറെ പാദപദ്മങ്ങളിൽ സ്നേഹബദ്ധമാണെങ്കിൽ, സർവ്വ ചരാചരങ്ങളുടെയും ഹൃദയത്തിൽ വസിക്കുന്ന ദൈവം എന്നെ ശ്രീരാമൻറെ കൊത്തടിമയാക്കുമെന്നത് നിശ്ചയമാണ്; എന്തെന്നാൽ ഏതൊരാളുടെ മനസ്സിൽ വേറൊരാളോട് യഥാർത്ഥ പ്രേമമുണ്ടോ, അവരിരുവരും കൂടിച്ചേർക്കപ്പെടുമെന്നതിൽ യാതൊരു സംശയവുമില്ല. പ്രഭുവിന്മേൽ നോട്ടമിട്ടുകൊണ്ട് അവൾ തന്റെ ജീവൻ പണയം വെച്ചായാലും അവനെ പ്രേമിക്കുവാൻ സങ്കല്പമെടുത്തു. ശ്രീരാമൻ, ഗരുഡൻ ഒരു പാവപ്പെട്ട ചെറിയ സർപ്പത്തെ ഉറ്റുനോക്കുന്ന പോലെ, (ശിവ)ധനുസ്സിനെ നോട്ടമിട്ടു.

ഭാഗ:

ലഖൻ ലഖെള രഘുബംസമനി താകെള ഹർ കോദണ്ഡു,
പൂലകി ഗാത് ബോലേ ബചൻ ചരൻ ചാപി ബ്രഹ്മാണ്ഡു. (259)

രഘുകുലതിലകൻ ശിവധനുസ്സിന്മേൽ ദൃഷ്ടി പതിപ്പിച്ചതു കണ്ട് ലക്ഷ്മണൻ പുളകിതഗാത്രനായി, ഭൂമിയെ തന്റെ പാദത്തിന്നടിയിൽ അമർത്തിക്കൊണ്ട് ഈവിധം പറഞ്ഞു: (259)

ചൗ:

ദിസികുഞ്ജർഹു കമർ അഹി കോലാ -
ധർഹു ധരനി ധരി ധീർ ന ഡോലാ,
രാമു ചഹഹി സങ്കർ ധനു തോരാ -
ഹോഹു സജഗ് സുനി ആയസു മോരാ. 1

ചാപ് സമീപ് രാമു ജബ് ആഘ്ര -
നർ നാരിൻഹ് സൂർ സുകൃത് മനാഘ്ര,
സബ് കർ സംസള അരു അഗ്യാനു -
മന് മഹീപൻഹ് കർ അഭിമാനു. 2

ഭൃഗുപതി കേരി ഗർബ് ഗരുആതു -
സുർ മുനിബരന്ദ് കേരി കദരാതു,
സിയ് കർ സോചു ജനക് പചരിതാവ -
രാണിൻദ് കർ ദാരുന് ദുഖ് ദാവ. 3

സംഭു ചാപ് ബഡ് ബോഹിതു പാതു -
ചശേ ജായി സബ് സംഗു ബനാതു,
രാമു ബാഹുബല് സിന്ധു അപാരു -
ചഹത് പാരു നഹിം കൊള കഡ്ഹാരു. 4

“ഹേ ദിഗ്ജങ്ങളെ, ഹേ കുർമമേ, ഹേ സർപ്പരാജ, ഹേ വരാഹമൂർത്തേ, ഭൂമി കുലുങ്ങാത്തവിധം അതിനെ താങ്ങിക്കൊള്ളുവിൻ. ശ്രീരാമൻ ശംഭുവിന്റെ ധനുസ്സിനെ മുറിയ്ക്കുവാൻ ആശിയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ എന്റെ ആദേശത്തെ കേട്ട് സന്നദ്ധരാകുവിൻ.” ശ്രീരാമൻ വില്ലിന്റെ അടുത്തെത്തിയപ്പോൾ, അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും ദൈവങ്ങളേയും തങ്ങളുടെ സുകൃതങ്ങളേയും സ്മരിച്ച് പ്രാർഥിച്ചു. അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന വരുടെയെല്ലാം സംശയങ്ങളും അജ്ഞാനവും, മൂഢരാജാക്കന്മാരുടെ അഭിമാനവും, പരശുരാമന്റെ ഗർവത്തോടുകൂടിയ മിഥ്യാഭിമാനവും, സീതയുടെ ദുർവ്വ്യസനവും, ജനകന്റെ പശ്ചാത്താപവും, റാണിയുടെ ദാരുണമായ ദുഃഖമെന്ന തീയും - എല്ലാം തന്നെ ഒന്നിച്ച് ശ്രീരാമന്റെ ഭുജബലമെന്ന വലിയ തോണിയിൽ കയറി. പക്ഷേ തോണിയെ തുഴയുന്നവൻ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

ദോ:
രാമ് ബിലോകേ ലോഗ് സബ് ചിത്ര് ലിഖേസേ ദേഖി,
ചിതതു സിയ് കൃപായതന് ജാനീ ബികല് ബിസേഷി. (260)

രാമൻ ആദ്യം എല്ലാ സദസ്യരേയും നോക്കി; അവരെ ചിത്രത്തിലെ രൂപങ്ങളെപ്പോലെ അനക്കമില്ലാതെയിരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ടു. പിന്നെ കൃപാലുവായ പ്രഭു സീതയുടെ നേർക്ക് നോട്ടമിട്ടു; അവളെ അത്യന്തം വ്യാകുലയായി കണ്ടു. (260)

ചൗ:
ദേഖീ ബിപുല് ബികല് ബൈദേഹീ -
നിമിഷ് ബിഹാത് കല്ല് സമ് തേഹീ,

തൃഷിത് ബാരി ബിനു ജോ തനു ത്യാഗാ -
മുഷ്ട്കരതു കാ സുധാ തഡാഗാ. 1

കാ ബർഷാ സബ് കൃഷീ സുഖാനേം -
സമയ് ചുകേം പുനി കാ പചരിതാനേം,
അസ് ജിയ് ജാനി ജാനകീ ദേവീ -
പ്രഭു പുലകേ ലഖി പ്രീതി ബിസേഷീ. 2

ഗുർഹി പ്രനാമു മന്ഹി മന് കീൻഹാ -
അതി ലാഘവ് ഉറാതു ധനു ലീൻഹാ,
ദമ്കെള ദാമിനി ജിമി ജബ് ലയതു -
പുനി നദ് ധനു മണ്ഡല് സമ് ഭയതു. 3

ലേത് ചഡാവത് ഖൈംചത് ഗാഡേം -
കാഹു് ന ലഖാ ദേഖ് സബു റാഡേം,
തെഹി ഹന് രാമ് മധ്യ് ധനു തോരാ -
ഭരേ ഭുവന് ധുനി ഘോര് കറോരാ. 4

അവൻ വൈദേഹിയെ അത്യന്തം വ്യാകുലയായി കണ്ടു. ഓരോ നിമിഷവും ഓരോ യുഗം പോലെ അവൾക്ക് കടന്നുപോയി. ദാഹിച്ചവൻ വെള്ളം കിട്ടാതെ മരിച്ചശേഷം അമൃതം നിറഞ്ഞ സമുദ്രം കൊണ്ട് ഏന്തു പ്രയോജനം? വിളയുന്നങ്ങി നശിച്ച ശേഷം മഴകൊണ്ട് ഏന്തു പ്രയോജനം? അവസരം നഷ്ടപ്പെട്ട ശേഷം പശ്ചാത്തപിച്ചിട്ടെന്തു പ്രയോജനം? ഈവിധം മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ട് പ്രഭു ജാനകിയെ നോക്കി. അവളുടെ വിശിഷ്ടമായ പ്രേമത്തെ കണ്ട് പ്രഭു പൂളകിതനായി. അവൻ മനസാ തന്റെ ഗുരുവിനെ വന്ദിച്ച് അതിലാഘവമായി വില്ലിനെ എടുത്തു. അതിനെ കൈയിലെടുത്തപ്പോൾ അത് മിന്നലിനെപ്പോലെ ജ്വലിച്ചു. പിന്നെ അത് ആകാശത്തിൽ ഒരു വൃത്തത്തെപ്പോലെ കാണപ്പെട്ടു. അവനതിനെ കയ്യിലെടുത്തതിനേയും, ഞാണേറ്റിയതിനേയും, മുറുക്കെ വലിച്ചതിനേയും ആരും തന്നെ കണ്ടില്ല. എല്ലാവരും അവൻ വലിച്ച വില്ലുമായി നില്ക്കുന്നതു മാത്രം കണ്ടു. ഉടനെ ശ്രീരാമൻ വില്ലിനെ രണ്ടായി മുറിച്ചു. ഘോരവും കറോരവുമായ ആ ശബ്ദം എല്ലാ ലോകങ്ങളിലും മാറ്റൊലി കൊണ്ടു.

ചരം:

ഭരേ ഭുവന് ഘോർ കറോർ രവ് രബി ബാജി തജി മാരുഗു ചലേ,
ചിക്കർഹിം ദിഗ്ഗജ് ഡോല് മഹി അഹി കോല് കുരുമ് കല്മലേ.
സുർഅസുർ മുനികർ കാന്ദീൻഹേം സകല് ബികല് ബിചാർഹിം,
കോദണ്ഡ് ഖണ്ഡേ ഉ രാമ് തുലസീ ജയതി ബചന് ഉചാർഹിം.

അതിഘോരമായ ശബ്ദം ലോകം മുഴുവൻ നിറഞ്ഞു. സൂര്യന്റെ കുതിരകൾ അവയുടെ വഴിയിൽനിന്നും തെറ്റി ചെന്നു. ദിഗ്ഗജങ്ങൾ ബീരിയിട്ടു. ഭൂമി കുലുങ്ങി. സർപ്പരാജനും (ആദിശേഷൻ), വരാഹവും, കൂർമവും ചാഞ്ചാടി. ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും, മുനിമാരും തങ്ങളുടെ ചെവികൾ കൈകൾകൊണ്ട് അടച്ചു. എല്ലാവരും അതിന്റെ കാരണമെന്തെന്ന് ആലോചിക്കാൻ തുടങ്ങി. തുളസീദാസൻ പറയുന്നു: ശ്രീരാമൻ വില്ലിനെ മുറിച്ചുവെന്ന് അവർ അറിഞ്ഞപ്പോൾ അവർ ജയഘോഷം ചെയ്തു.

സോ:

സങ്കർ ചാപു ജഹാജു സാഗരു രഘുബർ ബാഹുബലു,
ബുഡ് സോ സകല് സമാജു ചഡാ ജോ പ്രഥമഹിം മോഹ് ബസ്. (261)

ശങ്കരന്റെ ധനുസ്സ് തോണിയും, ശ്രീരാമന്റെ ഭുജബലം അതിന്റെ സഹായത്തോടെ കടക്കാനുള്ള സമുദ്രവുമായിരുന്നു. (മുമ്പു പറഞ്ഞ) മോഹവശത്താൽ തോണിയിൽ കയറിയവർ എല്ലാവരും (തോണിയോടു കൂടി) മുങ്ങിമരിച്ചു. (261)

ചൗ:

പ്രഭു ദൊള ചാപ്ഖണ്ഡ് മഹി ഡാരേ-
ദേഖി ലോഗ് സബ് ഭഷ്ട സുഖാരേ,
കൗസിക്രുപ് പയോനിധി പാവന് -
പ്രേമ് ബാരി അവഗാഹു സുഹാവന്. 1

രാമ്രുപ് രാകേസു നിഹാരീ -
ബഡത് ബീചി പുലകാവലി ഭാരീ,
ബാജേ നദ് ഗഹ്ഗഹേ നിസാനാ -
ദേവ്ബധു നാച്ഹിം കരി ഗാനാ. 2

ബ്രഹ്മാദിക് സുർ സിദ്ധ് മുനീസാ -
പ്രഭുഹി പ്രസംസ്ഹി ദേഹി അസീസാ,
ബരിസ്ഹി സുമന് രംഗ് ബഹു മാലാ -
ഗാവ്ഹി കിന്റർ ഗീത് രസാലാ.

3

രഹീ ഭുവന് ഭരി ജയ ജയ ബാനീ -
ധനുഷ്ഭംഗ് ധുനി ജാത് ന ജാനീ,
മുദിത് കഹഹിം ജഹ് തഹ് നർ നാരീ -
ഭജജള രാമ് സംഭുധനു ഭാരീ.

4

പ്രഭു വില്ലിന്റെ രണ്ടു കഷണങ്ങളേയും നിലത്തിട്ടു. അതുകണ്ട് എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചു. വിശ്വാമിത്രമുനി പാവനമായ പ്രേമത്തിന്റെ മധുരവും അഗാധവുമായ സമുദ്രത്തെപ്പോലെ നിന്നിരുന്നു. പൂർണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലുള്ള ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് സമുദ്രത്തിലെ ഉയരുന്ന വേലിയേറ്റം പോലെ മുനി ആനന്ദം കൊണ്ട് പുളകിതഗാത്രനായി. ആകാശത്തിൽ ദുർദ്വഭികളുടെ ശബ്ദം മുഴങ്ങി. ദേവസ്ത്രീകൾ ആടിപ്പാടി. ബ്രഹ്മാവും മറ്റു ദേവന്മാരും, സിദ്ധന്മാരും, മഹർഷിമാരും പ്രഭുവിനെ സ്തുതിക്കുകയും അവനെ ആനുഗ്രഹിച്ച് പല വർണ്ണങ്ങളിലുള്ള പുഷ്പമാലകൾ വർഷിക്കുകയും ചെയ്തു. കിന്നരന്മാർ മധുരമായി ഗാനം ചെയ്തു. ജയഘോഷം ലോകം മുഴുവനും മാറ്റൊലിക്കൊണ്ടു. അതിൽ ധനുസ്സിനെ മുറിച്ചപ്പോഴുണ്ടായ ശബ്ദം കേൾക്കാതായി. എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളിലും പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും സന്തോഷത്തോടെ ശ്രീരാമൻ ശംഭുവിന്റെ ഭാരിച്ച വില്ലിനെ മുറിച്ചുവെന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഭാ:

ബന്ദീ മാഗധ് സുതഗന് ബിരുദ് ബദ്ഹിം മതിധീർ,
കരഹി നിഹാവരി ലോഗ് സബ് ഹയ് ഗയ് ധന് മനി ചീർ. (262)

സുതമാഗധവന്ദിഗണങ്ങൾ സ്തുതികൾ പാടി. യുവവീരന് ദൈവത്തിന്റെ അനുഗ്രഹത്തെ പ്രാർഥിച്ചുകൊണ്ട് ജനങ്ങൾ കൂതിരകളും, ആനകളും, ധനവും, ആഭരണങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും ദാനം ചെയ്തു. (262)

ച:

ത്യാത്ഥി മൃദംഗ് സംഖ് സഹനാഹു -
ഭേരീ ഡോല് ദുർദ്വഭീ സുഹാഹു,

ബാജ്ഹി ബഹു ബാജനേ സുഹാഷ്ട -
ജഹ് തഹ് ജുബതിൻഹ് മംഗല് ഗാഷ്ട. 1

സഖിൻഹ് സഹിത് ഹരഷീ അതി രാനീ -
സുഖത് ധാന് പരാ ജനു പാനീ,
ജനക് ലഹെള സുഖു സോചു ബിഹാഹു -
പൈരത് മകേം മാഹ് ജനു പാഹു. 2

ശ്രീഹത് ഭൃഷ്ട ഭൂപ് ധനു ടുടേ -
ജൈസേം ദിവസ് ദീപ് ഛബി ബുടേ,
സീയ് സുഖ്ഹി ബരനിഅ കെഹി ഭാതീ -
ജനു ചാതകീ പാഹു ജലു സ്വാതീ. 3

രാമ്ഹി ലഖനു ബിലോകത് കൈസേം -
സസിഹി ചകോര് കിസോരകു ജൈസേം,
സതാനന്ദ് തബ് ആയസു ദീൻഹാ -
സീതാ ഗമനു രാമ് പഹി കീൻഹാ. 4

മൃദംഗങ്ങൾ, ശംഖ്, നാദസ്വരം, ഭേരി, ചെണ്ട, മധുരധനിയോടു കൂടിയ ദുംദുഭി, ഇവകൾ ഒന്നിച്ചു മുഴങ്ങി. മറ്റനവധി ദിവ്യങ്ങളായ വാദ്യങ്ങളും വായിക്കപ്പെട്ടു. എല്ലായിടത്തും യുവതികൾ മംഗളഗീതങ്ങൾ പാടി. ഉണങ്ങിക്കിടക്കുന്ന നെൽവിളയ്ക്ക് മഴ പെയ്തപോലെ സഖികളോടുകൂടി റാണി അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. ജനകൻ ഇപ്പോൾ ചിന്തകൾ വെടിഞ്ഞ് നീന്തി ക്ഷീണിച്ചവന് കരയോരമെത്തിയാലെന്നപോലെ തൃപ്തി അനുഭവപ്പെട്ടു. പ്രഭാതമാവുമ്പോൾ ദീപത്തിന്റെ ഒളി മങ്ങുന്നതുപോലെ വില്ലു മുറിഞ്ഞപ്പോൾ രാജാക്കന്മാരുടെ മുഖം വിളറി. ചാതകപ്പിടയ്ക്ക് സ്വാതി നക്ഷത്രത്തിൽനിന്നും ഒരു തുള്ളി വെള്ളം കിട്ടിയാലെന്നപോലെയാണെന്നു സീതയുടെ ആനന്ദം. ചകോരപ്പക്ഷിയുടെ കുഞ്ഞ് ചന്ദ്രനെ ഉറ്റു നോക്കുന്നതുപോലെ ലക്ഷ്മണൻ ശ്രീരാമന്റെ മേൽ തന്റെ നോട്ടമുറപ്പിച്ചു. ശതാനന്ദൻ ആദേശം കൊടുത്തപ്പോൾ സീത രാമന്റെ നേർക്ക് മുന്നേറി.

ഭോ:

സംഗ് സഖീം സുന്ദര് ചതുര് ഗാവഹിം മംഗല് ചാര്,
ഗവനീ ബാല് മരാല് ഗതി സുഷ്മാ അംഗ് അപാര്. (263)

മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്ന സുന്ദരികളും സമർഥകളുമായ സഖി
മാരോടുകൂടി അവർ അരയന്നക്കുഞ്ഞിനെപ്പോലെ, അപാരമായ ഭംഗി
യോടുകൂടി അവർ പതുകെ നടന്നുവന്നു. (263)

ചൗ:

സഖിൻഹ് മധ്യ സിത് സോഹതി കൈസേം -
ഛബിഗന് മധ്യ മഹാഛബി ജൈസേം,
കർ സരോജ് ജയമാല് സുഹാതു -
ബിസ്ബിജത് സോഭാ ജൈഹിം ഛാതു. 1

തന് സകോചു മന് പരമ് ഉഛാഹു -
ഗുഡ് പ്രേമു ലഖി പരതു ന കാഹു,
ജാതു സമീപ് രാമ് ഛബി ദേഖീ -
രഹി ജനു കുഅ്തി ചിത്ര് അവരേഖീ. 2

ചതുർ സഖീം ലഖി കഹാ ബുദ്ധാതു -
പഹിരാവഹു ജയമാല് സുഹാതു,
സുനത് ജുഗല് കർ മാല് ഉഛാതു -
പ്രേമ് ബിബസ് പഹിരാതു ന ജാതു. 3

സോഹത് ജനു ജുഗ് ജലജ് സനാലാ -
സസിഹി സഭീത് ദേത് ജയമാലാ,
ഗാവഹിം ഛബി അവലോകി സഹേലീ -
സിത് ജയമാല് രാമ് ഉര് മേലീ. 4

സൗന്ദര്യത്തിന്റെ മുർത്തികൾക്കിടയിൽ മഹാസുന്ദരമായ മുർത്തിയെന്ന
പോലെ സീത സഖികളുടെ മധ്യത്തിൽ ശോഭിച്ചു. അവർ തന്റെ
കരകമലങ്ങളിൽ ലോകത്തെ മുഴുവൻ ജയിച്ചുപോലുള്ള ശോഭപോലെ
ഭംഗിയുള്ള ജയമാലയെ പിടിച്ചിരുന്നു. അവളുടെ ശരീരം സങ്കോചപ്പെട്ടു
വെങ്കിലും അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ അമിതമായ ഉത്സാഹമുണ്ടായിരുന്നു.
അവളുടെ രഹസ്യമായ പ്രേമത്തെ മറ്റാരും ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നില്ല. ശ്രീരാമന്റെ
അടുത്തുചെന്ന് അവന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് രാജകുമാരി സീത ഒരു
ചിത്രമെന്നപോലെ നിശ്ചലയായി നിന്നു. അവളുടെ ഈ അവസ്ഥയെ
കണ്ട സമർഥയായ ഒരു സഖി അവളെ ഉണർത്തി “സുന്ദരമായ ജയ

മാലയെ വരനെ അണിയിക്കും എന്ന് പറഞ്ഞു. അതു കേട്ട് അവൾ ഇരു കൈകൾ കൊണ്ടും ജയമാലയെ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു. പക്ഷേ പ്രേമപാരവശ്യത്താൽ അതിനെ അണിയിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഈ ദൃശ്യം രണ്ടു താമരപ്പൂക്കൾ തണ്ടുകളോടുകൂടി ഉയർന്ന് ഭിതിയോടെ ചന്ദ്രനെ ജയമാലയണിയിക്കുന്ന പോലെയിരുന്നു. ആ ദൃശ്യം കണ്ട് സഖികൾ പാടാൻ തുടങ്ങി. അപ്പോൾ സീത ജയമാലയെ രാമന്റെ മാറിലണിഞ്ഞു.

സോ:

രഘുബർ ഉദ് ജയമാല ദേവി ദേവ് ബരിസ്ഹിം സുമന്,
സകുചേ സകൽ ഭൃആൽ ജനു ബിലോകി രബി കുമുദ്ഗന്. (264)

രഘുവരന്റെ മാറിൽ ജയമാലയെ കണ്ട് ദേവന്മാർ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. സൂര്യനെ കണ്ട് ആമ്പൽപ്പൂക്കൾ വാടുന്നതു പോലെ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും വിളർത്തു. (264)

ചൗ:

പൂർ അരു ബ്യാമ് ബാജന് ബാജേ -
ഖല് ഭ്രഹേ മലിന് സാധു സബ് രാജേ,
സൂർ കിന്നർ നർ നാഗ് മൂനീസാ -
ജയ് ജയ് ജയ് കഹി ദേഹിം അസീസാ. 1

നാച്ഹിം ഗാവഹിം ബിബുയ് ബധുടീം -
ബാർ ബാർ കുസുമാഞ്ജലി ഹൂടീം,
ജഹ് തഹ് ബിപ്ര് ബേദ്യൂനി കരഹിം -
ബന്ദീ ബിരിദാവലി ഉച്ചർഹീം. 2

മഹി പാതാല് നാക് ജസു ബ്യാപാ -
രാമ് ബരീ സിയ് ഭഞ്ജെ ഉ ചാപാ,
കരഹിം ആരതി പൂർ നർ നാരി -
ദേഹിം നിഹാവരി ബിത്ത് ബിസാരി. 3

സോഹതി സീയ് രാമ് കൈ ജോരീ -
ഹബി സിംഗാരു മനഹൂക് എക് റോരീ,
സഖീം കഹഹിം പ്രഭുപദ് ഗഹു സീതാ -
കർതി ന ചരന് പരസ് അതി ഭീതാ. 4

നഗരത്തിലും ആകാശത്തിലും വാദ്യഘോഷങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ദുഷ്ടന്മാർ വിഷാദം പുണ്ടു; സാധുക്കൾ സന്തോഷിച്ചു. ദേവന്മാരും, കിന്നരന്മാരും, മനുഷ്യരും, നാഗന്മാരും, മഹർഷിമാരും ജയഘോഷം ചെയ്തുകൊണ്ട് ആശീർവദിച്ചു. ദേവസ്ത്രീകൾ ആടിപ്പാടി, വീണ്ടും വീണ്ടും പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. അവിട വിടെ ബ്രാഹ്മണർ വേദപാരായണം ചെയ്തു. വന്ദികൾ സ്തുതികൾ പാടി. ശ്രീരാമൻ ധനുസ്സ് മുറിച്ച് സീതയെ കൈപ്പറ്റിയെന്ന സന്തോഷവാർത്ത ലോകം മുഴുവൻ പരന്നു. പുരജനങ്ങൾ ദീപാരത്തി യെടുത്തു. ഇരുവർക്കും ദൈവാനുഗ്രഹം നേർന്നുകൊണ്ട് ജനങ്ങൾ ധാരാളം ഉപഹാരങ്ങൾ വിതറി. സീതാ-രാമ ജോഡി സൗന്ദര്യവും ശൃംഗാരരസവും ഒന്നുചേർന്ന് മനുഷ്യരൂപമെടുത്തപോലെയിരുന്നു. സഖി കൾ പറഞ്ഞു: “സീതേ, പ്രഭുവിന്റെ പാദങ്ങളെ സ്പർശിക്കൂ.” പക്ഷേ അവൾ ഭയം കാരണം അവന്റെ കാലുകളെ തൊട്ടില്ല.

ഭാഗ്യം:

ഗൗതമ് തിയ് ഗതി സുരതി കരി നഹിം പർസതി പദ് പാനി.

മന് ബിഹസേ രഘുബംസ്മനി പ്രീതി അലൗകിക ജാനി. (265)

ഗൗതമജ്ഞിയുടെ ഭാര്യ അഹല്യയുടെ ഗതിയെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് അവൾ തന്റെ കൈകൾ കൊണ്ട് അവന്റെ പാദങ്ങളെ തൊട്ടില്ല. അവളുടെ അലൗകികമായ പ്രേമത്തെ അറിഞ്ഞ് രഘുവംശമണി മനസ്സിൽ മന്ദഹസിച്ചു. (265)

ചതു:

തബ് സിയ് ദേഖി ഭൂപ് അഭിലാഷേ -

കുർ കപുത് മുഡ് മന് മാഖേ,

ഉരി ഉരി പഹിരി സനാഹ് അഭാഗേ -

ജഹ് തഹ് ഗാല് ബജാവന് ലാഗേ. 1

ലേഹു ഛഡാഇ സിയ് കഹ് കോഇ -

ധരി ബാധഹു നൂപ് ബാലക് ദോഇ,

തോരേം ധനുഷ് ചാഡ് നഹിം സരഇ -

ജീവത് ഹമ്ഹി കുആരി കോ ബരഇ. 2

ജനം ബിദേഹു കഹു കരെ സഹാഇ -

ജീത്ഹു സമർ സഹിത് ദോഇ ഭാഇ,

സാധു ഭൂപ് ബോലേ സുനി ബാനീ -
രാജ്സമാജ്ഹി ലാജ് ലജാനീ.

3

ബലു പ്രതാപു ബീരതാ ബഡാഹു -
നാക് പിനാക്ഹി സംഗ് സിധാഹു,
സൊഹു സുരതാ കി അബു കഹു പാഹു -
അസി ബുധി തൗ ബിധി മുഹ് മസി ലാഹു.

4

അപ്പോൾ ചില രാജാക്കന്മാർ സീതയെ കണ്ട് അവളെ കിട്ടാനാഗ്രഹിച്ചു. ആ ദുഷ്ടരും അധഃപതിതരുമായ മുഡന്മാർ രോഷാകുലരായി. ഓരോരുത്തരായി തങ്ങളുടെ ആസനങ്ങളിൽനിന്നും എഴുന്നേറ്റ് ആയുധങ്ങളെ അണിഞ്ഞുകൊണ്ട് ആ ഭാഗ്യഹീനന്മാർ പിതറ്റാൻ തുടങ്ങി. ഒരുവൻ പറഞ്ഞു: “സീതയെ കടത്തിക്കൊണ്ടു പോകുവിൻ. രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരേയും പിടിച്ച് ബന്ധനസ്ഥരാക്കുവിൻ. വില്ല് മുറിച്ചതുകൊണ്ട് യാതൊരു പ്രയോജനവുമില്ല. ഞങ്ങൾ ജീവിച്ചിരിയ്ക്കുമ്പോൾ വേറെ ആരാണ് അവളെ വിവാഹം കഴിയ്ക്കുക? ജനകൻ അവരെ സഹായിയ്ക്കാൻ വന്നാൽ അയാളേയും യുദ്ധം ചെയ്ത് രണ്ടു സഹോദരന്മാർ സഹിതം തോല്പിയ്ക്കുവിൻ.” ഈ വാക്കുകളെ കേട്ട നല്ല രാജാക്കന്മാർ പറഞ്ഞു: “ഈ രാജസമൂഹത്തെ അണുകുവാൻ ലജ്ജ തന്നെ ലജ്ജിയ്ക്കുന്നു. നിങ്ങളുടെ ബലം, പ്രതാപം, വീരത, ബഹുമാനം എല്ലാം തന്നെ വില്ലിനോടുകൂടി പോയിക്കഴിഞ്ഞു. നിങ്ങൾ അതേ ശൂരതയെത്തന്നെയാണോ പിരാകുന്നത്, അഥവാ വേറെ എവിടെനിന്നെങ്കിലും പുതിയതായി സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ടോ? നിങ്ങളുടെ ഇതുപോലുള്ള മനോവിചാരം കാരണമാണ് ദൈവം നിങ്ങളുടെ മുഖങ്ങളെ കറുപ്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്.

ഭോ:

ദേഖ്ഹു രാമ്ഹി നയന് ഭരി തജി ഇരിഷാ മദു കോഹു.

ലഖന് രോഷു പാവകു പ്രബല് ജാനി സലദ് ജനി ഹോഹു. (266)

“അതിനാൽ അസുയയും, മദവും, കോപവും വെടിഞ്ഞ് ശ്രീരാമനെ കണ്ണുകൾകൊണ്ട് ആസ്വദിയ്ക്കുവിൻ. ലക്ഷ്മണന്റെ പ്രബലമായ രോഷാഗ്നിയെ അറിഞ്ഞ് വെറുതെ പാറ്റകളെപ്പോലെ എരിഞ്ഞു നശിയിക്കേണ്ട.”(266)

ചൗ:

ബൈനതേയ് ബലി ജിമി ചഹ് കാഗു -
ജിമി സസു ചഹൈ നാഗ് അരി ഭാഗു,
ജിമി ചഹ് കുസല് അകാരന് കോഹി -
സബ് സമ്പദാ ചഹൈ സിവദ്രോഹി. 1

ലോഭീ ലോലുപ് കല് കീരതി ചഹനു -
അകലങ്കതാ കി കാമീ ലഹനു,
ഹരി പദ് ബിമുഖ് പരമ് ഗതി ചാഹാ -
തസ് തുഹാര് ലാലചു നര്നാഹാ. 2

കോലാഹലു സുനി സീയ് സകാനീ -
സഖീം ലവാതു ഗനു ജഹ് രാനീ,
രാമു സുഭായ് ചലേ ഗുരു പാഹീം -
സിയ് സനേഹു ബര്നത് മന് മാഹീം. 3

രാനിൻഹ് സഹിത് സോച്ബസ് സീയാ -
അബ് ധനം ബിധിഹി കാഹ് കര്നീയാ,
ഭുപ് ബചന് സുനി ഇത് ഉത് തക്ഹീം -
ലഖനു രാമ് ഡര് ബോലി ന സകഹിം. 4

ഒരു കാക്ക ഗരുഡന്റെ ഭാഗത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോലെ, ഒരു മൂയൽ സിംഹത്തിന്റെ ഭാഗത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോലെ, യാതൊരു കാരണവും കൂടാതെ ക്രോധിക്കുന്ന ഒരുവൻ സുഖത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോലെ, ശിവന്റെ ശത്രു എല്ലാ സമ്പത്തുകളേയും ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോലെ, ലോഭിയും കൊതിയനുമായ ഒരുവൻ സത്കീർത്തിയെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോലെ, കാമലമ്പടൻ നിഷ്കളങ്കതയെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോലെ, ഹരിയുടെ പാദങ്ങളിൽ വിമുഖനായവൻ പരമഗതിയെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോലെ, ഹേ രാജാക്കന്മാരേ, നിങ്ങളുടെ ആഗ്രഹവും അതേപോലെയാണ്.” ഈ കോലാഹലം കേട്ട് സീത ഭീതയായി. അവളുടെ സഖികൾ അവളെ റാണിയുടെ അടുക്കലേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോയി. സീതയുടെ സ്നേഹത്തെ മനസ്സിൽ വാഴ്ത്തിക്കൊണ്ട് ശ്രീരാമൻ തന്റെ ഗുരുവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. റാണിമാരും സീതയും ഉൽക്കണ്ഠിതരായി. ഇനി ദൈവം എന്താണാവോ

വിധിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത് എന്നവർ ഭാവിച്ചു. രാജാക്കന്മാരുടെ വാക്കുകളെ കേട്ട് ലക്ഷ്മണൻ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും നോക്കി. രാമനെ പേടിച്ച് അവൻ ഒന്നും പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ദോ:

അരുന് നയന് ഭൂകുടി കുടില് ചിത്വന് ഭൂപന്ഥ് സകോപ്,
മനഹും മത്ത് ഗജ്ഗന് നിരഖി സിംഘ്കിസോര്ഹി ചോപ്. (267)

തുടുത്ത കണ്ണുകളോടും വളഞ്ഞ പുരിവങ്ങളോടും കൂടി അവൻ രാജാക്കന്മാരെ നോട്ടമിട്ടു. അത് ഒരുകൂട്ടം കാട്ടു മദയാനകളെ ഒരുയുവ സിംഹം അക്രമിയ്ക്കാൻ ഇച്ഛിയ്ക്കുന്നതുപോലെയിരുന്നു. (267)

ചൗ:

ഖര്ബരു ദേഖി ബികല് പൂര് നാരീം -
സബ് മിലി ദേഹിം മഹീപന്ഥ് ഗാരീം,
തെഹിം അവസര് സുനി സിവ് ധനു ഭംഗാ -
ആയള ഭൂഗുകുല കമല് പതംഗാ. 1

ദേഖി മഹീപ് സകല് സകുചാനേ -
ബാജ് ത്വപദ് ജനു ലവാ ലുകാനേ,
ഗൗരി സരീര് ഭൂതി ഭല് ഭ്രാജാ -
ഭാല് ബിസാല് ത്രിപുണ്യ ബിരാജാ. 2

സീസ് ജടാ സസിബദനു സുഹാവാ -
രിസ്ബസ് കചുകുക് അരുന് ഹൊതു ആവാ,
ഭൂകുടീ കുടില് നയന് രിസ് രാതേ -
സഹജ്ഹൂ ചിത്വത് മനഹൂരിസാതേ. 3

ബൃഷഭ് കസ് ഉര് ബാഹു ബിസാലാ -
ചാരു ജനൈ മാല് മുഗ്ഛാലാ,
കടി മുനിബസന് തുന് ദുതു ബാഘേം -
ധനു സര് കര് കുഠാരു കല് കാഘേം. 4

കോലാഹലം കേട്ട് നഗരത്തിലെ സ്ത്രീകൾ വ്യാകുലരായി. എല്ലാവരുംകൂടി രാജാക്കന്മാരെ ശപിയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. അതേ സമയം ധനുസ്സ് മുറിച്ചെന്ന വാർത്ത കേട്ട് ഭൂഗുകുലമാകുന്ന താമരപ്പൂവിന് സൂര്യനെന്നപോലെയുള്ള

പരശുരാമമഹർഷി അവിടെ എത്തി. റാഞ്ചാൻ വരുന്ന പരുന്തിനെ കണ്ട് ചുങ്ങിപ്പോകുന്ന ചെറിയ പക്ഷിയെപ്പോലെ അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടതും രാജാക്കന്മാരെല്ലാവരും ഭയന്നു ചുരുങ്ങു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വെളുത്ത ശരീരത്തിൽ വിഭൂതി ശോഭിച്ചിരുന്നു. പരന്ന നെറ്റിയിൽ ത്രിപുണ്ഡ്രം (മൂന്നു വരി വിഭൂതി) വിരാജിച്ചിരുന്നു. ശിരസ്സിൽ ജടയോടും ചന്ദ്രനെപ്പോലുള്ള സുന്ദരമായ മുഖം ക്രോധത്താൽ അല്പം തുടുത്തുകൊണ്ട്, വളഞ്ഞ പുരിവങ്ങോടും, കണ്ണുകൾ രോഷത്താൽ തുടിച്ചുകൊണ്ട്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹജമായ നോട്ടം അദ്ദേഹം വലിയ കോപത്തിലാണെന്ന ധാരണയുണ്ടാക്കിയിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് കാളയെപ്പോലുള്ള ബലമുള്ള ചുമലുകളും, വിരിഞ്ഞ മാറിടവും, നീണ്ട കൈകളുമുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഭംഗിയുള്ള പൂണുലും, ജപമാലയും, മാന്തോലും ധരിച്ചിരുന്നു. അരയിൽ മുനിമാരുടെ വസ്ത്രവും പിമ്പുറത്ത് രണ്ട് ആവനാഴികളും, കൈകളിൽ വില്ലും ശരങ്ങളും, തോൾ പുറത്ത് മഴുവും ധരിച്ചിരുന്നു.

ദോ:

സാന്ത് ബേഷു കർന്നീ കറിന് ബരനി ന ജാഇ സരൂപ്,
ധരി മുനിതനു ജനു ബീർ രസു ആയള ജഹ് സബ് ഭൂപ്. (268)

സാധുക്കളുടെ വേഷമണിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിലും, അദ്ദേഹത്തിന് അതിക്രൂര കർമ്മങ്ങളുടെ ചരിത്രം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവം വർണ്ണിക്കാനാവാത്തതാണ്. അത് വീരരസം മുനിയുടെ രൂപമെടുത്ത് വന്നപ്പോലെയിരുന്നു. അദ്ദേഹം രാജാക്കന്മാർ കൂടിയിരുന്ന സ്ഥലത്തെത്തി. (268)

ചൗ:

ദേഖത് ഭൃഗുപതി ബേഷു കരാലാ -
ഉറേ സകല് ഭയ് ബികല് ഭൃആലാ,
പിതു സമേത് കഹി കഹി നിജ് നാമാ -
ലഗേ കരന് സബ് ദണ്ഡ് പ്രനാമാ. 1

ജെഹി സുഭായ് ചിതവ്ഹി ഹിതു ജാനീ -
സോ ജാനഇ ജനു ജാഇ ഖുടാനീ,
ജനക് ബഹോരി ആഇ സിരു നാവാ -
സീയ് ബൊലാഇ പ്രനാമു കരാവാ. 2

ആസിഷ് ദീൻഹി സഖീം ഹരഷാനീം -
നിജ് സമാജ് ലൈ ഗുഹുനം സയാനീം,
ബിസാമിത് മിലേ പുനി ആഹു -
പദ് സരോജ് മേലേ ദൊള ഭാഹു.

3

രാമു ലഖനു ദസരഥ് കേ ഡോടാ -
ദീൻഹി അസീസ് ദേഖി ഭല് ജോടാ,
രാമ്ഹി ചിതതു രഹേ മകി ലോചന് -
രൂപ് അപാര് മാര് മദ് ലോചന്.

4

പരശുരാമന്റെ ഭയങ്കരമായ വേഷത്തെ കണ്ട് രാജാക്കന്മാരെല്ലാവരും വ്യാകുലതയോടെ എഴുന്നേറ്റു. ഓരോരുത്തരും തന്റേയും പിതാവിന്റേയും പേർ പറഞ്ഞ് അദ്ദേഹത്തിന്നു മുമ്പിൽ വീണ് നമസ്കരിച്ചു. അദ്ദേഹം ഒരുവനെ സഹജമായി സൗഹൃദഭാവത്തോടെ നോക്കിയെങ്കിലുംകൂടി അവൻ തന്റെ അവസാനം അടുത്തുവെന്ന് വിചാരിച്ചു. പിന്നെ ജനകൻ വന്ന് അദ്ദേഹത്തെ തലവണങ്ങി; സീതയെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവളെ കൈമാറ് മുന്നിയെ തൊഴിയിച്ചു. അദ്ദേഹം അവളെ അനുഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ അവളുടെ സഖിമാർ സന്തോഷിച്ചു. പിന്നെ അവർ അവളെ മറ്റു സ്ത്രീകൾ ഇരിയ്ക്കുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോയി. അടുത്തതായി വിശ്വാമിത്രൻ വന്ന് അദ്ദേഹത്തെ കണ്ട് രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, അവർ ദശരഥരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരായ രാമനും ലക്ഷ്മണനുമെന്നെന്ന് പറഞ്ഞു. നല്ല ചേർച്ചയുള്ള ജോഡികളെ കണ്ട് അദ്ദേഹം അവരെ ആനുഗ്രഹിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ, കാമദേവന്റെ ഗർവത്തേയും കൂടി അടക്കുന്ന ശ്രീരാമന്റെ അപാരമായ സൗന്ദര്യത്തിൽ ലയിച്ചുനിന്നു.

ദോ:

ബഹുരി ബിലോകി ബിദേഹ് സന് കഹഹു കാഹ് അതി ഭീര്,
പുഹത് ജാനി അജാന് ജിമി ബ്യാപെള കോപു സരീര്. (269)

പിന്നെ തനിയ്ക്കു ചുറ്റും നോക്കിക്കൊണ്ട്, എല്ലാം അറിയുമെങ്കിലും, ഒന്നുമറിയാത്തപോലെ വിദേഹരാജനോട് ചോദിച്ചു: “ഈ ജനത്തിരക്കി

നുള്ള കാരണമെന്താണ്? പറയൂ.” ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിയ്ക്കേ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം കോപം കൊണ്ട് വ്യാപൃതമായി. (269)

ചൗ:

സമാചാർ കഹി ജനക് സുനാഷ്ട -
ജെഹി കാരൻ മഹീപ് സബ് ആഷ്ട,
സുനത് ബചന് ഫരി അനത് നിഹാരേ-
ദേഖേ ചാപഖണ്ഡ് മഹി ഡാരേ. 1

അതി രിസ് ബോലേ ബചന് കറോരാ -
കഹു ജഡ് ജനക് ധനുഷ് കൈ തോരാ,
ബേഗി ദെഖാഉ മുഡ് ന ത് ആജു -
ഉലടഉ മഹി ജഹ് ലഹി തവ രാജു. 2

അതി ഡരു ഉതരു ദേത് നൂപു നാഹീം -
കൂടില് ഭൂപ് ഹരഷേ മന് മാഹീം,
സൂര് മുനി നാഗ് നഗര് നര് നാരീ -
സോചഹിം സകല് ത്രാസ് ഉര് ഭാരീ. 3

മന് പചരിതാതി സീയ് മഹതാരീ -
ബിധി അബ് സുവരീ ബാത് ബിഗാരീ,
ഭൂഗുപതി കര് സുഭാഉ സുനി സീതാ -
അരയ് നിമേഷ് കല്ല് സമ് ബീതാ. 4

ജനകൻ അദ്ദേഹത്തോട് നടന്നതെല്ലാം പറഞ്ഞു. രാജാക്കന്മാർ അവിടെ വരുവാനുള്ള കാരണവും പറഞ്ഞു. ആ ഉത്തരം കേട്ട് പരശുരാമൻ ചുറ്റും തിരിഞ്ഞു നോക്കി ഒരിടത്ത് വില്ലിന്റെ രണ്ടു തുണ്ടുകളും നിലത്തു കിടക്കുന്നതു കണ്ടു. അത്യന്തം ക്രുദ്ധനായി കറോരമായ ശബ്ദത്തിൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ഹേ ജഡനായ ജനക, പറയൂ: ആരാണ് വില്ലിനെ മുറിച്ചത്? അവനെ എനിയ്ക്ക് ഉടൻ കാണിച്ചുതരു അല്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ഇന്ന് നിന്റെ രാജ്യം സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഭൂഭാഗത്തെ മറിച്ചിടും.” ഭീതിയുടെ ആധിക്യം കാരണം രാജാവ് മറുപടിയൊന്നും പറഞ്ഞില്ല. ദുഷ്ട രാജാക്കന്മാർ മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. ദേവന്മാരും, മുനിമാരും, നാഗന്മാരും നഗരത്തിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും വ്യാകുലരായി, അവരുടെ

മനസ്സ് കലങ്ങിമറിഞ്ഞു. സീതയുടെ അമ്മ തനിയ്ക്കുള്ളിൽ വിലപിച്ചു: “ഹാ കഷ്ടം, സാധിച്ചുവന്ന കാര്യത്തെ വിധി നശിപ്പിച്ചുവല്ലോ!” പരശുരാമന്റെ കൃത്യങ്ങളെപ്പറ്റി കേട്ട സീതയ്ക്ക് അര നിമിഷംപോലും ഒരു കല്പം സമാനമായി നീങ്ങി.

ദോ:

സഭയ് ബിലോകേ ലോഗ് സബ് ജാനി ജാനകീ ഭീരു,
ഹൃദയ് ന ഹരഷു ബിഷാദു കരു ബോലേ ശ്രീരഘുബീരു. (270)

എല്ലാവരേയും ഭയപ്പെട്ടു കണ്ട്, ജാനകിയുടെ ഭീരുത്വം അറിഞ്ഞ് രഘുവീരൻ മനസ്സിൽ സന്തോഷമോ വിഷാദമോ ഇല്ലാതെ പറഞ്ഞു: (270)

ചൗ:

നാഥ് സംഭുധനു ഭംജനിഹാരാ -
ഹോഇഹി കേള എക് ദാസ് തുംഹാരാ,
ആയസു കാഹ് കഹിഅ കിന് മോഹീ -
സുനി രിസാഇ ബോലേ മുനി കോഹീ. 1

സേവകു സോ ജോ കരെ സെവകാഇ -
അരി കർനീ കരി കരിഅ ലരാഇ,
സുനഹുരാമ് ജെഹിം സിദ്ധനു തോരാ -
സഹസ്ബാഹു സമ് സോ രിപു മോരാ. 2

സോ ബിലഗാള ബിഹാഇ സമാജാ -
ന ത് മാരേ ജൈഹഹിം സബ് രാജാ,
സുനി മുനി ബചന് ലഖന് മുസുകാനേ -
ബോലേ പരസുധർഹി അപമാനേ. 3

ബഹു ധനുഹിം തോരീം ലരികാഇതം -
കബ്ഹു ന അസി രിസ് കീൻഹി ഗോസാഇതം,
എഹി ധനു പർ മമതാ കെഹി ഹേതു -
സുനി രിസാഇ കഹ് ഭുഗുകുലകേതു. 4

“സ്വാമീ, ശിവധനുസ്സിനെ മുറിച്ചത് അങ്ങയുടെ ഏതെങ്കിലുമൊരു ദാസനായിരിക്കണം. അങ്ങയുടെ ആദേശമെന്താണെന്ന് എന്തു കൊണ്ട് എന്നോട് പറയുന്നില്ല?” ഇതു കേട്ടപ്പോൾ കോപിഷ്ഠനായ മുനി അത്യധികം

ക്രോധാകുലനായി, പറഞ്ഞു: “സേവ ചെയ്യുന്നവനാണ് സേവകൻ. ഒരു ശത്രുവിന്റെ ഭാഗം വഹിച്ചവൻ യുദ്ധത്തിന്നൊരുങ്ങണം. ഹേ രാമ, കേൾക്കൂ: ശിവന്റെ ധനുസ്സിനെ മുറിച്ചവൻ ആരായാലും അവൻ സഹസ്രബാഹുവായ കാർത്തവീര്യാർജുനനെപ്പോലെ എന്റെ ശത്രുവാണ്. അവൻ ഈ സഭയെ വിട്ട് വേറെ നില്ക്കട്ടെ. അല്ലെങ്കിൽ ഞാൻ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരേയും വധിക്കും.” മുനിയുടെ വാക്കു കേട്ട് ലക്ഷ്മണൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പരശുരാമനെ അപമാനിക്കും വിധം പറഞ്ഞു: “കുട്ടിക്കാലത്ത് ഞാൻ അനവധി ചെറിയ വില്ലുകളെ മുറിച്ചിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ, സ്വാമി അങ്ങ് ഒരിക്കലും ഇത്ര കോപിച്ചിരുന്നില്ല. അങ്ങയ്ക്ക് ഈ വില്ലിൽ ഇത്ര മമതയുണ്ടാവാൻ എന്താണ് കാരണം?” അതു കേട്ട് ഭൃഗുകുല തിലകൻ അസഹ്യമായ കോപത്തോടെ പറഞ്ഞു:

ദോ:

രേ നൂപ് ബാലക് കാല് ബസ് ബോലത് തൊഹി ന സ്മഭാര്,
ധനുഹീ സമ് തിപുരാരി ധനു ബിദിത് സകല് സംസാര്. (271)

“ഹേ രാജകുമാര, മരണത്തിന്റെ പിടിയിലിരിക്കുന്ന നീ നിയന്ത്രണ മില്ലാതെ സംസാരിക്കുന്നു. ലോകപ്രസിദ്ധമായ ശിവധനുസ്സിനെ നീ ഒരു ചെറിയ വില്ലുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുന്നുവോ?” (271)

ചൗ:

ലഖന് കഹാ ഹ്സി ഹമ്ഭരേ ജാനാ -
സുനഹു ദേവ് സബ് ധനുഷ് സമാനാ,
കാ ഛതി ലാഭു ജുന് ധനു തോരേം -
ദേഖാ രാമ് നയന് കേ ഭോരേം. 1

ഛരുഅത് ടുട് രഘുപതിഹു ന ദോസു -
മുനി ബിനു കാജ് കരിഅ കത് രോസു,
ബോലേ ചിതതു പരസു കീ ഓരാ -
രേ സര് സുനെഹി സുഭാതു ന മോരാ. 2

ബാലകു ബോലി ബയ്ഘ് നഹിം തോഹീ -
കേവല് മുനി ജഡ് ജാന്ഹി മോഹീ,
ബാല് ബ്രഹ്മചാരി അതി കോഹീ -
ബിസ് ബിദിത് ഛത്രിയകുല് ദ്രോഹീ. 3

ഭുജ്ബല ഭൂമി ഭൂപ് ബിനു കീൻഹീ -
ബിപുല് ബാര് മഹിദേവൻഹ് ദീൻഹീ,
സഹസ്ബാഹു ഭുജ് ഷേർനിഹാരാ -
പരസു ബിലോകു മഹീപ്കുമാരാ.

4

ലക്ഷ്മണൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ദേവ, കേട്ടാലും. എനിക്ക് എല്ലാ വില്ലുകളും സമമാണ്. ഒരു തുരുമ്പു പിടിച്ച വില്ലിനെ മുറിച്ചതുകൊണ്ട് എന്തു ലാഭനഷ്ടമാണുണ്ടാവാൻ പോകുന്നത്? ശ്രീരാമൻ അതിനെ പുതിയ വില്ലാണെന്ന് തെറ്റിദ്ധരിച്ചു. അവൻ അതിനെ തൊട്ടതും അത് രണ്ടായി മുറിഞ്ഞു. അതിനാൽ രഘുപതി അതിന് ദോഷിയല്ല. അതുകൊണ്ട് എന്തിനാണ് ഹേ മൂനേ, കാരണമില്ലാതെ അങ്ങ് കോപിയ്ക്കുന്നത്?” തന്റെ മഴുവിനെ നോക്കിക്കൊണ്ട് പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ മൂഢ ബാല, എന്റെ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റി നീ കേട്ടിട്ടില്ലേ? നീ ഒരു ബാലനെന്ന കാരണത്താൽ ഞാൻ നിന്നെ കൊല്ലുന്നില്ല. ഹേ ജഡമെ, നീ എന്നെ വെറുമൊരു മുനിയായി കരുതുന്നുവോ? ഞാനെന്റെ ബാല്യം മുതൽക്കു തന്നെ ബ്രഹ്മചാരിയാണ്, മാത്രമല്ല ഒരു മഹാ കോപിയുമാണ്. ഞാൻ ക്ഷത്രിയവർഗ്ഗത്തിന്റെ പരമശത്രുവാണെന്നത് ലോകം മുഴുവൻ അറിയുന്നതാണ്. എന്റെ ഭുജബലത്താൽ ഞാൻ ഈ ഭൂമിയെ അനവധി പ്രാവശ്യം രാജാക്കന്മാരില്ലാതാക്കി അതിനെ ബ്രാഹ്മണർക്ക് ദാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഈ മഴുവിനെ നോക്കൂ. ഹേ രാജകുമാര, ഇത് സഹസ്രബാഹുവിന്റെ ആയിരം കൈകളേയും വെട്ടിക്കളഞ്ഞതാണ്.”

ദോ:

മാതു പിത്ഹി ജനി സോച്ബസ് കർസി മഹീസ് കിസോര്,
ഗർഭൻഹ് കേ അർഭക് ദലന് പരസു മോര് അതി ഘോര്. (272)

“നിന്റെ മാതാപിതാക്കൾക്ക് വ്യസനത്തെ ഉണ്ടാക്കേണ്ട, ഹേ രാജകുമാര. എന്റെ അതിഘോരമായ മഴു ഗർഭത്തിലെ ശിശുവിനെക്കൂടി കൊന്നിട്ടുണ്ട്.” (272)

ചൗ:

ബിഹസി ലഖനു ബോലേ മുദു ബാനീ -
അഹോ മുനീസു മഹാ ഭട്മാനീ,

പുനി പുനി മോഹി ദെഖാവ് കുറാരു -
ചഹൽ ഉധാവന് ഫുക്കി പഹാരു. 1

ഇഹാ കുംഹഡ്ബതിയാ കൊള നാഹീം -
ജേ തർജന് ദേഖി മരി ജാഹീം,
ദേഖി കുറാരു സരാസന് ബാനാ -
മൈം കരു കഹാ സഹിത് അഭിമാനാ. 2

ഭൃഗുസുത് സമുത്ഥി ജനേള ബിലോകീ -
ജോ കരു കഹഹു സഹഉരിസ് രോകീ,
സുർ മഹിസുർ ഹരിജന് അരു ഗാഹു -
ഹമ്ദേം കുല് ഇൻഹ് പര് ന സുരാഹു. 3

ബധേം പാപു അപകീർതി ഹാരോ -
മാരത്ഫു പാ പരിഅ തുഹാരോ,
കോടി കുലിസ് സമ് ബചനു തുഹാരാ -
ബുർമ് ധർഹു ധനു ബാന് കുറാരാ. 4

പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ലക്ഷ്മണൻ മൃദുവായ ശബ്ദത്തിൽ പറഞ്ഞു: “അഹോ, മഹർഷി തന്നെ മഹാനായ യോഗാവാണെന്ന് കരുതുന്നു. ഒരു പർവതത്തെ ഊതിപ്പറപ്പിക്കുന്നതുപോലെ അദ്ദേഹം തന്റെ മഴുവിനെ വീണ്ടും വീണ്ടും എന്നെ കാണിക്കുന്നു. ആശ്ചര്യാടിവിരൽ കാട്ടിയാൽ ചതഞ്ഞുപോകുന്ന ഇളം കുമ്പളങ്ങളെ ഇവിടെയൊന്നുമില്ല. അങ്ങയെ മഴുവും, വില്ലും, ശരങ്ങളും ധരിച്ചു കണ്ടപ്പോൾ മാത്രമാണ് ഞാൻ കുറച്ച് അഭിമാനത്തോടെ സംസാരിച്ചത്. ഇപ്പോൾ ഞാൻ അങ്ങയുടെ യജ്ഞോപവീതം കണ്ട് അങ്ങ് ഭൃഗുകുലത്തിൽ പിറന്നവനാണെന്നറിഞ്ഞു. അതിനാൽ ഞാൻ എന്റെ കോപത്തെ അടക്കി അങ്ങ് പറയുന്നതെല്ലാം സഹിക്കാം. ഞങ്ങളുടെ കുലത്തിൽ ദേവന്മാർ, ബ്രാഹ്മണർ, ശ്രീഹരിയുടെ ഭക്തന്മാർ, പശു - ഇവർക്കെതിരായി ധീരതയെ കാണിക്കില്ല. എന്തെന്നാൽ ഇവരിൽ ആരെയെങ്കിലും കൊന്നാൽ പാപമുണ്ടാവും. അവർ ഞങ്ങളെ തോല്പിച്ചാൽ അത് ഞങ്ങൾക്ക് അപകീർത്തിയെ ഉണ്ടാക്കും. അങ്ങ് ഞങ്ങളെ ദണ്ഡിച്ചാൽക്കൂടി ഞങ്ങൾ അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ വീഴണം. അങ്ങയുടെ ഓരോ വാക്കും കോടി വജ്രായുധങ്ങൾക്കു സമാനമാണ്. അതിനാൽ വില്ലും, ശരങ്ങളും, മഴുവും അങ്ങയ്ക്ക് വ്യർഥമായ ഭാരമാണ്..”

ദോ:

ജോ ബിലോകി അനുചിത് കഹേളം ഛർഹു മഹാമുനി ധീർ,
സുനി സരോഷ് ഭൃഗുബന്ദമനി ബോലേ ഗിരാ ഗഭീർ. (273)

“ഹേ ജ്ഞാനിയായ മഹാമുനേ, അങ്ങയുടെ ആയുധങ്ങളെ കണ്ട് ഞാൻ
എന്തെങ്കിലും അനുചിതമായി സംസാരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, അങ്ങ് ക്ഷമി
ച്ചാലും.” ഇതു കേട്ട് ഭൃഗുകുലതിലകൻ രോഷത്തോടെ ഗംഭീരമായ
ശബ്ദത്തിൽ പറഞ്ഞു: (273)

ചൗ:

കൗസിക് സുനഹു മന്ദ്യഹു ബാലകു -
കുടില് കാല്ബന്ദ നിജ് കുല് ഘാതകു,
ഭാനു ബന്ദന് രാകേന്ദ കലകു -
നിപദ് നിരകുന്ദ അബുദ് അസകു. 1

കാല് കവലു ഹോഹുഹി ഛന്ദ് മാഹീം -
കഹളു പുകാരി ഖോരി മൊഹി നാഹീം,
തുംഹ് ഹടക്ഹു ജം ചഹ്ഹു ഉബാരാ -
കഹി പ്രതാപു ബലു രോഷു ഹമാരാ. 2

ലഖന് കഹേള മുനി സുജസു തുംഹാരാ -
തുംഹഹി അഹത് കോ ബര്ദനെ പാരാ,
അപനേ മുഹ് തുംഹ് ആപനി കരനീ -
ബാര് അനേക് ഭാതി ബഹു ബരനീ. 3

നഹീം സന്തോഷു ത് പുനി കഹു കഹഹു -
ജനി രിന്ദ് രോകി ദുസഹ് ദുഖ് സഹ്ഹു,
ബീര്ബ്രതീ തുംഹ് ധീര് അഹോഭാ -
ഗാരി ദേത് ന പാവ്ഹു സോഭാ. 4

“ഹേ വിശ്വാമിത്ര, കേൾക്കൂ: ഈ കുട്ടി മൂഢനും കുടിലബുദ്ധിയുമാണ്.
അവൻ സ്വയം കാലന്റെ വശത്താണ്. പിന്നെ തന്റെ കുലത്തിന്നുതന്നെ
നാശത്തെ വരുത്തിയ്ക്കും. സൂര്യവംശമെന്ന ചന്ദ്രനിലെ കറുത്ത പുള്ളിയായ
അവൻ അത്യന്തം നിയന്ത്രണമില്ലാത്തവനും, അവിവേകിയും, എടുത്തു
ചാട്ടക്കാരനുമാണ്. ക്ഷണനേരത്തിൽതന്നെ അവൻ തന്നെ മരണത്തിന്റെ

വായിൽ കാണും. അതിനെ ഞാൻ വിളിച്ചു പറയുന്നു. ആരും അതിന് എന്നെ കുറ്റം പറയരുത്. അവനെ അങ്ങ് രക്ഷിക്കുമെങ്കിൽ അവനെ അടക്കുവിൻ. അവനോട് എന്റെ പ്രതാപത്തേയും, ബലത്തേയും, കോപത്തേയും പറ്റി പറഞ്ഞാലും.” ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ മൂനേ, അങ്ങ് ജീവിച്ചിരിയ്ക്കും കാലം വരെ അങ്ങയുടെ സുയശസ്സിനെ ആർക്കാണ് വർണ്ണിക്കാൻ കഴിയുക? അങ്ങയുടെ നാവുകൊണ്ടുതന്നെ അങ്ങയുടെ പ്രതാപങ്ങളെ അങ്ങ് പല തവണ വർണ്ണിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അങ്ങ് ഇനിയും തൃപ്തിയായില്ലെങ്കിൽ ഇനിയും കുറച്ചു പറഞ്ഞാലും. അങ്ങ് കോപത്തെ അടക്കി ദുഃസഹമായ ദുഃഖം അനുഭവിക്കേണ്ട. അങ്ങ് ഒരു വീരന്റെ ഭാഗം വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. അങ്ങ് ധീരനും അക്ഷോഭ്യനുമാണ്. ദുഷണം പറയുന്നത് അങ്ങ് ചേർന്നതല്ല.

ദോ:

സൂർ സമർ കരനീ കരഹിം കഹി ന ജനാവഹിം ആപു,
ബിദ്യമാന് രന് പാതു രിപു കായർ കഥ്ഹിം പ്രതാപു. (274)

“ശൂരന്മാർ യുദ്ധത്തിൽ വീരകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു. പക്ഷേ അവർ ആത്മ പ്രശംസയിൽ ഇഴുകുപെടുന്നില്ല. യുദ്ധത്തിൽ ശത്രുവിനെക്കണ്ട് ഭീരുക്കൾ മാത്രമെ തങ്ങളുടെ പ്രതാപത്തെപ്പറ്റി ഡംബമടിയ്ക്കൂള്ളൂ.” (274)

ചൗ:

തുംഹ് തൗ കാലു ഹാക് ജനു ലാവാ -
ബാർ ബാർ മൊഹി ലാഗി ബൊലാവാ,
സുനത് ലഖന് കേ ബചന് കറോരാ -
പരസു സുധാരി ധരെള കർ ഘോരാ. 1

അബ് ജനി ദേഹു ദോസു മൊഹി ലോഗു -
കടുബാദീ ബാലകു ബയ്ജോഗു,
ബാല് ബിലോകി ബഹുത് മൈം ബാഘാ -
അബ് യഹു മർനിഹാർ ഭാ സാഘാ. 2

കൗസിക് കഹാ ഛമിഅ അപരായു -
ബാല് ദോഷ് ഗുന് ഗന്ഹിം ന സായു,
ഖർ കുഠാർ മൈം അകരുന് കോഹി -
ആഗേം അപരായീ ഗുരുദ്രോഹി. 3

ഉതർ ദേവ് ചോഡയ് ബിനു മാരോ -
കേവൽ കൗസിക സീൽ തുഹാരോ,
ന ത് എഹി കാടി കുറാർ കറോരോ -
ഗുരഹി ഉരിന് ഹോതെഘ്രമ് മോരോ.

4

“കാലൻ അങ്ങയുടെ ചൊല്ലടി വരുമെന്നു തോന്നുന്നു. എനിയ്ക്കു വേണ്ടി അവനെ വീണ്ടും വീണ്ടും വിളിയ്ക്കുന്നു.” ലക്ഷ്മണന്റെ കറോരമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് പരശുരാമൻ തന്റെ ഘോരമായ മഴുവിനെ കയ്യിലെടുത്തു. “ഇത്രയ്ക്കും ശേഷം ആരും എന്നെ കുറ്റം പറയരുത്. ഈ കടുഭാഷിയായ ബാലൻ വധമർഹിയ്ക്കുന്നു. കുട്ടിയാണെന്നു കരുതി പല തവണ അവനെ വിട്ടുവെച്ചു. ഇപ്പോൾ അവൻ തീർച്ചയായും മരിയ്ക്കാൻ പോകുന്നു.” വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു: “അവന്റെ കുറ്റത്തെ ക്ഷമിച്ചാലും. സാധുജനങ്ങൾ ബാലന്മാരുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെ കണക്കിലെടുക്കുന്നില്ല.” “എന്റെ മഴു മുർച്ചയുള്ളതാണ്. ഞാനോ നിർദ്വയനും കോപിഷ്ടനും. എന്റെ മുമ്പിൽ എന്റെ ഗുരുവിന്റെ ശത്രു കുറ്റവാളിയായി നില്ക്കുന്നു. അവൻ തർക്കുത്തരം പറഞ്ഞാലും, ഹേ വിശ്വാമിത്ര, എനിക്ക് അങ്ങയോടുള്ള ആദരവു കാരണം മാത്രം അവനെ കൊല്ലാതെ വിടുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ഈ കറോരമായ മഴു കൊണ്ട് അവനെ വെട്ടി അനായസമായി എന്റെ ഗുരുവിനോടുള്ള കടപ്പാടിനെ തീർക്കുമായിരുന്നു.”

ദോ

ഗാധിസുനു കഹ് ഹുദയ് ഹ്സി മുനിഹി ഹരിഅരഇ സുത്,
അയ്മയ് ഖാഡ് ന ഊഖ്മയ് അജഹ് ന ബുത് അബുത്. (275)

ഗാധിപുത്രൻ വിശ്വാമിത്രൻ മനസ്സിൽ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് സ്വയം പറഞ്ഞു: “മുനിയ്ക്ക് എല്ലാം പച്ചനിറമായി കാണുന്നു. പക്ഷേ അദ്ദേഹം നേരിടുന്നത് ഇരുമ്പുവാളാണ് കരിമ്പുനീരല്ല. അദ്ദേഹം ഇനിയും കാര്യം മനസ്സിലാവാതെ അജ്ഞാനതയിൽ പിടിച്ചു നില്ക്കുന്നു.”

(275)

ചൗ:

കഹെള ലഖന് മുനി സീലു തുഹാരാ -
കോ നഹി ജാന് ബിദിത് സംസാരാ,
മാതാ പിത്ഹി ഉരിന് ഭ്രേ നീകോ -
ഗുര് രിനു രഹാ സോചു ബഡ് ജീകോ.

1

സോ ജനു ഹർദ്ദഹി മാഥേ കാഡാ -
ദിന് ചലി ഗന്ധു ബ്യാജ് ബഡ് ബാഡാ,
അബ് ആനിഅ ബ്യവഹരിആ ബോലീ -
തൂരത് ദേജ് മൈം മൈലീ ഖോലീ. 2

സുനി കടു ബചന് കുറാർ സുധാരാ -
ഹായ് ഹായ് സബ് സഭാ പുകാരാ,
ഭൃഗുബർ പരസു ദെഖാവഹു മോഹീ -
ബിപ്ര് ബിചാരി ബചജ് നൃപദ്രോഹീ. 3

മിലേ ന കബ്ഹൂ സുഭേ രന് ഗാഡേ -
ദിജ് ദേവതാ ഘർഹി കേ ബാഡേ,
അനുചിത് കഹ് സബ് ലോഗ് പുകാരേ-
രഘുപതി സയന്ഹിം ലഖനു നെവാരേ. 4

ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ മൂനേ, ലോകപ്രസിദ്ധമായ അങ്ങയുടെ ശീലഗുണത്തെ അറിയാത്തവർ ആരെങ്കിലുമുണ്ടോ? അങ്ങ് അങ്ങയുടെ മാതാപിതാക്കളുടെ കടൻ മുഴുവൻ അടച്ചു തീർത്തു കഴിഞ്ഞു. ഇനിയും അടച്ചു തീർക്കാനുള്ള ഒരേ കടൻ അങ്ങയുടെ ഗുരുവിന്റേതാണ്. അത് അങ്ങയുടെ മനസ്സിനെ വല്ലാതെ ചിന്താഗ്രസ്ഥനാക്കിയിരിക്കുന്നു. ആ കടൻ നിങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ കാരണമാണ് പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ഒരുപാട് കാലം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനാൽ അതിന്മേൽ ഭാരിച്ച പലിശ കൊടുക്കേണ്ടിയിരിക്കും. ഇപ്പോൾ അങ്ങ് കടക്കൊടുത്തവനെ ഇവിടെ വരുത്തിയാലും. അയാൾക്ക് ഞാൻ എന്റെ പണസ്സഞ്ചിയിൽനിന്നും ഉടൻ തന്നെ അത് കൊടുത്തുതീർക്കാം.” ഈ വ്യംഗ്യവാർത്തകൾ കേട്ട് പരശുരാമൻ തന്റെ മഴുവിനെ കൈയിലെടുത്തു. സഭ മുഴുവനും “കഷ്ടം, കഷ്ടം” എന്ന് ആർത്തവിളിച്ചു. “ഹേ ഭൃഗുവര, അങ്ങ് ഇനിയും നിങ്ങളുടെ മഴുകൊണ്ട് എന്നെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തുകയാണ്. പക്ഷേ, ഹേ രാജദ്രോഹി, അങ്ങ് ഒരു ബ്രാഹ്മണനെന്ന ഒരേ കാരണത്താൽ ഞാൻ അങ്ങയെ വെറുതെ വിടുകയാണ്. അങ്ങ് ഇനിയും ധീരന്മാരായ യോദ്ധാക്കളെ കണ്ടിട്ടില്ല. അങ്ങയുടെ ചെറിയ വീട്ടിൽ അങ്ങ് പ്രാധാന്യപ്പെട്ടവനായി വളർന്നിരിക്കുന്നു, ഹേ ബ്രാഹ്മണദേവതേ.” എല്ലാവരും പറഞ്ഞു: “ഇത് എത്രയും

അനുചിതമാണ്.” അപ്പോൾ രഘുപതി ലക്ഷ്മണനോട് നിർത്താനായി ആംഗ്യം കാണിച്ചു.

ദോ:

ലഖൻ ഉതർ ആഹുതി സരിസ് ഭൃഗുബർ കോപു കൃസാനു,
ബഡത് ദേഖി ജല് സമ് ബചൻ ബോലേ രഘുകുല്ഭാനു. (276)

പരശുരാമന്റെ കോപാഗ്നി ലക്ഷ്മണന്റെ കടുത്ത ഉത്തരമെന്ന ആഹുതി യെന്നപോലെ വളരുന്നതു കണ്ട് രഘുകുലസൂര്യൻ ജലമെന്ന പോലെ പരഞ്ഞു: (276)

ചൗ:

നാഥ് കരഹു ബാലക് പര് ഷോഹു -
സുധ് ദുധ്മുഖ് കരിഅ ന കോഹു,
ജം പൈ പ്രഭു പ്രഭാഉ കരു ജാനാ -
ത കി ബരാബരി കരത് അയാനാ. 1

ജം ലരികാ കരു അച്ഗരി കരഹിം -
ഗുര് പിതു മാതു മോദ് മന് ഭര്ഹിം,
കരിഅ കൃപാ സിസു സേവക് ജാനീ -
തുംഹ് സമ് സീല് ധീര് മുനി ഗ്യാനീ. 2

രാമ് ബചന് സുനി കരുക് ജുഡാനേ -
കഹി കരു ലഖനു ബഹുരി മുസുകാനേ,
ഹ്സത് ദേഖി നഖ് സിഖ് രിസ് ബ്യാപീ -
രാമ് തോര് ഭ്രാതാ ബഡ് പാപീ. 3

ഗൗര് സരീര് സ്യാമ് മന് മാഹിം -
കാലകുദ്മുഖ് പയ്മുഖ് നാഹിം,
സഹജ് ടേഡ് അനുഹര്ഇ ന തോഹീ -
നീചു മീചു സമ് ദേഖ് ന മോഹീ. 4

“ഹേ സ്വാമീ, ഒരു ബാലന്റെ മേൽ ദയ കാണിച്ചാലും. പാൽ വഴിയുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയ ഈ നിഷ്കളങ്കനായ കുഞ്ഞിന്മേൽ അങ്ങയുടെ കോപത്തെ കാണിക്കരുത്. അവന് അങ്ങയുടെ പ്രഭാവത്തെപ്പറ്റി

കുറച്ചെങ്കിലും അറിവുണ്ടെങ്കിൽ അവൻ ഈവിധം വിഡ്ഢിത്തമായി അങ്ങയെ നേരിട്ടിരിയ്ക്കുമോ? കുട്ടികൾ വികൃതി കാണിച്ചാൽ അവരുടെ ഗുരുവും അച്ഛനമ്മമാരും സന്തുഷ്ടരാകുന്നു. അതിനാൽ അവനെ ഒരു ശിശുവെന്നും സേവകനെന്നും കരുതി അവന്മേൽ ദയ കാണിച്ചാലും. എന്തെന്നാൽ അങ്ങ് സമഭാവിയും, സുശീലനും, ധീരനും, ജ്ഞാനിയുമായ മൂനിയാണ്” ശ്രീരാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട് പരശുരാമൻ കുറച്ചു തണുത്തു. പക്ഷേ എന്തോ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ലക്ഷ്മണൻ വീണ്ടും പുഞ്ചിരിയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. അവൻ പുഞ്ചിരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ട് പരശുരാമൻ നഖശിഖാന്തം കോപം കൊണ്ട് തുടിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ഹേ രാമ, നിന്റെ അനുജൻ മഹാപാപിയാണ്. ആവന്റെ നിറം വെളുപ്പാണെങ്കിലും, ഹൃദയം കറുപ്പാണ്. അവന്റെ ചുണ്ടിൽ അമ്മയുടെ പാലല്ല, കാളകൂടവിഷമാണു ഉള്ളത്. സ്വഭാവത്താൽ കുബുദ്ധിയായ അവൻ നിന്നെ കൊണ്ടിട്ടില്ല. ഈ നീചനായ ദുഷ്ടൻ എന്നെ കാലന്റെ മുർത്തിയാണെന്ന് മതിയ്ക്കുന്നില്ല.”

ദോ:

ലഖന് കഹെഉ ഹ്സി സുനഹു മൂനി ക്രോധു പാപ് കർ മുല്,
ജെഹി ബസ് ജന് അനുചിത് കരഹിം ചർഹിം ബിസ് പ്രതികുല്. (277)

ലക്ഷ്മണൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ഹേ മൂനേ, കേട്ടാലും. ക്രോധം പാപത്തിന്റെ മൂലകാരണമാണ്. അതിന്റെ വശത്തായി ജനങ്ങൾ പല അനുചിതകൃത്യങ്ങളും ചെയ്യുന്നു. ലോകത്തിന്നു പ്രതികൂലമായ കാര്യങ്ങളിൽ വ്യാപൃതരാകുന്നു.” (277)

ചൗ:

മൈം തുംഹാർ അനുചർ മൂനിയായ -
പരിഹരി കോപു കരിഅ അബ് ദായാ,
ടുക് ചാപ് നഹിം ജൂരിഹി രിസാനേ -
ബൈറിഅ ഹോഇഹിം പായ് പിരാനേ. 1

ജൗം അതി പ്രിയ് തൗ കരിഅ ഉപാഹൗ -
ജോരിഅ കൊഉ ബഡ് ഗുനീ ബൊലാഹൗ,
ബോലത് ലഖന്ഹിം ജനകു ഡെരാഹിം -
മഷ്ട് കരഹു അനുചിത് ഭല് നാഹിം. 2

ഥർ ഫർ കാപ്ഹിം പുർ നർ നാരി -
ഛോട് കുമാർ ഖോട് ബഡ് ഭാരി,
ഭൃഗുപതി സുനി സുനി നിർഭയ് ബാനീ -
രിസ് തന് ജരതു ഹോതു ബല് ഹാനീ. 3

ബോലേ രാമ്ഹി ദേതു നിഹോരാ -
ബച്ഛ് ബിചാരി ബന്ധു ലഘു തോരാ,
മനു മലീന് തനു സുന്ദർ കൈസേം -
ബിഷ് രസ് ഭരാ കനക് ഘടു ജൈസേം. 4

“ഹേ മുനിവര, ഞാൻ അങ്ങയുടെ സേവകനാണ്. അങ്ങയുടെ ക്രോധത്തെ കളഞ്ഞ് എന്മേൽ കരുണകാണിച്ചാലും. കോപം മുറിഞ്ഞ വില്ലിനെ കുട്ടിച്ചേർക്കില്ല. അങ്ങ് ആസനത്തിലിരുന്നാലും. അങ്ങയുടെ പാദങ്ങൾ വേദനിയ്ക്കുന്നുണ്ടാവും. അങ്ങ് അതിനെ അത്യന്തം ഇഷ്ടപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിൽ നമുക്ക് വല്ല വിദഗ്ദ്ധന്മാരേയും വിളിച്ച് അതിനെ പഴുതുതീർക്കാനുള്ള ഉപായം കാണാം.” ലക്ഷ്മണന്റെ വാക്കുകൾക്കേട്ട ജനകൻ ഭീതനായി. “മതിയാക്കൂ. മര്യാദാലംഘനം നന്നല്ല.” നഗരവാസികൾ ആലിലപോലെ വിറച്ചു. അവർ സ്വയം പറഞ്ഞു: “ചെറിയ രാജകുമാരൻ തികച്ചും അധികപ്രസംഗിയാണ്.” പരശുരാമൻ ലക്ഷ്മണന്റെ നിർഭയമായ വാക്കുകളെ കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം മുഴുവൻ കോപം കൊണ്ട് കത്തി, ശക്തി കുറഞ്ഞു വന്നു. വിട്ടു കൊടുക്കുന്ന മാതിരി അദ്ദേഹം രാമനോട് പറഞ്ഞു: “അവൻ നിന്റെ അനുജനെന്നറിഞ്ഞ് അവനെ വെറുതെ വിടുന്നു. ശരീരം വെളുത്തും മനസ്സ് മലിനവുമായ അവൻ സ്വർണ്ണപ്പാത്രത്തിൽ വിഷം പോലെയാണ്.”

ഭോ:
സുനി ലചിമന് ബിഹസേ ബഹുരി നയന് തരേരേരാമ്,
ഗുർ സമീപ് ഗവനേ സകുചി പരിഹരി ബാനീ ബാമ്. (278)

അതു കേട്ട് ലക്ഷ്മണൻ വീണ്ടും ചിരിച്ചു; പക്ഷേ ശ്രീരാമൻ അവനെ കോപത്തോടെ നോക്കി. അതിനാൽ അവൻ വാക്കിനെ അടക്കി സങ്കോചത്തോടെ ഗുരുവിന്റെ പക്കൽ പോയി. (278)

ചൗ:

അതി ബിനീത് മൃദു സീതല് ബാനീ -
ബോലേ രാമു ജോരി ജുഗ് പാനീ,
സുനഹു നാഥ് തുംഹ് സഹജ് സുജാനാ -
ബാലക് ബചനു കരിഅ നഹിം കാനാ. 1

ബരരെ ബാലകു ഏകു സുഭാഘ -
ഇൻഹഹി ന സന്ത് ബിഭുഷ്ഹിം കാഘ,
തെഹിം നാഹീം കചു കാജ് ബിഗാരാ -
അപരായീ മൈം നാഥ് തുംഹാരാ. 2

കൃപാ കോപു ബധു ബ്ധബ് ഗൊസാഘാ -
മോ പർ കരിഅ ദാസ് കീ നാഘാ,
കഹിഅ ബേഗി ജെഹി ബിധി രിസ് ജാഘാ -
മുനിനായക് സൊഘ കരഘം ഉപാഘാ. 3

കഹ് മുനി രാമ് ജാഘ രിസ് കൈസേം -
അജ്ഹു് അനുജ് തവ ചിതവ് അനൈസേം,
എഹി കേം കണ്ണ് കുഠാരു ന ദീൻഹാ -
തൗ മൈം കാഹ് കോപു കരി കീൻഹാ. 4

കുപ്പുകൈകളോടെ ശ്രീരാമൻ അത്യന്തം വിനീതവും, മൃദുവും, ശീതളവുമായ ശബ്ദത്തിൽ പറഞ്ഞു: “ഹേ നാഥ, കേട്ടാലും: അങ്ങ് സ്വഭാവതഃ ജ്ഞാനിയാണ്. ഒരു ബാലന്റെ വാക്കുകളെ മതിയ്ക്കരുത്. ഒരു കുളവിയും ഒരു ബാലനും ഒരേ സ്വഭാവക്കാരാണ്. സാധുക്കൾ അവരെ ഒരിയ്ക്കലും കുറ്റം കാണുന്നില്ല. പിന്നെ ആ കുട്ടി അങ്ങയ്ക്ക് യാതൊരു ഉപദ്രവവും ചെയ്തിട്ടില്ല. സ്വാമീ, ഞാനാണ് അങ്ങയുടെ അപരാധി. അതിനാൽ ഹേ വന്ദ്യനായ പ്രഭോ, എന്നെ അങ്ങയുടെ ദാസനായി കരുതി അങ്ങയുടെ ഇഷ്ടപ്രകാരം - ദയവോ, കോപമോ, വധമോ, ബന്ധനമോ - ഏതായാലും വേണ്ടപോലെ ചെയ്താലും. ഹേ മുനിവര, ഏതുവിധം അങ്ങയുടെ കോപം ശമിയ്ക്കുമോ, അതുപ്രകാരം വേഗം പറഞ്ഞാലും. അതുപ്രകാരം ഞാൻ ചെയ്താം.” മുനി പറഞ്ഞു: “ഹേ രാമ, നിന്റെ അനുജൻ ഇനിയും എന്നെ കുസൃതിയോടെ നോക്കുമ്പോൾ എന്റെ കോപത്തെ എങ്ങനെ ശമിപ്പിക്കാൻ കഴിയും? അവന്റെ കഴുത്തിനെ എന്റെ മഴുകൊണ്ട് മുറിയ്ക്കാതിരിയ്ക്കുന്നതുവരെ എന്റെ കോപം ശമിയ്ക്കില്ല.”

ദോ:

ഗർഭ് സ്രവഹിം അവനിപ് രവ്നി സുനി കുഠാർ ഗതി ഘോർ,
പരസു അശരത് ദേഖ് ഉഴ് ജിഅത് ബൈരി ഭൂപ്കിസോർ. (279)

“എന്റെ മഴുവിന്റെ ഘോരകൃത്യങ്ങളെ കേട്ട് രാജാക്കന്മാരുടെ ഭാര്യമാർക്ക് ഗർഭസ്രാവം ഉണ്ടാകുന്നു. അതേ മഴു എന്റെ കയ്യിലിരിയ്ക്കെ ഈ ശത്രുവായ രാജകുമാരൻ ജീവിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതാലോചിയ്ക്കുമ്പോൾ!” (279)

ചൗ:

ബഹു ന ഹാമു ദഹു രിസ് ഛാതീ -
ഭാ കുഠാരു കുഠറിത് നൃപ്ഘാതീ,
ഭയള ബാമ് ബിധി ഫിരെള സുഭാളൗ -
മോരേ ഹൃദയ് കൃപാ കസി കാളൗ. 1

ആജു ദയാ ദുഖു ദുസഹ് സഹാവാ -
സുനി സൗമിത്രി ബിഹസി സിരു നാവാ,
ബാള കൃപാ മുരതി അനുകുലാ -
ബോലത് ബചന് ഡരത് ജനു ഫുലാ. 2

ജൗം പൈ കൃപാഴ് ജരിഹിം മുനി ഗാതാ -
ക്രോഡ് ഭഷ്ട് തനു രാവ് ബിധാതാ,
ദേഖു ജനക് ഹരി ബാലകു ഏഹു -
കീൻഹ് ചഹത് ജഡ് ജമ്പൂർ ഗേഹു. 3

ബേഗി കരഹു കിന് ആഴ്ചിൻഹ് ഓടാ -
ദേഖത് ഛോട് ഖോട് നൃപ് ഡോടാ,
ബിഹസേ ലഖനു കഹാ മന് മാഹീം -
മൂദോ ആഴ്ചി കതഹുഴ് കൊള നാഹീം. 4

“എന്റെ മാറിനെ ക്രോധം ദഹിപ്പിയ്ക്കുന്നു. എങ്കിലും എന്റെ കൈകൾ അനങ്ങുന്നില്ല. എണ്ണറ്റ രാജാക്കന്മാരെ കൊന്നിട്ടുള്ള ഈ മഴു മുർച്ച യറ്റിരിയ്ക്കുന്നു. വിധി എനിക്ക് എതിരായിരിയ്ക്കുന്നു. അതിനാലാണ് എന്റെ സ്വഭാവം മാറിയിരിയ്ക്കുന്നതായി ഞാൻ കാണുന്നത്. അല്ലെങ്കിൽ കരുണ യെന്നത് എന്റെ ഹൃദയത്തിന് ഒരിയ്ക്കലും അറിയാത്തതാണ്. ഇന്ന് ദയാഭാവം ദുസ്സഹമായ വ്യസനത്തെ ഉണ്ടാക്കിയിരിയ്ക്കുന്നു.” അതു കേട്ട്

ലക്ഷ്മണൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തലവണങ്ങി. “കൃപയെന്ന കാറ്റ് അങ്ങയുടെ ശരീരത്തിന് അത്രയ്ക്കും അനുകൂലമായതാണ്. അങ്ങ് സംസാരിയ്ക്കുന്ന വാക്കുകൾ മരങ്ങളിൽനിന്നും ഉതിർന്നു വീഴുന്ന പൂഷ്പങ്ങൾ പോലിരിയ്ക്കുന്നു. ഹേ മൂനേ, കരുണ തന്നെ അങ്ങയുടെ ദേഹത്തെ അഗ്നിസമാനമാക്കുമ്പോൾ അങ്ങ്ങ് ക്രോധം വന്നാലത്തെ അവസ്ഥയിൽ ദൈവം തന്നെ അങ്ങയെ രക്ഷിയ്ക്കണം.” “ഹേ ജനക, നോക്കൂ, ഈ ദുർമതിയായ മുഡബാലകൻ മരണത്തിന്റെ ദേശത്തിലേയ്ക്ക് കുടിയേറാൻ തുനിയുന്നു. അവനെ എന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽനിന്നും അകറ്റൂ. നോക്കാൻ ചെറിയവനായാലും, യുവരാജകുമാരൻ മഹാദൃഷ്ടനാണ്.” ലക്ഷ്മണൻ സ്വയം പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “കണ്ണടയ്ക്കൂ, ലോകം മുഴുവൻ ദൃഷ്ടിയിൽനിന്നും മറഞ്ഞുപോകും.”

ദോ:

പരസുരാമു തബ് രാമ് പ്രതി ബോലേ ഉദ് അതി ക്രോധു,
സംഭു സരാസനു തോരി സദ് കരസി ഹമാദ് പ്രബോധു. (280)

അപ്പോൾ പരശുരാമൻ തന്റെ ഹൃദയം കോപം കൊണ്ട് വിറച്ചുകൊണ്ട്, ശ്രീരാമനോട് പറഞ്ഞു: “ശംഭുവിന്റെ ധനുസ്സിനെമുറിച്ചിട്ട് ദൃഷ്ട! നീ എന്നെ പഠിപ്പിയ്ക്കുകയാണോ?” (280)

ചൗ:

ബന്ധു കഹനു കടു സംമത് തോരോ -
തു ഹല് ബിനയ് കർസി കർ ജോരോ,
കരു പരിതോഷു മോര് സംഗ്രാമാ -
നാഹിം ത് ഹാഡ് കഹാഉബ് രാമാ. 1

ഹലു തജി കരഹി സമരു സിദ്ദ്രോഹീ -
ബന്ധു സഹിത് ന ത് മാര്ഉ് തോഹീ,
ഭുഗുപതി ബക്ഹിം കുറാര് ഉറാഷ് -
മന് മുസുകാഹിം രാമു സിര് നാഷ്. 2

ഗുനഹ് ലഖന് കര് ഹമ് പര് രോഷു -
കതഹു് സുധാഇഹു തേ ബഡ് ദോഷു,
ടേഡ് ജാനി സബ് ബന്ദു കാഹു -
ബക് ചന്ദ്രമ്ഹി ഗ്രസ്തു ന രാഹു. 3

രാമ കഹെള രിസ് തജിഅ മുനീസാ -
കർ കുറാരു ആഗേം യഹ് സീസാ,
ജെഹിം രിസ് ജാഇ കരിഅ സൊഇ സ്വാമീ -
മൊഹി ജാനിഅ ആപന് അനുഗാമീ.

4

“നിന്റെ സമ്മതത്തോടെയാണ് നിന്റെ അനുജൻ ഈവിധം കടുത്ത വാക്കുകൾ എന്നോട് പറയുന്നത്. എന്നിട്ട് നീ എന്നോട് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് കപടതയോടെ വിനീതമായി അപേക്ഷിക്കുന്നു. ഒന്നുകിൽ എന്നോട് യുദ്ധം ചെയ്ത് എന്നെ തൃപ്തനാക്കൂ, അഥവാ “രാമൻ” എന്ന പേരിനെ തൃജിയ്ക്കൂ. ഹേ ശിവശത്രു, കപടത തൃജിച്ച് എന്നോട് യുദ്ധം ചെയ്യൂ. അല്ലെങ്കിൽ നിന്റെ അനുജനോടുകൂടി നിന്നേയും വധിയ്ക്കും.” ഭൃഗുപതി തന്റെ മഴുവിനെ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഈവിധം ജല്പനം ചെയ്തപ്പോൾ ശ്രീരാമൻ മനസ്സിൽ മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ തലയെ മുനിയുടെ മുമ്പിൽ കുനിച്ചുകൊണ്ട് സ്വയം പറഞ്ഞു: “കുറ്റം ചെയ്തത് ലക്ഷ്മണനെനിരിയ്ക്കേ, മുനിയുടെ കോപം എന്റെ നേർക്കാണ്. ചിലപ്പോൾ താഴ്മ കൂടി അത്യന്തം ദോഷത്തെ ചെയ്യുന്നു. ഒരു ദുഷ്ടനെ എല്ലാവരും വന്ദിയ്ക്കുന്നു. വളഞ്ഞ ചന്ദ്രനെ രാഹു പിടികൂടുന്നില്ല.” എന്നിട്ട് മുനിയോട് രാമൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ മുനീശ, കോപത്തെ ശമിപ്പിച്ചാലും. മഴു അങ്ങയുടെ കൈയിലുണ്ട്. എന്റെ തല അങ്ങയുടെ മുമ്പിലും. എന്തു ചെയ്താൽ അങ്ങയുടെ കോപം ശമിയ്ക്കുമോ അതു ചെയ്താലും. എന്നെ അങ്ങയുടെ ദാസനെന്ന് അറിഞ്ഞാലും.”

ദോ:

പ്രഭുഹി സേവക്ഹി സമരു കസ് തജഹു ബിപ്രബദ് രോസു,
ബേഷു ബിലോകേം കഹെസി കചരു ബാലക്ഹു നഹി ദോസു. (281)

“ഒരു സ്വാമിയ്ക്കും സേവകന്നുമിടയിൽ എങ്ങനെയാണ് യുദ്ധമുണ്ടാവുക? ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ, കോപം തൃജിച്ചാലും. അങ്ങയെ യോദ്ധാവിന്റെ വേഷത്തിൽ കണ്ടിട്ടാണ് ആ ബാലൻ പലതും പറഞ്ഞത്. അതിന് അവനെ കുറ്റം പറയാനാവില്ല.”

(281)

ചൗ:

ദേഖി കുറാര് ബാന് ധനു ധാരീ -
ദൈ ലരിക്ഹി രിസ് ബീരു ബിചാരീ,

നാമ് ജാൻ പൈ തുംഹറി ന ചീൻഹാ -
ബംസ് സുഭായ് ഉതരു തെഹിം ദീൻഹാ. 1

ജും തുംഹ് ഔതെഹു മുനി കീ നാഹും -
പദ് രജ് സിർ സിസു ധരത് ഗൊസാഹും,
ഛർഹു ചുക് അൻജാനത് കേരീ -
ചഹിഅ ബിപ്ര് ഉർ കൃപാ ഘനേരീ. 2

ഹമ്ഹി തുംഹ്ഹി സരിബരി കസി നാഥാ -
കഹഹു ന കഹാച് ചരന് കഹച് മാഥാ.,
രാമ് മാത്ര ലഘു നാമ് ഹമാരാ -
പരസു സഹിത് ബഡ് നാമ് തൊഹാരാ. 3

ദേവ് എകു ഗുനു ധനുഷ് ഹമാരേം -
നവ് ഗുന് പരമ് പുനീത് തുംഹാരേം,
സബ് പ്രകാർ ഹമ് തുംഹ് സന് ഹാരേം-
ഛർഹു ബിപ്ര് അപരായ് ഹമാരേ. 4

“അങ്ങയെ മഴുവോടും, ബാണങ്ങളോടും, ധനുസ്സോടും കൂടി കണ്ടപ്പോൾ, ആ കുട്ടി അങ്ങ് ഒരു വീരനാണെന്ന് ധരിച്ച് ക്രുദ്ധനായി. അവൻ അങ്ങയുടെ പേര് അറിയുമെങ്കിലും, അങ്ങയെ കണ്ട് തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ല. അതിനാൽ വംശസ്വഭാവമനുസരിച്ച് അവൻ അങ്ങ്ങ് മറുപടി പറഞ്ഞു. അങ്ങ് മുനിയായി വന്നിരുന്നാൽ, ഹേ പുണ്യാത്മാവേ, അവൻ അങ്ങയുടെ പാദധൂളിയെ ശിരസ്സിൽ ധരിയ്ക്കുമായിരുന്നു. അങ്ങയെ ആരാണെന്നറിയാതെ ചെയ്ത കുറ്റത്തെ ക്ഷമിച്ചാലും. ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ധാരാളം കൃപയുണ്ടായിരിയ്ക്കണം. ഹേ സ്വാമീ, അങ്ങ്ങ് എനിയ്ക്കും തമ്മിൽ എന്തു താരതമ്യമാണുള്ളത്? തലയ്ക്കും കാലിനും തമ്മിൽ എന്തു സാമ്യതയാണുള്ളത് എന്നു പറഞ്ഞാലും. എന്റേത് “രാമൻ” എന്ന ഒരു വാക്കുള്ള പേരാണ്. അങ്ങയുടേത് “രാമൻ” എന്ന പേരിന്നു മുമ്പിൽ “പരശു”എന്നു ചേർന്ന നീണ്ടപേരാണ്. ഹേ ദേവ, എനിക്ക് വില്ലെന്ന ഒരു വിശേഷതയെ ഉള്ളു. അങ്ങ്ങ് അത്യന്തം പാവനമായ ഒമ്പതു ഗുണങ്ങൾ (ശാന്തത, ദമം, തപസ്സ്, ശുദ്ധത, ക്ഷമ, നേർമ, ജ്ഞാനം, വിജ്ഞാനം, ദൈവവിശ്വാസം)ഉണ്ട്. ഈ വിധം ഞാൻ എല്ലാ വിധത്തിലും അങ്ങ്ങ് താണവനാണ്. അതിനാൽ ഹേ ബ്രാഹ്മണ, എന്റെ കുറ്റങ്ങളെ ക്ഷമിച്ചാലും.”

ദോ:

ബാർ ബാർ മുനി ബിപ്രബർ കഹാ രാമ് സന് രാമ്,
ബോലേ ഭൃഗുപതി സരുഷ് ഹസി തഹുഃ ബന്ധു സമ് ബാമ്. (282)

പിന്നെയും പിന്നെയും രാമൻ മറ്റേ രാമനെ മുനിയെന്നും ബ്രാഹ്മണവര്യനെന്നും പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. അപ്പോൾ ഭൃഗുപതി രോഷത്തോടെ പറഞ്ഞു: “നീയും നിന്റെ അനുജനെപ്പോലെത്തന്നെ ദുഷ്ടനാണ്.” (282)

ചൗ:

നിപടഹിം ദിജ് കരി ജാനഹി മോഹീ -
മൈ ജസ് ബിപ്ര് സുനാവഹു തോഹീ,
ചാപ് സ്രുവാ സര് ആഹുതി ജാനു -
കോപു മോര് അതി ഘോര് കൃസാനു. 1

സമിധി സേന് ചതുരംഗ് സുഹാഹു -
മഹാ മഹീപ് ഭൃഗു പസു ആഹു,
മൈ എഹി പരസു കാടി ബലി ദീൻഹേ -
സമര് ജഗ്യ് ജപ് കോടിൻഹ് കീൻഹേ. 2

മോര് പ്രഭാഹു ബിദിത് നഹിം തോരേം -
ബോലസി നിദരി ബിപ്ര് കേ ഭോരേം,
ഭംജെഹു ചാപു ദാപു ബഡ് ബാഡാ -
അഹമിതി മനഹുഃ ജീതി ജഗു റാഡാ. 3

രാമ് കഹാ മുനി കഹഹു ബിചാരീ -
രിസ് അതി ബഡി ലഘു ചുക് ഹമാരീ,
ഹുഅത്ഹിം ടുട് പിനാക് പുരാനാ -
മൈം കെഹി ഹേതു കരൗം അഭിമാനാ. 4

“നീ എന്നെ വെറും ഒരുബ്രാഹ്മണനെന്നു മാത്രം അറിയും. ഞാൻ എങ്ങനെയുള്ള ബ്രാഹ്മണനാണെന്ന് നിനക്കു പറഞ്ഞുതരാം. വീല്ല് എന്റെ യാഗാഹുതിയ്ക്കുള്ള ആപ്പയാണെന്നറിയൂ. ശരങ്ങൾ ആഹുതിയും, എന്റെ കോപം ഘോരമായ അഗ്നിയും, ചതുരങ്കപ്പട മികച്ച സമിത്തുകളുമാണ്. വീരന്മാരായ രാജാക്കന്മാർ ബലിപ്പശുക്കളാണ്. അവരെ ഞാൻ ഈ പരശുകൊണ്ട് തുണ്ടം തുണ്ടമായി മുറിച്ച് ബലികൊടുത്തിരുന്നു.

ഈവിധം ഞാൻ കോടിക്കണക്കിൽ സമരയജ്ഞങ്ങളും ജപങ്ങളും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്റെ പ്രഭാവം നിനക്കറിയില്ല. അതിനാലാണ് നീ എന്നെ വെറും ബ്രാഹ്മണനാണെന്നു മാത്രം തെറ്റിദ്ധരിച്ച് വിലയില്ലാതെ സംസാരിയ്ക്കുന്നത്. നീ വില്ലിനെ ഒടിച്ചു. അതിനാൽ നീ എല്ലാ അതിരുകളേയും ലംഘിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. നിന്റെ അഹന്തയിൽ നീ ലോകത്തെ മുഴുവൻ ജയിച്ചുപോലെ തെളിയുന്നു.” രാമൻ പറഞ്ഞു: “ഹേ മുന്നേ, ആലോചിച്ചു സംസാരിയ്ക്കണം. എന്റെ കുറ്റം വളരെ ചെറുതാണ്. അങ്ങയുടെ കോപമോ അതിനെക്കാൾ എത്രയോ വലുതുമാണ്. പഴയ വില്ലു ഞാൻ തൊട്ടതും മുറിഞ്ഞു. അതിൽ എനിക്ക് അഭിമാനിയ്ക്കാനെന്തു കാരണമാണുള്ളത്?”

ദോ:

ജഗം ഹമ് നിദർഹിം ബിപ്ര് ബദി സത്യ് സുനഹു ഭൃഗുനാഥ്,
തൗ അസ് കോ ജഗ് സുഭദ്ര ജേഹി ഭയ് ബസ് നാവഹിം മാഥ്. (283)

“ഹേ ഭൃഗുനാഥ, അങ്ങ് ഒരു ബ്രാഹ്മണനായിരിയ്ക്കേ, അങ്ങു പറയുന്നതു പോലെ ഞാനങ്ങയോട് നിരാദരവായി പെരുമാറുന്നുവെങ്കിൽ, സത്യമെന്തെന്ന് കേൾക്കൂ: ഈ ലോകത്തിൽ ഏത് വീരയോദ്ധാവിന്റെ മുന്നിലാണ് ഞാൻ ഭയത്തോടെ തല കുനിയ്ക്കേണ്ടത്?” (283)

ചൗ:

ദേവ് ദനുജ് ഭൂപതി ഭട് നാനാ -
സമബല് അധിക് ഹോതു ബലവാനാ,
ജഗം രന് ഹമ്ഹി പചാരൈ കോതു -
ലരഹിം സുഖേന കാലു കിന് ഹോതു. 1

ഛത്രീയ തനു ധരി സമർ സകാനാ -
കുല് കലംകു തൈഹി പാവ്ഠ് ആനാ,
കഹളു സുഭാതു ന കുലഹി പ്രസംസീ -
കാലഹു ഡരഹിം ന രന് രഘുബംസീ. 2

ബിപ്രബംസ് കൈ അസി പ്രഭുതാതു -
അഭയ് ഹോതു ജോ തുംഹഹി ഡെരാതു,
സുനി മൃദു ഗുഡ് ബചന് രഘുപതി കേ -
ഊലരേ പടല് പരസുധര് മതി കേ 3

രാമ രമാപതി കർ ധനു ലേഹു -
ഖൈംഷ്ഠു മിടെ മോർ സന്ദേഹു.
ദേത് ചാപ് ആപുഹിം ചലി ഗഹളു -
പരസുരാമ മന് ബിസ്മയ് ഭയളു.

4

“ഒരു ദേവനോ, ദാനവനോ, രാജാവോ, അഥവാ ഒരു സൈന്യമോ, എന്തിനും സമബലനോ അഥവാ എന്തെക്കാൾ ബലവാനോ, ആരെന്നെ യുദ്ധത്തിന് വെല്ലുവിളിക്കുന്നുവോ, അവൻ സാക്ഷാത് കാലനായാലും കൂടി, ഞാൻ സന്തോഷത്തോടെ അയാളോട് യുദ്ധം ചെയ്യും. എന്തെന്നാൽ ഒരു ക്ഷത്രിയകുലത്തിൽ പിറന്നവൻ യുദ്ധം ചെയ്യാൻ ഭയപ്പെട്ടാൽ, അവൻ തികഞ്ഞ അജ്ഞാനിയും തന്റെ കുലത്തിന് അപകീർത്തി വരുത്തുന്ന വന്ദ്യനായിരിയ്ക്കും. ഞാൻ എന്റെ വംശത്തെ പ്രശംസിക്കുന്നതല്ല - സഹജമായിത്തന്നെ പറയുകയാണ്: രഘുവംശികൾ കാലനോട് യുദ്ധം ചെയ്യാൻകൂടി ഭയപ്പെടില്ല. അങ്ങനെ ഭയപ്പെടുന്നവൻ എല്ലാ ഭയങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തനാകുന്നു. അങ്ങനെയുള്ളതാണ് ബ്രാഹ്മണവംശത്തിന്റെ പ്രഭാവം.” ശ്രീരാമന്റെ മൃദുവും ഗുഢവുമായ ഈ വാക്കുകളെ കേട്ട് പരശുരാമന്റെ മനസ്സിലെ മോഹാവസ്ഥ നീങ്ങി. “ഹേ രാമ, രമാപതിയുടെ ഈ ധനുസ്സ് എടുത്ത് വലിയ്ക്കൂ, അങ്ങനെ എന്റെ സംശയങ്ങൾ നീങ്ങട്ടെ.” പരശുരാമന്റെ കൈയിൽനിന്ന് വില്പ് രാമന്റെ കൈകളിലേയ്ക്ക് സ്വയം മാറിചെന്നു. അതുകണ്ട് പരശുരാമൻ ആത്മരൂപകിതനായി.

ദോ:

ജാനാ രാമ പ്രഭാള തബ് പുലക് പ്രഭുല്ലിത് ഗാത്,
ജോരി പാനി ബോലേ ബചന് ഹൃദയം ന പ്രേമു അമാത്. (284)

അപ്പോൾ അദ്ദേഹം ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭാവത്തെ അറിഞ്ഞ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം സന്തോഷംകൊണ്ട് പുളകിതമായി. തന്റെ കൈകളെ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് ഹൃദയം പ്രേമം കൊണ്ട് നിറഞ്ഞ് ശ്രീരാമനോട് ഈവിധം പറഞ്ഞു: (284)

ചൗ:

ജയ് രഘുബംസ് ബനജ് ബന് ഭാനു -
ഗഹന് ദനുജ് കുല് ദഹന് കൃസാനു,

ജയ് സുർ ബിപ്ര് ധേനു ഹിതകാരി -
ജയ് മദ് മോഹ് കോഹ് ഭ്രമ് ഹാരി. 1

ബിനയ് സീല് കരുനാ ഗുന് സാഗര് -
ജയതി ബച്ന് രചനാ അതി നാഗര്,
സേവക് സുഖദ് സുഭഗ് സബ് അംഗാ -
ജയ് സരീര് ഹബി കോടി അനംഗാ. 2

കരോം കാഹ് മുഖ് ഏക് പ്രസംസാ -
ജയ് മഹേസ് മന് മാനസ് ഹംസാ,
അനുചിത് ബഹുത് കഹെഉ് അഗ്യാതാ -
ഹരഹു ഹരമാമന്ദിര് ദൊള ഭ്രാതാ. 3

കഹി ജയ് ജയ് ജയ് രഘുകുലകേതു -
ഭൃഗുപതി ഗന്ധ ബന്ഹി തപ് ഹേതു,
അപഭയ് കുടില് മഹീപ് ഡെരാനേ -
ജഹ് തഹ് കായര് ഗവ്ഹിം പരാനേ. 4.

“രഘുവംശമാകുന്ന താമരക്കുട്ടങ്ങളെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്ന സൂര്യനെ പോലെയുള്ള ശ്രീരാമന് ജയം! അസൂരകുലമാകുന്ന കാടിനെ ദഹിപ്പിക്കുന്ന അഗ്നിയായവന് ജയം! ദേവന്മാരുടേയും, ബ്രാഹ്മണരുടേയും, ഗോക്കളുടേയും ഹിതകാരിയായവന് ജയം! മദന്റേയും, മോഹന്റേയും, ക്രോധന്റേയും, ഭ്രമന്റേയും നശിപ്പിക്കുന്നവന് ജയം! വിനയത്തിന്റേയും, സൗശീല്യത്തിന്റേയും, കരുണയുടേയും, ഗുണഗണങ്ങളുടേയും സാഗരമായവന് ജയം! ഭാഷണകലയിൽ അതിനിപുണനായവന് ജയം! തന്റെ സേവകന്മാരെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നവനും, സർവാംഗസുന്ദരനും, കോടി കാമദേവന്മാരുടെ സൗന്ദര്യം കൊണ്ടവനുമായവന് ജയം! ഒരു നാവുകൊണ്ട് നിന്നെ ഞാൻ എങ്ങനെ സ്തുതിക്കും? ശിവന്റെ മനസ്സാകുന്ന മാനസസരസ്സിലെ ഹംസമായവന് ജയം! അജ്ഞാനവശാൽ അനുചിതമായ പലതും ഞാൻ പറഞ്ഞു. ക്ഷമയുടെ ധാമങ്ങളായ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും എന്നെ ക്ഷമിക്കൂവിൻ. രഘുകുലതിലകന് ജയം ജയം ജയം!” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഭൃഗുപതി തപസ്സുചെയ്തുവാൻ വനത്തിൽ

ലേയ്ക്കു ചെന്നു. ദുഷ്ടരാജാക്കന്മാർ ഭയം കൊണ്ട് പീഡിതരായി; ഭീരുക്കളായ അവർ സർവദിക്കുകളിലേയ്ക്കും ഓടിപ്പോയി.

ദോ:

ദേവൻഹ് ദീൻഹീം ദുന്ദുഭീം പ്രഭു പര് ബർഷഹിം ഹുല്,
ഹരഷേ പൂര് നര് നാരി സബ് മിടി മോഹമയ് സുല്. (285)

ദേവന്മാർ ദുന്ദുഭികൾ മുഴക്കി. പ്രഭുവിന്റെ മേൽ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. എല്ലാ നഗരവാസികളും സന്തോഷിച്ചു. അജ്ഞാനത്താലുണ്ടായ മോഹ മയമായ മനോവേദന മറഞ്ഞു. (285)

ചൗ:

അതി ഗഹഗഹേ ബാജനേ ബാജേ -
സബ്ഹിം മനോഹര് മംഗല് സാജേ,
ജുഥ് ജുഥ് മിലി സുമുഖി സുനയനീം -
കരഹിം ഗാന് കല് കോകില്ബയനീം. 1

സുഖു ബിദേഹ് കര് ബരനി ന ജാഹു -
ജന്മദരിദ് മനഹു നീധി പാഹു,
ബിഗത് ത്രാസ് ഭേ സീയ് സുഖാരീ -
ജനു ബിധു ഉദയ് ചകോര്കുമാരീ. 2

ജനക് കീൻഹ് കൗസികഹി പ്രനാമാ -
പ്രഭു പ്രസാദ് ധനു ഭഞ്ജേ രാമാ,
മൊഹി കൃതകൃത്യ് കീൻഹ് ദുഹു ഭാഹു -
അബ് ജോ ഉചിത് സൊ കഹിഅ ഗൊസാഹു. 3

കഹ് മുനി സുനു നരനാഥ് പ്രബീനാ -
രഹാ ബിബാഹു ചാപ് ആധീനാ,
ടൂടത്ഹീം ധനു ഭയേ ബിബാഹു -
സൂര് നര് നാഗ് ബിദിത് സബ് കാഹു. 4

വാദ്യഘോഷങ്ങൾ മുഴങ്ങി. എല്ലാവരും മനോഹരവും മംഗളകരവുമായ പദാർഥങ്ങൾകൊണ്ട് അലങ്കരിച്ചു. കൂട്ടം കൂട്ടമായി സുമുഖികളും സുനയനികളുമായ സുന്ദരിമാർ കയ്യിലുകളെപ്പോലെ മധുരമായി പാട്ടു

കൾ പാടി. ജന്മനാ ദരിദ്രനായ ഒരുവൻ നിധി കിട്ടിയപ്പോലെ ജനകന്റെ സന്തോഷത്തെ വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. ചന്ദ്രോദയത്തിൽ ആനന്ദിയ്ക്കുന്ന യുവ ചകോരിയെപ്പോലെ സീത ഭയമെല്ലാം നീങ്ങി സന്തുഷ്ടയായി. ജനകൻ വിശ്വാമിത്രമുനിയെ നമസ്കരിച്ച് പറഞ്ഞു: “സ്വാമീ, അങ്ങയുടെ കൃപ കൊണ്ടാണ് ശ്രീരാമൻ വില്ലിനെ മുറിച്ചത്. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും എന്റെ ഉദ്ദേശത്തെ സഫലമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഹേ ആദരണീയനായ പ്രഭോ, ഇനി എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടതെന്ന് പറഞ്ഞാലും.” മുനി പറഞ്ഞു: “ഹേ ജ്ഞാനിയായ നരേശ, കേൾക്കൂ: വിവാഹം ധനുസ്സിനെ സംബന്ധിച്ചായിരുന്നു. ദേവന്മാരും, മനുഷ്യരും, നാഗന്മാരുമടക്കം എല്ലാവരും അറിയും വിധത്തിൽ ധനുസ്സ് മുറിഞ്ഞതും വിവാഹവും നടന്നു.”

ദോ:

തദപി ജാതു തുഹ് കരഹു അബ് ജമാ ബംസ് ബ്യവഹാരു,
ബുദ്ധി ബിപ്ര് കുലവൃദ്ധ് ഗുർ ബേദ് ബിദിത് ആചാരു. (286)

“എന്നാലും, താൻ പോയി തന്റെ വംശമുറപ്രകാരം, ബ്രാഹ്മണരോടും, കുടുംബത്തിലെ വയസ്സായവരോടും, ഗുരുവിനോടും കൂടിയാലോചിച്ച് അതുപ്രകാരം വേണ്ടതു ചെയ്യൂ.” (286).

ചൗ:

ദുത് അവധ്പൂർ പാവഹു ജാതു -
ആനഹിം നൃപ് ദസരഥ്ഹി ബൊലാതു,
മുദിത് രാജ കഹി ഭലഹിം കൃപാലാ -
പഠഷ്ട ദുത് ബോലി തെഹി കാലാ. 1

ബഹുരി മഹാജന് സകല് ബൊലാഷ്ട -
ആതു സബന്ഹി സാദർ സിർ നാഷ്ട,
ഹാട് ബാട് മന്ദിർ സുരബാസാ -
നഗരു സ്വാഭാരഹു ചാരിഹു പാസാ. 2

ഹരഷി ചലേ നിജ് നിജ് ഗൃഹ് ആഷ്ട -
പുനി പരിചാരക് ബോലി പഠാഷ്ട,
രചഹു ബിചിത്ര് ബിതാന് ബനാതു -
സിർ ധരി ബചന് ചലേ സചു പാതു. 3

പഠഘൃ ബോലി ഗുനീ തിൻഹ് നാനാ -
ജേ ബിതാൻ ബധി കുസൽ സുജാനാ,
ബിധിഹി ബന്ദി തിൻഹ് കീൻഹ് അരംഭാ -
ബിരചേ കനക് കദലി കേ ഖംഭാ.

4

“പോയി ആയോദ്ധ്യാനഗരിയ്ക്ക് ദൂതന്മാരെ അയയ്ക്കും. അവർ ചെന്ന് ദശരഥമഹാരാജാവിനെ ക്ഷണിച്ച് ഇങ്ങോട്ട് കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരട്ടെ.” ജനകൻ സന്തോഷത്തോടെ പറഞ്ഞു: “വളരെ നന്ന്, ഹേ കൃപാനിധേ.” ദൂതന്മാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി ഉടൻ തന്നെ അവരെ പറഞ്ഞയച്ചു. അദ്ദേഹം പിന്നെ നഗരത്തിലെ പ്രധാനികളെ എല്ലാം വിളിച്ചുവരുത്തി. അവരെല്ലാവരും വന്ന് ആദരവോടെ തലവണങ്ങി. “അങ്ങാടികളേയും, തെരുവുകളേയും, വീടുകളേയും, ദേവാലയങ്ങളേയും, നഗരത്തിന്റെ നാലുപുറവും അലങ്കരിയ്ക്കുവിൻ.” അവർ സന്തോഷത്തോടെ തങ്ങളുടെ വീടുകളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുചെന്നു. രാജാവ് പിന്നെ തന്റെ സ്വന്തം പരിചാരകരെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവരോട് കല്പിച്ചു: “വിചിത്രങ്ങളായ കഥാനങ്ങളെ സ്ഥാപിയ്ക്കുവിൻ.” ആജ്ഞയെ ശിരോധാര്യം ചെയ്ത് അവർ സന്തോഷത്തോടെ പോയി, കഥാനങ്ങൾ പണിയുന്നതിൽ വിദഗ്ദ്ധന്മാരായ പണിക്കാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി. അവർ ബ്രഹ്മാവിനെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ട് പണി ആരംഭിച്ചു. അവർ വാഴയുടെ ആകൃതിയിൽ സ്വർണ്ണസ്തംഭങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി.

ദോ:

ഹരിത് മനിൻഹ് കേ പത്ര് ഫല് പദുമരാഗ് കേ ഫുല്,
രചനാ ദേഖി ബിചിത്ര് അതി മനു ബിരംചി കര് ഭുല്. (287)

ഇലകളും ഫലങ്ങളും മരകതമണികൾ കൊണ്ടും, പുഷ്പങ്ങൾ പദ്മരാഗരത്നങ്ങൾ കൊണ്ടും പണിതു. അതിവിചിത്രമായ ഈ കലാസൃഷ്ടിയെ കണ്ട് ബ്രഹ്മാവു കൂടി ഭ്രമിച്ചു പോയി. (287)

ചൗ:

ബേനു ഹരിത് മനിമയ് സബ് കീൻഹേ -
സരല് സപര്ബ് പരഹിം നഹിം ചീൻഹേ,
കനക് കലിത് അഹിബേലി ബനാഹൗ -
ലിഖി നഹിം പരഇ സപരന് സുഹാഹൗ.

1

തെഹി കേ രചി പചി ബസ് ബനാഏ -
ബിച് ബിച് മുകുതാ ദാമ് സുഹാഏ,
മാനീക് മരകത് കുലിന് പീരോജാ -
ചീരി കോരി പചി രചേ സരോജാ.

2

കിഏ ഭൃംഗ് ബഹുരംഗ് ബിഹംഗാ -
ഗുഞ്ജഹിം കുജഹിം പവന് പ്രസംഗാ,
സൂര് പ്രതിമാ ഖംഭേ ഗന്ധി കാഡീം -
മംഗല് ദ്രബ്യ ലിഏ സബ് റാഡീം.

3

ചൗകേം ഭാതി അനേക് പുരാഹുതം -
സിംധൂര് മനിമയ് സഹജ് സുഹാഹുതം.

4

മുളകാലുകൾ മരകതക്കല്ലുകൾ കൊണ്ടു പണിതിരുന്നു. അവ അത്രയും നേരായതും കമ്പുകളുള്ളതുമായിരുന്നു, അവയെ സാക്ഷാൽ മുളകളിൽ നിന്നും തിരിച്ചറിയാൻ സാധിയില്ലായിരുന്നു. വെറ്റിലക്കൊടികൾ സ്വർണ്ണത്താൽ പണിതിരുന്നു. അവ അത്രയും മനോഹരമായിരുന്നു, അവ കൂത്രിമങ്ങളാണെന്ന് പറയാൻ കഴിയില്ലായിരുന്നു. ഈ വളളികൾ (മുളകാലുകളിൽ) ചുറ്റി അവിടവിടെ ഭംഗിയുള്ള മുത്തുമാലകൾകൊണ്ട് കെട്ടിയിരുന്നു. മാണിക്യം, മരകതം, വൈരം, വൈഡൂര്യം മുതലായ കല്ലുകളെ മുറിച്ചു, കൊത്തുപണികൾ ചെയ്ത്, പതിച്ചു, അവർ താമരപ്പൂക്കൾ പണിതു. അവർ പലനിറങ്ങളിലുള്ള വണ്ടുകളും പക്ഷികളും ഉണ്ടാക്കി. അവ കാറ്റിൽ മുളുകയും കുവുകയും (വണ്ടുകളേയും പക്ഷികളേയും പോലെ) ചെയ്തിരുന്നു. തൂണുകളിൽ ദേവന്മാരുടെ പ്രതിമകളുടെ ശില്പങ്ങൾ പണിതു. അവയെല്ലാം തന്നെ കൈകളിൽ മംഗളദ്രവ്യങ്ങൾ ഏന്തിക്കൊണ്ട് നിന്നിരുന്നു. ഭൂമിയിൽ ചതുരങ്ങൾ വെച്ച് അവയ്ക്കുള്ളിൽ പലവിധ മനോഹരമായ യന്ത്രങ്ങൾ പണിത് അവയെ ആനയുടെ മസ്തകത്തിൽനിന്നും എടുത്ത മുത്തുകളെ കൊണ്ട് നിറച്ചു.

ദോ:

സൗരഭ് പല്ലവ് സുഭഗ് സുഗി കിഏ നീലമണി കോരി,
ഹേമ് ബൗര് മരകത് ഘവരി ലസത് പാടമയ് ഡോരി.

(288)

അവർ ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലുകളെ കൊത്തി അതിമനോഹരമായ മാവിലകളും, സ്വർണ്ണം കൊണ്ട് മാമ്പൂക്കളും, മരകതക്കല്ലുകളെ പട്ടുനൂലുകളാൽ കോർത്ത് മാങ്ങാക്കുലകളും പണിതു. (288)

ചൗ:

രചേ രുചിർ ബർ ബന്ദനിവാരേ-
മനഹ്ഃ ബനോഭവ് ഫന് സവാഭേ,
മംഗല് കലസ് അനേക് ബനാഘ -
ധജ് പതാക് പദ് ചമർ സുഹാഘ. 1

ദീപ് മനോഹർ മനിമയ് നാനാ -
ജാതു ന ബരനി ബിചിത്ര ബിതാനാ,
ജേഹിം മണ്ഡപ് ദുലഹിനി ബൈഭേഹീ -
സോ ബരനെ അസി മതി കബി കേഹീ. 2

ദുലഹു രാമു രൂപ് ഗുന് സാഗർ -
സോ ബിതാനു തിഹ് ലോക് ഉജാഗർ,
ജനക് ഭവന് കൈ സോഭാ ജൈസീ -
ഗുഹ് ഗുഹ് പ്രതി പുർ ദേഖിഅ തൈസീ. 3

ജേഹിം തൈരഹുതി തൈരി സമയ് നിഹാരി -
തൈരി ലഘു ലഗഹിം ഭുവന് ദസ് ചാരീ,
ജോ സംപദാ നീച് ഗുഹ് സോഹാ -
സോ ബിലോകി സുരനായക് മോഹാ. 4

പിന്നെ അവർ മനോഹരവും ശ്രേഷ്ഠവുമായ തോരണങ്ങൾ പണിതു. അവ കാമദേവനാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട അനവധി കുടുക്കുകളെപ്പോലെയിരുന്നു. പുറമെ അവർ അനവധി മംഗളകലശങ്ങളും, മനോഹരങ്ങളായ ധ്വജങ്ങളും, പതാകകളും, യവനികകളും, ചാമരങ്ങളും പണിതു. അനവധി മനോഹരമായ രത്നങ്ങളാലായ ദീപങ്ങളെക്കൊണ്ട് അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ട വിചിത്രമായ മണ്ഡപത്തിന്റെ ശോഭ വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. വധുവായ വൈഭേഹി ഇരിയ്ക്കുവാൻ പോകുന്ന മണ്ഡപത്തെ വർണ്ണിപ്പാനുള്ള സാമർഥ്യം ഏത് കവിയ്ക്കാണുള്ളത്? സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും, ഗുണങ്ങളുടേയും സാഗരമായ ശ്രീരാമൻ വരനായി ഇരിയ്ക്കുവാൻ പോകുന്ന

വിതാനമണ്ഡപം മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും പ്രശംസാവഹമായിരുന്നു. ജനകരാജാവിന്റെ അരമനയുടെ ശോഭ, നഗരത്തിലെ ഓരോ വീടുകളിലും കാണാമായിരുന്നു. ജനകന്റെ രാജധാനിയായ തിരുഹുതത്തെ ആ സമയം കണ്ടവന് ഈരേഴു പതിനാലു ലോകങ്ങളും തുച്ഛമായി തോന്നും. ഏറ്റവും താണ പ്രജയുടെ വീട്ടിൽ നിലനിന്നിരുന്ന സമ്പത്ത് ദേവരാജനെ പ്പോലും മോഹിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു.

ദോ:

ബസതു നഗർ ജെഹിം ലച്ഛി കരി കപട് നാരി ബർ ബേഷു,
തെഹി പൂർ കൈ സോഭാ കഹത് സകുചഹിം സാരദ് സേഷു. (289)

ലക്ഷ്മിദേവി മനോഹരമായ മനുഷ്യസ്ത്രീ വേഷത്തിൽ താമസിച്ചിരുന്ന നഗരത്തിന്റെ ശോഭയെ വർണ്ണിപ്പാൻ വാഗ്ദേവിയായ ശാരദയും, ആയിരം നാവുകളുള്ള ആദിശേഷനും കൂടി സങ്കോചപ്പെടും. (289)

ചൗ:

പഹുഘേ ദുത് രാമ് പൂർ പാവന് -
ഹരഷേ നഗർ ബിലോകി സുഹാവന്,
ഭൂപ് ദ്വാർ തിൻഹ് ഖബരി ജനാതു -
ദസരഥ് നൃപ് സുനി ലിഷ്ട ബൊലാതു. 1

കരി പ്രനാമു തിൻഹ് പാതീ ദീൻഹി -
മുദിത് മഹീപ് ആപു ഉറി ലീൻഹി,
ബാരി ബിലോചന് ബാഘത് പാതീ .
പുലക് ഗാത് ആതു ഭരി ഛാതീ. 2

രാമു ലഖനു ഉദ് കർ ബർ ചീഠി -
രഹി ഗഘ കഹത് ന ഖാടീ മീഠി,
പുനി ധരി ധീർ പത്രികാ ബാഘി -
ഹരഷീ സഭാ ബാത് സുനി സാഘി. 3

ഖേലത് രഹേ തഹാഘ് സുധി പാതു -
ആഘ ഭരതു സഹിത് ഹിത് ഭാതു,
പുഛത് അതി സനേഹ് സകുചാതു -
താത് കഹാഘ് തേം പാതീ ആതു. 4

ജനകന്റെ ദൂതന്മാർ ശ്രീരാമന്റെ പാവനമായ (അയോദ്ധ്യാ)പുരിയിലെത്തി, മനോഹരമായ പട്ടണത്തെ കണ്ട് ഹർഷാകുലരായി. അവർ അരമനയുടെ രാജഭാരത്തിൽ (തങ്ങളുടെ വരവിനെപ്പറ്റി) അറിയിച്ചു. അവർ വന്നതു കേട്ട് ദശരഥരാജാവ് അവരെ തന്റെ മുമ്പിൽ വരാൻ പറഞ്ഞയച്ചു. (രാജാവിനെ) വണങ്ങിക്കൊണ്ട് അവർ പത്രികയെ കൊടുത്തു. രാജാവ് സന്തോഷത്തോടെ എഴുന്നേറ്റ് അതിനെ സ്വയം സ്വീകരിച്ചു. പത്രത്തിനെ പഠിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു. ശരീരം പുളകിതമായി. ഹൃദയം നിറഞ്ഞു. രാമനും ലക്ഷ്മണനും മനസ്സിലും, പത്രം കൈയിലുമായി അദ്ദേഹം മൂകനായി, നല്ലതോ, കെട്ടതോ, ഒന്നും തന്നെ സംസാരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. പിന്നെ സ്വയം ഉണർന്ന് അദ്ദേഹം പത്രത്തെ ഉറക്കെ വായിച്ചു. സത്യമായ വർത്തമാനമറിഞ്ഞ് രാജസഭയിൽ എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചു. താൻ കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സ്ഥലത്ത് വർത്തമാനമറിഞ്ഞ ഭരതൻ തന്റെ സഹോദരനോടും കുട്ടുകാരോടും കൂടി വന്ന് അത്യന്തം സ്നേഹത്തോടും വിനയത്തോടും ചോദിച്ചു: “പത്രം എവിടെനിന്നാണ് വന്നിട്ടുള്ളത്?”

ദോ:

കുസല് പ്രാൻപ്രിയ് ബന്ധു ദൊള അഹഹിം കഹഹു കെഹിം ദേസ്,
സുനി സനേഹ് സാനേ ബചന് ബാചീ ബഹുരി നരേസ് (290)

“എന്റെ രണ്ടു സഹോദരന്മാർക്കും കുശലം തന്നെയല്ലേ? അവർ ഏതു ദേശത്തിലാണ്?” സ്നേഹം നിറഞ്ഞ ഈ വാക്കുകളെ കേട്ട് രാജാവ് പത്രത്തെ വീണ്ടും വായിച്ചു. (290)

ചൗ:

സുനി പാതീ പുലകേ ദൊള ഭ്രാതാ -
അധിക് സനേഹു സമാത് ന ഗാതാ,
പ്രീതി പുനീത് ഭരത് കൈ ദേഖീ -
സകല് സഭാ^൧ സുഖു ലഹെള ബിസേഷീ. 1

തബ് നൂപ് ദുത് നിക്ട് ബൈഠാരേ-
മധൂർ മനോഹർ ബചന് ഉചാരേ,
ഭൈയാ കഹഹു കുസല് ദൊള ബാരേ-
തുംഹ് നീകേം നിജ് നയന് നിഹാരേ. 2

സ്യാമല് ഗൗര് ധരോ ധനു ഭാഥാ -
ബത് കിസോര് കൗസിക് മുനി സാഥാ,
പഹിചാനഹു തുംഹ് കഹഹു സുഭാഊ -
പ്രേമ് ബിബസ് പുനി പുനി കഹ് രാഊ. 3

ജാ ദിന് തേം മുനി ഗഘ്നം ലവാഊ -
തബ് തേം ആജു സാഘി സുധി പാഊ,
കഹഹു ബിദേഹ് കവന് ബിധി ജാനേ -
സുനി പ്രിയ് ബചന് ദുത് മുസുകാനേ. 4

കത്തിനെ പഠിച്ചു കേട്ട് രണ്ടു സഹോദരന്മാരും സന്തോഷം കൊണ്ട് പുളകിതരായി. സ്നേഹാധിക്യം കാരണം അവരുടെ ശരീരം വികാരഭരിതമായി. ഭരതന്റെ പാവനമായ പ്രേമത്തെ കണ്ട് സഭ മുഴുവൻ വിശേഷിച്ചും സന്തോഷിച്ചു. പിന്നെ രാജാവ് ദൂതന്മാരെ തന്റെ അടുക്കൽ ഇരുത്തി മധുരവും മനോഹരവുമായ ശബ്ദത്തിൽ ചോദിച്ചു: “സുഹൃത്തുക്കളെ പറയുവിൻ, രണ്ടു ബാലന്മാർക്കും സുഖംതന്നെയല്ലേ? അവരെ നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ കണ്ണുകൾ കൊണ്ടുതന്നെ കണ്ടിട്ടില്ലേ? ഒരുവൻ ശ്യാമ വർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തും. അവർ വില്ലും ആവനാഴിയും ധരിച്ചിരിയ്ക്കും. അവർ കുമാരന്മാരാണ്, വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ കൂടെ വന്നിരിയ്ക്കും. അവരെ നിങ്ങൾ തിരിച്ചറിയില്ലേ? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അവരുടെ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റി പറയുവിൻ.” സ്നേഹാധിക്യം കാരണം രാജാവ് ഈവിധം വീണ്ടും വീണ്ടും ചോദിച്ചു. “മുനി അവരെ കൊണ്ടുപോയ ദിവസം മുതൽ ഇന്നു മാത്രമാണ് അവരെപ്പറ്റിയ നേരായ വിവരം അറിയുന്നത്. അവരെ വിദേഹരാജാവ് എങ്ങനെ അറിഞ്ഞു എന്നു പറയുവിൻ.” ഈ പ്രിയമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് ദൂതന്മാർ മന്ദഹസിച്ചു.

ഭോ:

സുനഹു മഹീപതി മുകുട് മനി തുംഹ് സമ് ധന്യ് ന കോള,
രാമു ലഖനു ജിൻഹ് കേ തനയ് ബിസ ബിഭുഷന് ഭോള. (291)

“ഹേ രാജശിരോമണേ, കേട്ടാലും: വിശ്വത്തിന്റെ അലങ്കാരങ്ങളായ രാമനും ലക്ഷ്മണനും ഇരുവരും ആരുടെ പുത്രന്മാരാണോ ആ അങ്ങയെപ്പോലെ ധന്യനായി വേറെയാരും തന്നെയില്ല.” (291)

ചൗ:

പുഷ്പം ജോഗു ന തനയ് തുഹാരേ-
 പുരുഷസിംഹം തിഹു പൂർ ഉജിആരേ,
 ജിൻഹ് കേ ജസ് പ്രതാപ് കേം ആഗേ -
 സസി മലീന് രബി സീതല് ലാഗേ. 1

തിൻഹ് കഹ് കഹിഅ നാഥ് കിമി ചീൻഹേ -
 ദേവിഅ രബി കി ദീപ് കർ ലീൻഹേ,
 സീത് സ്വയംബർ ഭൂപ് അനേകാ -
 സമിദേ സുഭദ് ഏക് തേം ഏകാ. 2

സംഭു സരാസന് കാഹു ന ടാരാ -
 ഹാരേ സകല് ബീർ ബരിആരാ,
 തീനി ലോക് മഹ് ജേ ഭദ്മാനീ -
 സഭ് കൈ സക്തി സംഭു ധനു ഭാനീ. 3

സകള ഉഠാഇ സരാസുർ മേരു -
 സൊള ഹിയ് ഹാരി ഗയള കരി ഫേരു,
 ജെഹിം കൗതുക് സിവസൈലു ഉഠാവാ -
 സൊള തെഹി സഭാ പരാഭള പാവാ. 4

“അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാരെപ്പറ്റി യാതൊരു ചോദ്യവും ആവശ്യമില്ല. അവർ പുരുഷസിംഹങ്ങളും വിശ്വത്തിന്റെ പ്രകാശവും, അവരുടെ യശസ്സിന്റെയും പ്രതാപത്തിന്റെയും മുമ്പിൽ ചന്ദ്രൻ മങ്ങിയും, സൂര്യൻ ശീതളവുമായി തോന്നുന്നു. പ്രഭോ, അവർ എങ്ങനെ അറിയപ്പെട്ടുവെന്ന് അങ്ങ് ചോദിക്കുന്നുവോ! സൂര്യനെക്കാണാൻ ആരെങ്കിലും വിളക്കിനെ എടുക്കുമോ? സീതയുടെ സ്വയംവരത്തിന് അനവധി രാജാക്കന്മാർ വന്നിരുന്നു. ഓരോരുത്തനും മറ്റവരെക്കാൾ മികച്ച യോദ്ധാവായിരുന്നു. പക്ഷേ അവരിൽ ആർക്കും ശിവധനുസ്സിനെ അനക്കുവാൻ കൂടി കഴിഞ്ഞില്ല. എല്ലാ വീരയോദ്ധാക്കളും തോറ്റു. വീരന്മാരെന്ന് മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും അഭിമാനിച്ചിരുന്ന എല്ലാവരുടെ ശക്തിയും ശംഭുവിന്റെ വില്ലിനാൽ നൊറുക്കപ്പെട്ടു. മേരുപർവതത്തെ തുക്കാൻ കഴിവുള്ള ബാണാസുരനും വില്ലിനെ ചുറ്റിവന്നശേഷം നിരാശനായി വിരമിച്ചു.

കൈലാസപർവതത്തെ വിനോദമെന്നപോലെ പൊക്കിയെടുത്ത
രാവണനും ആ സഭയിൽ പരാഭവപ്പെട്ടു.

ദോ:

തഹാം രാമ് രഘുബംസ് മനി സുനിഅ മഹാ മഹിപാല്,
ഭംജെള ചാപ് പ്രയാസ് ബിനു ജിമി ഗജ് പങ്കജ് നാല്. (292)

“ആ സമയത്ത്, ഹേ മഹാരാജാവേ, കേട്ടാലും: രഘുകുലതിലകനായ
ശ്രീരാമൻ നിഷ്പ്രയാസം ധനുസ്സിനെ, ആന താമരത്തച്ചിനെയെന്ന
പോലെ മുറിച്ചു.” (292)

ചൗ:

സുനി സരോഷ് ഭൃഗുനായകു ആഘ്ര -
ബഹുത് ഭാതി തിൻഹ് ആഘ്രി ദെഖാഘ്ര,
ദേഖി രാമ് ബലു നിജ് ധനു ദീൻഹാ -
കരി ബഹു ബിനത് ഗവനു ബന് കീൻഹാ. 1

രാജന് രാമു അതുലബല് ജൈസേം -
തേജ് നിധാന് ലഖനു പുനി തൈസേം,
കമ്പഹിം ഭൂപ് ബിലോകത് ജാകേം -
ജിമി ഗജ് ഹരി കിസോര് കേ താകേം. 2

ദേവ ദേഖി തവ ബാലക് ദോളു -
അബ് ന ആഘ്രി തര് ആവത് കോളു,
ദുത് ബചന് രചനാ പ്രിയ് ലാഗീ -
പ്രേമ് പ്രതാപ് ബീര് രസ് പാഗീ. 3

സഭാ സമേത് രാള അനുരാഗേ -
ദുതൻഹ് ദേന് നിചാവരി ലാഗേ,
കഹി അനീതി തേ മുദ്ഹിം കാനാ -
ധരമു ബിചാരി സബ്ഹി സുഖു മാനാ. 4

“വർത്തമാനം കേട്ട് ഭൃഗുപതി പരശുരാമൻ കോപത്തോടെ എത്തി
പലവിധത്തിൽ ഭീഷണിപ്പെടുത്തി. പക്ഷേ ശ്രീരാമന്റെ ശക്തിയെ കണ്ട്

അദ്ദേഹം തന്റെ വില്ലിനെ രാമന്നു കൊടുത്ത് പിന്നെ വളരെ വിനയപൂർവ്വം സ്തുതിച്ച് കാട്ടിലേയ്ക്ക് പോയി. ഹേ രാജൻ, ശ്രീരാമൻ ഏതുവിധം അതുലബലവാനാണോ, അതുപോലെ ലക്ഷ്മണനും തേജസ്സിന്റെ നിധിയാണ്. അവനെക്കണ്ട് രാജാക്കന്മാർ യുവസിംഹത്തിന്റെ ഉറ്റു നോക്കലിൽ ആനകൾ വിറയ്ക്കുന്നതുപോലെ വിറച്ചു. ഹേ ദേവ, അങ്ങയുടെ രണ്ടു പുത്രന്മാരേയും കണ്ട ശേഷം മറ്റാരും ഞങ്ങളുടെ കണ്ണുകളെ ആകർഷിക്കുന്നില്ല.” സ്നേഹം നിറഞ്ഞതും, പ്രതാപത്തേയും വീരരസത്തേയും പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നതുമായ ദൂതന്മാരുടെ വാക്ചാതുര്യമുള്ള ഭാഷണം എല്ലാവർക്കും ഇഷ്ടപ്പെട്ടു. രാജസഭയോടു കൂടി രാജാവ് ഭാവഭരിതനായി ദൂതന്മാർക്ക് ധാരാളം സമ്മാനങ്ങൾ കൊടുക്കുവാൻ തുടങ്ങി. പക്ഷേ അവർ “ഇത് അനീതിയാണ്” എന്ന് പ്രതിഷേധിച്ചുകൊണ്ട് തങ്ങളുടെ ചെവികളടച്ചു. അവരുടെ ധർമികമായ പെരുമാറ്റം കണ്ട് എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചു.

ദോ:

തബ് ഉറി ഭൂപ് ബസിഷ് കഹും ദീൻഹി പത്രികാ ജാഇ,
കഥാ സുനാഇ ഗുർഹി സബ് സാദർ ദുത് ബൊലാഇ. (293)

പിന്നെ രാജാവ് എഴുന്നേറ്റ് വസിഷ്ഠന്റെ അടുത്തേയ്ക്ക് പോയി പത്രത്തെ അദ്ദേഹത്തിനു കൊടുത്തു. ദൂതന്മാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി എല്ലാ വർത്തമാനങ്ങളും അദ്ദേഹത്തെ ആദരവോടെ പറഞ്ഞറിയിച്ചു. (293)

ചൗ:

സുനി ബോലേ ഗുർ അതി സുഖ പാഇ -
പുന്യ് പൂരുഷ് കഹു മഹി സുഖ് ഛാഇ,
ജിമി സരിതാ സാഗർ മഹു ജാഹീം -
ജദ്യപി താഹി കാമനാ നാഹീം. 1

തിമി സുഖ് സമ്പതി ബിനഹിം ബൊലാഏ -
ധരമസീല് പഹി ജാഹീം സുഭാഏ,
തുംഹ് ഗുർ ബിപ്ര് ധേനു സുർ സേബീ -
തസി പുനീത് കൗസല്യാ ദേബീ. 2

സുകൃതീ തുഹ് സമാന് ജഗ് മാഹീം -
 ഭയമു ന ഹൈ കൊള ഹോനെയ നാഹീം,
 തുഹ് തേ അധിക് പുന്യ് ബഡ് കാകേം -
 രാജന് രാമ് സരിസ് സുത് ജാകേം.

3

ബീര് ബിനീത് ധരമ് ബ്രത് ധാരീ -
 ഗുന് സാഗര് ബര് ബാലക് ചാരീ,
 തുഹ് കഹും സർബ് കാല് കല്യാനാ -
 സജഹു ബരാത് ബജാതു നിസാനാ.

4

വർത്തമാനം കേട്ട് ഗുരു അതിപ്രസന്നനായി, പറഞ്ഞു: “ഒരു പുണ്യ പുരുഷൻ ലോകത്തിൽ ധാരാളം സുഖമാണ്. ആവശ്യപ്പെടാതെ തന്നെ, നദികൾ സമുദ്രത്തിൽ ചെന്നു ചേരുന്നതുപോലെ, സുഖവും സമ്പത്തും ചോദിക്കാതെ തന്നെ ധർമ്മശീലരായവരെ വന്നുചേരുന്നത് സ്വാഭാവികമാണ്. ഏതു പ്രകാരം നിങ്ങൾ ഗുരുവിനേയും, ബ്രാഹ്മണരേയും, ഗോക്കളേയും, ദേവന്മാരേയും സേവിക്കുന്നുവോ, രാജ്ഞി കൗസല്യയുടെ ഭക്തിയും നിങ്ങളിൽനിന്നും ഒട്ടും കുറഞ്ഞതല്ല. നിങ്ങളെപ്പോലെ സുകൃതം ചെയ്തവൻ ലോകത്തിൽ ഇതുവരെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല, ഇപ്പോഴും ഇല്ല, ഇനി ഉണ്ടാവുകയുമില്ല. ഹേ രാജൻ, രാമനെപ്പോലെയുള്ള പുത്രനേയും, വീരന്മാരും, വിനയമുള്ളവരും, ധർമ്മവ്രതത്തെ കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവരും, ഗുണങ്ങളുടെ സമുദ്രവുമായ നാലു ഉത്തമന്മാരായ കുട്ടികളേയും കൊണ്ടുള്ള നിങ്ങളെക്കാളും പുണ്യം ചെയ്തവൻ വേറെ ആരുണ്ടായിരിയ്ക്കും? നിങ്ങൾക്ക് സർവകാലത്തും മംഗളമുണ്ടാകുന്നതാണ്. അതിനാൽ ദുഃഖഭീതികൾ മുഴങ്ങേ, വിവാഹഘോഷയാത്ര തയ്യാറാക്കൂ.”

ദോ:

ചലഹു ബേഗീ സുനി ഗുര് ബചന് ഭലഹിം നാഥ് സിരു നാതു,
 ഭൂപതി ഗവനേ ഭവന് തബ് ദുതൻഹ് ബാസു ദെവാതു. (294)

“വേഗം ആവട്ടെ,” ഗുരുവിന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് രാജാവ് തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട് “സ്വാമി, അങ്ങനെത്തന്നെയാവട്ടെ” എന്നു പറഞ്ഞ് ദുതന്മാർക്ക് വാസസ്ഥലമൊരുക്കിയശേഷം അരമനയിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെന്നു. (294)

ചൗ:

രാജാ സബു രനിവാസു ബൊലാഹു -
ജനക് പത്രികാ ബാചി സുനാഹു,
സുനി സന്ദേസു സകല് ഹരഷാനീം -
അപര് കഥാ സബ് ഭൂപ് ബഖാനീം. 1

പ്രേമ് പ്രഹുല്ലിത് രാജഹിം രാനീ -
മനഹു[ഃ] സിഖിനി സുനി ബാരിദ് ബാനീ,
മുദിത് അസീസ് ദേഹിം ഗുരു നാരീം -
അതി ആനന്ദ് മഗന് മഹതാരീം. 2

ലേഹിം പരസ്തര് അതി പ്രിയ് പാതീ -
ഹൃദയ്[ഃ] ലഗാഹു ജുഡാവഹി ഛാതീ,
രാമ് ലഖന് കൈ കീരതി കരനീ -
ബാരഹിം ബാര് ഭൂപബര് ബരനി. 3

മുനി പ്രസാദു കഹി ദ്വാര് സിധാഘ -
രാനിന്ദഹ് തബ് മഹിദേവ് ബൊലാഘ,
ദിഘ ദാന് ആനന്ദ് സമേതാ -
ചലേ ബിപ്രബര് ആസിഷ് ദേതാ. 4

പിന്നെ രാജാവ് അന്തഃപുരത്തിലെ സ്ത്രീകളെ എല്ലാവരേയും വിളിച്ച് അവർക്ക് ജനകന്റെ പത്രത്തെ ഉറക്കെ വായിച്ചുകേൾപ്പിച്ചു. എല്ലാവരും വർത്തമാനമറിഞ്ഞ് സന്തോഷിച്ചു. രാജാവ് ദൂതന്മാർ പറഞ്ഞ മറ്റു വിവരങ്ങളേയും പറഞ്ഞറിയിച്ചു. റാണിമാർ ആനന്ദപൂരിതരായി മേഘങ്ങളുടെ ഗർജനം കേട്ട പെൺമയിലുകളെപ്പോലെ ശോഭിച്ചു. ഗുരുപതിയും മറ്റു മുതിർന്ന സ്ത്രീകളും ആനന്ദത്തോടെ ആശിസ്സുകളെ പൊഴിഞ്ഞു. നാലു സഹോദരന്മാരുടെ അമ്മമാരും ആത്യന്തം ആനന്ദമഗ്നരായി. അവർ ഓരോരുത്തരും ആ അതിപ്രിയമായ പത്രത്തെ തങ്ങളുടെ മാറത്തു ചേർത്തണച്ച് അവരുടെ കത്തുന്ന ഹൃദയത്തെ തണുപ്പിച്ചു. മഹാരാജാവ് ശ്രീരാമന്റേയും ലക്ഷ്മണന്റേയും വീരകൃത്യങ്ങളെ വീണ്ടും വീണ്ടും വർണ്ണിച്ച്, (വിശ്വാമിത്ര) മുനിയുടെ കൃപയാലാണ് അവർ പുറത്തിറങ്ങിയതെന്ന് പറഞ്ഞു. റാണിമാർ പിന്നെ ബ്രാഹ്മണരെ വിളിച്ചുവരുത്തി

അവർക്ക് ആനന്ദത്തോടെ ദാനങ്ങൾ കൊടുത്തു. ബ്രാഹ്മണരും ആശീർവദിച്ചു അവരുടെ വീടുകളിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെന്നു.

ദോ:

ജാചക് ലിഷ്ട ഹ്കാരി ദീൻഹി നിശാവരി കോടി ബിധി,
ചിരു ജീവ്ഹൂം സുത ചാരി ചക്രബർത്തി ദസരഥ് കേ. (295)

അടുത്തതായി അവർ യാചകന്മാരെ വിളിച്ച് അവർക്ക് എണ്ണറ്റ പലവിധത്തിലുള്ള ഉപഹാരങ്ങൾചൊരിഞ്ഞു. “ദശരഥചക്രവർത്തിയുടെ നാലു പുത്രന്മാരും നീണാൾവാഴട്ടെ.....” (295)

ചൗ:

കഹത് ചലേ പഹിരേം പദ് നാനാ -
ഹരഷി ഹനേ ഗഹഗഹേ നിസാനാ,
സമാചാർ സബ് ലോഗൻഹ് പാഷ്ട -
ലാഗേ ഘർ ഘർ ഹോന് ബധാഷ്ട. 1

ഭുവന് ചാരി ദസ് ഭരാ ഉചാഹു -
ജനക്സുതാ രഘുബീർ ബിആഹു,
സുനി സുദ് കഥാ ലോഗ് അനുരാഗേ -
മഗ് ഗൃഹ് ഗലീം സുവാരന് ലാഗേ 2

ജദ്യപി അവയ് സദൈവ സുഹാവനി -
രാമ് പുരീ മംഗലമയ് പാവനി,
തദപി പ്രീതികൈ പ്രീതി സുഹാഹു -
മംഗല് രചനാ രചീ ബനാഹു. 3

ധജ് പതാക് പദ് ചാമര് ചാരു -
ചരാവാ പരമ് ബിചിത്ര് ബജാരു,
കനക് കലസ് തോരന് മനി ജാലാ -
ഹരദ് ദുബ് ദധി അച്ഛത് മാലാ. 4

...എന്ന് ഉറക്കെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, പലവിധത്തിലുള്ള വസ്ത്രങ്ങൾ അണിഞ്ഞുകൊണ്ട് അവർ പോയി. ആഹ്ലാദത്തോടെ ദുംഭുദികൾ മുഴങ്ങി. ജനങ്ങൾ വർത്തമാനമറിഞ്ഞപ്പോൾ എല്ലാ വീടുകളിലും ഉത്സവങ്ങൾ

ആരംഭിച്ചു. ജാനകിയുടേയും രഘുവീരന്റേയും വിവാഹത്തിന്റെ വിവരമറിഞ്ഞ് പതിനാലുലോകങ്ങളും ആനന്ദത്തിലാണ്ടു. മംഗളവാർത്ത കേട്ട് പ്രജകൾ ആഹ്ലാദിതരായി വീഥികളേയും, വീടുകളേയും, ഇടവഴികളേയും അലങ്കരിയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. ശ്രീരാമന്റെ പുണ്യ വാസസ്ഥലമായ അയോദ്ധ്യ എന്നും മനോഹരമായിരുന്നാലും, സ്നേഹത്തിന്റെ മുർത്തിയോട് അവർ പാലിച്ചിരുന്ന പ്രേമം കാരണം ജനങ്ങൾ അതിനെ മംഗളകരമായ അലങ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ട് അലങ്കരിച്ചു. അങ്ങാടികളിൽ കൊടികൾ, പതാകകൾ, തിരശീലകൾ, ചാമരങ്ങൾ ഇവയെക്കൊണ്ടുള്ള കമാനങ്ങൾ അതിവിചിത്രമായ രീതിയിൽ പണിതു. സ്വർണ്ണകലശങ്ങൾ, തോരണങ്ങൾ, രത്നജാലങ്ങൾ, മഞ്ഞൾ, കറുകപ്പല്ലി, തൈര്, അക്ഷത, പൂഷ്പമാലകൾ, ഇവകളെക്കൊണ്ട് -

ദോ:

മംഗല്യമേ നിജ് നിജ് ഭവന് ലോഗൻഹ് രചേ ബനാഇ,
ബീഥീം സീഞ്ചീം ചതുരസമ് ചൗകേം ചാരു പുരാഇ. (296)

- ജനങ്ങൾ സ്വതവേ മംഗളകരമായ തങ്ങളുടെ വീടുകളെ അലങ്കരിച്ചു. ഇടവഴികളെ നാലുവിധം (ചന്ദനം, കുങ്കുമപ്പൂ, ഗോരോചനം, കർപ്പൂരം) കുഴമ്പുകൾ ചേർത്ത ജലത്താൽ നന്നാക്കി. വീട്ടുമുറ്റത്തെ ചതുരങ്ങളെ പല രൂപരേഖകളെക്കൊണ്ട് പൂർത്തിചെയ്തു. (296)

ചൗ:

ജഹ് തഹ് ജുഥ് ജുഥ് മിലി ഭാമിനി -
സജി നവ് സസ്കപ്ത സകല് ദുതി ദാമിനി,
ബിയുബദനീം മൃഗ് സാവക് ലോചനി -
നിജ് സരൂപ് രതി മാനു ബിമോചനി. 1

ഗാവഹിം മംഗല് മഞ്ജുല് ബാനീം -
സുനി കല് രവ് കലകംഠി ലജാനീം,
ഭൂപ് ഭവന് കിമി ജാഇ ബഖാനാ -
ബിസ ബിമോഹന് രചേഇ ബിതാനാ. 2

മംഗല് ദ്രബ്യ മനോഹര് നാനാ -
രാജത് ബാജത് ബിപുല് നിസാനാ,

കതഹുഃ ബിരിദ് ബന്ദീ ഉച്ചരഹീം -
കതഹുഃ ബേദ് ധുനി ഭുസുർ കരഹിം. 3

ഗാവഹിം സുന്ദരി മംഗല് ഗീതാ -
ലൈ ലൈ നാമു രാമു അരു സീതാ,
ബഹുത് ഉഹാഹു ഭവനു അതി മോരാ -
മാനഹുഃ ഉമഗി ചലാ ചഹു ഓരാ. 4

അവിടവിടെ തിങ്ങിക്കൂടിയിരുന്ന, മിന്നലെപ്പോലെ ഉജ്ജ്വലരും, ചന്ദ്രനെപ്പോലുള്ള മുഖത്തോടുകൂടിയവരും, മാൻകുഞ്ഞിന്റേതുപോലുള്ള കണ്ണുകളോടുകൂടിയവരും, രതിയുടെ അഭിമാനത്തെ കവരുന്ന സൗന്ദര്യത്തോടുകൂടിയവരും, പതിനാറുവിധം സൗന്ദര്യവിധികളെ അഭ്യസിച്ചവരുമായ യുവതികളുടെ സമൂഹം, പെൺകുയിലിനെ നാണിപ്പിക്കുവാനുമാകുന്ന വിധം മധുരമായ സ്വരത്തിൽ മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി. രാജഭവനത്തെ എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാണ്? അവിടെ രചിച്ചിരുന്ന മണ്ഡപം വിശ്വത്തെ മുഴുവൻ മോഹിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. പലവിധം മനോഹരമായ മംഗളദ്രവ്യങ്ങൾ കാഴ്ചപ്പെടുത്തി വെച്ചിരുന്നു. അനവധി ദുർഭാഗികൾ മുഴങ്ങി. ഒരിടത്ത് വന്ദികൾ വംശത്തിന്റെ പ്രതാപത്തെ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മറ്റൊരിടത്ത് ബ്രാഹ്മണർ വേദങ്ങൾ ഓതിക്കൊണ്ടിരുന്നു. സുന്ദരികൾ ശ്രീരാമന്റേയും സീതയുടേയും പേരുകളെ പലതവണ ആവർത്തിച്ചുകൊണ്ട് മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവിടെ മുഴുവൻ ആനന്ദം കരകവിഞ്ഞ് ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. രാജഭവനം അതിൽ അടങ്ങാനാവത്തവിധം അത്രക്കും ചെറുതായിരുന്നു.

ദോ:
സോഭാ ദസരഥ് ഭവന് കഞ്ച കോ കഞ്ചി ബരനെ പാര്,
ജഹ് സകല് സുര് സീന് മനി രാമ് ലീന്ഹ് അവതാര്. (297)

സകല ദേവതകളുടേയും ശിരോരത്നമായ ശ്രീരാമൻ ജനിച്ച ദശരഥന്റെ ഭവനത്തിന്റെ ശോഭയെ ഏതു കവിയുമാണ് വർണ്ണിപ്പാൻ കഴിയുക? (297)

ചൗ:
ഭൂപ് ഭരത് പുനി ലിഷ്ട ബാലാഹു -
ഹയ് ഗയ് സുന്ദന് സാജഹു ജാഹു,

ചലഹു ബേഗി രഘുബീർ ബരാതാ -
സുനത് പുലക് പുരേ ദൊള ഭ്രാതാ. 1

ഭരത് സകല് സാഹനീ ബൊലാഘ -
ആയസു ദീൻഹ് മുദിൽ ഉരി ധാഘ,
രൂചി രൂചി ജീന് തുരഗ് തിൻഹ് സാജേ -
ബരന് ബരന് ബർ ബാജി ബീരാജേ. 2

സുഭഗ് സകല് സുറി ചഞ്ചല് കരനീ -
അയ് ഇവ ജരത് ധരത് പഗ് ധരനീ,
നാനാ ജാതി ന ജാഹി ബഖാനേ -
നിദരി പവനു ജനു ചഹത് ഉധാനേ. 3

തിൻഹ് സബ് ഛയല് ഭാഘ അസ്വാരാ -
ഭരത് സരിസ് ബയ് രാജകുമാരാ,
സബ് സുന്ദർ സബ് ഭൂഷന്ധാരീ -
കർ സർ ചാപ് തുന് കടി ഭാരീ. 4

അടുത്തതായി രാജാവ് ഭരതനെ വിളിച്ച് പറഞ്ഞു: “പോയി കുതിരകളേയും, ആനകളേയും, ഫലങ്ങളേയും തയ്യാറാക്കി ഉടനെ രാമന്റെ വിവാഹത്തിന് വരയാത്രയ്ക്ക് പുറപ്പെടൂ.” ഈ ആദേശം കേട്ട് രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ആനന്ദിച്ചു. ഭരതൻ പോയി കുതിരലായങ്ങളുടെ അധികാരികളെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവർക്ക് വേണ്ടവിധം ആദേശങ്ങൾ നൽകി. അവർ സന്തോഷത്തോടെ ആദേശത്തെ നടപ്പിലാക്കാൻ ഓടിപ്പോയി. അവർ കുതിരകൾക്ക് പകിട്ടുള്ള ജീനികൾ അണിയിച്ചു. പല വർണ്ണങ്ങളിലുള്ള ഉയർന്നതരത്തിലുള്ള കുതിരകൾ തയ്യാറായി വിരാജിച്ചു. അവ മനോഹരവും, ദ്രുതഗതിയിൽ ഓടുന്നവയും ആയിരുന്നു. അവ ഓടുമ്പോൾ കാലുകളെ നിലത്ത്, പഴുപ്പിച്ച ഇരുമ്പിന്മേലെന്നപോലെ ലാഘവമായി ഓടുന്നവയായിരുന്നു. അവ ആരാലും വർണ്ണിക്കാനാവത്ത വിധം നാനാജാതിയിൽ പെട്ടവയായിരുന്നു. അവ ആകാശത്തിൽ വായു വേഗത്തിൽ പറക്കാൻ കഴിവുള്ളവയായിരുന്നു. ഭരതന്റെ വയസ്സിനൊത്ത ധീരന്മാരായ രാജകുമാരന്മാർ അവയുടെ മേൽ കയറിയിരുന്നു. എല്ലാ രാജകുമാരന്മാരും സുന്ദരന്മാരും, ആഭരണങ്ങളാൽ ഭൂഷിതരും,

കൈകളിൽ വില്ലും ശരവും ഏന്തിയവരും, അരക്കെട്ടിൽ ആവനാഴി കെട്ടിയവരുമായിരുന്നു.

ദോ:

ഛരേ ഛബീലേ ഛയല് സബ് സൂര് സുജാന് നബീന്,
ജുഗ് പദചര് അസ്വാര് പ്രതി ജേ അസികലാ പ്രബീന്. (298)

ആ യുവാക്കൾഎല്ലാവരും പരിഷ്കാരമുള്ളവരും, ഉന്മേഷമുള്ളവരും, ശൂരന്മാരും, യുദ്ധനിപുണരുമായിരുന്നു. ഓരോ സവാരിയ്ക്കും വാൾപയിറ്റിൽ നിപുണരായ ഈരണ്ടു കാലാളുകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. (298)

ചൗ:

ബാഘേം ബിരദ് ബീര് രന് ഗാലേ -
നികസി ഭൂഷ പൂര് ബാഹെര് റാലേ,
ഫേരഹിം ചതുര് തുരഗ് ഗതി നാനാ -
ഹര്ഷഹിം സുനി സുനി പവന് നിസാനാ. 1

രഥ് സാരഥിന്ഹ് ബിചിത്ര് ബനാഷ്ട -
ധജ് പതാക് മനി ഭൂഷന് ലാഷ്ട,
ചവുര് ചാരു കിങ്കിനി ധൂനി കരഹിം -
ഭാനു ജാന് സോഭാ അപഹരഹീം. 2

സാവ്കരന് അഗനിത് ഹയ് ഹോതേ -
തേ തിന്ഹ് രഥന്ഹ് സാരധിന്ഹ് ജോതേ,
സുന്ദര് സകല് അലങ്കൃത് സോഹേ -
ജിന്ഹഹി ബിലോകത് മുനി മന് മോഹേ. 3

ജേ ജല് ചലഹിം മല്ഹി കീ നാഹു -
ടാപ് ന ബുഡ് ബേഗ് അധികാഹു -
അസ്ത് സസ്ത് സബു സാജു ബനാഹു -
രഥീ സാരഥിന്ഹ് ലിഷ്ട ബൊലാഹു. 4

യുദ്ധനിപുണരും ധീരരുടെ വ്രതമെടുത്തവരുമായ വീരന്മാർ മുന്നോട്ടു പോയി നഗരത്തിന്റെ പുറത്ത് നിന്നു. സമർഥരായ അവർ കുതിരകളെ പല വേഗഗതികളിൽ നിയന്ത്രിച്ചുകൊണ്ട് ചെണ്ടകളുടേയും ഭേരികളുടേയും

മുഴക്കത്തെ ആസ്വദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സാരഥികൾ അവരുടെ രഥങ്ങളെ ധ്വജങ്ങളെക്കൊണ്ടും, പതാകകളെക്കൊണ്ടും, രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ആഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും വിചിത്രമായി അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. അവ ഭംഗിയുള്ള ചാമരങ്ങളെക്കൊണ്ടും കിലുങ്ങുന്ന കിങ്കിണികളെക്കൊണ്ടും ശോഭിച്ചിരുന്നു. അവ സൂര്യന്റെ രഥത്തിന്റെ ശോഭയെക്കുടി അതികരിച്ചിരുന്നു. രാജാവിന് കറുത്ത ചെവികളുള്ള എണ്ണറ്റ കുതിരകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവയെ സാരഥികൾ രഥങ്ങളിൽ യോജിപ്പിച്ചു. അവയെല്ലാം തന്നെ ഭംഗിയുള്ളവയായിരുന്നു. ആഭരണങ്ങളോടുകൂടിയ അവയുടെ ചന്തം കണ്ട് മുനിമാർ പോലും മോഹിതരാവുമായിരുന്നു. അവ ജലപ്പരപ്പിൽ ഭൂമിയിലെന്നപോലെ കുളമ്പുകൾ നനയാതെ ഓടിയിരുന്നു. ആത്രയ്ക്കും അധികമായിരുന്നു അവയുടെ വേഗത. രഥങ്ങളിൽ പലവിധ അസ്ത്രശസ്ത്രങ്ങളും മറ്റും സജ്ജീകരിച്ചശേഷം സാരഥിമാർ അവരുടെ യജമാനന്മാരെ വിളിച്ചു.

ദോ:

ചഡി ചഡി രഥ് ബാഹെർ നഗർ ലാഗീ ജൂരന് ബരാത്,
ഹോത് സഗുന് സുന്ദർ സബ്ഹി ജോ ജെഹി കാർജ് ജാത്. (299)

വരയാത്രക്കാർ രഥങ്ങളിൽ കയറി നഗരപ്പുറത്ത് ഒന്നുചേർന്നു. ഓരോരുത്തരും ഏതു കാര്യത്തിനായി നിയോഗിക്കപ്പെട്ടിരുന്നുവോ, അവയെല്ലാം തന്നെ ശുഭശക്തമായി പരിണമിച്ചു. (299)

ചൗ:

കലിൽ കരിബരൻഹി പരീം അംബാരിം -
കഹി ന ജാഹിം ജെഹി ഭാതി സാവാരിം,
ചലേ മത്ത് ഗജ് ഘെങ് ബിരാജീ -
മനഹൂസ് സുഭഗ് സാവന് ഘന് രാജീ. 1

ബാഹന് അപർ അനേക് ബിധാനാ -
സിബികാ സുഭഗ് സുഖാസന് ജാനാ,
തിൻഹ് ചഡി ചലേ ബിപ്രബർ ബുന്ദാ -
ജനു തനു ധരേം സകല് ശ്രുതി ഛന്ദാ. 2

മാഗധ് സുത ബന്ധി ഗുണഗായക് -
ചലേ ജാൻ ചഡി ജോ ജെഹി ലായക്,
ബേസർ ഊട് ബൃഷഭ് ബഹു ജാതീ -
ചലേ ബസ്സു ഭരി അഗനിത് ഭാതീ.

3

കോടിൻഹ് കാവരി ചലേ കഹാരാ -
ബിബിധ് ബസ്സു കോ ബർന്നെ പാരാ,
ചലേ സകല് സേവക് സമുദാഹു -
നിജ് നിജ് സാജു സമാജു ബനാഹു.

4

ഗംഭീരൻ ആനകളുടെ പുറത്ത് വർണ്ണിക്കാനാവാത്ത വിധം മികച്ച ആസനങ്ങളും കമാനങ്ങളുമുള്ള അംബാരികൾ ഘടിപ്പിച്ചിരുന്നു. മണികളണിഞ്ഞ മദയാനകൾ ശ്രാവണമാസത്തിലെ മനോഹരമായ ഘനമേഘങ്ങളെപ്പോലെ ചെന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. പുറമെ മറ്റു പലവിധ വാഹനങ്ങളും - ഭംഗിയുള്ള പല്ലക്കുകൾ, ഡോലികൾ മുതലായവ - ഉണ്ടായിരുന്നു. അവയിൽ എല്ലാ വേദങ്ങളുടേയും ഛന്ദസ്സുകൾ രൂപമെടുത്തപോലെ ബ്രാഹ്മണവര്യന്മാരുടെ സമൂഹം കയറി സഞ്ചരിച്ചു. മാഗധ-സുത-വന്ദികളും അവരവരുടെ പദവിസ്തൃനുസരിച്ച വാഹനങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചു. കോവർകഴുതകൾ, ഒട്ടകങ്ങൾ, പലജാതിയിലുള്ള കാളകൾ ഇവയുടെ പുറത്ത് അനവധി സാമാനങ്ങൾ വഹിച്ചിരുന്നു. കോടിക്കണക്കിൽ ചുമട്ടുകാരന്മാർ ചുമലുകളിൽ ഭാണ്ഡങ്ങൾ വഹിച്ചുകൊണ്ട് നടന്നു. അവർ വഹിച്ചിരുന്ന സാധനങ്ങളുടെ വൈവിധ്യത്തെ ആർക്കാണ് വർണ്ണിക്കാനാവുക? സേവകന്മാരുടെ സമൂഹവും വേണ്ടവിധം സജ്ജീകരിച്ചുകൊണ്ട് സംഘം ചേർന്ന് സഞ്ചരിച്ചു.

ദോ:

സബ് കേം ഉർ നിർഭർ ഹരഷു പുരിത് പുലക് സരീർ,
കബ്ഹിം ദേഖിബേ നയന് ഭരി രാമു ലഖനു ദൊള ബീർ. (300)

എല്ലാരുടെ ഹൃദയത്തിലും നിറയെ സന്തോഷമുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ ശരീരം പുളകം കൊണ്ടിരുന്നു. “നാം എപ്പോഴാണ് രണ്ടു വീരന്മാരേയും - രാമനേയും ലക്ഷ്മണനേയും - കണ്ണുകൾ നിറയെ കാണുക?” എന്ന് അവർ ഒരുവർക്കൊരുവർ മന്ത്രിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. (300)

ചൗ:

ഗരജഹിം ഗജ് ഘണ്ടാ ഘന് ഘോരാ -
രഥ് രവ് ബാജി ഹിംസ് ചഹു ഓരാ,
നിദരി ഘനഹി ഘൂർമ്മരഹിം നിസാനാ -
നിജ് പരാഇ കഹു സുനിഅ ന കാനാ. 1

മഹാ ഭീര് ഭൂപതി കേ ദ്വാരോ -
രജ് ഹൊഇ ജാഇ പഷാൻ പബാരോ,
ചഡി അടാരിൻഹ് ദേഖഹിം നാരീം -
ലിഷ്ട് ആരതീ മംഗല് മാരീം. 2

ഗാവഹിം ഗീത് മനോഹര് നാനാ -
അതി ആനന്ദു ന ജാഇ ബഖാനാ,
തബ് സുമന്ത് ദുഇ സ്യന്ദ് സാജീ -
ജോതേ രബി ഹയ് നിന്ദക് ബാജീ. 3

ദൊഇ രഥ് രുചീര് ഭൂപ് പഹിം ആനേ -
നഹിം സാരദ് പഹിം ജാഹിം ബഖാനേ,
രാജ് സമാജു ഏക് രഥ് സാജാ -
ദുസര് തേജ് പുഞ്ജ് അതി ഭ്രാജാ. 4

ആനകൾ ബീരിയിട്ടു. അവയുടെ മണികൾ ഘോരമായി മുഴങ്ങി. എല്ലാ ഭാഗത്തുനിന്നും രഥചക്രങ്ങളുടെ കർക്കശശബ്ദങ്ങളും കുതിരകൾ കനയ്ക്കുന്ന ശബ്ദവും ഉയർന്നു. ദുംദുഭികളുടെ ശബ്ദം ഇടിയുടെ ശബ്ദത്തെപ്പോലും അധികരിച്ചിരുന്നു. സ്വയം സംസാരിയ്ക്കുന്നതോ മറ്റുള്ളവർ സംസാരിയ്ക്കുന്നതോ ആർക്കും കേൾക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. കൊട്ടാരത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറുവശത്തു കൂട്ടം അത്രയ്ക്കും വമ്പിച്ചതായിരുന്നു, ഒരു കല്ലെറിഞ്ഞാൽ അത് ചവിട്ടി പൊടിയാവും. സ്ത്രീകൾ വീടുകളുടെ മുകളിൽനിന്നും കൈകളിൽ മംഗളത്താലങ്ങളിൽ ആരത്തിദീപങ്ങൾ കൊളുത്തി, പലവിധം മധുരഗാനങ്ങൾ പാടിക്കൊണ്ട്, വർണ്ണിതാനാവത്തവിധം അമിതമായ ആനന്ദത്തോടെ ആ ദശ്യത്തെ കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ സുമന്ത്രൻ ഒരുജോഡി രഥങ്ങളെ തയ്യാറാക്കി അവയിൽ സൂര്യദേവന്റെ കുതിരകളെക്കൊണ്ടും വേഗതയുള്ള കുതിരകളെ കെട്ടി, ഉജ്ജ്വലമായ

അവയെ രാജാവിന്റെ മുന്നിൽ കൊണ്ടുവന്നു നിറുത്തി. അവയുടെ ഭംഗിയെ സരസ്വതിയുപോലും വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. അവയിൽ ഒന്ന് രാജകീയ സാമഗ്രികളെക്കൊണ്ട് സജ്ജീകരിച്ചിരുന്നു. തേജഃപുഞ്ജമായ മറ്റേത് ഉജ്ജ്വലമായി ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ:

തെഹിം രഥ് രുചിർ ബസിഷ്ഠ് കഹും ഹരഷി ചഡാഇ നരേസു,
ആപു ചഡേഇ സ്യന്ദന് സുമിരി ഹർ ഗുർ ഗൗരി ഗനേസു. (301)

ഉജ്ജ്വലമായ ആ രഥത്തിൽ രാജാവ് വസിഷ്ഠമുനിയെ കയറ്റി, മനസ്സിൽ ശിവനേയും, തന്റെ ഗുരുവിനേയും, പാർവതിയേയും, ഗണേശനേയും സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് സ്വയം മറ്റേരഥത്തിൽ കയറി. (301)

ചൗ:

സഹിത് ബസിഷ്ഠ് സോഹ് നൃപ് കൈസേം -
സുർ ഗുർ സംഗ് പുരന്ദർ ജൈസേം,
കരി കുല് രീതി ബേദ് ബിധി രാഘ -
ദേഖി സബ്ഹി സബ് ഭാതി ബനാഘ. 1

സുമിരി രാമു ഗുർ ആയസു പാഘ -
ചലേ മഹീപതി സംഖ് ബജാഘ,
ഹരഷേ ബിബുധ് ബിലോകി ബരാതാ -
ബർഷഹിം സുമന് സുമംഗല് ദാതാ. 2

ഭയള കൊലാഹല് ഹയ് ഗയ് ഗാജേ -
ബേധാമ് ബരാത് ബാജനേ ബാജേ,
സുർ നര് നാരി സുമംഗല് ഗാഘ -
സരസ് രാഗ് ബാജ്ഹിം സഹനാഘ. 3

ഘണ്ട് ഘണ്ടി ധുനി ബരനി ന ജാഹീം -
സരവ് കരഹിം പാഇകി ഫഹരാഹീം,
കരഹിം ബിദുഷക് കൗതുക് നാനാ -
ഹാസ് കുസല് കല് ഗാന് സുജാനാ. 4

രാജാവ് വസിഷ്ഠമുനിയോടുകൂടി, ഇന്ദ്രൻ ദേവഗുരു(ബൃഹസ്പതി)വിന്റെ കൂടെയെന്നപോലെ ശോഭിച്ചു. കുലരീതിയും വേദവധിയുമനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മങ്ങളെല്ലാം അനുഷ്ഠിച്ചശേഷം, എല്ലാവരും യാത്രയ്ക്കുള്ള സന്നാഹങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തുവെന്നറിഞ്ഞ് അദ്ദേഹം ഗുരുവിന്റെ അനുമതി ലഭിച്ച് ശ്രീരാമനെ മനസ്സിൽ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് പുറപ്പെട്ടു. ദേവന്മാർ വരയാത്രയെ കണ്ട് സന്തോഷിച്ച് മംഗളങ്ങൾ ആശംസിച്ചുകൊണ്ട് പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്തു. കുതിരകളുടെ കനയ്ക്കൽ ശബ്ദവും, ആനകളുടെ ബീരിയിടലും, ആകാശത്തിലും ജാലയിലും മുഴങ്ങിയ വാദ്യഘോഷങ്ങളും ചേർന്ന് അവിടെ ഒരേ കോലാഹലമായിരുന്നു. ദേവസ്ത്രീകളും മനുഷ്യസ്ത്രീകളും മധുരമായി പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. നാദസ്വരങ്ങൾ രസംനിറഞ്ഞ രാഗത്തിൽ വായിയ്ക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. വർണ്ണിതാനാവത്തവിധം ചെറുതും വലുതുമായ മണികളുടെ നാദങ്ങൾ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. കാലാളുകൾ ചാടിക്കൊണ്ടും നൃത്തംചെയ്തുകൊണ്ടും, പലവിധ കായികാഭ്യാസങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടുമിരുന്നു. ഹാസ്യകലയിൽ വിദഗ്ദ്ധരും മധുരമായി പാടുവാൻ കഴിവുള്ളവരുമായ വിദൂഷകന്മാർ എല്ലാതരത്തിലുള്ള കോമാളിവിദ്യകളും പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ:

തൂരഗ് നചാവഹിം കുഅഠ് ബർ അക്നി മൃദംഗ് നിസാൻ
നാഗർ നദ് ചിതവഹിം ചകിത് ഡഗഹിം ന താല് ബഃധാൻ. (302)

ധീരന്മാരായ രാജകുമാരന്മാർ തങ്ങളുടെ കുതിരകളെ മൃദംഗങ്ങളുടേയും ദുന്ദുഭികളുടേയും താളത്തിനനുസരിച്ച് ആടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. നാട്യകലയിൽ നിപുണരായവർ തങ്ങളുടെ താളം ഒരിയ്ക്കലും തെറ്റുന്നില്ലെന്നു കണ്ട് ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു. (302)

ചൗ:

ബനതു ന ബർനത് ബനീ ബരാതാ -
ഹോഹിം സുമന് സുന്ദർ സുഭദാതാ,
ചാരാ ചാഷു ബാമ് ദിസി ലേതു -
മനഹുഃ സകല് മംഗല് കഹി ദേതു.

ദാഹിന് കാഗ് സുഖേത് സുഹാവാ -
നകുല് ഭരസു സബ് കാഹും പാവാ,
സാനുകുല് ബഹ് ത്രിബിധ് ബയാരീ -
സഘട് സബാല് ആവ് ബര് നാരീ. 2

ലോവാ ഹിരി ഹിരി ഭരസു ദെഖാവാ -
സുരഭീ സന്മുഖ് സിസുഹി പിആവാ,
മഗ്ഗമാലാ ഹിരി ദാഹിന് ആഹു -
മംഗല് ഗന് ജനു ദീൻഹി ദെഖാഹു. 3

ചേരമകരീ കഹ് ചേരമ് ബിസേഷീ -
സ്യാമാ ബാമ് സുതരു പര് ദേവീ,
സന്മുഖ് ആയള ദധി അരു മീനാ -
കര് പുസ്തക് ദുതു ബിപ്ര പ്രബീനാ. 4

വരയാത്രയുടെ ശോഭ വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. ശുഭവും മംഗളകരവുമായ ശകുനങ്ങൾ കണ്ടു തുടങ്ങി. നീലനിറക്കഴുത്തുള്ള കാക്കപ്പക്ഷി ഇടതുവശത്തുനിന്നും ഭക്ഷണം കൊത്തിയെടുത്ത് സകല സൗഭാഗ്യത്തെയും വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. വലതുവശത്ത് കളത്തിൽ എല്ലാവരും ഒരു കാക്കയേയും കീരിയേയും കണ്ടു. മൂടവും, തണുത്തതും, സുഗന്ധമുള്ളതുമായ കാറ്റ് അനുകൂലമായ ദിശയിൽ വീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഒരു സുമംഗലിയായ സ്ത്രീ ഒരു കുടത്തേയും കുഞ്ഞിനേയും കൈകളിൽ ഏന്തിക്കൊണ്ട് വന്നു. ഒരു കുറുക്കൻ വീണ്ടും വീണ്ടും വന്ന് ദർശനം കൊടുത്തു. ജാഥയുടെ മുന്നിൽ ഒരു പശു തന്റെ കുട്ടിയെ പാൽ കൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ശുഭശകുനത്തെ കാഴ്ചവെക്കും വിധം ഒരുകൂട്ടം മാനുകൾ വലതുഭാഗത്ത് വന്നു. ഒരു ക്ഷേമകാരിയായ കൃഷ്ണപ്പരുന്ത് മഹത്തായ ക്ഷേമത്തെ സൂചിപ്പിച്ചു. ഇടതുഭാഗത്ത് ഒരു പാവനമായ മരത്തിൽ കരിക്കുയിൽ കാണപ്പെട്ടു. തൈരും മീനും കൊണ്ട് ഒരുവനും, രണ്ടു ബ്രാഹ്മണർ കൈകളിൽ ഓരോ പുസ്തകവും ഏന്തിക്കൊണ്ട് എതിർ ദിശയിൽനിന്നും വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ:

മംഗലമയ് കല്യാനമയ് അഭിമത് ഫല് ദാതാര്,
ജനു സബ് സാചേ ഹോന് ഹിത് ഭഘ സഗുന് എക് ബാര്. (303)

എല്ലാവിധത്തിലുമുള്ള മംഗളമയവും കല്യാണമയവുമായ ശകുനങ്ങളും ഇച്ഛിച്ച ഫലത്തെ കൊടുക്കുന്ന ശകുനങ്ങളും, എല്ലാം ഒന്നിച്ചു ചേർന്ന് ഒരേ സമയം സ്വയം സാഹചര്യപ്പെടുവാണെന്നപോലെ ഉണ്ടായി. (303)

ചൗ:

മംഗല് സഗുന് സുഗമ് സബ് താകോ -
സഗുന് ബ്രഹ്മ സുന്ദർ സുത് ജാകോ,
രാമ് സരിസ് ബരു ദുലഹിനി സീതാ -
സമധീ ദസരഥു ജനകു പുനീതാ. 1

സുനി അസ് ബ്യാഹു സഗുന് സബ് നാചേ -
അബ് കീൻഹേ ബിരഞ്ചി ഹമ് സാഘേ,
എഹി ബിധി കീൻഹ് ബരാത് പയാനാ -
ഹയ് ഗയ് ഗാജഹിം ഹനേ നിസാനാ. 2

ആവത് ജാനി ഭാനുകുലകേതു -
സരിതൻഹി ജനക് ബഘാഘ സേതു,
ബീച് ബീച് ബർ ബാസ് ബനാഘ -
സുരപൂർ സരിസ് സമ്പദാ ഛരാഘ. 3

അസന് സയന് ബർ ബസന് സുഹാഘ -
പാവഹിം സബ് നിജ് നിജ് മന് ഭാഘ,
നിത് നുതന് സുഖ് ലഖി അനുകുലേ -
സകല് ബരാതിൻഹ് മന്ദിർ ഭൂലേ. 4

ദൈവം സഗുണരൂപനായി ഏതൊരുവന് പുത്രനായിട്ടുണ്ടോ അവന് മംഗളകരമായ ശകുനങ്ങൾ എളുപ്പത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്നു. നടക്കാൻ പോകുന്ന വിവാഹത്തിൽ വരൻ സാക്ഷാൽ ശ്രീരാമനും വധു സീതയുമാണ്. പുണ്യാത്മാക്കളായ ദശരഥനും ജനകനും വരന്റേയും വധുവിന്റേയും പിതാക്കളാണ്. ഈവിധമുള്ള വിവാഹത്തെ കേട്ട് എല്ലാ ശുഭശകുനങ്ങളും നൂത്തം ചെയ്ത് പറഞ്ഞു: “ഇപ്പോഴാണ് ബ്രഹ്മാവ് ഞങ്ങളെ നീതീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്.” ഈവിധം ജാഥ കുതിരകളുടെ കനയ്ക്കലോടും, ആനകളുടെ ബീരിയിടലോടും, ദുർദ്ദികളുടെ മുഴക്കത്തോടും കൂടി മുന്നോട്ടു ചെന്നു. സുര്യവംശതിലകനായ ദശരഥരാജാവ് വരുന്നതറിഞ്ഞ് ജനകരാജാവ് വഴിയിലെ നദികളിൽ പാലം കെട്ടി,

അവിടവിടെ വിശ്രാമഗൃഹങ്ങൾ പണിതു. അവ ദേവനഗരി(യായ അമരാവതി)യെപ്പോലെയിരുന്നു. ആവയിൽ വരയാട്രികൾക്കു വേണ്ട ദിവ്യമായ ഭക്ഷണവും, കിടത്തുകളും, വസ്ത്രങ്ങളും അവരവരുടെ രുചിയനുസരിച്ച്, തയ്യാറാക്കിയിരുന്നു. അവർക്ക് യോജിച്ച നിത്യനവീനമായ സുഖങ്ങൾ കണ്ടെല്ലാ വരയാട്രികളും അവരുടെ വീടുകളെ മറന്നു.

ദോ:

ആവത് ജാനി ബരാത് ബർ സുനി ഗഹഗഹേ നിസാൻ,
സജി ഗജ് രഥ് പദ്ചർ തുരഗ് ലേന് ചലേ അഗവാൻ. (304)

ദുംദുഭികളുടെ ഇടിമുഴക്കം കേട്ട് വരയാട്രികളുടെ വരവറിഞ്ഞപ്പോൾ രഥ-ഗജ-തുരഗ-പദാതികളെ സജ്ജീകരിച്ച് ഒരു പ്രതിനിധിസംഘം അവരെ വരവേല്ക്കാൻ ചെന്നു. (304)

ചൗ:

കനക് കലസ് ഭരി കോപർ ധാരാ -
ഭാജന് ലലിത് അനേക് പ്രകാരാ,
ഭരേ സുധാസമ് സബ് പക്വാനേ -
നാനാ ഭാതി ന ജാഹി ബഖാനേ. 1

ഫല് അനേക് ബർ ബസ്തു സുഹാഹു -
ഹരഷി ഭേങ് ഹിത് ഭൂപ് പഠാഹു,
ഭൂഷന് ബസന് മഹാമനി നാനാ -
ഖഗ് മൃഗ് ഹയ് ഗയ് ബഹുബിധ് ജാനാ. 2

മംഗല് സഗുന് സുഗന്ധ് സുഹാഘ -
ബഹുത് ഭാതി മഹിപാല് പഠാഘ,
ദധി ചിളരാ ഉപഹാർ അപാരാ -
ഭരി ഭരി കാവരി ചലേ കഹാരാ. 3

അഗവാഹൻഹ് ജബ് ദീഖി ബരാതാ -
ഉർ ആനന്ദു പുലക് ഭർ ഗാതാ,
ദേഖി ബനാവ് സഹിത് അഗവാനാ -
മുദിത് ബരാതിൻഹ് ഹനേ നിസാനാ. 4

സ്വർണ്ണകലശങ്ങൾ നിറയെ മധുരമുള്ള കുളിർപാനീയങ്ങളും, പല വകയിലുള്ള തട്ടങ്ങളിലും, താമ്പാളങ്ങളിലും, താലങ്ങളിലും അമൃതം പോലെ രുചികരമായ ഭക്ഷണപദാർഥങ്ങളും, രസം നിറഞ്ഞ ഫലങ്ങളും, മറ്റനവധി ആനന്ദകരമായ പദാർഥങ്ങളും നിറയെ ജനകരാജാവ് സന്തോഷത്തോടെ സമ്മാനമായി കൊടുത്തയച്ചു. കൂടാതെ രാജാവ് ആഭരണങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും, വിലയുള്ള പലവിധ രത്നങ്ങളും, പക്ഷികളും, മാനുകളും, കുതിരകളും, ആനകളും, അനേകവിധ വാഹനങ്ങളും, മംഗളസൂചകമായ മികച്ച സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളും, മറ്റു പല ശുഭശക്തികളെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന സാധനങ്ങളും കൊടുത്തയച്ചു. ഒരു സംഘം ചുമട്ടുകാർ തൈര്, അവൽ, മറ്റനവധി വിധം ഉപഹാരങ്ങൾ ഇവയുടെ ഭാഗ്യങ്ങൾ ചുമലുകളിൽ എത്തിക്കൊണ്ട് ചെന്നു. വരയാത്രക്കാരെ കണ്ട പ്രതിനിധി സംഘക്കാരുടെ മനസ്സ് ആനന്ദഭരിതമായി ശരീരം പുളകം കൊണ്ടു. എല്ലാവിധ സജ്ജീകരണങ്ങളോടും കൂടിയ പ്രതിനിധിസംഘത്തെ കണ്ട് വരയാട്രികൾ സന്തോഷത്തോടെ ഭേരികൾ മുഴക്കി.

ഭോ:

**ഹരഷി പരസ്തർ മിലന് ഹിത് കചുക് ചലേ ബഗമേല്,
ജനു ആനന്ദ് സമുദ്ദ് ദുതു മിലത് ബിഹാതു സുബേല്. (305)**

ഓരോ ഭാഗത്തുനിന്നും ഒരു സംഘം മറ്റു സംഘത്തെ കണ്ടുമുട്ടുവാൻ മുന്നോട്ടു ചെന്നു. രണ്ടു ഭാഗക്കാരും രണ്ടു ആനന്ദസമുദ്രങ്ങൾ അവയുടെ അതിർത്തിയെ അതിലംഘിച്ച് ഒന്നു ചേരുന്നതുപോലെ സന്തോഷത്തോടെ കണ്ടുമുട്ടി. (305)

ചൗ:

**ബരഷി സുമന് സുര് സുന്ദരി ഗാവഹിം-
മുദിത് ദേവ് ദുംദുഭീം ബജാവഹിം,
ബസ്തു സകല് രാവീം നൃപ് ആഗേം -
ബിനയ് കീൻഹി തിൻഹ് അതി അനുരാഗേം. 1**

**പ്രേമ് സമേത് രായ് സബു ലീൻഹാ -
ഭൈ ബക്സീസ് ജാചകൻഹി ദീൻഹാ,
കരി പുജാ മാനൃതാ ബഡാതു -
ജനവാസേ കഹ് ചലേ ലവാതു. 2**

ബസന് ബിചിത്ര പാഠവധേ പർഹീം -
ദേഖി ധനദു ധന് മദു പരിഹരഹീം,
അതി സുന്ദർ ദീൻഹെള ജനവാസാ -
ജഹഃ സബ് കഹുഃ സബ് ഭാതി സുപാസാ. 3

ജാനീ സിത് ബരാത് പുർ ആഹു -
കഹു നിജ് മഹിമാ പ്രഗടി ജനാഹു,
ഹൃദയ് സുമിരി സബ് സിദ്ധി ബൊലാഹു -
ഭൂപ് പഹുനഹു കരന് പാഹു. 4

ദേവസ്ത്രീകൾ പാട്ടു പാടിക്കൊണ്ട് പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. ദേവന്മാർ സന്തോഷത്തോടെ ദുർദ്വഭികളെ മുഴക്കി. പ്രതിനിധിസംഘക്കാർ എല്ലാ ഉപഹാരവസ്തുക്കളേയും ദശരഥരാജാവിന്റെ മുന്നിൽ കാഴ്ചവെച്ച് അത്യന്തം സ്നേഹത്തോടെ, വിനയത്തോടെ (സ്വീകരിയ്ക്കാൻ) അപേക്ഷിച്ചു. രാജാവ് അവയെ പ്രേമസമേതം സ്വീകരിച്ച് വസ്തുക്കളെ തന്റെ ആളുകൾക്ക് സമ്മാനമായി കൊടുക്കുകയോ, യാചകന്മാർക്ക് ഭിക്ഷയായി കൊടുക്കുകയോ ചെയ്തു. വേണ്ടവിധം പുജിച്ച്, ബഹുമാനിച്ച്, മര്യാദ കൊടുത്ത്, പ്രതിനിധിസംഘം വരയാത്രികളെ അവർക്കുവേണ്ടി ഒരുക്കിയിരുന്ന വാസസ്ഥാനങ്ങളിലേയ്ക്ക് ക്ഷണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അവർക്ക് നടന്നുപോകാൻ വിചിത്രമായ വസ്ത്രങ്ങൾ പരവതാനികളായി വിരിച്ചിരുന്നു. അവയെ കണ്ട് കുബേരന്റെ ധനഗർവ്വം അടങ്ങി. വരയാത്രികൾക്കു കൊടുത്തിരുന്ന വാസസ്ഥലങ്ങൾ അത്യന്തം സുന്ദരവും എല്ലാവിധ സുഖസൗകര്യങ്ങൾ നിറഞ്ഞതുമായിരുന്നു. വരയാത്രികൾ നഗരത്തിലെത്തിയെന്നറിഞ്ഞ സീത തന്റെ മഹിമയെ കുറെ പ്രകടിപ്പിച്ചു. മനസ്സിൽ സ്ഥിരിച്ച മാത്രത്തിൽ അവൾ എല്ലാ സിദ്ധികളേയും വിളിച്ചുവരുത്തി അവരെ രാജാവിനേയും സംഘത്തേയും സേവചെയ്യാൻ പറഞ്ഞയച്ചു.

ദോ:
സിദ്ധി സബ് സിത് ആയസു അക്നി ഗഹുനം ജഹഃ ജനവാസ്,
ലിഷ്ടം സമ്പദാ സകല് സുഖ് സുരപൂർ ഭോഗ് ബിലാസ്. (306)

സീതയുടെ ആദേശം കേട്ട് സിദ്ധികളെല്ലാം അവരുടെ കൂടെ എല്ലാവിധ സമ്പത്തുകളും, സുഖങ്ങളും ദേവലോകത്തിലെ ഭോഗവിലാസങ്ങളും കൊണ്ട് അതിഥികളുടെ വാസസ്ഥലത്തേയ്ക്ക് ചെന്നു. (306)

ചൗ:

നിജ് നിജ് ബാസ് ബിലോകി ബരാതീ -
സുർ സുഖ് സകൽ സുലഭ് സബ് ഭാതീ,
ബിഭവ് ഭേദ ക്ഷരു കോള ന ജാനാ -
സകൽ ജനക് കർ കരഹിം ബഖാനാ. 1

സിയ് മഹിമാ രഘുനായക് ജാനീ -
ഹരഷേ ഹൃദയ് ഹേതു പഹിചാനീ,
പിതു ആഗമന് സുനത് ദൊള ഭാഹു -
ഹൃദയ് ന അതി ആനന്ദു അമാഹു. 2

സകുചൻഹ് കഹി ന സകത് ഗുരു പാഹീം -
പിതു ദർസന് ലാലചു മന് മാഹീം,
ബിസ്വാമിത്രി ബിനയ് ബഡി ദേഖീ -
ഉപജാ ഉർ സന്തോഷു ബിസേഷീ. 3

ഹരഷി ബന്ധു ദൊള ഹൃദയ് ലഗാഷ്ട -
പുലക് അംഗ് അംബക് ജല് ഛാഷ്ട,
ചലേ ജഹാ ദസരഥു ജനവാസേ -
മനഹ് സരോബർ തകെള പിആസേ. 4

ഓരോ വരയാത്രയും തന്റെ വസതിയിൽ സ്വർഗത്തിലെ എല്ലാവിധ സുഖസൗകര്യങ്ങളും തയ്യാറായിരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ടു. ഈ വിഭവങ്ങളുടെ പിന്നിലുള്ള രഹസ്യത്തെ ആരും അറിഞ്ഞില്ല. എല്ലാവരും ജനകനെ സ്തുതിച്ചു പാടി. സീതയുടെ മഹിമയെ ശ്രീരാമൻ മാത്രമെ അറിഞ്ഞിരുന്നുള്ളൂ. അവളുടെ പ്രേമത്തെ കണ്ട് മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. ഇരു സഹോദരന്മാരും പിതാവിന്റെ വരവറിഞ്ഞപ്പോൾ അവർക്ക് സന്തോഷത്തെ താങ്ങാനായില്ല. അവരുടെ ഹൃദയം പിതാവിനെ കാണാൻ ആഗ്രഹിച്ചുവെങ്കിലും തങ്ങളുടെ ഗുരുവിനോട് പറയുവാൻ സങ്കോചപ്പെട്ടു. അവരുടെ ഈ മികച്ച വിനയത്തെ കണ്ട് വിശ്വാമിത്രൻ മനസ്സിൽ

അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. സന്തോഷത്തോടെ ഇരുവരേയും മാനോടണച്ചു. ശരീരം പുളകിതമായി. കണ്ണുകളിൽ കണ്ണീർ നിറഞ്ഞു. അവർ ദശരഥൻ വസിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് ചെന്നു. അത് ഒരു തടാകം ദാഹിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന വന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു പോകുന്നതുപോലെ ഇരുന്നു.

ദോ:

ഭൂപ് ബിലോകേ ജബ്ഹിം മുനി ആവത് സുതൻഹ് സമേത്,
ഉദേ ഹരഷി സുഖസിന്ധു മഹും ചലേ മാഹ് സീ ലേത്. (307)

രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരോടും കൂടി മുനി വരുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ രാജാവ് സന്തോഷത്തോടെ എഴുന്നേറ്റ്, ഒരുവൻ തന്റെ പാദങ്ങൾ ആനന്ദ സാഗരത്തിൽ നടക്കുന്നപോലെ, അവരെ കണ്ടുമുട്ടാൻ മുന്നോട്ടു ചെന്നു. (307)

ചൗ:

മുനിഹി ദണ്ഡവത് കീൻഹി മഹീസാ -
ബാർ ബാർ പദ് രജ് ധരി സീസാ,
കൗസിക് രാജ ലിഷ്ട ഉദ് ലാഹൗ -
കഹി അസീസ് പുഹരീ കുസലാഹൗ. 1

പുനി ദണ്ഡവത് കരത് ദൊജ ഭാഹൗ -
ദേഖി നൃപതി ഉദ് സുഖു ന സമാഹൗ,
സുത് ഹിയ് ലാഹു ദുസഹ് ദുഖ് മേദേ -
മൃതക് സരീർ പ്രാൻ ജനു ഭേംഭേ. 2

പുനി ബസിഷ് പദ് സിർ തിൻഹ് നാഷ്ട -
പ്രേമ് മുദിത് മുനിബർ ഉദ് ലാഷ്ട,
ബിപ്ര് ബൃംന്ദ് ബന്ദേ ദുഹ് ഭാഹൗം -
മന്ഭാവതീ അസീസേം പാഹൗം. 3

ഭരത് സഹാനുജ് കീൻഹ് പ്രനാമാ -
ലിഷ്ട ഉഠാഹു ലാഹു ഉദ് രാമാ,
ഹരഷേ ലഖന് ദേഖി ദൊജ ഭ്രാതാ -
മിലേ പ്രേമ് പരിപൂരിത് ഗാതാ. 4

രാജാവ് മുമ്പെയുടെ മുമ്പിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദധൂളിയെ തന്റെ ശിരസ്സിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും ധരിച്ചു. കൗശികൻ രാജാവിനെ തന്റെ മാറോടണച്ച് ആശീർവദിച്ച് കുശലപ്രശ്നം ചെയ്തു. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും തന്നെ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന് സന്തോഷത്തെ അടക്കാനായില്ല. കുട്ടികളെ തന്റെ മാറോടണച്ച് അസഹ്യമായ വിരഹവേദനയെ ശമിപ്പിച്ച് മുതശരീരത്തിന് ജീവൻ കിട്ടിയപോലെ തോന്നി. രാമനും ലക്ഷ്മണനും വസിഷ്ഠന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങി; മഹർഷി അവരെ പ്രേമാധികൃത്തോടെ മാറോടണച്ചു. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും പിന്നെ എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും വന്ദിച്ച് അവരുടെ അകമഴിഞ്ഞ അനുഗ്രഹത്തെ സ്വീകരിച്ചു ഭരതനും അനുജനും (ശത്രുഘ്നൻ) രാമനെ നമസ്കരിച്ചു. രാമൻ അവരെ തുക്കിയെടുത്ത് മാറോടണച്ചു. ലക്ഷ്മണൻ രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കണ്ട് സന്തോഷിച്ച് പുളകം കൊണ്ട ശരീരത്തോടെ അവരെ മാറോടണച്ചു.

ദോ:

പുരജന് പരിജന് ജാതിജന് ജാചക് മന്ത്രി മീത്,
മിലേ ജമാബിധി സബ്ഹി പ്രഭു പരമ് കൃപാല് ബിനീത്. (308)

പരമകൃപാലുവും വിനയമുള്ളവനുമായ പ്രഭു ബാക്കിയെല്ലാവരേയും - പ്രജകൾ, സേവകർ, ബന്ധുക്കൾ, യാചകന്മാർ, മന്ത്രിമാർ, സുഹൃത്തുക്കൾ അടക്കം - അവരവരുടെ സ്ഥാനത്തിനൊത്ത് അഭിവാദനം ചെയ്തു. (308)

ചൗ:

രാമ്ഹി ദേഖി ബരാത് ജുഡാനീ -
പ്രീതി കി രീതി ന ജാതി ബഖാനീ,
നൂപ് സമീപ് സോഹഹിം സുത് ചാരി -
ജനു ധന് ധരമാദിക് തനുധാരി. 1

സുതൻഹ് സമേത് ദസരഥഹി ദേഖീ -
മുദിത് നഗര് നര് നാരി ബിസേഷീ,
സുമന് ബരിസി സുര് ഹനഹിം നിസാനാ -
നാകന്ദം നാചഹിം കരി ഗാനാ. 2

സതാനന്ദ അരു ബിപ്ര സചിവ് ഗന് -
മാഗധ് സുത് ബിദുഷ് ബന്ദീജന്,
സഹിത് ബരാത് രാജ സന്മാനാ -
ആയസു മാഗി ഫിരേ അഗ്വാനാ.

3

പ്രഥമ് ബരാത് ലഗന് തേം ആഹു -
താതേം പുർ പ്രമോദു അധികാഹു,
ബ്രഹ്മാനന്ദു ലോഗ് സബ് ലഹഹീം -
ബഡഹ് ദിവസ് നിസി ബിധി സന് കഹഹീം. 4

വരയാത്രികൾക്ക് ശ്രീരാമന്റെ ദർശനം അത്രയ്ക്കും ആശ്വാസകരമായിരുന്നു. അവരുടെ സ്നേഹത്തിന്റെ ഗതി വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. രാജാവിന്റെ അടുത്ത് നാലു പുത്രന്മാരും ധർമ്മം, അർഥം തുടങ്ങിയ നാലു പുരുഷാർഥങ്ങളും രൂപമെടുത്തപോലെ ശോഭിച്ചിരുന്നു. പുരവാസികൾ ദശരഥനെ പുത്രന്മാരോടുകൂടി കണ്ട് അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. ദേവന്മാർ പുഷ്പവർഷം ചെയ്ത് ഭേരികൾ മുഴക്കി. ദേവസ്ത്രീകൾ ആടിപ്പാടി. പ്രതിനിധി സംഘത്തെ ചേർന്ന (ജനകന്റെ കുലഗുരു) ശതാനന്ദനും മറ്റു ബ്രാഹ്മണരും, മന്ത്രിമാരും, വംശപരമ്പരയെ സ്തുതിച്ചു പാടുന്ന മാഗധന്മാരും, സുതന്മാരും, വിദ്യുഷകന്മാരും, വന്ദികളും രാജാവിനേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഘത്തേയും വേണ്ടവിധം ബഹുമാനിച്ച് വിടവാങ്ങിക്കൊണ്ട് തിരിച്ചുപോയി. വരയാത്രികൾ വിവാഹത്തിന് കുറിച്ചിരുന്ന ദിവസത്തിന് മുമ്പുതന്നെ എത്തിയിരുന്നു. അതുകാരണം നഗരത്തിൽ വമ്പിച്ച ആനന്ദോത്സവം ഉണ്ടായിരുന്നു. എല്ലാവരും ബ്രഹ്മാനന്ദം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ട് പകലും രാത്രിയും നീളട്ടെ എന്ന് ബ്രഹ്മാവിനോട് പ്രാർഥിച്ചു.

ഭോ:

രാമു സീയ് സോഭാ അവധി സുകൃത് അവധി ദൊള രാജ്,
ജഹ് തഹ് പുരജന് കഹഹീം അസ് മിലി നർ നാരി സമാജ്. (309)

“രാമനും സീതയും സൗന്ദര്യത്തിന്റെയും രണ്ടു രാജാക്കന്മാരും സുകൃതത്തിന്റേയും സമ്പൂർണ്ണതയാണ്.” ഇവധിം നഗരത്തിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ തമ്മിൽ കണ്ടുമുട്ടുമ്പോൾ പറഞ്ഞിരുന്നു. (309)

ചൗ:

ജനക് സുകൃത് മുരതി ബൈദേഹീ -
ദസരഥ് സുകൃത് രാമു ധരം ദേഹീ,
ഇന്ദ്രേന്ദ്ര സമ് കാഹുഃ ന സിവ് അവരായേ -
കാഹുഃ ന ഇന്ദ്ര സമാന് ഫല് ലായേ. 1

ഇന്ദ്രേന്ദ്ര സമ് കോള ന ഭയതു ജഗ് മാഹീം -
ഹൈ നഹിം കതഹുഃ ഹോനൈ നാഹീം,
ഹമ് സബ് സകല് സുകൃത് കൈ രാസീ -
ഭൃഗു ജഗ് ജനമി ജനക്പൂര് ബാസീ. 2

ജിന്ദ്രേന്ദ്ര ജാനകീ രാമ് ഛരണി ദേവീ -
കോ സുകൃതീ ഹമ് സരിസ് ബിസേഷീ,
പുനീ ദേവബ് രഘുബീര് ബിആഹു -
ലേബ് ഭലീ ബിധി ലോചന് ലാഹു. 3

കഹഹി പരസ്തര് കോകിലബയനീം -
എഹി ബിആഹു ബഡ് ലാഭു സുനയനീം,
ബഡേം ഭാഗ് ബിധി ബാത് ബനാതു -
നയന് അതിഥി ഹൊഇഹഹിം ദൊള ഭാതു. 4

“വൈദേഹി ജനകന്റെ സുകൃതത്തിന്റെ അവതാരവും, രാമൻ ദശരഥന്റെ സുകൃതം രൂപമെടുത്തതുമാണ്. ഇവരിരുവരെപ്പോലെ ആരും തന്നെ ശിവനെ ഇത്രയും ഭക്തിയോടെ ആരാധിച്ചിട്ടുമില്ല, ഇവർ ലഭിച്ച പോലെ ഫലം മറ്റാരും തന്നെ ലഭിച്ചിട്ടുമില്ല. ലോകത്തിൽ ആരും തന്നെ ഇവർക്ക് സമമായി ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ആരും തന്നെ ഒരിടത്തും ഇല്ലാതാനും; ഇനി ഉണ്ടാവുകയുമില്ല. ഈ ലോകത്തിൽ ജനകന്റെ രാജധാനിയിൽ വസിക്കുന്നവരായി ജനിച്ച നാമെല്ലാവരും എല്ലാവിധ സുകൃതങ്ങളുടേയും ഭണ്ഡാരമാണ്. ജാനകിയുടേയും രാമന്റേയും സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട നമ്മേക്കാളും പുണ്യം ചെയ്തവർ വേറെയാരുണ്ട്? പിന്നെ നാം രഘുവീരന്റെ വിവാഹത്തെ കണ്ട് നമ്മുടെ കണ്ണുകളുടെ സാഫല്യത്തെ നല്ലപോലെ നേടും.” കൂയിലിന്റെ നാദം പോലെ മധുരമായ ശബ്ദത്തോടു കൂടിയ പെൺകുട്ടികൾ പരസ്പരം പതുക്കെ പറഞ്ഞു; “ഹേ സുനയനികളേ,

ഈ സംബന്ധം കൊണ്ട് നമുക്ക് വലിയ ലാഭമുണ്ട്. നമ്മുടെ വലിയ ഭാഗ്യമെന്നപോലെ ദൈവം എല്ലാം നല്ലപോലെ നടത്തിയുന്നുണ്ട്. രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ഇടയ്ക്കിടെ (ഇവിടെ വന്ന്) നമ്മുടെ കണ്ണുകളെ ആനന്ദിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.”

ദോ:

ബാരഹിം ബാർ സനേഹ് ബസ് ജനക് ബൊലാഉബ് സീയ്,
ലേന് ആതുഹഹിം ബന്ധു ദൊള കോടി കാമ് കമനീയ്. (310)

“ഇടയ്ക്കിടെ ജനകൻ സ്നേഹം കാരണം സീതയെ (അയോധ്യയിൽനിന്നും) വിളിച്ചു വരുത്തും. കോടി കാമദേവന്മാരൊന്നിച്ചു ചേർന്നാലുള്ള അഴകോടുകൂടിയ ഈ സഹോദരന്മാരും അവളെ തിരിച്ചു കൊണ്ടു പോകുവാൻ വരും.” (310)

ചൗ:

ബിബിധ് ഭാതി ഹോതുഹി പഹുനാതു -
പ്രിയ് ന കാഹി അസ് സാസുർ മാതു,
തബ് തബ് രാമ് ലഖന്ഹി നിഹാരീ -
ഹോതുഹഹിം സബ് പൂർ ലോഗ് സുഖാരീ. 1

സഖി ജസ് രാമ് ലഖന് കർ ജോടാ -
തൈസെതു ഭൂപ് സംഗ് ദുതു ഡോടാ,
സ്യാമ് ഗൗർ സബ് അംഗ് സുഹാഷ് -
തേ സബ് കഹഹിം ദേഖി ജേ ആഷ്. 2

കഹാ ഏക് മൈം ആജു നിഹാരേ-
ജനു ബിരഞ്ചി നിജ് ഹാഥ് സുവാദേ,
ഭരതു രാമ്ഹീ കീ അനുഹാരീ -
സഹസാ ലഖി ന സകഹിം നർ നാരീ. 3

ലഖനു സത്രസുദനു എക്രൂപാ -
നഖ് സിഖ് തേ സബ് അംഗ് അനുപാ,
മന് ഭാവഹിം മുഖ് ബരനി ന ജാഹീം -
ഉപമാ കഹുത്രിഭുവന് കൊള നാഹിം. 4

“എല്ലാവിധത്തിലുള്ള ആതിഥ്യമര്യാദയും ഉണ്ടായിരിയ്ക്കും. പ്രിയസഖി, അങ്ങനെയുള്ള ശ്വശുരന്റെ വീട്ടിൽ ആരാണ് താമസിയ്ക്കാനിഷ്ടപ്പെടാത്തത്? അങ്ങനെയുള്ള ഓരോ സന്ദർഭത്തിലും നഗരത്തിലെ ജനങ്ങൾ രാമ ലക്ഷ്മണന്മാരെ കണ്ട് സന്തോഷിയ്ക്കും. ഹേ സഖിമാരേ, ദശരഥരാജാവ് തന്റെ കൂടെ വേറെ രണ്ടു ബാലന്മാരെക്കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്. അവരിരുവരും രാമലക്ഷ്മണന്മാരെപ്പോലെത്തന്നെയാണ്. ഒരുവൻ ശ്യാമ വർണ്ണനും മറ്റേവൻ വെളുത്തും; ഇരുവരും സർവാംഗസുന്ദരന്മാരാണെന്ന് കണ്ടവർ പറയുന്നു.” വേറൊരുവൾ പറഞ്ഞു: “അവരെ ഞാൻ ഇന്ന് കണ്ടു. ബ്രഹ്മാവ് അവരെ തന്റെ സ്വന്തം കൈകളാൽത്തന്നെ രൂപം നൽകിയിട്ടുണ്ടെന്ന് എനിയ്ക്കു തോന്നി. ഭരതൻ ശ്രീരാമന്റെ തദ്ദ്രൂപമാണ്. കണ്ടപാടെ ആർക്കും ഏതൊരു പുരുഷനോ സ്ത്രീയ്ക്കോ അവരെ വേറെ തിരിച്ചറിയാനാവില്ല. ആതുപോലെ ലക്ഷ്മണനും ശത്രുഘ്നനും പരസ്പരം തിരിച്ചറിയാനാവാത്തവരാണ്. അവർ നഖശിഖാന്തരം തുലനയില്ലാത്തവരാണ്. നാലു സഹോദരന്മാരേയും മനസ്സിൽ ഭാവിയ്ക്കാനേ കഴിയുള്ളൂ. വാക്കുകളാൽ വർണ്ണിയ്ക്കാനാവില്ല. എന്തെന്നാൽ മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും അവർക്ക് ഉപമയായി ആരും തന്നെ ഇല്ല.”

മരം:

ഉപമാന് കൊള കഹ് ദാസ് തുലസീ കതഹു^൧ കബി കോബിദ് കഹൈം, ബല് ബിനയ് ബിദ്യാ സീല് സോഭാ സിന്ധു ഇൻഹ് സേ എഇ അഹൈം. പൂര് നാരി സകല് പസാരി അഞ്ചല് ബിധിഹി ബചന് സുനാവഹീം, ബ്യാഹിഅഹും ചാരിഇ ഭാഇ എഹിം പൂര് ഹമ് സുമംഗല് ഗാവഹീം.

തുളസീദാസൻ പറയുന്നു: “അവർക്ക് എങ്ങും തന്നെ ഉപമയില്ല - എന്ന് കവികളും പണ്ഡിതന്മാരും ഘോഷിയ്ക്കുന്നു. ബലത്തിന്റേയും, വിനയത്തിന്റേയും, വിദ്യയുടേയും, സൗശീല്യത്തിന്റേയും, സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും സാഗരമായ അവർ അവരുടെ തന്നെ സമന്മാരാണ്.” നഗരത്തിലെ സ്ത്രീകൾ തങ്ങളുടെ ഉടുപ്പിന്റെ അഗ്രഭാഗത്തെ (യാചകന്മാർ ഭിക്ഷ യാചിയ്ക്കുന്നതു പോലെ) വിരിച്ചുകൊണ്ട് ബ്രഹ്മാവിനോട് കേണപേക്ഷിച്ചു: “നാലു സഹോദരന്മാരും ഈ നഗരത്തിൽ തന്നെ വിവാഹിതരാവട്ടെ, ഞങ്ങൾ കല്യാണപ്പാട്ടുകൾ പാടുമാറാവണം.”

സോ:

കഹഹിം പരസ്സർ നാരി ബാരി ബിലോചന് പുലക് തന്,
സഖി സബു കരബ് പുരാതി പുന്യ പയോനീധി ഭൂപ് ദൊഉ. (311)

അശ്രുപൂർണ്ണമായ കണ്ണുകളോടും പുളകിതമായ ശരീരത്തോടും സ്ത്രീകൾ പരസ്സരം പറഞ്ഞു: “ഹേ സഖികളേ, ത്രിപുരാസുരനെ വധിച്ച ശിവൻ എല്ലാം നടത്തിത്തരും. രണ്ടു രാജാക്കന്മാരും അളവറ്റ സുകൃതം ചെയ്തവരാണ്.” (311)

ചൗ:

എഹി ബിധി സകല് മനോരഥ് കരഹിം-
ആനാദ് ഉമ്ഗി ഉമ്ഗി ഉര് ഭര്ഹീം,
ജേ നൃപ് സീയ് സ്വയംബര് ആഘ -
ദേഖി ബന്ധു സബ് തിന്ഹ് മുഖ് പാഘ. 1

കഹത് രാമ് ജസു ബിസദ് ബിസാലാ -
നിജ് നിജ് ഭവന് ഗഘ മഹിപാലാ,
ഗഘ ബീതി ക്കരു ദിന് എഹി ഭാതീ -
പ്രമുദിത് പുരജന് സകല് ബരാതീ. 2

മംഗല് മുല് ലഗന് ദിനു ആവാ -
ഹിമ് രിതു അഗഹനു മാസു സുഹാവാ,
ഗ്രഹ് തിഥി നഖതു ജോഗ് ബര് ബാരു -
ലഗന് സോധി ബിധി കീന്ഹ് ബിചാരു. 3

പഹെ ദീന്ഹി നാരദ് സന് സോഹു -
ഗനീ ജനക് കേ ഗനകന്ഹ് ജോഹു,
സുനീ സകല് ലോഗന്ഹ് യഹ് ബാതാ -
കഹഹിം ജോതിഷീ ആഹിം ബിധാതാ. 4

ഈവിധം എല്ലാവരും പ്രാർഥിച്ചു. ആനന്ദത്തിന്റെ പ്രവാഹം അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ കര കവിഞ്ഞു. സീതയുടെ സ്വയംവരത്തിനു വന്നിരുന്ന രാജാക്കന്മാർ നാലു സഹോദരന്മാരേയും കണ്ട് സന്തോഷിച്ച് ശ്രീരാമന്റെ വിശാലവും നിർമ്മലവുമായ യശസ്സിനെ പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ട് അവരവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുചെന്നു. നഗരജനങ്ങളേയും വരയാട്രികളേയും

ആനന്ദിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഈവിധം കുറെ ദിവസങ്ങൾ കടന്നു പോയി. അവസാനം ആ മംഗളകരമായ വിവാഹദിനം വന്നു. അത് കുളിർകാലത്തിന്റെ തുടക്കമായ ആനന്ദകരമായ മൃഗശീർഷമാസ (ധനു) മായിരുന്നു. ഗ്രഹങ്ങളുടെ സ്ഥിതി, തിഥി, നക്ഷത്രം, നക്ഷത്രങ്ങളുടെ സംയോഗം, വാരം, ലഗ്നസമയം ഇവയെല്ലാം ശ്രദ്ധയോടെ ഗണിച്ചു, വിവാഹദിവസത്തെ കുറിച്ചുള്ള ഒരു കുറിപ്പ് ബ്രഹ്മാവ് നാരദന്റെ പക്കൽ കൊടുത്തയച്ചു. അത് ജനകന്റെ ജ്യോതിഷികൾ ഗണിച്ചിരുന്ന അതേ ദിവസമായിരുന്നു. ഇതു കേട്ട ജനങ്ങൾ “ഇവിടത്തെ ജ്യോതിഷികൾ ഒരുക്കൂട്ടം ബ്രഹ്മാക്കൾ തന്നെ” എന്നഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

ദോ:

ധേനുധൂരി ബേലാ ബിമല് സകല് സുമംഗല് മൂല്,
ബിപ്രന്ദേ കഹേള ബിദേഹ് സന് ജാനി സഗുന് അനുകൂല്. (312)

ഗോധൂളിവേളയ്ക്കു മുമ്പുള്ള മംഗളകരവും പാവനവുമായ ലഗ്നസമയം (വൈകുന്നേരം പശുക്കൾ മേഞ്ഞു തിരിച്ചുവരുമ്പോൾ ഉയരുന്ന പുഴിയാണ് ഗോധൂളി) വന്നുകഴിഞ്ഞു. ശുഭസൂചകമായ ശകുനങ്ങൾ വന്നതുകണ്ട് ബ്രാഹ്മണർ വിദേഹരാജാവിനെ അതിനെ അറിയിച്ചു. (312)

ചൗ:

ഉപരോഹിതഹി കഹേള നരനാഹാ -
അബ് ബിലംബ് കര് കാരനു കാഹാ,
സതാനന്ദ തബ് സചിവ് ബൊലാഏ -
മംഗല് സകല് സാജി സബ് ല്യാഏ. 1

സംഖ് നിസാന് പനവ് ബഹു ബാജേ -
മംഗല് കലസ് സഗുന് സുദ് സാജേ,
സുഭഗ് സുആസിനി ഗാവഹി ഗീതാ -
കരഹിം ബേദ് യുനി ബിപ്ര് പുനീതാ. 2

ലേന് ചലേ സാദര് എഹി ഭാഠീ -
ശഏ ജഹാഠ് ജന്വാസ് ബരാതീ,
കോസലപതി കര് ദേഖി സമാജു -
അതി ലാലു ലാഗ് തിന്ദഹി സുരരാജു. 3

ഭയമു സമമു അബ്ധാരിത പാഹു -
യഹ് സുനി പരാ നിസാൻഹിം ഘാഹു,
ഗുർഹി പൂഹി കരി കുല് ബിധി രാജാ -
ചലേ സംഗ് മുനി സാധു സമാജാ.

4

രാജാവ് കുലപുരോഹിതനോട് (ശതാനന്ദൻ) ചോദിച്ചു: “ഇനിയും താമസമാവുന്നതിന് എന്താണ് കാരണം?” ശതാനന്ദൻ അപ്പോൾ മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി. അവർ എല്ലാവിധ മംഗളകരമായ സാധനങ്ങളോടും കൂടി വന്നു. അനവധി ശംഖുകളും, ചെണ്ടകളും, ഭേരികളും മുഴങ്ങി. നംഗള കലശങ്ങളും, ശുഭശകുനത്തെ കുറിയ്ക്കുന്ന വസ്തുക്കളും (തൈര്, മഞ്ഞൾ, കറുകപ്പല്ലി മുതലായവ) കൊണ്ടുവെക്കപ്പെട്ടു. സുമംഗലികളായ സ്ത്രീകൾ പാട്ടുകൾ പാടി. പുണ്യവാന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ വേദമന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചു. ഈവിധം അവർ വരയാത്രികളെ ബഹുമാനത്തോടെ ക്ഷണിയ്ക്കാനായി അവർ തങ്ങിയിരുന്ന വാസസ്ഥലത്തേയ്ക്ക് ചെന്നു. ദശരഥരാജാവിന്റെ പ്രഭാവത്തെ കണ്ട അവർക്ക് ഇന്ദ്രൻ വളരെ നിസ്സാരനായി കാണപ്പെട്ടു. “മുഹൂർത്തസമയം അടുത്തു. ദയവുചെയ്ത് ഇപ്പോൾ പുറപ്പെട്ടു വന്നാലും.” അവർ അപേക്ഷിച്ചു. അതു കേട്ട ഭേരികൾ ഇടിമുഴക്കം ചെയ്തു. ഗുരുവിനോട് കൂടിയാലോചിച്ച് കുലമുരപ്രകാരമുള്ള കർമ്മങ്ങൾ കഴിച്ച്, ദശരഥരാജാവ് മുനിമാരോടും, സാധുസംഘത്തോടും കൂടി പുറപ്പെട്ടു.

ഭാ:

ഭാഗ്യ് ബിഭവ് അവധേസ് കർ ദേഖി ദേവ് ബ്രഹ്മാദി,
ലഗേ സരാഹന് സഹസ് മുഖ് ജാനി ജനമ് നിജ് ബാദി. (313)

ദശരഥന്റെ ഭാഗ്യത്തേയും വൈഭവത്തേയും കണ്ട് തങ്ങളുടെ ജന്മം നിഷ്ഫലമാണെന്ന് കരുതി, ബ്രഹ്മാവും മറ്റു ദേവന്മാരും അദ്ദേഹത്തെ ആയിരം നാവുകൾ കൊണ്ട് ശ്ലാഘിയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. (313)

ചൗ:

സുരൻഹ് സുമംഗല് അവസരു ജാനാ -
ബരഷഹി സുമന് ബജാഇ നിസാനാ,
സിവ് ബ്രഹ്മാദിക് ബിബുധ് ബരുധാ -
ചലേ ബിമാനൻഹി നാനാ ജുഥാ.

1

പ്രേമ് പുലക് തന് ഹൃദയ് ഉഛാഹു -
ചലേ ബിലോകന് രാമ് ബിആഹു,
ദേവി ജനക്പുരു സൂര് അനുരാഗേ -
നിജ് നിജ് ലോക് സബ്ഹിം ലഘു ലാഗേ. 2

ചിതവഹിം ചകിത് ബിചിത്ര് ബിതാനാ -
രചനാ സകല് അലൗകിക് നാനാ,
നഗര് നാരി നര് രൂപ് നിധാനാ -
സുഘര് സുധരമ് സുസീല് സുജാനാ. 3

തിന്ഹഹി ദേവി സബ് സൂര് നര് നാരീം -
ഭക്ത നഖത് ജനു ബിധു ഉജിആരീം,
ബിധിഹി ഭയള ആചരജു ബിസേഷീ -
നിജ് കരനീ കരു കതഹ് ന ദേവീ. 4

ദേവന്മാർ അത് സുമംഗളകരമായ അവസരമാണെന്നു കണ്ട് പുഷ്പ വർഷം ചെയ്ത് ഭേരികൾ മുഴക്കി. ശിവനും, ബ്രഹ്മാവും, മറ്റു ദേവന്മാരും പല സംഘങ്ങളായി തങ്ങളുടെ വിമാനങ്ങളിൽ കയറി. ശരീരം പ്രേമ പുളകിതമായി, ഹൃദയം സന്തോഷത്താൽ നിറഞ്ഞവഴിഞ്ഞുകൊണ്ട്, അവർ ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹത്തെ കാണാൻ പോയി. ജനകപുരിയെ കണ്ട് ദേവന്മാർ ആനന്ദഭരിതരായി, തങ്ങളുടെ ലോകങ്ങൾ നിസ്സാരമായി തോന്നി. അവർ വിസ്മയത്തോടെ വിചിത്രമായ മണ്ഡപത്തേയും അലൗകികമായ നാനാവിധ കലാവൈഭവങ്ങളെയും ഉറ്റുനോക്കി. നഗരവാസികൾ - പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും - സൗന്ദര്യത്തിന്റെ ഭണ്ഡാരവും, ഒത്തരൂപ മുളളവരും, ധർമ്മശീലരും, സത്സ്വഭാവികളും, നല്ല ജ്ഞാനികളുമായിരുന്നു. അവരുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ എല്ലാ ദേവന്മാരും ദേവസ്ത്രീകളും പൂർണ്ണചന്ദ്രനുള്ള രാത്രിയിൽ നക്ഷത്രങ്ങളെപ്പോലെ കാണപ്പെട്ടു. ഒരിടത്തും തന്റെ കൈവേലയെ കാണാതെ ബ്രഹ്മാവ് വിശേഷിച്ചും ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു.

ദോ:
സിവ് സമുത്ഥാഹ ദേവ് സബ് ജനി ആചരജ് ഭൂലാഹു,
ഹൃദയ് ബിചാരഹു ധീര് ധരി സിയ് രഘുബീര് ബിആഹു. (314)

ശിവൻ എല്ലാ ദേവന്മാരേയും ഉപദേശിച്ചു: “ഇതിൽ ആശ്ചര്യപ്പെടാനെന്താണുള്ളത്? ഇത് സീതയുടേയും രഘുവീരന്റേയും വിവാഹമാണെന്നത് സാവധാനമായി മനസ്സിൽ ധരിയ്ക്കുവിൻ.” (314)

ചൗ:

ജിൻഹ് കർ നാമു ലേത് ജഗ് മാഹീം -
സകല് അമംഗല് മുല് നസാഹീം,
കരതല് ഹോഹിം പദാരഥ് ചാരീ -
തെതു സിത് രാമു കഹെതു കാമാരീ. 1

എഹി ബിധി സംഭു സുരൻഹ് സമുത്ഥാവാ -
പുനി ആഗേം ബര് ബസഹ് ചലാവാ,
ദേവൻഹ് ദേവേ ദസരമു ജാതാ -
മഹാമോദ് മന് പുലകിത് ഗാതാ. 2

സാധു സമാജ് സംഗ് മഹിദേവാ -
ജനു തനു ധരേം കരഹിം സുഖ് സേവാ,
സോഹത് സാഥ് സുഭഗ് സുത് ചാരീ -
ജനു അപബര്ഗ് സകല് തനുധാരീ. 3

മരകത് കനക് ബരന് ബര് ജോരീ -
ദേഖി സുരൻഹ് ടൈ പ്രീതി ന മോരീ,
പുനി രാമ്ഹി ബിലോകി ഹിത്^൧ ഹരഷേ -
നുപഹി സരാഹി സുമന് തിൻഹ് ബരഷേ. 4

“ഏതൊരു നാമത്തെ ജപിച്ചാൽ സകല അമംഗളങ്ങളും വേരോടെ നശിയ്ക്കുമോ, നാലു പുരുഷാർഥങ്ങളും ഒരുവന് ലഭിയ്ക്കാൻ കഴിയുമോ, അങ്ങനെയുള്ളവരാണ് സീതയും രാമനും.” എന്ന് കാമാരിയായ ശിവൻ പറഞ്ഞു. ഈവിധം ദേവന്മാരെ ഉപദേശിച്ച് ശിവൻ തന്റെ ദിവ്യമായ ഋഷഭത്തിൽ കയറി യാത്രയായി. ദേവന്മാർ ദശരഥനെ മനസ്സിൽ പരമാനന്ദത്തോടും പുളകിതമായ ശരീരത്തോടും കൂടി (ജനകന്റെ രാജധാനിയിലേയ്ക്ക്) പോകുന്നതു കണ്ടു. രാജാവിന്റെ കൂടെ പോയിക്കൊണ്ടിരുന്ന സാധുസംഘവും ബ്രാഹ്മണരും ആനന്ദം രൂപമെടുത്തപോലെ അദ്ദേഹത്തെ സേവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്ത് സൗഭാഗ്യവാന്മാരായ നാലു രാജകുമാരന്മാരും നാലുവിധം അപവർഗ്ഗ

ങ്ങൾ (പരമാനന്ദാനുഭൂതികൾ - സാലോക്യം, സാരൂപ്യം, സാമീപ്യം, സായുജ്യം) ഉടലെടുത്തപോലെയിരുന്നു. രണ്ടു സുന്ദരജോഡികളേയും - ഒന്ന് മരകതം പോലെ ശ്യാമവർണ്ണവും, മറ്റേത് സ്വർണ്ണനിറവും - കണ്ട് ദേവന്മാർ അത്യന്തം പ്രീതരായി. അവർ വിശേഷിച്ചും ശ്രീരാമനെ കണ്ട് മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു. രാജാവിനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട് അവർ പൂഷ്പ വർഷം ചെയ്തു.

ദോ:

രാമ് രൂപ് നഖ് സിഖ് സുഭഗ് ബാരഹിം ബാർ നിഹാരി,
പുലക് ഗാത് ലോചന് സജല് ഉമാ സമേത് പുരാരി. (315)

ഉമയും ത്രിപുരാരിയും ശ്രീരാമന്റെ നഖശിഖാന്തരമുള്ള സൗന്ദര്യത്തെ വീണ്ടും വീണ്ടും ഉറ്റു നോക്കിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കേ, അവരുടെ ദേഹം പൂളകിത മാവുകയും കണ്ണുകളിൽ അശ്രുക്കൾ നിറയുകയും ചെയ്തു. (315)

ചൗ:

കേകി കണ് ദുതി സ്യാമല് അംഗാ -
തഡിത് ബിനിന്ദക് ബസന് സുരംഗാ,
ബ്യാഹ് ബിഭുഷന് ബിബിധ് ബനാഹ് -
മംഗല് സബ് സബ് ഭാതി സുഹാഹ്. 1

സരദ് ബിമല് ബിധു ബദന് സുഹാവന് -
നയന് നവല് രാജീവ് ലജാവന്,
സകല് അലൗകിക് സുന്ദരതാഹു -
കഹി ന ജാഹു മന്ഹീം മന് ഭാഹു. 2

ബന്ധു മനോഹര് സോഹഹി സംഗാ -
ജാത് നചാവത് ചപല് തുരംഗാ,
രാജകുഅര് ബര് ബാജി ദെഖാവഹിം-
ബംസ് പ്രസംസക് ബിരിദ് സുനാവഹിം. 3

ജഹി തുരംഗ് പര് രാമ് ബിരാജേ -
ഗതി ബിലോകി ഖഗനായക് ലാജേ,
കഹി ന ജാഹു സബ് ഭാതി സുഹാവാ -
ബാജി ബേഷു ജനു കാമ് ബനാവാ. 4

അവന്റെ ശ്യാമളഗാത്രത്തിന് മയിലിന്റെ കഴുത്തിന്റെ തിളക്കമുണ്ടായിരുന്നു. അവന്റെ ഉജ്ജ്വലമായ മഞ്ഞപ്പട്ടാട മിന്നലിനേക്കാളും പ്രകാശമായായിരുന്നു. എല്ലാവിധത്തിലുമുള്ള മംഗളകരമായ വിവാഹ ആഭരണങ്ങൾ അവന്റെ മേനിയെ അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. അവന്റെ മുഖം ശരത്കാലത്തെ മേഘരഹിതമായ ആകാശത്തിലെ പൂർണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെ ആനന്ദകരമായിരുന്നു. അവൻ കണ്ണുകൾ വിരിഞ്ഞ താമരപ്പൂക്കളെ ലജ്ജിപ്പിച്ചു വിധം മനോഹരമായിരുന്നു. എല്ലാ വിധത്തിലും അലൗകികമായിരുന്ന അവന്റെ സൗന്ദര്യം മനസ്സിനെ കവരുന്നതായിരുന്നുവെങ്കിലും അത് അവർണ്ണനീയമായിരുന്നു. അവന്റെ സമീപത്ത് അവന്റെ മനോഹാരികളായ സഹോദരന്മാർ ചപലങ്ങളായ കുതിരകളെ നിയന്ത്രിച്ചുകൊണ്ട് ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മറ്റു രാജകുമാരന്മാരും തങ്ങളുടെ കുതിരകളുടെ കാൽവെയ്പ്പിനെ പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വംശപ്രശംസകരായ വന്ദികൾ വംശത്തിന്റെ പ്രതാപത്തെ പാടിക്കേൾപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. രാമൻ സവാരി ചെയ്തിരുന്ന കുതിരയുടെ വേഗത പക്ഷിരാജാവായ ഗരുഡനെക്കൂടെ ലജ്ജിപ്പിച്ചിരുന്നു. അത് വർണ്ണിതാനാവത്തവിധം മനോഹരമായിരുന്നു. അത് കാമദേവൻ കുതിരയുടെ രൂപമെടുത്തപ്പോലെ യിരുന്നു.

ചരം:

ജനു ബാജി ബേഷു ബനാഇ മനസിജു രാമ് ഹിത് അതി സോഹഇതു,
ആപനേം ബയ് ബല് രുപ് ഗുന് ഗതി സകല് ഭുവന് ബിമോഹഇതു.
ജഗ്മഗത് ജീനു ജരാവ് ജോതി സുമോതി മനി മാനിക് ലഗേ,
കിംകിനി ലലാമ് ലഗാമു ലലിത് ബിലോകി സൂര് നര് മുനി റഗേ.

അത് കാമദേവൻ സ്വയം തന്റെ എല്ലാ ശോഭയേയും കൊണ്ട് കുതിരയുടെ രൂപത്തിൽ ശ്രീരാമന്നു വേണ്ടി വന്നപ്പോലെയിരുന്നു. അത് അതിന്റെ യുവത്വത്താലും, ശക്തിയാലും, രൂപത്താലും, ഗുണങ്ങളാലും, കാൽ വെയ്പ്പിനാലും എല്ലാ ലോകങ്ങളേയും മോഹിപ്പിച്ചുമാറിരുന്നു. മനോഹരമായ മുത്തുകളാലും, രത്നങ്ങളാലും, മാണിക്യക്കല്ലുകളാലും അലങ്കൃതമായ ജീനി അതിന്റെ പുറത്ത് ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കിങ്കിണികൾ കോർത്ത തോൽപ്പട്ടയും മനോഹരമായ മൂക്കണക്കെയും ദേവന്മാരേയും, മനുഷ്യരേയും മുനിമാരേയും കൂടി അമ്പരപ്പിച്ചിരുന്നു.

ദോ:

പ്രഭു മനസ്സിൻ ലയലീന് മനു ചലത് ബാജി ഛബി പാവ്,
ഭുഷിത് ഉഡ്ഗന് തഡിത് ഘനു ജനു ബർ ബരഹി നചാവ്. (316)

തന്റെ മനസ്സിനെ മുഴുവനും പ്രഭുവിന്റെ ഇച്ഛയിൽ ലയിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ആ കുതിര അതിമനോഹരമായി കാണപ്പെട്ടു. അത് നക്ഷത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും മിന്നലാലും പ്രകാശമയമായ കാർമേഘം ഒരു മയിലിന്മേൽ കയറി അതിനെ നൃത്യം ചെയ്തിയെന്നുപോലെയിരുന്നു. (316)

ചൗ:

ജഹി ബർ ബാജി രാമു അസ്വാരാ -
തെഹി സാരദ് ഉ ന ബരനെ പാരാ,
സങ്കരു രാമ് രൂപ് അനുരാഗേ -
നയന് പഞ്ചദസ് അതി പ്രിയ് ലാഗേ. 1

ഹരി ഹിത് സഹിത് രാമു ജബ് ജോഹേ -
രമാ സമേത് രമാപതി മോഹേ,
നിരഖി രാമ് ഛബി ബിധി ഹരഷാനേ -
ആർഇ നയന് ജാനി പചരിതാനേ. 2

സുർ സേനപ് ഉർ ബഹുത് ഉഛാഹു -
ബിധി തേ ഡേവഡ് ലോചന് ലാഹു,
രാമ്ഹി ചിതവ് സുരേസ് സുജാനാ -
ഗൗതമ് ശ്രാപു പരമ് ഹിത് മാനാ. 3

ദേവ് സകല് സുരപതിഹി സിഹാഹീം -
ആജു പുരന്ദർ സമ് കൊള നാഹീം,
മുദിത് ദേവഗന് രാമ്ഹി ദേഖീ -
നൃപസമാജ് ദുഹ്ഘ്ഹരഷു ബിസേഷീ. 4

ശ്രീരാമൻ സവാരിചെയ്തിരുന്ന ദിവ്യമായ കുതിരയെ വർണ്ണിപ്പാൻ ശാരദയ്ക്കുകൂടി കഴിയില്ല. (അഞ്ചു മുഖങ്ങളുള്ള - ഓരോന്നിലും മുമ്മുന്നു കണ്ണുകളോടെ) ശങ്കരൻ രാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് പ്രേമപൂരിതനായി, തനിയ്ക്കു അതു കാണാൻ പതിനഞ്ചു കണ്ണുകളുള്ളതിന് സ്വയം അഭിനന്ദിച്ചു. വിഷ്ണു സ്നേഹത്തോടെ ശ്രീരാമനെ നോക്കിയപ്പോൾ രമയും

അവളുടെ പ്രഭുവും മോഹിതരായി. (നാലു മുഖങ്ങളുള്ള) ബ്രഹ്മാവും ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് സന്തോഷിച്ചു. പക്ഷേ അദ്ദേഹം തനിക്ക് എട്ടു കണ്ണുകളേ ഉള്ളൂ എന്നോർത്ത് ദുഃഖിതനായി. ദേവന്മാരുടെ സേനാപതിയായ ഷൺമുഖൻ തനിക്ക് ബ്രഹ്മാവിനേക്കാൾ അര മടങ്ങ് കണ്ണുകൾ അധികമുണ്ടെന്ന കാരണത്താൽ അതി സന്തുഷ്ടനായിരുന്നു.. ജ്ഞാനിയായ ദേവേന്ദ്രൻ ശ്രീരാമനെ (തന്റെ ആയിരം കണ്ണുകൾ കൊണ്ട്) നോക്കിയപ്പോൾ ഗൗതമന്റെ ശാപം എത്ര വലിയ അനുഗ്രഹമാണെന്ന് വിചാരിച്ചു. എല്ലാ ദേവന്മാരും (ആയിരം കണ്ണുകളുള്ള) ഇന്ദ്രനെ അസൂയപ്പെട്ട് പറഞ്ഞു: “ഇന്ന് പുരന്ദരന് സമനായി ആരും തന്നെ ഇല്ല.” ദേവഗണങ്ങളെല്ലാം ശ്രീരാമനെ കണ്ട് ആനന്ദഭരിതരായി. രണ്ടു രാജാക്കന്മാരുടേയും സംഘങ്ങളിലും മഹത്തായ സന്തോഷമുണ്ടായിരുന്നു.

ചരം:

അതി ഹരഷു രാജസമാജ് ദുഹു ദിസി ദുംദുഭീം ബാജഹിം ഘനി,
ബരഷഹിം സുമന് സൂർ ഹരഷി കഹി ജയ് ജയതി ജയ് രഘുകുലമനി.
എഹി ഭാഠി ജാനി ബരാത് ആവത് ബാജനേ ബഹു ബാജഹീം,
രാനി സുആസിനി ബോലി പരിചരനി ഹേതു മംഗല് സാജഹീം.

രണ്ടു രാജാക്കന്മാരുടെ സമാജങ്ങളിലും മികച്ച ആഹ്ലാദമുണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടു ഭാഗത്തുനിന്നും ദുംദുഭികൾ ഉഗ്രമായി മുഴങ്ങി. ദേവന്മാർ പുഷ്പമാരി പൊഴിഞ്ഞുകൊണ്ട് ആനന്ദത്തോടെ “രഘുകുലമണിക്ക് ജയം, ജയം, ജയം” എന്ന് ഘോഷിച്ചു. ഈവിധം വരയാത്രികൾ വന്നടുക്കുന്നു വെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ എല്ലാവിധ ഗീതവാദ്യങ്ങളും ആരംഭിച്ചു. (സീതയുടെ അമ്മ) സുനയന സുമംഗലികളായ സ്ത്രീകളെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവരുടെ സഹായത്തോടെ വരന് ആരത്തിയെടുക്കാൻ വേണ്ട സാമഗ്രികൾ തയ്യാറാക്കി.

ഭോ:

സജി ആരതി അനേക് ബിധി മംഗല് സകല് സഘ്വാരി,
ചലീം മുദിത് പരിചരനി കരന് ഗജഗാമിനി ബര് നാരി.

(317)

പലവിധത്തിലുള്ള ദീപങ്ങൾ കൊളുത്തി, മറ്റനവധി മംഗളകരമായ വസ്തുക്കൾ സംഭരിച്ച്, ഒരു സംഘം ഗജഗാമിനികളായ സുന്ദരികൾ വരന്ന് ആരത്തി ചുറ്റാനായി ആനന്ദത്തോടെ പുറപ്പെട്ടു. (317)

ചൗ:

ബിധുബദനീം സബ് സബ് മൃഗലോചനി -
സബ് നിജ് തന് ഛബി രതി മദു മോചനി,
പഹിരേം ബരന് ബരന് ബര് ചീരാ -
സകല് ബിഭുഷന് സജേം സരീരാ. 1

സകല് സുമംഗല് അംഗ് ബനാഷ്ട് -
കരഹിം ഗാന് കലകണ്ഠി ലജാഷ്ട്,
കങ്കന് കിങ്കിനി നുപൂര് ബാജഹിം -
ചാലി ബിലോകി കാമ് ഗജ് ലാജഹിം. 2

ബാജഹിം ബാജനേ ബിബിധ് പ്രകാരാ -
നദ് അരു നഗര് സുമംഗല്ചാരാ,
സചീ സാരദാ രമാ ഭവാനീ -
ജേ സുരതിയ് സുചി സഹജ് സയാനീ. 3

കപട് നാരി ബര് ബേഷ് ബനാഹു -
മിലീം സകല് രനിവാസ്ഹിം ജാഹു,
കരഹിം ഗാന് കല് മംഗല് ബാനീം -
ഹരഷ് ബിബസ് സബ് കാഹു ന് ജാനീം. 4

അവർക്കെല്ലാവർക്കും ചന്ദ്രനെപ്പോലുള്ള മുഖവും മാനിന്ദ്രേതുപോലുള്ള കണ്ണുകളുമുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ ശരീരസൗഷ്ഠ്യവും രതിയുടെ ഗർഭത്തെക്കൂടി ശമിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. അവർ പല വർണ്ണങ്ങളിലുള്ള ദിവ്യങ്ങളായ വസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ചിരുന്നു. ശരീരത്തിൽ എല്ലാവിധ ആഭരണങ്ങളും അണിഞ്ഞിരുന്നു. പിന്നെ അവർ അവരുടെ അംഗാവയവങ്ങളെ പലവിധ മംഗളകരമായ വസ്തുക്കളെക്കൊണ്ട് സുന്ദരമാക്കിയിരുന്നു. അവരുടെ പാട്ട് പെൺകുയിലിനെക്കൂടി ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. അവർ അണിഞ്ഞിരുന്ന വളകളും അരക്കെട്ടിലെ കിങ്കിണികളോടുകൂടിയ ഓഡ്യാണങ്ങളും, കാൽചിലകളും അവർ നടക്കുമ്പോൾ കിലുങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

അവരുടെ നടത്തം കാമദേവന്റെ ആനയെക്കൂടി ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. എല്ലാവിധ ഗീതവാദ്യങ്ങളും മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും ആനന്ദോത്സവമായിരുന്നു. ശുദ്ധമനസ്സരും, സഹജമായിത്തന്നെ സമർഥകളുമായ ശചി (ഇന്ദ്രന്റെ ഭാര്യ) ശാരദ, രമ, ഭവാനി, മറ്റും അന്യദേവിമാരും സുന്ദരികളായ മനുഷ്യസ്ത്രീകളുടെ വേഷമണിഞ്ഞ് രാജകീയ അന്തഃപുരത്തിൽ എല്ലാവരുമായി ചേർന്നു. അവർ മംഗളകരമായ ഗാനങ്ങൾ മധുരമായി പാടി. എല്ലാവരും ഹർഷവിവശരായിരിയ്ക്കേ, ആരും അവരെ തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ല.

ചരം:

കോ ജാൻ കെഹി ആനന്ദ് ബസ് സബ് ബ്രഹ്മു ബർ പരിചരൻ ചലീ,
കല് ഗാന് മധൂർ നിസാൻ ബരഷഹിം സുമന് സൂർ സോഭാ ഭലീ.
ആനന്ദകന്ദു ബിലോകി ദുലഹു സകല് ഹിയ് ഹരഷിത് ഭേതു,
അംഭോജ് അംബക് അംബു ഉമഗി സുഅംഗ് പുലകാവലി ചരതു.

അന്തഃപുരത്തിൽ എല്ലാവരും ആനന്ദപരവശരായി, സാക്ഷാത് പരബ്രഹ്മം അവതാരമെടുത്ത വരന് ആരത്തിച്ചുറ്റാൻ പുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിയ്ക്കേ, ആർ ആരേയാണ് തിരിച്ചറിയേണ്ടത്? മധുരമായ ഗാനങ്ങൾ പാടപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. ഭേരികൾ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ദേവന്മാർ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. എല്ലാം കാണാൻ ആനന്ദകരമായിരുന്നു. ആനന്ദകന്ദനായ വരനെ കണ്ട് എല്ലാ സ്ത്രീകളും മനസ്സിൽ ആഘോദിച്ചു. അവരുടെ താമരപോലുള്ള കണ്ണുകളിൽ സന്തോഷാശ്രു നിറഞ്ഞൊഴുകി. ശരീരം പുളകം കൊണ്ടു.

ഭാഃ

ജോ സുഖു ഭാ സിയ് മാതു മന് ദേഖി രാമ് ബർ ബേഷു,
സോ ന സകഹിം കഹി കല്ല് സത് സഹസ് സാരദാ സേഷു. (318)

ശ്രീരാമനെ വരന്റെ വേഷത്തിൽ കണ്ട സീതയുടെ അമ്മ അനുഭവിച്ച ആനന്ദത്തെ ആയിരം ശാരദമാരും ശേഷന്മാരും നൂറു കല്പങ്ങളിൽ കൂടി വർണ്ണിച്ചാവില്ല. (318)

ചൗ:

നയന് നീരു ഹടി മംഗല് ജാനീ -
പരിചരനി കരഹിം മുദിത് മന് രാനീ,

ബേർ ബിഹിത് അരു കൂല് ആചാരു -
കീൻഹ് ഭലീ ബിധി സബ് ബ്യവഹാരു. 1

പഞ്ച് സബ്ദ് ധൂനി മംഗല് ഗാനാ -
പദ് പാഠവധേ പരിം ബിധി നാനാ,
കരി ആരതീ അരു തിൻഹ് ദീൻഹാ -
രാമ് ഗമനു മണ്ഡപ് തബ് കീൻഹാ. 2

ദസരമു സഹിത് സമാജ് ബിരാജേ -
ബിഭവ് ബിലോകി ലോകപതി ലാജേ,
സമയ് സമയ് സൂര് ബരഷഹീം ഫുലാ -
സാന്തി പഡഹിം മഹിസൂര് അനുകുലാ. 3

നദ് അരു നഗര് കൊലാഹല് ഹോഹു -
ആപനി പര് കചു സുനതു ന കോഹു,
എഹി ബിധി രാമു മണ്ഡപഹിം ആഘ -
അര്ഘ്യ ദേഹു ആസന് ബൈഠാഘ. 4

മംഗളകരമായ സന്ദർഭമറിഞ്ഞ് റാണി സുനയന തന്റെ കണ്ണീരിനെ തടുത്തുകൊണ്ട് മനസ്സിൽ സന്തോഷത്തോടെ ആരത്തിയെടുത്ത് വേദവിധിപ്രകാരവും കുലമുരപ്രകാരവുമുള്ള എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും പൂർത്തിയാക്കി. അഞ്ചുവിധം ഗീതവാദ്യങ്ങൾ (വീണ, കൈത്താളം, കിണ്ണാരം, ദുംദുഭി, നാദസ്വരം) അഞ്ചുവിധം മറ്റുധ്വനികളോടൊപ്പം (വേദധ്വനി, വന്ദിധ്വനി, ജയധ്വനി, ശംഖധ്വനി, തമ്പുധ്വനി) മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പലതരത്തിലുള്ള പരവതാനികൾ വഴിയിൽ വിരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ആരത്തിയെടുത്തശേഷം റാണി ശ്രീരാമന് കൈകൾ കഴുകുവാൻ വെള്ളം കൊടുത്തു. അവൻ പിന്നെ മണ്ഡപത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. ദശരഥൻ തന്റെ സിൽബന്ധികളോടുകൂടി ദിവ്യമായി ശോഭിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വൈഭവം ലോകപാലന്മാരെയെല്ലാം തന്നെ ലജ്ജിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഇടയ്ക്കിടെ ദേവന്മാർ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ബ്രാഹ്മണർ സന്ദർഭത്തിനനുസരിച്ച് ശാന്തിമന്ത്രങ്ങൾ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും അത്രയ്ക്കും വലിയ കോലാഹലമായിരുന്നു - താൻ പറയുന്നത് തനിസ്തേ കേൾക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല; പിന്നെ മറ്റുള്ളവർ പറയുന്നത് എങ്ങനെ കേൾക്കാനാണ്? ഈവിധം ശ്രീരാമൻ മണ്ഡപത്തിൽ

പ്രവേശിച്ചു. അവൻ കൈകഴുകുവാൻ ജലം കൊടുത്തശേഷം അവൻ മണ്ഡപത്തിലേയ്ക്ക് നയിക്കപ്പെട്ടു.

ചരം:

ബൈരാരി ആസന് ആരതീ കരി നിരഖി ബരു സുഖു പാവഹിം,
മനി ബസന് ഭൂഷന് ഭൂരി വാരഹിം നാരി മംഗല് ഗാവഹിം.
ബ്രഹ്മാദി സുരബർ ബിപ്ര് ബേഷ് ബനാതു കൗതുക് ദേവഹീം,
അവലോകി രഘുകുല് കമല് രബി ഛബി സുഹല് ജീവന് ലേഖഹീം.

രാമൻ തന്റെ ആസനത്തിൽ ഇരുന്നപ്പോൾ അവൻ ചുറ്റും ആരത്തി എടുക്കപ്പെട്ടു. അവന്നു ചുറ്റും രത്നങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും, ആഭരണങ്ങളും ധാരാളം ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ട് എല്ലാവരും വരനെ കണ്ട് സന്തോഷിച്ചു. സ്ത്രീകൾ മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ബ്രാഹ്മാവും മറ്റു സുരവരന്മാരും ബ്രാഹ്മണരുടെ രൂപത്തിൽ വന്ന് ആ ദൃശ്യത്തെ കൗതുകത്തോടെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. രഘുകുലമെന്ന താമരപ്പൂക്കൾക്ക് സുര്യനെന്നപോലെയുള്ള ശ്രീരാമന്റെ സുന്ദരരൂപത്തെ കണ്ടുകൊണ്ട് അവർ അതിനെ തങ്ങളുടെ ജന്മസാഹചര്യമായി കരുതി.

ദോ:

നാളു ബാരി ഭാക് നക് രാമ് നിഹാവരി പാതു,
മുദിത് അസീസ്ഹിം നാതു സിര് ഹരഷു ന ഹൃദയ് സമാതു. (319)

ശ്രീരാമന്നു ചുറ്റും വിതറപ്പെട്ടിരുന്ന വസ്തുക്കളെ ശേഖരിച്ചുകൊണ്ട് ക്ഷുരകന്മാരും, പന്തം പിടിയ്ക്കുന്നവരും, കുലഗായകന്മാരും, നടന്മാരും തല വണങ്ങിക്കൊണ്ട് ഹൃദയത്തിലടക്കാനാവാത്ത ആനന്ദത്തോടെ അവന്മേൽ ആശിസ്സുകളെ ചൊരിഞ്ഞു. (319)

ചൗ:

മിലേ ജനകു ദസരമു അതി പ്രീതീം -
കരി ബൈദിക് ലൗകിക് സബ് രീതീം,
മിലത് മഹാ ദൊള രാജ് ബിരാജേ -
ഉപമാ ഖോജി ഖോജി കബി ലാജേ.

1

ലഹീ ന കതഹു് ഹാരി ഹിയ് മാനീ -
ഇൻഹ് സമ് എതു ഉപമാ ഉര് ആനീ,

സാമയ് ദേഖി ദേവ് അനുരാഗേ -
സുമന് ബരഷി ജസു ഗാവന് ലാഗേ. 2

ജഗു ബിരഞ്ചി ഉപജാവാ ജബ് തേം -
ദേഖേ സുനേ ബ്യാഹു ബഹു തബ് തേം,
സകല് ഭാതി സമ് സാജു സമാജു -
സമ് സമധീ ദേഖേ ഹമ് ആജു. 3

ദേവ് ഗിരാ സുനി സുന്ദര് സാചീ -
പ്രീതി അലൗകിക് ദുഹു ദിസി മാചി,
ദേത് പാഠ്വഡേ അരഘു സുഹാഷ്വ -
സാദര് ജനകു മണ്ഡപ്ഹിം ല്യാഷ്വ. 4

വേദവിധിപ്രകാരമുള്ളതും ലൗകികരീതിയിലുള്ളതുമായ എല്ലാ മൂറുകളും അനുഷ്ഠിച്ച് ജനകനും ദശരഥനും അത്യന്തം പ്രീതിയോടെ മാനോടണച്ചു. രണ്ടു രാജാക്കന്മാരും കണ്ടുമുട്ടുന്ന ആ കാഴ്ച മഹത്തായതായിരുന്നു. കവികൾ ഒരു യുക്തമായ ഉപമ കാണാൻ തുടർന്നു ശ്രമിച്ചുവെങ്കിലും അവരുടെ അസഫലതയിൽ അവർ ലജ്ജിതരായി. ഒരിടത്തും ഉപമ കാണാനാവാതെ അവർ നിരാശരായി അവസാനം അവർക്ക് സമമായി അവർ മാത്രമെ ഉള്ളൂ എന്ന് മനസ്സിലാക്കി. ഇരു രാജാക്കന്മാരുടേയും സ്നേഹബന്ധം കണ്ട് ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരായി പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു കൊണ്ട് ഇരുവരുടെ യശസ്സിനേയും പാടാൻ തുടങ്ങി. “ബ്രഹ്മാവ് ലോകത്തെസൃഷ്ടിച്ചതിനുശേഷം നാം അനവധി വിവാഹങ്ങളെപ്പറ്റി കേട്ടിട്ടും കണ്ടിട്ടുമുണ്ട്. പക്ഷേ ഇന്നുമാത്രമേ ഇരു ഭാഗക്കാരുടേയും ആഡംബരവും പ്രതാപവും ഒരുപോലെയും, വരന്റേയും വധുവിന്റേയും പിതാക്കൾ നല്ല ചേർച്ചയുള്ളവരായും കണ്ടത്.” ആകാശത്തിൽനിന്നും ദേവന്മാരുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ഇരുഭാഗങ്ങളിലും അലൗകികമായ പ്രീതിയുണ്ടായി. വഴിയിൽ മനോഹരമായ പരവതാനികൾ വിരിച്ചുകൊണ്ട്, കൈകൾ കഴുകുവാൻ ജലം കൊടുത്തുകൊണ്ട്, ജനകൻ സ്വയം ദശരഥനെ മണ്ഡപത്തിലേയ്ക്ക് ബഹുമാനത്തോടെ നയിച്ചു.

ചരം:

മണ്ഡപ് ബിലോകി ബിചിത്ര് രചനാഠ് രുചിരതാഠ് മുനി മന് ഹരേ,
നിജ് പാനി ജനക് സുജാന് സബ് കഹുഠ് ആനി സിംഘാസന് ധരേ.

കുല് ഇഷ്ട് സരിസ് ബസിഷ്ട് പുജേ ബിനയ് കരി ആസിഷ് ലഹീ,
കൗസിക്ഹി പുജത് പരമ് പ്രീതി കി രീതി തൗ ന പരെ കഹീ.

മണ്ഡപത്തിന്റെ കലാ വൈചിത്ര്യവും അതിന്റെ മനോഹരതയും മുനിമാരുടെ മനസ്സിനേയും കൂടി കവരുന്നതായിരുന്നു. ഉണാനിയായ ജനകൻ തന്റെ സ്വന്തം കൈകൾ കൊണ്ടു തന്നെ എല്ലാ ബഹുമാനപ്പെട്ട അതിഥികൾക്കും സിംഹാസനങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നു. അദ്ദേഹം വസിഷ്ഠ മുനിയെ തന്റെ കുലഗുരു കണക്കെ പുജിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ ബഹുമാനിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുഗ്രഹത്തെ നേടി. അദ്ദേഹം കൗശികനെ പരമഭക്തിയോടെ പുജിച്ച വിധം വാക്കുകൾക്കപ്പുറമായിരുന്നു.

ദോ:

ബാമ്ദേവ് ആദിക് രിഷയ് പുജേ മുദിത് മഹീസ്,
ദിഷ്ട ദിബ്ദ് ആസന് സബ്ഹി സബ് സന് ലഹീ അസീസ്. (320)

ജനകരാജാവ് പിന്നെ വാമദേവൻ (ദശരഥന്റെ വേറൊരു കുലഗുരു) മുതലായ മറ്റു പല ഋഷികളേയും സന്തോഷത്തോടെ പുജിച്ച് അവർക്ക് ദിവ്യങ്ങളായ ആസനങ്ങൾ കൊടുത്ത് അവരെല്ലാവരുടേയും ആശീർവാദങ്ങളെ നേടി. (320)

ചൗ:

ബഹുരി കീൻഹി കോസലപതി പുജാ -
ജാനി ഹുസ് സമ് ഭാള ന ദുജാ,
കീൻഹി ജോരി കർ ബിനയ് ബഡാഹു -
കഹി നിജ് ഭാഗ്യ് ബിഭവ് ബഹുതാഹു. 1

പുജേ ഭുപതി സകല് ബരാതീ -
സമധീ സമ് സാദർ സബ് ഭാഠീ,
ആസന് ഉചിത് ദിഷ്ട സബ് കാഹു -
കഹൗം കാഹ് മുഖ് ഏക് ഉഹാഹു. 2

സകല് ബരാത് ജനക് സന്മാനീ -
ദാന് മന് ബിനതീ ബർ ബാനീ,
ബിധി ഹരി ഹരു ദിസിപതി ദിനരാഹു -
ജേ ജാനഹിം രഘുബീര് പ്രഭാഹു. 3

കപട് ബിപ്ര് ബർ ബേഷ് ബനാഷ്ഠ്-

കൗതുക് ദേഖഹിം അതി സചു പാഷ്ഠ്,

പുജേ ജനക് ദേവ് സമ് ജാനേം -

ദിഷ്ട സുആസന് ബിനു പഹിച്ചാനേം.

4

അദ്ദേഹം വീണ്ടും അയോദ്ധ്യാരാജാവിനെ ശിവന് സമമായി ഭാവിച്ച് അദ്ദേഹത്തെ പലവിധത്തിൽ പുജിച്ച് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് അത്യന്തം വിനയത്തോടെ, തന്റെ ഭാഗ്യവും വൈഭവവും അദ്ദേഹത്തോടുകൂടിയ സംബന്ധം കാരണം ഉയർന്നിരിക്കുന്നുവെന്ന് പറഞ്ഞു. ജനകരാജാവ് വരപക്ഷക്കാരെയെല്ലാവരേയും വരന്റെ പിതാവിന് കൊടുത്തപോലെ അതേ വിധം തന്നെ സല്ലരിച്ച് അവർക്കെല്ലാവർക്കും ഉചിതമായ ആസനങ്ങൾ കൊടുത്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉത്തേജനയെ എന്റെ ഒരു നാവുകൊണ്ട് എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാണ്? ജനകൻ വരപക്ഷക്കാരെ എല്ലാവരേയും ഉപഹാരങ്ങളെക്കൊണ്ടും, സന്മാനങ്ങളെക്കൊണ്ടും, വിനീതഭാവംകൊണ്ടും മധുരസംഭാഷണങ്ങൾ കൊണ്ടും ബഹുമാനിച്ചു. ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭാവത്തെ അറിഞ്ഞിരുന്ന ബ്രഹ്മാവും, ഹരിയും, രുദ്രനും, അഷ്ടദിക്പാലന്മാരും, സൂര്യനും, കപടബ്രാഹ്മണരുടെ വേഷമണിഞ്ഞു വന്ന് അത്യന്തം കൗതുകത്തോടെ ആ ദൃശ്യത്തെ കണ്ടു. ജനകൻ അവരെ തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും അവരെ ദൈവസമാനമായി പുജിക്കുകയും അവർക്ക് ഉന്നത ആസനങ്ങൾ കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ:

രാമചന്ദ്ര മുഖ് ചന്ദ്ര ഛബി ലോചന് ചാരു ചകോർ;

കരത് പാന് സാദർ സകല് പ്രേമു പ്രമോദു ന മോർ.

(321)

ചകോരപ്പക്ഷി ചന്ദ്രകിരണങ്ങളെ പാനം ചെയ്യുന്നതുപോലെ, എല്ലാവരുടേയും മനോഹരങ്ങളായ കണ്ണുകൾ ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ മുഖത്തിന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ അത്യധികം പ്രേമത്തോടും സന്തോഷത്തോടുംകൂടി കുടിച്ചു.

(321)

ചൗ:

സമു ബിലോകി ബസിഷ്ഠ് ബൊലാഷ്ഠ് -

സാദർ സതാനന്ദു സുനി ആഷ്ഠ്.

ബേഗി കുഅരി അബ് ആനഹു ജാഹു -
ചലേ മുദിത് മുനി ആയസു പാഹു. 1

രാണീ സുനി ഉപരോഹിത് ബാനീ -
പ്രമുദിത് സഖിന്ദ് സമേത് സയാനീ.
ബിപ്ര ബധു കുലബുദ്ധ് ബൊലാഹു -
കരി കുല് രീതി സുമംഗല് ഗാഹു. 2

നാരി ബേഷ് ജേ സൂര് ബര് ബാമാ -
സകല് സുഭായ് സുന്ദരീ സ്യാമാ.
തിന്ഹഹി ദേഖി സുഖു പാവഹിം നാരീം -
ബിനു പഹിചാനി പ്രാനഹു തെ പ്യാരീം. 3

ബാര് ബാര് സന്മാനഹിം രാനീ -
ഉമാ രമാ സാരദ് സമ് ജാനീ.
സീയ് സുവാരി സമാജു ബനാഹു -
മുദിത് മണ്ഡപ്ഹിം ചലീം ലവാഹു. 4

വിവാഹമുഹൂർത്തസമയമടുത്തുവെന്നു കണ്ട് വസിഷ്ഠൻ ശതാനന്ദനെ വിളിച്ചു വരുത്തി. വിളി കേട്ട് അദ്ദേഹം ബഹുമാനത്തോടെ വന്നു. “പോയി വധുവിനെ വേഗം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരു.” മുനിയുടെ ആദേശം സ്വീകരിച്ച് അദ്ദേഹം പോയി. സഖികളോടുകൂടി സമർഥയായ റാണി പുരോഹിതന്റെ സന്ദേശം കേട്ട് സന്തോഷിച്ചു. അവൾ കുറെ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകളേയും കുടുംബത്തിലെ വൃദ്ധസ്ത്രീകളേയും വിളിച്ചുവരുത്തി. അവർ വംശമുറ പ്രകാരമുള്ള കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച് മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി. മനുഷ്യസ്ത്രീ വേഷത്തിലിരുന്ന പ്രധാന ദൈവങ്ങളുടെ ഭാര്യമാർ സ്വതവേ സുന്ദരീ മാറും, പൂർണ്ണയുവതികളുമായിരുന്നു. ജനകന്റെ വീട്ടിലുള്ള സ്ത്രീകൾ അവരെ കണ്ട് ആനന്ദമനുഭവിച്ചു. അവരെ ആരും തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും, സ്ത്രീകൾ അവരെ പ്രാണനിലും അധികമായി ഭാവിച്ചു. റാണി അവരെ ഉമ്മയ്ക്കും, രമയ്ക്കും, ശാരദയ്ക്കും സമമായി ഭാവിച്ച് അവരെ വീണ്ടും വീണ്ടും ബഹുമാനിച്ചു. സീതയെ അലങ്കരിച്ച് അവളെ ചുറ്റിച്ചൂഴ്ന്നുകൊണ്ട് അവർ ആനന്ദത്തോടെ മണ്ഡപത്തിലേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോയി.

ഛന്ദഃ

ചലി ല്യായി സീതഹി സഖീം സാദർ സജി സുമംഗല് ഭാമിനീം,
നവസപ്ത സാജേം സുന്ദരീം സബ് മത്ത് കുഞ്ജർ ഗാമിനീം.
കല് ഗാന് സുനി മുനി ധ്യാന് ത്യാഗഹിം കാമ് കോകില് ലാജഹീം,
മഞ്ജീര് നൂപൂര് കലിത് കങ്കന് താല് ഗതി ബര് ബാജഹീം.

മംഗളകരമായ വസ്തുക്കളെ വഹിച്ചുകൊണ്ട് സീതയുടെ സഖിമാരും മറ്റു സ്ത്രീകളും അവളെ മണ്ഡപത്തിലേയ്ക്ക് ആദരവോടെ നയിച്ചു. അവരെല്ലാവരും തന്നെ സുന്ദരരൂപമുള്ളവരും, പതിനാറുവിധം അലങ്കാരങ്ങളെ ശീലിച്ചിട്ടുള്ളവരും, മദഗജത്തിന്റെ നടയുള്ളവരുമായിരുന്നു. അവരുടെ മധുരസംഗീതത്തെ കേട്ട് മുനിമാർ ധ്യാനത്തെ ത്യജിച്ചു. കാമദേവന്റെ കൃയിലുകൾ ലജ്ജിതരായി. കാൽവിരലുകളിലെ മെട്ടികളും കാൽചിലങ്കകളും, കൈവളകളും ചേർന്നുണ്ടാക്കിയ ശബ്ദം, പാട്ടിന്റെ താളത്തിന്നനുസരിച്ച് അതിമനോഹരമായിരുന്നു.

ഭാഃ

സോഹതി ബനിതാ ബ്യുന് മഹു^൧ സഹജ് സുഹാവനി സീത്,
ഛബി ലലനാ ഗന് മധ്യ ജനു സുഷ്മാ തിത് കമനീത്. (322)

സീത അവളുടെ സ്വാഭാവികമായ സൗന്ദര്യത്തിൽ സ്ത്രീകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ, കമനീയതകൾക്കു നടുവിൽ സൗന്ദര്യം രൂപമെടുത്ത പോലെ ശോഭിച്ചിരുന്നു. (322)

ചൗഃ

സീത് സുന്ദരതാ ബരണി ന ജാഹു -
ലഘു മതി ബഹുത് മനോഹരതാഹു,
ആവത് ദീഖി ബരാതിന്ഹ് സീതാ -
രൂപ് രാസി സബ് ഭാ^൨തി പുനീതാ. 1

സബ്ഹി മന്ഹിം മന് കിഷ്ഠ പ്രനാമാ -
ദേഖി രാമ് ഭൃഹ പുരന്കാമാ,
ഹരഷേ ദസരഥ് സുതന്ഹ് സമേതാ -
കഹി ന ജാഹു ഉര് ആന^൩ദു ജേതാ. 2

സുർ പ്രനാമു കരി ബരിസഹിം ഹുലാ -
മുനി അസീസ് ധുനി മംഗല് മുലാ.,
ഗാന് നിസാന് കോലാഹലു ഭാരീ -
പ്രേമ് പ്രമോദ് മഗന് നര് നാരീ. 3

എഹിബിധി സീത് മണ്ഡപ്ഹിം ആഹു -
പ്രമുദിത് സാന്തി പഡഹിം മുനിരാഹു,
തെഹി അവസര് കര് ബിധി ബ്യവഹാരു -
ദുഹു് കുലഗുര് സബ് കീന്ഹ് അചാരു. 4

സീതയുടെ സൗന്ദര്യം അവർണ്ണനീയമായിരുന്നു. അവളുടെ മനോഹരത അത്രയും അത്യന്തം വലുതും എന്റെ ബുദ്ധി നിസ്സാരവുമാണ്. സൗന്ദര്യത്തിന്റെ ഭണ്ഡാരവും എല്ലാവിധത്തിലും നിർമ്മലയുമായിരുന്ന സീത വന്നടുക്കുന്നതു കണ്ട വരപക്ഷക്കാർ അവളെ ഹൃദയമഴിഞ്ഞ് മനസ്സിൽ വന്ദിച്ചു. രാമൻ അവളെ കണ്ടപ്പോൾ അവന്റെ മനസ്സിലെ ആഗ്രഹം പൂർണ്ണമായി. ദശരഥരാജാവും മറ്റു പുത്രന്മാരും സന്തോഷിച്ചു. അവരുടെ ഹൃദയത്തിലെ ആനന്ദത്തെ പറഞ്ഞറിയില്ലാത്തവില്ല. ദേവന്മാർ അവളെ വണങ്ങി പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. മുനിമാർ എല്ലാ മംഗളങ്ങൾക്കും മൂലമായ ആശീർവദങ്ങളെ പൊഴിഞ്ഞു. സ്ത്രീകളുടെ പാട്ടും ദ്വാദ്വദികളുടെ ശബ്ദവും ചേർന്ന് ഒരു മുഴുത്ത കോലാഹലശബ്ദത്തെ ഉണ്ടാക്കി. പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും സ്നേഹവും സന്തോഷവും നിറഞ്ഞ സാഗരത്തിൽ മുഴുകി. ഈവിധം സീത മണ്ഡപത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. മഹർഷിമാർ ആനന്ദത്തോടെ ശാന്തിപാഠങ്ങൾ ചൊല്ലി. രണ്ടു കുലഗുരുക്കളും (വസിഷ്ഠനും ശതാനന്ദനും) എല്ലാ വൈദിക ആചാരങ്ങളും കർമ്മങ്ങളും കുലാചാരങ്ങളും അനുഷ്ഠിച്ചു.

ചരം:

ആചാരു കരി ഗുര് ഗൗരി ഗനപതി മുദിത് ബിപ്ര് പുജാവഹിം,
സുര് പ്രഗടി പുജാ ലേഹിംദേഹിം അസീസ് അതിസുഖ് പാവഹിം.
മധുപർക്മംഗല്ദ്രബ്യ്ജോജെഹിസമയ് മുനി മന് മഹു്ചഹൈം.
ഭരേകനക്കോപര്കലസ്സോതബ്ലിഎഹിംപരിചാരക് രഹൈം. 1

കുല് രീതി പ്രീതി സമേത് രബി കഹി ദേത് സബു സാദര് കിയോ,
എഹി ഭാതി ദേവ് പുജാഹു സീതഹി സുഭഗ് സിംഹാസന് ദിയോ.

സീത് രാമ് അവലോകനി പരസ്പർ പ്രേമു കാഹു ന ലഖി പരെ,
മന് ബുദ്ധി ബർ ബാനീ അഗോചർ പ്രഗട് കബി കൈസേം കരെ. 2

കുലമുറപ്രകാരമുള്ള ആചാരങ്ങളെല്ലാം അനുഷ്ഠിച്ചശേഷം രണ്ടു കുല ഗുരുക്കളും ബ്രാഹ്മണരെ ഗൗരിയേയും പുത്രൻ ഗണപതിയേയും പൂജിക്കുവാൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. ദൈവങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷമായി പൂജയെ സ്വീകരിച്ച് ആനന്ദത്തോടെ ആശീർവദിച്ചു. മുനിമാർ മനസ്സിൽ ഏതു സമയത്ത് മധുപർക്കം മുതലായ ഏതു മംഗളദ്രവ്യങ്ങളെ വേണമെന്നു വിചാരിച്ചുവോ, പരിചാരകന്മാർ ആ ദ്രവ്യങ്ങളെ സ്വർണ്ണത്തട്ടുകളിലും കലശങ്ങളിലും നിറച്ച് തയ്യാറായി നിന്നിരുന്നു. സൂര്യദേവൻ സ്വയം പ്രീതിയോടെ കുലരീതിയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. അവയെല്ലാം ശ്രദ്ധയോടെ അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടു. ഈവിധം സീതയെക്കൊണ്ട് ദേവന്മാരെ പൂജിപ്പിച്ചശേഷം മുനിമാർ അവൾക്ക് ഒരു മനോഹരമായ സിംഹാസനം കൊടുത്തു. സീതയും രാമനും പരസ്പരം സ്നേഹത്തോടെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നതിനെ ആരും ലക്ഷ്യം ചെയ്തില്ല. അത് മികച്ച മനസ്സിനും, ബുദ്ധിയ്ക്കും, വാക്കിനും അപ്പുറത്തായിരുന്നു. ഒരു കവിക്ക് അതിനെ എങ്ങനെ പ്രകടിപ്പിക്കാനാവും?

ദോ:

ഹോമ് സമയ് തനു ധരി അനലു അതി സുഖ് ആഹുതി ലേഹിം,
ബിപ്ര് ബേഷ് ധരി ബേദ് സബ് കഹി ബിബാഹ് ബിധി ദേഹീം. (323)

ഹോമം ചെയ്യുന്ന സമയത്ത് അഗ്നിദേവൻ സ്വയം പ്രത്യക്ഷനായി അത്യന്തം സന്തോഷത്തോടെ ആഹുതികളെ സ്വീകരിച്ചു. വേദങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണരുടെ വേഷം ധരിച്ച് വിവാഹവിധികളെ പറഞ്ഞുകൊടുത്തു.

(323)

ചൗ:

ജനക് പാട്മഹിഷീ ജഗ് ജാനീ -
സീത് മാതു കിമി ജാഇ ബഖാനീ,
സുജസു സുകൃത് സുഖ് സുന്ദരതാഇ -
സബ് സമേടി ബിധി രചീ ബനാഇ.

1

സമള ജാനി മുനിബരൻ ഹ് ബൊലാഇതം -
സുനത് സുആസിനി സാദർ ല്യാഇതം,
ജനക് ബാമ് ദിസി സോഹ് സുനയനാ -
ഹിമഗിരി സംഗ് ബനീ ജനു മയനാ. 2

കനക് കലസ് മനി കോപർ രുരേ-
സുചി സുഗന്ധ് മംഗല് ജല് പുരേ,
നിജ് കർ മുദിത് രായ് അരു രാനീ -
ധരേരാമ് കേ ആഗേം ആനീ. 3

പഡഹിം ബേദ് മുനി മംഗല് ബാനീ -
ഗഗന് സുമന് ഡരി അവസരു ജാനീ,
ബരു ബിലോകി ദമ്പതി അനുരാഗേ -
പായ് പുനീത് പഖാരന് ലാഗേ. 4

ലോകപ്രസിദ്ധയായ ജനകന്റെ പട്ടഹിഷിയായ സീതയുടെ അമ്മയെ എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാണ്? സൃഷ്ടികർത്താവ് സത്കീർത്തിയേയും, സുകൃതത്തേയും, ആനന്ദത്തേയും, സൗന്ദര്യത്തേയും എല്ലാം ഒന്നിച്ചു ചേർത്ത് അവളെ സൃഷ്ടിച്ചിരുന്നു. ലഗ്നസമയം അടുത്തുവെന്നറിഞ്ഞ് മഹർഷിമാർ അവളെ വിളിച്ചു. അതു കേട്ട് സുമംഗലികളായ സ്ത്രീകൾ അവളെ ആദരവോടെ കൊണ്ടുവന്നു. ഹിമവാന്റെ അടുത്ത് മേനയെന്ന പോലെ റാണി സുനയന ജനകന്റെ ഇടതുപുറത്ത് ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. രാജാവും റാണിയും, തങ്ങളുടെ കൈകൾ കൊണ്ടുതന്നെ സ്വർണ്ണകലശങ്ങളും, മനോഹരമായ രത്നത്തട്ടുകളും നിറയെ ശുദ്ധവും, സുഗന്ധിതവും, മംഗളകരവുമായ ജലത്തെ ശ്രീരാമന്റെ മുന്നിൽ കൊണ്ടുവെച്ചു. മുനിമാർ ശുഭമായ വാണിയിൽ വേദങ്ങൾ പഠിച്ചു. തക്ക സമയത്തിൽ ആകാശത്തിൽനിന്നും പുഷ്പവർഷം ഉണ്ടായി. വരനെ കണ്ട് ദമ്പതികൾ സന്തുഷ്ടരായി, അവന്റെ പാദങ്ങളെ കഴുകുവാൻ തുടങ്ങി.

ചരം:

ലാഗേ പഖാരന് പായ് പങ്കജ് പ്രേമ് തന് പുലകാവലീ,
നദ് നഗര് ഗാന് നിസാന് ജയ്ധുനി ഉമഗി ജനു ചഹുദ്ദിസി ചലീ
ജേ പദ് സരോജ് മനോജ് അരി ഉര് സര് സദൈവ ബിരാജഹീം,
ജേ സക്യത് സുമിരത് ബിമലതാ മന് സകല് കലി മല് ഭാജഹീം. 1

ജേ പരസി മുനിബനിതാ ലഹീ ഗതി രഹീ ജോ പാതകമഹു,
മകരന്ദു ജിൻഹ്കോ സംഭു സിർസുചിതാവധിസുർ ബരനഹു.
കരി മധുപ്മന്മുനി ജോഗിജന് ജേ സേഇ അഭിമത് ഗതി ലഹൈം,
തേ പദ് പഖാരത് ഭാഗ്യഭാജനു ജനകു ജയ് ജയ് സബ് കഹൈം. 2

ബർകുഅർരികരതല്ജോരിസാവോചാരുദൊളകുലഗുർ കരൈം,
ഭയോപാനിഗഹനുബിലോകിബിധിസുർമനുജ്മുനിആന്ദ് ഭരൈം
സുഖമുല് ദുലഹു ദേഖി ദമ്പതി പുലക് തന് ഹുലസ്യോ ഹിയോ,
കരി ലോക് ബേദ് ബിധാനു കന്യാദാനു ഭൂപഭുഷന് കിയോ. 3

ഹിമവന്ത് ജിമി ഗിരിജാ മഹേസ്ഹി ഹരിഹി ശ്രീ സാഗര് ദഇം,
തിമി ജനക് രാമ്ഹി സിയ് സമര്പീ ബിസ്വ കല് കീരതി നഹും.
ക്യോം കരൈ ബിനയ് ബിദേഹു കിയോ ബിദേഹു മുരതി സാവർീം,
കരി ഹോമ് ബിധിവത് ഗാഠി ജോരീ ഹോന് ലാഗീം ഭാവർീം. 4

അവരുടെ ശരീരം മുഴുവൻ പുളകം കൊണ്ട് ചിലിർത്ത് അവർ ശ്രീരാമന്റെ പാദകമലങ്ങളെ പ്രേമിതാൻ തുടങ്ങി. ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും പാട്ടും, മേളവും, ജയഘോഷവും ചേർന്ന് എല്ലാ ദിക്കുകളിലും വ്യാപിച്ചു. ശിവന്റെ ഹൃദയസരസ്സിൽ വിരാജിയ്ക്കുന്നവയും, ഒരുപ്രാവശ്യം സ്ഥിരമായി കൂടി മനസ്സ് ശുദ്ധമായി എല്ലാ കലിമലങ്ങളേയും നശിപ്പിയ്ക്കുന്നവയും, സ്പർശമാത്രത്താൽ പാപിനിയായ ഗൗതമമുനിയുടെ ഭാര്യയ്ക്ക് പരമഗതിയെ കൊടുത്തവയും - ശിവന്റെ ശിരസ്സിനെ അലങ്കരിയ്ക്കുന്നവളും, ദേവന്മാരാൽ പാവനങ്ങളിലും പാവനമെന്ന് ഘോഷിയ്ക്കപ്പെടുന്നവളുമായ ഗംഗാനദി ഏവയുടെ അമൃതരൂപമാണോ - ഏവയെ ആശ്രയിച്ച് മുനിമാരും, യോഗികളും വണ്ടുകളെപ്പോലുള്ള അവരുടെ മനസ്സുകൊണ്ട് തങ്ങളിച്ഛിച്ച ഗതിയെ പ്രാപിയ്ക്കുന്നുവോ, അങ്ങനെയുള്ള അതേ പാദകമലങ്ങളെയാണ് അതിഭാഗ്യവാനായ ജനകൻ, എല്ലാ ദിക്കുകളിൽനിന്നും ഉയർന്ന ജയ ഘോഷങ്ങൾക്കിടയിൽ, കഴുകിയത്. വരന്റേയും വധുവിന്റേയും കൈകളെ യോജിപ്പിച്ച് രണ്ടു കുലഗുരുക്കളും രണ്ടു കുലങ്ങളുടേയും വംശ പരമ്പരയെ വർണ്ണിയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. വരൻ വധുവിന്റെ കരത്തെ സ്വീകരിച്ചതു കണ്ട ബ്രഹ്മാവും മറ്റു ദേവന്മാരും, ജനങ്ങളും, മുനിമാരും, ആനന്ദഭരിതരായി. രാജാവും റാണിയും സന്തോഷത്തിന്റെ മൂലമായ വരനെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കേ, പുളകിതഗാത്രരായി, അവരുടെ ഹൃദയം

ആനന്ദം കൊണ്ട് നിറഞ്ഞുവഴിഞ്ഞു. വേദവിധിപ്രകാരവും, കുലമുറ പ്രകാരവുമുള്ള എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും അനുഷ്ഠിച്ച് രാജവര്യനായ ജനകൻ തന്റെ മകളെ വരൻ കൊടുത്തു. ഹിമവാൻ ഗിരിജയെ ശിവഭഗവാൻ കൊടുത്തപോലെയും, സമുദ്രം ശ്രീയെ ഹരിയ്ക്കു കൊടുത്തപോലെയും, ജനകൻ സീതയെ രാമന്നു കൊടുത്ത് ഇതുവരെ ആരും നേടാത്ത വിധത്തിലുള്ള സൽകീർത്തിയെ നേടി. വിദേഹരാജാവിന് ഒരു വിനീതമായ അപേക്ഷയും ചെയ്യാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. എന്തെന്നാൽ ശ്യാമവർണ്ണനായ രാജകുമാരൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിനെ (വിദേഹൻ) തന്റെ ദേഹത്തെപ്പറ്റി എല്ലാറ്റിനേയും മറപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, നീതീകരിച്ചിരുന്നു. വിധിവത്തായ ഹോമം ചെയ്തപ്പോൾ വരന്റേയും വധുവിന്റേയും ഉടുപ്പുകളുടെ തുമ്പുകളെ കൂട്ടിക്കെട്ടി. ജോഡി അഗ്നിയെ വളയം വെയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി (അഗ്നിസാക്ഷിയായി ഇരുവരും ഒന്നു ചേർന്നുവെന്ന് കാണിയ്ക്കാൻ).

ദോ:

ജയ് ധൂനി ബന്ദീ ബേദ് ധൂനി മംഗല് ഗാന് നിസാന്,
സുനി ഹരഷഹിം ബരഷഹിം ബിബുധ് സുരതരു സുമന് സുജാന്. (324)

ജയധനിയും, വന്ദികളുടെ സ്തുതിയും, വേദധനിയും, മംഗളഗാനങ്ങളും, ദുഃഖമുഴക്കവും കേട്ട് ദേവന്മാർ സന്തോഷിച്ച് സ്വർഗ്ഗത്തിലെ വൃക്ഷങ്ങളിൽനിന്നുമുള്ള പുഷ്പങ്ങളെ വർഷിച്ചു. (324)

ചര:

കുഅംരു കുഅംരി കല് ഭാവംരി ദേഹീം -
നയന് ലാഭു സബ് സാദര് ലേഹീം,
ജാഇ ന ബരനി മനോഹര് ജോരീ -
ജോ ഉപമാ ക്കരു കഹീം സൊ മോരീ. 1

രാമ് സീയ് സുന്ദര് പ്രതിഹരാഹീം -
ജഗ്ഗ്ഗാത് മനി ഖംഭന് മാഹീം,
മനഹും മദന് രതി ധരി ബഹു രൂപാ -
ദേഖത് രാമ് ബിആഹു അനുപാ. 2

ദരസ് ലാലസാ സകുച് ന മോരീ -
പ്രഗടത് ദുരത് ബഹോരി ബഹോരീ,

ഭൂമി മഗന് സബ് ദേവനിഹാരേ-

ജനക് സമാന് അപാന് ബിസാരേ.

3

പ്രമുദിത് മുനിൻഹ് ഭാഠവരീം ഹേരീം -

നേഗസഹിത് സബ് രീതി നിബാരീം,

രാമ് സീയ് സിർ സേദുർ ദേഹീം -

സോഭാ കഹി ന ജാതി ബിധി കേഹീം.

4

അരുന് പരാഗ് ജലജു ഭരി നീകേം -

സസിഹി ഭൂഷ് അഹി ലോഭ് അമീ കേം,

ബഹുരി ബസിഷ് ദീൻഹി അനുസാസന് -

ബരു ദുലഹിനി ബൈവേ എക് ആസന്.

5

വരനും വധുവും മനോഹരമായ കാൽവെപ്പുകൊണ്ട് പ്രദക്ഷിണം വെച്ചു. അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നവർ എല്ലാവരും ആ കാഴ്ചയെ കണ്ട് കളിച്ചു. മനോഹരമായ ജോഡി വർണ്ണനാതിതമായിരുന്നു. ഏത് ഉപമയും സത്യാവസ്ഥയിൽനിന്നും വളരെ താണതായിരുന്നു. ശ്രീരാമന്റേയും സീതയുടേയും സുന്ദരരൂപം രത്നങ്ങൾ കൊണ്ടുള്ള തൂണുകളിൽ പ്രതിഫലിച്ചിരുന്നത് കാമദേവനും രതിയും ശ്രീരാമന്റെ ഉപമയില്ലാത്ത വിവാഹത്തെ അനവധി രൂപങ്ങളിൽ കാണുന്നുവോ എന്നു തോന്നുമാറ് ശോഭിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ കാണാനുള്ള കൗതുകവും സങ്കോചവും കുറച്ചൊന്നുമല്ലായിരുന്നു. അതിനാലാണ് അവർ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രത്യക്ഷമാകുന്നതും മറഞ്ഞുപോകുന്നതും. എല്ലാ ദർശകരും ആനന്ദമുഷാരായിരുന്നു. ജനകനെപ്പോലെ അവരും തങ്ങളെ മറന്നിരുന്നു. സന്തോഷത്തോടെ മുനിമാർ വധുവരന്മാരെ അഗ്നിയെ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്യിച്ച് ആശീർവാദ ഉപഹാരങ്ങൾക്കും എല്ലാ കർമ്മങ്ങളേയും അനുഷ്ഠിച്ചു. ശ്രീരാമൻ സീതയുടെ നെറ്റിയിൽ സിന്ദൂരം അണിയിച്ചു. ആ ദൃശ്യത്തിന്റെ ഭംഗി വർണ്ണിക്കാനാവാത്തതായിരുന്നു. അത്, ചുവന്ന പരാഗം നിറഞ്ഞ താമരപ്പൂവോടെ, അമൃതത്തിനുവേണ്ടി ദാഹിക്കുന്ന ഒരു സർപ്പം ചന്ദ്രനെ അലങ്കരിച്ച പോലെയിരുന്നു. പിന്നെ വസിഷ്ഠന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം വധുവും വരനും ഒരേ ആസനത്തിൽ ഒന്നിച്ചിരുന്നു.

ചരം:

ബൈംബരാസൻ രാമു ജാനകി മുദിത് മന് ദസരഥ് ഭക്ത,
തനു പുലക് പുനി പുനി ദേവി അപനേം സുകൃത് സുരതരു ഫല് നക്ത.
ഭരി ഭുവന് രഹാ ഉചാഹു രാമ് ബിബാഹു ഭാ സബ്ഹീം കഹാ,
കെഹി ഭാതി ബരനി സിരാത് രസനാ ഏക് യഹു മംഗലു മഹാ. 1

തബ് ജനക് പാഹു ബസിഷ് ആയസു ബ്യാഹ് സാജ് സ്പാരി കൈ,
മാണ്ഡവീ ശ്രുതകീരതി ഉർമിലാ കുഅരീ ലഹുനം ഹകാരി കൈ.
കുസകേതു കന്യാ പ്രഥമ് ജോ ഗുന് സീല് സുഖ് സോഭാമഹു,
സബ് രീതി പ്രീതി സമേത് കരി സോ ബ്യാഹി നൂപ് ഭരത്ഹി ദഹു. 2

ജാനകീ ലഘു ഭഗിനീ സകല് സുന്ദരി സിരോമനി ജാനി കൈ,
സോ തനയ് ദീൻഹി ബ്യാഹി ലഖന് ഹി സകല് ബിധി സന്മാനി കൈ.
ജെഹി നാമു ശ്രുതകീരതി സുലോചനി സുമുഖി സബ്ഗുന് ആഗരീ,
സോ ദഹു രിപുസുദന്ഹി ഭുപതി രൂപ് സീല് ഉജാഗരീ. 3

അനുരൂപ് ബര് ദുലഹിനി പരസ്പര് ലഖി സകുച് ഹിയ് ഹരഷഹീം,
സബ് മുദിത് സുന്ദരതാ സരാഹഹീം സുമന് സുരഗന് ബരഷഹീം.
സുന്ദരീം സുന്ദര് ബരൻഹ് സഹ സബ് എക് മണ്ഡപ് രാജഹീം
ജനു ജീവ് ഉര് ചാരിള അവസ്ഥാ ബിഭുന് സഹിത് ബിരാജഹീം. 4

ശ്രീരാമനും രാജകുമാരി സീതയും ഒരു ദിവ്യമായ ആസനത്തിൽ ഇരുന്നു. അവരെ കണ്ടുകൊണ്ട് ദശരഥരാജാവ് ആനന്ദിച്ചു. തന്റെ സുകൃതമാകുന്ന കല്പവൃക്ഷത്തിൽ പുതിയ ഫലങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതു കണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം വീണ്ടും വീണ്ടും പുളകിതമായി. ഭുവനം മുഴുവൻ ആനന്ദോത്സവം ഉണ്ടായിരുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞുവെന്ന് എല്ലാവരും ഘോഷിച്ചു. ഈ മഹത്തായ അതിരില്ലാത്ത ആനന്ദത്തെ മുഴുവൻ ഒരു നാവു കൊണ്ട് എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാണ്? പിന്നെവസിഷ്ഠന്റെ ആദേശമനുസരിച്ച് ജനകൻ വധുവിന്റെ വസ്ത്രം ധരിച്ചിരുന്ന മാണ്ഡവി, ശ്രുതകീർത്തി, ഊർമിള എന്ന മറ്റു മൂന്നു രാജകുമാരിമാരേയും വരാൻ പറഞ്ഞയച്ചു. ഗുണങ്ങളുടേയും, സൗശീല്യത്തിന്റേയും, ആനന്ദത്തിന്റേയും, സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും തദ്രൂപമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുജൻ കുശകേതുവിന്റെ മുത്തമകളെ (മാണ്ഡവി) എല്ലാവിധ കർമ്മങ്ങളും സന്തോഷത്തോടെ അനുഷ്ഠിച്ച് അദ്ദേഹം ഭരതന് വിവാഹം ചെയ്തു

കൊടുത്തു. ജാനകിയുടെ അനുജത്തി ഊർമിളയെ, സുന്ദരികളുടെ ശിരോമണിയെന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ട്, ജനകൻ എല്ലാവിധ ബഹുമാനത്തോടും ലക്ഷ്മണൻ വിവാഹം ചെയ്തു കൊടുത്തു. അവസാനമായി, സുലോചനയും, സുമുഖിയും, സർവഗുണസമ്പന്നയും, സൗന്ദര്യത്തിനും സൗശീല്യത്തിനും പേരുകേട്ടവളുമായ ശ്രുതകീർത്തിയെ രാജാവ് ശത്രുഘ്നൻ കൊടുത്തു. ഒരോ ജോഡിയും തങ്ങൾ അനുയോജിച്ച വരാണെന്നു കണ്ട് അവർ ലജ്ജിതരായി, പക്ഷേ അവരുടെ മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു.* എല്ലാവരും ആനന്ദത്തോടെ ഓരോ ജോഡിയുടേയും സൗന്ദര്യത്തെ അഭിനന്ദിച്ചു. ദേവന്മാർ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. സുന്ദരികളായ വധുക്കൾ സുന്ദരന്മാരായ വരന്മാരോടുകൂടി ഒരേ മണ്ഡപത്തിൽ ശോഭിച്ചിരുന്നു. അത് നാല് അവസ്ഥകളും (ജാഗ്രത്-സ്വപ്ന-സുഷുപ്തി-തുരീയ) ജീവാത്മാവ് ഓരോന്നിന്മേലും അധ്യക്ഷം വഹിച്ചുകൊണ്ട് ഒരേ സമയത്ത് ഒരുവന്റെ ഹൃദയത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപോലെ യിരുന്നു.

*രാമനും ഭരതനും ശ്യാമവർണ്ണരായിരുന്നു. അവരുടെ പതിമാർ വെളുത്തും. ലക്ഷ്മണനും ശത്രുഘ്നനും വെളുത്ത നിറമായിരുന്നു. അവരുടെ പതിമാർ ശ്യാമവർണ്ണരും.

ദോ:

മുദിത് അവധ്വപതി സകല് സുത ബധുന്മഹ് സമേത് നിഹാരി,
ജനു പാഷ്ട മഹിപാല് മനി ക്രിയന്മഹ് സഹിത് ഫല് ചാരി. (325)

അയോധ്യാരാജാവ് തന്റെ നാലു പുത്രന്മാരേയും വധുക്കളോടുകൂടി കണ്ട് ആനന്ദിച്ചു. അത് രാജരത്നമായ അദ്ദേഹം നാലു പരുഷാർഥങ്ങളേയും (ധർമ്മാർഥകാമമോക്ഷം) അവയെ അടയുവാനുള്ള നാലു പ്രക്രിയകളേയും (യാഗം, ഭക്തി, യോഗം, സാധന) ലഭിച്ചപോലെയിരുന്നു. (325)

ചൗ:

ജിമി രഘുബീര് ബ്യാഹ് ബിധി ബരനീ -
സകല് കുഅര് ബ്യാഹേ തൈനി കരനീ,
കഹി ന ജാഇ കഹു ദാഇജ് ഭൂരീ -
രഹാ കനക് മനി മണ്ഡപു പുരീ.

കംബല് ബസന് ബിചിത്ര പടാരേ -
ഭാതി ഭാതി ബഹു മോല് ന മോരേ,
ഗജ് രഥ് തുരഗ് ദാസ് അരു ദാസീ -
ധേനു അലങ്കൃത് കാമദൂഹാ സീ. 2

ബസ്തു അനേക് കരിഅ കിമി ലേഖാ -
കഹി ന ജാഇ ജാനഹിം ജിൻഹ് ദേഖാ,
ലോകപാല് അവലോകി സിഹാനേ -
ലീൻഹ് അവധ്വതി സബു സുഖു മാനേ. 3

ദീൻഹ് ജാചകൻഹി ജോ ജേഹി ഭാവാ -
ഉബരാ സോ ജനവാസെഹിം ആവാ,
തബ് കർ ജോരി ജനകു മൃദു ബാനീ -
ബോലേ സബ് ബരാത് സന്മാനീ. 4

മറ്റു (മൂന്നു) രാജകുമാരന്മാരുടെ വിവാഹവും ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹം നടന്ന അതേ ചടങ്ങുകളോടുകൂടി നടത്തപ്പെട്ടു. വരദക്ഷിണയുടെ കണക്ക് പറഞ്ഞാവില്ല. മണ്ഡപം മുഴുവൻ സ്വർണ്ണം കൊണ്ടും രത്നങ്ങൾ കൊണ്ടും നിറഞ്ഞിരുന്നു. പല നിറങ്ങളിലും ശൈലികളിലുമുള്ള വിചിത്രങ്ങളായ വിലപ്പിടിച്ച കംബളങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും, പട്ടുകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ആനകളും, രഥങ്ങളും, കുതിരകളും, പരിചാരകരും, പരിചാരികന്മാരും, കാമധേനുവിനെപ്പോലും വെല്ലുവിളിക്കുന്ന, ആഭരണങ്ങളണിഞ്ഞ പശുക്കളും, ആർക്കും തന്നെ കണക്കിടാനോ വർണ്ണിപ്പാനോ കഴിയാത്ത മറ്റനവധി വസ്തുക്കളും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. വരദക്ഷിണയെ കണ്ടവർക്കു മാത്രമേ അതിനെപ്പറ്റി കുറച്ച് അറിയാനാവുള്ളൂ. ദീക്പാലന്മാർ കൂടി അതിനെ അസൂയയോടെ നോക്കിനിന്നു. അയോധ്യാരാജാവ് എല്ലാറ്റിനേയും സന്തോഷത്തോടെ സ്വീകരിച്ച് യാചകന്മാർക്ക് അവരിഷ്ടപ്പെട്ടതെല്ലാം കൊടുത്തു. ശേഷിച്ച വസ്തുക്കൾ മാത്രം വരയാട്രികളുടെ വാസസ്ഥലത്തേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടു. പിന്നെ കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് വരപക്ഷക്കാരെ ബഹുമാനിച്ചുകൊണ്ട് ജനകൻ മൃദുവായ ശബ്ദത്തിൽ പറഞ്ഞു:

ശ്ലോകം:

സന്മാനി സകൽ ബരാത് ആദർ ദാൻ ബിനയ് ബധാതു കൈ,
പ്രമുദിത് മഹാമുനി ബുന്ദ ബന്ദേ പുജി പ്രേമ് ലധാതു കൈ.
സിരു നായി ദേവ് മനാതു സബ് സന് കഹത് കർ സംപൂട് കിഷ്ട്,
സുർ സാധു ചാഹത് ഭാതു സിന്ധു കി തോഷ് ജല് അഞ്ജലി ദിഷ്ട്. 1

കർ ജോരി ജനകു ബഹോരി ബന്ധു സമേത് കോസലരാത് സോം,
ബോലേ മനോഹർ ബയന് സാനി സനേഹ് സീല് സുഭായ് സോം.
സംബന്ധ് രാജന് രാവരോ ഹമ് ബധേ അബ് സബ് ബിധി ഭക്ത,
എഹി രാജ് സാജ് സമേത് സേവക് ജാനിബേ ബിനുഗഥ് ലക്ത. 2

ഏ ദാരികാ പരിചാരികാ കരി പാലബീം കരുനാ നതു,
അപരാധു ശമിബോ ബോലി പാഠു ബഹുത് ഹതം ഡീട്യോ കതു.
പുനി ഭാനുകുലഭുഷന് സകൽ സന്മാന് നിധി സമധീ കിഷ്ട,
കഹി ജാതി നഹിം ബിനതീ പരസ്തർ പ്രേമ് പരിപൂരന് ഹിഷ്ട. 3

ബുന്ദാരകാ ഗന് സുമന് ബരസഹിം രാതു ജനവാസേഹി ചലേ,
ദുംദുഭീ ജയ് ധുനി ബേദ് ധുനി നദ് നഗർ കൗതൂഹല് ഭലേ.
തബ് സഖീം മംഗല് ഗാന് കരത് മുനീസ് ആയസു പാതു കൈ,
ദുലഹ് ദുലഹിനിൻഹ് സഹിത് സുന്ദരീ ചലീം കൊഹബർ ല്യാതു കൈ. 4

വരപക്ഷക്കാരെയെല്ലാവരേയും ആദരവോടും, സന്മാനത്തോടും, വിനയത്തോടും, പ്രശംസയോടും വേണ്ടവിധം ബഹുമാനിച്ചു. ജനകരാജാവ് സന്തോഷത്തോടെ സ്നേഹപൂർവ്വം ശ്രദ്ധയോടെ മഹർഷിമാരെ വന്ദിച്ച് അവരെ പുജിച്ചു. തല വണങ്ങിക്കൊണ്ട്, ദേവന്മാരെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് അവരെ ഈവിധം സംബോധന ചെയ്തു. “ദൈവങ്ങളും സാധുജനങ്ങളും ഒരുവന്റെ പ്രേമത്തെ മാത്രമേ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നുള്ളൂ. ഒരുവന്റെ ഉള്ളംകൈയിൽ കൊള്ളുന്ന ജലം കൊണ്ട് സമുദ്രത്തെ സന്തോഷിപ്പിക്കുവാൻ സാധിക്കുമോ?” വീണ്ടും ജനകനും അനുജനും (കുശകേതു) കൂപ്പുകൈകളോടെ കോസലരാജനോട് മനോഹരമായ, സ്നേഹം നിറഞ്ഞ, വിനീതമായ, നിഷ്കളങ്കമായ വാക്കുകൾ കൊണ്ട് അപേക്ഷിച്ചു: “ഹേ രാജൻ, അങ്ങയുമായിട്ടുള്ള സംബന്ധം കൊണ്ട് ഞങ്ങൾ എല്ലാവിധത്തിലും ഉയർന്ന നിലയിലായിരിക്കുന്നു. ഞങ്ങളുടെ ഈ രാജ്യത്തേയും, ഞങ്ങളുടെ സർവസ്വവും കൊണ്ട്

ഞങ്ങളിരുവരേയും യാതൊരു കണക്കുമില്ലാതെ വാങ്ങപ്പെട്ട അങ്ങയുടെ അടിമകളായി ഭാവിച്ചാലും. ഈ പെൺകൊച്ചുകളെ അങ്ങയുടെ പരിചാരികകളായി കണക്കാക്കി അങ്ങയുടെ അളവറ്റ കരുണയോടെ അവരെ വളർത്തിയാലും. ദയവുചെയ്ത് എന്റെ കുറ്റങ്ങളെ ക്ഷമിച്ചാലും. അങ്ങയെ ഇങ്ങോട്ട് വിളിച്ചുവരുത്തിയത് വലിയ അസംബന്ധമായിരുന്നു.” സൂര്യവംശതിലകനായ ദശരഥരാജാവ് തിരിച്ച് വധുവിന്റെ പിതാവിനെ എല്ലാവിധ ബഹുമാനങ്ങളെക്കൊണ്ടും സമ്മാനിച്ചു. അവർ പരസ്പരം കാണിച്ച ബഹുമാനം വാക്കുകൾക്കപ്പുറത്താണ്. എന്തെന്നാൽ അവരുടെ ഹൃദയം സ്നേഹം നിറഞ്ഞുവഴിയുന്നതായിരുന്നു. ദേവസമൂഹം പൂഷ്പ വർഷം ചെയ്തു. ദശരഥരാജാവ് ദുംഭുഭിധാനികൾക്കും, ജയഘോഷങ്ങൾക്കും, വേദധ്വനികൾക്കുമിടയിൽ താനും തന്റെ പക്ഷക്കാരും തങ്ങിയിരുന്ന അരമനയിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു ചെന്നു. ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും വലിയ ആനന്ദോത്സവമായിരുന്നു. പിന്നെ മൂന്നിശ്വരനായ വസിഷ്ഠന്റെ ആദേശമനുസരിച്ച് വധുക്കളുടെ സുന്ദരികളായ സഖിമാർ അവരെ വരന്മാരോടുകൂടി കുലദൈവങ്ങളിരിയ്ക്കുന്ന അറയിലേയ്ക്ക് വിവാഹദിനങ്ങളിൽ പുജ ചെയ്യാനായി കൊണ്ടുപോയി.

ദോ:

പുനി പുനി രാമഹി ചിതവ് സിയ് സകുചിത് മനു സകുചൈ ന,
ഹരത് മനോഹർ മീന് ഛബി പ്രേമ് പിആസേ നൈന്. (326)

വീണ്ടും വീണ്ടും സീത ശ്രീരാമനെ ഉറ്റു നോക്കി നമ്രത കാരണം സങ്കോചപ്പെട്ടു. പക്ഷേ അവളുടെ ഹൃദയം സങ്കോചപ്പെടാൻ മറുത്തു. പ്രേമദാഹം നിറഞ്ഞ അവളുടെ മനോഹരമായ കണ്ണുകൾ മീനിനെ അതിശോഭിച്ചു. (326)

ചഃ:

സ്വാമ് സരീരു സുഭായം സുഹാവന് -
സോഭാ കോടി മനോജ് ലജാവന്,
ജാവക് ജുത് പദ് കമല് സുഹാഘ്ര -
മുനി മന് മധുപ് രഹത് ജിൻഹ് ഛാഘ്ര.

പീത് പുനീത് മനോഹർ ധോതീ -
ഹരതി ബാല് രവി ദാമിനി ജോതീ,
കല് കിങ്കിനി കടി സൂത്ര മനോഹർ -
ബാഹു ബിസാല് ബിഭുഷന് സുന്ദർ. 2

പീത് ജനേതു മഹാചരബി ദേഹു -
കര് മുദ്രികാ ചോരി ചിതു ലേഹു,
സോഹത് ബ്യാഹ് സാജ് സബ് സാജേ -
ഉര് ആയത് ഉര്ഭുഷന് രാജേ. 3

പിഅര് ഉപരനാ കാഖാസോതീ -
ദുഹു ആചരന്ഹി ലഗേ മനി മോതീ,
നയന് കമല് കല് കുണ്ഡല് കാനാ -
ബദനു സകല് സൗന്ദര്യ് നിധാനാ. 4

സുന്ദര് ഭൂകുടി മനോഹര് നാസാ -
ഭാല് തിലകു രുചിരതാ നിവാസാ,
സോഹത് മൗരു മനോഹര് മാഥേ -
മംഗലമയ് മുകുതാ മനി ഗാഥേ. 5

രാമന്റെ ശ്യാമവർണ്ണം സ്വഭാവതഃ മനോഹരമായിരുന്നു. അവന്റെ സൗന്ദര്യം കോടി കാമദേവന്മാരെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. വണ്ടുകൾ പോലുള്ള മുനിമാരുടെ മനസ്സിനെ സദാ ആകർഷിക്കുന്ന, ചുവന്ന അരക്കിനാൽ നിറമേറ്റപ്പെട്ട അവന്റെ പാദകമലങ്ങൾ അതിമനോഹരമായി കാണപ്പെട്ടു. അവന്റെ പാവനവും മനോഹരവുമായ മഞ്ഞപ്പട്ടാട ഉദയ സൂര്യനേയും മിന്നലിനേയും അതിശോഭിച്ചു. അരഞ്ഞാണും കലശബ്ബ മുണ്ടാക്കുന്ന കിങ്കിണിയും മനസ്സിനെ മയക്കുന്നതായിരുന്നു. അവന്റെ നീണ്ട കൈകൾ മനോഹരമായ ആഭരണങ്ങളാൽ അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. മഞ്ഞ നിറമുള്ള പൂഞ്ചൽ അവന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ വർദ്ധിപ്പിച്ചിരുന്നു. അവന്റെ വിരലിലെ മോതിരം ചിത്തത്തെ കവരുന്നതായിരുന്നു. എല്ലാവിധ വിവാഹ ആഭ്യുഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടും അലങ്കൃതനായ അവൻ അത്യന്തം സുന്ദരനായി കാണപ്പെട്ടു. അവന്റെ വിരിഞ്ഞ മാറിടം അനുയോജ്യമായ ആഭരണങ്ങളാൽ അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അവന് വക്കുകളിൽ

മുത്തുകളും രത്നങ്ങളും കോർത്ത ഒരു മഞ്ഞ റുമാൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. അത് അവന്റെ ഇടത്തെ തോളിൽ കൂടി വലതു കൈ കക്ഷത്തെ ചുറ്റിയിരുന്നു. അവൻ താമരപ്പൂപോലുള്ള ഒരുജോഡി കണ്ണുകളുണ്ടായിരുന്നു. ചെവികളിൽ മനോഹരമായ കുണ്ഡലങ്ങൾ അണിഞ്ഞിരുന്നു. അവന്റെ മുഖം സകല സൗന്ദര്യങ്ങളുടേയും ഭണ്ഡാരമായിരുന്നു. അവൻ ഭംഗിയുള്ള കൺപുരിവങ്ങളും മനോഹരമായ മൂക്കും ഉണ്ടായിരുന്നു. നെറ്റിയിലെ തിലകം അഴകിന്റെ നിവാസസ്ഥലമായിരുന്നു. അവന്റെ തലയിൽ മനോഹരമായ വിവാഹകിരീടമുണ്ടായിരുന്നു. അതിൽ മംഗളമയമായ മുത്തുകളും രത്നങ്ങളും കോർത്ത് തൂന്നിക്കൂട്ടിയിരുന്നു.

ചരം:

ഗാഥേ മഹാമനി മൗര് മഞ്ജുല് അംഗ് സബ് ചിത് ചോരഹീം,
പൂര് നാരി സുരസുന്ദരീം ബരഹി ബിലോകിസബ്തിന് തോരഹീം.
മനി ബസന് ഭൂഷന് വാരി ആരതി കരഹിം മംഗല് ഗാവഹീം,
സുര്സുമന്ബരിസഹിംസുത്-മാഗ്യ-ബന്ദിസുജസുസുനാവഹീം.1

കോഹ് ബരഹിം ആനെ കുഅര്-കുഅരീ സുആസിനിൻഹ് സുഖ് പാഇ കൈ,
അതി പ്രീതി ലൗകിക് രീതി ലാഗീം കരന് മംഗല് ഗാഇ കൈ.
ലഹ്കൗരി ഗൗരി സിഖാവ് രാമ്ഹി സീയ് സന് സാരദ് കഹൈം,
രനിവാസുഹാസ് ബിലാസ്രസ്ബസ് ജന് കോ ഫലു സബ് ലഹൈം. 2

നിജ് പാനി മനി മഹുദ് ദേഖിഅതി മുരതി സുരൂപനിധാന് കീ,
ചാലതി ന ഭുജവല്ലീ ബിലോകനി ബിരഹ് ഭയ് ബസ് ജാനകീ.
കൗതുക് ബിനോദ് പ്രമോദു പ്രേമു ന ജാഇ കഹി ജാനഹിം അലീം,
ബര് കുഅരി സുന്ദര് സകല് സഖീം ലവാഇ ജനവാസെഹി ചലീം.3

തെഹി സമയ് സുനിഅ അസീസ് ജഹ് തഹ് നഗര് നദ് ആനദ്ദു മഹാ,
ചിരു ജിഅഹുദ് ജോരീം ചാരു ചാര്യോ മുദിത് മന് സബഹീം കഹാ.
ജോഗീന്ദ് സിദ്ധ് മൂനീസ് ദേവ് ബിലോകി പ്രഭു ദുന്ദുഭി ഹനീ,
ചലേ ഹരഷി ബരഷി പ്രസുന് നിജ് ലോക് ജയ ജയ ജയ ഭനീ. 4

വിലയേറിയ രത്നങ്ങളെ കോർത്ത് അതിനെ നെയ്ത് വിവാഹകിരീടമുണ്ടാക്കിയിരുന്നു. അവന്റെ ഓരോ അവയവവും മനസ്സിനെ പറിക്കുന്നതായിരുന്നു. വരനെ കണ്ടപ്പോൾ നഗരസ്ത്രീകളും സുരസുന്ദരികളും

(കണ്ണുതട്ടാതിരിയ്ക്കാൻ) പൂല്ല് കീറിയിട്ടു. അവന്നു ചുറ്റും രത്നങ്ങളും, ആട യാദരണങ്ങളും വിതറിയശേഷം അവർ ആരത്തി ചുറ്റി മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി. ദേവന്മാർ പൂഷ്പവർഷം ചെയ്തു. സുതമാംഗധവന്ദികൾ സൽകീർത്തിയെ പാടി. സുമംഗലിസ്ത്രീകൾ വധുവരന്മാരെ കുലദൈവങ്ങളിരിയ്ക്കുന്ന അറയിലേയ്ക്ക് കുട്ടിക്കൊണ്ടുവന്ന് മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടിക്കൊണ്ട് ലൗകിക ആചാരങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചു. ഗൗരീദേവി സ്വയം ശ്രീരാമന് എങ്ങനെയാണ് ഒരുരുളച്ചോർ സീതയ്ക്ക് കൊടുക്കേണ്ടതെന്ന് പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. ആതു പോലെ ശാരദ സീതയ്ക്കും പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. അന്തഃപുരം മുഴുവൻ ഹാസവിലാസരസത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്നു. അവരെല്ലാവരും അവരുടെ ജന്മ സാഹചര്യത്തെ അനുഭവിച്ചു. സീത അവളുടെ കയ്യിലെ രത്നങ്ങളിൽ സൗന്ദര്യധാമമായ ശ്രീരാമന്റെ പ്രതിബിംബത്തെ കണ്ടു അതിനാൽ അവനെ കാണാതാവുമോ എന്ന ഭയത്താൽ അവൾ തന്റെ കയ്യിനേയും കണ്ണുകളേയും അനക്കാൻ തുനിഞ്ഞില്ല. ആ ആവസരത്തിലെ കൗതുകവും, വിനോദവും, ആനന്ദവും, പ്രേമവും വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. സീതയുടെ സഖികൾ മാത്രം അവയെ അറിഞ്ഞിരുന്നു. അവർ നാലു സുന്ദര ജോഡികളേയും ദശരഥരാജാവും സംഘവും തങ്ങിയിരുന്ന അരമനയിലേയ്ക്ക് കുട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. ആ സമയത്ത് എല്ലാ ദിക്കുകളിൽനിന്നും ആശിസ്സുകൾ ചൊരിയുന്ന ശബ്ദം കേൾക്കാമായിരുന്നു. നഗരത്തിലും ആകാശത്തിലും വലിയ ആനന്ദാഘോഷമുണ്ടായിരുന്നു. എല്ലാവരും ആഹ്ലാദത്തോടെ “നാലു സുന്ദരജോഡികളും നീണാൾ വാഴട്ടെ” എന്ന് ഘോഷിച്ചു. പ്രഭുവിനെ കണ്ട് യോഗീന്ദ്രന്മാരും, സിദ്ധന്മാരും, മൂനീശ്വരന്മാരും, ദേവന്മാരും ദുഃഖദികൾ മുഴക്കി, “ജയ ജയ ജയ” എന്ന് വിളിച്ചുകൊണ്ട് പൂഷ്പവർഷം ചെയ്ത് അവരവരുടെ ലോകങ്ങളിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുചെന്നു.

ദോ:

സഹിത് ബധുടിന്ദ്രഹ് കുഅംർ സബ് തബ് ആഘ പിതു പാസ്,
സോഭാ മംഗല് മോദ് ഭരി ഉമഗെള ജനു ജനവാസ്. (327)

പിന്നെ നാലു രാജകുമാരന്മാരും വധുക്കളോടുകൂടി പിതാവിന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു പോയി. ആ സമയത്ത് വരപക്ഷക്കാരുടെ വാസസ്ഥലം

ശോഭയും, മംഗളവും, ആനന്ദവും കൊണ്ട് കരകവിഞ്ഞൊഴുകുന്നപോലെ
യിരുന്നു. (327)

ചൗ:

പുനീ ജേവനർ ഭൂഘ്ന ബഹു ഭാഷീ -
പാഷ്ട ജനക് ബാലാഹു ബരാതീ,
പരത് പാഠവധേ ബസന് അനുപാ -
സുതൻഹ് സമേത് ഗവന് കിയോ ഭൂപാ. 1

സാദർ സബ് കേ പായ് പഖാരേ-
ജമാജോഗു പീഡൻഹ് ബൈറാരേ,
ധോഷ്ട ജനക് അവധ്പതി ചരനാ -
സീലു സനേഹു ജാഹു നഹിം ബരനാ. 2

ബഹുരി രാമ് പദ് പങ്കജ് ധോഷ്ട -
ജേ ഹർ ഹൃദയ് കമല് മഹുഘ് ഗോഷ്ട,
തീനില ഭാഹു രാമ് സമ് ജാനീ -
ധോഷ്ട ചരന് ജനക് നിജ് പാനീ. 3

ആസന് ഉചിത് സബഹി നൃപ് ദീൻഹേ -
ബോലി സുപകാരീ സബ് ലീൻഹേ,
സാദർ ലഗേ പരന് പന്വാറേ-
കനക് കീല് മനി പാന് സഘാരേ. 4

പിന്നെ സമൃദ്ധങ്ങളായ വിഭവങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഒരു സദ്യ സന്നദ്ധമായി
രുന്നു. അതിന് ജനകൻ വരപക്ഷക്കാരെയെല്ലാവരെയും ക്ഷണിച്ചു.
ദശരഥരാജാവും നാലു പുത്രന്മാരും വരുമ്പോൾ വഴിയിൽ അത്യന്തം
ഭംഗിയുള്ള പരവതാനികൾ വിരിയ്ക്കപ്പെട്ടു. എല്ലാവരുടെ പാദങ്ങളേയും
ആദരവോടെ കഴുകി അവരെ അവരുടെ സ്ഥാനങ്ങൾക്കുചിതമായ
ആസനങ്ങളിൽ ഇരുത്തി. ജനകൻ അയോദ്ധ്യാപതിയായ ദശരഥന്റെ
പാദങ്ങളെ കഴുകി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്നേഹാദരങ്ങളെ പറഞ്ഞറിയില്ലാതെ
വില്ലായിരുന്നു. അദ്ദേഹം പിന്നെ, ശിവന്റെ ഹൃദയകമലത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠി
പ്പെട്ടിരുന്ന ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളെ കഴുകി. അതുപോലെ, അദ്ദേഹം മറ്റു
മൂന്നു സഹോദരന്മാരുടെ പാദങ്ങളേയും, അവരെ ശ്രീരാമന്നു സമമായി

കണക്കാക്കി, സ്വന്തം കൈകൾകൊണ്ടു തന്നെ കഴുകി. ജനകരാജാവ് അവരോരോരുത്തർക്കും ഉചിതമായ ആസനം കൊടുത്ത് അടുക്കളപ്പണിക്കാരെ (വിളമ്പാൻ) വിളിച്ചുവരുത്തി. അതിഥികളുടെ മുമ്പിൽ ആദരവോടെ, രത്നങ്ങളാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട് സ്വർണ്ണസൂചികളാൽ തെയ്യപ്പെട്ട ഇലകൾ ഇടപ്പെട്ടു.

ദോ:

സുപോദൻ സുരഭീ സരപി സുന്ദർ സ്വാദു പുനീത്,
 ഛരന് മഹൂഃ സബ് കേം പരുസി ഗേ ചതുർ സുആർ ബിനീത്. (328)

സമർത്ഥരും വിനീതരുമായ പാചകർ ചുറ്റി നടന്നുകൊണ്ട് നൊടിയിൽ വൃഞ്ജനങ്ങളും പശുവിൻ നെയ്യ് കലർത്തിയ ചോറും എല്ലാവർക്കും വിളമ്പി. അവയെല്ലാം തന്നെ മനോഹരവും, സ്വാദുള്ളതും, ശുദ്ധതയോടെ തയ്യാറാക്കപ്പെട്ടവയുമായിരുന്നു. (328)

ചൗ:

പഞ്ച് കവല് കരി ജേവന് ലാഗേ -
 ഗാരി ഗാന് സുനി അതി അനുരാഗേ,
 ഭാഠി അനേക് പരേ പകവാനേ -
 സുധാ സരിസ് നഹിം ജാഹിം ബഖാനേ. 1

പരുസന് ലഗേ സുആർ സുജാനാ -
 ബിഞ്ജന് ബിബിഡ് നാമ് കോ ജാനാ,
 ചാരി ഭാഠി ഭോജന് ബിധി ഗാഹു -
 ഏക് ഏക് ബിധി ബരനി ന ജാഹു. 2

ഛരസ് രുചിർ ബൃഞ്ജന് ബഹു ജാതീ -
 ഏക് ഏക് രസ് അഗനിത് ഭാഠീ,
 ജേവഠ് ദേഹിം മധുർ ധുനി ഗാരി -
 ലൈ ലൈ നാമ് പുരുഷ് അരു നാരി. 3

സമയ് സുഹാവനി ഗാരി ബിരാജാ -
 ഹഃസത് രാജ സുനി സഹിത് സമാജാ,
 ഏഹി ബിധി സബഹിം ഭോജനു കീൻഹാ -
 ആദർ സഹിത് ആചമനു ദീൻഹാ. 4

ആദ്യത്തെ അഞ്ചു കവളങ്ങൾ അഞ്ചു പ്രധാന വായുക്കൾക്ക് (പ്രാണം, വ്യാനം, അപാനം, സമാനം, ഉദാനം) ആഹുതിയായി കഴിച്ച് അതിഥികൾ ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞാൻ തുടങ്ങി. ദുഷണം നിറഞ്ഞ പാട്ടുകൾ കേട്ട് എല്ലാവരും അത്യന്തം ആനന്ദഭരിതരായി. അനവധി വിധങ്ങളിലുള്ള വിഭവങ്ങളും, അമൃതതുല്യമായ, അവർണ്ണനീയമാം വിധം സ്വാദുള്ള മധുരപലഹാരങ്ങളും, വിളമ്പപ്പെട്ടു. വിദഗ്ദ്ധരായ പാചകന്മാർ പിന്നെ വിവിധ തരത്തിലുള്ള വ്യഞ്ജനങ്ങൾ വിളമ്പി. അവയുടെ പേരുകളെ പറയുവാനാവത്ത വിധം അത്രയ്ക്കും എണ്ണമറ്റവയായിരുന്നു. വിശുദ്ധഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള നാലുവിധം ഭക്ഷണങ്ങൾ (നേരെ വിഴുങ്ങാവുന്നവ, ചവച്ചു കഴിയാവുന്നവ, നക്കിക്കഴിയാവുന്നവ, ഉറിഞ്ഞു കുടിച്ചാവുന്നവ) - ഓരോ വകയും വർണ്ണിക്കാനാവാത്തവിധമുള്ളതായിരുന്നു. അതുപോലെ ആറു സ്വാദുകളുള്ള - ഒരോ സ്വാദും പലവിധത്തിൽ തയ്യാറാക്കപ്പെട്ടിരുന്ന - പലവകയിലുള്ള വ്യഞ്ജനങ്ങളുമുണ്ടായിരുന്നു. ഈ മുറുകിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കേ സ്ത്രീകൾ പുരുഷന്മാരേയും സ്ത്രീകളേയും പേരുകൾ പറഞ്ഞ് ദുഷണങ്ങൾ നിറഞ്ഞ പാട്ടുകൾ മധുരസ്വരത്തിൽ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ദുഷണങ്ങൾ കൂടി തക്ക സമയത്ത് സുഖപ്രദവും സ്വാഗതവുമാണ്. ദശരഥരാജാവും പക്ഷവും അതിനെ കേട്ട് ചിരിച്ചു. ഈവിധം എല്ലാവരും ഭക്ഷണം കഴിച്ച് അവസാനം അവർക്ക് വായ കഴുവുവാൻ ആദരവോടെ വെള്ളം കൊടുത്തു.

ദോ:

ദേഹ പാൻ പുജേ ജനക് ദശരഥു സഹിത് സമാജ്,
ജനവാസെഹി ഗവനേ മുദിത് സകല് ഭൂപ് സിർതാജ്. (329)

താമ്പുലം കൊടുത്ത് ജനകൻ ദശരഥനേയും സംഘത്തേയും വേണ്ട പോലെ പുജിച്ചു. എല്ലാ രാജാക്കന്മാരുടേയും ശിരോമകുടമായ ദശരഥൻ സന്തോഷത്തോടെ തന്റെ വാസസ്ഥലത്തേയ്ക്ക് പോയി. (329)

ചൗ:

നിത് നൃതന് മംഗല് പൂര് മാഹീം -
നിമിഷ് സരിസ് ദിന് ജാമിനി ജാഹീം,
ബഡേ ഭോര് ഭൂപതിമനി ജാഗേ -
ജാചക് ഗുന് ഗന് ഗാവന് ലാഗേ.

ദേവി കുന്താർ ബർ ബധുന്തർ സമേതാ -
 കിമി കഹി ജാത് മോദു മനു ജേതാ,
 പ്രാതക്രിയാ കരി ഗേ ഗുരു പാഹീം -
 മഹാപ്രമോദു പ്രേമു മന് മാഹീം. 2

കരി പ്രനാമു പുജാ കർ ജോരി -
 ബോലേ ഗിരാ അമിത് ജനു ബോരീ,
 തുംഹരീ കൃപാ സുനഹു മുനിരാജാ -
 ഭയെ ആജു മൈം പുരന്കാജാ. 3

അബ് സബ് ബിപ്ര് ബൊലാഇ ഗൊസാഇ -
 ദേഹു ധേനു സബ് ഭാതി ബനാഇ,
 സുനി ഗുർ കരി മഹിപാല് ബഡാഇ -
 പുനി പഠെ മുനി ബുന് ബൊലാഇ. 4

ഓരോ ദിവസവും നഗരത്തിൽ ഒരു പുതിയ മംഗള ഉത്സവമുണ്ടായിരുന്നു. പകലുകളും രാത്രികളും ക്ഷണനേരം പോലെ കഴിഞ്ഞുപോയി. രാജരത്നമായ ദശരഥൻ അതികാലത്ത് ഉണർന്നു. യാചകന്മാർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടാൻ തുടങ്ങി. രാജകുമാരന്മാരേയും അവരുടെ വധുക്കളേയും നോക്കിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിലെ ആനന്ദം വാക്കുകൾക്കപ്പുറമായിരുന്നു. തന്റെ പ്രാതഃകാലജോലികളെല്ലാം കഴിച്ച ശേഷം അദ്ദേഹം മനസ്സിൽ അമിതമായ ആനന്ദത്തോടെയും പ്രേമത്തോടെയും ഗുരുവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു ചെന്നു. അദ്ദേഹത്തെ കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് വണങ്ങി പൂജിച്ച് അമൃതസദ്യുഗമായ വാക്കുകളിൽ പറഞ്ഞു: “ഹേ മുനിരാജ, കേട്ടാലും. അങ്ങയുടെ കൃപയാൽ ഞാൻ ഇന്ന് പൂർണ്ണകാമനായിരിയ്ക്കുന്നു. ഹേ സ്വാമിൻ, ഇപ്പോൾ എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും വിളിച്ചുവരുത്തി എല്ലാവിധത്തിലും അലങ്കരിച്ച പശുക്കളെ ദാനം ചെയ്താലും.” ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ഗുരു രാജാവിനെ ശ്ലാഘിച്ചുകൊണ്ട് മുനിമാരുടെ സമൂഹത്തെ വിളിച്ചുവരുത്തി.

ദോ:
 ബാമദേഇ അരു ദേവരിഷി ബാല്മീകി ജാബാലി,
 ആഘ മുനിബർ നികർ തബ് കൗസികാദി തപസാലി. (330)

അപ്പോൾ വാമദേവനും ദേവജ്ഞി നാരദനും, വാല്മീകിയും,
ജാബാലിയും, വിശ്വാമിത്രനും, മറ്റു തപസ്വികളായ മഹർഷിമാരും
വന്നെത്തി. (330)

ചൗ:

ദണ്ഡ പ്രനാമ സഞ്ചരി നൃപ കീർണേ -
പുജി സപ്രേമ ബരാസന് ദീർണേ,
ചാരി ലച്ഛ ബർ ധേനു മഗാഹുതം -
കാമസുരഭി സമ് സീല് സുഹാഹുതം. 1

സബ് ബിധി സകല് അലങ്കൃത കീർണീം -
മുദിത് മഹിപ് മഹിദേവന്ദ്വ ദീർണീം,
കരത് ബിനയ് ബഹു ബിധി നരനാഹു -
ലഹെളം ആജു ജഗ് ജീവന് ലാഹു, 2

പാഹു അസീസ് മഹീസു അനന്ദാ -
ലിഷ്ട ബോലി പുനി ജാചക് ബുന്ദാ,
കനക് ബസന് മന് ഹയ് ഗയ് സ്യന്ദന് -
ദിഷ്ട ബുരധി രൂപി രബികുലനന്ദന്. 3

ചലേ പശ്യത് ഗാവത് ഗുന് ഗാഥാ -
ജയ ജയ ജയ ദിനകർ കുല് നാഥാ,
എഹി ബിധി രാമ് ബിആഹ് ഉചരാഹു -
സകള ന ബരനി സഹസ് മുഖ് ജാഹു. 4

രാജാവ് അവരുടെ മുമ്പിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്ത് അവരെ പ്രേമത്തോടെ പുജിച്ച് അവർക്ക് ദിവ്യാസനങ്ങൾ നൽകി. അടുത്തതായി അദ്ദേഹം കാമധേനുവിനെപ്പോലെ ശീലവും സൗന്ദര്യവുമുള്ള നാലു ലക്ഷം പശുക്കളെ വരുത്തി, അവയെ എല്ലാവിധത്തിലും അലങ്കരിച്ച് സന്തോഷത്തോടെ രാജാവ് ബ്രാഹ്മണർക്ക് ദാനം ചെയ്തു. രാജാവ് അവരെ പലവിധത്തിൽ വിനയത്തോടെ അപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ഇന്നാണ് ഞാൻ എന്റെ ജന്മത്തിന്റെ സാഫല്യത്തെ അടഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.” രവീകുലനന്ദൻ സന്തോഷത്തോടെ അവരുടെ ആശിസ്സുകളെ സ്വീകരിച്ചു. പിന്നെ യാചകന്മാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവരുടെ ഇഷ്ടത്തി

നന്നുസരിച്ച് സ്വർണ്ണം, വസ്ത്രം, ആഭരണങ്ങൾ, കുതിരകൾ, ആനകൾ, രഥങ്ങൾ മുതലായവ ദാനം ചെയ്തു. രാജാവിനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട്, “സൂര്യവംശത്തിന്റെ നാമൻ ജയം ജയം ജയം” എന്ന് ഘോഷിച്ചുകൊണ്ട് അവരെല്ലാവരും പോയി. ഈവിധം ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹോത്സവം ആയിരം നാവുള്ളവ(ആദിശേഷ)നാലും കൂടി വർണ്ണിക്കാനാവാത്തതായിരുന്നു.

ദോ:

ബാർ ബാർ കൗസിക് ചരന് സീസു നാഇ കഹ് രാഉ,
യഹ് സബു സുഖു മുനിരാജ് തവ കൃപാ കടാച്ഛ് പസാഉ. (331)

രാജാവ് വീണ്ടും വീണ്ടും കൗശികന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ഹേ മുനിരാജ, ഈ സുഖങ്ങളെല്ലാം അങ്ങയുടെ കൃപാകടാക്ഷത്തിന്റെ ഉപഹാരമാണ്.” (331)

ചൗ:

ജനക് സനേഹു സീലു കരതൂതീ -
നൃപു സബ് ഭാതി സരാഹ് ബിഭൂതീ,
ദിന് ഉറി ബിദാ അവധ്വതി മാഗാ -
രാഖഹിം ജനകു സഹിത് അനുരാഗാ. 1

നിത് നുതന് ആദരു അധികാഇ -
ദിന് പ്രതി സഹസ് ഭാതി പഹുനാഇ,
നിത് നവ് നഗർ അനന്ദ് ഉഹാഹു -
ദസരഥ് ഗവനു സൊഹാഇ ന കാഹു. 2

ബഹുത് ദിവസ് ബീതേ എഹി ഭാതി -
ജനു സനേഹ് രജു ബധേ ബരാതീ,
കൗസിക് സതാനന്ദ് തബ് ജാഇ -
കഹാ ബിദേഹ് നൃപഹി സമുത്ഥാഇ. 3

അബ് ദസരഥ് കഹ് ആയസു ദേഹു -
ജദ്യപി ഛാഡി ന സകഹു സനേഹു,
ഭലേഹിം നാഥ് കഹി സചിവ് ബൊലാഏ -
കഹി ജയ ജീവ സീസ് തിൻഹ് നാഏ. 4

ദശരഥരാജാവ് ജനകന്റെ സ്നേഹത്തേയും, സൗശീല്യത്തേയും, വൈഭവത്തേയും, കൃത്യങ്ങളേയും പുകഴ്ത്തി. ഓരോ ദിവസവും ഉണർന്നതും അയോദ്ധ്യാപതി തിരിച്ചുപോകുവാൻ വിട ചോദിച്ചു. പക്ഷേ ഓരോ സമയവും ജനകൻ സ്നേഹത്തോടെ അദ്ദേഹത്തെ തടയ്ക്കും. ദിനത്തോറും പുതിയതും അധികമായുമുള്ള ആദരവും, ആയിരം വിധത്തിൽ സല്ലാഹങ്ങളും രാജകീയ അതഥികൾ ലഭിച്ചു. ഓരോ ദിവസവും നഗരത്തിൽ പുതിയ പുതിയ ആനന്ദോത്സവം ഉണ്ടായിരുന്നു. ആരും തന്നെ ദശരഥൻ തിരിച്ചു പോകുന്നതിനെ ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. ഈവിധം വരപക്ഷക്കാർ സ്നേഹമെന്ന കയറിനാൽ ബന്ധിയില്ലെപ്പട്ടവരെന്നപോലെ കുറെ ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുപോയി. പിന്നെ കൗശികമുനിയും ശതാനന്ദമുനിയും വിദേഹ രാജനെ ചെന്നു കണ്ട് അദ്ദേഹത്തെ ഉപദേശിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “സ്നേഹം കാരണം അദ്ദേഹത്തെ പിരിയാൻ സാധിയില്ലെങ്കിലും, ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ ദശരഥനെ പോകാൻ അനുവദിക്കണം.” “നന്ദ്, സ്വാമി”, രാജാവ് മറുപടി പറഞ്ഞ് തന്റെ മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി. അവരും വന്ന് തലവണങ്ങി പറഞ്ഞു: “അങ്ങ് ജയിച്ചാലും, നീണാൾ ജീവിച്ചാലും.”

ദോ:

അവയ്നാഥു ചാഹത് ചലന് ഭീതർ കരഹു ജനാമ,
ഭക്ത പ്രേമബന്ധ സചിവ് സുനി ബിപ്ര സഭാസദ് രാമ. (332)

“അയോദ്ധ്യാപതി പുറപ്പെടാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു. ഇതിനെ അന്തഃപുരത്തിൽ അറിയിക്കുവിൻ.” ഇതു കേട്ട് മന്ത്രിമാരും, ബ്രാഹ്മണരും, സഭയിലുള്ളവരും, രാജാവും കൂടി പ്രേമപരവശരായി. (332)

ചൗ:

പുരബാസി സുനി ചലിഹി ബരാതാ -
ബുദ്ധത് ബികല് പരസ്തർ ബാരതാ,
സത്യ ഗവനു സുനി സബ് ബിലഖാനേ -
മനഹു് സാത്ത് സരസിജ് സകുചാനേ. 1

ജഹ് ജഹ് ആവത് ബസേ ബരാതീ -
തഹ് തഹ് സിദ്ധ് ചലാ ബഹു ഭാതീ,

ബിബിധ് ഭാതി മേവാ പകവാനാ -
ഭോജന് സാജുന ജാതു ബഖാനാ. 2

ഭരി ഭരി ബസഹ് അപാർ കഹാരാ -
പാഹുരം ജനക് അനേക് സുസാരാ,
തൂരഗ് ലാഖ് രഥ് സഹസ് പചീസാ -
സകല് സുവാറേ നഖ് അരു സീസാ. 3

മത്ത് സഹസ് ദസ് സിന്ധൂർ സാജേ -
ജിൻഹഹി ദേഖി ദിസികുഞ്ജർ ലാജേ,
കനക് ബസന് മനി ഭരി ഭരി ജാനാ -
മഹിഷീം ധേനു ബന്ധു ബിധി നാനാ. 4

വരപക്ഷക്കാർ പുറപ്പെട്ടുപോകുന്ന വർത്തമാനമറിഞ്ഞ പുരവാസികൾ വ്യാകുലരായി അത് നേരാനോ എന്ന് പരസ്പരം ചോദിച്ചു. അവർ പോകുന്നത് നേരാനെന്ന് കേട്ട്, സന്ധ്യാസമയം താമരപ്പൂക്കൾ വാടുന്നതു പോലെ എല്ലാവരും സങ്കടപ്പെട്ടു. ആയോധ്യയിൽനിന്നും വരുമ്പോൾ വഴിയിൽ എവിടെയെല്ലാം വരയാത്രികൾ തങ്ങിയിരുന്നുവോ, അവിടേ ഏല്പാം പല വിധത്തിലുള്ള സാമാനങ്ങൾ കൊടുത്തയച്ചു. ഉണക്ക ഫലങ്ങളും മധുരപലഹാരങ്ങളും, മറ്റു വിധങ്ങളിലുള്ള ഭക്ഷണ പദാർഥങ്ങളും, കിടയ്ക്കുകളും പറയാനാവാത്തവിധം അസംഖ്യമായി, കാള പ്പുറത്തും എണ്ണറ്റ ചുമടുതൂക്കികൾ കൂടെയും ജനകൻ കൊടുത്തയച്ചു. അദ്ദേഹം അടി മുതൽ മുടിവരെ അലങ്കരിച്ച ഒരു ലക്ഷം കുതിരകളേയും, 25,000 രഥങ്ങളേയും, അഷ്ടദിഗ്ഗുജങ്ങളേപ്പോലും ലജ്ജിപ്പിയിക്കുന്ന 10,000 അലങ്കരിച്ച മദയാനകളേയും, പുറമെ വണ്ടികൾ നിറയെ സ്വർണ്ണവും, ഉടുപ്പുകളും, ആഭരണങ്ങളും, പിന്നെ എരുമകളും, പശുക്കളും പല വിധത്തിലുള്ള മറ്റു പല സാധനങ്ങളും കൊടുത്തയച്ചു.

ദോ:
ദാതുജ് അമിത് ന സകിഅ കഹി ദീൻഹ് ബിദേഹ് ബഹോരി,
ജോ അവലോകത് ലോകപതി ലോക് സമ്പദാ മോരി. (333)

ഈവിധം വിദേഹരാജാവ് ഒരിയ്ക്കൽക്കൂടി അളവറ്റതും പരഞ്ഞാലാവാത്തതുമായ വരദക്ഷിണ കൊടുത്തു. അതിനെ നോക്കുന്നവന് അതിന്നുമുമ്പിൽ ലോകപാലന്മാരുടെ സമ്പത്ത് തുച്ഛമായി തോന്നുമായിരുന്നു. (333)

ചൗ:

സബു സമാജു എഹി ഭാഴ്തി ബനാഹു -
ജനക് അവധ്‌പൂര് ദീന്ദ് പഠാഹു,
ചലിഹി ബരാത് സുനത് സബ് രാനീം -
ബികല് മീനഗ് ജനു ലഘു പാനീം. 1

പുനി പുനി സീയ് ഗോദ് കരി ലേഹീം -
ദേഹു അസീസ് സിഖാവനു ദേഹീം,
ഹോഎഹു സന്തത് പിയഹി പിആരീ -
ചിരു അഹിബാത് അസീസ് ഹമാരീ. 2

സാസു സസുര് ഗുര് സേവാ കരേഹു -
പതി രുഖ് ലഖി ആയസു അനുസരേഹു,
അതി സനേഹ് ബസ് സഖീം സയാനീ -
നാരി ധരമ് സിഖാവഹിം മൂദു ബാനീ. 3

സാദര് സകല് കുഅഴ്തി സമുത്സാഹു -
രാനിന്ദ് ബാര് ബാര് ഉര് ലാഹു,
ബഹുരി ബഹുരി ഭേടഹിം മഹതാരീം -
കഹഹിം ബിരഞ്ചി രചീം കത് നാരീം. 4

മുൻ പറഞ്ഞവിധം എല്ലാ സാധനങ്ങളും തയ്യാറാക്കിയശേഷം ജനകൻ അവയെ എല്ലാം അയോദ്ധ്യയിലേയ്ക്ക് അയച്ചു. റാണിമാർ വരയാട്രികൾ പുറപ്പെടാൻ പോകുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ, ജലം കുറഞ്ഞുവരുമ്പോൾ മീൻകൂട്ടങ്ങൾ തപിയ്ക്കുന്നതുപോലെ, വ്യസനിച്ചു. വീണ്ടും വീണ്ടും അവർ സീതയെ തങ്ങളുടെ മടിയിൽ വെച്ചുകൊണ്ട് അനുഗ്രഹിച്ച് അവളെ ഇപ്രകാരം ഉപദേശിച്ചു: “നീ സദാ നിന്റെ പ്രഭുവിന്റെ പ്രേയസിയായിരിയ്ക്കണം. അവന്റെ കൂടെ നീ നീണാൾ വാഴണം. ഇതാണ് ഞങ്ങളുടെ ആശീർവാദം. നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ മാതാപിതാക്കളേയും മറ്റു മുതിർന്നവരേയും സേവ ചെയ്യണം. നിന്റെ സ്വാമിയുടെ മനോഗതിയറിഞ്ഞ് അവന്റെ ആദേശങ്ങളെ അനുസരിയ്ക്കണം.” സ്നേഹാധികൃത്തോടെ സീത

യുടെ സമർഥകളായ സഖിമാർ ഒരു വീട്ടമ്മയുടെ കർത്തവ്യങ്ങളെ മൃദുസ്വരത്തിൽ അവളെ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി. റാണിമാർ മറ്റു (മൂന്നു) രാജകുമാരിമാരേയും ആദരവോടെ ഉപദേശിച്ച് അവരെ വീണ്ടും വീണ്ടും മാനോടണച്ചു. തന്റെ പുത്രിമാരെ അമ്മമാർ വീണ്ടും വീണ്ടും ആശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “ബ്രഹ്മാവ് സ്ത്രീയെ എന്തിനാണ് സൃഷ്ടിച്ചത്?”

ദോ:

തെഹി അവസർ ഭാഇൻഹ് സഹിൽ രാമു ഭാനു കുല് കേതു,
ചലേ ജനക് മന്ദിർ മുദിൽ ബിദാ കരാവന് ഹേതു. (334)

ആ സമയം സൂര്യവംശത്തിലകനായ രാമൻ തന്റെ അനുജന്മാരോടുകൂടി വിട വാങ്ങാനായി ജനകന്റെ അരമനയിലേയ്ക്ക് സന്തോഷത്തോടെ ചെന്നു. (334)

ചൗ:

ചാരിള ഭാഇ സുഭായ് സുഹാഘ -
നഗർ നാരി നർ ദേഖന് ധാഘ,
കൊള കഹ് ചലന് ചഹത് ഹഹിം ആജു -
കീൻഹ് ബിദേഹ് ബിദാ കർ സാജു. 1

ലേഹു നയന് ഭരി രൂപ് നിഹാരി -
പ്രിയ് പാഹുനേ ഭൂപ് സുത് ചാരി,
കോ ജാനൈ കെഹിം സുകൃത് സയാനീ -
നയന് അതിഥി കീൻഹേ ബിധി ആനീ. 2

മരനസീലു ജിമി പാവ് പിളൗഷാ -
സുരതരു ലഹൈ ജനമ് കർ ഭൂഖാ,
പാവ് നാരകീ ഹരിപദു ജൈസേം -
ഇൻഹ് കർ ദർസനു ഹമ് കഹ് തൈസേം. 3

നിരഖി രാമ് സോഭാ ഉർ ധരഹു -
നിജ് മന് ഫനി മുരതി മനി കരഹു,
എഹി ബിധി സബഹി നയന് ഫലു ദേതാ -
ദഘ കുഅ് സബ് രാജ് നികേതാ. 4

നഗരത്തിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ സഹജമായിത്തന്നെ സുന്ദരന്മാരായ നാലു സഹോദരന്മാരേയും നോക്കാൻ ഓടിപ്പോയി. ഒരുവൻ പറഞ്ഞു: “അവർ ഇന്ന് പോവാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു. വിദേഹരാജാവ് അവരെ വിടയാക്കാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടുകളെല്ലാം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ നിങ്ങളുടെ കണ്ണുകൾ അവരുടെ സൗന്ദര്യത്തെ നുകർന്നു കുടിക്കട്ടെ. നാലു രാജകുമാരന്മാരും നമ്മളുടെ പ്രിയ അതിഥികളായിരുന്നു. ആർക്കറിയാം സഖേ? നാം എന്തു സുകൃതം ചെയ്തിട്ടാണ് ദൈവം ഇവരെ അപ്രതീക്ഷിതമായി നമ്മുടെ കൺമുമ്പിൽ കൊണ്ടുവന്നത്? മരിക്കാനിരിക്കുന്നവന് അമൃതം കിട്ടിയ പോലെയും, ജീവിതം മുഴുവൻ വിശന്നിരിക്കുന്നവന് കല്പവൃക്ഷം കണ്ടു കിട്ടിയപോലെയും, നരകയാതനയനുഭവിക്കുന്നവന് ശ്രീഹരിയുടെ ധാമം ലഭിക്കുന്നതുപോലെയും, നാം അവരുടെ ദർശനം കിട്ടാൻ അനുഗൃഹീതരായിരിക്കുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ ഉറ്റുനോക്കി അവന്റെ മുർത്തിയെ ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥാപിക്കൂ. ഒരു സർപ്പം തന്റെ തലയിലെ മണിയെ പ്രേമിക്കുന്നതുപോലെ നിന്റെ മനസ്സ് അവന്റെ രൂപത്തെ സ്നേഹത്തോടെ സൂക്ഷിക്കട്ടെ.” ഈവിധം എല്ലാവരുടേയും കണ്ണുകളേയും ആനന്ദിപ്പിച്ചു കൊണ്ട് നാലു രാജകുമാരന്മാരും അരമനയിലേയ്ക്ക് പോയി.

ദോ:

രൂപ് സിന്ധു സബ് ബന്ധു ലഖി ഹരഷി ഉഠാ രനിവാസു,
കരഹിം നിഹാവരി ആരതി മഹാ മുദിത് മന് സാസു. (335)

സൗന്ദര്യനിധികളായനാലുസഹോദരന്മാരേയുംകണ്ട് അന്തഃപുരത്തിലെ സ്ത്രീകൾ ഹർഷവശംവദരായി. ശ്വശുരിമാർ ഉപഹാരങ്ങൾവിതറി അവർക്കു ചുറ്റും ആരത്തിയെടുത്തു. (335)

ചൗ:

ദേഖി രാമ് ഹബി അതി അനുരാഗീം -
പ്രേമബിബസ് പുനി പുനി പദ് ലാഗീം,
രഹീ ന ലാജ് പ്രീതി ഉദ് ഹാഹു -
സഹജ് സനേഹു ബരനി കിമി ജാഹു. 1

ഭാഇൻഹ് സഹിത് ഉബടി അൻഹവാഘ് -
ഹരസ് അസന് അതി ഹേതു ജെവാഘ്,

ബോലേ രാമു അവസരു ജാനീ -
സീല് സനേഹ് സകുച്ഛത് ബാനീ. 2

രാജ അവധ്യാർ ചഹത് സിധാഷ്ട -
ബിദാ ഹോന് ഹമ് ഇഹാഽ പഠാഷ്ട,
മാതു മുദിത് മന് ആയസു ദേഹു -
ബാലക് ജാനി കരബ് നിത് നേഹു. 3

സുനത് ബചന് ബിലഖെള രനിവാസു -
ബോലി ന സകഹിം പ്രേമബസ് സാസു,
ഹൃദയ് ലഗാഇ കുഅരി സബ് ലീൻഹീ -
പതിൻഹ് സൗപി ബിനതീ അതി കീൻഹീ. 4

ശ്രീരാമന്റെ രൂപസൗന്ദര്യത്തെ കണ്ട് അത്യന്തം ഭാവഭരിതരായി സ്നേഹത്തോടെ അവന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും വീണു. അവരുടെ മനസ്സിലെ പ്രേമാധിക്യം കാരണം ലജ്ജ അവരെ വിട്ടുപോയിരുന്നു. മരുമക്കളോടുള്ള അവരുടെ സഹജമായ സ്നേഹത്തെ എങ്ങനെയാണ് വർണ്ണിക്കാൻ കഴിയുക? ശ്രീരാമന്റേയും സഹോദരന്മാരുടേയും ശരീരങ്ങളെ ലേപനവവസ്ത്രക്കൾക്കൊണ്ട് തേച്ച് അവരെ കുളിപ്പിച്ച് അവർക്ക് ആറു രസങ്ങളുള്ള ഭക്ഷണങ്ങൾ അത്യന്തം സ്നേഹത്തോടെ കൊടുത്ത് സന്തുഷ്ടരാക്കി. അതൊരു തക്ക അവസരമെന്നു കണ്ട് ശ്രീരാമൻ പ്രസന്നതയും, സ്നേഹവും, സങ്കോചവും കലർന്ന സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: “രാജാവ് (ഞങ്ങളുടെ പിതാവ്) അയോദ്ധ്യയിലേയ്ക്ക് പോവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. നിങ്ങളോടെല്ലാം വിടവാങ്ങിവരാൻ ഞങ്ങളെ അയച്ചതാണ്. അതിനാൽ അമ്മമാരെല്ലാവരും മനസ്സന്തോഷത്തോടെ ഞങ്ങൾക്ക് വിട തന്ന് വാത്സല്യത്തോടെ ഞങ്ങളെ നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം കുട്ടികളായി കരുതണം.” ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് അന്തഃപുരസ്ത്രീകൾക്ക് മനഃപ്രയാസമുണ്ടായി. സാസുരിമാർക്ക് ഭാവാധിക്യം കാരണം ഒന്നും സംസാരിക്കാൻ കഴിയാതായി. അവർ എല്ലാ രാജകുമാരിമാരേയും മാറോടണച്ച് അവരുടെ നാഥന്മാർക്ക് കൊടുത്ത് വിനീതമായി അപേക്ഷിച്ചു.

ചരം:

കരി ബിനയ് സിയ രാമ്ഹി സമരപി ജോരി കർ പുനി പുനി കഹൈ,
ബലിജാഹ് താത്സുജാൻ തുഹ് കഹുഽ ബിദിത് ഗതി സബ് കീ അഹൈ.
പരിവാർ പുരജന് മോഹി രാജഹി പ്രാനപ്രിയ് സിയ് ജാനബീ,
തുലസീസ് സീലു സനേഹു ലഖി നിജ് കിങ്കരീ കരി മാനബീ.

(റാണി സുനയന) സീതയെ രാമന് സമർപ്പിച്ച് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് വിനീതമായ അപേക്ഷയോടെ അവൾ വീണ്ടും അഭ്യർത്ഥിച്ചു: “എന്റെ സർവജ്ഞനായ വത്സ, ഞാൻ സ്വയം നിനക്ക് ബലിയായി തരുന്നു. എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിൽക്കൂടി പോകുന്നതെന്താണെന്ന് നിനക്കറിയാം. സീത ഈ പരിവാരത്തിനു മുഴുവൻ, അല്ല, ഈ നഗരത്തിലെ ജനങ്ങൾക്കു മുഴുവൻ, അതിനെക്കാളും എനിക്കും ഇവളുടെ രാജപിതാവിനും പ്രാണനെക്കാളും പ്രിയയാണ് എന്ന വസ്തുത നീ അറിയണം. അതിനാൽ അവളുടെ സൗമ്യശീലതയേയും സ്നേഹത്തേയും കണക്കിലെടുത്ത്, ഹേ തുളസിയുടെ സ്വാമീ! അവളെ നിന്റെ പരിചാരികയായി ഭാവിച്ച് പെരുമാറുക.”

സോ:

തുംഹ് പരിപൂർണ് കാമ് ജാൻ സിരോമനി ഭാവപ്രിയ്,
ജന് ഗുന് ഗാഹക് രാമ് ദോഷ് ദലന് കരുനായതന്. (336)

“നീ പരിപൂർണ്ണകാമനാണ്. നീ ജ്ഞാനികളുടെ ശിരോമണിയാണ്. പ്രേമ ഭാവമൊന്നു മാത്രമേ നിന്നെ ആകർഷിക്കുന്നുള്ളൂ. നീ നിന്റെ ഭക്തന്മാരുടെ ഗുണങ്ങളെ മാത്രമേ കാണുന്നുള്ളൂ. ഹേ രാമ, നീ അവരുടെ ദേഷ്യങ്ങളെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന കരുണയുടെ ധാമമാണ്.” (336)

ചൗ:

അസ് കഹി രഹീ ചരന് ഗഹി രാനീ -
പ്രേമ് പക് ജനു ഗിരാ സമാനീ,
സുനി സനേഹ്സാനീ ബദ് ബാനീ -
ബഹുബിധി രാമ് സാസു സന്മാനീ. 1

രാമ് ബിദാ മാഗത് കര് ജോരീ -
കീൻഹ് പ്രനാമു ബഹോരി ബഹോരീ,
പാഇ അസീസ് ബഹുരി സിരു നാഇ -
ഭാഇൻഹ് സഹിത് ചലേ രഘുരാഇ. 2

മഞ്ജു മധുര് മുരതി ഉര് ആനീ -
ഇഇം സനേഹ് സിമില് സബ് രാനീ,

പുനി ധീരജു ധരി കുഅംരി ഹംകാരീം -
ബാർ ബാർ ഭേഹിം മഹതാരീം.

3

പഹുചാവഹിം ഫിരി മിലഹിം ബഹോരീ
ബഡീ പരസ്തർ പ്രീതി ന മോരീ,
പുനി പുനി മിലത് സഖിൻഹ് ബിലഗാഹു -
ബാല ബച്ഛ് ജിമി ധേനു ലവാഹു.

4

എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് റാണി അവന്റെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. അവളുടെ സംഭാഷണശക്തി പ്രേമമെന്ന ചളിക്കുഴിയിൽ മുങ്ങിപ്പോയമാതിരിയിരുന്നു. അവളുടെ സ്നേഹം നിറഞ്ഞ മികച്ച വാക്കുകൾ കേട്ട് ശ്രീരാമൻ തന്റെ ശ്വശുരിയെ പലവിധത്തിൽ ബഹുമാനിച്ചു. രാമൻ കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് വിട ചോദിച്ചുകൊണ്ട് അവളെ വീണ്ടും വീണ്ടും വണങ്ങി. ആവളുടെ ആശിസ്സുകളെ ലഭിച്ച് രഘുരാമൻ വീണ്ടും തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട് തന്റെ സഹോദരന്മാരോടുകൂടി പുറപ്പെട്ടുപോയി. എല്ലാ റാണിമാരും ശ്രീരാമന്റെ സുന്ദരവും മധുരവുമായ മുർത്തിയെ ഹൃദയത്തിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ട് സ്നേഹവിവശരായി. വീണ്ടും സ്വയം ഉണർന്നുകൊണ്ട് അവർ തങ്ങളുടെ പുത്രിമാരെ വിളിച്ച് വീണ്ടും വീണ്ടും കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. അവരെ കുറെ ദൂരം കൊണ്ടു ചെന്ന് അവർ അവരെ വീണ്ടും മാറോടണച്ചു. രണ്ടു ഭാഗത്തുനിന്നും സ്നേഹം അത്യധികം വർദ്ധിച്ചുവന്നു. (അമ്മമാർ പുത്രികളെ) വീണ്ടും വീണ്ടും കണ്ടുമുട്ടിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കേ, ഉടനെ പ്രസവിച്ച പൈക്കിടാവിനെ അമ്മപ്പശുവിൽ നിന്നും പിരിച്ചാലെന്നപോലെ രാജകുമാരിമാർ അവരുടെ സഖിമാരിൽ നിന്നും പിരിയ്ക്കപ്പെട്ടു.

ഭോ:

പ്രേമബിബസ് നർ നാരി സബ് സഖിൻഹ് സഹിത് രനിവാസു,
മാനഹു കീൻഹ് ബിഭേഹപൂർ കരുനാ ബിരഹം നിവാസു. (337)

എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും, സഖികളും അന്തഃപുരത്തിലെ സ്ത്രീകളടക്കം, പ്രേമപരവശരായി. അത് കരുണാരസവും വിരഹരസവും വിഭേഹപൂരിയ്ക്കിയിൽ താമസം തുടങ്ങിയപോലെയിരുന്നു. (337)

ചൗ:

സുക് സാരികാ ജാനകീ ജ്യാഘ്ര -
കനക് പിഞ്ജരൻഹി രാഖി പഡാഘ്ര,

ബ്യാകുല് കഹഹിം കഹാഃ ബൈദേഹീ -
സുനി ധീരജു പരിഹരതു ന കേഹീ. 1

ഭൃഷ്ട ബികല് വഗ് മൃഗ് എഹി ഭാഠീ -
മനുജ് ദസാ കൈസേം കഹി ജാതീ,
ബന്ധു സമേത് ജനകു തബ് ആഷ്ട -
പ്രേമ് ഉമഗി ലോചന് ജല ഛാഷ്ട. 2

സീയ് ബിലോകി ധീരതാ ഭാഗീ -
രഹേ കഹാവത് പരമ് ബിരാഗീ,
ലീൻഹി രായ് ഉദ് ലാതു ജാനകീ -
മിടീ മഹാമർജാദ് ഗ്യാന് കീ. 3

സമുത്ഥാവത് സബ് സചിവ് സയാനേ -
കീൻഹ് ബിചാരു ന അവസദ് ജാനേ,
ബാരഹിം ബാർ സുതാ ഉദ് ലാതു -
സജി സുന്ദർ പാലകീം മഗാതു. 4

സ്വർണ്ണക്കുടുകളിൽ സീത വളർത്തിയിരുന്ന കിളിയും മൈനയും സംസാരിയ്ക്കുവാൻ പഠിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അവ വ്യാകുലപ്പെട്ട് “വൈദേഹി എവിടെ” എന്ന് കരയുവാൻ തുടങ്ങി. അതു കേട്ട് ആർക്കാണ് ആ കാഴ്ചയെ ക്ഷമയോടെ കണ്ടു നില്ക്കാനാവുക? പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും ഈവിധം ശോകാകുലരായാൽ മനുഷ്യരുടെ ദശയെ എങ്ങനെ വർണ്ണിപ്പാനാണ്? അപ്പോൾ ജനകരാജാവ് അനുജനോടുകൂടി അവിടെ എത്തി. സ്നേഹാധിക്യം കാരണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകളിൽ അശ്രുക്കൾ നിറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം പരമവിരാഗിയാണെന്ന് പ്രസിദ്ധനാണെങ്കിലും, സീതയെ കണ്ടതും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോബലം അദ്ദേഹത്തെ വിട്ടു പോയി. രാജാവ് ജാനകിയെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചപ്പോൾ ജ്ഞാനത്തിന്റെ മഹത്തായ വരമ്പ് തകർന്ന് വീണു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജ്ഞാനികളായ മന്ത്രിമാർ അദ്ദേഹത്തെ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം അത് വിലപിയ്ക്കാനുള്ള സന്ദർഭമല്ലെന്നു മനസ്സിലാക്കി സ്വയം ഉണർന്നു. അദ്ദേഹം തന്റെ പുത്രിയെ വീണ്ടും വീണ്ടും മാറോടണച്ച് മനോഹരങ്ങളായ അലങ്കരിച്ച പല്ലക്കുകളെ കൊണ്ടുവരാൻ പറഞ്ഞു.

ദോ:

പ്രേമബിബസ് പരിവാര സബു ജാനി സുലഗന് നരേസ്,
കുഅരി ചഡാഹുതം പാലകിൻഹ് സുമിരേ സിദ്ധി ഗനേസ്. (338)

പരിവാരം മുഴുവൻ പ്രേമവിവശരായി; എങ്കിലും ശുഭലഗ്നം വന്നതറിഞ്ഞ് രാജാവ് വിനായകനേയും, സിദ്ധിയേയും സ്ഥിരപ്പെടുത്താൻ രാജകുമാരി മാരെ പല്ലക്കിൽ കയറാൻ സഹായിച്ചു. (338)

ചൗ:

ബഹുബിധി ഭൂപ് സുതാ സമുത്ഥാഹുതം -
നാരിയരമു കുലരീതി സിഖാഹുതം,
ദാസീം ദാസ് ദിഷ്ട ബഹുതേരേ-
സുചി സേവക് ജേ പ്രിയ് സിയ് കേരേ. 1

സീത് ചലത് ബ്യാകുല് പുരബാസീ -
ഹോഹിം സഗുന് സുദ് മംഗല് രാസീ,
ഭൂസുര് സചിവ് സമേത് സമാജാ -
സംഗ് ചലേ പഹുച്ചാവന് രാജാ. 2

സമത് ബിലോകി ബാജനേ ബാജേ -
രഥ് ഗജ് ബാജി ബരാതിൻഹ് സാജേ,
ദസരഥ് ബിപ്ര് ബോലി സബ് ലീൻഹേ -
ദാൻ മാൻ പരിപുരന് കീൻഹേ. 3

ചരന് സരോജ് ധൂരി ധരി സീസാ -
മുദിത് മഹീപതി പാഹു അസീസാ,
സുമിരി ഗജാനനു കീൻഹ് പയാനാ -
മംഗലമുല് സഗുന് ഭൂഷേ നാനാ. 4

രാജാവ് പുത്രിയെ പലവിധത്തിൽ ഉപദേശിച്ചു. സ്ത്രീധർമ്മത്തെപ്പറ്റിയും കുലമുറകളെപ്പറ്റിയും പഠിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം അവൾക്ക് അവളെ സേവിച്ചിരുന്ന വിശ്വസ്തരും പ്രിയരുമായ അനവധി സേവകന്മാരേയും സേവികകളേയും കൊടുത്തു. സീത പോയിക്കൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ പുരവാസികൾ ദുഃഖിതരായി. മംഗളങ്ങളുടെ ഉറവിടവുമായ ശുഭശകുനങ്ങൾ കണ്ടു തുടങ്ങി. ബ്രാഹ്മണരും മന്ത്രിമാരും അനുഗമിച്ചുകൊണ്ട് രാജാവ് തന്റെ

പുത്രിമാരെ നയിച്ചുകൊണ്ടു പോയി. പുറപ്പെടാനുള്ള സമയമടുത്തപ്പോൾ വാദ്യഗീതങ്ങൾ മുഴങ്ങി. വരയാട്രികൾ തങ്ങളുടെ രഥങ്ങളേയും, ആനകളേയും, കുതിരകളേയും തയ്യാറാക്കി. ദശരഥരാജാവ് എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും വിളിച്ചുവരുത്തി അവരെ ഉപഹാരങ്ങൾ കൊണ്ടും ബഹുമാനം കൊണ്ടും തൃപ്തരാക്കി. രാജാവ് അവരുടെ പാദധൂളിയെ തന്റെ ശിരസ്സിൽ ധരിച്ച് അവരുടെ ആശിസ്സുകളെ സന്തോഷത്തോടെ സ്വീകരിച്ചു. ഗണപതിയെ സ്തരിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം യാത്ര പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ പലവിധ മംഗളമായ ശുഭശകുനങ്ങൾ ഉണ്ടായി.

ദോ:

സൂര് പ്രസൂന ബരഷഹിം ഹരഷി കരഹിം അപ്ചരരാ ഗാന്,
ചലേ അവധ്വതി അവധ്വര് മുദിത് ബജാഇ നിസാന്. (339)

അയോദ്ധ്യാപതി അയോദ്ധ്യയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ ദുഃഖമുഴക്കത്തിനിടയിൽ ദേവന്മാർ സന്തോഷത്തോടെ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. അപ്സരസ്സുകൾ ഗാനം ചെയ്തു. (339)

ചൗ:

നൃപ് കരി ബിനയ് മഹാജന് ഫേരേ-
സാദര് സകല് മാഗ്നേ ടേരേ,
ഭൂഷന് ബസന് ബാജി ഗജ് ദീന്ഹേ -
പ്രേമ് പോഷി റാവേ സബ് കീന്ഹേ. 1

ബാര് ബാര് ബിരിദാവലി ഭാഷീ -
ഫിരേ സകല് രാമ്ഹി ഉര് രാഖീ,
ബഹുരി ബഹുരി കോസലപതി കഹഹീം -
ജനകു പ്രേമബസ് ഫിരെ ന ചഹഹീം. 2

പുനി കഹ് ഭൂപതി ബചന് സുഹാഘ് -
ഫിരിഅ മഹീസ് ദുരി ബഡി ആഘ്,
രാഉ ബഹോരി ഉതരി ഭാഹ് റാവേ -
പ്രേമ് പ്രബാഹ് ബിലോചന് ബാവേ. 3

തബ് ബിദേഹ് ബോലേ കര് ജോരീ -
ബചന് സനേഹ് സുധാ ജനു ബോരീ,

കരും കവന് ബിധി ബിനയ് ബനാഹു -
മഹാരാജ് മൊഹി ദീൻഹി ബഡാഹു.

4

ദശരഥമഹാരാജാവ് ജനങ്ങളെ തിരിച്ചുപോകുവാൻ വിനയത്തോടെ അപേക്ഷിച്ചു. പിന്നെ യാചകന്മാരെ ആദരവോടെ വിളിച്ച് അവർക്ക് ആദരണങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും, കുതിരകളും, ആനകളും ദാനം ചെയ്ത് അവരെ സ്നേഹം കൊണ്ട് തൃപ്തരാക്കി സ്വപ്രാപ്തിയുള്ളവരാക്കി. വീണ്ടും വീണ്ടും രാജാവിനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട് അവർ ശ്രീരാമനെ മനസ്സിൽ കൊണ്ട് തിരിച്ചുപോയി. അയോദ്ധ്യാപതി വീണ്ടും വീണ്ടും ജനകരാജാവിനെ അപേക്ഷിച്ചു, പക്ഷേ, തന്റെ മക്കളുടെ പേരിലുള്ള സ്നേഹം കാരണം മടങ്ങിപ്പോകുവാൻ ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. ദശരഥരാജാവ് ഒരിയ്ക്കൽക്കൂടി അദ്ദേഹത്തെ സംബോധിച്ചുകൊണ്ട് മൃദുവായ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: “ഹേ രാജൻ, അങ്ങയോട് തിരിച്ചു പോകുവാൻ താണപേക്ഷിയ്ക്കുന്നു. അങ്ങ് ഇപ്പോഴേ ഒരുപാടു ദൂരം വന്നുകഴിഞ്ഞു.” അവസാനം ദശരഥരാജാവ് തന്റെ രഥത്തിൽനിന്നും ഇറങ്ങി താഴത്ത് നിന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ പ്രേമപ്രവാഹം കൊണ്ട് നിറഞ്ഞുവഴിഞ്ഞു. അപ്പോൾ വിദ്വേഹരാജാവ് കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് സ്നേഹാമൃതം നിറഞ്ഞ വാക്കുകളിൽ പറഞ്ഞു: “ഏതു വിധത്തിലാണ് ഞാൻ എന്റെ ബഹുമതികളെ നിങ്ങൾക്ക് സമർപ്പിയ്ക്കേണ്ടത്? ഹേ മഹാരാജാവേ, അങ്ങ് എനിക്ക് എത്രയും വലിയ സന്മാനമാണ് നൽകീട്ടുള്ളത്.”

ദോ:

കോസലപതി സമധീ സജന് സന്മാനേ സബ് ഭാതി,
മിലനി പരസ്പർ ബിനയ് അതി പ്രീതി ന ഹൃദയ് സമാതി. (340)

കോസലരാജാവ് തന്റെ സംബന്ധിയും വധുവിന്റെ പിതാവുമായ ജനകനെ എല്ലാവിധത്തിലും സന്മാനിച്ചു. അവർ ഇരുവരും കെട്ടിപ്പിടിച്ചപ്പോൾ അവർക്ക് പരസ്പരം ഉണ്ടായിരുന്ന വിനയവും പ്രേമവും അത്രയ്ക്കും ഊർജ്ജിതമായിരുന്നു, അതിനെ അവരുടെ ഹൃദയം ഉൾക്കൊള്ളാനായില്ല. (340)

ചൗ:

മുനി മണ്ഡലിഹി ജനക് സിരു നാവാ -
ആസിർബാ സബ്ഹി സന് പാവാ,

സാദർ പുനി ഭോടേ ജാമാതാ -
രുപ് സീല് ഗുന് നിധി സബ് ഭ്രാതാ. 1

ജോരി പങ്കരുഹ് പാനി സുഹാഘ -
ബോലേ ബചന് പ്രേമ് ജനു ജാഘ,
രാമ് കരും കെഹി ഭാതി പ്രസംസാ -
മുനി മഹേസ് മന് മാനസ് ഹംസാ. 2

കരഹീം ജോഗ് ജോഗീ ജെഹി ലാഗീ -
കോഹു മോഹു മമതാ മദു ത്യാഗീ,
ബ്യാപകു ബ്രഹ്മു അലഖു അബിനാസി -
ചിദാനന്ദു നിർഗുന് ഗുനരാസി. 3

മന് സമേത് ജെഹി ജാന് ന ബാനീ -
തരകി ന സകഹിം സകല് അനുമാനീ.
മഹിമാ നിഗമു നേതി കഹി കഹതു -
ജോ തിഹു കാല് ഏക് രസ് രഹതു. 4

ജനകരാജാവ് മുനിസമൂഹത്തിന് തലവണങ്ങി അവല്ലാവരുടേയും ആശിസ്സുകളെ സ്വീകരിച്ചു. അടുത്ത് അദ്ദേഹം ആദരവോടെ തന്റെ മരുമക്കളെ - ഓരോരുത്തരും സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും, സൗശീല്യത്തിന്റേയും, സദ്ഗുണങ്ങളുടേയും ഭണ്ഡാരമായിരുന്ന നാലു സഹോദരന്മാരേയും - മാറോടണച്ചു. പിന്നെ തന്റെ ശോഭയേറിയ കരകമലങ്ങളെ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് പ്രേമം നിറഞ്ഞ വാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു: “ഹേ രാമ, നിന്നെ ഞാനെങ്ങനെയാണ് സ്തുതിക്കേണ്ടത്? നീ മുനിമാരുടേയും മഹേശ്വരന്റേയും ഹൃദയങ്ങളാകുന്ന മാനസസരസ്സിൽ ഹംസത്തെപ്പോലെ വിലസുന്നു. യോഗികൾ ക്രോധത്തേയും, മോഹത്തേയും, മമതയേയും, മദത്തേയും ത്യജിച്ച്, നിന്നെ ധ്യാനിക്കുന്നു. നീ അഗോചരനും, അവിനാശിയും ചിദാനന്ദനും, നിർഗുണനും, അതേ സമയം സഗുണരാശിയും, വാക്കുകൾക്കും മനസ്സിനും തർക്കങ്ങൾക്കും അപ്പുറമായവനും, എല്ലാരാലും അനുമാനിക്കാൻ മാത്രം കഴിയുന്നവനും, വേദങ്ങളാൽ “നേതി നേതി”യെന്ന് ഘോഷിക്കപ്പെടുന്നവനും, എല്ലാ സമയത്തും ഒരേ പോലെയിരിക്കുന്നവനുമായ, സർവ്വാപിയായ ബ്രഹ്മമാണ്.”

ദോ:

നയന് ബിഷയ് മോ കഹും ഭയമു സോ സമസ്ത് സുഖ് മുഖ്,
സബഇ ലാഭു ജഗ് ജീവ് കഹ് ഭഷ്ട് ഹുസു അനുകുഖ്. (341)

“അങ്ങനെയുള്ള എല്ലാ സുഖങ്ങളുടേയും മൂലമായവൻ എന്റെ കൺ
മുന്നിൽ പ്രത്യക്ഷനായിരിയ്ക്കുന്നു. ഈശ്വരാനുകൂലമുണ്ടെങ്കിൽ ഒരുവന്
ഈ ലോകത്തിൽ എല്ലാം തന്നെ സുലഭ്യമാണ്.” (341)

ചൗ:

സബഹി ഭാതി മൊഹി ദീൻഹി ബഡാഹു -
നിജ് ജന് ജാനി ലീൻഹ് അപനാഹു,
ഹോഹിം സഹസ് ദസ് സാരദ് സേഷാ -
കരഹിം കൽപ് കോടിക് ഭരി ലേഖാ. 1

മോർ ഭാഗ്യ് രാജർ ഗുന് ഗാഥാ -
കഹി ന സിരാഹിം സുനഹു രഘുനാഥാ,
കൈ കചു കഹള് ഏക് ബല് മോരോ -
തുമഹ് രീത്യാഹു സനേഹ് സുറി മോരോ. 2

ബാർ ബാർ മാഗള് കർ ജോരോ -
മനു പരിഹരെ ചരന് ജനി ഭോരോ,
സുനി ബർ ബചന് പ്രേമ് ജനു പോഷേ -
പുരനകാമ് രാമു പരിതോഷേ. 3

കരി ബർ ബിനയ് സസൂർ സന്മാനേ -
പിതു കൗസിക് ബസിഷ് സമ് ജാനേ,
ബിനതീ ബഹുരി ഭരത് സന് കീൻഹീ -
മിലി സപ്രേമു പുനി ആസിഷ് ദീൻഹീ. 4

“നീ എന്നെ എല്ലാവിധത്തിലും ബഹുമാനിയ്ക്കുകയും എന്നെ നിന്റെ സ്വന്തം
സേവകനായി സ്വീകരിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഹേ രഘുനാഥ, ഞാൻ
പറയുന്നു, പതിനായിരം ശാരദമാരും ശേഷന്മാരും കൂടി കോടി കല്പങ്ങൾ
എന്റെ അഹോഭാഗ്യത്തേയും, നിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളേയും കണക്കിട്ടു
നോക്കിയാലും അതവസാനിയ്ക്കാത്തതാണ്. ഒരു കാര്യം എന്റെ മനസ്സിൽ
പെട്ടത് ഞാൻ ഊന്നിപ്പറയാം: അല്പം ഭക്തിയുണ്ടെങ്കിൽക്കൂടി നീ സന്തുഷ്ട

നാവും. എന്റെ മനസ്സ് ഒരിയ്ക്കലും നിന്റെ പാദങ്ങളെ വിട്ടുകലരുതെന്ന് ഞാൻ വീണ്ടും വീണ്ടും കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് നിന്നോട് യാചിയ്ക്കുന്നു.” ഈ സ്നേഹമസൂണമായ വിനീതമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് പൂർണ്ണകാമനായ ശ്രീരാമൻ സന്തോഷിച്ചു. അത്യന്തം വിനയത്തോടെ, തന്റെ പിതാവിനും, കൗശികനും, വസിഷ്ഠനും സമമായി അവൻ തന്റെ ശ്വശുരനെ സന്മാനിച്ചു. രാജാവ് പിന്നെ ആദരവോടെ ഭരതനെ സമീപിച്ച് അവനെ സ്നേഹപൂർവ്വം മാറോടണച്ച് ആശീർവദിച്ചു.

ദോ:

മിലേ ലഖൻ രിപുസുദന്ഹി ദീൻഹി അസീസ് മഹീസ്,
ഭഷ്ട പരസ്തർ പ്രേമബസ് ഫിരി ഫിരി നാവഹിം സീസ്. (342)

പിന്നെ രാജാവ് ലക്ഷ്മണനേയും ശത്രുഘ്നനേയും മാറോടണച്ച് അവരെ അനുഗ്രഹിച്ചു. പ്രേമവശംവദരായി അവർ പരസ്തരം വീണ്ടും വീണ്ടും തലവണങ്ങി. (342)

ചൗ:

ബാർ ബാർ കരി ബിനയ് ബഡാഹു -
രഘുപതി ചലേ സംഗ് സബ് ഭാഹു,
ജനക് ഗഹേ കൗസിക് പദ് ജാഹു -
ചരന് രേനു സിർ നയനൻഹ് ലാഹു. 1

സുനു മുനീസ് ബർ ദർസന് തോരേം -
അഗമു ന ക്കരു പ്രതീതി മന് മോരേം,
ജോ സുഖു സുജസു ലോകപതി ചഹഹീം -
കരത് മനോരഥ് സകുചത് അഹഹീം. 2

സോ സുഖു സുജസു സുലഭ് മൊഹി സ്വാമീ -
സബ് സിധി തവ ദർസന് അനുഗാമീ,
കീൻഹി ബിനയ് പുനി പുനി സിരു നാഹു -
ഫിരേ മഹീസു ആസിഷാ പാഹു. 3

ചലീ ബരാത് നിസാന് ബജാഹു -
മുദിത് ഷോക് ബഡ്സബ് സമുദാഹു,
രാമ്ഹി നിരഖി ഗ്രാമ് നർ നാരി -
പാഹു നയന് ഫല് ഹോഹിം സുഖാരീ. 4

ജനകനെ വീണ്ടും വീണ്ടും ആദരവോടെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട് രഘുപതി തന്റെ സഹോദരന്മാരോടുകൂടി യാത്രപുറപ്പെട്ടു. ജനകൻ കൗശികനെ സമീപിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ച് പാദധൂതികളെ തന്റെ തലയിലും കണ്ണുകളിലും ഇട്ടു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ഹേ മൂനീശ, കേട്ടാലും: അങ്ങയുടെ ദൃഷ്ടിയാൽ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവൻ പ്രാപിക്കാ നാവാത്തത് ഒന്നും തന്നെയില്ല. ഇതെന്റെ മനസ്സിലെ വിശ്വാസമാണ്. ഏതു സുഖത്തേയും സൽകീർത്തിയേയും ലോകപാലന്മാർ ലഭിക്കുവാനിച്ഛി യ്ക്കുന്നുവോ, പക്ഷേ ലഭിക്കുന്നത് സംശയമെന്നവർക്ക് തോന്നുന്നുവോ, ആ സുഖവും കീർത്തിയും എനിക്ക് ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്വാമി, എല്ലാ സാധന കളും അങ്ങയെ ദർശിച്ചശേഷമാണ്.” ഈവിധം പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ജനക രാജാവ് വീണ്ടും വീണ്ടും തലവണങ്ങിക്കൊണ്ട് വിശ്വാമിത്രനെ ബഹു മാനിച്ച് അദ്ദേഹത്തന്റെ ആശിസ്സുകളെ സ്വീകരിച്ച് തിരിച്ചുപോയി. വരയാത്രികൾ ഭേരികളുടെ മുഴക്കത്തോടെ മടക്കയാത്ര തുടങ്ങി. ചെറിയവരും വലിയവരും എല്ലാവരും തന്നെ സന്തുഷ്ടരായി. ഗ്രാമങ്ങളിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ ശ്രീരാമനെ ദർശിച്ചുകൊണ്ട് തങ്ങളുടെ കണ്ണുകളുടെ സാഹചര്യത്തെ ലഭിച്ച് ആനന്ദഭരിതരായി.

ദോ:

ബീച് ബീച് ബർ ബാസ് കരി മഗ് ലോഗൻഹ് സുഖ് ദേത്,
അവയ് സമീപ് പുനീത് ദിന് പഹുച്ഛീ ആഇ ജനേത്. (343)

വഴിയിൽ അവിടവിടെ സൗകര്യമായി താമസിച്ച് അവിടത്തെ ജനങ്ങളെ ആനന്ദിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് വരയാത്രക്കാർ ഒരു ശുഭദിനത്തിൽ അയോദ്ധ്യയെ സമീപിച്ചു. (343)

ചൌ.

ഹനേനിസാൻ പവന് ബർബാജേ
ഭേരീസംഖ്ധുനിഹയ്ഗയ്ഗാജേ.
ഡ്യാംഡിബിരവ്ഡിംഡിമീംസുഹാഹൗ
സരസ്രാഗ്ബാജഹിംസഹനാഹൗ

1

പൂർജന്ആവത്അകനിബരാതാ
മുദിതുകല്പുലകാവലിഗാതാ.

നിജ്നിജ്സുന്ദർസദന്സംവാദേ
ഹാട്ബാട്ചൌഹട് പുര ദ്വാദശേ

2

ഗലീംസകല്അർഗജാംസിംചാഹുതം
ജഹന്തഹ്ചൌകേം ചാരു പുരാഹുതം.
ബനാബജാരു ന ജാഹുബഖാനാ
തോരന് കേതു പതാക്ബാതാനാ

3

സകല്പുഗ്ഫല്കദലിരസാലാ
രോപേബകുല്കദംബ്തമാലാ.
ലഗേസുഭഗ് തരു പരസത്ധരനീ
മനിമയ്ആല്ബാല്കല്കരനീ

4

പെരുമ്പറകൾ മുഴങ്ങി, ഉഡുക്കുകൾ കൊട്ടപ്പെട്ടു, ഭേരികളും ശംഖുകളും മുഴങ്ങി. കുതിരകളുടെ കനയ്ക്കലും ആനകളുടെ ബീരിയും കൂടിക്കലർന്നു. അതുപോലെ ഇലത്താളവും ചെണ്ടകളും കൂട്ടിനുണ്ടായിരുന്നു. നാദസ്വരം സരസരാഗത്തിൽ ഉയർന്നു. പുരജനങ്ങൾ വന്നുകൊണ്ടിരുന്ന എഴുന്നള്ളത്തിനെ കേട്ട് കോൾമയിർക്കൊണ്ട് ആഹ്ലാദഭരിതരായി. അവരെല്ലാവരും അവരുടെ ഭാഗിയുള്ള ഗൃഹങ്ങളേയും, അങ്ങാടികളേയും, തെരുവുകളേയും പുരദ്വാരത്തേയും ഭാഗിയായി അലങ്കരിച്ച് ഇടവഴികളെല്ലാം വാസനജലംകൊണ്ട് നന്നാക്കി. അവിടവിടെ മംഗളചതുരങ്ങളിൽ ഭാഗിയുള്ള ഉപകരണങ്ങൾ നിറച്ചു. കമാനങ്ങളും, കൊടിക്കൂരകളും, മറ്റും കൊണ്ടലങ്കരിച്ച ബജാറുകളുടെ ഭാഗി വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. കവുങ്ങ്, കൊലവാഴ, മാവ്, ബകുളം, കദംബം, തമാലം മുതലായ മരങ്ങളെ പൂക്കളും പഴങ്ങളും സഹിതം വീഥികളിൽ പറിച്ച് നടപ്പെട്ടിരുന്നു. (അവയുടെ ഫലങ്ങളുടെ ഭാരത്താൽ) ആ മരങ്ങൾ താഴ്ന്ന് ഭൂമിയെ തൊട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. അവയ്ക്കു ചുറ്റും കെട്ടിയിരുന്ന തടങ്ങൾ ആത്യന്തം ചതുരതയോടെ രത്നക്കല്ലുകളെക്കൊണ്ട് പതിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.

ദോ.

ബിബിദ് ഭാതി മംഗല് കലസ് ഗൃഹ് ഗൃഹ് രചേ സുവാരി
സുര് ബ്രഹ്മാദി സിഹാഹിം സബ് രഘുബര് പുരീ നിഹാരി.

(344)

പലവധത്തിലുള്ള മംഗളകലശങ്ങൾ എല്ലാ വീടുകളിലും വെയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. രഘുവരൻറെ ജനനസ്ഥലത്തെ കണ്ട് ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാർ പോലും അസുയാലുക്കളായി. (344)

ചൗ:

ഭൂപ് ഭവനു തെഹി അവസർ സോഹാ -
 രചനാ ദേഖി മദന് മനു മോഹാ,
 മംഗല് സഗുന് മനോഹരതാഹു -
 രിധി സിധി സുഖ് സമ്പദാ സുഹാഹു. 1

ജനു ഉശാഹ് സബ് സഹജ് സുഹാഷ് -
 തനു ധരി ധരി ദസരഥ് ഗൃഹ് ഛാഷ്,
 ദേഖന് ഹേതു രാമ് ബൈദേഹീ -
 കഹഹു ലാലസാ ഹോഹി ന കേഹീ. 2

ജൂഥ് ജൂഥ് മിലി ചലീം സുആസിനി -
 നിജ് ഛബി നിദരഹിം മദന് ബിലാസിനി,
 സകല് സുമംഗല് സജേം ആരതീ -
 ഗാവഹിം ജനു ബഹു ബേഷ് ഭാരതീ. 3

ഭൂപതി ഭവന് കൊലാഹലു ഹോഹു -
 ജാഹു ന ബരനി സമള സുഖു സോഹു,
 കൗസല്യാദി രാമ് മഹതാരീം -
 പ്രേമബിബസ് തന് ദസാ ബിസാരീം. 4

ആ സമയത്ത് രാജഭവനം അതിമനോഹരമായി കാണപ്പെട്ടു. അതിന്റെ അലങ്കാരം കാമദേവന്റെ ഹൃദയത്തെപ്പോലും കവർന്നിരുന്നു. അത് ശുഭശകുനങ്ങളും, മനോഹരതയും, ഋദ്ധി, സിദ്ധി, സുഖം, സമ്പത്ത്, ഉത്സാഹം, എല്ലാവിധത്തിലുമുള്ള സന്തോഷങ്ങൾ എല്ലാം തന്നെ ദശരഥരാജാവിന്റെ അരമനയിൽ സഹജമായ സുന്ദരരൂപമെടുത്തു വന്ന് താമസം തുടങ്ങിയപ്പോലെയിരുന്നു. ആരാണ് ശ്രീരാമനേയും വൈദേഹിയേയും ഒരു നോക്കു കാണുവാൻ പ്രലോഭിതരാവാത്തത്? പറയൂ. മദനന്റെ ഭാര്യയായ രതിയേയും വെല്ലുന്ന സൗന്ദര്യമുള്ള സുമംഗലീ സ്ത്രീകൾ കൂട്ടമായി നടന്നുപോയിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവർ

എല്ലാവിധ മംഗളവസ്തുക്കളും വധുവരന്മാർക്കു ചുറ്റും ആരത്തിയെടുക്കു വാനുള്ള ദീപങ്ങളും എടുത്തിരുന്നു. വഴിയിൽക്കൂടി പാട്ടുപാടിക്കൊണ്ട് അവർ പോകുന്നതു കണ്ടാൽ ഭാരതി (വാഗ്ദേവി) അനവധി രൂപങ്ങളിൽ പ്രത്യക്ഷയായോ എന്നു തോന്നുമാറിരുന്നു. രാജഭവനത്തിൽ ഒരേ ഉത്സവ കോലാഹലമായിരുന്നു. ആ സമയത്തെ ആനന്ദത്തെ വർണ്ണിക്കാനാവില്ലായിരുന്നു. കൗസല്യയും, രാമന്റെ മറ്റു മാതാക്കളും പ്രേമവിവശതയാൽ തങ്ങളുടെ ശരീരങ്ങളെക്കൂടി മറന്നിരുന്നു.

ദോ:

ദിഷ്ട ദാൻ ബിപ്രൻഹ് ബിപുൽ പുജി ഗണേസ് പുരാതി,
പ്രമുദിത് പരമ് ദതിദ്ര് ജനു പാതു പദാരഥ് ചാതി. (345)

ഗണേശനേയും ത്രിപുരാരിയേയും പുജിച്ചശേഷം അവർ ബ്രാഹ്മണർക്ക് വിപുലമായ ദാനങ്ങൾ കൊടുത്ത്, നിർധനനായ ഒരുവന് നാലു പുരുഷാർഥങ്ങളും ലഭിച്ചാലെന്നപോലെ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടരായി. (345)

ചൗ:

മോദ് പ്രമോദ് ബിബസ് സബ് മാതാ -
ചലഹിം ന ചരന് സിമിൾ ഭൃഹി ഗാതാ,
രാമ് ദരസ് ഹിത് അതി അനുരാഗീം -
പരിചരനി സാജു സജന് സബ് ലാഗീം. 1

ബിബിഡ് ബിധാന് ബാജനേ ബാജേ -
മംഗല് മുദിത് സുമിത്രാഃ സാജേ,
ഹരദ് ദുബ് ദധി പല്ലവ് ഹുലാ -
പാന് പുഗഫല് മംഗല് മുലാ. 2

അച്ഛത് അങ്കൂര് ലോചന് ലാജാ -
മംജുല് മംജരി തുലസി ബിരാജാ,
ഹുഹേ പുരദ് ഘട് സഹജ് സുഹാഘ -
മദന് സകുന് ജനു നീഡ് ബനാഘ. 3

സഗുന് സുഗന്ധ് ന ജാഹിം ബഖാനീ -
മംഗല് സകല് സജഹിം സബ് രാനീ,

രചീം ആരതീം ബഹുത് ബിധാനാ -
മുദിത് കരഹിം കല് മംഗല് ഗാനാ.

4

എല്ലാ അമ്മമാരും ആനന്ദപരവശരായി കാലുകൾ നടക്കാനാവാതെ ശരീരം വാടിയപോലെയിരുന്നു. രാമനെ ദർശിക്കുവാനുള്ള അമിതമായ ആഗ്രഹത്തോടെ അവർ തങ്ങളുടെ പുത്രന്മാരെ വരവേല്ക്കാൻ വേണ്ട ഒരുകാരെ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. എല്ലാവിധ ഗീതവാദ്യങ്ങളും വായിത്ത് പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. സുമിത്ര സന്തോഷത്തോടെ മഞ്ഞൾ, കറുകപ്പൂല്ല്, തൈര്, ഇലകൾ, പൂഷ്പങ്ങൾ, വെറ്റില, അടയ്ക്ക, മംഗളകരമായ വേരുകൾ, അക്ഷത, മുളവന്ന ബാർലി, ഗോരോചനം, പൊരി, മനോഹരമായ തുളസിപ്പൂക്കൾ തുടങ്ങിയ മംഗളവസ്തുക്കൾ സംഭരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പല നിറങ്ങളിൽ ചിത്രീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്ന അത്യന്തം മനോഹരമായ സ്വർണ്ണകലശങ്ങൾ മന്ദമന്ദേ സ്വന്തം പക്ഷികളാൽ കെട്ടപ്പെട്ട കുടുകൾ പോലെ യിരുന്നു. മംഗളകരമായ സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളെ വർണ്ണിക്കാനാവില്ല. ഈവിധം എല്ലാ റാണിമാരും എല്ലാവിധ മംഗളവസ്തുക്കളും തയ്യാറാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവർ സന്തോഷത്തോടെ മംഗളഗാനങ്ങൾ മധുരമായി പാടിക്കൊണ്ട്, തങ്ങളുടെ പുത്രന്മാർക്കു ചുറ്റും ചുറ്റുവാനായി പല നിരകളിൽ ആരത്തിയെടുക്കുവാനുള്ള ദീപങ്ങൾ പല ആകൃതികളിൽ തയ്യാറാക്കിയിരുന്നു.

ഭോ:

കനക മാര് ഭരി മംഗലന്ദി കമല് കരന്ദി ലിഷ്ഠം മാത്,
ചലീം മുദിത് പരിഹരനി കരന് പുലക് പല്ലവിത് ഗാത്. (346)

അവരുടെ കരകമലങ്ങളിൽ സ്വർണ്ണത്തളികകളിൽ മംഗളവസ്തുക്കളെ എടുത്തുകൊണ്ട് രാജമാതാക്കൾ സന്തോഷത്തോടെ തങ്ങളുടെ പുത്രന്മാരെ എതിരേല്ക്കുവാൻ പുളകംകൊണ്ട് ചിലിർത്ത ശരീരത്തോടെ പുറപ്പെട്ടുചെന്നു. (346)

ചൗ:

ധൂമ് ധൂമ് നഭു മേചക് ഭയളൗ -
സാവന് ഘന് ഘമണ്ഡു ജനു റയളൗ,
സുരതരു സുമന് മാല് സുര് ബരഷഹിം -
മനഹുഃ ബലാക് അവലി മനു കരഷഹിം.

1

മഞ്ജുൽ മനിമയ് ബന്ദനിവാരേ-
മനഹുഃ പാകരിപു ചാപ് സഃവാരേ,
പ്രഗടഹിം ദുരഹിം അടന്റഹ് പര് ഭാമിനി -
ചാരു ചപല് ജന്തു ദമകഹിം ദാമിനി. 2

ദുംദുഭി ധുനി ഘന് ഗരജനി ഘോരാ -
ജാചക് ചാതക് ദാദുര് മോരാ,
സുര് സുഗന്ധ് സുചി ബരഷഹിം ബാരീ -
സുഖീ സകല് സസി പുര് നര് നാരീ. 3

സമള ജാനി ഗുര് ആയസു ദീന്ഹാ -
പുര് പ്രബേസു രഘുകുലമനി കീന്ഹാ,
സുമിരി സംഭു ഗിരിജാ ഗനരാജാ -
മുദിത് മഹീപതി സഹിത് സമാജാ. 4

സുഗന്ധധൂപങ്ങളുടെ പുകകൊണ്ട് നിറഞ്ഞ ആകാശം ശ്രാവണമാസത്തിലെ തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന കാർമേഘങ്ങളെപ്പോലെ ഇരുട്ടിയിരുന്നു. ദേവന്മാർ കല്പവൃക്ഷത്തിൽനിന്നും പൂക്കൾ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മാലകളെ വർഷിച്ചു. അത് ആകാശത്തിൽ നിരയായി പറക്കുന്ന സാരസപ്പക്ഷികളെപ്പോലെ യിരുന്നു. മനോഹരമായ രത്നാഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ തോരണങ്ങൾ വരിയായി കാണപ്പെടുന്ന മഴവില്ലിനെപ്പോലെയിരുന്നു. സുന്ദരികളായ സ്ത്രീകൾ വീടുകളുടെ മുകളിൽ കാണപ്പെട്ട ഉടൻ തന്നെ മറഞ്ഞു പോകുന്നത്, ക്ഷണനേരം കണ്ടുമറയുന്ന മിന്നൽപ്പിണരുകളെപ്പോലെ യിരുന്നു. ദുംദുഭികളുടെ മുഴക്കം ഇടിവെട്ടൽ പോലെയിരുന്നു. യാചകന്മാർ ചാതകപ്പക്ഷികളേയും, തവളകളേയും, മയിലുകളേയും പോലെ ഒച്ചപ്പാടുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ദേവന്മാർ സുഗന്ധമുള്ള ജലം വർഷിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നത് നഗരത്തിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെന്ന വിളയ്ക്ക് വളരെ അനുകൂലമായിരുന്നു. (മേഘങ്ങളേയും, മഴവില്ലിനേയും, മിന്നലിനേയും, ഇടിമുഴക്കത്തേയും, വിളയ്ക്കനുകൂലമായ വർഷത്തേയും അയോദ്ധ്യയിൽ അപ്പോഴത്തെ ആഘോഷനിലപാടിനോട് ഉപമിതയ്ക്കുകയാണ് കവി.). ശുഭലഗ്നം വന്നതറിഞ്ഞ് ഗുരു (വസിഷ്ഠൻ) നിർദ്ദേശിച്ച പ്രകാരം രഘുകുലമണിയായ ദശരഥരാജാവ്, ശംഭുവിനേയും, ഗിരിജയേയും, ഗണപതി

യേയും മനസ്സിൽ സ്ഥിരപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ആനന്ദത്തോടെ സമാജത്തോടുകൂടി പട്ടണത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു.

ദോ:

ഹോഹിം സഗുൻ ബരഷഹിം സുമൻ സൂർ ദുഃഖഭീം ബജാതു,
ബിബുധ് ബധു നാചഹിം മുദിത് മംജുല് മംഗല് ഗാതു. (347)

നല്ല ശകുനങ്ങളുണ്ടായി. ദേവന്മാർ ദുഃഖഭീകൾ മുഴക്കിക്കൊണ്ട് പുഷ്പ വർഷം ചെയ്തു. ദേവസ്ത്രീകൾ ആനന്ദത്തോടെ മംഗളഗാനങ്ങൾ മധുരമായി പാടിക്കൊണ്ട് നൃത്തം ചെയ്തു. (347)

ചൗ:

മാഗധ് സുത് ബന്ദി നദ് നാഗര് -
ഗാവഹിം ജസു തിഹു ലോക് ഉജാഗര്,
ജയ ധൂനി ബിമല് ബേദ് ബര് ബാനീ -
ദസ് ദിസി സുനിഅ സുമംഗല് സാനീ. 1

ബിപുല് ബാജനേ ബാജന് ലാഗേ -
നദ് സൂര് നഗര് ലോഗ് അനുരാഗേ,
ബനേ ബരാതീ ബരനി ന ജാഹീം -
മഹാ മുദിത് മന് സുഖ് ന സമാഹീം. 2

പുരബാസിന്റേ തബ് രായ് ജൊഹാരേ-
ദേഖത് രാമ്ഹി ഭൃഷ്ട സുഖാരേ,
കരഹി നിശാവരി മനിഗന് ചീരാ -
ബാരി ബിലോചന് പുലക് സരീരാ. 3

ആരതി കരഹിം മുദിത് പൂര് നാരീ -
ഹരഷഹിം നിരഖി കുഅര് ബര് ചാരീ,
സിബികാ സുഭഗ് ഒഹാര് ഉഘാരീ -
ദേഖി ദുലഹിനിന്റേ ഹോഹി സുഖാരീ. 4

മാഗധ-സുത-വന്ദികളും വിദഗ്ദ്ധന്മാരായ നടന്മാരും മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന അവന്റെ (ശ്രീരാമന്റെ) യശസ്സിനെ പാടി. നിർമ്മലമായ ജയധ്വനിയും, പാവനവും മധുരവുമായ വേദധ്വനിയും പത്തു ദിശകളിലും

കേൾക്കാമായിരുന്നു. എല്ലാവിധ വാദ്യങ്ങളും വായിക്കാൻ തുടങ്ങി. ആകാശത്തിൽ ദേവന്മാരും, നഗരത്തിലെ ജനങ്ങളും ഒരുപോലെ ആനന്ദമഗ്നരായിരുന്നു. വരയാട്രികൾ വർണ്ണിക്കാനാവാത്തവിധം പരിഷ്കൃതരായി കാണപ്പെട്ടു. അത്യന്തം സന്തോഷം കാരണം അവരുടെ മനസ്സിലെ സുഖം അളവില്ലാത്തതായിരുന്നു. അയോദ്ധ്യാവാസികൾ രാജാവിനെ സ്വാഗതം ചെയ്തു. ശ്രീരാമനെക്കണ്ട് സുഖഭരിതരായി. അവർ അവന്നു ചുറ്റും രത്നങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും വിതറി. അവരുടെ കണ്ണുകളിൽ അശ്രുക്കൾ നിറഞ്ഞിരുന്നു. അവരുടെ ശരീരം പുളകിതമായി. നഗരത്തിലെ സ്ത്രീകൾ അവന്റെ തലയ്ക്കു ചുറ്റും ദീപങ്ങൾ ചുറ്റിക്കാണിച്ചു. അവർ നാലു വരിഷ്ഠരായ രാജകുമാരന്മാരേയും കണ്ട് ആനന്ദിച്ചു. അവർ മനോഹരമായ പല്ലക്കുകളുടെ തിരകൾ പൊക്കി വധുക്കളെ കണ്ടപ്പോൾ അത്യധികം സന്തുഷ്ടരായി.

ദോ:

എഹി ബിധി സബഹീ ദേത് സുഖു ആഘ്ര രാജദുആർ,
മുദിത് മാതു പരിഹരനി കരഹിം ബന്ധുൻഹ് സമേത് കുമാർ. (348)

ഈവിധം എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിനെ ആനന്ദിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അവർ കൊട്ടാരത്തിന്റെ പ്രവേശനദ്വാരത്തിലെത്തി. ഹർഷാകുലരായ മാതാക്കൾ രാജകുമാരന്മാർക്കും അവരുടെ പത്നിമാർക്കും ചുറ്റും ആരത്തി ദീപങ്ങൾ കാണിച്ചു. (348)

ചൗ:

കരഹിം ആരതി ബാരഹിം ബാരാ -
പ്രേമു പ്രമോദു കഹൈ കോ പാരാ,
ഭൂഷന് മനി പട് നാനാ ജാതീ -
കരഹി നിഹാവരി അഗനിത് ഭാഠീ. 1

ബന്ധുൻഹ് സമേത് ദേഖി സുത് ചാരീ -
പരമാനന്ദ് മഗന് മഹതാരീ,
പുനി പുനി സീയ് രാമ് ഹബി ദേഖീ -
മുദിത് സഫല് ജഗ് ജീവന് ലേഖീ. 2

സഖീം സീയ് മുഖ് പുനി പുനി ചാഹീ -
ഗാന് കരഹിം നിജ് സുകൃത് സരാഹീ,
ബരഷഹിം സുമന് ഛനഹിം ഛന് ദേവാ -
നാചഹിം ഗാവഹിം ലാവഹിം സേവാ.

3

ദേവി മനോഹർ ചാരിള ജോരീം -
സാരദ് ഉപമാ സകല് ഡഃശോരീം,
ദേത് ന ബനഹിം നിപദ് ലഘു ലാഗീം -
എക്ടക് രഹിം രൂപ് അനുരാഗീം.

4

അവർ വീണ്ടും വീണ്ടും ആരത്തി ദീപങ്ങൾ കാണിച്ചു. അവരുടെ മനസ്സി
ലുദിച്ച പ്രേമാപ്താദങ്ങളെ പറഞ്ഞറിയിക്കാനാവില്ലായിരുന്നു. അവർ
പുത്രന്മാരുടേയും പുത്രവധുക്കളുടേയും ചുറ്റും ആഭുഷണങ്ങളും,
രത്നങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും, മറ്റുവില്ലാത്ത വസ്തുക്കളും വിതറി. രാജമാതാ
ക്കൾ തങ്ങളുടെ നാലു പുത്രന്മാരെ പതിമാരോടുകൂടി കണ്ട് പരമാനന്ദ
മഗ്നരായി. സീതയുടേയും രാമന്റേയും സൗന്ദര്യത്തെ വീണ്ടും വീണ്ടും
ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് സന്തോഷഭരിതരായി അവർ ഈ ലോകത്തിൽ
ജനിച്ചതിനുള്ള സാഹചര്യം ലഭിച്ചതായി കരുതി. രാജമാതാക്കളുടെ
സഖിമാർ സീതയുടെ മുഖത്തെ വീണ്ടും വീണ്ടും ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട്
തങ്ങളുടെ സുകൃതത്തെ ശ്ലാഘിച്ചുകൊണ്ട് പാടി. ക്ഷണം തോറും
ദേവന്മാർ പുഷ്പവർഷം ചെയ്തുകൊണ്ട് നൃത്തം ചെയ്ത്, പാട്ടുകൾ
പാടി, തങ്ങളുടെ ബഹുമാനത്തെ കാണിച്ചു. നാലു സുന്ദരജോഡി
കളേയും കണ്ട് ശാരദ അവർക്ക് ഉപമയായി ആരുണ്ടെന്ന് അറിയാൻ
സർവത്ര ശ്രമിച്ചുനോക്കി, പക്ഷേ കിട്ടിയില്ല. മറ്റൊരാളും തന്നെ (ഇവരെ
നോക്കുമ്പോൾ) തുച്ഛരായിത്തോന്നിയിരുന്നു. അതിനാൽ അവരുടെ
സൗന്ദര്യത്താൽ മോഹിതയായി അവൾ അവരെ കണ്ണിമകളടയ്ക്കാതെ
നോക്കിനിന്നു.

ദോ:

നിഗമ് നീതി കൂല് രീതി കരി അരഘ് പാഠവധേ ദേത്,
ബന്ധുന്ദഹ് സഹിത് സുത് പരിചരി സബ് ലവാഇ നികേത്.

(349)

വേദവിധിപ്രകാരവും കുലമുദ്രപ്രകാരവുമുള്ള കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച ശേഷം രാജമാതാക്കൾ രാജകുമാരന്മാരുടേയും അവരുടെ പത്നിമാരുടേയും തലയ്ക്കു മുകളിൽ ആരത്തി ദീപം ചുറ്റി വഴിയിൽ പരവതാനികൾ വിരിച്ച് അവരെ അരമനയിലേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോയി, അർഘ്യം (ജലം) കൊടുത്തു. (349)

ചൗ:

ചാരി സിംഹാസന് സഹജ് സുഹാഷ -
ജനു മനോജ് നിജ് ഹാഥ് ബനാഷ,
തിൻഹ് പർ കുഅരി കുഅർ ബൈറാരേ-
സാദർ പായ് പുനീത് പഖാരേ. 1

ധൂപ് ദീപ് നൈബേദ് ബേദ് ബിധി -
പൂജേ ബർ ദുലഹിനി മംഗലനിധി,
ബാരഹിം ബാർ ആരതീ കരഹിം -
ബൃജന് ചാരു ചാമർ സിർ ഡരഹിം. 2

ബസ്തു അനേക് നിശാവർ ഹോഹിം -
ഭരീം പ്രമോദ് മാതു സബ് സോഹിം,
പാവാ പരമ തത് ജനു ജോഗീം -
അമൃത് ലഹെള ജനു സന്തത് രോഗീം. 3

ജനമ് രക് ജനു പാരസ് പാവാ -
അംധ്ഹി ലോചന് ലാദ് സുഹാവാ,
മുക് ബദന് ജനു സാരദ് ഛാഹു -
മാനഹു് സമർ സുർ ജയ് പാഹു. 4

കാമദേവൻ സ്വന്തം കൈകളാൽ ചെയ്തതെന്നപോലെയുള്ള നാല് അതി മനോഹരമായ സിംഹാസനങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. രാജമാതാക്കൾ വധുവരന്മാരെ അവയിലിരുത്തി ആദരവോടെ അവരുടെ പാവനമായ പാദങ്ങളെ കഴുകി. അവർ പിന്നെ മംഗളനിധികളായ വധുവരന്മാരെ വേദവിധി പ്രകാരം ധൂപദീപങ്ങളും നൈവേദ്യങ്ങളും കൊണ്ട് പൂജിച്ചു. അവർ അവരുടെ ചുറ്റും വീണ്ടും വീണ്ടും ആരത്തി ദീപങ്ങൾ ചുറ്റി, അവരുടെ തലയ്ക്കു മുകളിൽ ഭംഗിയുള്ള വിശറികളും ചാമരങ്ങളും വീശി. അവർ

അവർക്കു ചുറ്റും പലവിധത്തിലുള്ള വസ്തുക്കൾ വിതറി. ഒരു യോഗി പരമതത്ത്വത്തെ അടഞ്ഞപോലെയോ, ഒരു ആയുഷ്കാല രോഗി ആമൃതത്തെ ലഭിച്ചപോലെയോ, ജന്മനാ ദരിദ്രനായ ഒരുവൻ പാരസമണി കിട്ടിയപോലെയോ, അന്ധനായ ഒരുവൻ ദൃഷ്ടി ലഭിച്ചപോലെയോ, മൂകനായ ഒരുവന്റെ നാവിൽ സരസ്വതി വാക്ചാതുര്യത്തെ അരുളിയ പോലെയോ, ശൂരനായ ഒരു യോദ്ധാവിന് യുദ്ധത്തിൽ ജയം ലഭിച്ച പോലെയോ, അമ്മമാർ പരമനിർവൃതിയെ അടഞ്ഞു.

ദോ:

എഹി സുഖ് തേ സത് കോടി ഗുന് പാവഹിം മാതു അനന്ദു,
ഭായിൻഹ് സഹിത് ബിആഹി ഘർ ആഘ രഘുകുലചന്ദു. (350-ക)

ലോക രീതി ജനനീം കരഹിം ബർ ദുലഹിനി സകുചാഹിം,
മോദു ബിനോദു ബിലോകി ബഡ് രാമു മനഹിം മുസുകാഹിം.(350-ഖ)

അമ്മമാർ മുൻപറഞ്ഞ സന്തോഷത്തിന്റെ നൂറുകോടി ഇരട്ടി സുഖം ലഭിച്ചു. എന്തെന്നാൽ സാക്ഷാൽ രഘുകുലചന്ദനാണ് സ്വയം തന്റെ അനുജന്മാരോടുകൂടി വിവാഹിതരായി തിരിച്ചു വന്നിട്ടുള്ളത്. അമ്മമാർ ലോകരീതിപ്രകാരമുള്ള കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കേ, വധുക്കളും വരന്മാരും നാണം കുണുങ്ങി. ആ സമയത്തെ ആനന്ദവും വിനോദവും കണ്ട് ശ്രീരാമൻ മനസ്സിനുള്ളിൽ പുഞ്ചിരിച്ചു. (350-ക-ഖ)

ചതു:

ദേവ് പിതർ പുജേ ബിധി നീകീ -
പുജീം സകല് ബാസനാ ജീ കീ,
സബഹി ബന്ദി മാഗഹിം ബരദാനാ -
ഭാഇൻഹ് സഹിത് രാമ് കല്യാനാ. 1

അന്തർഹിത് സുർ ആസിഷ് ദേഹീം -
മുദിത് മാതു അഞ്ചല് ഭരി ലേഹീം,
ഭൂപതി ബോലി ബരാതീ ലീൻഹേ -
ജാൻ ബസന് മനി ഭൂഷന് ദീൻഹേ. 2

ആയസു പായി രാഖി ഉർ രാമ്ഹി -
മുദിത് ഗഘ സബ് നിജ് നിജ് ധാമ്ഹി,

പൂർ നർ നാരി സകൽ പഹിരാഘ്ര -
ഘർ ഘർ ബാജൻ ലഗേ ബധാഘ്ര. 3

ജാചക് ജൻ ജാചഹിം ജോതു ജോതു -
പ്രമുദിത് രാജ ദേഹിം സൊതു സോതു,
സേവക് സകൽ ബജനിആ നാനാ -
പുരൻ കിഷ്ട ദാൻ സന്മാനാ. 4

മാതാക്കൾ അവരുടെ എല്ലാ ഇച്ഛകളും പൂർത്തിയായതിനാൽ ദൈവങ്ങളേയും പിതൃക്കളേയും വിധിപ്രകാരം കൃതജ്ഞതാപൂർവ്വം പൂജിച്ചു. എല്ലാവരേയും വന്ദിച്ചുകൊണ്ട് അവർ അനുജന്മാരോടുകൂടി ശ്രീരാമന്റെ ക്ഷേമത്തിന്റെ വരം യാചിച്ചു. ദൈവങ്ങൾ മറഞ്ഞിരുന്നുതന്നെ ആശിസ്സുകളെ കൊടുത്തു. അമ്മമാർ അവയെ തങ്ങളുടെ പുടവത്തുമ്പുകൾ വിരിച്ച് (ബഹുമാന ചിഹ്നമായി) സ്വീകരിച്ചു. രാജാവ് വരയാത്രികളെ വിളിച്ചു വരുത്തി അവർക്ക് വാഹനങ്ങളും, വസ്ത്രങ്ങളും, രത്നങ്ങളും, ആഭരണങ്ങളും മറ്റും കൊടുത്തു. രാജാവിന്റെ അനുമതി ലഭിച്ച്, ശ്രീരാമന്റെ രൂപത്തെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ച് അവർ സന്തോഷത്തോടെ തങ്ങളുടെ വസതികളിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിച്ചെന്നു. നഗരത്തിലെ എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർക്കും വസ്ത്രങ്ങളും ആഭ്യുഷണങ്ങളും വഴങ്ങപ്പെട്ടു. എല്ലാ വീടുകളിലും ആഘോഷത്തോടെ ഗീതവാദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. യാചകന്മാർ ഏതെല്ലാം യാചിച്ചുവോ, അവയെല്ലാം തന്നെ രാജാവ് സന്തുഷ്ടനായി അവർക്ക് ദാനം ചെയ്തു. എല്ലാ സേവകന്മാർക്കും ഗായകർക്കും സമ്മാനങ്ങളും ബഹുമാനങ്ങളും വഴങ്ങപ്പെട്ടു.

ദോ:
ദേഹിം അസീസ് ജൊഹാരി സബ് ഗാവഹിം ഗുന് ഗന് ഗാഥ്,
തബ്ഗുർഭുസുർ സഹിത് ഗുഹ്ഗവനു കീൻഹ് നരനാഥ്. (351)

അവരെല്ലാവരും രാജാവിനെ അഭിവന്ദിച്ച് ആശിസ്സുകളെ കൊടുത്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പാടി. അതിനുശേഷം തന്റെ ഗുരുവിനോടും മറ്റു ബ്രാഹ്മണരോടും കൂടി അദ്ദേഹം തന്റെ രാജഭവനത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. (351)

ചൗ:

ജോ ബസിഷ്ട് അനുസാസന് ദീൻഹീ -
ലോക് ബേദ് ബിധി സാദർ കീൻഹീ.

ഭൂസുർ ഭീർ ദേഖി സബ് രാനീ -
സാദർ ഉഈം ഭാഗ്യ് ബഡ് ജാനീ.

1

പായ് പഖാരി സകല് അൻഹവാഏ -
പൂജി ഭലീ ബിധി ഭൂപ് ജെവാഏ,
ആദർ ദാൻ പ്രേമ് പരിപോഷേ -
ദേത് അസീസ് ചലേ മന് തോഷേ.

2

ബഹു ബിധി കീൻഹീ ഗാധിസുത് പുജാ -
നാമ് മോഹി സമ് ധന്യ് ന ഭൂജാ,
കീൻഹീ പ്രസംസാ ഭൂപതി ഭൂരീ -
രാനിൻഹ് സഹിത് ലീൻഹി പദ് ധൂരീ.

3

ഭീതർ ഭവന് ദീൻഹ് ബർ ബാസു -
മന് ജോഗവത് രഹ് നൂപു രനിവാസു,
പൂജേ ഗുർ പദ് കമല് ബഹോരീ -
കീൻഹി ബിനയ് ഉദ് പ്രീതി ന മോരീ.

4

വസിഷ്ഠന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം ലൗകികവും വൈദികവുമായ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും അദ്ദേഹം ആദരവോടെ അനുഷ്ഠിച്ചു. ബ്രാഹ്മണരുടെ കൂട്ടം കണ്ട് റാണിമാർ തങ്ങളെ അത്യന്തം ഭാഗ്യവതികളായി ഭാവിച്ച് അവരെ വരവേല്ക്കാൻ എഴുന്നേറ്റു ചെന്നു. അവർ എല്ലാവരുടേയും പാദങ്ങളെ കഴുകി അവരെ സ്നാനം ചെയ്യുവാൻ സഹായിച്ചു. രാജാവ് അവരെ പൂജിച്ച് നല്ലപോലെ ഭക്ഷണം കഴിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബഹുമാനവും, സമ്മാനങ്ങളും, സ്നേഹവും കണ്ട് പൂരിച്ച് അവർ അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിച്ച് മനസ്സന്തോഷത്തോടെ പോയി. അദ്ദേഹം വിശ്വാമിത്രനെ പലവിധത്തിൽ പൂജിച്ച് പറഞ്ഞു: “സ്വാമി, എന്നെപ്പോലെ ഇത്രയും അനുഗൃഹീതനായി വേറെയാരും തന്നെ ഇല്ല.” രാജാവ് അദ്ദേഹത്തെ ഒരുപാട് പ്രശംസിച്ച് റാണിമാരോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദധൂളി എടുത്തു. അദ്ദേഹം മുന്നിൽ തന്റെ മാളികയിൽ തന്നെ ഒരു നല്ല വാസസ്ഥാനം കൊടുത്തു. രാജാവും

റാണിമാരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആവശ്യങ്ങളെ പൂർത്തിചെയ്യാൻ ജാഗ്രതയോടെ ഇരുന്നു. അദ്ദേഹം തന്റെ ഗുരു (വസിഷ്ഠൻ) വിന്റെ പാദകമലങ്ങളെ വീണ്ടും പൂജിച്ച് മനസ്സിൽ അത്യന്തം പ്രീതിയോടെ വിനീതമായി അപേക്ഷിച്ചു.

ദോ:

ബധുന്മാർ സമേത് കുമാർ സബ് രാണിന്മാർ സമേത് മഹീസു,
പുനി പുനി ബന്ദത് ഗുർ ചരന് ദേത് അസീസ് മുനീസു. (352)

രാജകുമാരന്മാർ തങ്ങളുടെ വധുക്കളോടുകൂടിയും, രാജാവ് റാണിമാരോടുകൂടിയും ഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളെ വീണ്ടും വീണ്ടും വന്ദിച്ചു. മുനീശ്വരൻ അവർക്കെല്ലാം ആശിസ്സുകളെ കൊടുത്തു. (352)

ചൗ:

ബിനയ് കീൻഹി ഉർ അതി അനുരാഗേം -
സുത് സമ്പദാ രാഖി സബ് ആഗേം,
നേഗു മാഗി മുനിനായക് ലീൻഹാ -
ആസിർബാദു ബഹുത് ബിധി ദീൻഹാ. 1

ഉർ ധരി രാമ്ഹി സീയ് സമേതാ -
ഹരഷി കീൻഹ് ഗുർ ഗവനു നികേതാ,
ബിപ്രബധു സബ് ഭൂപ് ബൊലാഇം -
ചൈല് ചാരു ഭൂഷന് പഹിരാഇം. 2

ബഹുരി ബൊലാഇ സുആസിനി ലീൻഹീം -
രൂചി ബിചാരി പഹിരാവനി ദീൻഹീം,
നേഗീ നേഗ് ജോഗ് സബ് ലേഹീം -
രൂചി അനുരൂപ് ഭൂപമനി ദേഹീം. 3

പ്രിയ് പാഹുനേ പൂജ്യ് ജെ ജാനേ -
ഭൂപതി ഭലീ ഭാതി സന്മാനേ,
ദേവ് ദേഖി രഘുബീര് ബിബാഹു -
ബരഷി പ്രസുന് പ്രസംസി ഉചരാഹു. 4

ഹൃദയം സ്നേഹത്താൽ നിറഞ്ഞുവഴിഞ്ഞുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ഗുരുവിനോട് വിനയത്തോടെ അഭ്യർഥിക്കുകയും, തന്റെ പുത്രന്മാരേയും സമ്പത്തിനേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. പക്ഷേ മുനിവര്യൻ ആ സമയത്തെ ചടങ്ങുകൾക്കുള്ള (കുലഗുരുവെന്ന നിലയ്ക്ക്) ദക്ഷിണ മാത്രം ചോദിച്ചു വാങ്ങി അദ്ദേഹത്തെ ധാരാളമായി അനുഗ്രഹിച്ചു. സീതയുടേയും രാമന്റേയും രൂപത്തെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ച് ഗുരു സന്തോഷത്തോടെ തന്റെ വസതിയിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. രാജാവ് പിന്നെ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകളെയെല്ലാം വിളിച്ചുവരുത്തി അവർക്ക് മനോഹരമായ വസ്ത്രങ്ങളും ആഭരണങ്ങളും കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം അടുത്ത് നഗരത്തിലെ സുമംഗലികളായ സ്ത്രീകളെ വിളിച്ചുവരുത്തി അവർക്കിഷ്ടപ്പെട്ട വസ്ത്രങ്ങൾ ദാനം ചെയ്തു. ചടങ്ങു സമയത്ത് ലഭിക്കേണ്ട സമ്മാനങ്ങളും മറ്റും ആർക്കെല്ലാം അർഹതയുണ്ടോ, അവയെല്ലാം തന്നെ രാജാവ് അവരുടെ രൂപിയനുസരിച്ച് അവർക്ക് കൊടുത്തു ബഹുമാനിച്ചു. പിന്നെ രാജാവ് സ്നേഹാദരങ്ങൾക്കർഹരായ അതിഥികളെയെല്ലാംതന്നെ വേണ്ടപോലെ ബഹുമാനിച്ചു. ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹത്തെ കണ്ടിരുന്ന ദേവന്മാർ ഉത്സാഹത്തോടെ അവനെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു.

ദോ:

ചലേ നിസാൻ ബജാഇ സൂർ നിജ് നിജ് പൂർ സുഖ് പാഇ,
കഹത് പരസ്സർ രാമ് ജസു പ്രേമ് ന ഹൃദയ് സമാഇ. (353)

ദേവന്മാർ ഭേരികൾ മുഴക്കിക്കൊണ്ട്, പരസ്സരം ശ്രീരാമന്റെ യശസ്സിനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, സ്നേഹവും സന്തോഷവും നിറഞ്ഞുവഴിയുന്ന ഹൃദയത്തോടെ, അവരവരുടെ വാസസ്ഥാനങ്ങളിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. (353)

ചൗ:

സബ് ബിധി സബ്ഹി സമദി നരനാഹു -
രഹാ ഹൃദയ് ഭരി പൂരി ഉചാഹു,
ജഹ്റനിവാസു തഹാ പഗു ധാരേ-
സഹിത് ബഹുടിൻഹ് കുഅ് നീഹാരേ. 1

ലിപ്ത ഗോദ് കരി മോദ് സമേതാ -
കോ കഹി സകഇ ഭയഇ സുഖു ജേതാ,

ബധു സപ്രേമ് ഗോദ് ബൈരാരിം -
ബാർ ബാർ ഹിയ^ഛ ഹരഷി ദുലാരിം. 2

ദേവി സമാജു മുദിത് രനിവാസു -
സബ് കേം ഉർ അനന്ദ് കിയൊ ബാസു,
കഹെഉ ഭൂപ് ജിമി ഭയഉ ബിബാഹു -
സുനി സുനി ഹരഷുഹോത് സബ് കാഹു. 3

ജനക് രാജ് ഗുന് സീലു ബഡാഹു -
പ്രീതി രീതി സമ്പദാ സുഹാഹു,
ബഹുബിധി ഭൂപ് ഭാക് ജിമി ബരനീ -
രാനീം സബ് പ്രമുദിത് സുനി കരനീ. 4

എല്ലാവരെയും എല്ലാവിധത്തിലും ബഹുമാനിച്ചശേഷം സന്തോഷം കൊണ്ട് പുരിച്ച ഹൃദയത്തോടെ രാജാവ് അന്തഃപുരത്തിലേയ്ക്കു ചെന്ന് രാജകുമാരന്മാരെ അവരുടെ പ്രിയമാരോടുകൂടി കണ്ടു. അദ്ദേഹം സന്തോഷത്തോടെ ബാലന്മാരെ തന്റെ കൈകളിലെടുത്ത് പറയാനാവാത്ത വിധത്തിലുള്ള ആനന്ദം അനുഭവിച്ചു. അതുപോലെ അദ്ദേഹം വാത്സല്യത്തോടെ വധുക്കളെ തന്റെ മടിയിലിരുത്തി അവരെ സന്തോഷം നിറഞ്ഞ ഹൃദയത്തോടെ വീണ്ടും വീണ്ടും തലോടി. അന്തഃപുരത്തിലെ സ്ത്രീകൾ ഈ ദൃശ്യത്തെ കണ്ട് ആനന്ദിച്ചു. എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയം ആനന്ദത്തിന്റെ നിവാസസ്ഥലമായി. രാജാവ് വിവാഹം നടന്ന വിവരമെല്ലാം പറഞ്ഞു. അതു കേട്ട് എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചു. ജനകരാജാവിന്റെ ഗുണങ്ങളേയും, സൗശീല്യത്തേയും, മഹത്വത്തേയും, പ്രേമത്തേയും, സമ്പത്തിനേയും ദശരഥരാജാവ് വന്ദികൾ വർണ്ണിക്കുന്നതുപോലെ പലവിധത്തിൽ പ്രശംസിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃത്യങ്ങളെപ്പറ്റി കേട്ട റാണിമാർ അത്യന്തം സന്തോഷ്യരായി.

ദോ:
സുതൻഹ് സമേത് നഹാഹു നൃപ് ബോലി ബിപ്ര് ഗുർ ഗ്യാതി,
ഭോജന് കീൻഹ് അനേക് ബിധി ഘരീ പഞ്ച് ഗഇ രാതി. (354)

തന്റെ പുത്രന്മാരോടുകൂടി കുളിച്ച് രാജാവ് ബ്രാഹ്മണരേയും, ഗുരുവിനേയും, ബന്ധുക്കളേയും വിളിച്ച് അവർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുത്ത ശേഷം

പലവിധത്തിലുള്ള വൃഞ്ജനങ്ങളോടുകൂടി താനും ഭക്ഷണം കഴിച്ചപ്പോൾ
രാത്രി രണ്ടു മണിക്കൂർ കഴിഞ്ഞുപോയി. (354)

ചൗ:

മംഗല് ഗാന് കരഹിം ബര് ഭാമിനി -
ഭൈ സുഖമുല് മനോഹര് ജാമിനി,
അച്ഛ പാന് സബ് കാഹുച് പാഘ -
സ്രഗ് സുഗന്ധ് ഭുഷിത് ഛബി ഛാഘ. 1

രാമ്ഹി ദേഖി രജായസു പാഹു -
നിജ് നിജ് ഭവന് ചലേ സിര് നാഹു,
പ്രേമു പ്രമോദു ബിനോദു ബധാഹു -
സമള സമാജു മനോഹരതാഹു. 2

കഹി ന സകഹിം സത് സാരദ് സേസു -
ബേദ് ബിരംചി മഹേസ് ഗനേസു,
സോ മൈം കഹൗം കവന് ബിധി ബരനീ -
ഭൂമിനാഗു സിര് ധരള കി ധരനീ. 3

നൃപ് സബ് ഭാതി സബ്ഹി സന്മാനീ -
കഹി മൂദു ബചന് ബൊലാഹും രാനീ,
ബധു ലരികനീം പര് ഘര് ആഹും -
രാഖെഹു നയന് പലക് കീ നാഹും. 4

സുന്ദരികളായ സ്ത്രീകൾ മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി. രാത്രി സുഖപ്രദവും മനോഹരവുമായിരുന്നു. വായ കഴുകിയശേഷം രാജാവും സംഘവും താങ്ങുലം കഴിച്ച് പുമാലകളും ചന്ദനവും മറ്റും ധരിച്ചു. അവർ അത്യന്തം ആകർഷകരായി കാണപ്പെട്ടു. ശ്രീരാമനെ വീണ്ടും നോക്കി അവനെ വണങ്ങിയശേഷം വിട വാങ്ങിക്കൊണ്ട് അവർ അവരവരുടെ വീടുകളിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിപ്പോയി. അവിടെ നിലകൊണ്ടിരുന്ന പ്രേമത്തേയും, പരമാനന്ദത്തേയും, വിനോദത്തേയും, മഹത്വത്തേയും, ഐശ്വര്യത്തേയും, പകട്ടിനേയും, മനോഹരതയേയും നൂറു ശാരദമാരാലോ, ശേഷന്മാരാലോ, വേദങ്ങളാലോ, ബ്രഹ്മാക്കളാലോ, ശിവന്മാരാലോ, ഗണേശന്മാരാലോ കൂടി പറഞ്ഞാലാവാത്തതാണ്. ഭൂമിയിലെ സർപ്പത്തിന് ഏതുവിധം

ഭൂമിയെ അതിന്റെ തലയിൽ താങ്ങാനാവില്ലയോ, അതുപോലെ, പിന്നെ എങ്ങനെയാണ് എനിക്ക് അവയെ വിസ്തരിച്ച് വർണ്ണിക്കാനാവുക? പിന്നെ രാജാവ് റാണിമാരെ വിളിച്ച് അവരെ വേണ്ടപോലെ ബഹുമാനിച്ച്, മൃദുസ്വരത്തിൽ ഈവിധം പറഞ്ഞു: “വധുക്കൾ കൊച്ചു പെൺകിടാവു കളാണ്. അവർ അപരിചിതമായ വീട്ടിലേയ്ക്കാണ് വന്നിരിക്കുന്നത്. അവരെ കൺപോളകൾ കണ്ണിനെ രക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ നോക്കിക്കൊള്ളണം.”

ദോ:

ലരികാ ശ്രമിത് ഉനീദ് ബസ് സയന് കരാവഹു ജാഇ,
അസ് കഹി ഗേ ബിശ്രാമഗൃഹ് രാമ് ചരന് ചിതു ലാഇ. (355)

“ബാലന്മാർ ക്ഷീണിച്ച് ഉറക്കം തുങ്ങുന്നു. പോയി അവരെ ഉറക്കുവിൻ.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളെ മനസ്സിൽ ധരിച്ചു കൊണ്ട് സ്വന്തം ഉറക്കറയിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. (355)

ചൗ:

ഭൂപ് ബചന് സുനി സഹജ് സുഹാഘ -
ജരിത് കനക് മനി പലാഗ് ഡസാഘ,
സുഭഗ് സുരഭി പയ് ഫേന് സമാനാ -
കോമല് കലിത് സുപേതീം നാനാ. 1

ഉപബർഹന് ബര് ബരനി ന ജാഹീം -
സ്രഗ് സുഗന്ധ് മനിമന്ദിര് മാഹീം,
രതന്ദീപ് സുരി ചാരു ചാദോവാ -
കഹത് ന ബനഇ ജാന് ജെഹിം ജോവാ. 2

സേജ് രുചിര് രചി രാമു ഉഠാഘ -
പ്രേമ് സമേത് പലാഗ് പൗഡാഘ,
അഗ്യാ പുനി പുനി ഭാഇന്ഹ് ദീന്ഹീ -
നിജ് നിജ് സേജ് സയന് തിന്ഹ് കീന്ഹീ. 3

ദേഖി സ്വാമ് മൃദു മഞ്ജുല് ഗാതാ -
കഹഹിം സപ്രേമ് ബചന് സബ് മാതാ,
മാരഗ് ജാത് ഭയാവനി ഭാരീ -
കെഹി ബിധി താത് താഡകാ മാരീ. 4

രാജാവിന്റെ മധുരവും സ്നേഹമയവുമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് റാണിമാർ സ്വർണ്ണത്താലും രത്നങ്ങളാലും അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ട കട്ടിലിൽ വിലമതിയ്ക്കാനാവാത്ത, മൃദുവും പശുവിൻപാൽ നുരപോലെ വെളുത്തതുമായ വിരിപ്പുകൾ വിരിച്ച്, വർണ്ണിതാനാവാത്തവിധം മനോഹരമായ തലയണകൾ വെച്ചിരുന്നു. രത്നക്കല്ലുകളാൽ പണിയപ്പെട്ട ശയനമുറിയെ സുഗന്ധമുള്ള പൂമാലകളാൽ അലങ്കരിച്ച്, അതിൽ തിളങ്ങുന്ന രത്നക്കല്ലുകളാലായ ദീപങ്ങൾ കമാനങ്ങളോടുകൂടി വർണ്ണനാതീതമായിരുന്നു. അതിനെ കണ്ടവന്നു മാത്രമേ അത് എതുപോലെയാണെന്ന് പറയാനാവൂ. ഈവിധം കുറെ മെത്തകൾ തയ്യാറാക്കി, റാണിമാർ ശ്രീരാമനെ എടുത്ത് സ്നേഹത്തോടെ ഒന്നിൽ കിടത്തി. ശ്രീരാമൻവീണ്ടും വീണ്ടും നിർബന്ധിച്ച ശേഷം അവന്റെ അനുജന്മാരും അവരവരുടെ കിടയ്ക്കയിൽ പോയി കിടന്നു. ശ്രീരാമന്റെ ശ്യാമളവും, മൃദുവും, മനോഹരവുമായ അംഗങ്ങളെ ഉറ്റു നോക്കിക്കൊണ്ട് അമ്മമാർ പ്രേമത്തോടെ പറഞ്ഞു: “കുഞ്ഞേ, കാട്ടിലേയ്ക്കു പോകുന്ന വഴിയിൽ നീ എങ്ങനെയാണ് അതിഭയങ്കരിയായ താടകാരാക്ഷസിയെ വധിച്ചത്?”

ദോ:

ഘോർ നിസാചർ ബികട് ഭക്ത സമർ ഗനഹിം നഹിം കാഹു,
മാരേ സഹിത് സഹായ് കിമി ഖല് മാരീച് സുബാഹു. (356)

“മഹായോദ്ധാക്കളും, യുദ്ധത്തിൽ ആരേയും വിലവെയ്ക്കാത്തവരും, ദുഷ്ടന്മാരുമായ ഘോരരാക്ഷസന്മാരായ മാരീചനേയും സുബാഹുവിനേയും, അവരുടെ സഹായികളോടുകൂടി നിനക്ക് എങ്ങനെ വധിയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞു?” (356)

ചൗ:

മുനി പ്രസാദ് ബലി താത് തുംഹാരീ -
ഈസ് അനേക് കർവരോ ടാരീ,
മഖ് രഖ്വാരി കരി ദുഹൂഢ് ഭാഹും -
ഗുരു പ്രസാദ് സബ് ബിദ്യാ പാഹും.

1

മുനിതിയ് തരീ ലഗത് പഗ് ധൂരീ -
കീരതി രഹീ ഭുവന് ഭരി പൂരീ,

കമർ പീഠി പബി കുട് കോരോ -
 നൃപ് സമാജ് മഹു സിന്ധു ധനു തോരോ. 2

ബിസ ബിജയ് ജസു ജാനകി പാഹു -
 ആഘ ഭവന് ബ്യാഹി സബ് ഭാഹു,
 സകല് അമാനുഷ് കരമ് തുഹാരേ-
 കേവല് കൗസിക് കൃപാ സുധാരേ. 3

ആജു സുഫല ജഗ് ജനമു ഹമാരോ -
 ദേവി താത് ബിധുബദന് തുഹാരോ,
 ജേ ദിന് ഗഘ തുഹഹി ബിനു ദേഖോ -
 തേ ബിരംചി ജനി പാരഹിം ലേഖോ. 4

“കുഞ്ഞേ, നിനക്കുവേണ്ടി ഞാൻ സ്വയം ബലിയായി അർപ്പിക്കുന്നു. വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ പ്രസാദത്താൽ മാത്രമാണ് ദൈവം അനവധി അപായങ്ങളിൽനിന്നും നിന്നെ രക്ഷിച്ചത്. നീയും നിന്റെ അനുജനും കൂടി യാഗത്തെ കാത്തു രക്ഷിക്കുമ്പോൾ ഗുരുകുപയാൽ എല്ലാ വിദ്യകളും നിനക്ക് ലഭിച്ചു. നിന്റെ പാദധൂതി തട്ടിയതും മുനിപത്നി (അഹല്യ) മുക്തിയെ പ്രാപിച്ചു. നിന്റെ കീർത്തി ലോകം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചു. രാജാക്കന്മാരുടെ സഭയിൽ നീ ആമയുടെ തോടു പോലെയോ, വജ്രം പോലെയോ, പാറപോലെയോ കഠിനമായ ശിവധനുസ്സിനെ മുറിച്ചു. നീ വിശ്വത്തെ മുഴുവൻ ജയിച്ച കീർത്തി ലഭിച്ച് ജാനകിയുടെ കൈ പിടിച്ച്, നിന്റെ എല്ലാ അനുജന്മാരേയും വിവാഹിതരാക്കി വീട്ടിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചു വന്നു. നിന്റെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും അമാനുഷമാണ്; അവയെല്ലാം തന്നെ കൗശികമുനിയുടെ കൃപയാലാണ് സാധ്യമായത്. നിന്റെ ചന്ദ്രവദനത്തെ കണ്ടുകൊണ്ട്, പ്രിയ വത്സ, ഞങ്ങൾ ഭൂമിയിൽ ജനിച്ചതിന്റെ സാഹചര്യം ഞങ്ങൾക്ക് ഇന്ന് ലഭിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഞങ്ങൾ നിന്നെ കാണാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയ ദിവസങ്ങളെ ബ്രഹ്മാവ് കണക്കിലെടുക്കരുതെന്നതാണ് ഞങ്ങളുടെ പ്രാർഥന.”

ദോ:
 രാമ് പ്രതോഷീം മാതു സബ് കഹി ബിനീത് ബർ ബൈന്,
 സുമിരി സംഭു ഗുർ ബിപ്ര് പദ് കിഘ നീദബസ് നൈന്. (357)

ശ്രീരാമൻ തന്റെ അമ്മമാരെ മധുരവും വിനീതവുമായ വാക്കുകൾ കൊണ്ട് തൃപ്തരാക്കി. പിന്നെ ശംഭുവിന്റേയും, ഗുരുക്കന്മാരുടേയും (വസിഷ്ഠനും വിശ്വാമിത്രനും), ബ്രാഹ്മണരുടേയും പാദങ്ങളെ മനസ്സിൽ സ്ഥിരപ്പെടുത്തി കൊണ്ട് ഉറങ്ങുവാനായി കണ്ണുകളടച്ചു. (357)

ചതു:

നീദളം ബദന് സോഹ് സുരി ലോനാ -
മനഹും സാത്ത് സരസീരുഹ് സോനാ,
ഘർ ഘർ കരഹിം ജാഗരന് നാരീം -
ദേഹിം പരസ്വർ മംഗല് ഗാരീം. 1

പുരീ ബിരാജതി രാജതി രജനീ -
രാനീം കഹഹിം ബിലോകഹു സജനീ,
സുന്ദർ ബധുന്ദർ സാസു ലൈ സോഹുതം -
ഹനികന്ദർ ജനു സിർമനി ഉർ ഗോഹുതം. 2

പ്രാത് പുനീത് കാല് പ്രഭു ജാഗേ -
അരുനചൂഡ് ബർ ബോലന് ലാഗേ,
ബന്ദി മാഗധന്ദി ഗുന്ഗന് ഗാഘ -
പുരജന് ദ്വാർ ജോഹാരന് ആഘ. 3

ബന്ദി ബിപ്ര് സുർ ഗുർ പിതു മാതാ -
പാഹു അസീസ് മുദിത് സബ് ഭ്രാതാ,
ജനനിന്ദർ സാദർ ബദന് നിഹാരേ-
ഭുപതി സംഗ് ദ്വാർ പഗു ധാരേ. 4

ഉറക്കത്തിലും അവന്റെ മുഖം വൈകുന്നേരം പകുതി മുടിയ ചെന്താമര പൂവിനെപ്പോലെ ശോഭിച്ചു. എല്ലാ വീടുകളിലും സ്ത്രീകൾ പരസ്പരം മംഗളകരമായ രീതിയിൽ ചീത്തപറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഉണർന്നിരുന്നു. റാണി മാർ പരസ്പരം പറഞ്ഞു: “സഖികളേ നോക്കുവിൻ, നഗരം എത്ര ഉജ്ജ്വലമായിരിക്കുന്നു; രാത്രി എത്ര മനോഹരമായിരിക്കുന്നു!” ശ്വശുരിമാർ സുന്ദരികളായ വധുക്കളുടെ കൂടെ, സർപ്പങ്ങൾ തങ്ങളുടെ ശിരോമണികളെ മാറോടണയ്ക്കാപോലെ, തങ്ങളുടെ കൈകൾകൊണ്ട് കെട്ടിപ്പിടിച്ച് ഉറങ്ങി. പുലർച്ചയ്ക്ക് പുണ്യവേളയിൽ പ്രഭു ഉണർന്നു. പൂവൻകോഴികൾ മനോഹരമായി കുവിത്തുടങ്ങി. വന്ദി-മാഗധന്മാർ അവന്റെ സ്തുതികൾ

പാടാൻ തുടങ്ങി. പൗരന്മാർ വണങ്ങുവാൻ പടിയ്ക്കലേത്തി. നാലു സഹോദരന്മാരും ബ്രാഹ്മണരേയും, ദൈവങ്ങളേയും, ഗുരുവിനേയും, മാതാപിതാക്കളേയും വണങ്ങി അവരുടെ ആശിസ്സുകളെ സന്തോഷത്തോടെ സ്വീകരിച്ചു. അവർ രാജാവിന്റെ കൂടെ പടിയ്ക്കലേയ്ക്കു ചെല്ലുമ്പോൾ മാതാക്കൾ ആദരവോടെ അവരുടെ മുഖങ്ങളെ ഉറ്റു നോക്കി.

ദോ:

കീൻഹി സൗച്ഛ് സബ് സഹജ് സുചി സരിത് പുനീത് നഹാഇ,
പ്രാതക്രിയാ കരി താത് പഹിം ആഘ്ര ചാരിഉ ഭാഇ. (358)

പ്രകൃത്യാ ശുദ്ധരായിരുന്നാലും, നാലു സഹോദരന്മാരും പ്രാതഃകാല ശൗചക്രിയകളെല്ലാം ചെയ്ത് പുണ്യനദി(സരയു)യിൽ സ്നാനം ചെയ്ത്, പ്രാതസ്സന്ധ്യാവന്ദനവും മറ്റും കഴിച്ച് പിതാവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് ചെന്നു. (358)

ചൗ:

ഭൂപ് ബിലോകി ലിഘ്ര ഉര് ലാഇൗ -
ബൈറേ ഹരഷി രജായസു പാഇൗ,
ദേഖി രാമു സബ് സഭാ ജുഡാനീ -
ലോചന് ലാഭ് അവധി അനുമാനീ. 1

പുനി ബസിഷ്ടു മുനി കൗസികു ആഘ്ര -
സുഭഗ് ആസനൻഹി മുനി ബൈറാഘ്ര,
സുതൻഹ് സമേത് പുജി പദ് ലാഗേ -
നിരഖി രാമു ദൊഇ ഗുര് അനുരാഗേ. 2

കഹഹിം ബസിഷ്ടു ധരമ് ഇതിഹാസാ -
സുനഹിം മഹീസു സഹിത് രനിവാസാ,
മുനി മന് അഗമ് ഗാധിസുത് കരനീ -
മുദിത് ബസിഷ്ട് ബിപുല് ബിധി ബരനീ. 3

ബോലേ ബാമദേഇ സബ് സാഘീ -
കീരതി കലിത് ലോക് തിഹൂഘ് മാചീ,
സുനി ആനന്ദു ഭയഇ സബ് കാഹു -
രാമ് ലഖന് ഉര് അധിക് ഉഹാഹു. 4

അവരെ കണ്ടപ്പോൾ രാജാവ് അവരെ മാറോടണച്ചു. നാലു സഹോദരന്മാരും, ഉത്തരവു ലഭിച്ച് സന്തോഷത്തോടെ ഇരുന്നു. രാജസഭ മുഴുവൻ രാമനെ കണ്ട് സന്തുഷ്ടരായി, തങ്ങളുടെ കണ്ണുകളെ അത്യന്തം ഭാഗ്യം ചെയ്തതായി കരുതി. അപ്പോൾ വസിഷ്ഠമുനിയും വിശ്വാമിത്രമുനിയും അവിടെ വന്നു. അവർ ദിവ്യ ആസനങ്ങളിൽ ഇരുത്തപ്പെട്ടു. പിതാവും പുത്രന്മാരും മുനിമാരെ പുജിച്ച് അവരുടെ പാദങ്ങളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. ശ്രീരാമനെ കണ്ട് രണ്ടു ഗുരുക്കളും പ്രേമപരവശരായി. വസിഷ്ഠമുനി ധർമ്മ ഇതിഹാസങ്ങളെ പറഞ്ഞു. രാജാവും അന്തഃപുരസ്ത്രീകളും ശ്രദ്ധിച്ചു കേട്ടു. പ്രവചനത്തിനിടയിൽ മുനി സന്തോഷത്തോടെ മുനിമാരുടെ ഭാവങ്ങൾക്കും അപ്പുറത്തായ വിശ്വാമിത്രന്റെ കൃത്യങ്ങളെപ്പറ്റി വിവരിച്ചു. വസിഷ്ഠൻ പറഞ്ഞതെല്ലാം നേരാണെന്നും, വിശ്വാമിത്രന്റെ കീർത്തി മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും വാമദേവൻ (ദശരഥന്റെ വേറൊരു കുലഗുരു) പറഞ്ഞു. എല്ലാവരും അതു കേട്ട് ആനന്ദിച്ചു. ശ്രീരാമനും ലക്ഷ്മണനും എല്ലാവരെക്കാളും മനസ്സിൽ അധികം സന്തുഷ്ടരായി.

ഭാ:

മംഗല് മോദ് ഉചാഹ് നിത് ജാഹിം ദിവസ് എഹി ഭാതി,
ഉമഗീ അവയ് അനന്ദ് ഭരി അധിക് അധിക് അധികാതി. (359)

നിത്യം മംഗളവും, ആനന്ദവും, ഉത്സവവും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈവിധം നാളുകൾ കടന്നു പോയി. അയോദ്ധ്യാപുരിയിൽ ആനന്ദത്തിന്റെ തിരമാലകൾ അധികാധികമായി ഉയർന്നുയർന്ന് പൊങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. (359)

ചൗ:

സുദിന് സോധി കല് കങ്കന് ചോരേ-
മംഗല് മോദ് ബിനോദ് ന മോരേ,
നിത് നവ് സുഖു സുര് ദേഖി സിഹാഹീം -
അവയ് ജന്ദ് ജാചഹിം ബിധി പാഹീം. 1

ബിസ്വാമിത്ര ചലന് നിത് ചഹഹീം -
രാമ് സപ്രേമ് ബിനയ് ബസ് രഹഹീം,
ദിന് ദിന് സയഗുന് ഭൂപതി ഭാഊ -
ദേഖി സരാഹ് മഹാമുനിരാഊ. 2

മാഗൽ ബിദാ രാള അനുരാഗേ -
സുതൻ സമേത് റാവ് ഭേ ആഗേ,
നാഥ് സകല് സമ്പദാ തുഹാരീ -
മൈം സേവകു സമേത് സുത് നാരി. 3

കരബ് സദാ ലരികൻ പര് ഷോഹു -
ദർസനു ദേത് രഹബ് മുനി മോഹു,
അസ് കഹി രാള സഹിത് സുത് രാനീ -
പരേള ചരന് മുഖ് ആവ് ന ബാനീ. 4

ദീൻഹി അസീസ് ബിപ്ര് ബഹു ഭാതീ -
ചലേ ന പ്രീതി രീതി കഹി ജാതീ,
രാമു സപ്രേമ് സംഗ് സബ് ഭാഹു -
ആയസു പാഇ ഫിരേ പഹു് ചാഹു. 5

ഒരു ശുഭദിനം കുറിച്ചെടുത്ത് (വിവാഹത്തിന് മുമ്പ് വധുവരന്മാരുടെ കൈകളിൽ കെട്ടിയിരുന്ന) കങ്കണച്ചരടുകളെ അത്യന്തം ആനന്ദത്തോടും ആമോദത്തോടും കൂടി അഴിച്ചെടുത്തു. ദിനവും ഓരോ പുതിയ പുതിയ ഉത്സവങ്ങൾ നടക്കുന്നതു കണ്ട് അസുയാലുക്കളായ ദേവന്മാർ ബ്രഹ്മാവിനോട് തങ്ങൾ അയോദ്ധ്യയിൽ ജനിയ്ക്കുമാറാകാൻ യാചിച്ചു. വിശ്വാമിത്രൻ ഓരോ ദിവസവും പുറപ്പെട്ടുപോകുവാൻ തീരുമാനിച്ചു; പക്ഷേ ശ്രീരാമന്റെ സ്നേഹത്തോടുകൂടിയ അപേക്ഷകൾ അദ്ദേഹത്തെ തടുത്തു. രാജാവിന് തന്നോടുള്ള ഭക്തി നാൾക്കു നാൾ നൂറു മടങ്ങ് വർധിച്ചു വരുന്നതു കണ്ട് വിശ്വാമിത്രമഹർഷി അദ്ദേഹത്തെ വളരെ പ്രശംസിച്ചു. അവസാനം അദ്ദേഹത്തോട് പോവാൻ അനുമതി ചോദിച്ചപ്പോൾ രാജാവ് അത്യന്തം ഭാവഭരിതനായി, തന്റെ പുത്രന്മാരോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുന്നിൽ നിന്നുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: “സ്വാമീ, എന്റെ പക്കലുള്ളതെല്ലാം തന്നെ അങ്ങയുടേതാണ്. ഞാനും എന്റെ പുത്രന്മാരും, പത്നിമാരും അങ്ങയുടെ ദാസന്മാരാണ്. ഈ കുട്ടികളുടെ മേൽ അങ്ങയുടെ കൃപ സദാ ഉണ്ടായിരിയ്ക്കട്ടെ. ഇടയ്ക്കിടെ അങ്ങയുടെ ദർശനത്താൽ ഈയുള്ളവനെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും.” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് രാജാവ് പുത്രന്മാരോടും പത്നിമാരോടും കൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണു. നാവുകൾക്ക് സംസാരിയ്ക്കാനായില്ല. ബ്രാഹ്മണൻ (വിശ്വാമിത്രൻ) എല്ലാ വിധത്തിലുള്ള

ആശിസ്സുകളും കൊടുത്ത്, വർണ്ണിയ്ക്കാനാവാത്ത വിധം സ്നേഹപ്രകടനങ്ങൾ കിടയിൽ അദ്ദേഹം പുറപ്പെട്ടുപോയി. ശ്രീരാമനും അനുജന്മാരും അദ്ദേഹത്തെ പ്രേമത്തോടെ അനുഗമിച്ചു. അവരോട് തിരിച്ചുപോകാൻ പറഞ്ഞ ശേഷമേ അവർ തിരിച്ചുവന്നുള്ളൂ.

ദോ:

രാമ് രൂപ ഭൂപതി ഭഗതി ബ്യാഹു ഉചാഹു അനന്ദു,
ജാത് സരാഹത് മനഹിം മന് മുദിത് ഗാധികുലചന്ദു. (360)

ഗാധികുലതിലകൻ ശ്രീരാമന്റെ രൂപസൗന്ദര്യത്തേയും, രാജാവിന്റെ ഭക്തിയേയും, ശ്രീരാമ-സീതാ വിവാഹത്തേയും, അതിലെ ആഘോഷത്തേയും, ആനന്ദത്തേയും മറ്റും സ്വയം പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് മനസ്സിൽ സന്തോഷത്തോടെ ചെന്നു. (360)

ചൗ:

ബാമദേവ് രഘുകുല് ഗുര് ഗ്യാനീ -
ബഹുരി ഗാധിസുത് കഥാ ബഖാനീ,
സുനി മുനി സുജസു മനഹിം മന് രാളൗ -
ബരനത് ആപന് പുന്യ പ്രഭാളൗ. 1

ബഹുരേ ലോഗ് രജായസു ഭയളൗ -
സുതന്റഹ് സമേത് ഭൂപതി ഗൃഹം ഗയളൗ,
ജഹ് തഹ് രാമ് ബ്യാഹു സബു ഗാവാ -
സുജസു പുനീത് ലോക് തിഹും ഛാവാ. 2

ആഷ്ട ബ്യാഹി രാമു ഘര് ജബ് തോ -
ബസഇ അനന്ദ് അവയ് സബ് തബ് തോ,
പ്രഭു ബിബാഹ് ജസ് ഭയള ഉചാഹു -
സകഹിം ന ബരനി ഗിരാ അഹിനാഹു. 3

കബികുല് ജീവനു പാവന് ജാനീ -
രാമ് സീയ് ജസു മംഗല് ഖാനീ,
തെഹി തേ മൈം കചു കഹാ ബഖാനീ -
കരന് പുനീത് ഹേതു നിജ് ബാനീ. 4

വാരദേവനും ജ്ഞാനിയായ രഘുകുലഗുരു വസിഷ്ഠനും വിശ്വാമിത്രന്റെ കഥയെ ഒരിയ്ക്കൽക്കൂടി വർണ്ണിച്ചു. മൂനിയുടെ ശ്രേഷ്ഠമായ കീർത്തിയെ കേട്ട് രാജാവ് തന്റെ സുകുതത്തിന്റെ പ്രഭാവത്തെ (അതുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹം തന്നെ അന്വേഷിച്ചു വന്നതും, കൃപ കാണിച്ചതും) അറിഞ്ഞ് സ്വയം പ്രശംസിച്ചു. രാജകല്പനപ്രകാരം പ്രജകൾ പിരിഞ്ഞുപോയി. രാജാവും പുത്രന്മാരും ഭവനത്തിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുവന്നു. എങ്ങും ജനങ്ങൾ ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹത്തെപ്പറ്റി പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവന്റെ പാവനമായ സൽകീർത്തി മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചു. ശ്രീരാമൻ വിവാഹം കഴിഞ്ഞ് മടങ്ങി വന്ന നാൾ മുതൽ എല്ലാവിധത്തിലുള്ള ആനന്ദങ്ങളും അയോദ്ധ്യയിൽ താമസം തുടങ്ങി. പ്രഭുവിന്റെ വിവാഹത്തോടനുബന്ധിച്ച ഉത്സവങ്ങളെ ശാരദയ്ക്കോ ആദിശേഷനോ കൂടി വർണ്ണിക്കാനാവില്ലായിരുന്നു. ശ്രീരാമന്റേയും സീതയുടേയും യശസ്സ് കവിവർഗത്തിന്നുതന്നെ ജീവനും പാവനവും, മംഗളങ്ങളുടെ ഭണ്ഡാരവുമാണെന്ന് എനിയ്ക്കറിയാം. അതിനാലാണ് ഞാൻ എന്റെ വാണിയെ പാവനമാക്കുവാനായി അതിനെ പറ്റി കുറച്ച് വർണ്ണിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്.

ചരം:

നിജ് ഗിരാ പാവനി കരന് കാരുന് രാമ് ജസു തുലസീം കഹോ,
രഘുബീർചരിത്അപാർബാരിധിപാരു കബി കൗനേം ലഹോ.
ഉപബീത് ബ്യാഹ് ഉചാഹ് മംഗല് സുനി ജെ സാദർ ഗാവഹീം,
ബൈദേഹി രാമ് പ്രസാദ് തേ ജന് സർബദാ സുഖു പാവഹീം.

തുളസീദാസൻ തന്റെ ഭാഷണത്തെ പാവനമാക്കുവാൻ വേണ്ടി ശ്രീരാമന്റെ യശസ്സിനെ പാടിയിരിയ്ക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ശ്രീരാമന്റെ ചരിതം അതിരീ ല്ലാത്ത സമുദ്രമാണ്; അതിനെ ഒരു കവിയ്ക്കും ഒരിയ്ക്കലും കടക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ശ്രീരാമന്റെ ഉപനയനത്തേയും വിവാഹത്തേയും അനുബന്ധിച്ച മംഗളകരമായ ഉത്സവങ്ങളെപ്പറ്റിയുള്ള കഥയെ ആദരവോടെ കേൾക്കുകയോ പാടുകയോ ചെയ്യുന്നവർ വൈദേഹിയുടേയും ശ്രീരാമന്റേയും കൃപയാൽ സദാ സുഖത്തെ പ്രാപിയ്ക്കും.

സോ:

സിയ് രഘുബീർ ബിബാഹു ജേ സപ്രേമ് ഗാവഹിം സുനഹിം,
തിൻഹ് കഹു^൧ സദാ ഉചാഹു മംഗലായതന് രാമ് ജസു. (361)

സീതയുടേയും ശ്രീരാമന്റേയും വിവാഹകഥയെ ഏവർ പാടുകയോ,
കേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്നുവോ, അവർ സർവദാ ആനന്ദമനുഭവിക്കും.
എന്തെന്നാൽ ശ്രീരാമന്റെ കീർത്തി മംഗളങ്ങളുടെ നിവാസസ്ഥലമാണ്.

(361)

എന്ന് എല്ലാ കലിമലങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കുന്ന
ശ്രീമദ്രാമചരിതമാനസത്തിലെ
ആദ്യത്തെ പടവ് (ബാലകാണ്ഡം) സമാപിച്ചു.
